Digitized by Google

B 5
5
566
BIBLIOTECA NAZIONALE
CENTRALE - FIRENZE

Digitized by Google

TOMUS XII.

SUMMA TOTIUS THEOLOGIÆ S. THOMÆ AQUINATIS, DOCTORIS ANGELICI, CUM APPENDICIBUS P. SERAPHINI CAPPONI A PORRECTA ORDINIS PRÆDICATORUM

TERTIÆ PARTIS VOLUMEN PRIMUM.

PATAVII, MDCCLX.
Ex Typographia Seminarii.
Apud Joannem Manfrè.
SUPERIORUM PERMISSU.

Digitized by Google

B°5. 5. 566

Digitized by Google

INDEX
QUÆSTIONUM, & ARTICULORUM
PRIMI VOLUMINIS
TERTIÆ PARTIS
SUMMÆ THEOLOGICÆ.

QUÆSTIO I.

De convenientia Incarnationis Chriſti.

1 *UTrum conveniens fuerit, Deum incarnari.*
2 *utrum fuerit neceſſarium ad reparationem humani generis.*
3 *utrum, ſi non fuiſſet peccatum, Deus fuiſſet incarnatus.*
4 *utrum principalius ſit incarnatus ad tollendum originale peccatum, quam actuale.*
5 *utrum conveniens fuerit, Deum incarnari a principio mundi.*
6 *utrum ejus incarnatio differri debuerit uſque ad finem mundi.*

QUÆSTIO II.

De modo unionis Verbi incarnati quoad ipſam unionem.

1 *utrum unio Verbi incarnati ſit facta in natura.*
2 *utrum ſit facta in perſona.*
3 *utrum ſit facta in ſuppoſito, vel hypoſtaſi.*
4 *utrum perſona, vel hypoſtaſis Chriſti poſt incarnationem ſit compoſita.*
5 *utrum ſit facta aliqua unio animæ, & corporis in Chriſto.*
6 *utrum natura humana fuerit unita Verbo accidentaliter.*
7 *utrum ipſa unio ſit aliquid creatum.*
8 *utrum ſit idem, quod aſſumptio.*
9 *utrum ſit maxima unionum, quæ creaturis conveniunt.*
10 *utrum unio duarum naturarum in Chriſto fuerit facta per gratiam.*
11 *utrum eam aliqua merita præceſſerint.*
12 *utrum gratia fuerit homini Chriſto naturalis.*

QUÆSTIO III.

De modo unionis ex parte perſonæ aſſumentis.

1 *utrum aſſumere conveniat perſonæ divinæ.*
2 *utrum conveniat divinæ naturæ.*
3 *utrum natura poſſit aſſumere, abſtracta perſonalitate.*
4 *utrum una perſona poſſit aſſumere ſine alia.*

5 *utrum*

5 *utrum quælibet perſona poſſit aſſumere.*
6 *utrum plures perſonæ poſſint aſſumere unam naturam numero.*
7 *utrum una perſona poſſit aſſumere duas naturas numero.*
8 *utrum magis fuerit conveniens de perſona Filii, quod aſſumpſerit humanam naturam, quam de alia perſona divina.*

QUÆSTIO IV.

De modo unionis ex parte naturæ humanæ aſſumptæ.

1 *utrum humana natura fuerit magis aſſumptibilis a Filio Dei, quam alia natura.*
2 *utrum aſſumpſerit perſonam.*
3 *utrum aſſumpſerit hominem.*
4 *utrum fuiſſet conveniens, quod aſſumpſiſſet humanam naturam ſeparatam a ſingularibus.*
5 *utrum fuiſſet conveniens, quod aſſumpſiſſet humanam naturam in omnibus ejus ſingularibus.*
6 *utrum fuiſſet conveniens, quod aſſumpſiſſet humanam naturam in aliquo homine ex ſtirpe Adæ progenito.*

QUÆSTIO V.

De modo unionis ex parte partium humanæ naturæ.

1 *utrum Filius debuerit aſſumere verum corpus.*

2 *utrum*

2 *utrum debuerit aſſumere corpus terrenum, ſcilicet carnem, & ſanguinem.*
3 *utrum aſſumpſerit animam.*
4 *utrum aſſumere debuerit intellectum.*

QUÆSTIO VI.

De modo aſſumptionis quantum ad ordinem.

1 *utrum Filius Dei aſſumpſerit carnem, mediante anima.*
2 *utrum aſſumpſerit animam mediante ſpiritu, ſive mente.*
3 *utrum anima fuerit prius aſſumpta, quam caro.*
4 *utrum caro fuerit prius aſſumpta, quam animæ unita.*
5 *utrum tota natura humana ſit aſſumpta mediantibus partibus.*
6 *utrum Filius Dei aſſumpſerit humanam naturam, mediante gratia.*

QUÆSTIO VII.

De coaſſumptis a Filio Dei in humana natura pertinentibus ad perfectionem, & primo de gratia Chriſti, prout eſt ſingularis homo.

1 *utrum in anima Chriſti ſit aliqua gratia habitualis.*
2 *utrum in Chriſto fuerint virtutes.*
3 *utrum in Chriſto fuerit fides.*
4 *utrum in Chriſto fuerit ſpes.*
5 *utrum in Chriſto fuerint dona.*

6 *utrum in Chriſto fuerit donum timoris.*
7 *utrum in Chriſto fuerint gratiæ gratis datæ.*
8 *utrum in Chriſto fuerit prophetia.*
9 *utrum in Chriſto ſit plenitudo gratiæ.*
10 *utrum talis plenitudo ſit propria Chriſti.*
11 *utrum gratia Chriſti ſit infinita.*
12 *utrum gratia Chriſti potuerit augeri.*
13 *qualiter hæc gratia ſe habeat ad unionem, an ſcilicet ſubſequatur, vel præcedat.*

QUÆSTIO VIII.

De gratia Chriſti, ſecundum quod eſt caput Eccleſiæ.

1 *utrum Chriſtus ſit caput Eccleſiæ.*
2 *utrum ſit caput omnium quantum ad corpus, vel ſolum quantum ad animam.*
3 *utrum ſit caput omnium hominum.*
4 *utrum ſit caput Angelorum.*
5 *utrum gratia, ſecundum quam eſt caput Eccleſiæ, ſit eadem cum gratia habituali, ſecundum quam eſt quidam homo ſingularis.*
6 *utrum eſſe caput Eccleſiæ ſit proprium Chriſti.*
7 *utrum diabolus ſit caput omnium malorum.*
8 *utrum Antichriſtus poſſit etiam dici caput malorum.*

QUÆSTIO IX.

De coaſſumptis a Filio Dei in natura humana pertinentibus ad perfectionem, ſcilicet de ſcientia Chriſti in communi.

1 *utrum Chriſtus habuerit aliquam ſcientiam præter divinam.*
2 *utrum habuerit ſcientiam, quam habent beati, vel comprehenſores.*
3 *utrum habuerit ſcientiam inditam, vel infuſam.*
4 *utrum habuerit aliquam ſcientiam acquiſitam.*

QUÆSTIO X.

De ſcientia beata, quæ pertinet ad animam Chriſti.

1 *utrum anima Chriſti comprehenderit Verbum, ſive divinam eſſentiam.*
2 *utrum cognoverit omnia in Verbo.*
3 *utrum anima in Verbo cognoverit infinita.*
4 *utrum videat Verbum, ſive divinam eſſentiam clarius qualibet alia creatura.*

QUÆSTIO XI.

De ſcientia indita, vel infuſa animæ Chriſti.

1 *utrum ſecundum hanc ſcientiam Chriſtus ſciat omnia.*

2 *utrum*

2 *utrum hac ſcientia uti potuerit non convertendo ſe ad phantaſmata.*
3 *utrum hæc ſcientia fuerit collativa.*
4 *utrum hæc ſcientia in Chriſto fuerit minor ſcientia Angelorum.*
5 *utrum fuerit ſcientia habitualis.*
6 *utrum fuerit diſtincta per diverſos habitus.*

QUÆSTIO XII.

De ſcientia animæ Chriſti acquiſita, vel experimentali.

1 *utrum ſecundum hanc ſcientiam cognoverit omnia.*
2 *utrum in hac ſcientia profecerit.*
3 *utrum aliquid ab homine didicerit.*
4 *utrum Chriſtus aliquid acceperit ab Angelis.*

QUÆSTIO XIII.

De potentia animæ Chriſti.

1 *utrum habuerit omnipotentiam ſimpliciter.*
2 *utrum habuerit omnipotentiam reſpectu corporalium creaturarum.*
3 *utrum habuerit omnipotentiam reſpectu proprii corporis.*
4 *utrum habuerit omnipotentiam reſpectu propriæ ſuæ voluntatis.*

QUÆSTIO XIV.

De defectibus, quos Chriſtus in humana natura aſſumpſit quantum ad corpus.

1 *utrum Filius Dei aſſumere debuerit in humana natura corporis defectus.*
2 *utrum aſſumpſerit neceſſitatem his defectibus ſubjacendi.*
3 *utrum contraxerit hos defectus.*
4 *utrum aſſumpſerit omnes hujuſmodi defectus.*

QUÆSTIO XV.

De defectibus, quos Chriſtus aſſumpſit in humana natura, quantum ad animam.

1 *utrum in Chriſto fuerit peccatum.*
2 *utrum in eo fuerit fomes peccati.*
3 *utrum in eo fuerit ignorantia.*
4 *utrum anima Chriſti fuerit paſſibilis.*
5 *utrum in Chriſto fuerit dolor ſenſibilis.*
6 *utrum in Chriſto fuerit triſtitia.*
7 *utrum in Chriſto fuerit timor.*
8 *utrum in Chriſto fuerit admiratio.*
9 *utrum in Chriſto fuerit ira.*
10 *utrum ſimul fuerit viator, & comprehenſor.*

QUÆSTIO XVI.

De his, quæ conſequuntur unionem quantum ad ea, quæ conveniunt Chriſto ſecundum ſe.

1 *utrum hæc ſit vera, Deus eſt homo.*

2 *utrum hæc ſit vera, Homo eſt Deus.*
3 *utrum Chriſtus poſſit dici homo dominicus.*
4 *utrum ea, quæ conveniunt filio hominis, poſſint prædicari de filio Dei, & e converſo.*
5 *utrum ea, quæ conveniunt filio hominis, poſſint prædicari de divina natura, & de humana ea, quæ conveniunt Filio Dei.*
6 *utrum hæc ſit vera, Deus factus eſt homo.*
7 *utrum hæc ſit vera, Homo factus eſt Deus.*
8 *utrum hæc ſit vera, Chriſtus factus eſt creatura.*
9 *utum hæc ſit vera, Iſte homo (demonſtrato Chriſto) incepit eſſe, vel fuit ſemper.*
10 *utrum hæc ſit vera, Chriſtus, ſecundum quod homo, eſt creatura.*
11 *utrum hæc ſit vera, Chriſtus, ſecundum quod homo, eſt Deus.*
12 *utrum hæc ſit vera, Chriſtus ſecundum quod homo, eſt hypoſtaſis, vel perſona.*

QUÆSTIO XVII.

De his quæ pertinent ad unitatem Chriſti quantum ad eſſe.

1 *utrum Chriſtus ſit unum, vel duo.*
2 *utrum in Chriſto ſit tantum unum eſſe.*

QUÆSTIO XVIII.

De his, quæ pertinent ad unitatem Chriſti quantum ad voluntatem.

1 *utrum in Chriſto ſit alia voluntas divina, & alia humana.*

2 *utrum in humana natura Chriſti ſit alia voluntas reſpectu ſenſualitatis, & alia reſpectu rationis.*
3 *utrum ex parte rationis fuerint in Chriſto plures voluntates.*
4 *utrum in Chriſto fuerit liberum arbitrium.*
5 *utrum voluntas humana Chriſti fuerit omnino conformis voluntati divinæ in volito.*
6 *utrum in Chriſto fuerit aliqua contrarietas voluntatum.*

QUÆSTIO XIX.

De his, quæ pertinent ad unitatem quantum ad operationem Chriſti.

1 *utrum in Chriſto fuerit una operatio divinitatis, & humanitatis, vel plures.*
2 *utrum in Chriſto fuerint plures operationes ſecundum humanam naturam.*
3 *utrum ſecundum operationem humanam aliquid ſibi meruerit.*
4 *utrum per eam aliquid nobis meruerit.*

QUÆSTIO XX.

De his, quæ conveniunt Chriſto ſecundum ſubjectionem ejus ad Patrem.

1 *utrum Chriſtus ſit ſubjectus Patri.*
2 *utrum ſit ſubjectus ſibiipſi.*

QUÆSTIO XXI.

De oratione Chriſti.

1 *utrum Chriſto conveniat orare.*

2 *utrum*

2 *utrum conveniat ſibi ſecundum ſenſualitatem.*
3 *utrum conveniat ſibi orare pro ſeipſo, an pro aliis tantum.*
4 *utrum oratio ejus ſit exaudita.*

QUÆSTIO XXII.

De Sacerdotio Chriſti.

1 *utrum conveniat Chriſto eſſe ſacerdotem.*
2 *de hoſtia hujus ſacerdotis.*
3 *de effectu hujus ſacerdotii.*
4 *utrum effectus ſacerdotii hujus pertineat ad ipſum ſolum, an ad alios.*
5 *utrum ſit æternum ſacerdotium ejus.*
6 *utrum debeat dici ſacerdos ſecundum ordinem Melchiſedech.*

QUÆSTIO XXIII.

De adoptione Chriſti.

1 *utrum conveniat Deo filios adoptare.*
2 *utrum hoc conveniat ſoli Deo Patri.*
3 *utrum ſit proprium hominum adoptare filios.*
4 *utrum Chriſtus poſſit dici filius adoptivus.*

QUÆSTIO XXIV.

De prædeſtinatione Chriſti.

1 *utrum Chriſtus ſit prædeſtinatus.*
2 *utrum ſit prædeſtinatus, ſecundum quod homo.*

3 *utrum ejus prædeſtinatio ſit exemplar noſtræ prædeſtinationis.*
4 *utrum ſit cauſa noſtræ prædeſtinationis.*

QUÆSTIO XXV.

De adoratione Chriſti.

1 *utrum una, & eadem adoratione ſit adoranda divinitas Chriſti, & ejus humanitas.*
2 *utrum caro Chriſti ſit adoranda adoratione latriæ.*
3 *utrum adoratio latriæ ſit exhibenda imagini Chriſti.*
4 *utrum ſit exhibenda cruci Chriſti.*
5 *utrum ſit exhibenda Matri ejus.*
6 *utrum reliquiæ Sanctorum ſint adorandæ.*

QUÆSTIO XXVI.

De hoc quod Chriſtus dicitur Dei, & hominum mediator.

1 *utrum eſſe mediatorem Dei, & hominum ſit proprium Chriſto.*
2 *utrum hoc ei conveniat ſecundum humanam naturam.*

QUÆ-

QUÆSTIO XXVII.

De ſanctificatione B. Virginis.

1 *utrum Beata Virgo fuerit ſanctificata ante nativitatem ex utero.*
2 *utrum fuerit ſanctificata ante conceptionem.*
3 *utrum per hujuſmodi ſanctificationem fuerit ſibi ſublatus totaliter fomes peccati.*
4 *utrum per hujuſmodi ſanctificationem fuerit conſecuta, ut nunquam peccaret.*
5 *utrum per hujuſmodi ſanctificationem adepta fuerit plenitudinem gratiarum.*
6 *utrum ſic ſanctificari fuerit ei proprium poſt Chriſtum.*

QUÆSTIO XXVIII.

De Virginitate B. Mariæ.

1 *utrum fuerit virgo in concipiendo.*
2 *utrum fuerit virgo in partu.*
3 *utrum permanſerit virgo poſt partum.*
4 *utrum votum virginitatis emiſerit.*

QUÆSTIO XXIX.

De Deſponſatione matris Dei.

1 *utrum* Chriſtus *debuerit de deſponſata naſci.*
2 *utrum fuerit verum matrimonium inter* Matrem Domini, & Joſeph.

QUÆ-

QUÆSTIO XXX.

De Annuntiatione B. Virginis.

1 *utrum conveniens fuerit annuntiari ei, quod in ea generandum erat.*
2 *utrum conveniens fuerit ei annuntiari per Angelum.*
3 *de modo, per quem ei annuntiari debebat.*
4 *de ordine annuntiationis.*

QUÆSTIO XXXI.

De conceptione Salvatoris, quantum ad materiam, de qua corpus ejus eſt conceptum.

1 *utrum caro Chriſti fuerit ſumpta de Adam.*
2 *utrum fuerit ſumpta de David.*
3 *utrum genealogia Chriſti convenienter texatur ab Euangeliſta.*
4 *utrum decuerit Chriſtum naſci de fœmina.*
5 *utrum fuerit de puriſſimis ſanguinibus Virginis ejus corpus formatum.*
6 *utrum caro Chriſti fuerit in antiquis Patribus ſecundum aliquid ſignatum.*
7 *utrum caro Chriſti in Patribus fuerit peccato obnoxia.*
8 *utrum fuerit decimata in lumbis Abrahæ.*

QUÆ-

QUÆSTIO XXXII.

De conceptione Chriſti quantum ad principium activum.

1 *utrum Spiritus ſanctus fuerit principium activum in conceptione Chriſti.*
2 *utrum poſſit dici, quod Chriſtus ſit conceptus de Spiritu ſancto.*
3 *utrum poſſit dici, quod Spiritus ſanctus ſit pater Chriſti ſecundum carnem.*
4 *utrum beata Virgo aliquid active egerit in conceptione Chriſti.*

QUÆSTIO XXXIII.

De modo, & ordine conceptionis Chriſti.

1 *utrum corpus Chriſti in primo inſtanti conceptionis fuerit formatum.*
2 *utrum in primo inſtanti conceptionis fuerit animatum.*
3 *utrum in primo inſtanti conceptionis fuerit a Verbo aſſumptum.*
4 *utrum conceptio illa fuerit naturalis, vel miraculoſa.*

QUÆSTIO XXXIV.

De perfectione prolis conceptæ.

1 *utrum in primo inſtanti conceptionis Chriſtus fuerit ſanctificatus per gratiam.*

2 *utrum in eodem inſtanti habuerit uſum liberi arbitrii.*
3 *utrum in eodem inſtanti potuerit mereri.*
4 *utrum in eodem inſtanti fuerit plene comprehenſor.*

FINIS.

TERTIÆ PARTIS
SUMMÆ THEOLOGICÆ
ANGELICI DOCTORIS
S. THOMÆ AQUINATIS
VOLUMEN PRIMUM.

PROLOGUS.

Quia Salvator noſter Dominus JESUS Chriſtus, teſte Angelo, populum ſuum ſalvum faciens a peccatis eorum, viam veritatis nobis in ſeipſo demonſtravit, per quam ad beatitudinem immortalis vitæ reſurgendo pervenire poſſimus, neceſſe eſt ut ad conſummationem totius Theologici negotii, poſt conſiderationem ultimi finis humanæ vitæ, & virtutum, ac vitiorum, de ipſo omnium Salvatore, ac beneficiis ejus humano generi præſtitis noſtra conſideratio ſubſequatur.

Circa quam *primo* conſiderandum occurrit de ipſo Salvatore.

Secundo de Sacramentis ejus, quibus ſalutem conſequimur.

Tertio de fine immortalis vitæ, ad quam per ipſum reſurgendo pervenimus.

Circa *primum duplex* conſideratio occurrit. *Prima* eſt de ipſo Incarnationis myſterio, ſecundum quod Deus pro noſtra ſalute factus eſt homo.

Secunda de his, quæ per ipſum Salvatorem noſtrum, ideſt Deum incarnatum, ſunt acta, & paſſa.

QUÆSTIO I.

De convenientia Incarnationis, in ſex articulos diviſa.

CIrca primum *tria* conſideranda occurrunt. *Primo* quidem de convenientia Incarnationis Chriſti. *Secundo* de modo unionis Verbi incarnati. *Tertio* de his quæ conſequuntur ad hanc unionem.

Circa primum quæruntur ſex.

Primo. Utrum conveniens fuerit Deum incarnari.
Secundo. Utrum fuerit neceſſarium ad reparationem generis humani.
Tertio. Utrum ſi non fuiſſet peccatum, Deus incarnatus fuiſſet.
Quarto. Utrum principalius ſit incarnatus ad tollendum originale peccatum, quam actuale.
Quinto. Utrum conveniens fuerit Deum incarnari a principio mundi.
Sexto. Utrum ejus incarnatio differri debuerit uſque in finem mundi.

ARTICULUS I. 1

Utrum conveniens fuerit Deum incarnari.

3. d. 1. q. 1. ar. 2. Et 4. cont. c. 40. 49. 53. 54. *&* 55. *Et op. 3. c. 5. & 6. & op. 2. cap.* 207. *&* 208.

AD Primum ſic proceditur. Videtur, quod non fuerit conveniens Deum incarnari. Cum enim Deus ab æterno ſit ipſa eſſentia bonitatis, ſic optimum eſt ipſum eſſe, ſicut ab æterno fuit: Sed Deus ab æterno fuit abſque omni carne. Ergo convenientiſſimum eſt, ipſum non eſſe carni unitum. Non ergo fuit conveniens Deum incarnari.

2. Præterea. Quæ ſunt in infinitum diſtantia, inconvenienter junguntur: ſicut inconveniens junctura eſſet, ſi quis pingeret imaginem, in qua humano capiti cervix jungeretur equina: Sed Deus, & caro in infinitum diſtant; cum Deus ſit ſimpliciſſimus, caro autem maxime compoſita, & præcipue humana. Ergo inconveniens fuit, quod Deus carni uniretur humanæ.

3. Præterea. Sic diſtat corpus a ſummo ſpiritu; ſicut

ſicut malitia a ſumma bonitate: Sed omnino inconveniens eſſet, quod Deus, qui eſt ſumma bonitas, malitiam aſſumeret. Ergo non fuit conveniens, quod ſummus ſpiritus increatus corpus aſſumeret.

4. Præterea. Inconveniens eſt, ut qui excedit magna, contineatur in minimo, & cui imminet cura magnorum, ad parva ſe transferat: Sed Deum, qui totius mundi curam gerit, tota rerum univerſitas capere non ſufficit. Ergo videtur inconveniens, quod *intra corpuſculum vagientis infantiæ lateat, cui parva putatur univerſitas; & tamdiu a ſedibus ſuis abſit ille regnator, atque ad unum corpuſculum totius mundi cura transferatur*, ut Voluſianus ſcribit ad Auguſtinum. (*epiſt.* 2. *a med. inter op. Auguſt. to.* 2.)

Sed Contra. Illud videtur eſſe convenientiſſimum, ut per viſibilia monſtrentur inviſibilia Dei. ad hoc enim totus mundus eſt factus, ut patet per illud Apoſtoli Rom. 1. *Inviſibilia Dei per ea, quæ facta ſunt, intellecta conſpiciuntur*: Sed, ſicut Damaſcenus dicit in princ. 3. lib. „ Per incarnationis myſterium monſtratur ſimul bonitas, & ſapientia, & juſtitia, & potentia Dei, vel virtus: bonitas quidem, quoniam non deſpexit proprii plaſmatis infirmitatem: juſtitia vero, quoniam homine victo, non alio quam homine fecit vinci tyrannum, neque vi eripuit ex morte hominem: ſapientia vero, quoniam invenit difficillimi pretii decentiſſimam ſolutionem: potentia vero, ſive virtus infinita, quia nihil eſt majus, quam Deum fieri hominem. Ergo conveniens fuit Deum incarnari.

Reſpondeo dicendum, quod unicuique rei conveniens eſt illud, quod competit ſibi ſecundum rationem propriæ naturæ; ſicut homini conveniens eſt ratiocinari; quia hoc convenit ſibi, inquantum eſt rationalis ſecundum naturam ſuam. Ipſa autem natura Dei eſt eſſentia bonitatis, ut patet per Dionyſium 1. c. de divin. nomin. (*lect.* 2. & 3.) Unde quicquid pertinet ad rationem boni, conveniens eſt Deo. Pertinet autem ad rationem boni, ut ſe aliis communicet, ut patet per Dionyſium 4. c. de div. nom. (*cir. princ. lect.* 1.) Unde ad rationem ſummi boni pertinet, quod ſummo modo ſe creaturæ communicet. quod quidem maxime fit per hoc, quod *naturam creatam ſic ſibi conjungit, ut una perſona fiat ex tribus, verbo, anima, & carne*, ſicut dicit Auguſtinus 13. de Trin. (*cap.* 17. *a princ. tom.* 3.) Unde *manifeſtum eſt, quod conveniens fuit Deum incarnari*.

Ad primum ergo dicendum, quod incarnationis myſterium non eſt impletum per hoc, quod Deus ſit aliquo modo a ſuo ſtatu immutatus, in quo ab æterno fuit; ſed per hoc, quod novo modo ſe creaturæ univit, vel potius eam ſibi. Eſt autem conveniens, ut creatura, quæ ſecundum rationem ſui mutabilis eſt, non ſemper eodem modo ſe habeat. Et ideo ſicut creatura incepit eſſe, cum prius non eſſet; ita convenienter cum prius non eſſet unita Deo in perſona, poſtmodum ei fuit unita.

Ad ſecundum dicendum, quod uniri Deo in unitate perſonæ, non fuit conveniens carni humanæ ſecundum conditionem ſuæ naturæ; quia hoc erat ſupra dignitatem ipſius: Conveniens tamen fuit Deo ſecundum infinitam excellentiam bonitatis ejus, ut ſibi eam uniret pro ſalute humana.

Ad tertium dicendum, quod quælibet alia conditio, ſecundum quam creatura quæcunque differt a Creatore, a Dei ſapientia eſt inſtituta, & ad Dei bonitatem ordinata. Deus enim propter ſuam bonitatem, cum ſit increatus, immobilis, & incorporeus, produxit creaturas mobiles, & corporeas. Et ſimiliter malum pœnæ a Dei juſtitia eſt introductum propter gloriam Dei. Malum vero culpæ committitur per receſſum ab arte divinæ ſapientiæ, & ab ordine divinæ bonitatis. Et ideo Deo conveniens eſſe potuit aſſumere naturam creatam, mutabilem, corpoream, & pœnalitati ſubjectam: non autem fuit ei conveniens aſſumere malum culpæ.

Ad quartum dicendum, quod, ſicut Auguſtinus reſpondet in Epiſt. ad Voluſianum, (*quæ eſt 3. aliquant. a princ. tom. 2.*) „ non habet hoc Chriſtiana doctri„ na, quod ita ſit Deus infuſus carni humanæ, ut „ curam gubernandæ univerſitatis vel deſeruerit, vel „ amiſerit, vel ad illud corpuſculum quaſi contra„ ctam tranſtulerit. hominum enim eſt iſte ſenſus, „ nihil niſi corpora valentium cogitare. (*quæ ſe„ quuntur hab. circa med.*) Deus autem non mole, „ ſed virtute magnus eſt. Unde magnitudo virtuti„ ejus nullas in anguſto ſentit anguſtias. Non eſt „ incredibile, ſi verbum hominis tranſiens ſimul au„ ditur a multis, & a ſingulis totum, quod verbum „ Dei permanens ſimul ubique ſit totum. „ Unde nullum inconveniens ſequitur Deo incarnato.

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo:* quomodo per rationem conteras blaſphemiam dicentium, Deum incarnari eſſe Deo indignum. Hi, licet non nominentur, tamen ſub perſona cujuſdam recitantur in Concilio *Chalcedonenſi* Actio. 1. ex *Amphilochio* Epiſcopo Iconii. Et ſic. „ Niſi ille naſceretur carnaliter, numquam tu natus fuiſſes ſpiritualiter. Niſi ille dignatus fuiſſet formam ſervi ſuſcipere, numquam tu gloriam adoptionis lucrareris. Propter hoc venit in terram cœleſtis, ut tu terrenus elevareris in cœlum. Propter hoc Chriſtus ſemetipſum exinanivit, ut nos omnes de plenitudine ejus accipe remus. Illius mors noſtra facta eſt immortalitas. Domini paſſio ſervo facta eſt exaltatio. Tu vero beneficium accipis in occaſionem blaſphemiæ. „ Hæc ibi. Horum blaſphemiam fuiſſe, ut apparet ex contextu, affirmant quidam, quod Deum incarnari dicebant non convenire tam altæ Majeſtati. Ad horum numerum quodammodo pertinere crediderim hæreſim *Proclianitarum* dicentium, Chriſtum non veniſſe in carne. Item *Apellitarum*, qui ideo dictum hoc ex 1. Joan. 4. *Omnis ſpiritus, qui non confitetur Chriſtum in carne veniſſe, ex Deo non eſt*, eraſerunt, ut ſuum falſum dogma defenderent. Licet autem B. Jo. dicat: *Omnis ſpiritus, qui ſolvit Jeſum*: tamen ſenſus eſt: *Omnis ſpiritus, qui non confitetur Jeſum in carne veniſſe*, ut patet apertiſſime ex contextu mox prævio dicente: *Omnis ſpiritus, qui confitetur Jeſum Chriſtum in carne veniſſe, ex Deo eſt*. Item hæreſim *Saturnini* cujuſdam dicentis, Chriſtum umbraliter tantum in mundo apparuiſſe. Cui & illa *Manichæorum* videtur cognata, qua dicunt, quod Chriſtus non fuit verus homo, ſed phantaſma quoddam. Horum enim omnium conjuratio adverſus Dominum videtur fuiſſe in hoc, quod Deum veraciter incarnari reputabant aut impoſſibile, aut inconveniens, aut ſaltem non conveniens fuiſſe. Et pro tanto hic adducuntur, pro quanto incarnationem Dei non eſſe convenientem, innuebant. *Secundo* habes: quomodo per rationem oſtendas, has omnes eatenus damnari merito a Concil. *Chalcedonenſi* actio. 1. ex monumentis ſanctorum Patrum inibi poſt *Nicænæ* Synodi fidem immediate de mandato inſertis, & ſic: „ Si quem diſcerpit incarnatio unigeniti, & partus virginis, & paſſionum communio, & crux, & paſſio, atque mors, diſcens cognoſcat, proviſoria

 „ hæc

„ hæc univerſalis ſalutis, ſed non indigna divinæ „ clementiæ. Si enim turpe eſt Deo habitare in virgine, turpius eſt omnino creare: ſi autem creans, „ non ſuſtinuit contumeliam, neque habitare in „ creatura dignum verecundia judicavit. „ Hæc ibi. Ubi expone ly *diſcerpit*, ideſt, offendit: vel aliquid ſimile. Quæ verba de directo ibi adducta ſunt contra illum blaſphemum, de quo in principio Appendicis. Non ergo eſt indignum ſecundum Concilium, neque turpe, neque verecundum Deo ipſum incarnari. Item ab eodem ibidem apertius. „ Sicut artifices optimi non in pretioſis ſolum materiis artem oſtendentes mirandi ſunt: ſed qui ex vili luto, & cera ſolubili ſæpe ſuæ diſciplinæ operando „ demonſtrant virtutem, multo magis ſunt laudabiles: ita omnium optimus artifex vivus, & efficax „ Dei Verbum, decorans convenientia ordinis univerſa, non quaſi accepta corporis pretioſa materia „ ad nos pervenit, ſed in luto Majeſtatem ſuæ artis oſtendit, reformans hominem, qui de limo „ plaſmatus eſt, modum quidem nativitatis immutans, ex virgine procedens, per omnia vero noſtram, ſecundum nos, abſque peccato, ſimilitudinem non judicans fugiendam. „ Hæc ibi. Multo igitur magis ſecundum Concilium mirandus, & laudabilis eſt Deus; quanto magis carnem noſtram tam infimam, non angelicam naturam per incarnationem aſſumpſit: & quia carnem ipſam, imo noſtram per omnia (dempto peccato) ſimilitudinem non judicavit eſſe fugiendam: ideo patentiſſima veritas eſt, quod ipſum Deum incarnari, imo nobis per omnia abſque peccato aſſimilari per talia dicta Concilium fuiſſe conveniens declaravit. Item a Concilio *Tolet.* 11. in pronunciatione publica fidei catholicæ ante primum capitulum. Hoc enim Concilium poſtquam ibi dixerat ſic. „ Filius Dei natura eſt filius, non „ adoptione, quem Deus pater nec voluntate, nec „ neceſſitate genuiſſe credendus eſt.: quia nec ulla „ in Deo neceſſitas cadit, nec voluntas ſapientiam „ prævenit: *poſt iſta verba*, *multis interjectis*, *inquit*. De his tribus perſonis ſolam Filii perſonam „ pro liberatione humani generis verum hominem „ ſine peccato de ſancta, & immaculata Maria Virgine credimus aſſumpſiſſe, *&c.* Nec tamen Spiritus ſanctus Pater eſſe credendus eſt Filii pro eo, „ quod Maria eodem Spiritu ſancto obumbrante concepit; ne duos patres filii videamur aſſerere, quod „ utique nefas eſt dici. In quo mirabili conceptu, „ ædificante ſibi ſapientia domum, Verbum caro fa-

„ ctum

„ ctum eſt, & habitavit in nobis. „ Hæc ibi. Ex Concilio ergo dicente, quod tunc *ſapientia ædificavit ſibi domum*, patet apertiſſime, quod Deum incarnari non ſolum fuit conveniens, ſed etiam convenientiſſimum opus, non tantum quacunque ſapientia, ſed infinita ſapientia plenum. Id, quod de ſingulis quoque myſteriis humanitatis Chriſti (puta nativitate in præſepio, &c. paſſione in cruce, &c. reſurrectione ab inferis tertia die, &c.) intelligendum eſt ſecundum Concilium eadem ratione; quoniam *ædificante ſibi ſapientia domum*, *& Verbum caro factum eſt*, quod fuit per conceptionem: & *Verbum habitavit in nobis*, quod fuit per converſationem. Item a *Leone* primo Papa in epiſtola ad Flavianum inſerta quinto Concilio *Conſtantinopolitano* collat. *6.* ſic. *Ædificante ſibi ſapientia domum, verbum caro factum eſt, & habitavit in nobis*. Ex hac Leonis ſententia dic, ut nunc ſupra. *Tertio* vides: quomodo, &c.

ARTICULUS II. 2

Utrum neceſſarium fuerit ad reparationem generis humani Verbum Dei incarnari.

3. d. 4. qu. 3. art. 1. *ad* 3. *Et* 4. *d.* 10. *ar.*1. *ad* 3. *& d.* 43. *a.* 2. *q.* 1. *ad* 2. *Et* 4. *cont. c.* 54. *&* 55. *& Pſalm.* 45.

AD Secundum ſic proceditur. Videtur, quod non fuerit neceſſarium ad reparationem humani generis Verbum Dei incarnari. Verbo enim Dei, cum ſit Deus perfectus, ut in primo habitum eſt, (*q.* 4. *ar.* 1. *&* 2.) nihil virtutis per carnem aſſumptam accrevit. Si ergo Verbum Dei incarnatum humanam naturam reparavit, etiam abſque carnis aſſumptione eam potuit reparare.

2. Præterea. Ad reparationem humanæ naturæ, quæ per peccatum collapſa erat, nihil aliud requiri videbatur, quam quod homo ſatisfaceret pro peccato: Sed homo, ut videtur, ſatisfacere potuit pro peccato. non enim Deus ab homine plus requirere debet, quam poſſit; & cum pronior ſit ad miserendum, quam ad puniendum, ſicut homini imputat ad pœnam actum peccati, ita imputare debet ad meritum actum contrarium. Non ergo fuit neceſſarium ad reparationem humanæ naturæ Verbum Dei incarnari.

3. Præterea. Ad ſalutem hominis præcipue pertinet, ut Deum revereatur. unde dicitur Malach. 1. *Si ego Pater, ubi honor meus? ſi Dominus, ubi timor meus?* Sed ex hoc ipſo homines Deum magis reverentur, quod eum conſiderant ſuper omnia elevatum, & ab hominum ſenſibus remotum. unde in Pſalm. 112. dicitur *Excelſus ſuper omnes gentes Dominus, & ſuper cœlos gloria ejus*. & poſtea ſubditur; *Quis ſicut Dominus Deus noſter?* quod ad reverentiam pertinet. Ergo videtur non convenire humanæ ſaluti, quod Deus nobis ſimilis fieret per carnis aſſumptionem.

Sed Contra. Illud, per quod humanum genus liberatur a perditione, eſt neceſſarium ad humanam ſalutem: Sed myſterium divinæ incarnationis eſt hujuſmodi, ſecundum illud Joan. 3. *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium ſuum unigenitum daret, ut omnis qui credit in ipſum, non pereat, ſed habeat vitam æternam*. Ergo neceſſarium fuit ad humanam ſalutem, Deum incarnari.

Reſpondeo dicendum, quod ad finem aliquem dicitur aliquid eſſe neceſſarium *dupliciter*: *Uno modo*, ſine quo aliquid eſſe non poteſt: ſicut cibus eſt neceſſarius ad conſervationem humanæ vitæ: *Alio modo*, per quod melius, & convenientius pervenitur ad finem: ſicut equus neceſſarius eſt ad iter.

Primo modo Deum incarnari non fuit neceſſarium ad reparationem humanæ naturæ. Deus enim per ſuam omnipotentem virtutem poterat humanam naturam multis aliis modis reparare. *Secundo autem modo neceſſarium fuit, Deum incarnari ad humanæ naturæ reparationem*. Unde Auguſtinus dicit decimotertio de Trinitate: (*cap.* 10. *parum a princ. tom.* 3.) „ Verum etiam oſtendamus, non alium modum poſ„ ſibilem Deo defuiſſe, cujus poteſtati omnia æqua„ liter ſubjacent, ſed ſanandæ miſeriæ noſtræ con„ venientiorem alium modum non fuiſſe.

Et hoc quidem conſiderari poteſt quantum ad promotionem hominis in bonum. *Primo* quidem quantum ad fidem, quæ magis certificatur ex hoc, quod ipſi Deo loquenti credit. Unde Auguſtinus dicit 11. de civitate Dei: (*cap.* 2. *a med. tom.* 5.) *Ut homo fidentius ambularet ad veritatem, ipſa veritas Dei Filius homine aſſumpto conſtituit, atque fundavit fidem*. *Secundo* quantum ad ſpem, quæ per hoc maxime erigitur. Unde Auguſtin. dicit decimotertio de Trinitate: (*loc. cit.*) „ Nihil tam neceſſarium fuit „ ad erigendam ſpem noſtram, quam ut demonſtra„ retur nobis, quantum diligeret nos Deus. Quid

„ vero

„ vero hujus rei iſto indicio manifeſtius, quam quod „ Dei Filius naturæ noſtræ dignatus eſt inire con„ ſortium? „ *Tertio* quantum ad charitatem, quæ maxime per hoc excitatur. Unde Auguſtinus dicit in lib. de catechizandis rudibus: (*cap. 4. in princ. tom. 4.*) *Quæ major eſt cauſa adventus Domini, niſi ut oſtenderet Deus dilectionem ſuam in nobis?* Et poſtea ſubdit: *Si amare pigebat, ſaltem redamare non pigeat.* *Quarto* quantum ad rectam operationem, in qua nobis exemplum ſe præbuit. Unde Auguſtinus dicit in quodam Sermone de nativitate Domini: (*ſe. 22. de Temp. in med. tom. 10.*) „ Homo „ ſequendus non erat, qui videri poterat: Deus ſe„ quendus erat, qui videri non poterat. Ut ergo „ exhiberetur homini, & qui videretur ab homine, „ & quem homo ſequeretur, Deus factus eſt ho„ mo. „ *Quinto* quantum ad plenam participationem divinitatis, quæ vera eſt hominis beatitudo, & finis humanæ vitæ: Et hoc collatum eſt nobis per Chriſti humanitatem. Dicit enim Auguſtinus in quodam ſermone de nativitate Domini: (*qui eſt 13. de Temp. in princ. to. 10.*) *Factus eſt Deus homo, ut homo fieret Deus.* Similiter & hoc utile fuit ad remotionem mali. *Primo* enim per hoc homo inſtruitur, ne ſibi diabolum præferat, & eum veneretur, qui eſt auctor peccati. Unde Auguſtinus dicit 13. de Trinitate: (*c. 17. cir. princ. tom. 3.*) „ Quandoquidem „ ſic potuit Deo conjungi humana natura, ut fieret „ una perſona, ſuperbi illi maligni ſpiritus non ideo „ ſe audeant homini præponere, quia non habent „ carnem. „ *Secundo* per hoc inſtruimur, quanta ſit dignitas humanæ naturæ, ne eam inquinemus peccando. Unde Auguſtinus dicit in lib. de vera religione: (*cap. 16. a princ. tom. 1.*) *Demonſtravit nobis Deus, quam excelſum locum inter creaturas habeat humana natura, in hoc quod hominibus in vero homine apparuit.* Et Leo Papa dicit in Sermone de Nativitate: (*qui eſt 1. verſus fin.*) „ Agnoſce o „ Chriſtiane dignitatem tuam: & divinæ conſors fa„ ctus naturæ, noli in veterem vilitatem degeneri „ converſatione redire. Tertio, *quia* ad præſum„ ptionem hominis tollendam gratia Dei, nullis in „ nobis meritis præcedentibus, in homine Chriſto „ commendatur, *ut dicit Auguſtinus in 13. de Tri„ nitate.* (*cap. 17. ante med. tom. 3.*) Quarto *quia* „ ſuperbia hominis, quæ maxime impedimento eſt „ ne inhæreatur Deo, per tantam Dei humilitatem „ redargui poteſt, atque ſanari, „ ut dicit Auguſtinus ibidem. *Quinto* ad liberandum hominem a ſer-

vitute peccati : Quod quidem, ut Auguſtinus dicit 13. de Trinit. (*cap. 13. in princip. tom. 3.*) *fieri debuit ſic, ut diabolus juſtitia hominis Jeſu Chriſti ſuperaretur*, quod factum eſt Chriſto ſatisfaciente pro nobis : Homo autem purus ſatisfacere non poterat pro toto humano genere : Deus autem ſatisfacere non debebat : Unde oportebat, Deum & hominem eſſe Jeſum Chriſtum. Unde & Leo Papa dicit in Serm. de Nativ. (*loc. cit.*) „ Suſcipitur a virtute „ infirmitas, a majeſtate humilitas, ut quod noſtris „ remediis congruebat, unus atque idem Dei, & „ hominum mediator, & mori ex uno, & reſurge- „ re poſſet ex altero. Niſi enim eſſet verus Deus, „ non afferret remedium ; niſi eſſet verus homo, non „ præberet exemplum. „ Sunt autem & aliæ plurimæ utilitates, quæ conſecutæ ſunt ſupra apprehenſionem ſenſus humani.

Ad primum ergo dicendum, quod ratio illa procedit ſecundum primum modum neceſſarii, ſine quo ad finem perveniri non poteſt.

Ad ſecundum dicendum, quod aliqua ſatisfactio poteſt dici *tripliciter* ſufficiens. *Uno modo* perfecte, quia eſt condigna per quandam adæquationem ad recompenſationem culpæ commiſſæ : Et ſic hominis puri ſatisfactio ſufficiens eſſe non potuit pro peccato : Tum quia tota humana natura erat per peccatum corrupta ; nec bonum alicujus perſonæ, vel etiam plurium poterat per æquiparantiam totius naturæ detrimentum recompenſare : Tum etiam quia peccatum contra Deum commiſſum quandam infinitatem habet ex infinitate divinæ majeſtatis. tanto enim offenſa eſt gravior, quanto major eſt ille, in quem delinquitur. Unde oportuit ad condignam ſatisfactionem, ut actus ſatisfacientis haberet efficaciam infinitam, utpote Dei, & hominis exiſtens. *Alio modo* poteſt dici ſatisfactio hominis eſſe ſufficiens imperfecte, ſcilicet ſecundum acceptationem ejus, qui eſt ea contentus, quamvis non ſit condigna ; Et hoc modo ſatisfactio puri hominis eſt ſufficiens : Et quia omne imperfectum præſupponit aliquid perfectum, a quo ſuſtentetur, inde eſt quod omnis puri hominis ſatisfactio efficaciam habet a ſatisfactione Chriſti.

Ad tertium dicendum, quod Deus aſſumendo carnem, ſuam majeſtatem non minuit : & per conſequens non minuitur ratio reverentiæ ad ipſum, quæ augetur per augmentum cognitionis ipſius. Ex hoc autem quod nobis appropinquare voluit per carnis aſſumptionem, magis nos ad ſe cognoſcendum attraxit.

APPENDIX.

EX art. habes *primo:* quomodo per rationem internas, & quidem a fortiori, hæreſim *Petri Abaylardi*, ut refert Alphonſus Caſtr. *adverſus hæreſim Chriſtus*, ingratiſſime dicentis, Chriſtum Dei filium, non ut hominem liberaret, fuiſſe incarnatum. Dixi ly a fortiori*:* quia ſi per rationem oſtendis, quod illum propter noſtram ſalutem neceſſe fuit incarnari, multo magis utique illum propter liberandum hominem non fuiſſe incarnatum falſo dogmatizari demonſtras. Item hæreſ. *Theodoti Bizantini* (Prat. *Baſſus*) dicentis, Chriſtum non eſſe ſalvatorem, Hæc enim in ſenſu reddit ingratitudinem *Abaylardi*. *Secundo* habes: quomodo per rationem oſtendas, has merito fuiſſe damnatas a Chriſto ipſo Luc. 19. *Venit Filius hominis quærere, & ſalvum facere, quod perierat*. Venit ſcilicet per incarnationem. Item ab eo Luc. 15. *Quis ex vobis homo habens centum oves*, &c. *Aut quæ mulier habens drachmas decem*, &c. Ubi Chriſtus dicit ſe hominem illum, qui venit in hunc mundum, omni bono ex ſe deſertum, ad quærendum ovem perditam, & ſe mulierem illam per affectus teneritudinem, quæ domum hujus mundi accenſa lucerna per incarnationem evertit; bona, quæ jam ex hominum memoria avolaverant, in hominum executionem introducendo: & mala, quibus jam olim homines aſſueverant, in ipſorum nauſeam adducendo. Item ab eo Matth. 9. *Veni*, ſcilicet per incarnationem, *vocare peccatores* ad pœnitentiam. Item Joan. 10. *Ego veni, ut vitam habeant, & abundantius habeant*. Item ab eodem: & a fortiori (expone, ut ſupra) *exaltari oportet filium hominis, ut omnis, qui credit in ipſum, non pereat, ſed habeat vitam æternam*. Joan. 3. *Si oportet ipſum exaltari* per crucifixionem, *ut omnis*, &c. ergo non tantum ad hunc finem incarnatus eſt, ſed etiam ad hunc finem neceſſario incarnatus eſt. Hanc tamen neceſſitatem, ut & Luc. 24. *Oportuit Chriſtum pati*, &c. & plures hujuſmodi intellige ſecundum tenorem articuli præſentis: & etiam præſuppoſita divina prædeſtinatione, ſic non abſolute. Item ab Angelo, Matth. 1. *Vocabis nomen ejus Jeſum; Ipſe enim ſalvum faciet populum ſuum a peccatis eorum*. Hoc eſt. Nomen ejus a te vocandum ſignificat ſalvatorem, & ſalvatorem maximum omnium aliorum, quanto plus incomparabiliter eſt ſalvare a peccatis, quaſi ex conſuetudine

jam-

innatis. Hoc importat ly *eorum*, quam a quacumque alia miſeria, etiam ab infernis mille, ſemoto peccato, liberare. A toto igitur Euangelio damnantur ſupradictæ hæreſes; dum ſemper verbum incarnatum vocat Jeſum. Idem eſt itaque dicere, quod verbum Dei non eſt Salvator, aut quod ad ſalvandum hominem non eſt incarnatum, quod eſt dicere, quod Jeſus non eſt Jeſus. Vide, quam inſenſati, nedum ignorantes, nedum ingratiſſimi illi. Item damnari hoc merito per eandem rationem oſtendes a ſymbolo *Nicænæ* fidei *Conſtantinop. Epheſ.* 1. ſynodi, *Chalcedonenſis*, & omnium Conciliorum; quoniam omnia ſacra Concilia Nicænam fidem cum veneratione unanimi ampleĉtuntur. Sic enim habet primi Nicæni Concilii fides de filio Dei loquens. *Qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcendit, & incarnatus, & homo factus, & paſſus eſt, & reſurrexit tertia die, & aſcendit in cœlos, & inde venturus eſt judicare vivos, & mortuos.* Ecce ex hoc tam magno Concilio, quod non tantum amore noſtri, & propter noſtram ſalutem paſſus eſt, reſurrexit, aſcendit, judicabit, ſed etiam carnem aſſumpſit. Ex his omnibus, aliiſque plurimis, quæ verbatim adduci poſſent, niſi paſſim Scriptura, Conciliaque legentibus pro ſubjecta materia occurrerent, patet evidentiſſime, quam damnabilis, atque damnata ſit hæreſis *Baſſi* (Alphonſus, ubi ſupra) blaſphemo ore evomentis, neque in Chriſti majeſtate, neque in corporali ejus præſentia ſperandam eſſe ſalutem. Ideo enim propter noſtram ſalutem incarnatus eſt, &c. ut in ipſo ſperemus, nos ab ipſo tanquam homine meritorie primo, & ab ipſo tanquam Deo principaliter noſtram ſalutem accepturos. *Tertio* vides, &c.

ARTICULUS III. 3

Utrum ſi homo non peccaſſet, Deus Incarnatus fuiſſet.

3. d. 1. qu. 1. ar. 3. Et 4. d. 43. ar. 2. qu. 1. ad 2. Et ver. q. 29. a. 4. ad 3. Et 1. Tim. 1. corp. fin.

AD Tertium ſic proceditur. Videtur, quod ſi homo non peccaſſet, nihilominus Deus incarnatus fuiſſet. Manente enim cauſa, manet effectus: Sed, ſicut Auguſt. dicit 13. de Trin. (*c. 17. in princ. to. 3.*) *alia multa ſunt cogitanda in Chriſti incarnatione,*

præ-

præter abſolutionem a peccato, de quibus dictum eſt. (*art. præc.*) Ergo etiamſi homo non peccaſſet, Deus incarnatus fuiſſet.

2. Præterea. Ad omnipotentiam divinæ virtutis pertinet, ut opera ſua perficiat, & ſe manifeſtet per aliquem infinitum effectum: Sed nulla pura creatura poteſt dici infinitus effectus, cum ſit finita per ſuam eſſentiam: In ſolo autem opere incarnationis videtur præcipue manifeſtari infinitus effectus divinæ potentiæ, per quam in infinitum diſtantia conjunguntur; inquantum factum eſt, quod homo eſſet Deus: in quo etiam opere maxime videtur perfici univerſum, per hoc quod ultima creatura, ſcilicet homo, primo principio conjungitur, ſcilicet Deo. Ergo etiamſi homo non peccaſſet, Deus incarnatus fuiſſet.

3. Præterea. Humana natura per peccatum non eſt facta capacior gratiæ: Sed poſt peccatum capax eſt gratiæ unionis, quæ eſt maxima gratia. Ergo ſi homo non peccaſſet, humana natura hujus gratiæ capax fuiſſet; nec Deus ſubtraxiſſet humanæ naturæ bonum, cujus capax erat. Ergo ſi homo non peccaſſet, Deus incarnatus fuiſſet.

4. Præterea. Prædeſtinatio Dei eſt æterna: Sed dicitur Rom. 1. de Chriſto: *Qui prædeſtinatus eſt Filius Dei in virtute*. Ergo etiam ante peccatum neceſſarium erat Filium Dei incarnari, ad hoc quod Dei prædeſtinatio impleretur.

5. Præterea. Incarnationis myſterium eſt primo homini revelatum, ut patet per hoc quod dixit: (*Gen.* 2.) *Hoc nunc os ex oſſibus meis* &c. quod Apoſt. dicit eſſe *magnum Sacramentum in Chriſto, & in Eccleſia*, ut patet Epheſ. 5. Sed homo non potuit eſſe præſcius ſui caſus eadem ratione, qua nec Angelus, ut Auguſt. probat 11. ſuper Geneſ. ad literam (*c.* 18. *to.* 3.) Ergo etiamſi homo non peccaſſet, Deus incarnatus fuiſſet.

Sed Contra eſt, quod Auguſtinus dicit in lib. de verbis Domini, exponens illud quod habetur Luc. 19. *Venit filius hominis quærere, & ſalvum facere quod perierat*: (Serm. 36. cap. ult. ſed expreſſius in lib. de verb. Apoſt. ſerm. 8. cap. 2. cir. princ. to. 10.) *Ergo ſi homo non peccaſſet, filius hominis non veniſſet*. Et 1. ad Timoth. 1. ſuper illud, *Chriſtus venit in hunc mundum, ut peccatores ſalvos faceret*, dicit Gloſ. (*ord. Aug. lib. de verb. Apoſt. ſer.* 9. *cir. princ. to.* 10.) *Nulla cauſa veniendi fuit Chriſto Domino, niſi peccatores ſalvos facere. Tolle morbos, tolle vulnera, & nulla eſt medicinæ cauſa*.

Reſpondeo dicendum, quod aliqui circa hoc diver-

verſimode opinantur. *Quidam* enim dicunt, quod etiamſi homo non peccaſſet, Dei Filius incarnatus fuiſſet. *Alii* vero contrarium aſſerunt.

Quorum aſſertioni magis aſſentiendum videtur. Ea enim quæ ex ſola Dei voluntate proveniunt ſupra omne debitum creaturæ, nobis innoteſcere non poſſunt, niſi quatenus in ſacra Scriptura traduntur, per quam divina voluntas nobis innoteſcit. Unde cum in ſacra Scriptura ubique incarnationis ratio ex peccato primi hominis aſſignetur, *convenientius dicitur, incarnationis opus ordinatum eſſe a Deo in remedium contra peccatum; ita quod, peccato non exiſtente, incarnatio non fuiſſet*: Quamvis potentia Dei ad hoc non limitetur: *potuiſſet* enim *etiam peccato non exiſtente, Deus incarnari*.

Ad primum ergo dicendum, quod omnes aliæ cauſæ, quæ ſunt aſſignatæ, (*a. præc.*) pertinent ad remedium peccati. Si enim homo non peccaſſet, perfuſus fuiſſet lumine divinæ ſapientiæ, & juſtitiæ rectitudine perfectus a Deo ad omnia neceſſaria cognoſcenda, & agenda: Sed quia homo, deſerto Deo, collapſus erat ad corporalia, conveniens fuit, ut Deus carne aſſumpta etiam per corporalia ei ſalutis remedium exhiberet. Unde dicit Aug. ſuper Joan. 1. *Verbum caro factum eſt*: (tract. 2. cir. fi. to. 9.) *Caro te obcæcaverat, caro te ſanat: quoniam ſic venit Chriſtus, ut de carne carnis vitia extingueret*.

Ad ſecundum dicendum, quod in ipſo modo productionis rerum ex nihilo divina virtus infinita oſtenditur. Ad perfectionem etiam univerſi ſufficit, quod naturali modo creatura ordinetur in Deum ſicut in finem. Hoc autem excedit limites perfectionis naturæ, ut creatura uniatur Deo in perſona.

Ad tertium dicendum, quod *duplex* capacitas attendi poteſt in humana natura: *Una* quidem ſecundum ordinem potentiæ naturalis, quæ a Deo ſemper impletur, qui dat unicuique rei ſecundum ſuam capacitatem naturalem: *Alia* vero ſecundum ordinem divinæ potentiæ, cui omnis creatura obedit ad nutum: Et ad hoc pertinet iſta capacitas. Non autem Deus omnem talem capacitatem naturæ implet: Alioquin Deus non poſſet facere in creatura, niſi quod facit. quod falſum eſt, ut in primo habitum eſt. (*q.* 105. *a. 6.*) Nihil autem prohibet, ad aliquid majus humanam naturam perductam eſſe poſt peccatum. Deus enim permittit mala fieri, ut inde aliquid melius eliciat. Unde dicitur Rom. 4. *Ubi abundavit delictum, ſuperabundavit & gratia*. Unde & in benedictione cerei paſchalis dicitur: *O felix*

lix culpa, quæ talem, ac tantum meruit habere Redemptorem.

Ad quartum dicendum, quod prædeſtinatio præſupponit præſcientiam futurorum. Et ideo ſicut Deus prædeſtinat ſalutem alicujus hominis per orationes aliorum implendam: ita etiam prædeſtinavit opus incarnationis in remedium humani peccati.

Ad quintum dicendum, quod nihil prohibet alicui revelari effectum, cui non revelatur cauſa. Potuit igitur primo homini revelari incarnationis myſterium, ſine hoc quod eſſet præſcius ſui caſus. Non enim quicumque cognoſcit effectum, cognoſcit & cauſam.

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas merito dictum fuiſſe ab Apoſtolo 1. Corinth. 2. *Quæ ſunt hominis, quis cognovit, niſi ſpiritus hominis, qui eſt in homine? Ita, & quæ ſunt Dei nemo novit, niſi ſpiritus Dei. Nobis autem revelavit Deus per ſpiritum ſuum.* Quaſi dixerit. Sicut, quæ dependent ex mera voluntate alicujus hominis, nullus homo cognoſcit, niſi ſpiritus in illo homine exiſtens: ita, quę dependent ex mera voluntate Dei, nullus, niſi ſpiritus Dei, cognoſcit. Et ſicut illa hominis intima alius homo per illius revelationem cognoſcere poteſt; ita nos ipſa Dei ſecreta per divinam revelationem cognoſcere poſſumus. item merito dictum a Sapien. 9. *Quis hominum poterit ſcire conſilium Dei? Aut quis poterit cogitare, quid velit Deus?* Item infra. *Difficile æſtimamus, quæ in terra ſunt, & quæ in conſpectu ſunt, invenimus cum labore. Quæ in cœlis ſunt autem, quis inveſtigabit? Senſum autem tuum quis ſciet, niſi tu dederis ſapientiam, & miſeris Spiritum ſanctum tuum de altiſſimis?* Ex hoc ſcripturæ loco vides factum eſſe tale argumentum. Difficulter invenimus ea, quæ nobis inventu facilia eſſe deberent, utpote quæ ſint in terra, & in conſpectu noſtro. ergo multo magis difficulter, imo quaſi impoſſibiliter de divinis certum quid, adhibito etiam labore magno, invenire poterimus; niſi Deus de altiſſimis ſuam nobis mittat ſapientiam ad revelandum ſpiritum ſuum, ſeu voluntatem ſuam circa hujuſmodi. Minus ergo tutum videtur velle per inveſtigationem humanam ſolam, non dico certum quid aſſerere, ſed divinare de his præmiſſis rebus; vel affirmative, vel negative. *Solam* dixi; quia, ſi

reve-

revelationi divinæ, aut infallibili aſſiſtentiæ Spiritus ſancti talis humana inveſtigatio inniteretur, ſecus eſſet. Hinc vere dicimus, quod de divinis, etiam quod nulla adeſſet in ſacra ſcriptura de tali re occurrente revelatio, Eccleſia ſancta certum quid poteſt determinare abſque ambiguitate a fidelibus tenendum: quoniam de aſſiſtentia infallibili, & in his continua Spiritus ſancti circa ſanctam Eccleſiam ab Euangelio, *ubi fuerint duo, vel tres congregati in nomine meo*, &c. & a ſanctis patribus edocti nullo modo dubitamus. Neque enim his ſolis, quæ in ſcriptura continentur, fides eſt adhibenda: cum multa alia arbitrio ſanctæ Eccleſiæ declaranda filiis ſuis a Chriſto Domino de induſtria relicta ſint. Unde in *prima par. q.* 29. *ar.* 3. phantaſticum illum errorem Eraſmi rejecimus dicentem: *nihil ultra, quam ſacris literis proditum, eſſe definiendum: cætera omnia eſſe problemata in illud tempus rejicienda, cum ſublato ſpeculo videbimus Deum de facie*. *Secundo* habes: quomodo per rationem intelligas ſenſum verum ſacrorum Conciliorum, quando Deum dicunt fuiſſe incarnatum propter noſtram ſalutem. Vide Concilia ipſa *art.* 2. *ad* 3. *in elucid.* Item *tertio* vides: quomodo, &c.

ARTICULUS IV. 4

Utrum principalius Chriſti incarnatio facta fuerit ad tollendum peccatum originale, quam actuale.

3. *d.* 1. *q.* 1. *a.* 2. *ad* 6. *Et op.* 10. *a.* 28. *& opuſc.* 11. *a.* 23.

AD Quartum ſic proceditur. Videtur, quod Deus principalius incarnatus fuerit in remedium actualium peccatorum, quam in remedium originalis peccati. Quanto enim peccatum eſt gravius, tanto magis humanæ ſaluti adverſatur, propter quam Deus eſt incarnatus: Sed peccatum actuale eſt gravius, quam originale peccatum. *minima enim pœna debetur originali peccato*, ut Auguſt. dicit contra Julianum. (*l.* 5. *c.* 11. *parum a princ. to.* 7.) Ergo principalius incarnatio Chriſti ordinatur ad deletionem actualium peccatorum, quam ad deletionem originalis peccati.

2. Præterea. Peccato originali non debetur pœna ſenſus, ſed ſolum pœna damni, ut in ſecundo habitum eſt: (*implic.* 1. 2. *q.* 87. *a.* 5. *arg.* 2. *ſed clarius*

in

in 2. *diſt.* 33. *q.* 2. *a.* 1.) Sed Chriſtus venit pro ſatisfa-ctione peccatorum pœnam ſenſus pati in cruce, non autem pœnam damni, quia nullum defectum habuit divinæ viſionis, aut fruitionis. Ergo principalius venit ad deletionem peccati actualis, quam originalis.

3. Præterea. Sicut Chryſoſt. dicit in 2. lib. de compunctione cordis, (*c.* 5. *in fin.*) „ hic eſt affectus ſer-„ vi fidelis, ut beneficia Domini ſui, quæ communi-„ ter omnibus data ſunt, quaſi ſibi ſoli præſtita re-„ putet. Quaſi enim de ſe ſolo loquens Paulus ita „ ſcribit ad Gal. 2. Dilexit me, & tradidit ſemetipſum „ pro me. „ Sed propria peccata noſtra ſunt actualia: originale enim eſt commune peccatum. Ergo hunc affectum debemus habere, ut exiſtimemus eum principaliter propter actualia peccata veniſſe.

Sed Contra eſt, quod Jo. 1. dicitur: „ Ecce agnus „ Dei, ecce qui tollit peccatum mundi: *Quod expo-„ nens Beda dicit :* Peccatum mundi dicitur origi-„ nale peccatum, quod eſt commune totius mundi. „ (colligitur ex ejus hom. in oct. Epiph. aliquant. a „ princ. & hab. in gloſ. ord.)

Reſpondeo dicendum, quod certum eſt, Chriſtum veniſſe in hunc mundum non ſolum ad delendum illud peccatum, quod traductum eſt originaliter in poſteros, ſed etiam ad deletionem omnium peccatorum, quæ poſtmodum ſuperaddita ſunt: Non quod omnia deleantur, quod eſt propter defectum hominum, qui Chriſto non inhærent, ſecundum illud Jo. 3. *Venit lux in mundum, & dilexerunt homines magis tenebras, quam lucem :* Sed quia ipſe exhibuit, quod ſufficiens fuit ad omnium peccatorum deletionem. Unde dicitur Rom. 5. *Non ſicut delictum, ita & donum. nam judicium ex uno in condemnationem, gratia autem ex multis delictis in juſtificationem.* Tanto autem principalius ad alicujus peccati deletionem Chriſtus venit, quanto illud peccatum majus eſt. Dicitur autem aliquid majus *dupliciter* : *Uno modo* intenſive: ſicut eſt major albedo, quæ eſt intenſior.

Et per hunc modum majus eſt peccatum actuale, quam originale: quia plus habet de ratione voluntarii, ut in ſecundo habitum eſt. (1. 2. *q.* 81. *a.* 1.) *Alio modo* dicitur aliquid majus extenſive: ſicut dicitur major albedo, quæ eſt in majori ſuperficie. Et hoc modo peccatum originale, per quod totum genus humanum inficitur, eſt majus quolibet peccato actuali, quod eſt proprium ſingularis perſonæ. *Et quantum ad hoc Chriſtus principalius venit ad tollendum originale peccatum* ; inquantum *bonum gentis divi-*

nius,

nius, *& eminentius eſt*, *quam bonum unius*, ut dicitur 1. Ethic. (*c.* 2. *cir. fi. to.* 5.)

Ad primum ergo dicendum, quod ratio illa procedit de intenſiva magnitudine peccati.

Ad ſecundum dicendum, quod peccato originali in futura retributione non debetur pœna ſenſus: Pœnalitates tamen, quas ſenſibiliter in hac vita patimur, ſicut famem, ſitim, mortem, & alia hujuſmodi, ex peccato originali procedunt. Et ideo Chriſtus, ut plene pro peccato originali ſatisfaceret, ſenſibilem dolorem pati voluit, ut mortem, & alia hujuſmodi in ſeipſo conſumeret.

Ad tertium dicendum, quod, ſicut Chryſoſt. ibidem (*c.* 6.) dicit: „ verba illa dicebat Apoſtolus, non „ quaſi diminuere volens ampliſſima, & per orbem „ terrarum diffuſa Chriſti munera; ſed ut pro omni„ bus ſe ſolum judicaret obnoxium. Quid enim in„ tereſt, ſi & aliis præſtitit, cum, quæ tibi ſunt præ„ ſtita, ita integra ſunt, & ita perfecta, quaſi nulli „ alii ex his aliquid fuerit præſtitum? „ Ex hoc ergo quod aliquis debet reputare ſibi beneficia Chriſti præſtita eſſe, non debet exiſtimare quod non ſint aliis præſtita. Et ideo non excluditur, quin principalius venerit abolere peccatum totius naturæ, quam peccatum unius perſonæ. Sed illud peccatum naturæ ita perfecte curatum eſt in unoquoque, ac ſi in uno ſolo eſſet curatum. Et ideo propter unionem charitatis totum quod omnibus eſt impenſum, unuſquiſque debet ſibi adſcribere.

A P P E N D I X.

Ex art. habes *primo:* quomodo per rationem oſtendas, a ſcripturis ſanctis, & Conciliis merito inſinuatum, quod Chriſtus venit principalius ad remedium originalis, quam actualis peccati. Inſinuarunt autem Scripturæ, hoc ipſum tunc, quando Rom. 5. dixerunt: „ Sicut per unum hominem pec„ catum intravit in mundum, &c. Si unius delicto „ multi mortui ſunt: multo magis gratia Dei, & „ donum in gratia unius hominis Jeſu Chriſti in „ plures abundavit. *Item*; ſicut per unius inobedien„ tiam peccatores conſtituti ſunt multi, ita & per „ unius obeditionem juſti conſtituentur multi. „ Diſcurre per totum capitulum: & Chriſtum ad abolitionem peccati Adæ, quod intravit in mundum per vitiatam originem, veniſſe videbis ex Apoſtolo. Ut quid de peccato originali magis mentionem & facit,

& duplicat, & reduplicat, quadruplicat, quam de a-ctuali: quando Chriſti beneficium ex appoſito commemorat; niſi, ut per hoc aperte ſignificet, quod Chriſtus principalius venit in mundum pro remedio originalis peccati, quam actualis? Quod autem actualia quoque deleverit, ne ad originale tollendum videatur ſolum ſufficere Chriſti adventus, monſtrat ibi dicens; *Sed non ſicut delictum, ita & donum: nam judicium quidem ex uno in condemnationem: gratia autem ex multis in juſtificationem*. Hoc eſt. Adam uno peccato condemnavit totum genus humanum; Chriſti gratia non ſolum ad illud Adæ peccatum unum tollendum valuit, id, quod ſufficiebat ad oſtendendam parilitatem delicti, & doni, ſeu deſtructionis, & reparationis, ſed etiam ad tollendum multa alia peccata, quorum multitudo eſt infinita, quæ actualiter peccando illi uni homines ſuperaddiderunt. Item inſinuarunt 1. Cor. 15. *Sicut in Adam omnes moriuntur, ita in Chriſto omnes vivificabuntur*. Item Papa *Leo primus* in ſancta Synodo, quæ Romæ convenit, in epiſtola in corpore Conciliorum 22. ad Clerum, & plebem Conſtantinopolitanæ urbis, idem inſinuat ſic. „ Talis erat omnium a primis ducta genitoribus cauſa mortalium, ut originali peccato „ tranſeunte per poſteros nullus pœnam damnatio„ nis evaderet, niſi Verbum caro fieret, & habita„ ret in nobis: in ea ſcilicet natura, quæ noſtri & „ ſanguinis eſſet, & generis. Propter quod dicit A„ poſtolus: Sicut per unius delictum in omnes ho„ mines in condemnationem, ſic, & per unius ju„ ſtitiam in omnes homines ad juſtificationem vi„ tæ. *Et iterum*: Quia per hominem mors, & per „ hominem reſurrectio mortuorum: Et ſicut in A„ dam omnes moriuntur, ita & in Chriſto omnes „ vivificabuntur. *Hæc ibi*. *Item Leo idem in Epiſtola ad Palæſtinos Monachos, & eſt in corpore Conciliorum Epiſtola* 81. Quia captivitatis noſtræ re„ ſolvi originalia vincula non poterant, & ab hoſtis „ imperio relaxari, niſi exiſteret homo noſtri ge„ neris, noſtræque naturæ, quem veteris debiti præ„ judicia non tenerent, & qui immaculato ſanguine „ ſuo chirographum lethale dilueret; ſicut ab initio „ erat divinitus præordinatum, & prophetarum ora„ culis prænunciatum; ita eſt in plenitudine præfi„ niti temporis factum, ut multis modis ſignificata „ promiſſio in diu expectatum veniret effectum: nec „ poſſet eſſe ambiguum, quod continuis ſignificatio„ nibus ſemper fuerat nunciatum. „ Hæc ibi. *Secundo* habes: quomodo per rationem hujuſmodi omnia

mnia dicta, pro quanto principalius ad originalis remedium dicunt incarnatum eſſe Deum, quam ad actualis, & intelligas, & declares, & probes. *Tertio* vides: quomodo ex his, &c.

ARTICULUS V. 5

Utrum conveniens fuerit Deum incarnari ab initio mundi.

1. 2. *q.* 98. *a.* 6. *corp. Et* 3. *d.* 1. *q.* 1. *a.* 4. *Et* 4. *cont. c.* 55. *ad* 8. *Et Iſa.* 2. *Et Gal.* 4. *fi.*

AD Quintum ſic proceditur. Videtur, quod conveniens fuiſſet Deum incarnari a principio humani generis. Incarnationis enim opus ex immenſitate divinæ charitatis proceſſit, ſecundum illud Eph. 2. *Deus, qui dives eſt in miſericordia, propter nimiam charitatem ſuam qua dilexit nos, cum eſſemus mortui peccatis, convivificavit nos in Chriſto*: Sed charitas non tardat ſubvenire amico neceſſitatem patienti, ſecundum illud Prov. 3. *Non dicas amico tuo: Vade & revertere, cras dabo tibi, cum ſtatim poſſis dare*. Ergo Deus incarnationis opus differre non debuit, ſed ſtatim a principio per ſuam incarnationem humano generi ſubvenire.

2. Præterea. 1. Tim. 3. dicitur: *Chriſtus venit in hunc mundum peccatores ſalvos facere*; Sed plures ſalvati fuiſſent, ſi a principio humani generis Deus incarnatus fuiſſet: plurimi enim ignorantes Deum in ſuo peccato perierunt in diverſis ſæculis. Ergo convenientius fuiſſet, quod a principio humani generis Deus incarnatus fuiſſet.

3. Præterea. Opus gratiæ non eſt minus ordinatum, quam opus naturæ: Sed natura initium ſumit a perfectis, ut dicit Boet. in lib. 3. de conſolat. (*proſa* 10. *parum a princ.*) Ergo opus gratiæ a principio debuit eſſe perfectum: Sed in opere incarnationis conſideratur perfectio gratiæ, ſecundum illud, (*Joan.* 1.) *Verbum caro factum eſt*: & poſtea ſubditur: *Plenum gratiæ, & veritatis*. Ergo Chriſtus a principio humani generis debuit incarnari.

Sed Contra eſt, quod dicitur Gal. 4. *At ubi venit plenitudo temporis, miſit Deus Filium ſuum factum ex muliere, factum ſub lege*. ubi dicit Gloſ. (*Ambroſ. in hunc loc.*) quod *plenitudo temporis eſt, quod præfinitum fuit a Deo Patre, quando mitteret Filium ſuum*: Sed Deus ſua ſapientia omnia definivit. Ergo convenientiſſimo tempore Deus eſt incarnatus;

Et ſic conveniens non fuit, quod a principio humani generis Deus incarnaretur.

Reſpondeo dicendum, quod, cum opus incarnationis principaliter ordinetur ad reparationem humanæ naturæ per peccati abolitionem, manifeſtum eſt, *quod non fuit conveniens, a principio humani generis ante peccatum Deum incarnatum fuiſſe*. Non enim datur medicina, niſi jam infirmis. Unde ipſe Dominus Matth. 9. dicit: *Non eſt opus valentibus medico, ſed male habentibus. non enim veni vocare juſtos, ſed peccatores*. Sed nec etiam *ſtatim poſt peccatum conveniens fuit Deum incarnari*. *Primo* quidem propter conditionem humani peccati, quod ex ſuperbia provenerat. unde eo modo erat homo liberandus, ut humiliatus recognoſceret ſe liberatore indigere. Unde ſuper illud Galat. 3. *Ordinata per angelos in manu mediatoris*, dicit Gloſ. (*ordin.*) *Magno Dei conſilio factum eſt, ut poſt hominis caſum non illico Dei Filius mitteretur*. Reliquit enim Deus prius hominem in libertate arbitrii in lege naturali, ut ſic vires naturæ ſuæ cognoſceret: Ubi cum deficeret, legem accepit; qua data invaluit morbus, non legis, ſed naturæ vitio, ut ita cognita ſua infirmitate, clamaret ad medicum, & gratiæ quæreret auxilium. *Secundo* propter ordinem promotionis in bonum, ſecundum quem ab imperfecto ad perfectum proceditur. Unde Apoſt. dicit 1. ad Corinth. 15. *Non prius quod ſpirituale eſt, ſed quod animale, deinde quod ſpirituale. Primus homo de terra terrenus: ſecundus homo de cœlo cœleſtis*. *Tertio* propter dignitatem Verbi incarnati: quia ſuper illud Gal. 4. *At ubi venit plenitudo temporis*, dicit Gloſ. (*Auguſt. tract. 31. in Joan. ante med. to. 9.*) *Quanto major judex veniebat, tanto præconum ſeries longior præcedere debebat*. *Quarto*, ne fervor fidei temporis prolixitate tepeſceret: quia circa finem mundi frigeſcet charitas multorum. Unde Luc. 18. dicitur, *Cum filius hominis veniet, putas inveniet fidem in terra?*

Ad primum ergo dicendum, quod charitas non differt amico ſubvenire, ſalva tamen negotiorum opportunitate, & perſonarum conditione. Si enim medicus ſtatim a principio ægritudinis medicinam daret infirmo, minus proficeret, vel magis læderet, quam juvaret. Et ideo etiam Dominus non ſtatim a principio incarnationis remedium humano generi exhibuit, ne illud contemneret ex ſuperbia, ſi prius ſuam infirmitatem non cognoſceret.

Ad ſecundum dicendum, quod Auguſt. ad hoc reſpondet in lib. de ſex quæſt. Paganorum, (*ſc. epiſt.*

49. *qu.* 2. *inter med. & fi. to.* 2.) dicens, „quod tunc „ voluit Chriſtus hominibus apparere, & apud eos „ prædicari ſuam doctrinam, quando ſciebat, & ubi „ ſciebat eſſe, qui in eum fuerant crediturì. His e- „ nim temporibus, & his in locis, quibus Euange- „ lium ejus non eſt prædicatum, tales omnes in e- „ jus prædicatione futuros eſſe præſciebat, quales non „ quidem omnes, ſed tamen multi in ejus corpora- „ li præſentia fuerunt; qui nec in eum, ſuſcitatis ab „ eo mortuis, credere voluerunt. „ Sed hanc reſponſionem reprobans idem Auguſt. in lib. de Perſever. (*c.* 9. *non proc. a. fi. to.* 7.) dicit: „ Nunquid poſ- „ ſumus dicere, Tyrios, & Sidonios talibus apud ſe „ virtutibus factis credere noluiſſe, aut credituros „ non fuiſſe, ſi fierent, cum ipſe Deus atteſtetur „ eis, quod acturi eſſent magnæ humilitatis pœni- „ tentiam, ſi in eis facta eſſent divinarum illa ſi- „ gna virtutum? Proinde, ut ipſe ſolvens ſubdit, „ (*c.* 11. *in princ.*) ſicut Apoſt. ait, non eſt volentis, „ neque currentis, ſed miſerentis Dei, qui his, quos „ prævidit, ſi apud eos facta eſſent, ſuis miraculis „ credituros, quibus voluit, ſubvenit: aliis autem „ non ſubvenit, de quibus in ſua prædeſtinatione oc- „ culte quidem, ſed aliud juſte judicavit. Itaque „ miſericordiam ejus in his qui liberantur, & verita- „ tem in his qui puniuntur, ſine dubitatione creda- „ mus. „

Ad tertium dicendum, quod perfectum eſt prius imperfecto, in diverſis quidem tempore, & natura: oportet enim, quod perfectum ſit, quod alia ad perfectionem adducit: Sed in uno & eodem imperfectum eſt prius tempore, etſi ſit poſterius natura. Sic ergo imperfectionem naturæ humanæ duratione præcedit æterna Dei perfectio: ſed ſequitur ipſam conſummata perfectio ejus in unione ad Deum.

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito inſinuatum ab Apoſtolo, quod Deum a principio humani generis incarnari, non fuit conveniens. Hoc autem inſinuavit Galat. 4. ſic. *At ubi venit plenitudo temporis, miſit Deus filium ſuum factum ex muliere.* Nota ly *At.* quaſi dixerit per hoc. Ante iſtam temporis plenitudinem, quæ in ſimilitudine in eodem cap. præpoſita dicebatur, *præfinitum tempus a patre*, non erat condecens, quod Deus mitteret filium ſuum concipiendum ex muliere: ſed tantum in præſenti tempore ab ipſo præfixum,

xum, non a ſtellis (abſit enim, ut ſtellæ creatori ſuo tempus aliquod præfigant) fuit conveniens. Ergo per ly *At* Apoſt. oſtendere vult conſequenter etiam, quod nec poſt illud tempus differre debuit incarnationem. Convictus enim fuerat homo in lege naturæ, quod non ſciebat ſine divino auxilio viam ſalutis, & utique convictus ex magna ſua circa ſalutem ignorantia uſque ad idolorum viliſſimorum culturam, de qua ignorantia *Roman.* 1. Convictus etiam fuerat in lege ſcripta, quod non poterat ſine Dei auxilio ſpeciali, & hoc ex multitudine tranſgreſſionum legis datæ. Ablata igitur duplici hac radice ſuperbiæ, quæ ſemper pro toto illo temporis decurſu impedivit hominem a ſuſcipiendo liberatorem ſuum carne indutum, tempus immediate ſequens vocatur tempus miſerendi, *Pſal.* 101. tali ſcilicet miſeratione: & plenitudo temporis, tranſacta ſcilicet vacuitate ſuperbæ vanitatis. Id ipſum quoque dictum in principio inſinuavit Papa *Leo I.* in Epiſtola Decretali ad epiſcopos univerſos per Siciliam conſtitutos, ſic. „ Semper quidem in æterno conſilio Dei manſit humani generis incommutabiliter prædordinata reparatio; ſed ordo rerum per Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum temporaliter gerendarum in incarnatione Verbi ſumpſit exordium. Unde aliud tempus eſt, quo, annuntiante Angelo, B. Virg. Maria fœcundandam ſe per Spiritum ſanctum credidit, & concepit. *Et infra*. Notum ſit dilectioni veſtræ, dies univerſos Chriſti innumeris conſecratos fuiſſe virtutibus, & in cunctis ejus actionibus ſacramentorum miracula coruſcaſſe. *Et infra*. Omnia tempora continuatis erunt deputanda feſtis, quia omnia ſunt plena miraculis. „ Hæc ille. Ubi incarnationis tempus non ſolum dicit eſſe ordinatum, ſed etiam prædordinatum, & hoc ab æterno Dei conſilio: & quod ab incarnatione Domini ſumpſit exordium ordo rerum per Chriſtum gerendarum: & quod omnia ſunt plena virtutibus, ſacramentis, miraculis. Abſit autem, ut id, a quo ordo rerum incipit, ſit inordinatum: ut plenum virtutibus, atque miraculis ſit aliqua inordinatione notatum, maxime cum quæcumque a Deo ſunt, inter quæ numerantur præcipue virtutes, & miracula, ordinata ſint. Hanc igitur ordinatiſſimam temporis incarnationem per verba ſua præmiſſa ſignificare voluit Leo. *Secundo* habes: quomodo per rationem prædictas auctoritates, pro quanto Deum a principio mundi dicunt non fuiſſe conveniens incarnari, & intelligas, & probes, & defendas: ſicut eaſdem, pro quanto Deum

non debuiſſe dicunt differre incarnationem uſque in finem mundi, & intelliges, & probabis, & defendes ex articulo ſequenti. *Tertio* habes: quomodo per rationem interimas horrendiſſimam hęreſim *Hermanni Riſſ.* (Prateol. *Hermannus Riſſuich.*) impie blaſphemantis, quod geſta omnia Chriſti humano generi, & rectæ rationi fuerunt contraria. Ab hinc ergo comprehendendo etiam art. *ſecundum* ſupra uſque ad finem tertiæ partis diſcurrendo per art. de aliqua actione Chriſti tractantes, demonſtrare ſingillatim per rationem poteris, & obſtruere os tam irrationabiliter de Chriſto loquentis. *Quarto* habes: quomodo per rationem demonſtres, hanc juſtiſſime damnatam a Leone Papa in ſupradicta Decretali. *Dies*, inquit, *univerſos Chriſti innumeris conſecratos fuiſſe virtutibus: & in cunctis ejus actionibus ſacramentorum miracula coruſcaſſe*. Per rationem, inquam, nunc hujus articuli, & ſucceſſive aliorum ſequentium, demonſtrabis id, pro quanto de geſtis Domini talibus, vel talibus tunc tractare occurret. Item juſtiſſime damnatam ab Iſa. 11. *Flos de radice ejus aſcendet, & requieſcet ſuper eum ſpiritus Domini: ſpiritus ſapientiæ, & intellectus, ſpiritus conſilii, & fortitudinis, ſpiritus ſcientiæ, & pietatis, & replebit eum ſpiritus timoris Domini*. Quaſi dicat. Cum ſuper Chriſtum florem hunc requieſcat ſpiritus ſapientiæ, intellectus, conſilii, ſcientiæ: omnia Chriſti geſta non tantum non contraria, ſed ſumme erant conſona rectæ rationi. Et cum ſuper eum requieſcat ſpiritus pietatis, timoris Domini: omnia Chriſti geſta erant pietatem, & timorem Dei redolentia, & conſequenter humano generi non ſolum non contraria, ſed maxime proficua erunt. Item ab Apoſt. 1. Cor. 1. *Nos prædicamus Chriſtum crucifixum, Judæis quidem ſcandalum, gentibus autem ſtultitiam: ipſis autem vocatis Judæis, atque Græcis Chriſtum Dei virtutem, & Dei ſapientiam*. Nota ly *ſapientiam*. Abſtractum enim nihil penitus de extraneo admittere poteſt. Ecce ex Apoſt. Chriſtus non tantum ſapiens, cujus eſt agere ſingula conſona, & rectæ rationi, & proximorum ſaluti: ſed etiam ipſa ſapientia, & ſapientia Dei veraciter appellatur. Ubi & ab eodem Apoſt. apertiſſime damnatur alia ipſius Riſſuich gentibus conformis infidelitas (Prat. ubi ſupra) qua ore inſaniſſimo evomere temere præſumpſit, quod Chriſtus fuit ſtultus, ſimplex, phantaſticus, & ſeductor hominum ſimplicium, atque damnavit univerſum mundum. O præſumendam linguam, & in partes, & in fruſta lacerandam. Quis tantam injuriam blaſphemis pluſquam

quam infernalibus undique refertam contra Deum ipſum, qui Chriſtus eſt, ſufferre queat? O vocem plenam omni dolo, & omni fallacia diaboli: inimicam omni juſtitiæ: indeſinenter annitentem ſubvertere vias Domini rectas: hominis, qui merito ad perpetuos carceres, etiam poſt palinodiam recantatam, a ſapientiſſimo Magiſtratu tempore Alexandri VI. Papæ 1499. miſericorditer damnatus eſt: & poſt in eandem ſuam dementiam relapſus curiæ ſæculari juſtiſſime traditus, vivus exuſtus eſt. Damnatam quoque oſtendes merito ab illis omnibus ſupradictis Conciliis, *Nicæno*, &c. *art.* 2. tum pro ſalute noſtra myſteria omnia humanitatis peregiſſe teſtantibus: tum Deum etiam perfectum poſt incarnationem ipſum Chriſtum remanſiſſe profitentibus. Adde id Leonis Papæ ad Flavianum Epiſcopum, ſic. *Æqualis eſt periculi, Dominum Jeſum Chriſtum aut Deum tantummodo ſine homine, aut ſine Deo ſolum hominem credidiſſe.* Et infra. *Catholica Eccleſia hac fide vivit, ac proficit, ut in Chriſto Jeſu nec ſine vera divinitate humanitas, nec ſine vera credatur humanitate divinitas.* Hæc ille: cujus tomum ad eundem Flavianum Synodus 6. Generalis *Conſtantinop. actione* 17. recipit, quem & ipſa Synodus titulum rectæ fidei appellat. *Nunquid non & poſtquam Verbum caro factum eſt, de illo dicitur: Plenum gratiæ, & veritatis?* Quatenus ergo etiam homo nulla ignorantia laborabat: ſed tanta ſapientia, atque veritate pollebat, quanta decebat eum, qui perſonaliter Deus erat. *Quinto* vides: quomodo ex ſuprapoſitis, &c.

ARTICULUS VI. 6

Utrum incarnatio differri debuerit uſque ad finem mundi.

Loc. ſup. art. 5. citatis.

AD Sextum ſic proceditur. Videtur, quod incarnationis opus differri debuerit uſque in finem mundi. Dicitur enim in Pſ. 91. *Senectus mea in miſericordia uberi:* ideſt *in noviſſimo*, ut Gloſ. (*interl. & Aug. in hunc loc. tom.* 8.) dicit: Sed tempus incarnationis eſt maxime tempus miſericordiæ, ſecundum illud Pſ. 101. *Quoniam venit tempus miſerendi ejus.* Ergo incarnatio differri debuit uſque in finem mundi.

3. Præterea. ſicut dictum eſt, (*art. præc. ad* 3.) perfectum in eodem tempore eſt poſterius imperfecto. Ergo illud quod eſt maxime perfectum, debet eſſe

omnino ultimum in tempore: Sed ſumma perfectio humanæ naturæ eſt in unione ad Verbum: quia in Chriſto complacuit omnem plenitudinem divinitatis inhabitare, ut Apoſtol. dicit Coloſ. 1. Ergo incarnatio differri debuit uſque in finem mundi.

3. Præterea. Non eſt conveniens fieri per duo, quod per unum fieri poteſt: Sed unus Chriſti adventus ſufficere poterat ad ſalutem humanæ naturæ, qui erit in fine mundi. Ergo non oportuit, quod antea veniret per incarnationem: Et ita incarnatio differri debuit uſque in finem mundi.

Sed Contra eſt, quod dicitur Abac. 3. *In medio annorum notum facies*. Non ergo debuit incarnationis myſterium, per quod mundo innotuit, uſque in finem mundi differri.

Reſpondeo dicendum, quod ſicut non fuit conveniens Deum incarnari a principio mundi: ita *non fuit conveniens, quod incarnatio differretur uſque in finem mundi.*

Quod quidem apparet *primo* ex unione divinæ, & humanæ naturæ. Sicut enim dictum eſt, (*art. præc. ad 3.*) perfectum *uno modo* tempore præcedit imperfectum, *alio modo* e converſo imperfectum tempore præcedit perfectum. In eo enim quod de imperfecto fit perfectum, imperfectum tempore præcedit perfectum: in eo vero, quod eſt cauſa perfectionis efficiens, perfectum tempore præcedit imperfectum. In opere autem incarnationis utrumque concurrit: quia natura humana in ipſa incarnatione eſt perducta ad ſummam perfectionem. & ideo non decuit, quod a principio humani generis incarnatio facta fuiſſet. Sed ipſum Verbum incarnatum eſt perfectionis humanæ naturæ cauſa efficiens, ſecundum illud Joan. 1. *De plenitudine ejus nos omnes accepimus*. & ideo non debuit incarnationis opus uſque in finem mundi differri. ſed perfectio gloriæ, ad quam perducenda eſt ultimo natura humana per Verbum incarnatum, erit in fine mundi.

Secundo ex effectu humanæ ſalutis. Ut enim dicitur in lib. de QQ. vet. & novi Teſtam. (*qu. 83. inter op. Auguſt. tom. 4.*) „ in poteſtate dantis eſt, quando, vel quantum velit miſereri. Venit ergo, quando & ſubveniri debere ſcivit, & gratum futurum beneficium. Cum enim languore quodam humani generis obſoleſcere cœpiſſet cognitio Dei inter homines, & mores immutarentur, eligere dignatus eſt Abraham, in quo forma eſſet renovatæ notitiæ Dei, & morum: Et cum adhuc reverentia ſegnior eſſet, poſtea per Moyſem legem literis de-

„dit:

„ dit: Et quia eam gentes ſpreverunt, non ſe ſub-
„ iicientes ei, neque hi qui acceperunt, eam ſer-
„ vaverunt; motus miſericordia Dominus miſit Fi-
„ lium ſuum, qui data omnibus remiſſione peccato-
„ rum, Deo Patri illos juſtificatos offerret. „ Si autem hoc remedium differretur uſque in finem mundi, totaliter Dei notitia, & reverentia, & morum honeſtas abolita fuiſſet in terris.

Tertio apparet hoc fuiſſe conveniens ad manifeſtationem divinæ virtutis, quæ pluribus modis homines ſalvavit, non ſolum per fidem futuri, ſed etiam per fidem præſentis, & præteriti.

Ad primum ergo dicendum, quod Gloſ. illa exponitur de miſericordia perducente ad gloriam: Si tamen referatur ad miſericordiam exhibitam humano generi per incarnationem Chriſti, ſciendum eſt, quod, ſicut Auguſt. dicit in lib. 1. Retract. (*c. 26. ante med. to.* 1.) tempus incarnationis poteſt comparari juventuti humani generis *propter vigorem, fervoremque fidei, quæ per dilectionem operatur:* ſenectuti autem, quæ eſt ſexta ætas, propter numerum temporum, quia Chriſtus venit in ſexta ætate. Et quamvis in corpore non poſſit ſimul eſſe juventus, & ſenectus; poteſt tamen ſimul eſſe in anima, illa propter alacritatem, iſta propter gravitatem. Et ideo alicubi in lib. 83. QQ. (*q. 44. in med. to.* 4.) dicit Auguſt. quod *non oportuit divinitus venire magiſtrum cujus imitatione humanum genus in mores optimos formaretur, niſi tempore juventutis.* Alibi autem (*ſc. lib.* 1. *de Gen. cont. Manich. ca.* 23. *to.* 1.) dicit, Chriſtum in ſexta ætate humani generis, tanquam in ſenectute veniſſe.

Ad ſecundum dicendum, quod opus incarnationis non ſolum eſt conſiderandum, ut terminus motus de imperfecto ad perfectum, ſed etiam ut principium perfectionis in humana natura. ut dictum eſt. (*in corp. art.*)

Ad tertium dicendum, quod, ſicut dicit Chryſoſt. ſuper illud Joan. 3. *Non miſit Deus Filium ſuum in mundum, ut judicet mundum.* (hom. 27. inter princ. & med.) *Duo ſunt Chriſti adventus: Primus quidem, ut remittat peccata: ſecundus, ut judicet mundum. Si enim hoc non feciſſet, univerſi ſimul perditi eſſent. omnes enim peccaverunt, & egent gloria Dei.* Unde patet, quod non debuit adventum miſericordiæ differre uſque in finem mundi.

APPENDIX.

Ex articulo habes, *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito ab Abachuch Propheta cap. 3. dictum *Domine opus tuum in medio annorum notum facies*. Per hoc enim aperte monſtratur, quod incarnatio, quæ antonomaſtice dicitur opus Dei, non debuit differri uſque ad finem mundi. Alioquin illud ſingulare opus Dei notum factum fuiſſet in fine annorum, non in medio, ut patet. Nota pro intelligentia hujus, & conſonantia cum dictis in reſponſione ad *primum*, quod medium non accipitur hic pro medio geometrico, vel arithmetico: ſed pro medio excluſivo principii, & finis, etiam quod magis uni illorum extremorum eſſet propinquum. Hoc modo ſumere ſolent homines medium dicentes, quod quicquid eſt inter Romam, & Bononiam, eſt in medio earum. In hoc ergo ſenſu Propheta loquens, per auctoritatem præmiſſam ſignificat, quod incarnationis divinæ opus non fiet in principio mundi, nec in fine; ſed in tempore intermedio, non exprimendo interim punctualiter tempus illud, utrum magis ad principium annorum mundi, vel ad finem declinet. Quod autem ad literam loquatur ibi Abachuch de Chriſti primo adventu, patet videnti ſecundum cap., & conſideranti, hoc tertium vocari canticum, ac intelligenti ly *Deus ab auſtro veniet*, &c. cum ſequentibus eſſe dicta Prophetice de diebus Meſſiæ. In ſecundo enim cap. videbis ly „ Viſus adhuc procul; apparebit in „ finem, & non mentietur; ſi moram fecerit, ex„ pecta eum, quia veniens veniet, & non tardabit. „ Ecce qui incredulus eſt, non erit recta anima e„ jus in ſemetipſo, juſtus autem in fide vivet. „ Hæc autem tamquam de Chriſto prophetata canuntur ab Eccleſia etiam in ſolemnib. officiis; quorum emendationi authenticæ inſudarunt, & S. Conc. Trid. & SS. Papa Pius V. ut patet in Bulla ejuſdem Pontificis Breviariis, atque Miſſalibus præfixa. Quantæ vero auctoritatis ſint non tantum dogmata, & dicta, ſed etiam probatæ conſuetudines Eccleſiæ, vide infra *q. 68. a.* 10. in notatione ante argumenta. In tertio demum cap. gratias agens Propheta de revelatione ſibi in ſecundo facta, in ſpiritu exultat: & ideo illud vocatur Canticum: magis explicat, quaſi per gradus, de Chriſto habitam revelationem ſecundum duos adventus, per modum deprecativum quandoque procedens, & ideo prætitulatur *Oratio*

Pro-

Prophetæ Abacbuch. Cæterum pro expoſitione horum, ſi vis, conſule ſanctos Doctores. Nam ſufficit hæc tetigiſſe, & quaſi digito demonſtraſſe, prout utilitatem ex præſenti art. concernebant. Vide *art.* 5. appendicem. *Secundo* vides: quomodo ex his, ſimilibuſque viciſſim Angelica hæc doctrina conſolidetur.

QUÆSTIO II.

De modo unionis Verbi incarnati, in duodecim articulos diviſa.

DEinde conſiderandum eſt de modo unionis Verbi incarnati. Et *primo* quantum ad ipſam unionem. *Secundo* quantum ad perſonam aſſumentem. *Tertio* quantum ad naturam aſſumptam.

Circa primum quæruntur duodecim.

Primo. Utrum unio Verbi incarnati ſit facta in natura.

Secundo. Utrum ſit facta in perſona.

Tertio. Utrum ſit facta in ſuppoſito, vel hypoſtaſi.

Quarto. Utrum perſona, vel hypoſtaſis Chriſti poſt incarnationem ſit compoſita.

Quinto. Utrum ſit facta aliqua unio animæ, & corporis in Chriſto.

Sexto. Utrum natura humana fuerit unita Verbo accidentaliter.

Septimo. Utrum ipſa unio ſit aliquid creatum.

Octavo. Utrum ſit idem quod aſſumptio.

Nono. Utrum unio duarum naturarum ſit maxima unionum.

Decimo. Utrum unio duarum naturarum in Chriſto fuerit facta per gratiam.

Undecimo. Utrum eam aliqua merita præceſſerint.

Duodecimo. Utrum gratia unionis fuerit homini Chriſto naturalis.

ARTICULUS I. 7

Utrum unio Verbi incarnati ſit facta in natura.

Inf. ar. 2. & 6. cor. & 12. ad 1. & qu. 50. ar. 2. & 3. diſt. 1. qu. 2. ar. 1. & d. 5. qu. 1. ar. 2. & 3. Et 4. con. ca. 35. 37. & 41. & ver. qu. 20. ar. 1. cor. & opuſc. 2. c. 211. 212.

AD Primum ſic proceditur. Videtur quod unio Verbi incarnati ſit facta in natura. Dicit enim Cyrillus, & inducitur in geſtis Concilii Chalcedonenſis: (*gener. 4. par. 2. act. 1. aliquant. poſt epiſt. Cyril. tom. 4.*) *Non oportet intelligere duas naturas, ſed unam naturam Dei Verbi incarnatam*: Quod quidem non eſſet, niſi unio fieret in natura. Ergo unio Verbi incarnati facta eſt in natura.

2. Præterea. Athanaſius dicit: (*in ſymb. fid.*) *Sicut anima rationalis, & caro unus eſt homo: ita Deus, & homo unus eſt Chriſtus*: Sed anima rationalis, & caro conveniunt in conſtitutione unius naturæ humanæ. Sic ergo Deus, & homo conveniunt in conſtitutione alicujus unius naturæ. Ergo unio facta eſt in natura.

3. Præterea. Duarum naturarum una non denominatur ex altera, niſi aliquo modo invicem tranſmutentur: Sed divina natura, & humana in Chriſto adinvicem denominantur. dicit enim Cyrillus, (*loc. cit.*) *divinam naturam eſſe incarnatam*. & Gregor. Nazianz. dicit, (*epiſt. 1. ad Cledonium ante med.*) *humanam naturam eſſe deificatam*, ut patet per Damaſcen. (*l. 3. orth. fid. c. 6. a med. & c. 11.*) Ergo ex duabus naturis videtur eſſe facta una natura.

Sed Contra eſt, quod dicitur in determinatione Concilii Chalcedonenſis: (*ſup. cit. Act. 5. ad fi.*) *Confitemur in noviſſimis diebus Filium Dei unigenitum in duabus naturis inconfuſe, immutabiliter, indiviſe, inſeparabiliter agnoſcendum, nunquam ſublata differentia naturarum propter unionem*. Ergo unio non eſt facta in natura.

Reſpondeo dicendum, quod ad hujus quæſtionis evidentiam oportet conſiderare, quid ſit natura. Sciendum eſt ergo, quod nomen naturæ a naſcendo eſt dictum, vel ſumptum. Unde primo eſt impoſitum hoc nomen ad ſignificandum generationem

viventium, quæ nativitas, vel pullulatio dicitur, ut dicatur natura, quaſi naſcitura: Deinde translatum eſt nomen naturæ ad ſignificandum principium hujus generationis: Et quia principium generationis in rebus viventibus eſt intrinſecum, ulterius derivatum eſt nomen naturæ ad ſignificandum quodlibet principium intrinſecum motus, ſecundum quod Philoſ. dicit in 2. Phyſic. (*tex*. 3. *to*. 2.) quod *natura eſt principium motus in eo, in quo eſt, per ſe, & non ſecundum accidens*. Hoc autem principium vel forma eſt, vel materia. Unde quandoque natura dicitur forma, quandoque vero materia. Et quia finis generationis naturalis eſt in eo quod generatur, ſcilicet eſſentia ſpeciei, quam ſignificat definitio, inde eſt quod hujuſmodi eſſentia ſpeciei vocatur etiam natura. Et hoc modo Boetius naturam definit in lib. de duab. nat. (*aliquant. a princ.*) dicens: *Natura eſt unamquamque rem informans ſpecifica differentia*, quæ ſcil. complet definitionem ſpeciei. Sic ergo nunc loquimur de natura, ſecundum quod natura ſignificat eſſentiam, vel quod quid eſt, ſive quidditatem ſpeciei.

Hoc autem modo accipiendo naturam, impoſſibile eſt, unionem Verbi incarnati eſſe factam in natura. Tripliciter enim aliquid unum ex duobus, vel pluribus conſtituitur.

Uno modo ex duobus integris perfectis remanentibus. Quod quidem fieri non poteſt, niſi in iis, quorum forma eſt compoſitio, vel ordo, vel figura: Sicut ex multis lapidibus abſque aliquo ordine adunatis, per ſolam compoſitionem fit acervus: ex lapidibus autem, & lignis ſecundum aliquem ordinem diſpoſitis, & etiam ad aliquam figuram redactis fit domus. Et ſecundum hoc poſuerunt aliqui, unionem eſſe per modum confuſionis, quæ ſcil. eſt ſine ordine, vel per modum commenſurationis, quæ ſcilicet eſt cum ordine. Sed hoc non poteſt eſſe. *Primo* quidem, quia compoſitio, vel ordo, vel figura non eſt forma ſubſtantialis, ſed accidentalis: Et ſic ſequeretur, quod unio incarnationis non eſſet per ſe, ſed per accidens, quod infra improbabitur (*a*. 6. *hu. qu.*) *Secundo*, quia ex hujuſmodi non fit unum ſimpliciter, ſed ſecundum quid: remanent enim plura actu. *Tertio*, quia forma talium non eſt natura, ſed magis ars; ſicut forma domus: Et ſic non conſtitueretur una natura in Chriſto, ut ipſi volunt.

Alio modo fit aliquid unum ex perfectis, ſed tranſmutatis; ſicut ex elementis fit mixtum. Et ſic ali-

qui dixerunt, unionem incarnationis eſſe factam per modum commixtionis. Sed hoc non poteſt eſſe. *Primo* quidem, quia natura divina eſt omnino immutabilis, ut in 1. parte dictum eſt. (*q.* 9. *a.* 1. *&* 2.) unde nec ipſa poteſt converti in aliud, cum ſit incorruptibilis; nec aliud in ipſam, cum ipſa ſit ingenerabilis. *Secundo*, quia id quod eſt commixtum, nulli miſcibilium eſt idem ſpecie: differt enim caro a quolibet elementorum ſpecie. Et ſic Chriſtus non eſſet ejuſdem naturæ cum patre, nec cum matre. *Tertio*, quia ex his, quæ plurimum diſtant, non poteſt fieri commixtio. ſolvitur enim ſpecies unius eorum: puta ſi quis guttam aquæ amphoræ vini apponat. Et ſecundum hoc, cum natura divina in infinitum excedat humanam naturam, non poteſt eſſe mixtio; ſed remanebit ſola natura divina.

Tertio modo fit aliquid ex aliquibus non permixtis, vel permutatis, ſed imperfectis: ſicut ex anima, & corpore fit homo: & ſimiliter ex diverſis membris unum corpus conſtituitur. Sed hoc dici non poteſt de incarnationis myſterio. *Primo* quidem, quia utraque natura eſt ſecundum rationem ſuam perfecta, divina ſcilicet & humana. *Secundo*, quia natura divina, & humana non poſſunt conſtituere aliquid per modum partium quantitativarum, ſicut membra conſtituunt corpus; quia natura divina eſt incorporea: neque per modum formæ, & materiæ; quia divina natura non poteſt eſſe forma alicujus, præſertim corporei. ſequeretur enim, quod ſpecies reſultans eſſet communicabilis pluribus: & ita eſſent plures Chriſti. *Tertio*, quia Chriſtus non eſſet humanæ naturæ, neque divinæ naturæ. Differentia enim addita variat ſpeciem, ſicut unitas numerum, ſicut dicitur in 8. Metaph. (*tex.* 10. *tom.* 3.)

Ad primum ergo dicendum, quod auctoritas illa Cyrilli exponitur in 5. Syn. (*ſe. Conſtan.* 2. *gen.* 5. *collat.* 8. *ca.* 8. *to.* 5.) ſic: „ Si quis unam naturam „ Verbi Dei incarnatam dicens, non ſic accipiat ſi- „ cut Patres docuerunt, quod unus Chriſtus factus „ eſt ex divina natura, & humana unione ſecundum „ ſubſiſtentiam facta; ſed ex talibus vocibus natu- „ ram unam, ſive ſubſtantiam divinitatis, & carnis „ Chriſti introducere conetur, talis anathema ſit. Non ergo ſenſus eſt, quod in incarnatione ex duabus naturis ſit una natura conſtituta; ſed quod natura verbi Dei carnem univit ſibi in perſona.

Ad ſecundum dicendum, quod ex anima, & corpore conſtituitur in unoquoque noſtrum *duplex* u-

ni-

nitas, *naturæ*, & *perſonæ*. Naturæ quidem, ſecundum quod anima unitur corpori, formaliter perficiens ipſum, ut ex duobus fiat una natura; ſicut ex actu, & potentia, vel materia, & forma. Et quantum ad hoc non attenditur ſimilitudo: quia natura divina non poteſt eſſe corporis forma, ut in primo probatum eſt. (*q.* 3. *ar.* 8.) Unitas vero perſonæ conſtituitur ex eis, inquantum eſt unus aliquis ſubſiſtens in carne, & anima. Et quantum ad hoc attenditur ſimilitudo. unus enim Chriſtus ſubſiſtit in divina natura, & humana.

Ad tertium dicendum, quod, ſicut Damaſcenus dicit, (*loc. cit. in arg.*) natura divina dicitur incarnata, quia eſt unita carni perſonaliter, non quod ſit in naturam carnis converſa. Similiter & caro dicitur deificata, ut ipſe dicit, (*ibid. c.* 15. *ante med.* & *c.* 17.) non per converſionem, ſed per unionem ad Verbum, ſalvis ſuis proprietatibus naturalibus, ut intelligatur caro deificata, quia facta eſt Dei Verbi caro, non quia facta ſit Deus.

APPENDIX.

Ex art. habes *primo*: quomodo per rationem interimas hæreſim *Apollinaris* dicentis, quod in ipſo incarnationis opere aliquid Verbi in carnem fuit converſum. Item *Eutychetis* (Alphonſ. Caſtrenſ. *ad hæ. Chriſtus*) dicentis, quod, licet Chriſtus fuerit incarnatus, in ipſo tamen incarnationis momento caro in divinitatem fuit converſa. Item ejuſdem per conſequentiam expreſſam ex priori, dicentis, quod Chriſtus cum una perſona unam tantum habuit naturam, ſc. divinam. Item *Arrianorum*, & *Proclianitarum*, Alphonſ. ibidem, dicentium: Chriſtus ſolam humanam habuit naturam. *Secundo* habes: quomodo per rationem oſtendas, has rite damnatas a Concil. 5. *Conſtantinop.* ſupra ante *ſecundum* adducto. Item a Conc. *Chalced.* act. 5. in definitione ſua, ſic. „ Alii confuſionem, & commixtionem introducentes, unamque eſſe naturam carnis, & Deitatis, inſenſate fingentes, paſſibilem unigeniti naturam divinam confuſione monſtruantur. Propter hoc omnem ipſis claudi contra veritatem machinam volens, præſens nunc ſancta magna, & œcumenica Synodus, &c. Excogitantibus cognitionem, vel confuſionem in duabus naturis Chriſti obſiſtit: & confabulantes duas quidem ante unionem naturas Domini; unam autem poſt unionem autumantes anathematizat. Sequentes igitur ſan-

„ cton.

„ ctos Patres, unum, & eundem confiteri filium do„ minum noſtrum Jeſum Chriſtum, conſonanter o„ mnes docemus: perfectum ipſum in Deitate, & „ perfectum ipſum in humanitate, Deum vere, & „ vere hominem, &c. in duabus naturis inconfuſi„ biliter, inconvertibiliter, indiviſibiliter, inſepara„ biliter cognoſcendum: nulla naturarum differen„ tia ſublata propter unionem. *Hæc ibi*. *Item ab* „ *eodem act.* 1. *Nam cum inter cætera multa ex actis* „ *Epheſinæ Synodi ſecundæ legeretur ſic*. Conſenti„ mus, & confitemur ex duabus naturis fuiſſe do„ minum noſtrum ante adunationem: poſt vero a„ dunationem, unam naturam confitemur: Orien„ tales, & qui cum ipſis erant Epiſcopi dixerunt. „ Iſta nemo dixit (Anathema ei, qui dixit iſta, „ homicida dixit) Ægyptii dixerunt. Iſta Pharao„ nis ſunt. Anathema, qui iſta dixerunt. Hæc Dio„ ſcori ſunt, „ &c. Hæc ibi ex ſumma Conciliorum. Unde patet, ab hac Generali Synodo, quæ eſt de quatuor principalibus, & 630. Patrum, damnari *Epheſinam ſecundam* Synodum, veluti revera profanam. Damnatur, & prædicta Synodus Epheſina ſecunda a *Leone I.* Papa in epiſt. Synodali ad Conſtantinopolitanos: quæ incipit. *Leo Epiſcopus, & ſancta Synodus*, &c. Et eſt 21. in ordine epiſtolarum in primo tomo Conciliorum. Item illas hæreſes damnari a Leone I. Papa in epiſt. ad Flavianum, quæ eſt decima in ordine, ſic: „ Cum ad interlocutio„ nem examinis veſtri Eutyches reſponderit dicens: „ Confiteor ex duabus naturis fuiſſe Dominum no„ ſtrum ante adunationem: poſt adunationem vero „ unam naturam confiteor: miror tam abſurdam, „ tamque perverſam ejus profeſſionem nulla judi„ cantium increpatione reprehenſam, & ſermonem „ nimis inſipientem, nimiſque blaſphemum ita omiſ„ ſum, quaſi nihil, quod offenderet, eſſet audi„ tum: cum tam impie duarum naturarum ante in„ carnationem unigenitus Dei filius fuiſſe dicatur, „ quam nefarie, poſtquam Verbum caro factum eſt, „ natura in eo ſingularis aſſeritur. *Hæc ibi*. *Item* „ *ab eadem Synodo Chalcedonenſi actio.* 2. *Poſt le*„ *ctionem namque prædictæ Leonis epiſtolæ, Reveren*„ *di Epiſcopi clamaverunt*. Hæc Patrum fides. Hæc „ Apoſtolorum fides. Omnes ita credimus. Ortho„ doxi ita credimus; Anathema, qui ita non cre„ dit. Petrus per Leonem ita locutus eſt. Apoſtoli „ ita docuerunt. Pie, & vere Leo docuit. Leo, & „ Cyrillus ſimiliter docuerunt. Anathema, qui non „ ſic credit. Hæc vera fides. Catholici ita ſapimus.

„ Hæc

„ Hæc Patrum fides. „ Hucuſque illud Concilium. Ubi & de Cyrilli doctrina, quam ſupra in ad *primum* vidiſti, bonum teſtimonium perhibetur. Item a *quinta Synodo Conſtantinop.* confeſſ. 6. immediate poſt recitatum ſymbolum 150. Patrum: quæ ibi ſub eiſdem ferme ſyllabis, quibus uſa eſt Chalcedonenſis ſupra in definitione ſua, & falſa circa hoc dogmata anathematizat, & vera complectens determinat. Item a Concilio *Toletano* 11. „ Verbum caro factum „ eſt, & habitavit in nobis. Nec tamen Verbum „ ipſum in carnem converſum, atque mutatum eſt, „ ut deſiſteret Deus eſſe, qui homo eſſe voluiſſet: „ ſed ita Verbum caro factum eſt, ut non tantum „ ſit ibi Verbum Dei, & hominis caro, ſed etiam „ rationalis hominis anima, atque hoc totum & „ Deus dicatur propter Deum, & homo propter ho„ minem. In quo Dei filio duas credimus eſſe natu„ ras: unam divinitatis, alteram humanitatis: quas „ ita in ſe una Chriſti perſona univit, ut nec di„ vinitas ab humanitate, nec humanitas a divinita„ te poſſit aliquando ſejungi. „ Hæc illud Concilium in confeſſione fidei ante omnia publicata. Ex cujus ultimis verbis intellige ſenſum ſupra Concilii Chalcedonenſis, quando dixit, *Dominum Chriſtum in duabus naturis eſſe indiviſibiliter, inſeparabiliter agnoſcendum*. Nota in *Toletano*, quod per ly *hoc totum* intelligit perſonam. perſona enim eadem & Deus eſt propter Deum, & homo eſt propter hominem, ideſt, naturam humanam. Item a Concilio *Epheſino primo*, ex epiſt. Synodica Cyrilli. „ Nec „ carnem itaque dicimus in naturam deitatis eſſe „ converſam, nec in ſubſtantiam carnis ineffabilem „ Dei verbi eſſentiam commutatam. Inconvertibilis „ eſt enim, & incommutabilis, idemque ipſe juxta „ ſcripturas jugiter permanens. „ *Hæc ibi. Item a* „ *Concilio* Toletano primo *confirmato auctoritate* „ Leonis I. *Papæ*, *cap.* 21. *de regulis fidei Catholi*„ *cæ*. „ Si quis dixerit, vel crediderit, Deitatem „ Chriſti convertibilem fuiſſe, vel paſſibilem, Ana„ thema ſit. Item *a Concilio* Syrmienſi *pro parte*, *qua erat ſacrum*, *cap.* 11. „ Si quis audiens, Ver„ bum caro factum eſt, Verbum in carnem mutatum „ putaverit, aut converſione facta ſuſcepiſſe car„ nem, Anathema ſit. „ Advertendum pro ſemper, quod Concilium Syrmienſe partim fuit ſacrum, partim profanum. Nam, hæreticis omiſſis, catholici tradiderunt in eo fidei propoſitiones orthodoxas contra Arrium, ut legitur in ſumma Conciliorum. Vide *pri. par. q.* 42. *Append.* unius illorum articulorum: ubi

ubi de hoc ipſo Concilio plura narrantur ex eadem ſumma : & ubi proteſtatio fit, ſicut etiam nunc, quod nunquam Concilium illud pro parte, qua profanum eſt, adductum volo alicubi, neque intelligi. Hilarius, & Athanaſius (ſi credimus Franciſco Fevardentio *adv. hæreſ. lib.* 3.) laudant Syrmienſis Concilii iſta decreta, ſc. „ Si quis, quod ſcriptum eſt: „ Faciamus hominem, non patrem ad filium, ſed „ ipſum ad ſemetipſum aſſerit dixiſſe Deum : Ana„ thema ſit. Item, ſi quis illud, quod ſcriptum „ eſt: Pluit Dominus a Domino, non de patre, & „ filio perceperit; ſed ipſum a ſemetipſo pluere di„ xerit, Anathema ſit. „ Non eſt igitur etiam ſecundum iſtos ſanctos Doctores Concilium Syrmienſe ex omni parte profanum. Quapropter pro parte illa, qua ſacrum eſt, poteſt ad roboranda fidei dogmata, oppoſitaque rejicienda adduci. Item hæreſes illas damnari a Concilio *Niceno* 2. actio. 7. in definitione fidei, ſic. „ Ad hæc duas naturas Verbi in„ carnati propter nos ex immaculata Virgine Ma„ ria confitemur : perfectum Deum, & perfectum „ hominem cognoſcentes, quemadmodum Synodus in „ Chalcedone habita declaravit: Eutychemque, & „ Dioſcorum blaſphemantes in illius divinitatem ex„ terminavit. *Hæc ibi. Item a Papa* Leone II. *in* „ *Bulla ſcripta ad Conſtantinum Auguſtum, ſic.* „ Cognovimus, quod ſancta, & univerſalis, & ma„ gna ſexta Synodus, quæ per Dei gratiam Impe„ riali decreto in regia urbe nuper congregata eſt, „ decreverit ſub orthodoxæ fidei integritate, unum „ eſſe de ſancta, & inſeparabili Trinitate Dominum „ noſtrum Jeſum Chriſtum ex duabus, & in dua„ bus naturis inconfuſe, inſeparabiliter, indiviſe con„ ſiſtentem, ut vere Deum perfectum, & hominem „ perfectum eundem ipſum, ſalvaque proprietate u„ niuſcujuſque in eo convenientium naturarum, „ eundem ipſum divina operatum, ut Deum, & hu„ mana inſeparabiliter operatum, ut hominem abſ„ que ſolo peccato. *Et infra.* Idcirco & nos, & per „ noſtrum officium hæc veneranda ſedes Apoſtolica „ concorditer, ac unanimiter his, quæ definita ſunt „ ab ea conſentit : & B. Petri auctoritate confirmat: „ ſicut ſupra ſolidatam petram, qui Chriſtus eſt, „ ab ipſo Domino adeptus firmitatem. *Et infra* : „ Anathematizamus proinde, atque execramur o„ mnes hæreſes, omneſque earum auctores, atque „ fautores, &c. ideſt Arrium, Sabellium, Apolli„ narem, Eutychem, Dioſcorum, Origenem, qui & „ Adamantius, *&c. Hucuſque Leo II. Item a Con-*
„ *cil.*

„ *til.* Toletano 6. *can.* 1. Et cum tota cooperata ſit „ Trinitas, formationem ſuſcepit hominis: quoniam „ inſeparabilia ſunt opera Trinitatis, ſolus tamen „ filius ſuſcepit humanitatem in ſingularitate perſo- „ næ, non in unitate divinæ naturæ, ideſt in eo, „ quod proprium eſt filii, non quod commune eſt „ Trinitati. „ *Tertio* habes: quomodo per rationem ſupradicta omnia, pro quanto unionem incarnationis decernunt non fuiſſe factam in natura, & intelligas, & probes, & defendas. *Quarto* vides: quomodo ex his, &c.

ARTICULUS II.

Utrum unio Verbi incarnati ſit facta in perſona.

Locis ſupra a. 1. inductis.

AD Secundum ſic proceditur. Videtur, quod unio Verbi incarnati non ſit facta in perſona. Perſona enim Dei non eſt aliud a natura ipſius, ut habitum eſt in primo. (*q.* 3. *a.* 3.) Si ergo unio non eſt facta in natura, ſequitur quod non ſit facta in perſona.

2. Præterea. Natura humana non eſt minoris dignitatis in Chriſto, quam in nobis: Perſonalitas autem ad dignitatem pertinet, ut in primo habitum eſt. (*q.* 29. *a.* 3. *ad* 2.) Cum ergo natura humana in nobis propriam perſonalitatem habeat, multo magis habuit propriam perſonalitatem in Chriſto.

3. Præterea. Sicut Boet. dicit in lib. de duab. nat. (*aliquant. a princ.*) *Perſona eſt rationalis naturæ individua ſubſtantia*: Sed Verbum Dei aſſumpſit naturam humanam individuam. *Natura enim univerſalis non ſubſiſtit ſecundum ſe, ſed in nuda contemplatione conſideratur*, ut Damaſcenus dicit. (*lib.* 3. *orth. fid. cap.* 11.) Ergo humana natura habet ſuam perſonalitatem in Chriſto. Non ergo videtur, quod ſit facta unio in perſona.

Sed Contra eſt, quod in Chalced. Syn. (*gener.* 4. *act.* 5. *verſ. fin. to.* 4.) *Non in duas perſonas partitum, aut diviſum, ſed unum & eundem Filium unigenitum, Deum Verbum, Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum confitemur*. Ergo facta eſt unio Verbi in perſona.

Reſpondeo dicendum, quod perſona aliud ſignificat, quam natura: Natura enim, ut dictum eſt, (*ar. præc.*) ſignificat eſſentiam ſpeciei, quam ſigniſi-

gnificat definitio. Et ſi quidem his, quæ ad rationem ſpeciei pertinent, nihil aliud adjunctum inveniri poſſet, nulla neceſſitas eſſet diſtinguendi naturam a ſuppoſito naturæ, quod eſt individuum ſubſiſtens in natura illa: quia unumquodque individuum ſubſiſtens in natura aliqua eſſet omnino idem cum ſua natura. Contingit autem in quibuſdam rebus ſubſiſtentibus inveniri aliquid, quod non pertinet ad rationem ſpeciei, ſcilicet accidentia, & principia individuantia: ſicut maxime apparet in his, quæ ſunt ex materia, & forma compoſita. Et ideo in talibus etiam ſecundum rem differt natura, & ſuppoſitum; non quaſi omnino aliqua ſeparata; ſed quia in ſuppoſito includitur ipſa natura ſpeciei, & ſuperadduntur quædam alia, quæ ſunt præter rationem ſpeciei. unde ſuppoſitum ſignificatur ut totum habens naturam ſicut partem formalem, & perfectivam ſui. Et propter hoc in compoſitis ex materia, & forma natura non prædicatur de ſuppoſito. non enim dicimus; quod hic homo ſit ſua humanitas. Si qua vero res eſt, in qua omnino nihil aliud eſt præter rationem ſpeciei, vel naturæ ſuæ, ſicut eſt in Deo, ibi non eſt aliud ſecundum rem ſuppoſitum, & natura, ſed ſolum ſecundum rationem intelligendi: quia natura dicitur, ſecundum quod eſt eſſentia quædam; eadem vero dicitur ſuppoſitum, ſecundum quod eſt ſubſiſtens. Et quod eſt dictum de ſuppoſito, intelligendum eſt de perſona in creatura rationali, vel intellectuali: quia nihil aliud eſt perſona, quam *rationalis naturæ individua ſubſtantia*, ſecundum Boetium. (*lib. de duab. nat. parum a princ.*)

Omne igitur, quod ineſt alicui perſonæ, ſive pertineat ad naturam ejus, ſive non, unitur ei in perſona. Si ergo humana natura Verbo Dei non unitur in perſona, nullo modo ei unitur: Et ſic totaliter tollitur incarnationis fides: quod eſt ſubruere totam fidem Chriſtianam.

Quia ergo Verbum habet naturam humanam ſibi unitam, non autem ad ſuam naturam divinam pertinentem, conſequens eſt, quod *unio ſit facta in Verbi perſona, non in natura.*

Ad primum ergo dicendum, quod licet in Deo non ſit aliud ſecundum rem natura, & perſona; differt tamen ſecundum modum ſignificandi, ſicut dictum eſt: (*in corp. art.*) quia perſona ſignificat per modum ſubſiſtentis. Et quia natura humana ſic unitur Verbo, ut Verbum in ea ſubſiſtat, non autem ut aliquid addatur ei ad rationem ſuæ naturæ, vel ut ejus natura in aliud tranſmutetur, ideo unio hu-

manæ naturæ ad Verbum Dei facta eſt in perſona, non in natura.

Ad ſecundum dicendum, quod perſonalitas intantum pertinet ad dignitatem alicujus rei, & perfectionem, inquantum ad dignitatem alicujus rei, & perfectionem ejus pertinet, quod per ſe exiſtat: quod in nomine perſonæ intelligitur. Dignius autem eſt alicui, quod exiſtat in aliquo ſe digniori, quam quod exiſtat per ſe. Et ideo ex hoc ipſo humana natura dignior eſt in Chriſto, quam in nobis, quod in nobis quaſi per ſe exiſtens propriam perſonalitatem habet, in Chriſto autem exiſtit in perſona Verbi: Sicut etiam eſſe completivum ſpeciei pertinet ad dignitatem formæ: tamen ſenſitivum nobilius eſt in homine propter conjunctionem ad nobiliorem formam completivam, quam ſit in bruto animali, in quo eſt forma completiva.

Ad tertium dicendum, quod Verbum Dei *non aſſumpſit humanam naturam in univerſali, ſed in atomo*, ideſt in individuo, ſicut Damaſc. dicit: (*lib.* 3. *orth. fid. cap.* 11. *parum a princ.*) alioquin oporteret, quod cuilibet homini conveniret eſſe Dei Verbum, ſicut convenit Chriſto. Sciendum eſt tamen, quod non quodlibet individuum in genere ſubſtantiæ etiam in rationali natura habet rationem perſonæ, ſed ſolum illud, quod per ſe exiſtit, non autem quod exiſtit in alio perfectiori. Unde manus Socratis, quamvis ſit quoddam individuum, non tamen eſt perſona; quia non per ſe exiſtit, ſed in quodam peſectiori, ſcilicet in ſuo toto. Et hoc etiam poteſt ſignificari in hoc, quod perſona dicitur ſubſtantia individua. non enim manus eſt ſubſtantia completa, ſed pars ſubſtantiæ. Licet ergo hæc humana natura ſit quoddam individuum in genere ſubſtantiæ; quia tamen non per ſe ſeparatim exiſtit, ſed in quodam perfectiori, ſcil. in perſona Dei Verbi, conſequens eſt quod non habet perſonalitatem propriam. Et ideo facta eſt unio in perſona.

APPENDIX.

Ex art. habes *primo*: quomodo per rationem, quæ & valebit ad profligandos errores recenſendos, & recenſibiles in app. *a.* 3. propter cauſam in illius ar. corpore dicendam, interimas hæreſim *Neſtorii* dicentis; Chriſtum duas habuiſſe perſonas, alteram divinæ naturæ, alteram humanitatis. Item ejuſdem ſub his verbis. Chriſtus non unus ideſt Deitate, & humanitate fuit; ſed ſeparatim alter filius Dei,

Dei, alter filius hominis. Item hæreſim *Severi Antiocheni* dicentis, in Chriſto fuiſſe unionem non perſonalem in duab. naturis vere ſubſiſtentem; ſed tantum habitualem, ideſt ſecundum habitum, proprietatem, conditionemque quandam divinam: qua, cum ſolus eſſet homo, divina tamen aſſiſtente per quandam participationem virtute, miracula operaretur. Item *Joan. Huſſ* (Prat. *Huſſitæ*) dicentis: Duæ naturæ divinitas, & humanitas ſunt unus Chriſtus. Vel ſic. Duas naturas in Chriſto divinitatem, ſc. & humanitatem unum efficere Chriſtum. Non enim divinitas, & humanitas unus eſt Chriſtus, vel unum efficiunt Chriſtum, niſi inquantum uniuntur in una perſona divina: de qua tamen perſona, ac ſi illarum naturarum unio non ſit facta in perſona, nullam facit mentionem ipſe Huſſ. Item cujuſdam *Aug. de Roma* Archiep. Nazareni, ut refert Card. Turrecremata *lib.* 1. *de Eccl. c.* 68. dicentis; In Chriſto humana natura vere eſt Chriſtus, & eadem eſt perſona Chriſti. Item: In Chriſto humana natura eſt perſona Verbi. Ergo ſecundum hujus verba unio non videtur facta in perſona, modo catholico per art. præſentem expoſito. Non enim natura humana eſt Chriſtus, neque perſona Chriſti, neque perſona Verbi: ſed natura humana ſimul cum divina uniuntur in una perſona, quæ eſt perſona Verbi, & eadem numero perſona eſt nunc poſt incarnationem perſona Chriſti, ſeu Chriſtus; *ar.* 3. *ad ſecundum. Secundo* habes: quomodo per rationem oſtendas, has pro ſua cujuſque portione merito damnari a Chriſto. Jo. 8. ubi interrogatus Dominus, quis eſſet, reſpondit. *Ego principium, qui & loquor vobis*. Patentiſſimum enim eſt, quod Judæi interrogabant de perſona, cum ly, *tu*, ly *quis* ſignificent perſonam: & de perſona quidem humana, cum divinam in Chriſto non crederent, imo negarent. Reſponſio igitur Domini, tanquam prudentiſſimi, cointelligitur eſſe de perſona, & de humana quidem; alioquin ad interrogata minime conquadraret. Reſpondens ergo dicit. *Ego ſum principium*: Perſona igitur humana in Chriſto eſt principium, ſi principium; ergo Deus. Nam perſona humana creata non eſt principium; ſed eſt principiatum, & dupliciter quidem, ut in nobis apparet. Eſt enim quid principiatum a Deo, cum ſit ab ipſo creata: & eſt quid principiatum a principiis ſpeciei, cum ex ipſis conjunctis adinvicem reſultet. Dixiſſet ergo Chriſtus de perſona ſua humana reſpondens. Ego principiatum; ſi perſona ſua humana eſſet quid creatum. Dicendo

igi-

loquitur, quod illa eſt principium, patenter demonſtrat, quod unio incarnationis, qua mediante ipſe loquitur nobis, eſt facta in perſona divina, & conſequenter omnes hæreſes contrarium dicentes, vel inferentes, condemnat. Item a Concilio *Conſtantienſ. ſeſſ.* 13. poſtquam inter 30. errores Jo. Huſſ viderat hunc, ſcilicet duæ naturæ, divinitas, & humanitas unus eſt Chriſtus, dicente ſic. *Hæc ſacroſancta Conſtantienſis Synodus declarat, & definit, artic. quos idem Jo. Huſſ in publica audientia coram patrib. & prælatis hujus ſacri Conc. confeſſus fuit, contineri in ſuis libris, & opuſculis, non eſſe catholicos, nec tanquam tales eſſe dogmatizandos: ſed ex eis plures eſſe erroneos, alios ſcandaloſos, aliquos piarum aurium offenſivos, pluresque eorum eſſe temerarios, & ſeditioſos, & nonnullos eorundem eſſe notorie hæreticos, & jamdudum a ſacris patribus, & generalib. Conc. reprobatos & damnatos, ipſoſque prædicare, dogmatizare, aut quomodolibet approbare diſtricte inhibendo. Sed cum infraſcripti art. expreſſe contineantur in libris, ſeu tractatib. ſuis, videlicet, in libro, quem intitulat de Eccleſia, & aliis ſuis opuſculis: ideo libros prædictos, & doctrinam, & ſingulos alios tractatus, & opuſcula in latino, ſive vulgari Bohemico per ipſum editos, aut in quocumque alio idiomate per alium, vel per alios translatos, hæc ſacroſancta Synodus reprobat, atque condemnat: comburendos publice, & ſolemniter in præſentia cleri, & populi in civitate Conſtantienſi, & alibi decernit, & definit: adjiciens propter præmiſſa omnem ejus doctrinam merito eſſe, & fore ſuſpectam de fide, & ab omnibus Chriſti fidelib. evitandam. Et ut de medio Eccleſiæ illa pernicioſa doctrina eliminetur, hæc ſacroſancta Synodus prorſus jubet, per locorum Ordinarios tractatus, & opuſcula hujuſmodi per cenſuram Eccleſiaſticam, & ſi opus fuerit, cum adjectione pœnæ, & fautoriæ hæreſis, diligenter inquiri, & repertos publice concremari. Si quis autem hujus ſententiæ, ac decreti violator, aut contemptor extiterit, ſtatuit eadem ſancta Synodus, per locorum Ordinarios, & Inquiſitores hæreticæ pravitatis contra talem, vel tales, veluti ſuſpectum, vel ſuſpectos de hæreſi procedendum.* Hucuſque Conc. Item a Concil. *Conſtantinop.* 5. confeſ. 8. c. 5. *ſi quis ſubſiſtentiam D. N. Jeſu Chriſti ſic intelligit, tanquam ſuſcipientem multarum ſubſiſtentiarum ſignificationem, & per hoc introducere conatur in myſterio Chriſti duas ſubſiſtentias, vel perſonas: & duarum perſonarum, quas introducit, unam perſonam dicit*

ſecun-

ſecundum dignitatem, honorem, & adorationem (ſicut Theodorus, & Neſtorius inſanientes conſcripſerunt) & calumniatur S. Synodum Chalced. tanquam ſecundum hunc impiiſſimum intellectum uſam unius ſubſiſtentiæ vocabulo, & non confitetur, Dei Verbum carni ſecundum ſubſiſtentiam unitum eſſe, & propter hoc unam ejus ſubſiſtentiam, ſeu unam perſonam: & ſic S. Conc. Chalced. ſubſiſtentiam unam D. N. Jeſu Chriſti confeſſum fuiſſe: talis anathema ſit. Neque enim adjectionem perſonæ, vel ſubſiſtentiæ S. Trinitas ſuſcepit ex incarnato uno de eadem Trinitate Deo Verbo. Hæc ibid. Nota, quod Concil. hoc pro diverſis ſuis verbis & huic, & aliis quibuſdam patrocinatur articulis: & ideo, etiamſi non repeteretur in illis, ſcito tu hinc canonicum pro illis petere ſuffragium. Quod autem de hoc Conc. dixi, intelligas quoque de multis dictis aliis, ſive Pontificum Romanorum, ſive Concil. ſive ſcripturarum, quæ hactenus a principio Angelicæ hujus ſummæ allegata ſunt, vel in futurum allegabuntur. Item ab eodem Conſtantinopolitano ibidem, capit. ſeptimo. „ Si „ quis in duab. naturis dicens, non ut in Deitate, „ & humanitate Dom. Noſt. Jeſum Chriſtum co- „ gnoſci confitetur, ut per hoc ſignificet differen- „ tiam naturarum, ex quib. inconfuſa, & ineffa- „ bilis unitio facta eſt, neque Verbo in naturam „ carnis transfigurato, neque carne ad Verbi natu- „ ram tranſlata (manet enim utrumque quod eſt „ ſecundum naturam, etiam facta unitate, ſecundum „ ſubſiſtentiam) ſed propterea numero duarum na- „ turarum utitur, tanquam ſeparatim unaquæque na- „ tura propriam habeat ſubſiſtentiam: talis anathe- „ ma ſit. *Item a Concilio* Toletano primo, *Can.* 21. „ *de regulis fidei catholicæ*, *ſic*. Credimus filium Dei „ Deum natum a patre ante omne omnino princi- „ pium ſanctificaſſe uterum Virginis Mariæ, atque „ ex ea verum hominem ſine virili ſemine genera- „ tum ſuſcepiſſe, duabus dumtaxat naturis, ideſt „ Deitatis, & carnis in unam convenientibus omni- „ no perſonam, ideſt, Dominum noſtrum Jeſum „ Chriſtum. *Hæc ibid. Per ly* hominem *intelligit* „ *humanitatem, ut nunc ex Tolet.* 6. & 11. *videbis*. „ *Item a Conc.* Tolet. 6. *in principio facta confeſſio-* „ *ne fidei catholicæ, ſic*. Ex his tribus perſonis ſo- „ lum filium fatemur ad redemptionem humani ge- „ neris propter culparum debita, quæ per inobe- „ dientiam Adæ originaliter, & noſtro libero arbitrio „ contraxeramus, reſolvenda, a ſecreto patris pro- „ diiſſe, & humanitatem ſine peccato de ſancta ſem-

per

„ per Virgine Maria aſſumpſiſſe, ut idem filius Dei „ patris eſſet filius hominis, Deus perfectus, & ho„ mo perfectus; ut homo perfectus, & Deus eſſet „ unus Chriſtus, naturis una perſona, ne quaterni„ tas Trinitati accederet, ſi in Chriſto eſſet gemi„ nata perſona. *Hæc ibid. Item clarius adhuc a Con„ cilio* Toletano 11. *in pronunciatione principio po„ ſita, & declaratione dogmatum fidei catholicæ.* „ Nec tamen, quia duas in filio diximus eſſe na„ turas, duas cauſabimus in eo eſſe perſonas: ne „ Trinitati (quod abſit) accedere videatur quater„ nitas. Deus enim Verbum non accepit perſonam „ hominis, ſed naturam: & in æternum perſona di„ vinitatis temporalem accepit ſubſtantiam carnis.„ Hæc ibid. Item a, &c. ut *art.* 3. *appen.* propter rationem dicendam tunc. *Tertio* habes: quomodo per rationem prædicta omnia Concilia, ſcripturas, pro quanto unionem ſtatuunt eſſe factam in perſona & intelligas, & probes, & defendas. *Quarto* vides: quomodo ex his viciſſim, &c.

ARTICULUS III.

Utrum unio Verbi incarnati facta ſit in ſuppoſito, vel hypoſtaſi.

3. *d.* 6. *q.* 1. *a.* 1. *& d.* 7. *q.* 1. *a.* 1. *& d.* 10. *q.* 1. *a.* 2. *q.* 3. *Et* 4. *cont. c.* 34. 38. *&* 39. *Et uni. ar.* 1. 2. *&* 3. *ad* 4. *&* 5. *ad* 9. *Et quol.* 4. *a.* 8. *& quol.* 9. *q.* 2. *a.* 1. *&* 3. *cor. Et opuſ.* 1. *cap.* 21. *&* 22. *& opuſ.* 2. *cap.* 217. 218. 219. *&* 220.

AD Tertium ſic proceditur. Videtur, quod unio Verbi incarnati non ſit facta in ſuppoſito, ſive in hypoſtaſi. Dicit enim Auguſt. in Enchirid. (*c.* 35. *to.* 3.) *Divina ſubſtantia, & humana utraque eſt unus Dei Filius: ſed aliud propter Verbum, & aliud propter hominem.* Leo Papa etiam dicit in Epiſt. ad Flavianum: (*quæ eſt* 10. *c.* 4. *ante med.*) *Unum horum coruſcat miraculis, aliud ſuccumbit injuriis*: Sed aliud, & aliud differt ſuppoſito. Ergo unio Verbi incarnati non eſt facta in ſuppoſito.

2. Præterea. Hypoſtaſis nihil aliud eſt, quam ſubſtantia particularis, ut Boet. dicit in lib. de duab. nat. (*aliquantul. a princip.*) Manifeſtum eſt autem, quod in Chriſto eſt quædam alia ſubſtantia particularis præter hypoſtaſim Verbi, ſc. corpus, & anima, & compoſitum ex eis. Ergo in ipſo eſt alia hypoſtaſis præter hypoſtaſim Verbi.

3. Piæ-

3. Præterea. Hypoſtaſis Verbi non continetur in aliquo genere, neque ſub ſpecie; ut patet ex his quæ in prima parte dicta ſunt: (*qu. 3. artic. 5.*) Sed Chriſtus, ſecundum quod eſt factus homo, continetur ſub ſpecie humana. dicit enim Dionyſ. 1. c. de div. nom. (*ante med. lect. 2.*) *Intra naturæ noſtræ terminos venit, qui omnem totius naturæ ordinem ſupereminenter excedit*: Non autem continetur ſub ſpecie humana, niſi ſicut hypoſtaſis quædam humanæ ſpeciei. Ergo in Chriſto eſt alia hypoſtaſis præter hypoſtaſim Verbi Dei: Et ſic idem quod prius.

Sed Contra eſt, quod Damaſcen. dicit in 3. lib. (*orth. fid. c. 3. 4. & 5.*) *In Domino Jeſu Chriſto duas naturas cognoſcimus, unam autem hypoſtaſim.*

Reſpondeo dicendum, quod quidam ignorantes habitudinem hypoſtaſis ad perſonam, licet concederent in Chriſto unam ſolam perſonam, poſuerunt tamen aliam hypoſtaſim Dei, & aliam hominis, ac ſi unio ſit facta in perſona, non in hypoſtaſi.

Quod quidem apparet erroneum *tripliciter*. *Primo* ex hoc, quod perſona ſuper hypoſtaſim non addit niſi determinatam naturam; ſcil. rationalem; ſecundum quod Boet. dicit in lib. de duab. natur. (*aliquant. a princ.*) quod *perſona eſt rationalis naturæ individua ſubſtantia.* & ideo idem eſt attribuere propriam hypoſtaſim humanæ naturæ in Chriſto, & propriam perſonam. Quod intelligentes ſancti Patres, utrumque in Concilio quinto apud Conſtantinopolim celebrato (*ſcilicet Conſtantinop. gener. 5. collat. 8. can. 5. tom. 5.*) damnaverunt, dicentes: „ Si quis introducere conetur in myſterio Chriſti duas „ ſubſiſtentias, ſeu duas perſonas, anathema ſit. Nec „ enim adjectionem perſonæ, vel ſubſiſtentiæ ſuſcepit ſancta Trinitas ex incarnato uno de ſancta Trinitate Deo Verbo. „ Subſiſtentia autem idem eſt quod res ſubſiſtens, quod eſt proprium hypoſtaſis, „ ut patet per Boet. in lib. de duabus naturis (*aliquantulum a princ.*) *Secundo*, quia ſi detur quod perſona aliquid addat ſuper hypoſtaſim, in quo poſſit unio fieri, hoc nihil aliud eſt, quam proprietas ad dignitatem pertinens; ſecundum quod a quibuſdam dicitur, quod perſona eſt hypoſtaſis proprietate diſtincta ad dignitatem pertinente. Si ergo facta ſit unio in perſona, & non in hypoſtaſi, conſequens erit quod non facta ſit unio, niſi ſecundum dignitatem quandam. Et hoc eſt approbante Synodo Epheſina (*gener. 3. par. 3. can. ſeu anathem. 3. tom. 3.*) damnatum a Cyrillo ſub his verbis: „ Si quis „ in uno Chriſto dividit ſubſiſtentias poſt adunatio-

„ nem,

„ nem, ſola copulans eas cunjunctione, quæ ſecundum dignitatem quandam, vel auctoritatem eſt, „ vel ſecundum potentiam, & non magis concurſu „ ſecundum adunationem naturalem, anathema ſit. „ *Tertio*, quia tantum hypoſtaſis eſt, cui attribuuntur operationes, & proprietates naturæ, & ea etiam quæ ad naturæ rationem pertinent in concreto. Dicimus enim, quod hic homo ratiocinatur, & eſt riſibilis, & eſt animal rationale. Et hac ratione hic homo dicitur eſſe ſuppoſitum; quia ſcilicet ſupponitur his, quæ ad hominem pertinent, eorum prædicationem recipiens. Si ergo ſit alia hypoſtaſis in Chriſto præter hypoſtaſin Verbi, ſequitur quod de aliquo alio, quam de Verbo, verificentur ea quæ ſunt hominis; puta eſſe natum de Virgine, paſſum, crucifixum, & ſepultum. Et hoc etiam damnatum eſt, approbante Concilio Epheſino, (*loc. citat. can.* 4.) ſub his verbis: „ Si quis perſonis duabus, vel ſubſiſtentiis eas, „ quæ ſunt in Euangelicis, & Apoſtolicis ſcripturis, „ partitur voces, aut de Chriſto a Sanctis dictas, „ aut ab ipſo de ſe, & quaſdam quidem velut homini præter illud ex Deo Verbum ſpecialiter in„ tellecto applicat, quaſdam vero, velut Deo deci„ biles, ſoli ex Deo Patre Verbo, anathema ſit. „

„ *Sic ergo patet*, eſſe hæreſim olim ab Eccleſia „ damnatam, dicere, quod in Chriſto ſunt duæ hy„ poſtaſes, vel duo ſuppoſita, ſive quod unio non „ ſit facta in hypoſtaſi, vel ſuppoſito. *Unde in ea„ dem Synodo* (*can.* 2.) *legitur:* Si quis non con„ fitetur, carni ſecundum ſubſiſtentiam unitum ex „ Deo Patre Verbum, unumque eſſe Chriſtum cum „ ſua carne, eundem ſcilicet Deum, & hominem, „ anathema ſit.

Ad primum ergo dicendum, quod ſicut accidentalis differentia facit alterum; ita differentia eſſentialis facit aliud. Manifeſtum eſt autem, quod alteritas, quæ provenit ex differentia accidentali, poteſt ad eandem hypoſtaſim, vel ſuppoſitum pertinere in rebus creatis; eo quod idem numero poteſt diverſis accidentibus ſubeſſe: Non autem contingit in rebus creatis, quod idem numero ſubſiſtere poſſit diverſis eſſentiis, vel naturis: Sed unus & idem Chriſtus ſubſiſtit in duabus naturis. Unde ſicut quod dicitur alterum, & alterum in creaturis, non ſignificat diverſitatem ſuppoſiti, ſed ſolum diverſitatem formarum accidentalium: ita quod dicitur Chriſtus aliud, & aliud, non importat diverſitatem ſuppoſiti, vel hypoſtaſis, ſed diverſitatem naturarum. Unde Gregor. Nazianzenus dicit in Epiſt. 1. ad Cledonium:

nium: (*inter princ. & med.*) „ Aliud, & aliud ſunt
„ ea, ex quibus Salvator eſt, non autem alius, &
„ alius: Dico vero aliud, & aliud e contrario, quam
„ in Trinitate habet. ibi enim alius, & alius dici-
„ mus, ut non ſubſiſtentias confundamus, non au-
„ tem aliud, & aliud.

Ad ſecundum dicendum, quod hypoſtaſis ſignificat ſubſtantiam particularem, non quocunque modo, ſed prout eſt in ſuo complemento: Secundum vero quod venit in unionem alicujus magis completi, non dicitur hypoſtaſis; ſicut manus, vel pes. Et ſimiliter humana natura in Chriſto, quamvis ſit ſubſtantia particularis, quia tamen venit in unionem cujuſdam completi, ſcilicet totius Chriſti, prout eſt Deus, & homo, non poteſt dici hypoſtaſis, vel ſuppoſitum; Sed illud completum, ad quod concurrit, dicitur eſſe hypoſtaſis, vel ſuppoſitum.

Ad tertium dicendum, quod in rebus creatis res aliqua ſingularis non ponitur in genere, vel in ſpecie ratione ejus; quod pertinet ad ejus individuationem; ſed ratione naturæ, quæ ſecundum formam determinatur; cum individuatio magis ſit ſecundum materiam in rebus compoſitis. Sic ergo dicendum eſt, quod Chriſtus eſt in ſpecie humana ratione naturæ aſſumptæ, non ratione ipſius hypoſtaſis.

APPENDIX.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem interimas hæreſim *Felicianam* dicentem, in Chriſto duas ineſſe hypoſtaſes. Item ſupradictas *ar.* 2. Cum enim perſona, & hypoſtaſis in natura intellectuali ſint idem, patet, quod contra illas hæreſes de perſona pugnat etiam præſens articulus. *Secundo* habes: quomodo per rationem oſtendas, hanc merito damnari a, &c. ut ſup. *art.* 2. *append.* per tot. propter rationem dictam nunc. Item a *Leone primo* Papa ad Julianum contra Eutychianæ impietatis errorem: & eſt ep. 11. in ordine tomi primi Conciliorum. „ Cur autem inconveniens, aut impoſſibi-
„ le videatur, ut verbum, & caro, atque anima u-
„ nus Jeſus Chriſtus, & unus Dei, hominiſque ſit
„ filius: ſi caro, & anima, quæ diſſimilium natura-
„ rum ſunt, unam faciunt, etiam ſine verbi incar-
„ natione, perſonam: cum multo facilius ſit, ut
„ hanc veritatem ſui, atque hominis præſtet Deita-
„ tis poteſtas, quam, ut eam in ſubſtantiis ſuis ob-
„ tineat ſolius humanitatis infirmitas? „ Hæc ibid. Item a ſcripturis 1. Cor. 2. *Si cognoviſſent, nunquam*

quam dominum gloriæ crucifixiſſent. Hic enim oſtenditur Dei verbi incarnati, & hominis una hypoſtaſis, idemque ſuppoſitum. Unitas quippe hypoſtaſis facit, ut, quod homo patitur, Deus impaſſibilis pertuliſſe credatur; & ut homo cruci appenſus Dominus gloriæ crucifixus veraciter prædicetur. Item a Chriſto Joan. 3. *Nemo aſcendit in cælum, niſi qui deſcendit de cœlo, filius hominis, qui eſt in cœlo*. Quomodo enim filium hominis ante aſcenſionis diem in cœlo aſſerit permanere, dum adhuc loqueretur in terris, niſi una, & eadem numero hypoſtaſis verbi, & hominis poſt incarnationem eſſet? Item Roman. 9. *Patres noſtri, ex quibus eſt Chriſtus ſecundum carnem, qui eſt Deus benedictus in ſæcula*. Vide, quam expreſſe humana divinis, & humanis divina propter hypoſtaſis unitatem abſque confuſione naturarum miſcentur. Deus gloriæ crucifigitur: homo de cœlo deſcendere, & in Cœlo permanere memoratur: Chriſtus eſt ex patribus, & ante patres exiſtit. Item a ſynodo „ quinta Conſtantinop. *cap.* 10. „ Si quis non confitetur, crucifixum carne Dominum „ noſtrum Jeſum Chriſtum eſſe Deum verum, & „ Dominum gloriæ, & unum ſanctæ Trinitatis, talis anathema ſit. „ *Tertio* habes: quomodo per rationem præmiſſas auctoritates cum ſimilibus, pro quanto unionem ſtatuunt in hypoſtaſi factam eſſe, intelligas, & probes, & defendas. *Quarto* vides: quomodo, &c.

ARTICULUS IV. 10

Utrum perſona, vel hypoſtaſis Chriſti poſt incarnationem ſit compoſita.

3. *d.* 6. *q.* 2. *a.* 3.

AD Quartum ſic proceditur. Videtur, quod perſona Chriſti non ſit compoſita. Perſona enim Chriſti non eſt aliud, quam perſona, vel hypoſtaſis Verbi, ut ex dictis patet: (*a.* 2. *hu. q.*) Sed in Verbo non eſt aliud perſona, & natura, ut patet ex dictis in prima parte. (*q.* 2. *a.* 3. & 7.) Cum ergo natura Verbi ſit ſimplex, ut in primo oſtenſum eſt, (*ibid.*) impoſſibile eſt, quod perſona Chriſti ſit compoſita.

2. Præterea. Omnis compoſitio videtur eſſe ex partibus: Sed divina natura non poteſt habere rationem partis: quia omnis pars habet rationem imperfecti.

Ergo impoſſibile eſt, quod perſona Chriſti ſit compoſita ex duabus naturis.

3. Præterea. Quod componitur ex aliquibus, videtur eſſe homogeneum eis: ſicut ex corporibus non componitur niſi corpus. Si ergo ex duabus naturis aliquid ſit in Chriſto compoſitum, conſequens erit quod illud non erit perſona, ſed natura: Et ſic in Chriſto erit facta unio in natura: quod eſt contra prædicta. (*a.* 2. *hu. q.*)

Sed Contra eſt, quod Damaſc. dicit 3. lib. (*orth. fid. c.* 3. 4. & 5. *In Domino Jeſu Chriſto duas naturas cognoſcimus, unam autem hypoſtaſim ex utraque compoſitam.*

Reſpondeo dicendum, quod perſona, ſive hypoſtaſis Chriſti *dupliciter* poteſt conſiderari. *Uno modo* ſecundum illud quod eſt in ſe: Et *ſic eſt omnino ſimplex*, ſicut & natura Verbi. *Alio modo* ſecundum rationem perſonæ, vel hypoſtaſis, ad quam pertinet ſubſiſtere in aliqua natura: Et ſecundum hoc perſona Chriſti ſubſiſtit in duabus naturis. Unde licet ſit ibi unum ſubſiſtens, eſt tamen ibi alia, & alia ratio ſubſiſtendi: Et *ſic dicitur perſona compoſita*, inquantum unum duobus ſubſiſtit.

Et per hoc patet reſponſio ad Primum.

Ad ſecundum dicendum, quod illa compoſitio perſonæ ex naturis non dicitur eſſe ratione partium, ſed potius ratione numeri: ſicut omne illud, in quo duo conveniunt, poteſt dici ex eis compoſitum.

Ad tertium dicendum, quod non in omni compoſitione hoc verificatur, quod illud quod componitur, ſit homogeneum componentibus, ſed ſolum in partibus continui. Nam continuum non componitur niſi ex continuis: animal vero componitur ex anima, & corpore, quorum neutrum eſt animal.

A P P E N D I X.

Ex art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito dictum fuiſſe a quinta ſynodo *Conſtantinopolitana* cap. quarto. „ Si quis dicit ſecundum gratiam, vel operationem, &c. & non „ (ſicut ſancti patres docuerunt) unitatem Dei verbi „ ad carnem animatam anima rationali ſecundum „ compoſitionem, ideſt, ſecundum ſubſiſtentiam, „ factam: & propterea non confitetur unam ejus „ ſubſiſtentiam, qui eſt Dominus noſter Jeſus Chriſtus unus de Sancta Trinitate: talis anathema ſit.

„ Cum

„ Cum enim multis modis unitas intelligatur, ali-
„ qui quidem, qui impietatem Apollinaris, & Eu-
„ tychetis ſequuntur, interemptionem eorum, quæ
„ convenerunt colentes, unionem ſecundum confu-
„ ſionem prædicant. Theodori autem, & Neſtorii
„ ſequaces diviſione gaudentes, affectualem unita-
„ tem introducunt. Sancta vero Dei Eccleſia utriuſ-
„ que perfidiæ impietatem ejiciens, unitionem Dei
„ verbi ad carnem ſecundum compoſitionem confi-
„ tetur, quod eſt ſecundum ſubſiſtentiam. Unitio
„ enim per compoſitionem in Chriſti myſterio non
„ ſolum inconfuſa ea, quæ convenere, conſervat
„ ſed neque diviſionem ſuſcipit. „ Hæc ibi. Ex quibus patet, quod negare unionem in Chriſto factam eſſe ſecundum compoſitionem ſubſiſtentiæ, quod eſt perſonam Chriſti eſſe compoſitam modo declarato, eſt ſapere, vel *Apollinaris*, *&* *Eutychetis*, vel *Theodori*, *&* *Neſtorii* impiam hæreſim; quæ procul dubio canone præmiſſo, atque ſequentibus damnatur. Item merito eſſe ab eodem Concil. dictum capit. 7. *Si quis in duabus naturis*, &c. *unum Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, ex quibus, & compoſitus eſt*, &c. *talis anathema ſit*. Ecce verbaliter quoque ab Eccleſia determinatum, quod unus Dominus noſter Jeſus Chriſtus non tantum exiſtit in duabus naturis, ſed etiam quod ex illis duabus eſt compoſitus. Item merito dictum a Synodo *Lateranenſi* ſub *Martino I. Papa*. conſultatione quinta immediate ante 20. ſuos canones. „ Conſonan-
„ ter, & abſque ulla novitate, ſicut a venerabi-
„ lium Patrum noſtrorum ſanis decretis, & defini-
„ tionibus, quas poſuerunt pro conſervatione ortho-
„ doxæ fidei, accepimus, ita intranſgreſſibiliter cre-
„ dimus, unum, eundemque filium Dominum no-
„ ſtrum, & Deum Jeſum Chriſtum in duabus na-
„ turis inconfuſe, immutabiliter, indiviſe, inſepa-
„ rabiliter agnoſcendum: nuſquam ſublata differen-
„ tia naturarum propter unionem, ſed ſalva indi-
„ minute proprietate utriuſque naturæ, & in unam
„ perſonam, atque ſubſiſtentiam concurrente, „ &c. Hæc ibi. Concurrunt ergo duæ naturæ integræ in unam perſonam Chriſti, & per conſequens perſona illa dicitur ſecundum hoc Conc. ex his compoſita. Item merito ab eodem cap. 8. dici. *Si quis non confiteatur proprie, & vere ſecundum compoſitionem, ideſt, ſecundum ſubſiſtentiam, naturarum unitionem, ex quibus unus, & ſolus exiſtit Chriſtus, inconfuſe, & indiviſe in eo cognitam: ſit condemnatus*. Hæc ibi in ſumma Conciliorum. En definit unitio-

nem naturarum in Chriſto eſſe factam ſecundum compoſitionem, non naturarum ad invicem, cum remanſerint inconfuſæ, ſed ſubſiſtentiæ, ideſt, perſonæ. Item merito dictum a *ſexta* Synodo, & epiſtola *Sophronii* ibi lecta actio. 11. & approbata actio. 13. „ omnem vocem, & operationem, ſive di„ vina quædam ſit, & cœleſtis, ſive humana, at„ que terrena, ex uno, eodemque Chriſto, & filio „ edocemus procedere, ex unaque ejus compoſita, „ & ſingulari ſubſiſtentia incarnatum Dei Verbum „ extabat, quod & utramque inſeparabiliter, & in„ confuſe operationem ſecundum naturas ſuas a ſei„ pſo naturaliter proferebat. „ Hæc ibi. Ubi vides Synodum expreſſe dicere, quod ſubſiſteutia, ideſt, perſona Chriſti eſt & compoſita, & ſingularis, ideſt, ſimplex. Quod utrumque dictum quomodo ſtet, ex articulo iſto patet. *Secundo* habes: quomodo per rationem hæc, & ſimilia Conciliorum dicta, pro quanto perſonam, ſeu ſubſiſtentiam Chriſti decernunt eſſe compoſitam, in ſenſu recto intelligas, probes, & defendas. *Tertio* vides: quomodo ex his viciſſim Angelica hæc doctrina, &c.

ARTICULUS V. 11

Utrum ſit facta aliqua unio animæ, & corporis in Chriſto.

Inf. quæſt. 16. art. 1. c. Et 3. d. 6. qu. 3. art. 1. Et 4. cont. gen. 37. & 41. Et opuſc. 2. c. 211.

AD Quintum ſic proceditur. Videtur, quod in Chriſto non fuerit unio animæ, & corporis. Ex unione enim animæ, & corporis in nobis cauſatur perſona, vel hypoſtaſis hominis. Si ergo anima, & corpus fuerunt in Chriſto unita, ſequitur quod fuerit ex unione eorum aliqua hypoſtaſis conſtituta: Non autem hypoſtaſis Verbi Dei, quæ eſt æterna. Ergo in Chriſto erit aliqua perſona, vel hypoſtaſis præter hypoſtaſim Verbi. quod eſt contra prædicta. (*a.* 2. *&* 3. *præc.*)

2. Præterea. Ex unione animæ, & corporis conſtituitur natura humanæ ſpeciei: Damaſc. autem dicit in 3. lib. (*orth. fid. c.* 3. *cir. med.*) quod *in Domino Jeſu Chriſto non eſt communem ſpeciem accipere*. Ergo in eo non eſt facta animæ, & corporis unio.

3. Præterea. Anima non conjungitur corpori, niſi

ut

ut vivificet ipſum: Sed corpus Chriſti poterat vivificari ab ipſo Verbo Dei, quod eſt fons, & principium vitæ. Ergo in Chriſto non fuit unio animæ, & corporis.

Sed Contra eſt, quod corpus non dicitur animatum, niſi ex unione animæ: Sed corpus Chriſti dicitur animatum, ſecundum illud quod Eccleſia cantat, *Animatum corpus ſumens, de Virgine naſci dignatus eſt*. Ergo in Chriſto fuit unio animæ, & corporis.

Reſpondeo dicendum, quod Chriſtus dicitur homo univoce cum aliis hominibus, utpote ejuſdem ſpeciei exiſtens, ſecundum illud Apoſtoli ad Philippenſes 2. *In ſimilitudinem hominum factus*. Pertinet autem ad rationem ſpeciei humanæ, quod anima corpori uniatur. non enim forma conſtituit ſpeciem, niſi per hoc quod ſit actus materiæ. & hoc eſt, ad quod generatio terminatur, per quam natura ſpeciem intendit. Unde neceſſe eſt dicere, quod *in Chriſto fuerit anima corpori unita: & contrarium eſt hæreticum, utpote derogans veritati humanitatis Chriſti*.

Ad primum ergo dicendum, quod ex hac ratione moti videntur illi, qui negaverunt unionem animæ, & corporis in Chriſto; ne per hoc ſcilicet cogerentur perſonam novam, vel hypoſtaſim in Chriſto inducere: quia videbant, quod in puris hominibus ex unione animæ ad corpus conſtituitur perſona. Sed hoc ideo in puris hominibus accidit, quia anima, & corpus ſic in eis conjunguntur, ut per ſe exiſtant. Sed in Chriſto uniuntur adinvicem, ut adjuncta alteri principaliori, quod ſubſiſtit in natura ex eis compoſita. Et propter hoc ex unione animæ, & corporis in Chriſto non conſtituitur nova hypoſtaſis, ſeu perſona; ſed advenit ipſum conjunctum perſonæ, ſeu hypoſtaſi præexiſtenti. Nec propter hoc ſequitur, quod ſit minoris efficaciæ unio animæ, & corporis in Chriſto, quam in nobis: quia ipſa conjunctio ad nobilius non adimit virtutem, aut dignitatem, ſed auget: Sicut anima ſenſitiva in animalibus conſtituit ſpeciem, quia conſideratur ut ultima forma; non autem in hominibus; quamvis in nobis ſit virtuoſior, & nobilior: & hoc propter adjunctionem ulterioris, & nobilioris perfectionis, ſc. animæ rationalis, ut etiam ſupra dictum eſt. (*a. 2. hu. q. ad 2.*)

Ad ſecundum dicendum, quod verbum Damaſceni poteſt intelligi *dupliciter*. *Uno modo*, ut referatur ad humanam naturam: quæ quidem non habet

rationem communis ſpeciei, ſecundum quod eſt in uno ſolo individuo, ſed ſecundum quod eſt abſtracta ab omni individuo, prout in nuda contemplatione conſideratur, vel ſecundum quod eſt in omnibus individuis. Filius autem Dei non aſſumpſit humanam naturam, prout eſt in ſola conſideratione intellectus: quia ſic non aſſumpſiſſet ipſam rem humanæ naturæ: Niſi forte diceretur, quod humana natura eſt quædam idea ſeparata; ſicut Platonici poſuerunt hominem ſine materia: (*ex Ariſtot.* 1. *Metaphyſic. tex.* 6. 25. *& ſeq. tom.* 3.) Sed tunc Filius Dei non aſſumpſiſſet carnem, contra illud quod dicitur Lucæ ultimo: *Spiritus carnem, & oſſa non habet, ſicut me videtis habere*. Similiter etiam non poteſt dici, quod Filius Dei aſſumpſerit humanam naturam, prout eſt in omnibus individuis ejuſdem ſpeciei: quia ſic omnes homines aſſumpſiſſet. Relinquitur ergo, ut Damaſcenus poſtea dicit in eodem libro, (*c.* 11. *parum a princ.*) quod *aſſumpſerit naturam humanam in atomo*, ideſt in individuo: non quidem in alio individuo, quod ſit ſuppoſitum, vel hypoſtaſis illius naturæ, quam in perſona Filii Dei. *Alio modo* poteſt intelligi dictum Damaſceni, ut non referatur ad naturam humanam, quaſi ex unione animæ, & corporis non reſultet una communis natura, quæ eſt humana: ſed eſt referendum ad unionem duarum naturarum, divinæ ſcil. & humanæ, ex quibus non componitur aliquid tertium, quod ſit quædam natura communis; quia ſic illud eſſet natum prædicari de pluribus: Et hoc ibi intendit: Unde ſubdit: *Neque enim generatus eſt, neque unquam generabitur alius Chriſtus ex deitate, & humanitate, in deitate, & humanitate Deus perfectus idem & homo perfectus*.

Ad tertium dicendum, quod *duplex* eſt principium vitæ corporalis. *Unum* quidem effectivum: Et hoc modo Verbum Dei eſt principium omnis vitæ. *Alio modo* eſt aliquid principium vitæ formaliter. cum enim *vivere viventibus ſit eſſe*, ut dicit Philoſophus 2. de anima, (*tex.* 37. *tom.* 2.) ſicut unumquodque formaliter eſt per formam ſuam, ita corpus vivit per animam: Et hoc modo non ponitur corpus vivere per verbum, quod non poteſt eſſe corporis forma.

A P P E N D I X.

Ex art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito inſinuatum a Conciliis, a ſcripturis,

a ſymbolo fidei, quod unio animæ, & corporis fuit in Chriſto. A Conciliis quidem, *Toletano XI.* in pronunciatione fidei catholicæ. *Idem Chriſtus in his duabus naturis tribus extat ſubſtantiis: Verbi, quod ad ſolius Dei eſſentiam referendum eſt: corporis, & animæ, quod ad verum hominem pertinet. Habet ergo in ſe geminam ſubſtantiam Divinitatis ſuæ, & humanitatis noſtræ.* Hæc ibi. Si tres ſubſtantias habet, ut prius dixit, quomodo tantum geminam; niſi, quia anima corpori juncta unam plenam facit ſubſtantiam, ſc. humanitatem? Si enim anima, & corpus in Chriſto eſſent, ſed disjunctim ita, quod anima non informaret actualiter corpus: tunc Chriſtus poſſet quidem dici habere tres ſubſtantias, ſed non geminam ſubſtantiam: tum, quia corpus diſjunctim, & anima ſunt duæ ſubſtantiæ, non una: tum, quia corpus disjunctim ab anima non facit humanitatem, qua facta reputantur pro una perfecta ſubſtantia. Neque enim anima ſeorſum neque corpus ſeorſum eſt humanitas, ſed pars: illa quidem formalis, hoc autem materialis. Item a Conc. *Chalcedonenſi, Epheſino primo*, & omnibus ſupradictis *a.* 1. & 2. immo etiam ab omnibus aliis, quæ Chriſtum eſſe hominem, vel habere naturam humanam, ſeu humanitatem dicunt. Nam anima, & corpus niſi uniantur, ut forma materiam actu informans, neque homo, neque natura humana, neque humanitas dici veraciter unquam poterunt. Propterea & concluſio dixit contrarium, negans unionem præmiſſam animæ, & corporis in Chriſto, eſſe hæreticum: quia ſcil. per hoc negat, Chriſtum eſſe verum hominem, habere veram humanam naturam, ſeu humanitatem. Quod quidem dogma hæreticum ſupra per omnium fere articulorum appendices eſt canonice damnatum. Item expreſſe a Concil. 5. *Conſtantinopolitano* confeſſ. 8. c. 4. *Si quis non confitetur (ſicut Sancti patres docuerunt) unitatem Dei Verbi ad carnem animatam anima rationali, & intellectuali eſſe factam: anathema ſit.* Hæc ibi abbreviando, ſed tamen expreſſa verba adducendo. Hoc Concil. conſonat Eccleſiæ canenti in feſto Circumciſionis Domini. *O admirabile commercium, creator generis humani, animatum corpus ſumens de Virgine naſci dignatus eſt.* Ecce, quod creator omnium rerum aſſumpſit corpus humani generis animatum, non inanimatum. Item expreſſe a ſynodo 6. actio. 17. *Sanctiſſima, atque immaculata anima ejus caro Deificata eſt: non eſt peremptа: ſed in proprio ſui ſtatu, & ratione permanſit.* Hæc ibi. Ergo ly *caro Deificata* gloſſat be-

ne ar. 1. *ad* 3. A ſcripturis autem fuit inſinuatum *Phil.* 2. ut adducitur in corp. Item ab omnib. quæ vocant Chriſtum hominem, vel ſimilem nobis; ut Heb. 2. *Semen Abrahæ apprehendit*. Unde & *per omnia* (abſque peccato) *debuit fratribus aſſimilari*. A Symbolo demum fidei Patrum omnium orthodoxorum, ibi. *Incarnatus, & homo factus eſt*. Quaſi aperte dixerit: Deus filius carnem noſtram aſſumpſit, non qualitercumque ſe habentem: ſed unitam animæ humanæ: unde poſſet poſt aſſumptionem vere dici homo. Item a Papa *Leone I.* in epiſtola 10. in ordine ad Flavianum, decreto 2. ſic. *Verbum caro factum eſt, & habitavit in nobis: hoc eſt in ea carne, quam aſſumpſit ex homine, & quam Spiritus vitæ rationalis animavit*. *Secundo* habes: quomodo per rationem omnia præmiſſa dicta, pro quanto unionem animæ, & corporis formalem eſſe in Chriſto factam ſtatuunt, & intelligas, & probes, & defendas. *Tertio* vides: quomodo, &c.

ARTICULUS VI. 12

Utrum natura humana fuerit unita Verbo Dei accidentaliter.

3. *qu.* 17. *art.* 1. *Et* 3. *d.* 8. *q.* 3. *a.* 2. *Et* 4. *con. c.* 37. 41. *&* 49. *& un. art.* 1. *cor. & ad* 13. *Et opuſc.* 2. *c.* 215. *Et Philip.* 2. *co.* 5.

AD Sextum ſic proceditur. Videtur, quod humana natura fuerit unita Verbo Dei accidentaliter. Dicit enim Apoſt. Philipp. 2. de Filio Dei, *quod habitu inventus eſt ut homo*: Sed habitus accidentaliter advenit ei, cujus eſt, ſive accipiatur habitus, prout eſt unum de decem prædicamentis, ſive prout eſt ſpecies qualitatis. Ergo humana natura accidentaliter unita eſt Filio Dei.

2. Præterea. Omne quod advenit alicui poſt eſſe completum, advenit ei accidentaliter. hoc enim dicimus accidens, quod poteſt & adeſſe, & abeſſe alicui præter ſubjecti corruptionem: Sed natura humana advenit ex tempore Filio Dei habenti eſſe perfectum ab æterno. Ergo advenit ei accidentaliter.

3. Præterea. Quicquid non pertinet ad naturam, ſeu eſſentiam alicujus rei, eſt accidens ejus: quia omne quod eſt, aut eſt ſubſtantia, aut accidens: Sed humana natura non pertinet ad eſſentiam, vel na-

naturam divinam Filii Dei: quia non eſt facta unio in natura, ut ſupra dictum eſt. (*ar.* 1. *hu. q.*) Ergo oportet, quod natura humana accidentaliter Filio Dei advenerit.

4. Præterea. Inſtrumentum accidentaliter advenit: Sed humana natura in Chriſto fuit divinitatis inſtrumentum. dicit enim Damaſcenus in 3. lib. (*orthodoxæ fid. ca.* 15. *poſt medium*) quod *caro Chriſti inſtrumentum divinitatis exiſtit*. Ergo videtur, quod humana natura fuerit Filio Dei unita accidentaliter.

Sed Contra eſt, quod illud quod accidentaliter prædicatur, non prædicat quid, ſed quantum, vel quale, vel aliquo alio modo ſe habens. Si ergo humana natura accidentaliter adveniret, cum dicitur, *Chriſtus eſt homo*, non prædicaretur quid, ſed quale, aut quantum, aut aliquo alio modo ſe habens: Quod eſt contra Decretalem Alexandri Papæ III. dicentis: (*epiſt.* 51. *to.* 10. *Concil. & hab. cap. Cum Chriſtus, de Hæreticis*) *Cum Chriſtus ſit perfectus Deus, & perfectus homo, qua temeritate audent quidam dicere, quod Chriſtus, ſecundum quod eſt homo, non eſt quid?*

Reſpondeo dicendum, quod ad hujus quæſtionis evidentiam ſciendum eſt, quod circa myſterium unionis duarum naturarum in Chriſto *duplex* hæreſis inſurrexit. *Una* quidem confundentium naturas: ſicut Eutychetis, & Dioſcori, qui poſuerunt, quod ex duabus naturis eſt conſtituta una natura; ita quod confiterentur, Chriſtum eſſe ex duabus naturis, quaſi ante unionem diſtinctis, non autem in duabus naturis, quaſi poſt unionem naturarum diſtinctione ceſſante. *Alia* vero fuit hæreſis Neſtorii, & Theodori Mopſveſteni ſeparantium perſonas. Poſuerunt enim, aliam eſſe perſonam filii Dei, & filii hominis, quas dicebant ſibi invicem eſſe unitas: *Primo* quidem ſecundum inhabitationem: inquantum ſcil. Verbum Dei habitavit in illo homine, ſicut in templo: *Secundo* per unitatem affectus: inquantum ſc. voluntas illius hominis eſt ſemper conformis voluntati Verbi Dei: *Tertio* ſecundum operationem: prout ſc. dicebant hominem illum eſſe Verbi Dei inſtrumentum: *Quarto* ſecundum dignitatem honoris: prout omnis honor, qui exhibetur Filio Dei, coexhibetur filio hominis propter conjunctionem ad filium Dei: *Quinto* ſecundum æquivocationem, ideſt communicationem nominum: prout ſc. dicimus, illum hominem eſſe Deum, & filium Dei. Manifeſtum eſt autem, iſtos omnes modos accidentalem unionem importare.

Quidam autem poſteriores magiſtri, putantes ſe has hæreſes declinare, in eas per ignorantiam inciderunt. *Quidam* enim eorum conceſſerunt unam Chriſti perſonam, ſed poſuerunt duas hypoſtaſes, ſive duo ſuppoſita, dicentes, hominem quendam compoſitum ex corpore, & anima a principio ſuæ conceptionis eſſe aſſumptum a Dei Verbo. Et hæc eſt prima opinio, quam Magiſter ponit in 6. diſt. lib. 3. Sent. *Alii* vero volentes ſervare unitatem perſonæ, poſuerunt Chriſti animam non eſſe corpori unitam, ſed hæc duo ſeparata abinvicem eſſe unita Verbo accidentaliter, ut ſic non creſceret numerus perſonarum. Et hæc eſt tertia opinio, quam Magiſter ibidem ponit. *Utraque* autem harum opinionum incidit in hæreſim Neſtorii. *Prima* quidem, quia idem eſt ponere duas hypoſtaſes, vel duo ſuppoſita in Chriſto, quod ponere duas perſonas, ut ſupra dictum eſt. (*art.* 3. *hu.* *q.*) Et ſi fiat vis in nomine perſonæ, conſiderandum eſt, quod etiam Neſtorius utebatur unitate perſonæ propter unitatem dignitatis, & honoris. Unde etiam quinta Synodus (*ſcil. Conſtant.* 2. *gener.* 5. *collat.* 8. *can.* 5. *to.* 5.) definit anathema eum, qui dicit *unam perſonam ſecundum dignitatem*, *&* *honorem*, *&* *adorationem*, *ſicut Theodorus*, *&* *Neſtorius inſanientes conſcripſerunt*. *Alia* vero opinio incidit in errorem Neſtorii quantum ad hoc quod poſuit unionem accidentalem. Non enim differt dicere, quod Verbum Dei unitum eſt homini Chriſto ſecundum inhabitationem, ſicut in templo ſuo (ſicut dicebat Neſtorius) : & dicere, quod unitum fuit Verbum Dei homini ſecundum induitionem, ſicut veſtimento, ſicut dicit tertia opinio: quæ etiam pejus dicit aliquid, quam Neſtorius, ſcilicet quod anima, & corpus non ſunt unita.

Fides autem catholica medium inter prædictas poſitiones tenens, *non dicit unionem factam Dei*, *&* *hominis ſecundum eſſentiam*, *vel naturam*, *neque etiam ſecundum accidens*, *ſed medio modo ſecundum ſubſiſtentiam*, *ſeu hypoſtaſim*. Unde in quinta Synodo (*loc. ſup. cit.*) dicitur : *Cum multis modis unitas intelligatur*, *qui iniquitatem Apollinarii*, *&* *Eutychetis ſequuntur*, *interemptionem eorum quæ convenerunt colentes*, ideſt interimentes utramque naturam, *unionem ſecundum confuſionem dicunt* : *Theodori autem*, *&* *Neſtorii ſequaces*, *diviſione gaudentes*, *affectualem unitatem introducunt*. *Sancta vero Dei Eccleſia utriuſque perfidiæ impietatem rejiciens*, *unionem Verbi Dei ad carnem ſecundum compe-*

poſitionem confitetur, quod eſt ſecundum ſubſiſtentiam. Sic ergo patet, quod ſecunda trium opinionum, quas Magiſter ponit, (*l.* 3. *ſent. diſt.* 6.) quæ aſſerit unam hypoſtaſim Dei & hominis, non eſt dicenda opinio, ſed ſententia catholicæ fidei. Similiter etiam prima opinio, quæ ponit duas hypoſtaſes, & tertia, quæ ponit unionem accidentalem, non ſunt dicendæ opiniones, ſed hæreſes in Conciliis ab Eccleſia damnatæ.

Ad primum ergo dicendum, quod, ſicut Damaſcenus dicit in 3. lib. (*orth. fid. c.* 26. *in fi.*) *non neceſſe eſt omnifariam, & indefective aſſimilari exempla. quod enim eſt in omnibus ſimile, idem utique erit, & non exemplum, & maxime in divinis: impoſſibile enim eſt ſimile exemplum invenire in omnibus, & in Theologia*, ideſt in Deitate perſonarum, *& in diſpenſatione*, ideſt in myſterio Incarnationis. Humana ergo natura in Chriſto aſſimilatur habitui, ideſt veſtimento, non quidem quantum ad accidentalem unionem, ſed quantum ad hoc, quod Verbum videtur per humanam naturam, ſicut homo per veſtimentum. Et etiam quantum ad hoc, quod veſtimentum mutatur, quia ſc. formatur ſecundum figuram ejus qui induit ipſum, quia ſua forma non mutatur propter veſtimentum. Et ſimiliter humana natura aſſumpta a verbo Dei eſt meliorata, ipſum autem Verbum Dei non eſt mutatum, ut Auguſtinus exponit in lib. 83. QQ. (*qu.* 73. *verſ. fin. to.* 4.)

Ad ſecundum dicendum, quod illud, quod advenit poſt eſſe completum, accidentaliter advenit, niſi trahatur in communionem illius eſſe completi: Sicut in reſurrectione corpus adveniet animæ præexiſtenti; non tamen accidentaliter, quia ad idem eſſe aſſumetur, ut ſcilicet corpus habeat eſſe vitale per animam: Non eſt autem ſic de albedine: quia aliud eſt eſſe albi, & aliud eſt eſſe hominis, cui advenit albedo. Verbum autem Dei ab æterno eſſe completum habuit ſecundum hypoſtaſim, ſive perſonam: ex tempore autem advenit ei natura humana, non quaſi aſſumpta ad unum eſſe, prout eſt naturæ, ſicut corpus aſſumitur ad eſſe animæ; ſed ad unum eſſe, prout eſt hypoſtaſis, vel perſonæ. Et ideo humana natura non unitur accidentaliter Filio Dei.

Ad tertium dicendum, quod accidens dividitur contra ſubſtantiam. Subſtantia autem, ut patet 5. Metaph. (*tex.* 15. *to.* 3.) *dupliciter* dicitur: *Uno modo* pro eſſentia, ſive natura: *Alio modo* pro ſuppoſito, ſive

ſive hypoſtaſi. Unde ſufficit, ad hoc quod non ſit unio accidentalis, quod ſit facta unio ſecundum hypoſtaſim, licet non ſit facta unio ſecundum naturam.

Ad quartum dicendum, quod non omne quod aſſumitur ut inſtrumentum, pertinet ad hypoſtaſim aſſumentis; ſicut patet de ſecuri, & gladio: Nihil tamen prohibet, illud quod aſſumitur ad unitatem hypoſtaſis, ſe habere ut inſtrumentum; ſicut corpus hominis, vel membra ejus. Neſtorius ergo poſuit, quod natura humana eſt aſſumpta a Verbo ſolum per modum inſtrumenti, non autem ad unitatem hypoſtaſis. Et ideo non concedebat, quod homo ille vere eſſet filius Dei; ſed inſtrumentum ejus. Unde Cyrillus dicit in Epiſtola ad Monachos Ægypti: (*quæ eſt* 1. *inter med. & fin.*) *Hunc Emmanuelem*, ideſt Chriſtum, *non tanquam inſtrumenti officio aſſumptum dicit Scriptura*, *ſed tanquam Deum vere humanatum*, ideſt hominem factum. Damaſcenus autem poſuit naturam humanam in Chriſto eſſe, ſicut inſtrumentum ad unitatem hypoſtaſis pertinens.

APPENDIX.

EX artic. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito a ſancta ſynodo *Lateran.* ſub Papa *Martino primo* conſultatione quinta eſſe dictum. „ Orthodoxi patres, & verba eorum ſuper omnem radium ſolis niteſcunt, tradiderunt nobis „ in primis, quod & accepiſſe noſcuntur: unum, „ eumdemque confiteri Dominum Deum noſtrum „ Jeſum Chriſtum ex duabus, & in duabus exiſtentem naturis ſubſtantialiter unitis inconfuſe, & indiviſe. „ Hæc ibi. Item merito dictum a Concil. 5. *Conſtant.* conſultationeque 4. adductum a Concil. Lateran. ſub *Martino I.* confeſſione 8. cap. 13. „ Si „ quis recipit Theodorum, & Neſtorium impiiſſimos, vel recipit impietatem eorum: atque propterea impios vocat eccleſiæ doctores, qui ſubſtantialiter unitionem Dei verbi ad carnem confitentur; anathema ſit. *Hæc ibi*. *Item merito dictum a Conc. I. Epheſ. c.* 13. Dicimus, quod verbum ſubſtantialiter, ineffabiliter, & incomprehenſibiliter factum eſt homo: non evacuata, nec „ ſublata diverſitate naturarum per conjunctionem. Item merito dictum ab eodem, ex c. 2. anathematiſmorum *Cyrilli* ab ipſa Eccleſia approbatorum. „ Si quis non confitetur, carni ſecundum ſubſiſtentiam

„ uni-

„ unitum eſſe, quod ex Deo eſt Verbum, atque u-
„ num eſſe Chriſtum cum carne ſua: eundem vide-
„ licet Deum ſimul, & hominem: anathema ſit. *I-
„ tem ab eodem, ex c.* 3. *ut ſup.* Si quis in uno Chri-
„ ſto ſubſiſtentias poſt factam naturarum unionem
„ dividit: conjunctione tantum illas, quæ ſit ſecun-
„ dum dignitatem, vel auctoritatem, & non ma-
„ gis coitionem ſecundum naturalem unionem conne-
„ ctens: anathema ſit. „ Hæc ibi. En a Concil. verbaliter etiam dictum, quod naturæ ſunt unitæ ſubſtantialiter: quod ſecundum ſubſiſtentiam (hæc procul dubio ſubſtantia eſt, ut dicitur *in præſenti ar. ad* 3.) quod ſecundum unionem naturalem, hæc procul dubio non eſt accidentalis, ut patet. Item merito a Concil. *Chalced.* dictum, ut ſup. Nam ibi relecta Cyrilli prædicta, ab eodem acceptantur. *Secundo* habes: quomodo per rationem & confundas *Neſtorii* hæreſim, & oſtendas, hanc fuiſſe juſte damnatam a Concil. præmiſſis. Dicebat enim Neſtorius (ut recitatur in ſynodi *Chalced. act.* 1.) *Si quis Deum Verbum carnaliter ſecundum ſubſtantiam carnem factum eſſe dicat: anathema ſit.* Hoc dicens Neſtorius reſpondebat contra Cyrillum c. 11. quo fit, ut facile quiſque videat, quod Neſtorius per hoc dictum intendebat deſtruere, quod unio illa ſit ſubſtantialis, per conſequens dogmatizare, quod eſt accidentalis. Quapropter juſte damnatur ab omnibus ſupradictis, ideoque maxime cavendum eſt, ne communicemus Neſtoriano errori, nec etiam in vocabulis: ſed ut in his, & hujuſmodi aliis fidem concernentibus dicta Sanctorum Patrum orthodoxorum recte, & indefectibiliter, tam in ſenſu, quam in verbis, fortiter teneamus, novatores penitus evitando. Vide notationem ſupr. loco quarto, poſt probationem concluſionis; memoria ſemper, & ubique retinens, & ſervans ea, quæ hic, & illic pro regula tibi data ſunt, etiam quod nunquam replicarentur. *Tertio.* vides, &c.

ARTICULUS VII. 13

Utrum unio naturæ divinæ, & humanæ ſit aliquid creatum.

Inf. art. 8. *co.* & 3. *d.* 2. *qu.* 2. *ar.* 2. *qu.* 3. *ad* 2. & *d.* 5. *qu.* 1. *ar.* 1. & *d.* 7. *qu.* 2. *ar.* 2. *Et* 4. *cont. c.* 39. & 41.

AD Septimum ſic proceditur. Videtur, quod unio naturæ divinæ, & humanæ non ſit aliquid creatum. Nihil enim creatum in Deo poteſt eſſe: quia quicquid eſt in Deo, Deus eſt: Sed unio eſt in Deo: quia ipſe Deus eſt humanæ naturæ unitus. Ergo videtur, quod unio non ſit aliquid creatum.

2. Præterea. Finis eſt potiſſimum in unoquoque: Sed finis unionis eſt divina hypoſtaſis, ſive perſona, ad quam terminata eſt unio. ergo videtur, quod hujuſmodi unio maxime debeat judicari ſecundum conditionem divinæ hypoſtaſis, quæ non eſt aliquid cretaum. Ergo nec ipſa unio eſt aliquid creatum.

3. Præterea. *Propter quod unumquodque, & illud magis*, ut dicit Philoſ. (*lib.* 1. *Poſter. tex.* 5. *to.* 1.) Sed homo dicitur eſſe creator propter unionem. Ergo multo magis ipſa unio non eſt aliquid creatum, ſed creator.

Sed Contra. Omne quod incipit eſſe ex tempore, eſt creatum: Sed unio illa ab æterno non fuit, ſed incepit eſſe ex tempore. Ergo unio eſt aliquid creatum.

Reſpondeo dicendum, quod unio, de qua loquimur, eſt relatio quædam, quæ conſideratur inter divinam naturam, & humanam, ſecundum quod conveniunt in una perſona Filii Dei. Sicut autem in prima parte dictum eſt, (*q.* 13. *a.* 7.) omnis relatio, quæ conſideratur inter Deum, & creaturam, realiter quidem eſt in creatura, per cujus mutationem talis relatio innaſcitur; non autem eſt realiter in Deo, ſed ſecundum rationem tantum: quia non innaſcitur ſecundum mutationem Dei. Sic ergo dicendum eſt, quod hæc unio, de qua loquimur, non eſt in Deo realiter, ſed ſecundum rationem tantum: in humana autem natura, quæ creatura quædam eſt, realiter eſt.

Et ideo oportet dicere, quod ſit quiddam creatum.

Ad primum ergo dicendum, quod hæc unio non eſt

eſt in Deo realiter, ſed ſecundum rationem tantum. dicitur enim Deus unitus creaturæ ex hoc, quod creatura eſt realiter unita Deo abſque ejus mutatione.

Ad ſecundum dicendum, quod ratio relationis, ſicut & motus, dependet ex fine, vel termino: ſed eſſe ejus dependet a ſubjecto. Et quia unio talis non habet eſſe reale, niſi in natura creata, ut dictum eſt, (*in corp.*) conſequens eſt, quod habeat eſſe creatum.

Ad tertium dicendum, quod homo dicitur creator, & eſt Deus propter unionem, inquantum terminatur ad hypoſtaſim divinam: Non tamen ſequitur, quod ipſa unio ſit creator, vel Deus: quia quod aliquid dicatur creatum, hoc magis reſpicit eſſe ipſius, quam rationem.

A P P E N D I X.

Ex art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, ſcripturas omnes, Pontifices omnes, Concilia omnia, merito innuiſſe, quod unio hæc eſt aliquid creatum. Hoc autem unanimiter innuerunt, quando talem unionem non ante ſæcula, ſed in tempore factam fuiſſe concorditer determinaverunt. Nihil enim increatum eſt in tempore; ſicut nihil creatum eſt ab æterno: quoniam ſolus Deus, qui omnia alia creavit, eſt æternus. Vide de *hoc* 1. *par. q.* 10. *art.* 2. & 3. & *q.* 61. *a.* 2. *append.* Solum ergo illi unionem hanc, ut relatio eſt, dicere poſſent eſſe quid increatum, qui hanc ab æterno, non in tempore factam fuiſſe ponerent, quam ſtultitiam nullus unquam (quod viderim, vel audierim) tenuit. *Secundo* vides: quomodo, &c.

ARTICULUS VIII. 14

Utrum unio Verbi incarnati ſit idem quod aſſumptio.

3. *d.* 5. *q.* 1. *a.* 1. *q.* 5.

Ad Octavum ſic proceditur. Videtur, quod idem ſit unio, quod aſſumptio. Relationes enim, ſicut & motus, ſpecificantur ſecundum terminum: Sed idem eſt terminus aſſumptionis, & unionis, ſc. divina hypoſtaſis. Ergo videtur, quod non differant unio, & aſſumptio.

2. Præterea. In myſterio incarnationis idem vide-

detur eſſe uniens, & aſſumens, unitum, & aſſumptum: Sed unio, & aſſumptio videntur ſequi actionem, & paſſionem unientis, & uniti, vel aſſumentis, & aſſumpti. Ergo videtur idem eſſe unio, quod aſſumptio.

3. Præterea. Damaſc. dicit in lib. 3. (*orth. fid. c.* 11. *ante med.*) *Aliud eſt unio, aliud incarnatio. nam unio ſolam demonſtrat copulationem; ad quid autem facta eſt copulatio, non adhuc: humanatio autem, & incarnatio determinant, ad quem ſit facta copulatio:* Sed ſimiliter aſſumptio non determinat, ad quem facta ſit copulatio. Ergo videtur unio idem eſſe, quod aſſumptio.

Sed Contra eſt, quod divina natura dicitur eſſe unita, non autem aſſumpta.

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut dictum eſt, (*a. præc.*) unio importat relationem quandam divinæ naturæ, & humanæ, ſecundum quod conveniunt in una perſona. Omnis autem relatio, quæ incipit eſſe ex tempore, ex aliqua mutatione cauſatur: mutatio autem conſiſtit in actione, & paſſione. Sic ergo *dicendum eſt*, *quod* prima, *& principalis differentia inter aſſumptionem, & unionem eſt, quod unio importat ipſam relationem, aſſumptio autem actionem, ſecundum quam dicitur aliquis aſſumens, vel paſſionem, ſecundum quam dicitur aliquid aſſumptum*. Ex hac autem differentia accipitur ſecundo *alia* differentia. nam *aſſumptio dicitur, ſicut in fieri; unio autem, ſicut in facto eſſe*. & ideo uniens dicitur eſſe unitum, aſſumens autem non dicitur eſſe aſſumptum. Natura enim humana ſignificatur ut in termino aſſumptionis ad hypoſtaſim divinam, per hoc quod dicitur homo. unde vere dicimus, quod Filius Dei, qui eſt uniens ſibi humanam naturam, eſt homo. Sed humana natura in ſe conſiderata, ideſt in abſtracto, ſignificatur ut aſſumpta: non autem dicimus, quod Filius Dei ſit humana natura. Ex eadem etiam ſequitur *tertia* differentia, quod relatio, præcipue æquiparantiæ, non magis ſe habet ad unum extremum, quam ad aliud: actio autem, & paſſio diverſimode ſe habent ad agens, & patiens, & ad diverſos terminos. *Et ideo aſſumptio determinat terminum a quo, & ad quem*. dicitur enim aſſumptio, quaſi ab alio ad ſe ſumptio. *Unio autem nihil horum determinat*: Unde indifferenter dicitur, quod humana natura eſt unita divinæ, & e converſo: Non autem dicitur divina natura aſſumpta ab humana, ſed e converſo: quia humana natura adjuncta eſt ad perſonalitatem di-

divinam, ut ſcilicet perſona divina in humana natura ſubſiſtat.

Ad primum ergo dicendum, quod unio, & aſſumptio non eodem modo ſe habent ad terminum, ſed diverſimode, ſicut dictum eſt. (*in cor. a.*)

Ad ſecundum dicendum, quod uniens, & aſſumens non omnino ſunt idem. Nam omnis perſona aſſumens eſt uniens, non autem e converſo. Nam perſona Patris univit naturam humanam Filio, non autem ſibi: & ideo dicitur uniens, non aſſumens, quaſi ad ſe ſumens: Perſona autem Filii, quæ ſibi humanam naturam univit, eſt uniens, & aſſumens. Et ſimiliter non eſt idem unitum, & aſſumptum, nam divina natura dicitur unita, & non aſſumpta.

Ad tertium dicendum, quod aſſumptio determinat, cui facta eſt copulatio, ex parte aſſumentis, inquantum aſſumptio dicitur, quaſi ad ſe ſumptio: ſed incarnatio, & humanatio ex parte aſſumpti, quod eſt caro, vel natura humana. Et ideo aſſumptio differt ratione & ab unione, & ab incarnatione, ſeu humanatione.

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito a Concil. *Toletano 6.* inſinuatum fuiſſe, quod unio, & aſſumptio differunt. Id autem inſinuatum eſt his verbis. „ Cum tota cooperata ſit „ Trinitas formationem ſuſcepti hominis, quoniam „ inſeparabilia ſunt opera Trinitatis: ſolus tamen „ filius ſuſcepit humanitatem in ſingularitate perſo„ næ. „ Hæc illud in cap. 1. de plenitudine fidei Catholicæ. Ubi ly *inſeparabilia ſunt opera Trinitatis* intelligitur de operibus ad extra: ut patet per contextum. Quid vero per ly *ſuſcepit* intelligat, monſtrat parum ſupra ſic. „ Ex his tribus Divini„ tatis perſonis ſolum filium fatemur humanitatem „ ſine peccato de ſancta ſemper Virgine Maria aſ„ ſumpſiſſe. *Et quid per ly* ſuſcepti hominis *intel„ ligat*, *declarat contra* Neſtorium *ibi*, *ſic*. A Pa„ tre, & Spiritu ſancto filius inſeparabiliter diſcre„ tus perſona: ab homine autem aſſumpto natura, „ idem cum eodem homine unus extat perſona, „ cum Patre autem, & Spiritu ſancto natura. „ Ecce, quod Concilium per ly *ſuſcepti hominis* intelligit humanitatem aſſumptam, quatenus ad Verbi perſonam per unionem terminata vocatur homo, ut etiam in declaratione ſecundæ concluſionis textualiter

ter habet articulus præſens cum oratione, & *q.* 4. *a.* 3. *ad primum*. Dicit quoque ipſum Concilium; quod tota Trinitas cooperata eſt formationem humanitatis, intelligens per hoc, quod tota Trinitas univit illam, licet non tota illam aſſumpſerit, ſive quod tota fuit uniens, licet non tota fuerit aſſumens, ut in ad *ſecundum*, in text. Item a Concil. *Toletano* 11. in publica confeſſione fidei catholicæ, „ Incarnationem quoque hujus filii Dei tota Trini„ tas operata eſſe credenda eſt: quia inſeparabilia „ ſunt opera Trinitatis: ſolus tamen filius formam „ ſervi accepit in ſingularitate perſonæ, ideſt, (*ut* „ *ibi mox ante dicitur*) ſolus filius naturam noſtram in „ unitatem perſonæ ſuæ aſſumpſit. „ Hæc ibi. Quod ſi unionem, & aſſumptionem pro eodem accepiſſet Concilium, dixiſſet: aut non ſolum filium, ſed totam Trinitatem aſſumpſiſſe humanitatem, aut non totam Trinitatem, ſed ſolum filium incarnationem operatum fuiſſe, ſeu carnis unionem cauſaſſe, ſeu carnem univiſſe. *Secundo* habes: quomodo per rationem præmiſſorum Conciliorum, ſimiliumque dicta, pro quanto unionem ab aſſumptione ſtatuunt ſecerni, & probes, & intelligas, & declares. *Tertio* vides: quomodo ex his, &c.

ARTICULUS IX. 15

Utrum unio duarum naturarum in Chriſto ſit maxima unionum.

3. *diſt.* 5. *qu.* 1. *ar.* 1. *qu.* 1. *Et* 4. *cont.* *c.* 41.

AD Nonum ſic proceditur. Videtur, quod unio duarum naturarum in Chriſto non ſit maxima unionum. Unitum enim deficit in ratione unitatis ab eo, quod eſt unum; eo quod unitum dicitur per participationem, unum autem per eſſentiam: Sed in rebus creatis aliquid dicitur ſimpliciter eſſe unum; ſicut præcipue patet de unitate ipſa, quæ eſt principium numeri. Ergo hujuſmodi unio, de qua loquimur, non importat maximam unitatem.

2. Præterea. Quanto ea quæ uniuntur, magis diſtant, tanto minor eſt unio: Sed ea quæ ſecundum hanc unionem uniuntur, maxime diſtant; ſcilicet natura divina, & humana: diſtant enim in infinitum. Ergo hujuſmodi eſt minima unio.

3. Præterea. Per unionem fit aliquid unum: Sed ex unione animæ, & corporis in nobis fit aliquid unum

num in perſona, & natura: ex unione autem divinæ, & humanæ naturæ fit aliquid unum ſolum in perſona. Ergo major eſt unio animæ ad corpus, quam divinæ naturæ ad humanam: Et ſic unio, de qua loquimur, non importat maximam unitatem.

Sed Contra eſt, quod Auguſt. dicit in 1. de Trin. (*c. 10. ante med. to. 3.*) *quod homo potius eſt in Filio Dei, quam Filius in Patre*: Filius autem eſt in Patre per unitatem eſſentiæ, homo vero eſt in Filio per unionem incarnationis. Ergo major eſt unio incarnationis, quam unitas divinæ eſſentiæ, quæ tamen eſt maxima unionum: Et ſic per conſequens unio incarnationis importat maximam unitatem.

Reſpondeo dicendum, quod unio importat conjunctionem aliquorum in aliquo uno. Poteſt ergo unio incarnationis *dupliciter* accipi: *Uno modo* ex parte eorum quæ conjunguntur: *Alio modo* ex parte ejus, in quo conjunguntur.

Et ex hac parte hujuſmodi unio habet præeminentiam inter alias uniones: Nam unitas perſonæ divinæ, in qua uniuntur duæ naturæ, eſt maxima: *Non autem habet præeminentiam ex parte eorum, quæ conjunguntur*.

Ad primum ergo dicendum, quod unitas divinæ perſonæ eſt major, quam unitas numeralis, quæ ſcilicet eſt principium numeri. Nam unitas divinæ perſonæ eſt unitas increata per ſe ſubſiſtens, non recepta in aliquo per participationem: eſt etiam in ſe completa, habens in ſe quicquid pertinet ad rationem unitatis. & ideo non competit ſibi ratio partis, ſicut unitati numerali, quæ eſt pars numeri, & quæ participatur in rebus numeratis. Et ideo quantum ad hoc unio incarnationis præeminet unitati numerali, ratione ſcilicet unitatis divinæ perſonæ, non autem ratione naturæ humanæ, quæ non eſt ipſa unitas divinæ perſonæ, ſed eſt ei unita.

Ad ſecundum dicendum, quod ratio illa procedit ex parte conjunctorum, non autem ex parte perſonæ, in qua facta eſt unio.

Ad tertium dicendum, quod unitas divinæ perſonę eſt major unitas, quam unitas & perſonæ, & naturæ in nobis. Et ideo unio incarnationis eſt major, quam unio animæ, & corporis in nobis.

Quia vero illud quod in contrarium objicitur, falſum ſupponit, ſcilicet quod major ſit unio incarnationis, quam unitas perſonarum divinarum in eſſentia, dicendum eſt ad auctoritatem Auguſt., quod humana natura non eſt magis in Filio Dei, quam Filius Dei in Patre, ſed multo minus. Sed ipſe homo quan-

quantum ad aliquid eſt in filio magis, quam filius in patre: inquantum ſcilicet idem ſupponitur in hoc quod dico, homo, prout ſumitur pro Chriſto, & in hoc quod dico, filius Dei: non autem eſt idem ſuppoſitum patris, & filii.

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito inſinuatum fuiſſe a Papa *Agathone*, quod unio incarnationis, & non eſt maxima unionum. Inſinuatum autem eſt hoc ab eo in epiſtola ſua ad Auguſtos, quæ ponitur in 6. Synodo actio. 4. & ſic. „ Unum quippe, eundemque Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum filium Dei unigenitum ex duabus, & in duabus ſubſtantiis inconfuſe, incommutabiliter, indiviſe, inſeparabiliter ſubſiſtere, cognoſcimus, nuſquam ſublata differentia naturarum propter unitatem: ſed potius ſalva proprietate utriuſque naturæ in unam perſonam, unam ſubſiſtentiam concurrentem, non in dualitatem perſonarum diſpertitum, vel diviſum, neque unam compoſitam naturam confuſam, ſed unum, eundemque filium unigenitum Deum verbum dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, neque alium in alio: neque alium, & alium, ſed eundem ipſum in duabus naturis, ideſt, Deitate, & humanitate poſt ſubſtantialem adunationem cognoſcimus: Quia neque Verbum in carnis naturam converſum eſt, neque caro in Verbi naturam transformata eſt. Permanſit enim utrumque, quod naturaliter erat. Differentiam quippe adunatarum in eo naturarum ſola contemplatione diſcernimus, ex quibus inconfuſe, inſeparabiliter, & incommutabiliter eſt compoſitus. Unus enim ex, in, utriſque. Et per utraque: quia ſimul ſunt & altitudo Deitatis, & humilitas carnis, ſervante utraque natura etiam poſt adunationem ſine defectu proprietatem ſuam, & operante utraque forma cum alterius communione, quod proprium habet, Verbo operante, quod Verbi eſt, & carne exequente, quod carnis eſt: quorum unum coruſcat miraculis, aliud ſuccumbit injuriis. „ Hæc ibi. Cum enim dicat Papa, quod unio naturarum in perſona divina facta eſt, & quod duæ naturæ inconfuſæ remanſerunt, patet ex prædictis, quod dicit per hoc, unionem hujuſmodi, & maximam inter uniones exiſtere, & non maximam inter illas nihilominus eſſe. Inſinuatum eſt etiam idipſum a Conciliis, & ab omnibus citatis ſu-

ſupra *art.* 1. 2. 3. & 6. Nam ibi illis oſtenditur, quod unio facta eſt non in natura, ſed in perſona divina: quod eſt oſtendi, ut patet ex concluſionibus his, unionem incarnationis & fuiſſe, & non fuiſſe maximam unionum. *Secundo* habes: quomodo per rationem oſtendas, articulum præſentem oppugnare omnes hæreſes contra illos articulos ibi ſingillatim in appendicibus allatas, & vice verſa, quod illæ hæreſes contraponuntur præſenti articulo. Hæreſim ergo ſapit negare, unionem incarnationis eſſe maximam unionem eo modo, quo declaratur hic; quoniam hoc radicaliter eſſet negare, unionem hujuſmodi factam eſſe in perſona divina: ac propterea ibi damnatum canonice intelligitur, quicquid oppoſitum deciſionis hujus ſic diceret. *Tertio* habes: quomodo per rationem & Papæ, & Conciliorum, &c. dicta præmiſſa, pro quanto unionem hujuſmodi maximam fuiſſe ſtatuunt; & non fuiſſe, declares, probes, & tuearis. *Quarto* vides: quomodo ex his, &c.

ARTICULUS X. 16

Utrum unio duarum naturarum in Chriſto ſit facta per gratiam.

Inf. q. 6. *& ver. q.* 29. *a.* 1. *&* 3. *d.* 13. *qu.* 3. *a.* 1.

AD Decimum ſic proceditur. Videtur, quod unio incarnationis non ſit facta per gratiam. Gratia enim eſt accidens quoddam, ut in ſecunda parte habitum eſt: (1. 2. *q.* 110. *a.* 2.) Sed humanæ naturæ unio ad divinam non eſt facta per accidens, ut ſupra oſtenſum eſt. (*a.* 6. *hu. qu.*) Ergo videtur, quod unio incarnationis non ſit facta per gratiam.

2. Præterea. Gratiæ ſubjectum eſt anima: Sed, ſicut dicitur Coloſ. 2. *In Chriſto inhabitavit plenitudo divinitatis corporaliter*. Ergo videtur, quod illa unio non ſit facta per gratiam.

3. Præterea. Quilibet Sanctus Deo unitur per gratiam. Si igitur unio incarnationis fuit per gratiam, videtur, quod non aliter dicatur Chriſtus eſſe Deus, quam alii ſancti homines.

Sed Contra eſt, quod Auguſt. dicit in lib. de Prædeſtinat. Sanctor.: (*c.* 15. *ante med. to.* 7.) *Ea gratia fit ab initio fidei ſuæ homo quicumque Chriſtianus, qua gratia homo ille ab initio ſuo factus eſt Chriſtus*: Sed homo ille factus eſt Chriſtus per unionem

nem ad divinam naturam. Ergo unio illa fuit per gratiam.

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut in 2. parte dictum eſt, (1. 2. q. 110. a. 1.) gratia *dupliciter* dicitur: *Uno modo* ipſa voluntas Dei gratis aliquid dantis: *Alio modo* ipſum gratuitum donum Dei. Indiget autem humana natura gratuita Dei voluntate, ad hoc quod elevetur in Deum, cum hoc ſit ſupra facultatem ſuæ naturæ. Elevatur autem humana natura in Deum *dupliciter*. *Uno modo* per operationem, qua ſcilicet Sancti cognoſcunt, & amant Deum: *Alio modo* per eſſe perſonale. qui quidem modus eſt ſingularis Chriſto, in quo humana natura aſſumpta eſt ad hoc, quod ſit in perſona Filii Dei. Manifeſtum eſt autem, quod ad perfectionem operationis requiritur, quod potentia ſit perfecta per habitum: ſed quod natura habeat eſſe in ſuppoſito ſuo, non fit mediante aliquo habitu.

Sic ergo dicendum eſt, quod „ ſi gratia accipia- „ tur ipſa Dei voluntas gratis aliquid faciens, vel „ gratum, ſeu acceptum aliquem habens, unio in- „ carnationis facta eſt per gratiam, ſicut & unio San- „ ctorum ad Deum per cognitionem, & amorem. Si „ vero gratia dicatur ipſum gratuitum Dei donum, „ ſic ipſum quod eſt humanam naturam eſſe unitam „ perſonæ divinæ, poteſt dici quædam gratia; in- „ quantum nullis præcedentibus meritis hoc eſt fa- „ ctum: non autem ita quod ſit aliqua gratia habi- „ tualis, qua mediante talis unio fiat.

Ad primum ergo dicendum, quod gratia, quæ eſt accidens, eſt quædam ſimilitudo divinitatis participata in homine. Per incarnationem autem humana natura non dicitur participaſſe ſimilitudinem aliquam divinæ naturæ; ſed dicitur eſſe conjuncta ipſi divinæ naturæ in perſona Filii. Majus autem eſt ipſa res, quam ſimilitudo ejus participata.

Ad ſecundum dicendum, quod gratia habitualis eſt ſolum in anima: ſed gratia, ideſt gratuitum Dei donum, quod eſt uniri divinæ perſonæ, pertinet ad totam naturam humanam, quæ componitur ex anima, & corpore. Et per hunc modum dicitur plenitudo divinitatis in Chriſto corporaliter habitaſſe, quia eſt unita divina natura non ſolum animæ, ſed etiam corpori. Quamvis etiam poſſit dici, quod dicitur habitaſſe in Chriſto corporaliter, ideſt non umbraliter, ſicut habitavit in Sacramentis veteris legis: de quibus ibidem ſubditur quod ſunt umbra futurorum, corpus autem eſt Chriſtus, prout ſcil. corpus contra umbram dividitur. Dicunt etiam quidam, quod di-

vi-

vinitas dicitur in Chriſto habitaſſe corporaliter, ideſt tribus modis, ſicut corpus habet tres dimenſiones: *Uno modo* per eſſentiam, præſentiam, & potentiam; ſicut in cæteris creaturis: *Alio modo* per gratiam gratum facientem; ſicut in Sanctis: *Tertio* per unionem perſonalem; quod eſt proprium ipſi Chriſto.

Unde patet reſponſio ad Tertium: quia ſcilicet unio incarnationis non eſt facta ſolum per gratiam habitualem, ſicut alii Sancti uniuntur Deo, ſed ſecundum ſubſiſtentiam, ſive perſonam.

APPENDIX.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito inſinuatum fuiſſe a ſcripturis, incarnationem eſſe factam per gratiam, ideſt, nullis præcedentibus meritis. Inſinuatum autem fuit hoc ab Eſa. 65. in perſona Domini dicente ſic. *Inventus ſum a non quærentibus me, palam apparui his, qui me non interrogabant*. Quam Auctoritatem & Apoſt. Rom. 10. reducit: & conſequenter idipſum indicat. Item a Concilio *Arauſicano* ſub Papa *Leone I.* ſic. „ Si quis ad invocationem humanam gratiam Dei „ dicit conferri; non autem ipſam gratiam facere, „ ut invocetur a nobis, contradicit Eſaiæ Prophe„ tæ, vel Apoſt. idem dicenti. Inventus ſum a non „ quærentibus me, palam apparui his, qui me non „ interrogabant. „ Hæc ibi c. 3. Apertius dixiſſet, quod ad invocationem humanam quaſi priorem, non confertur gratia Dei, ſed gratia ipſa prius provocat nos ad invocandum Deum. His ſtantibus, ab iis indicatur propoſitum, & quidem a fortiori. Pro comperto namque apud omnes vel mediocriter Theol. intelligentes veritas hæc habetur, quod multo major eſt gratia unionis perſonalis, quam quælibet gratia habitualis, cum per gratiam unionis perſonalis uniatur homo Deo in perſona: per habitualem vero tantum ſecundum operationem. Et conſequenter, quanto major eſt ſubſtantia divina, quam accidens ſupernaturale creatum, ſive, quod in idem redit, quanto major eſt unio ſubſtantialis cum Deo, quam unio accidentalis, ideſt, per accidens tale facta: tanto major eſt gratia unionis perſonalis, quam habitualis. Cum igitur prædictæ tum ſcripturæ, tum Conc. auctoritates affirment gratiam primam habitualem nullis præcedentibus noſtris meritis dari, patet, quod a fortiori per hoc indicant, gratiam unionis perſonalis homini datam ſine ullis præcedentibus meritis, ideſt, gratis a Deo humanæ naturæ il-

li abſque aliquo merito donatum, quod uniretur ſibi in perſona ſua divina. Hoc conſequens, ſc. gratiam unionis perſonalis homini datam ſine meritis præcedentibus, probabitur etiam *art.* 11. *concl.* 1. & 2. item inſinuatum merito eſt idem ab Apoſt. Rom. 11. *Si gratia, jam non eſt ex operibus: alioquin gratia non eſt gratia.* Hoc dixit de gratia habituali, ut colligigitur, ex Conc. *Trid. ſeſſ.* 6. *c.* 8. Et conſequenter de gratia unionis multo magis hoc intellexit. Gratia ergo unionis non eſſet gratia, quod eſt maxime blaſphemum, cum ſit omnium gratiarum maxima, ſi daretur ex operibus. Item ab eodem Conc. *Arauſicano* c. 14. merito indicatum univerſaliter ſic. „Nullus miſer de quantacumque miſeria liberatur, niſi, qui Dei miſericordia prævenitur: ſicut dicit Pſalmiſta. Cito anticipet nos miſericordia tua Domine. *Et illud*: Deus meus, miſericordia ejus præveniet me; *Hæc ibi. Et c.* 25. Hoc etiam ſalubriter profitemur, & credimus, quod in omni opere bono nos non incipimus, & poſtea per Dei miſericordiam adjuvamur, ſed ipſe nobis nullis præcedentibus bonis meritis & fidem, & amorem ſui prius inſpirat, ut & baptiſmi ſacramenta fideliter requiramus; & poſt baptiſmum cum ipſius Dei adjutorio, ea, quæ ſibi ſunt placita, implere poſſimus. „ Hæc ibi. Ex quibus conſtat, quod ſi aliquibus noſtris meritis præcedentibus facta eſſet incarnatio; nos miſeri de tanta miſeria abſque præventione miſericordiæ divinæ liberati eſſemus, & continue liberaremur, inſuper & nos in omni bono inciperemus, & poſt per Dei miſericordiam adjuvaremur. Clarum enim eſt, quod omnis boni noſtri dimanatio ex incarnatione Dei originaliter procedit, ut ex Conc. *Trid. ſeſſ.* 6. *c.* 1. 2. 3. 7. colligitur. Unde, ſi meritis aliquibus noſtris præcedentibus, facta fuiſſet Dei incarnatio, quis non videat, non eſſe primam originem & liberationis noſtræ ab omni miſeria, & operationis omnis bonæ tanquam prævenientes miſericordiam divinam? Hæc autem ſunt *Pelagiana* hæreſis a Conc. illo Arauſicano ibi damnata. Item indicatum ſpecialiter, & maxime a fortiori ab Eſa. 7. ſic. *Nunquid parum eſt vobis moleſtos eſſe hominibus, quia moleſti eſtis & Deo meo? Propter hoc dabit Dominus ipſe vobis ſignum. Ecce virgo concipiet, & pariet filium, & vocabitur nomen ejus Emmanuel.* Ecce Propheta dicit expreſſe, quod conceptus Emmanuelis in utero Virginis factus eſt propter hoc, ideſt, propter peccata hominum moleſtantia Deum, ideſt, diſplicentia Deo. Sic enim intelligendum eſſe

ly *propter hoc*, oſtendit contextus immediate præmiſſus, ſc., *moleſti eſtis & Deo meo*. Tantum ergo abeſt, ut præcedentibus noſtris aliquibus meritis facta ſit incarnatio, quod ſecundum Prophetam promiſſa, & facta eſt, multis noſtris demeritis præcedentibus. Unde ex Propheta ibi colligitur & quod Deus, ſi ſecundum noſtra merita voluiſſet regulare incarnationem: ideſt, ſi voluiſſet incarnari, ſi nos hoc merebamur, vel non incarnari, ſi demerebamur: tunc ipſe numquam incarnatus fuiſſet: & quod ex mera bonitatis ſuæ infinita abundantia, quæ tanta noſtra demerita excellentiſſime ſuperavit, incarnatus eſt. *Secundo* habes: quomodo per rationem prædictas omnium illorum ſententias, pro quanto unionem incarnationis aſſerunt eſſe per gratiam, & intelligas in bono ſenſu, & declares, & probes, atque defendas. *Tertio* vides: quomodo ex his omnibus viciſſim Angelica hæc doctrina in primis duabus concluſionibus habita conſolidetur.

ARTICULUS XI. 17

Utrum unionem Verbi incarnati aliqua merita præceſſerint.

1. 2. *q*. 98. *a*. 4. *cor*. *Et* 3. *d*. 4. *q*. 3. *a*. 1. *& Ro*. 1. *le*. 3. *cor*. 2. *fi*. *& Heb*. 1. *le*. 4. *col*. 3.

AD Undecimum ſic proceditur. Videtur, quod unio incarnationis fuerit aliqua merita ſubſecuta. Quia ſuper illud Pſ. 32. *Fiat miſericordia tua ſuper nos, quemadmodum* &c. dicit Gloſſ. (*ordin. implic.*) *Hic inſinuatur deſiderium Prophetæ de incarnatione, & meritum impletionis*. Ergo incarnario cadit ſub merito.

2. Præterea. Quicunque meretur aliquid, meretur illud, ſine quo illud haberi non poteſt: Sed antiqui Patres merebantur vitam æternam, ad quam pervenire non poterant, niſi per incarnationem. dicit enim Gregor. in lib. 13. Moral. (*c*. 15. *in fi*.) „ Hi qui „ ante Chriſti adventum in hunc mundum vene„ runt, quantamlibet juſtitiæ virtutem haberent, „ ex corporibus educti, in ſinum cœleſtis patriæ „ ſtatim recipi nullo modo poterant: quia nondum „ ille venerat, qui juſtorum animas in perpetua ſe„ de collocaret. „ Ergo videtur, quod meruerint incarnationem.

3. Præterea. De Beata Virgine cantatur, quod *Dominum omnium meruit portare*: quod quidem factum

eſt per incarnationem. Ergo incarnatio cadit ſub merito.

Sed Contra eſt, quod Auguſt. dicit in lib. de Præd. Sanct. (*c. 15. ad fi. to. 7.*) *Quiſquis in capite noſtro præcedentia merita ſingularis illius generationis invenerit, ipſe in nobis membris ejus præcedentia merita multiplicatæ regenerationis inquirat*: Sed nulla merita præceſſerunt regenerationem noſtram, ſecundum illud ad Titum 3. *Non ex operibus juſtitiæ, quæ fecimus nos, ſed ſecundum ſuam miſericordiam ſalvos nos fecit per lavacrum regenerationis*. Ergo nec illam Chriſti generationem aliqua merita præceſſerunt.

Reſpondeo dicendum, quod *quantum ad ipſum Chriſtum*, manifeſtum eſt ex præmiſſis, (*ar. præc.*) quod *nulla ejus merita potuerunt præcedere unionem*. Non enim ponimus, quod ante fuerit purus homo, & poſtea per meritum bonæ vitæ obtinuerit eſſe filius Dei, ſicut poſuit Photinus: Sed ponimus, quod a principio ſuæ conceptionis ille homo vere fuerit filius Dei, utpote non habens aliam hypoſtaſim, quam filii Dei, ſecundum illud Luc. 1., *Quod ex te naſcetur ſanctum, vocabitur filius Dei*. Et ideo omnis operatio illius hominis ſubſecuta eſt unionem. Ergo nulla ejus operatio potuit eſſe meritum unionis.

Sed neque etiam opera alterius cujuſcunque hominis potuerunt eſſe meritoria hujus unionis ex condigno. *Primo* quidem, quia opera meritoria hominis proprie ordinantur ad beatitudinem, quæ eſt virtutis præmium, & conſiſtit in plena Dei fruitione. Unio autem incarnationis, cum ſit in eſſe perſonali, tranſcendit unionem beatæ mentis ad Deum, quæ eſt per actum fruentis. & ideo non poteſt cadere ſub merito. *Secundo*, quia gratia non poteſt cadere ſub merito, quia eſt merendi principium. Unde multo minus incarnatio cadit ſub merito, quæ eſt principium gratiæ, ſecundum illud Jo. 1. *Gratia, & veritas per Jeſum Chriſtum facta eſt*. *Tertio*, quia incarnatio Chriſti eſt reformativa totius humanæ naturæ. & ideo non cadit ſub merito alicujus hominis ſingularis, quia bonum alicujus puri hominis non poteſt eſſe cauſa boni totius naturæ.

Ex congruo tamen meruerunt ſancti Patres incarnationem, deſiderando, & petendo. Congruum enim erat, ut Deus exaudiret eos, qui ei obediebant.

Et per hoc patet reſponſio ad Primum.

Ad ſecundum dicendum, quod hoc eſt falſum, quod ſub merito cadit omne illud, ſine quo præmium eſſe

ſe non poteſt. Quædam enim ſunt, quæ non ſolum requiruntur ad præmium, ſed etiam præexiguntur ad meritum; ſicut divina bonitas, & ejus gratia, & ipſa hominis natura. Et ſimiliter incarnationis myſterium eſt principium merendi: quia *de plenitudine Chriſti omnes accepimus*, ut dicitur Joan. 1.

Ad tertium dicendum, quod Beata Virgo dicitur meruiſſe portare Dominum omnium, non quia meruit ipſum incarnari, ſed quia meruit ex gratia ſibi data illum puritatis, & ſanctitatis gradum, ut congrue poſſet eſſe mater Dei.

APPENDIX.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, & recte intelligas, merito eſſe a ſcripturis, Conc., & Auguſt. inſinuatum: quod unionem incarnationis nullus meruit: a S. Auguſt. quidem: ut, cum diſcurſu ponitur *in arg. cont.* a Conc. autem *Conſtantinop. I.* Cano. 1. *Cuſtodiendam eſſe fidem* 318. „ Patrum, qui apud Nicæam Bithyniæ convenerunt „ ad anathematizandum omnem hæreſim, ſpeciali„ ter Eunomianorum, Arrianorum, Macedoniano„ rum, Photinianorum, & Apollinianorum. „ Hæc ibi. Ex hoc enim, quod hæreſis Photini a Conc. damnatur, neceſſario condemnatum cointelligimus dogma illud, ſcilicet, quod homo Chriſtus per merita ſublimatus fuerit ad illam cum Deo hypoſtaticam unionem. Nam dogma hoc fuit ejus: & damnato auctore, ſuæ quoque adinventiones cointelliguntur damnari, juxta doctrinam univerſalem ſub quorundam perſona datam a B. Auguſt. de fid. cathol. dicente. „ Cum Cœleſtinus, atque Pelagius in Epheſina Synodo ſint damnati; quomodo poterunt illa capitula recipi, quorum damnantur auctores? „ *Hæc ille. Immo & in Conc. ipſo* Epheſino *ſpecia„ liter hæreſis Photiniana damnatur*, *c.* 13. Is, qui „ ante ſæcula omnia eſt natus ex Patre, etiam ex „ muliere carnaliter eſt procreatus in tempore. Nec „ enim primum natus eſt homo communis de ſan„ cta Virgine, & tunc demum inhabitavit in eo Ver„ bum: ſed in ipſo utero virginali ſecum carnem „ conjunxit. *Hæc ibi. A ſcripturis vero inſinuatur*, „ *& quidem a fortiori*, *per illud*, *quod dicitur Iſaiæ* „ 7. Propter hoc dabit Dominus ipſe vobis ſignum. „ Ecce virgo concipiet, & pariet filium, & vocabi„ tur nomen ejus Emmanuel. „ His enim verbis promittitur illa ſuperbenedicta unio: in cujus evidens ſignum allegata iſta Prophetia exponitur Matthæi

primo, *Emmanuel*, quod eſt, *nobiſcum Deus*. Ut autem videas, quod unionem hanc demeruerunt, & conſequenter a fortiori homines non meruerunt, nota ly *Propter hoc*. Pro quo dicendum, quod in contextu præmittitur ibi increpatorie. *Audite ergo domus David. Nunquid parum vobis eſt, moleſtos eſſe hominibus: quia moleſti eſtis & Deo meo? Propter hoc dabit*, &c. Patet igitur ad literam, quod ly *propter hoc* refertur ad moleſtias a domo David factas hominibus, & Deo, ideſt ad peccata facta contra proximum, & contra Deum. Ac ſi aperte dicatur. Propter peccata veſtra, quibus & proximo, & Deo moleſti eſtis vos, de quibus minus videbatur, cum ſitis de domo David, propter has, inquam, moleſtias veſtras Dominus ipſe dabit vobis ſignum, ideſt, faciet filium ſuum in Virgine conceptum eſſe Emmanuel, ideſt unione hypoſtatica Deum eſſe, & hominem. Voluit ergo Dominus ſecundum planam literam demonſtrare: quod ex ſua ineffabili bonitate unio hæc facta eſt ad ſuperandas hominum malitias: quæ, quantum ex ſeipſis erat, non merebantur præmiſſam unionem fieri, ſed valde merebantur, ipſam non fieri. Cæterum de ſimili pugna, qua Deus vincit in bono malum noſtrum, diffuſius vide veritates aureas ſuper totam legem veterem. *Exod.* 16. *concl.* 1. 5. *Tertio* vides: quomodo ex his bene penſatis, & applicatis doctrina præſens Angelica viciſſim declaretur, atque confirmetur.

ARTICULUS XII. 18

Utrum gratia unionis fuerit homini Chriſto naturalis.

Inf. q. 7. *a.* 13. *ad* 2. & *q.* 34. *a.* 3. *ad* 2. *Et* 3. *d.* 4. *q.* 3. *a.* 2.

AD Duodecimum ſic proceditur. Videtur, quod gratia unionis non fuerit homini Chriſto naturalis. Unio enim incarnationis non eſt facta in natura, ſed in perſona, ut dictum eſt: (*ar.* 2. *hujus qu.*) Sed unumquodque determinatur a termino. Ergo gratia illa magis debet dici perſonalis, quam naturalis.

2. Præterea. Gratia dividitur contra naturam; ſicut gratuita, quæ ſunt a Deo, diſtinguuntur contra naturalia, quæ ſunt a principio intrinſeco: Sed eorum, quæ ex oppoſito dividuntur, unum non denominatur ab alio. Ergo gratia Chriſti non eſt ei naturalis.

3. Præ-

3. Præterea. Naturale dicitur, quod eſt ſecundum naturam: Sed gratia unionis non eſt naturalis Chriſto ſecundum naturam divinam; quia ſic conveniret aliis perſonis: nec etiam naturalis eſt ei ſecundum naturam humanam; quia ſic conveniret omnibus hominibus, qui ſunt ejuſdem naturæ cum ipſo. Igitur videtur, quod nullo modo gratia unionis ſit Chriſto naturalis.

Sed Contra eſt, quod Augu. dicit in Enchir. (*c.* 40. *to.* 3.) *In humanæ naturæ ſuſceptione fit quodammodo ipſa gratia illi homini naturalis, quæ nullum poſſit admittere peccatum.*

Reſpondeo dicendum, quod ſecundum Philoſ. in 5. Metaphyſ. (*tex.* 5. *to.* 3) natura *uno modo* dicitur ipſa nativitas, *alio modo* eſſentia rei. Unde naturale poteſt aliquid dici *dupliciter*: *Uno modo*, quod eſt tantum ex principiis eſſentialibus rei: ſicut igni naturale eſt ſurſum ferri: *Alio modo* dicitur eſſe homini naturale, quod ab ipſa nativitate habet, ſecundum illud Epheſ. 2. „ Eramus natura filii iræ. *& Sapient.* 13. Nequam eſt natio eorum, & naturalis „ malitia ipſorum. *Gratia igitur Chriſti*, ſive unio„ nis, ſive habitualis, non poteſt dici naturalis, „ quaſi cauſata ex principiis humanæ naturæ in „ Chriſto: quamvis poſſit dici naturalis, quaſi pro„ veniens in naturam humanam Chriſti, cauſante „ divina natura ipſius: Dicitur autem naturalis utra„ que gratia in Chriſto, inquantum eam a nativita„ te habuit: „ quia ab initio conceptionis fuit natura humana divinæ perſonæ unita, & anima ejus fuit munere gratiæ repleta.

Ad primum ergo dicendum, quod licet unio non ſit facta in natura, eſt tamen cauſata ex virtute divinæ naturæ, quæ eſt vere natura Chriſti: & etiam convenit Chriſto a principio ſuæ nativitatis.

Ad ſecundum dicendum, quod non ſecundum idem dicitur gratia, & naturalis: ſed gratia quidem dicitur, inquantum non eſt ex merito: naturalis autem dicitur, inquantum eſt ex virtute divinæ naturæ in humanitate Chriſti ab ejus nativitate.

Ad tertium dicendum, quod gratia unionis non eſt naturalis Chriſto ſecundum humanam naturam, quaſi ex principiis humanæ naturæ cauſata. & ideo non oportet, quod conveniat omnibus hominibus. Eſt tamen naturalis ei ſecundum humanam naturam propter proprietatem nativitatis ipſius, prout ſic conceptus eſt ex Spiritu ſancto, ut eſſet idem naturalis filius Dei, & hominis. Secundum vero divinam naturam eſt ei naturalis, inquantum divina natura eſt

principium activum hujus gratiæ: Et hoc convenit toti Trinitati; ſcilicet hujus gratiæ eſſe activum principium.

APPENDIX.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas & recte intelligas, merito eſſe a ſcripturis, & Auguſt. inſinuatum, quod gratia unionis eſt homini Chriſto naturalis. A ſcripturis quidem per id, quod dicitur Luc. 1. *Ideoque, quod naſcetur ex te ſanctum, vocabitur filius Dei*. Nam ly *ideo* declarat ex illatione a textu immediate præcedenti, quod Chriſtus ſit conceptus eſt in utero virginali ex virtute ſupervenientis Spiritus ſancti, ut eſſet idem naturalis filius Dei, & hominis. Totum enim hoc ſanctum, ideſt, antonomaſtice res ſancta, *quod naſcetur ex te*, ideſt (ut expoſitio fiat ſecundum prædicta ab Angelo) quod ex ſanguine tuo puriſſimo concipietur, & ex utero tuo poſtea parietur, *vocabitur filius Dei*. Certe, quid clarius ad oſtendendum unionem hanc eſſe naturalem Chriſto (ut præmiſſum eſt) afferri, aut dici potuit? a B. Auguſt. autem inſinuatur idipſum, ut adducitur *in arg. contr.* Ex quo dic, quod impeccabilitas, qua ſcilicet Chriſtus nullo modo, neque etiam in potentia peccare potuit, ex unione illa proceſſit; & propterea fuit ei conveniens ex proprietate nativitatis. Unde Chriſtus naturaliter erat impeccabilis tum in actu, tum in potentia; & hoc deſignatur per ly *qua nullum poſſit admittere peccatum*. Talis ergo impeccabilitas, ſicut & talis unio, fuit ſoli Chriſto propria. Unde ad hoc denotandum Chriſtus pro omnibus aliis hominibus, tanquam peccata omnium tollens, mortuus eſt. Pro ſe autem minime. Hanc ipſam igitur impeccabilitatem agnovit Chriſto ſoli ſemper fuiſſe propriam, & pro dogmate fidei catholicæ ſanxit Conc. *Epheſ.* 1. dum ait Can. 10. „ Qui „ dicit Pontif. noſtrum Chriſtum pro ſe etiam obtu„ liſſe ſemetipſum oblationem, & non potius pro „ nobis ſolis, non enim eguit oblatione, qui pec„ catum omnino neſcivit, anathema ſit. *ibi Cyrill.* „ *in 6. Syn. Can. 2. approbatus, pro declaratione in*„ *quit*. Pontificem confeſſionis noſtræ pro ſeipſo ſe„ metipſum Deo, & Patri obtuliſſe, omnino a recta „ eſt, & inculpata fide alienum. Peccatum enim „ non fecit. Qui vero ſuperior eſt omni delicto, & „ prorſus expers peccati, oblatione pro ſe nulla o„ pus habuit. Hæc ille. Nam cum Chriſtus ſemetipſum obtulerit non tantum pro his, qui de facto

aut

aut jam peccaverant, aut peccaturi erant, ſed etiam pro his, qui peccare poterant, licet de facto per ipſius gratiam nunquam peccaturi eſſent, & non obtulerit pro ſeipſo: patet, quod & Conc. prædictum per illum anathematiſmum ſignificavit, quod ſolus Chriſtus ſuapte natura peccare non potuit, & Cyrillus ei ſubſcribens, hoc eſſe de fide tenendum, connotavit. Ex præmiſſis itaque aperta eſt via ad recte intelligendas de Chriſto ſcripturas Iſa. 53. *Iniquitatem non fecit, neque dolus inventus eſt in ore ejus*, & 2. Cor. 5. *Pro omnibus mortuus eſt*, & 1. Petr. 2. *Qui peccatum non fecit*, & Joan. 8. *Quis ex vobis arguet me de peccato?* & alias ſimiles. *Secundo* vides: quomodo, &c.

QUÆSTIO III.

De modo unionis ex parte perſonæ aſſumentis, in octo articulos diviſa.

DEinde conſiderandum eſt de unione ex parte perſonæ aſſumentis.

Et circa hoc quæruntur octo.

Primo. Utrum aſſumere conveniat perſonæ divinæ.

Secundo. Utrum conveniat naturæ divinæ.

Tertio. Utrum natura poſſit aſſumere abſtracta perſonalitate.

Quarto. Utrum una perſona poſſit aſſumere ſine alia.

Quinto. Utrum quælibet perſona poſſit aſſumere.

Sexto. Utrum plures perſonæ poſſint aſſumere unam numero naturam.

Septimo. Utrum una perſona poſſit aſſumere duas numero naturas.

Octavo. Utrum magis fuerit conveniens de perſona Filii Dei, quod aſſumpſerit humanam naturam, quam de alia perſona divina.

ARTICULUS I. 19

Utrum perſonæ divinæ conveniat aſſumere naturam creatam.

3. d. 5. q. 2. a. 1.

AD Primum ſic proceditur. Videtur, quod perſonæ divinæ non conveniat aſſumere naturam creatam. Perſona enim divina ſignificat aliquid maxime perfectum: Perfectum autem eſt, cui non poteſt fieri additio. Cum igitur aſſumere ſit quaſi ad ſe ſumere, ita quod aſſumptum addatur aſſumenti, videtur quod perſonæ divinæ non conveniat aſumere naturam creatam.

2. Præterea. Illud, ad quod aliquid aſſumitur, communicatur quodammodo ei, quod in ipſum aſſumitur: ſicut dignitas communicatur ei, qui in dignitatem aſſumitur: Sed de ratione perſonæ eſt, quod ſit incommunicabilis, ut in prima parte dictum eſt. (*qu.* 29. *art.* 1.) Ergo perſonæ divinæ non convenit aſſumere, quod eſt ad ſe ſumere.

3. Præterea. Perſona conſtituitur per naturam: Sed inconveniens eſt, quod conſtitutum aſſumat conſtituens, quia effectus non agit in ſuam cauſam. Ergo perſonæ non convenit aſſumere naturam.

Sed Contra eſt, quod Auguſt. dicit de fide ad Petrum: (*c.* 2. *a med. tom.* 3.) *Formam, id eſt naturam ſervi in ſuam accepit Deus ille*, ſcilicet unigenitus, *perſonam*: Sed Deus unigenitus eſt perſona. Ergo perſonæ competit accipere naturam, quod eſt aſſumere.

Reſpondeo dicendum, quod in Verbo aſſumptionis *duo* importantur; videlicet *principium actus*, & *terminus*. dicitur enim aſſumere, quaſi ad ſe ſumere. Hujus autem ſumptionis perſona eſt & principium, & terminus. Principium quidem, quia perſonæ proprie competit agere. hujuſmodi autem ſumptio carnis per actionem divinam facta eſt. Similiter etiam perſona eſt hujus ſumptionis terminus: quia, ſicut ſupra dictum eſt, (*qu. præc. art.* 1. *&* 2.) unio facta eſt in perſona, non in natura. *Et ſic patet, quod propriiſſime competit perſonæ aſſumere naturam.*

Ad primum ergo dicendum, quod cum perſona divina ſit infinita, non poteſt ei fieri additio. Unde Cyrillus dicit in Epiſtola Synodali Epheſ. Concil. (*quæ inſcribitur: Cyrillus, & Synodus ex Ægypti &c. can.* 5. *&* *habetur in eo Concilio, quod eſt Gene-*

ra-

vale 3. par. 1. ca. 26. to. 3.) Non ſecundum appoſitionem conjunctionis intelligimus modum : ſicut etiam in unione hominis ad Deum, quæ eſt per gratiam adoptionis, non additur aliquid Deo: Sed illud quod divinum eſt, apponitur homini. Unde non Deus, ſed homo perficitur.

Ad ſecundum dicendum, quod perſona dicitur incommunicabilis, inquantum non poteſt de pluribus ſuppoſitis prædicari. Nihil tamen prohibet, plura de perſona prædicari. Unde non eſt contra rationem perſonæ ſic communicari, ut ſubſiſtat in pluribus naturis: quia etiam in perſonam creatam poſſunt plures naturæ concurrere accidentaliter; ſicut in perſona unius hominis invenitur quantitas, & qualitas. Hoc autem eſt proprium divinæ perſonæ propter ejus infinitatem, ut fiat in ea concurſus naturarum, non quidem accidentaliter, ſed ſecundum ſubſiſtentiam.

Ad ſecundum dicendum, quod, ſicut ſupra dictum eſt, (*qu. 2. ar. 1.*) natura humana non conſtituit perſonam divinam ſimpliciter; ſed conſtituit eam, ſecundum quod denominatur a tali natura. Non enim ex natura humana habet Filius Dei, quod ſit ſimpliciter, cum fuerit ab æterno; ſed ſolum quod ſit homo: Sed ſecundum naturam divinam conſtituitur perſona divina ſimpliciter. Unde perſona divina non dicitur aſſumere divinam naturam, ſed humanam.

A P P E N D I X.

EX artic. habes *primo* : quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a ſcripturis, Concilio, & Auguſt. inſinuatum, quod perſonæ divinæ convenit aſſumere naturam creatam. a D. Auguſt. quidem ut cum applicatione eſt *in arg. contr.* a Concilio autem *Toletano 6.*, Can. 1. „ Ex tribus perſonis divi-
„ nis ſolum filium fatemur ad redemptionem huma-
„ ni generis humanitatem ſine peccato de ſancta
„ Virgine aſſumpſiſſe: ut idem filius Dei Patris eſſet
„ filius hominis, Deus perfectus, & homo perfectus,
„ in duabus naturis una perſona, ne quaternitas
„ Trinitati accederet, ſi in Chriſto gemina perſona
„ eſſet. „ Hæc ibi. Per humanitatem enim intelligit naturam humanam: ſecundum quod explicatius in collecta de feſtivit. S. Annæ ab Eccleſia dicitur ad filium. *Ex cujus ſalutari puerperio pro ſalute mundi humanam naturam aſſumere dignatus es*. A ſcripturis vero per illud de filio dictum Hebr. 2. *Semen Abrahæ apprehendit*. Hoc eſt. Naturam humanam ex linea Abrahæ deſcendentem aſſumpſit. *Secundo*

vides: quomodo ex his bene penſatis, & applicatis doctrina præſens Angelica viciſſim declaretur, atque confirmetur.

ARTICULUS II. 20

Utrum divinæ naturæ conveniat aſſumere.

3. *d.* 5. *q.* 2. *a.* 2.

AD Secundum ſic proceditur. Videtur, quod naturæ divinæ non conveniat aſſumere. Quia, ſicut dictum eſt, (*ar. præc.*) aſſumere dicitur, quaſi ad ſe ſumere: Sed natura divina non ſumpſit ad ſe humanam naturam; quia non eſt facta unio in natura, ſed in perſona, ſicut ſupra dictum eſt. (*q.* 2. *ar.* 1. & 2.) Ergo naturæ divinæ non competit aſſumere naturam humanam.

2. Præterea. Natura divina communis eſt tribus perſonis. Si ergo naturæ convenit aſſumere, ſequitur quod conveniat tribus perſonis: Et ita Pater aſſumpſit naturam humanam, ſicut & Filius: quod eſt erroneum.

3. Præterea. Aſſumere eſt agere: Agere autem convenit perſonæ, non naturæ, quæ magis ſignificatur ut principium, quo agens agit. Ergo aſſumere non convenit naturæ.

Sed Contra eſt, quod Auguſt. dicit in lib. de fide ad Pet. (*cap.* 2. *inter princ.* & *med. to.* 3.) *Illa natura, quæ ſemper genita manet ex Patre*, ideſt quæ eſt per generationem æternam accepta a Patre, *naturam noſtram a matre ſine peccato ſuſcepit.*

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut dictum eſt, (*ar. præc.*) in verbo aſſumptionis *duo* ſignificantur: ſcilicet *principium* actionis, & *terminus* ejus. Eſſe autem aſſumptionis principium, convenit naturæ divinæ ſecundum ſeipſam. quia ejus virtute aſſumptio facta eſt: Sed eſſe terminum aſſumptionis, non convenit naturæ divinæ ſecundum ſeipſam, ſed ratione perſonæ, in qua conſideratur. *Et ideo primo quidem, & propriiſſime perſona dicitur aſſumere: ſecundario autem poteſt dici, quod etiam natura aſſumpſit naturam ad ſui perſonam*: Et ſecundum etiam hunc modum dicitur natura incarnata, non quaſi ſit in carnem converſa, ſed quia naturam carnis aſſumpſit. Unde Damaſcenus dicit: (*lib.* 3. *orthodox. fid. cap.* 6. *ad fin.*) *Dicimus naturam Dei incarnatam eſſe, ſecundum beatos Athanaſium, & Cyrillum.*

Ad

Ad primum ergo dicendum, quod ly *ſe* eſt reciprocum, & refert idem ſuppoſitum. Natura autem divina non differt ſuppoſito a perſona Verbi. Et ideo inquantum natura divina ſumit naturam humanam ad perſonam Verbi, dicitur eam ad ſe ſumere. Sed quamvis Pater ſumat naturam humanam ad perſonam Verbi; non tamen propter hoc ſumit eam ad ſe; quia non eſt idem ſuppoſitum Patris, & Verbi. & ideo non poteſt dici proprie, quod Pater aſſumat naturam humanam.

Ad ſecundum dicendum, quod illud quod convenit naturæ divinæ ſecundum ſe, convenit tribus perſonis; ſicut bonitas, ſapientia, & hujuſmodi: Sed aſſumere convenit ei ratione perſonæ Verbi, ſicut dictum eſt: (*in corp. ar.*) Et ideo ſoli illi perſonæ convenit.

Ad tertium dicendum, quod ſicut in Deo idem eſt quod eſt, & quo eſt; ita etiam in eo idem eſt quod agit, & quo agit: quia unumquodque agit, inquantum eſt ens. Unde natura divina eſt illud, quo Deus agit, & eſt ipſe Deus agens.

A P P E N D I X.

Ex art. habes *primo*: quomodo per rationem & oſtendas, & recte intelligas, merito eſſe a ſcripturis, Concilio, & Auguſt. inſinuatum, quod naturæ divinæ convenit aſſumere: a B. Auguſtino quidem: ut in argumen. contr. a Concilio autem *Tolet. 6.* per hoc, quod dicit Can. 1. „ Cum tota cooperata ſit „ Trinitas formationem ſuſcepti hominis, quoniam „ inſeparabilia ſunt opera Trinitatis, ſolus tamen „ filius ſuſcepit humanitatem in ſingularitate perſo„ næ, non in unitate divinæ naturæ, ideſt, in eo, „ quod eſt proprium filii, non quod eſt commune „ Trinitati, quoniam conſtat naturam Trinitatis eſ„ ſe, non tamen perſonam. „ Hæc ibid. Ex quibus, & totus præſentis articuli, & præcedentis ſenſus aperitur. A ſcripturis vero per hoc, quod dicitur Proverb. 3. *Dominus ſapientia fundavit terram.* Et Sapient. 7. *Omnium artifex eſt ſapientia.* Et capit. 8. *Sapientia operatur omnia.* Ex eo enim, quod ſcriptura attribuit ipſum agere non tantum Deo, ſed etiam ſapientiæ divinæ, monſtrat, quod in Deo idem realiter eſt id, quod eſt, & id, quo eſt, ideſt, ſuppoſitum, & natura: quoniam, ſicut ad ſapientem Deum ſe habet ſua ſapientia, ita ad eſſe Deum, ſe habet deitas. Conſequenter igitur ex illis dictis, tanquam a ſimili demonſtrat, quod hoc operari, ſcili-

cet aſſumere, non tantum convenit perſonæ, ſed etiam naturæ divinæ. *Secundo* vides: quomodo ex his viciſſim firmetur concluſio.

ARTICULUS III. 21

Utrum, abſtracta perſonalitate per intellectum, natura poſſit aſſumere.

3. diſt. 5. q. 2. a. 3.

AD Tertium ſic proceditur. Videtur, quod abſtracta perſonalitate per intellectum, natura non poſſit aſſumere. Dictum eſt enim, (*a. 1. hu. quæſt.*) quod naturæ convenit aſſumere ratione perſonæ: Sed quod convenit alicui ratione alicujus, remoto eo, non poteſt ei convenire: ſicut corpus, quod eſt viſibile ratione coloris, ſine colore videri non poteſt. Ergo, abſtracta perſonalitate per intellectum, natura aſſumere non poteſt.

2. Præterea. Aſſumptio importat terminum unionis, ut dictum eſt: (*loc. citato*) Sed unio non poteſt fieri in natura, ſed ſolum in perſona. Ergo, abſtracta perſonalitate, natura divina non poteſt aſſumere.

3. Præterea. In prima parte dictum eſt, (*q. 40. a. 3.*) quod in divinis, abſtracta perſonalitate, nihil manet: Sed aſſumens eſt aliquid. Ergo, abſtracta perſonalitate, non poteſt divina natura aſſumere.

Sed Contra eſt, quod in divinis perſonalitas dicitur proprietas perſonalis; quæ *triplex* eſt, ſcilicet *paternitas*, *filiatio*, & *proceſſio*, ut in prima parte dictum eſt: (*qu. 30. art. 2.*) Sed remotis his per intellectum, adhuc remanet Dei omnipotentia, per quam eſt facta incarnatio: ſicut Angelus dicit Luc. 1. *Non erit impoſſibile apud Deum omne verbum*. Ergo videtur, quod remota perſonalitate, natura divina poſſit aſſumere.

Reſpondeo dicendum, quod intellectus *dupliciter* ſe habet ad divina. *Uno modo*, ut cognoſcat Deum ſicuti eſt: Et ſic impoſſibile eſt, quod circumſcribatur per intellectum aliquid a Deo, & quod aliud remaneat: quia totum quod eſt in Deo, eſt unum, ſalva diſtinctione perſonarum: Quarum tamen una tollitur, ſublata alia: quia diſtinguuntur ſolum relationibus, quas oportet eſſe ſimul. *Alio modo* ſe habet intellectus ad divina, non quidem quaſi cognoſcens Deum ut eſt, ſed per modum ſuum, ſcilicet

cet multipliciter & diviſim, id quod in Deo eſt unum: Et per hunc modum poteſt intellectus noſter intelligere bonitatem, & ſapientiam divinam, & alia hujuſmodi, quæ dicuntur eſſentialia attributa, non intellecta paternitate, vel filiatione, quæ dicuntur perſonalitates. *Et ſecundum hoc, abſtracta perſonalitate per intellectum, poſſumus adhuc intelligere naturam aſſumentem*.

Ad primum ergo dicendum, quod quia in divinis idem eſt quo eſt, & quod eſt, quicquid eorum quæ attribuuntur Deo in abſtracto, ſecundum ſe conſideretur, aliis circumſcriptis, erit aliquid ſubſiſtens, & per conſequens perſona, cum ſit in natura intellectuali. Sicut igitur nunc poſitis proprietatibus perſonalibus in Deo dicimus tres perſonas: ita excluſis per intellectum proprietatibus perſonalibus, remanebit in conſideratione noſtra natura divina, ut ſubſiſtens, & ut perſona. Et per hunc modum poteſt intelligi, quod aſſumat naturam humanam ratione ſuæ ſubſiſtentiæ, vel perſonalitatis.

Ad ſecundum dicendum, quod etiam circumſcriptis per intellectum perſonalitatibus trium perſonarum, remanebit in intellectu una perſonalitas Dei, ut Judæi intelligunt; ad quam poterit terminari aſſumptio, ſicut nunc dicimus eam terminari ad perſonam Verbi.

Ad tertium dicendum, quod abſtracta perſonalitate per intellectum, dicitur nihil remanere per modum reſolutionis, quaſi aliud ſit quod ſubjicitur relationi, & aliud ipſa relatio: quia quicquid conſideratur in Deo, conſideratur ut ſuppoſitum ſubſiſtens. Poteſt tamen aliquid eorum quæ dicuntur de Deo, intelligi ſine alio, non per modum reſolutionis, ſed per modum jam dictum. (*in cor. art.*)

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo :* quomodo per rationem & oſtendas, & recte intelligas, merito eſſe a ſcripturis inſinuatum: quod, abſtracta perſonalitate per intellectum, natura adhuc poteſt aſſumere. Ut *Luc.* 1. ſecundum quod cum applicatione, & diſcurſu ponitur in argumen. contr. Pro quo nota dictum in 1. *qu.* 40. *art.* 3. quod, abſtractione per modum univerſalis a particulari in divinis facta perſonarum, remanet adhuc eſſentia communis. Si eſſentia. ergo omnipotentia cum aliis etiam eſſentialibus attributis. Pro ly *per quam facta eſt incarnatio* nota: quod loquitur antonomaſtice, ac ſi dicat. Nihil majus eſt, quam

quam Deum fieri hominem: & ideo per omnipotentiam excellentiſſime ſumptam facta eſt incarnatio. Quod autem nihil majus ſit, quam Deum fieri hominem, teſtatur, & conſequenter huic textui favet Divus Chryſoſtomus, homil. ſuper Matth. cap. 3. his verbis. *Illud eſt quippe admirationis omnimode plenum: quod ille, qui erat Deus, homo fieri voluit.* Jam vero alia juxta rationis ordinem conſequuntur. *Secundo* vides: quomodo ex his, &c.

ARTICULUS IV. 22

Utrum una perſona poſſit ſine alia naturam creatam aſſumere.

3. *diſt.* 1. *qu.* 2. *art.* 1.

AD Quartum ſic proceditur. Videtur, quod una perſona non poſſit aſſumere naturam creatam, alia non aſſumente. *Indiviſa enim ſunt opera Trinitatis*, ut dicit Auguſtinus in Enchirid. (*ca.* 38. *a med. tom.* 3.) Sicut autem trium perſonarum eſt una eſſentia, ita & una operatio: Sed aſſumere eſt operatio quædam. Ergo non poteſt convenire uni perſonæ divinæ, quin conveniat alii.

2. Præterea. Sicut dicimus perſonam Filii incarnatam, ita & naturam. *tota enim divina natura in una ſuarum hypoſtaſum incarnata eſt*, ut dicit Damaſcenus in 3. lib. (*orthodox. fid. cap.* 6. *ante med.*) Sed natura communis eſt tribus perſonis. Ergo & aſſumptio.

3. Præterea. Sicut humana natura in Chrſto aſſumpta eſt a Deo: ita etiam homines per gratiam aſſumuntur ab ipſo, ſecundum illud Rom. 14. *Deus illum aſſumpſit*: Sed hæc aſſumptio communiter pertinet ad omnes perſonas. Ergo & prima.

Sed Contra eſt, quod Dionyſius 2. cap. de divin. nomin. (*lect.* 1. *&* 2.) incarnationis myſterium dicit pertinere ad diſcretam theologiam, ſecundum quam ſcilicet aliquid diſtincti dicitur de divinis perſonis.

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut dictum eſt, (*ar.* 1. *hu. qu.*) aſſumptio duo importat; ſc. *actum* aſſumentis, & *terminum* aſſumptionis. Actus autem aſſumentis procedit ex divina virtute, quæ communis eſt tribus perſonis: Sed terminus aſſumptionis eſt perſona, ſicut dictum eſt (*loc. cit.*) Et „ ideo id „ quod eſt actionis in aſſumptione, commune eſt tri„ bus perſonis. Sed id quod pertinet ad rationem

„ ter-

„ termini, convenit ita uni perſonæ, quod non a-
„ lii: „ Tres enim perſonæ fecerunt, ut humana natura uniretur uni perſonæ Filii.

Ad primum ergo dicendum, quod ratio illa procedit ex parte operationis: Et ſequeretur concluſio, ſi ſolam illam operationem importaret abſque termino, qui eſt perſona.

Ad ſecundum dicendum, quod natura dicitur incarnata, ſicut & aſſumens, ratione perſonæ, ad quam terminata eſt unio, ſicut dictum eſt, (*art.* 1. *&* 2. *hu. qu.*) non autem prout eſt communis tribus perſonis. Dicitur autem tota natura divina incarnata, non quia ſit incarnata in omnibus perſonis, ſed quia nihil deeſt de perfectione divinæ naturæ perſonæ incarnatæ.

Ad tertium dicendum, quod aſſumptio, quæ fit per gratiam adoptionis, terminatur ad quandam participationem divinæ naturæ ſecundum quandam aſſimilationem ad bonitatem illius, ſecundum illud 2. Pet. 1. *Ut divinæ conſortes naturæ* &c. & ideo hujuſmodi aſſumptio communis eſt tribus perſonis, & ex parte principii, & ex parte termini. Sed aſſumptio, quæ eſt per gratiam unionis, eſt communis ex parte principii, non autem ex parte termini, ut dictum eſt. (*in corp. art. &* *a.* 2. *hu. q.*)

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a ſcripturis, Concilio, & Dionyſio inſinuatum: quod una perſona poteſt aſſumere naturam creatam, alia non aſſumente. A S. Dionyſio quidem, ut eſt *in argumen. contr.* A concilio autem generali primo, ideſt Concilio *Niceno*, in ſymbolo fidei, quod ſemper cum magna reverentia a ſubſequentibus omnibus Conciliis, & a tota ſucceſſive Eccleſia catholica acceptatum eſt, ſic dicente. „ Credimus in unum Deum: Patrem omni-
„ potentem omnium viſibilium, inviſibiliumque fa-
„ ctorem. Et in unum Dominum Jeſum Chriſtum,
„ filium Dei. Natum ex patre unigenitum, hoc eſt,
„ ex ſubſtantia patris; Deum ex Deo, lumen ex lu-
„ mine, Deum verum ex Deo vero. Natum, non
„ factum; ὁμοούσιον, hoc eſt, conſubſtantialem patri;
„ per quem omnia facta ſunt, & quæ in cœlo, &
„ quæ in terra. Qui deſcendit, & incarnatus, & ho-
„ mo factus eſt. Et in Spiritum ſanctum. „ Hæc ibid. Ubi vides perſonam filii tot proprietatibus ſingillatim enumeratis ab aliis duabus perſonis, ſcilicet,

cet, patre, & ſpirituſancto fuiſſe ita a Concilio ipſo diſtincte deſignatam: ut nullus dubitandi locus de intentione Concilii penitus relinquatur, quod, ſcilicet, quando filium dicit incarnatum, atque hominem factum, hoc ſic de filio intelligat, ut non de patre, nec de ſpirituſancto. Item a Concilio *Toletano 6. can.* 1. ſecundum quod adductum fuit *artic.* 1. *&* 2. *app.* A ſcripturis vero, per hoc, quod dicitur Luc. 1. *Miſſus eſt Gabriel a Deo*, &c. *Spirituſſanctus ſuperveniet in te. Quod naſcetur ex te ſanctum, vocabitur filius Dei.* Ecce tota Trinitas operatur carnis aſſumptionem, *Deus pater mittens*, Galat. 4. *Spirituſſanctus ſuperveniens*, *filius ſemetipſum exinaniens*, Philippen. 2. Et tamen ſolus filius ex virgine naſcitur. Ac ſi per illa verba Euangeliſta ſcholaſtice dixerit. Non una perſona divina ſine aliis cauſavit incarnationem: ſed una ſola, ſcilicet, filii ſine aliis incarnata eſt. *Secundo* vides: quomodo ex his, &c.

ARTICULUS V. 23

Utrum quælibet perſona divina potuerit humanam naturam aſſumere.

3. *d.* 1. *q.* 2. *art.* 3.

AD Quintum ſic proceditur. Videtur, quod nulla alia perſona divina potuerit humanam naturam aſſumere præter perſonam Filii. Per hujuſmodi enim aſſumptionem factum eſt, quod Deus ſit filius hominis: Sed inconveniens eſſet, quod eſſe filium hominis conveniret Patri, vel Spiritui ſancto: hoc enim vergeret in confuſionem divinarum perſonarum. Ergo Pater, vel Spiritus ſanctus carnem aſſumere non potuit.

2. Præterea. Per incarnationem divinam homines aſſecuti ſunt adoptionem filiorum, ſecundum illud Rom. 8. *Non accepiſtis ſpiritum ſervitutis iterum in timore, ſed ſpiritum adoptionis filiorum:* Sed filiatio adoptiva eſt participata ſimilitudo filiationis naturalis, quæ non convenit nec Patri, nec Spiritui ſancto. unde dicitur Roman. 8. *Quos præſcivit, & prædeſtinavit conformes fieri imaginis Filii ſui.* Ergo videtur, quod nulla alia perſona potuerit incarnari, præter perſonam Filii.

3. Præterea. Filius dicitur miſſus, & genitus nativitate temporali, ſecundum quod incarnatus eſt: Sed Patri non convenit mitti, qui etiam eſt innaſcibilis,

bilis, ut in prima parte habitum eſt. (*quæſt.* 32. *a.* 3. *&* *q.* 43. *ar.* 4.) Ergo ſaltem perſona Patris non potuit incarnari.

Sed Contra eſt, quod quicquid poteſt Filius, poteſt Pater, & Spiritus ſanctus: alioquin non eſſet eadem potentia trium perſonarum: Sed Filius potuit incarnari. Ergo ſimiliter Pater, & Spiritus ſanctus.

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut dictum eſt, (*ar. præc.*) aſſumptio *duo* importat; ſcilicet ipſum *actum* aſſumentis, & *terminum* aſſumptionis. Principium autem actus eſt virtus divina: terminus autem eſt perſona. Virtus autem divina communiter, & indifferenter ſe habet ad omnes perſonas. Eadem etiam eſt communis ratio perſonalitatis in tribus perſonis, licet proprietates perſonales ſint differentes. Quandocunque autem virtus aliqua indifferenter ſe habet ad plura, poteſt ad quodlibet eorum ſuam actionem terminare: ſicut patet in potentiis rationalibus, quæ ſe habent ad oppoſita, quorum utrumque agere poſſunt. Sic ergo divina virtus potuit naturam humanam unire perſonæ Patris, vel Spiritus ſancti, ſicut univit eam perſonæ Filii. Et *ideo dicendum, quod Pater, vel Spiritus ſanctus potuit carnem aſſumere, ſicut & Filius.*

Ad primum ergo dicendum, quod filiatio temporalis, qua Chriſtus dicitur filius hominis, non conſtituit perſonam ipſius, ſicut filiatio æterna, ſed eſt quiddam conſequens nativitatem temporalem. Unde ſi per hunc modum nomen filiationis ad Patrem, vel Spiritum ſanctum transferretur, nulla ſequeretur confuſio divinarum perſonarum.

Ad ſecundum dicendum, quod filiatio adoptiva eſt quædam participata ſimilitudo filiationis naturalis: ſed fit in nobis appropriate a Patre, qui eſt principium naturalis filiationis, & per donum Spiritus ſancti, qui eſt amor Patris, & Filii, ſecundum illud Galat. 4. *Miſit Deus Spiritum Filii ſui in corda noſtra clamantem, Abba, pater.* Et ideo, ſicut filio incarnato, adoptivam filiationem accepimus ad ſimilitudinem filiationis naturalis ejus: ita, Patre incarnato, adoptivam filiationem reciperemus ab eo, tanquam a principio naturalis filiationis, & a Spiritu ſancto, tanquam a nexu communi Patris, & Filii.

Ad tertium dicendum, quod Patri convenit eſſe innaſcibilem ſecundum nativitatem æternam; quod non excluderet nativitas temporalis. Mitti autem dicitur Filius Dei ſecundum incarnationem, eo quod eſt

eſt ab alio, ſine quo incarnatio non ſufficeret ad rationem miſſionis.

APPENDIX.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a ſcripturis, & ſymbolo Athanaſii inſinuatum; quod Pater, & Spirituſſanctus potuerunt carnem aſſumere, ſicut & filius. A ſcripturis quidem conjunctim ſumptis; ut Luc. 1. *Non eſt impoſſibile apud Deum omne verbum*, & Exod. 15. *Dominus, quaſi vir pugnator, omnipotens nomen ejus.* per illud enim Lucæ oſtenditur ex intento contextus, quod incarnatio facta eſt per Dei omnipotentiam: per hoc autem Exodi cooſtenditur, quod omnes perſonæ divinæ, cum ſint illæ unus Deus, de quo ibi fit ſermo, ſunt ejuſdem omnipotentiæ. Unamquamque ergo illarum poſſe incarnari ſcripturæ illæ ſcholaſticis ex hoc relinquunt pro indubitabili concludendum. A ſymbolo autem Athanaſii inſinuatur per ly *omnipotens pater*, *omnipotens filius*, *omnipotens ſpirituſſanctus*. ſtante enim illo fundamento ex Beato Luca poſito, ſequitur mox aperte intentum articuli. Cæterum, quanti valeat in rebus fidei ſymbolum illud, evidenter apparet tum ex nomine σύμβολον, tum ex *Concilio Florentino*. De nomine ſiquidem ait D. Thomas 2. 2. *q.* 1. *art.* 10. *ad tertium*. Athanaſius non compoſuit manifeſtationem fidei per modum ſymboli, ſed magis per modum cujuſdam doctrinæ, ut ex ipſo modo loquendi apparet. Sed, quia integram fidei veritatem ejus doctrina breviter continebat, auctoritate ſummi Pontificis eſt recepta, ut quaſi regula fidei habeatur. De Concilio autem *Florentino* habetur ſic in *Eugenii IV.* decreto ſuper unione Armenorum. „ Sacro hoc approbante Concilio Florentino compendioſam illam fidei regulam per beatiſſimum Athanaſium editam ipſis præbemus oratoribus; cujus tenor talis eſt. Quicunque vult ſalvus eſſe, &c. „ *Secundo* vides: quomodo ex his &c.

AR-

ARTICULUS VI. 24

Utrum plures perſonæ divinæ poſſint aſſumere unam numero naturam.

3. d. 1. q. 2. a. 4.

AD Sextum ſic proceditur. Videtur, quod duæ perſonæ divinæ non poſſint aſſumere unam & eandem numero naturam. Hoc enim ſuppoſito, aut eſſent unus homo, vel plures: Sed non plures: ſicut enim una natura divina in perſonis pluribus non patitur eſſe plures Deos; ita una natura humana in pluribus perſonis non patitur eſſe plures homines: Similiter etiam non poſſent eſſe unus homo: quia unus homo eſt iſte homo, qui demonſtrat unam perſonam: & ſic tolleretur diſtinctio trium perſonarum divinarum: quod eſt inconveniens. Non ergo duæ, aut tres perſonæ poſſunt accipere unam naturam humanam.

2. Præterea. Aſſumptio terminatur ad unitatem perſonæ, ut dictum eſt. (*art. 2. hu. q.*). Sed non eſt una perſona Patris, & Filii, & Spiritus ſancti. Ergo non poſſunt tres perſonæ aſſumere unam naturam humanam.

3. Præterea. Damaſcenus dicit in tertio lib. (*orthodoxæ fid. cap. 3. & cap. 4. ad fin.*) & Auguſtinus in primo de Trinitate, (*colligitur ex cap. 11. 12. & 13. tom. 3.*) quod ex incarnatione Filii Dei conſequitur, quod quicquid dicitur de Filio Dei, dicitur de filio hominis, & e converſo. Si ergo tres perſonæ aſſumerent unam naturam humanam, ſequeretur, quod quicquid dicitur de qualibet trium perſonarum, diceretur de illo homine; & e converſo quæ dicerentur de illo homine, poſſent dici de qualibet trium perſonarum. Sic ergo id quod eſt proprium Patris, ſcilicet generare filium ab æterno, diceretur de illo homine, & per conſequens diceretur de Filio Dei. quod eſt inconveniens. Non ergo eſt poſſibile, quod tres perſonæ divinæ aſſumant unam naturam humanam.

Sed Contra. Perſona incarnata ſubſiſtit in duabus naturis, divina ſcilicet, & humana: Sed tres perſonæ poſſunt ſubſiſtere in una natura divina. Ergo etiam poſſunt ſubſiſtere in una natura humana, ita ſcilicet quod ſit una natura humana a tribus perſonis aſſumpta.

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut ſupra dictum eſt,

eſt, (*quæſt.* 2. *ar.* 5. *ad* 1.) ex unione animæ, & corporis in Chriſto non fit neque nova perſona, neque nova hypoſtaſis: ſed fit una natura aſſumpta in perſonam, vel hypoſtaſim divinam: Quod quidem non fit per potentiam naturæ humanæ, ſed per potentiam divinæ perſonæ. Eſt autem talis divinarum perſonarum conditio, quod una earum non excludit aliam a communione ejuſdem naturæ, ſed ſolum a communione ejuſdem perſonæ. Quia igitur *in myſterio incarnationis tota ratio facti eſt potentia facientis*, ut Auguſtinus dicit in Epiſtol. ad Voluſianum, (*quæ eſt tertia*, *ante medium*, *tom.* 2.) magis circa hoc eſt judicandum ſecundum conditionem divinæ perſonæ aſſumentis, quam ſecundum conditionem naturæ humanæ aſſumptæ. „ Sic ergo non eſt im„ poſſibile divinis perſonis, ut duæ, vel tres aſſu„ mant unam naturam humanam: Eſſet tamen im„ poſſibile, ut aſſumerent unam hypoſtaſim, vel u„ nam perſonam humanam; „ ſicut & Anſelmus dicit in libro ſecundo, *Cur Deus homo*, (*cap.* 9. *circa princip.*) quod *plures perſonæ non poſſunt aſſumere unum eundemque hominem in unitate perſonæ*.

Ad primum ergo dicendum, quod hac poſitione facta, ſcilicet quod tres perſonæ aſſumerent unam naturam humanam, verum eſſet dicere, quod tres perſonæ eſſent unus homo propter unam naturam humanam. Sicut enim nunc verum eſt dicere, quod tres perſonæ ſunt unus Deus propter unam divinam naturam: ſic verum eſſet dicere, quod eſſent unus homo propter unam naturam humanam. Nec ly *unus* importaret unitatem perſonæ, ſed unitatem in natura humana. Non enim poſſet argui ex hoc quod tres perſonæ ſunt unus homo, quod eſſent unus ſimpliciter. Nihil enim prohibet dicere, quod homines qui ſunt plures ſimpliciter, ſint unus quantum ad aliquid, puta unus populus: Et, ſicut Auguſtinus dicit ſexto de Trinitate: (*cap.* 3. *ante med. to.* 3.) *diverſum eſt natura ſpiritus Dei*, *& ſpiritus hominis*: *ſed inhærendo fit unus ſpiritus*, ſecundum illud 1. Cor. 6. *Qui adhæret Deo*, *unus ſpiritus eſt*.

Ad ſecundum dicendum, quod illa poſitione facta, humana natura eſſet aſſumpta in unitate non unius perſonæ, ſed in unitate ſingularum perſonarum; ita ſcilicet quod ſicut divina natura habet naturalem unitatem cum ſingulis perſonis, ita natura humana haberet unitatem cum ſingulis per aſſumptionem.

Ad tertium dicendum, quod circa myſterium incarnationis fit communicatio proprietatum pertinentium

tium ad naturam: quia quæcumque conveniunt naturæ, poſſunt prædicari de perſona ſubſiſtente in natura illa cujuſcumque naturæ nomine ſignificetur. Prædicta igitur poſitione facta, de perſona Patris poterunt prædicari & ea quæ ſunt humanæ naturæ, & ea quæ ſunt divinæ: Et ſimiliter de perſona Filii, & Spiritus ſancti: Non autem id quod conveniret perſonæ Patris ratione propriæ perſonæ, poſſet attribui perſonæ Filii, aut Spiritus ſancti, propter diſtinctionem perſonarum, quæ remaneret. Poſſet ergo dici, quod ſicut Pater eſt ingenitus, ita homo eſſet ingenitus, ſecundum quod ly *homo* ſupponeret pro perſona Patris. Si quis autem ulterius procederet, Homo eſt ingenitus, Filius eſt homo, Ergo Filius eſt ingenitus, eſſet fallacia figuræ dictionis, vel accidentis. Sicut & nunc dicimus, Deum eſſe ingenitum, quia Pater eſt ingenitus: nec tamen poſſumus concludere, quod Filius ſit ingenitus, quamvis ſit Deus.

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a ſcripturis, & Papa inſinuatum: quod non eſt impoſſibile, quod omnes perſonæ divinæ aſſumant unam naturam creatam. A ſcripturis quidem, per hoc, quod dicitur Matth. 28. *In nomine Patris, & Filii, & Spirituſſancti*. Quia non dicit in nominibus, ſed in nomine, monſtrat, quod pater, & filius, & ſpirituſſanctus ſunt unius virtutis, ſeu eſſentiæ, ſeu naturæ. Juxta & illud 1. Joann. 5. *Pater, & filius, & ſpirituſſanctus, hi tres unum ſunt*. Item per hoc, quod dicitur Joan. 3. „ Exaltari oportet filium hominis, ut omnis, qui „ credit in ipſum, non pereat, ſed habeat vitam æ- „ ternam. Sic enim Deus dilexit mundum, ut filium „ ſuum unigenitum daret: ut omnis, qui credit in „ eum, non pereat, ſed habeat vitam æternam. „ Nam ex hoc, quod eadem de filio Dei unigenito replicat, quæ de filio hominis in cruce exaltando præmiſerat, dicens ly *ut omnis qui credit in ipſum*, quod *non pereat, ſed habeat vitam æternam*, demonſtrat utique: quod idem conditor, ac redemptor noſter filius Dei ante ſæcula exiſtens filius hominis factus eſt in fine ſæculorum. Dum igitur per Matthæum ſcripturæ oſtendunt, quod tres perſonæ ſubſiſtunt in una natura divina, & per Joannem, quod una perſona divina, ſcilicet, filius poſt incarnationem ſubſiſtit in duabus naturis, ſcilicet, divina, & huma-

humana, tunc eodem tenore cooſtendere intelliguntur, (ut perſpicacibus Theologis patet) quod plures perſonæ divinæ, ſicut nunc in una natura divina ſubſiſtunt per naturalem unionem, poſſunt per voluntariam aſſumptionem ſubſiſtere in una humana natura, non depoſita æterna ſubſiſtentia in natura priori. A Papa autem ſacro approbante Concilio *Florent.* inſinuatur ſic. „ Sacroſancta Romana Ec-
„ cleſ. Dei, & Salvatoris noſtri voce fundata firmi-
„ ter credit, profitetur, & prædicat, unum verum
„ Deum omnipotentem, Patrem, & Filium, & Spi-
„ ritumſanctum, unum in eſſentia, trinum in per-
„ ſonis. Patrem non eſſe filium, aut ſpiritumſan-
„ ctum; Filium non eſſe patrem, aut ſpiritumſan-
„ ctum: ſpiritumſanctum non eſſe patrem, aut fi-
„ lium. Hæ tres perſonæ ſunt unus Deus, non tres
„ dii: quia trium eſt una ſubſtantia, una eſſentia,
„ una natura, una divinitas, una immenſitas, una
„ æternitas: omniaque ſunt unum, ubi non obviat
„ relationis oppoſitio. *Et infra*. Firmiter credit,
„ profitetur, & prædicat, unam ex Trinitate perſo-
„ nam, verum Deum, Dei filium ex patre genitum,
„ veram hominis, integramque naturam ex imma-
„ culato utero Mariæ Virginis aſſumpſiſſe, & ſibi
„ in unitatem perſonæ copulaſſe tanta unitate, ut
„ quicquid ibi Dei eſt, non ſit ab homine ſepara-
„ tum, & quicquid eſt hominis, non ſit a deitate
„ diviſum. Atque unus, & idem indiviſus, utraque
„ natura in ſuis proprietatibus permanente, Deus,
„ & homo, Dei filius, & hominis filius: æqualis pa-
„ tri ſecundum divinitatem, minor patre ſecundum
„ humanitatem, immortalis, & æternus ex natura
„ divinitatis, paſſibilis, & temporalis ex conditione
„ aſſumptæ humanitatis. „ Hæc Papa *Eugen. IV.* in conſtitutione, ſeu decreto ſuper unione Jacobinorum. Per hoc enim, quod ſummus Pontifex, & Concilium oſtendunt, quod tres perſonæ ſubſiſtunt in una natura divina, & quod una perſona divina, ſc. filius poſt incarnationem ſubſiſtit in duabus naturis, ſc. divina, & humana: tunc eodem tenore, &c. ut ſupra de ſcripturis concludebatur. vide *arg. cont. Secundo* vides: quomodo ex his, &c.

ARTICULUS VII. 25

Utrum una perſona divina poſſit aſſumere duas naturas humanas.

3. d. 1. q. 2. a. 4.

AD Septimum ſic proceditur. Videtur, quod una perſona divina non poſſit aſſumere duas naturas humanas. Natura enim aſſumpta in myſterio incarnationis non habet aliud ſuppoſitum præter ſuppoſitum perſonæ divinæ, ut ex ſupradictis patet. (*art. præced. & art. 2. hujus quæſt.*) Si ergo ponatur eſſe una perſona divina aſſumens duas humanas naturas, eſſet unum ſuppoſitum duarum naturarum ejuſdem ſpeciei. quod videtur implicare contradictionem: non enim natura unius ſpeciei multiplicatur, niſi ſecundum diſtinctionem ſuppoſitorum.

2. Præterea. Hac ſuppoſitione facta, non poſſet dici, quod perſona divina incarnata eſſet unus homo; quia non haberet unam naturam humanam: Similiter non poſſet dici, quod eſſet plures; quia plures homines ſunt ſuppoſito diſtincti, & ibi eſſet tantum unum ſuppoſitum. Ergo prædicta poſitio eſt omnino impoſſibilis.

3. Præterea. In incarnationis myſterio tota natura divina eſt unita toti naturæ aſſumptæ, ideſt cuilibet parti ejus. *eſt* enim *Chriſtus perfectus Deus, & perfectus homo, totus Deus, & totus homo*, ut Damaſcenus dicit in 3. lib. (*c 7. a med.*) Sed duæ humanæ naturæ non poſſent totaliter ſibi invicem uniri: quia oporteret, quod anima unius eſſet unita corpori alterius, & quod etiam duo corpora eſſent ſimul, quod confuſionem induceret naturarum. Non ergo eſt poſſibile, quod una perſona divina duas humanas naturas aſſumat.

Sed Cóntra eſt, quod quicquid poteſt Pater, poteſt Filius: Sed Pater poſt incarnationem Filii poteſt aſſumere naturam humanam aliam numero ab ea, quam Filius aſſumpſit: in nullo enim per incarnationem Filii eſt diminuta potentia Patris, vel Filii. Ergo videtur, quod Filius poſt incarnationem poſſit aliam humanam naturam aſſumere præter eam, quam aſſumpſit.

Reſpondeo dicendum, quod illud quod poteſt in unum, & non in amplius, habet potentiam limitatam ad unum. Potentia autem divinæ perſonæ eſt infinita; nec poteſt limitari ad aliquid creatum. Un-

de non eſt dicendum, quod perſona divina ita aſſumpſerit unam naturam humanam, quod non potuerit aſſumere aliam. Videretur enim ex hoc ſequi, quod perſonalitas divinæ naturæ eſſet ita comprehenſa per unam naturam humanam, quod ad ejus perſonalitatem alia aſſumi non poſſit. quod eſt impoſſibile: non enim increatum a creato comprehendi poteſt. „ Patet ergo, quod ſive conſideremus „ perſonam divinam ſecundum virtutem, quæ eſt „ principium unionis, ſive ſecundum ſuam perſona„ litatem, quæ eſt terminus unionis, oportet dice„ re, quod perſona divina præter naturam huma„ nam, quam aſſumpſit, poſſit aliam numero natu„ ram humanam aſſumere.

Ad primum ergo dicendum, quod natura creata perficitur in ſua ratione per formam, quæ multiplicatur ſecundum diviſionem materiæ. Et ideo ſi compoſitio materiæ, & formæ conſtituat novum ſuppoſitum, conſequens eſt, quod natura multiplicetur ſecundum multiplicationem ſuppoſitorum. Sed in myſterio incarnationis unio formæ, & materiæ, ideſt animæ, & corporis, non conſtituit novum ſuppoſitum, ut ſupra dictum eſt. (*art. præc.*) Et ideo poſſet eſſe multitudo ſecundum numerum ex parte naturæ propter diviſionem materiæ, abſque diſtinctione ſuppoſitorum.

Ad ſecundum dicendum, quod poſſet videri dicendum, quod prædicta poſitione facta, ſequeretur quod eſſent duo homines propter duas naturas, abſque hoc quod eſſent ibi duo ſuppoſita; ſicut e converſo tres perſonæ dicerentur unus homo, propter unam naturam humanam aſſumptam, ut ſupra dictum eſt. (*ar. præc. ad* 1.) Sed hoc non videtur eſſe verum: quia nominibus eſt utendum, ſecundum quod ſunt ad ſignificandum impoſita: quod quidem eſt ex conſideratione eorum, quæ apud nos ſunt. Et ideo oportet circa modum ſignificandi, & conſignificandi conſiderare ea, quæ apud nos ſunt; in quibus nunquam nomen ab aliqua forma impoſitum pluraliter dicitur, niſi propter pluralitatem ſuppoſitorum. Homo enim, qui eſt duobus veſtimentis indutus, non dicitur duo veſtiti, ſed unus veſtitus duobus veſtimentis: & qui habet duas qualitates, dicitur ſingulariter aliqualis ſecundum duas qualitates. Natura autem aſſumpta quantum ad aliquid ſe habet per modum indumenti, licet non ſit ſimilitudo quantum ad omnia, ut ſupra dictum eſt. (*qu.* 2. *a.* 6. *ad* 1.) Et ideo ſi perſona divina aſſumeret duas naturas humanas, propter unitatem ſuppoſiti, diceretur unus homo

mo habens duas naturas humanas. Contingit autem, quod plures homines dicuntur unus populus propter hoc, quod conveniunt in aliquo uno, non autem propter unitatem ſuppoſiti. Et ſimiliter ſi duæ perſonæ divinæ aſſumerent unam numero humanam naturam, dicerentur unus homo, ut ſupra dictum eſt, (*a præc. ad* 1.) non unitate ſuppoſiti, ſed inquantum conveniunt in aliquo uno.

Ad tertium dicendum, quod divina, & humana natura non eodem ordine ſe habent ad unam perſonam divinam; Sed per prius comparatur ad ipſam divina natura, utpote quæ eſt unum cum ea ab æterno: Sed natura humana comparatur ad perſonam divinam per poſterius, utpote aſſumpta ex tempore a divina perſona, non quidem ad hoc quod natura ſit ipſa perſona, ſed quod perſona Dei in humana natura ſubſiſtat. Filius enim Dei eſt ſua deitas, ſed non eſt ſua humanitas. Et ideo ad hoc quod natura humana aſſumatur a divina perſona, requiritur quod divina natura unione perſonali uniatur toti naturæ aſſumptæ, ideſt ſecundum omnes partes ejus: Sed duarum naturarum aſſumptarum eſſet uniformis habitudo ad perſonam divinam, nec una aſſumeret aliam. Unde non oporteret, quod una earum totaliter alteri uniretur, ideſt omnes partes unius omnibus partibus alterius.

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a ſcripturis, & Papa inſinuatum: quod una perſona poteſt aſſumere duas humanas naturas. A ſcripturis quidem per hoc, quod dicitur Sap. 18. ***Cum nox in ſuo curſu medium iter haberet, omnipotens ſermo tuus a regalibus ſedibus venit.*** Hoc enim ſecundum Eccleſiæ in Dominica octav. Nativit. expoſitionem intelligitur de verbo Dei incarnato. Filius ergo Dei, qui tunc venit, erat omnipotens. At ſecundum ejuſdem Eccleſiæ in feſt. Circumciſ. atteſtationem. ***Id, quod fuit, permanſit, quando, quod non erat, aſſumpſit.*** Per hoc igitur, quod in nullo per incarnationem filii diminuta eſt potentia ejus, ſcriptura concludendum aperte ſcholaſticis relinquit: quod filius, ſicut unam de facto aſſumpſit, ita alteram de poſſibili naturam humanam poteſt aſſumere. Filii autem, Patris, & Spiritusſancti eadem eſt omnipotentia ſecundum Concilium Flor. in dec. *Eug. IV.* ſupra poſit. dicens. ***Nullus alium aut præcedit æternitate, aut excedit magnitudine,***

aut ſuperat poteſtate. Ergo, ſicut filius duas naturas aſſumere poteſt, ita de Patre, & ſpiritufancto ſcripturam eandem tradidiſſe tenendum eſt. A S. *Leone* Papa etiam in Serm. de Nat. Dom. inſinuatur id ipſum per hoc, quod dicit. „ Verbum Dei Deus factus eſt homo. Et tanto fœdere utramque naturam „ conſeruit: ut nec inferiorem conſumeret glorificatio, nec ſuperiorem minueret aſſumptio. „ Ex hoc enim S. Leonis dicto, cum natura ipſa ſuperior de ſe ſit omnipotens, ab aſſumptioneque non ſit diminuta, dicit: quod nunc poteſt ea, quæ prius. Ergo alteram poteſt aſſumere naturam humanam. Cum etiam natura filii divina ſit eadem numero, quæ Patris, & Spiritusſancti, ſecundum Concil. Flor. *ſup. ar. 6. appen.* ſequitur, quod ſecundum eumdem Leonem, Pater duas, & Spiritusſanctus duas ſibi poſſunt unire humanas naturas. *Secundo* vides: &c.

ARTICULUS VIII. 26

Utrum fuerit magis conveniens, quod perſona Filii aſſumeret humanam naturam, quam alia perſona divina.

Inf. q. 39. a. 8. ad 3. Et 3. d. 2. q. 2. ar. 2. Et 4. cont. c. 39. fin. & 42.

AD Octavum ſic proceditur. Videtur, quod non fuerit magis conveniens Filium Dei incarnari, quam Patrem, vel Spiritum ſanctum. Per myſterium enim incarnationis homines ad veram Dei cognitionem ſunt perducti, ſecundum illud Joan. 18. *In hoc natus ſum, & ad hoc veni in mundum, ut teſtimonium perhibeam veritati*: Sed ex hoc quod perſona Filii Dei eſt incarnata, multi impediti fuerunt a vera Dei cognitione, ea quæ dicuntur de Filio ſecundum humanam naturam, referentes ad ipſam Filii perſonam: Sicut Arrius, qui poſuit inæqualitatem perſonarum, propter hoc quod dicitur Jo. 14. *Pater major me eſt*: Qui quidem error non proveniſſet, ſi perſona Patris incarnata fuiſſet. nullus enim æſtimaſſet Patrem Filio minorem. Magis ergo videtur fuiſſe conveniens, quod perſona Patris incarnaretur, quam perſona Filii.

2. Præterea. Incarnationis effectus videtur eſſe recreatio quædam humanæ naturæ, ſecundum illud Gal. ult. *In Chriſto Jeſu neque circumciſio aliquid valet, nec præputium, ſed nova creatura*: Sed potentia creandi

andi appropriatur Patri. Ergo magis decuiſſet Patrem incarnari, quam Filium.

3. Præterea. Incarnatio ordinatur ad remiſſionem peccatorum, ſecundum illud Matth. 1. *Vocabis nomen ejus Jeſum: ipſe enim ſalvum faciet populum ſuum a peccatis eorum*: Remiſſio autem peccatorum attribuitur Spiritui ſancto, ſecundum illud Jo. 20. *Accipite Spiritum Santum: quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis*. Ergo magis congruebat perſonam Spiritus Sancti incarnari, quam perſonam Filii.

Sed Contra eſt, quod Damaſc. dicit in 3. lib. (*orth. fid. c.* 1.) „ In myſterio Incarnationis mani„ feſtata eſt ſapientia, & virtus Dei: Sapientia qui„ dem, quia invenit difficillimi ſolutionem pretii „ quam decentiſſimam: Virtus autem, quia victum „ fecit rurſus victorem: „ Sed virtus, & ſapientia appropriantur Filio, ſecundum illud 1. Corinth. 1. *Chriſtum Dei virtutem, & Dei ſapientiam*. Ergo conveniens fuit perſonam Filii incarnari.

Reſpondeo dicendum, *quod convenientiſſimum fuit, perſonam Filii incarnari*.

Primo quidem ex parte unionis. Convenienter enim ea quæ ſunt ſimilia, uniuntur. Ipſius autem perſonæ Filii, qui eſt Verbum Dei, attenditur *uno* quidem *modo* communis convenientia ad totam creaturam: quia verbum artificis, ideſt conceptus ejus, eſt ſimilitudo exemplaris eorum, quæ ab artifice fiunt. Unde Verbum Dei, quod eſt æternus conceptus ejus, eſt ſimilitudo exemplaris totius creaturæ. Et ideo ſicut per participationem hujus ſimilitudinis creaturæ ſunt in propriis ſpeciebus inſtitutæ, ſed mobiliter: ita per unionem Verbi ad creaturam non participatam, ſed perſonalem, conveniens fuit reparari creaturam in ordine ad æternam, & immobilem perfectionem. nam & artifex per formam artis conceptam, qua artificiatum condidit, ipſum, ſi collapſum fuerit, reſtaurat. *Alio modo* habet convenientiam ſpecialiter cum humana natura ex eo, quod Verbum eſt conceptus æternæ ſapientiæ, a qua omnis ſapientia hominum derivatur. Et ideo per hoc homo in ſapientia perficitur, quæ eſt propria ejus perfectio, prout eſt rationalis, quod participat Verbum Dei: ſicut diſcipulus inſtruitur per hoc, quod recipit verbum magiſtri. Unde Eccl. 1. dicitur: *Fons ſapientiæ Verbum Dei in excelſis*. Et ideo ad conſummatam hominis perfectionem conveniens fuit, ut ipſum Verbum Dei humanæ naturæ perſonaliter uniretur.

Secundo poteſt accipi ratio hujus congruentiæ ex

 fine

ſine unionis, qui eſt impletio prædeſtinationis, eorum ſc. qui præordinati ſunt ad hæreditatem cæleſtem, quæ non debetur niſi filiis, ſecundum illud Rom. 8. *Si filii, & hæredes*. Et ideo congruum fuit, ut per eum, qui eſt filius naturalis, homines participarent ſimilitudinem hujus filiationis ſecundum adoptionem, ſicut Apoſt. ibidem dicit: *Quos præſcivit, & prædeſtinavit conformes fieri imaginis Filii ſui*.

Tertio poteſt accipi ratio hujus congruentiæ ex peccato primi parentis, cui per incarnationem remedium adhibetur. Peccaverat enim primus homo appetendo ſcientiam; ut patet ex verbis ſerpentis promittentis homini ſcientiam boni, & mali. Unde conveniens fuit, ut per Verbum veræ ſapientiæ homo reduceretur in Deum, qui per inordinatum appetitum ſcientiæ receſſerat a Deo.

Ad primum ergo dicendum, quod nihil eſt, quo humana malitia non poſſit abuti, quando etiam ipſa Dei bonitate abutitur, ſecundum illud Rom. 2. *An divitias bonitatis ejus contemnis*? Unde etiamſi perſona Patris fuiſſet incarnata, potuiſſet ex hoc homo alicujus erroris occaſionem ſumere, quaſi Filius ſufficere non potuiſſet ad humanam naturam reparandam.

Ad ſecundum dicendum, quod prima rerum creatio facta eſt a potentia Dei Patris per Verbum. Unde & recreatio per Verbum fieri debuit a potentia Dei Patris, ut recreatio creationi reſponderet, ſecundum illud 2. Cor. 5. *Deus erat in Chriſto mundum reconcilians ſibi*.

Ad tertium dicendum, quod Spiritui ſancto proprium eſt, quod ſit donum Patris, & Filii: Remiſſio autem peccatorum fit per Spiritum ſanctum, tanquam per donum Dei. Et ideo convenientius fuit ad juſtificationem hominum, quod incarnaretur Filius, cujus Spiritus ſanctus eſt donum.

APPENDIX.

EE art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a ſcripturis inſinuatum: quod convenientiſſimum fuit filium Dei incarnari. Ut per hoc, quod dicitur 1. Cor. 1. *Chriſtum*, &c. ut cum diſcurſu ex Damaſceno applicatur *in arg. contr.* Item per dictum Hier. 18. „ Diſſipatum eſt vas, „ quod ipſe figulus faciebat e luto manibus ſuis. „ Converſuſque fecit illud vas alterum, ſicut placue„ rat in oculis ejus, ut faceret. Et factum eſt ver-

„ bum

„ bum Domini ad me dicens. Numquid, ſicut figu„ lus iſte, non potero vobis facere, ait dominus? „ Ecce, ſicut lutum in manu figuli, ſic vos in ma„ nu mea. „ Ac ſi aperte in propoſito dicatur: Vas primo factum diſſipatum eſt: quia homo in creatione ex luto formatus ſemetipſum peccando male perdidit: vas illud figulus poſtea fecit alterum, ſicut placuerat in oculis ejus, ut faceret, ideſt eadem arte, qua fecerat primo, quia homo in recreatione ad ſtatum novum ex culpa revocandus erat eodem verbo a Deo, quo prius conditus fuerat. Item inſinuatur, & quidem a fortiori, per illud, Sap. 11. *Omnia in pondere, numero, & menſura diſpoſuiſti, Domine.* Tuum erit applicare, quoniam facile eſt. Pro quo vide 1. 2. *q.* 68. *ar.* 4. *appen.* & 2. 2. *q.* 140. *art.* 1. *appen. Secundo* vides: quomodo ex his, &c.

QUÆSTIO IV.

De modo unionis ex parte naturæ humanæ aſſumptæ, in ſex articulos diviſa.

DEinde conſiderandum eſt de unione ex parte aſſumpti. Circa quod primo conſiderandum occurrit de his, quæ ſunt a Verbo Dei aſſumpta. Secundo de coaſſumptis, quæ ſunt perfectiones, & defectus. Aſſumpſit autem Dei Filius humanam naturam, & partes ejus.

Unde circa primum *triplex* conſideratio occurrit. *Prima* eſt quantum ad ipſam naturam humanam. *Secunda* eſt quantum ad partes ipſius. *Tertia* quantum ad ordinem aſſumptionis.

Circa primum quæruntur ſex.

Primo. Utrum humana natura fuerit magis aſſumptibilis a Filio Dei, quam aliqua alia natura.
Secundo. Utrum aſſumpſerit perſonam.
Tertio. Utrum aſſumpſerit hominem.
Quarto. Utrum fuiſſet conveniens, quod aſſumpſiſſet naturam humanam a ſingularibus ſeparatam.
Quinto. Utrum fuiſſet conveniens, quod aſſumpſiſſet naturam humanam in omnibus ejus ſingularibus.
Sexto. Utrum fuerit conveniens, quod aſſumeret humanam naturam in aliquo homine ex ſtirpe Adæ progenito.

ARTICULUS I. 27

Utrum natura humana fuerit magis aſſumptibilis a Filio Dei, quam aliqua alia natura.

3. *d.* 2. *q.* 1. *a.* 1. *Et* 4. *cont. c.* 55. *ad* 3. *&* 5.

AD Primum ſic proceditur. Videtur, quod humana natura non fuerit magis aſſumptibilis a Filio Dei, quam quælibet alia natura. Dicit enim Aug. in Epiſt. ad Voluſianum: (*quæ eſt* 3. *ante med. to.* 2.) *In rebus mirabiliter factis tota ratio facti eſt potentia facientis*: Sed potentia Dei facientis incarnationem, quæ eſt opus maxime mirabile, non limitatur ad unam naturam, cum potentia Dei ſit infinita. Ergo natura humana non eſt magis aſſumptibilis a Deo, quam aliqua alia creatura.

2. Præterea. Similitudo eſt ratio faciens ad congruitatem incarnationis divinæ perſonæ, ut ſupra dictum eſt: (*q. præc. a.* 8.) Sed ſicut in creatura rationali invenitur ſimilitudo imaginis, ita in creatura irrationali invenitur ſimilitudo veſtigii. Ergo creatura irrationalis aſſumptibilis fuit, ſicut humana natura.

3. Præterea. In natura angelica invenitur expreſſior Dei ſimilitudo, quam in natura humana, ſicut Greg. dicit in hom. de centum ovibus, (*quæ eſt* 34. *in Euang. ante med.*) introducens illud Ezech. 28. *Tu ſignaculum ſimilitudinis*: Invenitur etiam in angelo peccatum, ſicut in homine, ſecundum illud Job 4. *In angelis ſuis reperit pravitatem*. Ergo natura angelica fuit ita aſſumptibilis ſicut natura hominis.

4. Præterea. Cum Deo competat ſumma perfectio, tanto magis eſt Deo aliquid ſimile, quanto eſt magis perfectum: Sed totum univerſum eſt magis perfectum, quam partes ejus, inter quas eſt humana natura. Ergo totum univerſum eſt magis aſſumptibile, quam humana natura.

Sed Contra eſt, quod dicitur Proverb. 8. ex ore ſapientiæ genitæ: *Deliciæ meæ eſſe cum filiis hominum*: Et ita videtur eſſe quædam congruentia unionis Filii Dei ad humanam naturam.

Reſpondeo dicendum, quod aliquid aſſumptibile dicitur, quaſi aptum aſſumi a divina perſona. Quæ quidem aptitudo non poteſt intelligi ſecundum potentiam paſſivam naturalem, quæ non ſe extendit

ad

ad id quod tranſcendit ordinem naturalem, quem tranſcendit unio perſonalis creaturæ ad Deum. Unde relinquitur, quod aſſumptibile aliquid dicatur ſecundum congruentiam ad unionem prædictam. Quæ quidem congruentia attenditur ſecundum *duo* in humana natura; ſc. ſecundum ejus ***dignitatem***, & ***neceſſitatem:*** Secundum dignitatem quidem, quia humana natura, inquantum eſt rationalis, & intellectualis, nata eſt attingere aliqualiter ipſum Verbum per ſuam operationem, cognoſcendo ſc. & amando ipſum: Secundum neceſſitatem autem, quia indigebat reparatione, cum ſubjaceret originali peccato. Hæc autem duo ſoli humanæ naturæ conveniunt. Nam creaturæ irrationali deeſt congruitas dignitatis: Naturæ autem angelicæ deeſt congruitas prædictæ neceſſitatis. Unde relinquitur, *quod ſola natura humana ſit aſsumptibilis*.

Ad primum ergo dicendum, quod creaturæ denominantur aliquales ex eo, quod competit eis ſecundum proprias cauſas, non autem ex eo quod convenit eis ſecundum cauſas primas, & univerſales: Sicut dicimus aliquem morbum eſſe incurabilem, non quia non poteſt curari a Deo, ſed quia per propria principia ſubjecti curari non poteſt. Sic ergo dicitur aliqua creatura non eſſe aſſumptibilis, non ad ſubtrahendum aliquid potentiæ divinæ, ſed ad oſtendendum conditionem creaturæ, quæ ad hoc aptitudinem non habet.

Ad ſecundum dicendum, quod ſimilitudo imaginis attenditur in natura humana, ſecundum quod eſt capax Dei, ſc. ipſum attingendo propria operatione cognitionis, & amoris: Similitudo autem veſtigii attenditur ſolùm ſecundum repræſentationem aliquam ex impreſſione divina in creatura exiſtentem, non autem ex eo quod creatura irrationalis, in qua eſt ſola talis ſimilitudo, poſſit Deum attingere per ſolam ſuam operationem. Quod autem deficit a minori, non habet congruitatem ad id quod eſt majus: Sicut corpus, quod non eſt aptum perfici anima ſenſitiva, multo minus eſt aptum perfici anima intellectiva. Multo autem major, & perfectior eſt unio ad Deum ſecundum eſſe perſonale, quam quæ eſt ſecundum operationem. Et ideo creatura irrationalis, quæ deficit ab unione ad Deum per operationem, non habet congruitatem, ut uniatur ei ſecundum eſſe perſonale.

Ad tertium dicendum, quod quidam dicunt angelum non eſſe aſſumptibilem, quia a principio ſuæ creationis eſt in ſua perſonalitate perfectus, cum non

ſubjaceat generationi, & corruptioni: unde non poſſet in unitatem divinæ perſonæ aſſumi, niſi ejus perſonalitas deſtrueretur: quod neque convenit incorruptibilitati naturæ ejus, neque bonitati aſſumentis; ad quam non pertinet, quod aliquid perfectionis in creatura aſſumpta corrumpat. Sed hoc non videtur excludere totaliter congruitatem aſſumptionis angelicæ naturæ. Poteſt enim Deus producendo novam angelicam naturam, copulare eam ſibi in unitate perſonæ: & ſic nihil præexiſtens ibi corrumperetur: Sed, ſicut dictum eſt, (*in corp. art.*) deeſt congruitas ex parte neceſſitatis: quia etſi natura angelica in aliquibus peccato ſubjacet, eſt tamen ejus peccatum irremediabile, ut in 1. parte habitum eſt. (*q. 64. a. 2.*)

Ad quartum dicendum, quod perfectio univerſi non eſt perfectio unius Perſonæ, vel ſuppoſiti, ſed ejus quod eſt unum poſitione, vel ordine, cujus plurimæ partes non ſunt aſſumptibiles, ut dictum eſt: (*in cor. ar. & ad* 1.) Unde relinquitur, quod ſolum natura humana ſit aſſumptibilis.

A P P E N D I X.

Ex art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a ſcripturis inſinuatum, quod natura humana magis, ideſt valde, eſt inter omnes naturas aſſumptibilis a filio Dei. Ut per hoc, quod dicitur *Proverb.* 8. ſecundum quod cum applicatione ponitur *in arg. contr.* Item per hoc, quod dicitur Geneſ. 2. *Adæ vero non inveniebatur adjutor ſimilis ejus. Immiſitque Dominus*, &c. *Ædificavit eam in mulierem*, &c. *Relinquet homo*, &c. Apoſtolus enim applicat dictum hoc Geneſis ad incarnationem Chriſti dicens Epheſ. 5. *Quamobrem relinquet*, &c. *adhærebit uxori ſuæ*, &c. *Sacramentum hoc magnum eſt. Ego autem dico in Chriſto, & in Eccleſia.* Ex eo igitur, quod in ſacramento matrimonii Adæ non inveniebatur inter alia animantia adjutor ſimilis ei, figurabatur, quod in magno ſacramento conjunctionis duarum naturarum, ſc. divinitatis, & humanitatis in una perſona noviſſimi Adæ, ideſt Chriſti, non erat invenienda natura aliqua ad propoſitum, ideſt aſſumptibilis ab ipſo ad adjutorium regenerandi homines per mortem ipſius, niſi humana. Quod vero a figuris ad concludendum aliqua de figuratis liceat Theologo procedere, exemplo ſuo ſub perſona Moyſi, & Aaron nos docuit Concilium *Hiſpa-*

len-

lenſe 2. quod recitatur in veritatibus aureis ſub legem veterem, *Levit.* 8. *concl.* 2. *Secundo* vides: quomodo, &c.

ARTICULUS II. 28

Utrum Filius Dei aſſumpſerit perſonam.

AD Secundum ſic proceditur. Videtur, quod Filius Dei aſſumpſerit perſonam. Dicit enim Damaſcenus in tertio libro, (*cap.* 11. *parum a prin.*) quod *Filius Dei aſſumpſit humanam naturam in atomo*, ideſt in individuo: Sed individuum rationalis naturæ eſt perſona, ut patet per Boetium in libro de duab. nat. (*aliquant. a princ.*) Ergo Filius Dei perſonam aſſumpſit.

2. Præterea. Damaſc. dicit, (*lib.* 3. *orth. fid. c.* 6. *cir. med.*) quod *Filius Dei aſſumpſit ea, quæ in natura noſtra plantavit*: Plantavit autem ibi perſonalitatem. Ergo Filius Dei aſſumpſit perſonam.

3. Præterea. Nihil conſumitur, niſi quod eſt: Sed Innocentius III. dicit in quadam Decret. (*id hab. Paſchaſ. Diac. lib.* 2. *de Spir. S. cap.* 4. *ante med. implic. & Concil. Francoford. A. C.* 794. *in epiſt. ad Epiſc. Galliæ a med. to.* 7. *Conc.*) quod *perſona Dei conſumpſit perſonam hominis*. Ergo videtur, quod perſona hominis fuerit prius aſſumpta.

Sed Contra eſt, quod Auguſtinus dicit in libro de fide ad Petrum, (*colligitur ex cap.* 2. *to.* 3.) quod *Deus naturam hominis aſſumpſit, non perſonam.*

Reſpondeo dicendum, quod aliquid dicitur aſſumi ex eo, quod ad aliquid ſumitur. Unde illud quod aſſumitur, oportet præintelligi aſſumptioni: ſicut illud quod movetur localiter, præintelligitur ipſi motui. Perſona autem non præintelligitur in humana natura aſſumptioni, ſed magis ſe habet ut terminus aſſumptionis, ut ſupra dictum eſt: (*qu. præc. ar.* 1. & 2.) Si enim præintelligeretur, *vel* oporteret quod corrumperetur; & ſic fruſtra eſſet aſſumpta: *vel* quod remaneret poſt unionem; & ſic eſſent duæ perſonæ, una aſſumens, & alia aſſumpta: quod eſt erroneum, ut ſupra oſtenſum eſt. (*q.* 2. *a.* 6.) Unde relinquitur, quod *nullo modo Filius Dei aſſumpſit humanam perſonam.*

Ad primum ergo dicendum, quod naturam humanam aſſumpſit Filius Dei in atomo, ideſt in individuo, quod non eſt aliud a ſuppoſito increato, quod

eſt perſona Filii Dei. Unde non ſequitur, quod perſona ſit aſſumpta.

Ad ſecundum dicendum, quod naturæ aſſumptæ non deeſt propria perſonalitas propter defectum alicujus, quod ad perfectionem humanæ naturæ pertineat, ſed propter additionem alicujus, quod eſt ſupra humanam naturam, quod eſt unio ad divinam perſonam.

Ad tertium dicendum, quod conſumptio ibi non importat deſtructionem alicujus, quod prius fuerat, ſed impeditionem ejus, quod aliter eſſe poſſet. Si enim humana natura non eſſet aſſumpta a divina perſona, natura humana propriam perſonalitatem haberet: Et pro tanto dicitur perſona conſumpſiſſe perſonam, licet improprie, quia perſona divina ſua unione impedivit, ne humana natura propriam perſonalitatem haberet.

APPENDIX.

Ex art. habes *primo*: quomodo per rationem tanquam in radice, interimas hæreſes *Chanzinzariorum* dicentium, in Chriſto duas fuiſſe perſonas, unam paſſam, alteram ſeorſum ſtetiſſe, & paſſionis ſpectatricem fuiſſe. Et hæreſim *Elceſæorum* dicentium, Chriſtum non unum, ſed plures fuiſſe. Per hoc enim, quod hic efficaci ratione demonſtratur, quod Chriſtus non aſſumpſit perſonam, commonſtratur evidenter: quod ipſe duas perſonas non habuit. Quomodo enim duas habuiſſet: ſi unam non aſſumpſiſſet? *Secundo* habes: quomodo per rationem oſtendas, illas merito damnari, & conſequenter articuli concluſionem confirmari a Concilio *Toletano* 6. can. 1. *Deus perfectus, & homo perfectus; in duabus naturis una perſona; ne quaternitas Trinitati accederet, ſi in Chriſto geminata perſona eſſet.* Hæc ibi. Item a dictis ſupra *quæſtione* 2. *artic.* 2. 3. Item a Concilio *Chalcedonenſi*, per ſuam definitionem in quinto poſtea, & ſexto Conciliis generalibus renovatam. *His, qui in duos filios diſpenſationis divinæ myſterium diſcerpere nituntur, obſiſtit*, & infra. *Conſonanter autem omnes docemus unum, eundemque filium Dominum noſtrum Jeſu Chriſtum perfectum in deitate, eundem perfectum in humanitate; Deum vere, & hominem vere, in duabus naturis inconfuſe, immutabiliter, inſeparabiliter agnoſcendum, non in duas perſonas partitum, ſive diviſum.* Hæc ibi. Item ab eodem ſexto Concilio. *Poſt incarnationem aſſerimus duas Chriſti eſſe naturas in una*

ejus

ejus radiante ſubſiſtentia, in qua tam miracula, quam paſſiones per omnem ſui diſpenſationem converſatus non per phantaſiam, ſed veraciter demonſtravit ob naturalem differentiam in eadem una ſubſiſtentia agnoſcendam. Hæc ibi. Quæ & referuntur, atque renovantur in Concilio *Florent.* ut patet in conſtitut. *Eugenii IV.* ſuper unione Armenorum. Item a Concilio *Uvormatienſi*, in profeſſione fidei Chriſtianæ, dicente: *Dei filius non perſonam hominis accepit, ſed naturam*. Hæc ibi. *Tertio* vides: quomodo ex iis bene penſatis, & applicatis doctrina præſens Angelica viciſſim declaretur, atque confirmetur.

ARTICULUS III. 19

Utrum perſona divina aſſumpſerit hominem.

3. d. 5. q. 1. a. 2. & d. 7. q. 3. a. 2. & op. 1. c. 21. & op. 3. c. 6. & Rom. 1. lect. 3.

AD Tertium ſic proceditur. Videtur, quod perſona divina aſſumpſerit hominem. Dicitur enim in Pſalm. 64. *Beatus, quem elegiſti, & aſſumpſiſti:* quod Gloſſa (*interlin. & ordin. Auguſt. to.* 8.) exponit de Chriſto. Et Auguſt. dicit in lib. de agone Chriſtiano, (*cap.* 11. *ante med. to.* 3.) quod *Filius Dei hominem aſſumpſit, & in illo humana perpeſſus eſt*.

2. Præterea. Hoc nomen, *homo*, ſignificat naturam humanam: Sed Filius Dei aſſumpſit humanam naturam. Ergo aſſumpſit hominem.

3. Præterea. Filius Dei eſt homo: Sed non eſt homo, quem non aſſumpſit; quia ſic eſſet pari ratione Petrus, vel quilibet alius homo. Ergo eſt homo, quem aſſumpſit.

Sed Contra eſt auctoritas Felicis Papæ, & Martyris, quæ introducitur in Epheſina Synodo: (*& refertur in Concilio Chalcedonen. Gener. 4. par. 2. act. 1. in actis Synodi Epheſin. tom. 4.*) *Credimus in Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum de Virgine Maria natum, quia ipſe eſt Dei ſempiternus Filius, & Verbum, & non homo a Deo aſſumptus, ut alter ſit præter illum. Neque enim hominem aſſumpſit Dei Filius, ut alter ſit præpter ipſum.*

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut ſupra dictum eſt, (*art. præc.*) illud quod aſſumitur, non eſt terminus aſſumptionis, ſed aſſumptioni præintelligitur. Dictum eſt autem, (*quæſt. 3. art. 1. & 2.*) quod

individuum, in quo aſſumitur humana natura, non eſt aliud quam divina perſona, quæ eſt terminus aſſumptionis. Hoc autem nomen, *homo*, ſignificat humanam naturam, prout nata eſt in ſuppoſito eſſe: quia, ut dicit Damaſcenus, (*lib.* 3. *orth. fid. cap.* 4. *&* 11.) ſicut hoc nomen, *Deus*, ſignificat eum qui habet divinam naturam; ita hoc nomen, *homo*, ſignificat eum qui habet naturam humanam. ***Et ideo non eſt proprie dictum, quod Filius Dei aſſumpſit hominem***, ſupponendo (ſicut rei veritas ſe habet) quod in Chriſto ſit tantum unum ſuppoſitum, & una hypoſtaſis.

Sed ſecundum illos, qui ponunt in Chriſto duas hypoſtaſes, vel duo ſuppoſita, convenienter, & proprie dici poſſet, quod Filius Dei hominem aſſumpſiſſet. Unde & prima opinio, quæ ponitur in 6. diſt. 3. lib. Sentent. concedit hominem eſſe aſſumptum. Sed illa opinio erronea eſt, ut ſupra dictum eſt. (*q.* 2. *a.* 6.)

Ad primum ergo dicendum, quod hujuſmodi locutiones non ſunt extendendæ tanquam propriæ, ſed pie ſunt exponendæ, ubicunque a ſacris Doctoribus ponuntur; ut dicamus hominem aſſumptum, quia ejus natura eſt aſſumpta, & quia aſſumptio terminata eſt ad hoc, ut Filius Dei ſit homo.

Ad ſecundum dicendum, quod hoc nomen, *homo*, ſignificat naturam humanam in concreto, prout ſcilicet eſt in aliquo ſuppoſito. Et ideo ſicut non poſſumus dicere, quod ſuppoſitum ſit aſſumptum; ita non poſſumus dicere, quod homo ſit aſſumptus.

Ad tertium dicendum, quod Filius Dei non eſt homo, quem aſſumpſit, ſed cujus naturam aſſumpſit.

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito inſinuatum a Scripturis, Papa, & Concilio; quod filius Dei non aſſumpſit hominem. A Papa quidem, cui intelligitur ipſa Synodus *Epheſina* concordare: ut eſt *in argum. contr.* A Concilio autem *Conſtantinopolitano quinto*, Can. 5. *Si quis non confitetur, Dei verbum carni ſubſtantialiter uniri, & propterea unam ejus ſubſiſtentiam, vel unam perſonam, & ita ſanctam Chalcedonenſem Synodum unam Domini Noſtri ſubſiſtentiam confiteri: talis anathema ſit. Neque enim adjectionem perſonæ, vel ſubſiſtentiæ ſancta Trinitas ſuſcepit ex incarnato uno de eadem Trinitate Deo verbo*. Hæc ibi.

Quæ

Quæ ideo faciunt ad propoſitum , quia , ſi hominem aſſumpſiſſet , duas perſonas , ſeu ſubſiſtentias haberet . Et ita ex incarnato Deo verbo adjectionem perſonæ Trinitas ſuſcepiſſet : quod eſt hæreſis manifeſta . Vide *ar.* 2. *Appen.* quoniam dicta ibi cum his alterutrum ſe juvant . A ſcripturis vero per illud , quod interrogantibus Judæis de perſona Chriſti , ipſe reſpondit Joan. 8. *Principium , qui , & loquor vobis .* Clarum eſt : quod Judæi per ly *qui tu es* interrogabant de perſona humanitatis Chriſti , cum non crederent divinitatem ejus . Cum ergo quærentibus illis de tali perſona dicit Dominus *Principium* : idem eſt , ac ſi aperte dicat , perſona meæ humanitatis eſt principium , ideſt , eſt Deus . Quod ſi perſona ejus eſſet homo entitative , ideſt , eſſet ens humanum creatum , reſpondiſſet Chriſtus , & quidem duplici jure , ego principiatum . Duplici inquam , jure , quia perſona creata eſt quid principiatum non ſolum a Deo creatore , ſed etiam a principiis ſpeciei , ex quibus fluit . Chriſtus igitur juxta ſuum reſponſum erat homo , non quia aſſumpſiſſet hominem , ideſt , perſonam creatam : ſed quia natura humana aſſumpta terminata fuit ad hoc , quod perſona increata eſſet homo . *Secundo* vides : quomodo , &c.

ARTICULUS IV. 32

Utrum Filius Dei debuerit aſſumere humanam naturam abſtractam ab omnibus individuis .

Sup. q. 2. a. 2. ad 3. & 5. ad 2. & q. 4 a. 2. ad 1. & 3. Et 3. d. 5. q. 3. ar. 3. ad 1. & diſt. 6. q. 1. a. 1. q. 3. ad 1.

AD Quartum ſic proceditur . Videtur , quod Filius Dei debuerit aſſumere humanam naturam abſtractam ab omnibus individuis . Aſſumptio enim humanæ naturæ facta eſt ad communem omnium hominum ſalutem . unde dicitur 1. ad Timoth. 4. de Chriſto , quod eſt ſalvator omnium hominum , maxime fidelium : Sed natura , prout eſt in individuis , recedit a ſua communitate . Ergo Filius Dei debuit humanam naturam aſſumere , prout eſt ab omnibus individuis abſtracta .

2. Præterea . In omnibus id quod eſt nobiliſſimum , eſt Deo attribuendum : Sed in unoquoque genere illud quod eſt per ſe , potiſſimum eſt . Ergo

Filius

Filius Dei debuit aſſumere hominem per ſe, qui quidem ſecundum Platonicos (*ex Ariſt.* 1. *Metaph. tex.* 6. & 25. *to.* 3.) eſt ipſa humana natura ab individuis ſeparata. Hanc igitur debuit Filius Dei aſſumere.

3. Præterea. Humana natura non eſt aſſumpta a Filio Dei, prout ſignificatur in concreto per hoc nomen, *homo*, ut dictum eſt. (*ar. præc.*) Sic autem ſignificatur, prout eſt in ſingularibus, ut ex dictis patet. (*ibid.*) Ergo Filius Dei aſſumpſit naturam humanam, prout eſt ab individuis ſeparata.

Sed Contra eſt, quod dicit Damaſcenus in tertio libro. (*orthod. fid. cap.* 11. *cir. princ.*) *Deus Verbum incarnatum non eam, quæ nuda contemplatione conſideratur, naturam aſſumpſit. non enim incarnatio hoc, ſed deceptio, & fictio incarnationis eſſet*: Sed humana natura prout eſt ab individuis ſeparata, vel abſtracta, in nuda contemplatione cogitatur: quia *ſecundum ſeipſam non ſubſiſtit*, ut ibidem Damaſcenus dicit. Ergo Filius Dei non aſſumpſit humanam naturam, ſecundum quod eſt a ſingularibus ſeparata.

Reſpondeo dicendum, quod natura hominis, vel cujuſcunque alterius rei ſenſibilis, præter eſſe quod in ſingularibus habet, *dupliciter* poteſt intelligi: *Uno modo*, quaſi per ſe ipſam eſse habeat præter materiam, ſicut Platonici poſuerunt: *Alio modo*, ſicut in intellectu exiſtens, vel humano, vel divino.

Per ſe quidem ſubſiſtere non poteſt, ut Philoſophus probat in 7. Metaph. (*tex.* 26. 27. 39. 51. & *ſeq. to.* 3.) quia ad naturam ſpeciei rerum ſenſibilium pertinet materia ſenſibilis, quæ ponitur in ejus definitione: ſicut carnes, & oſsa in definitione hominis. Unde non poteſt eſse, quod natura humana ſit præter materiam ſenſibilem. *Si tamen eſſet hoc modo ſubſiſtens natura humana, non fuiſſet conveniens, ut a Verbo Dei aſſumeretur. Primo* quidem, quia aſsumptio iſta terminatur ad perſonam: Hoc autem eſt contra rationem formæ communis, ut ſit in perſona; quia in perſona individuatur. *Secundo*, quia naturæ communi non poſsunt attribui niſi operationes communes, & univerſales, ſecundum quas homo non meretur, nec demeretur; Cum tamen illa aſsumptio ad hoc facta ſit, ut Filius Dei, natura aſsumpta, nobis mereretur. *Tertio*, quia natura ſic exiſtens non eſt ſenſibilis, ſed intelligibilis: Filius autem Dei aſsumpſit humanam naturam, ut hominibus in ea viſibilis appareret, ſe-

cun-

cundum illud Baruch tertio : *Poſt hæc in terris viſus eſt, & cum hominibus converſatus eſt.*

Similiter etiam non potuit aſſumi humana natura a Filio Dei, ſecundum quod eſt in intellectu divino : quia ſic nihil aliud eſt, quam natura divina; Et per hunc modum ab æterno eſset in Filio Dei humana natura. *Similiter non convenit dicere, quod Filius Dei aſſumpſit humanam naturam, prout eſt in intellectu humano :* quia hoc nihil aliud eſset, quam quod intelligeretur aſsumere naturam humanam : Et ſic ſi non aſsumeret eam in rerum natura, eſset intellectus falſus: Nec eſset aliud iſta naturæ humanæ aſsumptio, quam fictio quædam incarnationis, ut Damaſcenus dicit. (*loc. cit.*)

Ad primum ergo dicendum, quod Filius Dei incarnatus eſt communis omnium ſalvator, non communitate generis, vel ſpeciei, quæ attribuitur naturæ ab individuis ſeparatæ, ſed communitate cauſæ, prout Filius Dei incarnatus eſt univerſalis cauſa ſalutis humanæ.

Ad ſecundum dicendum, quod per ſe homo non invenitur in rerum natura, ita quod ſit præter ſingularia, ut Platonici poſuerunt : Quamvis quidam dicant, quod Plato non intellexit hominem ſeparatum eſſe, niſi in intellectu divino. Et ſic non oportuit, quod aſſumeretur a Verbo, cum ab æterno ſibi adfuerit.

Ad tertium dicendum, quod quamvis natura humana non ſit aſſumpta in concreto, ut ſuppoſitum præintelligatur aſſumptioni: ſic tamen aſſumpta eſt in individuo, quia aſſumpta eſt, ut ſit in individuo.

A P P E N D I X.

EX articul. habes *primo* : quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a Scripturis, Eccleſia, & Damaſceno inſinuatum, quod filius Dei non aſſumpſit naturam humanam abſtractam ab omnibus individuis. A Damaſceno quidem ; ut in applicatione ponitur *in arg. contr.* Pro quo & nota : quod omnem ſcintillam hæreticis corridentem, quoad fieri poteſt, vitare debemus : & propterea tanto magis Damaſceni hanc ſententiam acceptare, eamque veram credere firmiter tenemur. Si enim contrarium hujus vel in ſpeciem admitteremus, videremur ſaltem in verbis ſuperficie tenus corridere, ideſt, favere *Manichæo* : qui totum myſterium incarnationis, ac noſtræ redemptionis phantaſticum fuiſſe phantaſticus

cus ipſe dogmatizavit. Sic enim contra illum ait Papa *Eugenius quartus* in Concilio *Flor. Sacroſancta Romana Eccleſia firmiter credit, profitetur, & prædicat, Dei filium in aſſumpta humanitate ex virgine vere natum, vere paſſum, vere mortuum, & ſepultum: vere ex mortuis reſurrexiſſe, in cœlum aſcendiſſe, ſedereque ad dexteram Patris, & venturum in fine ſeculorum ad vivos, mortuoſque judicandos. Anathematizat autem, execratur, & damnat hæreſim contraria ſapientem: & Manichæum cum ſectatoribus ſuis: qui Dei filium non verum corpus, ſed phantaſticum ſumpſiſſe ſomniantes, humanitatis in Chriſto veritatem penitus ſuſtulerunt.* Hæc ille in conſtitution. ſuper union. Jacobinorum. A ſcripturis vero idipſum articuli intentum in principio appendic. poſitum inſinuatur per hoc, quod dicitur 2. Cor. 1. *Dei filius Jeſus Chriſtus non fuit in illo eſt, & non: ſed eſt in illo fuit. Quotquot enim promiſſiones Dei ſunt, in illo eſt.* His namque verbis Apoſtolus vere fuiſſe in Chriſto adimpleta, connotat, quæ de myſterio humanitatis olim promiſerat Deus in ſcripturis ſanctis. Item per ly *Ego ſum veritas*, Joann. decimoquarto. Veritas autem tam longe eſt a fictione quacumque, ut nec minimum quid falſitatis admittere queat ita, ut, etiamſi fingendi licentia detur, a nullo vel parum ſapiente hujus oppoſitum nullo modo concipi poſſit. Verum ſiquidem a veritate deficit in hoc, quod falſitatem aliquam, ſaltem parvulam, ſaltem per imaginationem noſtram poteſt compati: quandoquidem verum concretum eſt, veritas autem abſtractum. Item per totum fere diſcurſum 1. *Cor.* 15. ubi de veritate myſteriorum Chriſti, & meritorum ejus pro nobis, puta reſurrectionis noſtræ, &c. Apoſtolus efficaciſſime ratiocinatur. Vide per te. Ab Eccleſia quoque inſinuatur per hoc: quod in omnibus ſuis orationibus, ſive collectis concludendo inquit, *Per Chriſtum Dominum noſtrum*. Hoc eſt: per merita Chriſti, quibus mihi meruit & hoc, & illud beneficium, &c. quod ego nunc orando a te depoſco. Non meruiſſet autem, ſi aſſumptio fuiſſet in abſtractione, ut dicit prima concluſio: ideoque per illud dictum ſuum Eccleſia, aſſumptionem non fuiſſe ſic faciendam, notificat. *Secundo* vides: quomodo ex iis bene penſatis, & applicatis doctrina præſens Angelica viciſſim declaretur, atque confirmetur.

AR-

ARTICULUS V. 31

Utrum Filius Dei naturam humanam aſſumere debuerit in omnibus individuis.

Sup. q. 2. a. 5. ad 2. Et 3. d. 2. q. 1. a. 2. q. 1.

AD Quintum ſic proceditur. Videtur, quod Filius Dei humanam naturam aſſumere debuerit in omnibus individuis. Illud enim quod primo, & per ſe aſſumptum eſt, eſt natura humana: Sed quod convenit per ſe alicui naturæ, convenit omnibus in eadem natura exiſtentibus. Ergo conveniens fuit, ut natura humana aſſumeretur a Dei Verbo in omnibus ſuis ſuppoſitis.

2. Præterea. Incarnatio divina proceſſit ex divina charitate. unde dicitur Joan. 3. *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium ſuum unigenitum daret*: Sed charitas facit, ut aliquis ſe communicet amicis, quantum eſt poſſibile: Poſſibile autem fuit Filio Dei, ut plures naturas humanas aſſumeret, ut ſupra dictum eſt, (*quæſt.* 3. *art.* 7.) & eadem ratione omnes. Ergo conveniens fuit, quod Filius Dei aſſumeret naturam humanam in omnibus ſuis ſuppoſitis.

3. Præterea. Sapiens operator perficit opus ſuum breviori via, qua poteſt: Sed brevior via fuiſſet, ſi omnes homines aſſumpti fuiſſent ad naturalem filiationem, quam quod per unum filium naturalem multi in adoptionem filiorum adducantur, ut dicitur Gal. 4. Ergo humana natura debuit a Filio Dei aſſumi in omnibus ſuppoſitis.

Sed Contra eſt, quod Damaſc. dicit in 3. lib. (*orth. fid. c.* 11. *cir. prin.*) quod *Filius Dei non aſſumpſit humanam naturam, quæ in ſpecie conſideratur. neque enim omnes hypoſtaſes ejus aſſumpſit.*

Reſpondeo dicendum, quod *non fuit conveniens, quod humana natura in omnibus ſuis ſuppoſitis a Verbo aſſumeretur. Primo*, quia tolleretur multitudo ſuppoſitorum humanæ naturæ, quæ eſt ei connaturalis. Cum enim in natura aſſumpta non ſit conſiderare aliud ſuppoſitum præter perſonam aſſumentem, ut ſupra dictum eſt, (*a.* 3. *hu. q.*) ſi non eſſet humana natura niſi aſſumpta, ſequeretur, quod non eſſet niſi unum ſuppoſitum humanæ naturæ, quod eſt perſona aſſumens. *Secundo*, quia hoc derogaret dignitati Filii Dei incarnati, prout eſt primogenitus in multis fratribus ſecundum humanam naturam,

turam, ſicut eſt primogenitus omnis creaturæ ſecundum divinam. eſſent enim tunc omnes homines æqualis dignitatis. *Tertio*, quia conveniens eſt, quod ſicut unum ſuppoſitum divinum eſt incarnatum, ita unam ſolam naturam humanam aſſumeret, ut ex utraque parte unitas inveniatur.

Ad primum ergo dicendum, quod aſſumi convenit ſecundum ſe humanæ naturæ; quia ſcilicet non convenit ei ratione perſonæ, ſicut naturæ divinæ convenit aſſumere ratione perſonæ: Non autem convenit ei ſecundum ſe, ſicut pertinens ad principia eſſentialia ejus, vel ſicut naturalis ejus proprietas; per quem modum conveniret omnibus ejus ſuppoſitis.

Ad ſecundum dicendum, quod dilectio Dei ad homines manifeſtatur non ſolum in ipſa aſſumptione humanæ naturæ, ſed præcipue per ea quæ paſſus eſt in humana natura pro aliis hominibus. ſecundum illud Rom. 5. *Commendat autem Deus charitatem ſuam in nobis, quia cum inimici eſsemus, Chriſtus pro nobis mortuus eſt*: Quod locum non haberet, ſi in omnibus hominibus naturam humanam aſſumpſiſſet.

Ad tertium dicendum, quod ad brevitatem viæ, quam ſapiens operator obſervat, pertinet, quod non faciat per multa, quod ſufficienter poteſt fieri per unum. Et ideo convenientiſſimum fuit, quod per unum hominem omnes alii ſalvarentur.

A P P E N D I X.

Ex art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a Scripturis, & Damaſceno inſinuatum, quod filius Dei non debuit aſſumere naturam humanam in omnibus individuis. A Damaſc. quidem, ut *in arg. contr.* A ſcripturis vero per hoc, quod de Chriſto dicitur Pſalm. 117. *Lapidem, quem reprobaverunt ædificantes, hic factus eſt in caput anguli*. Nam, ſi in omnibus ſuppoſitis humanam naturam aſſumpſiſſet, nullus ædificans eum reprobare potuiſſet, & hic ſcilicet, ſolus non conjunxit caput anguli, ideſt, tam gentes, quam Judæos in unam fidem catholicam. Vide ad *ſecundum*, & *tertium*. Ex illa ergo ſententia ſcholaſticis Theologis propheta concludendum relinquit, quod filius Dei, &c. ut ſupra. *Secundo* vides: quomodo ex his, &c.

ARTICULUS VI. 32

Utrum conveniens fuerit, quod Filius Dei humanam naturam aſſumeret ex ſtirpe Adæ.

Inf. q. 31. a. 2. Et 3. d. 2. q. 1. a. 2. q. 2. & opu. 2. c. 224.

AD Sextum ſic proceditur. Videtur, quod non fuerit conveniens, ut Filius Dei naturam humanam aſſumeret ex ſtirpe Adæ. Dicit enim Apoſtolus ad Hebr. 7. *Talis decebat ut eſſet nobis Pontifex, ſegregatus a peccatoribus*: Sed magis eſſet a peccatoribus ſegregatus, ſi non aſſumpſiſſet naturam humanam ex ſtirpe Adæ peccatoris. Ergo videtur, quod non debuerit de ſtirpe Adæ naturam humanam aſſumere.

2. Præterea. In quolibet genere principium nobilius eſt eo, quod eſt a principio. Si igitur aſſumere voluit humanam naturam, magis debuit eam aſſumere in ipſo Adam.

3. Præterea. Gentiles fuerunt magis peccatores, quam Judæi, ut dicit Gloſſ. (*interlin.*) ad Gal. 2. ſuper illud, *Nos natura Judæi, & non ex gentibus peccatores*. Si ergo ex peccatoribus naturam humanam aſſumere voluit, debuit eam magis aſſumere ex gentibus, quam ex ſtirpe Abrahæ, qui fuit juſtus.

Sed Contra eſt, quod Luc. 3. generatio Domini reducitur uſque ad Adam.

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut Auguſt. dicit in 13. de Trin. (*c.* 18. *in princ. tom.* 3.) *poterat Deus hominem aliunde ſuſcipere, non de genere iſtius Adæ, qui ſuo peccato obligavit genus humanum: ſed melius judicavit ut de ipſo, quod victum fuerat, genere aſſumeret hominem Deus, per quem generis humani vinceret inimicum*. Et hoc propter *tria*. *Primo* quidem, quia hoc videtur ad juſtitiam pertinere, ut ille ſatisfaciat, qui peccavit. Et ideo de natura per peccatum corrupta debuit aſſumi id, per quod ſatisfactio erat implenda pro tota natura. *Secundo*, quia hoc etiam pertinet ad majorem hominis dignitatem; dum ex illo genere victor diaboli naſcitur, quod per diabolum fuerat victum. *Tertio*, quia per hoc etiam Dei potentia magis oſtenditur; dum de natura corrupta, & infirma aſſumpſit id, quod in tantam virtutem, & dignitatem eſt promotum.

Ad

Ad primum ergo dicendum, quod Chriſtus debuit eſſe a peccatoribus ſegregatus quantum ad culpam, quam venerat deſtruere; non quantum ad naturam, quam venerat ſalvare, ſecundum quam debuit per omnia fratribus aſſimilari, ut idem Apoſtol. dicit ad Hebr. 2. Et in hoc etiam mirabilior eſt ejus innocentia, quod de maſſa peccato ſubjecta natura aſſumpta tantam habuit puritatem.

Ad ſecundum dicendum, quod, ſicut dictum eſt, (*in ſolutione præcedentis*) oportuit, eum, qui peccata venerat tollere, eſſe a peccatoribus ſegregatum, quantum ad culpam, cui Adam ſubjacuit, & quem Chriſtus *a ſuo delicto eduxit*, ut dicitur Sap. 10. Oportebat autem, eum qui mundare omnes venerat, non eſſe mundandum: Sicut & in quolibet genere motus primum movens eſt immobile ſecundum illum motum; ſicut primum alterans eſt inalterabile. Et ideo non fuit conveniens, ut aſſumeret humanam naturam in ipſo Adam.

Ad tertium dicendum, quod quia Chriſtus maxime debebat eſſe a peccatoribus ſegregatus quantum ad culpam, quaſi ſummam innocentiæ obtinens, conveniens fuit, ut a primo peccatore uſque ad Chriſtum perveniretur mediantibus quibuſdam juſtis, in quibus præfulgerent quædam inſignia futuræ ſanctitatis. Et propter hoc etiam in populo, ex quo Chriſtus erat naſciturus, inſtituit Deus quædam ſanctitatis ſigna, quæ inceperunt in Abraham, qui primus promiſſionem accepit de Chriſto, & Circumciſionem in ſignum fœderis conſervandi, ut dicitur Gen. 17.

APPENDIX.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a ſcripturis inſinuatum, quod conveniens erat, Deum carnem aſſumere ex ſtirpe Adæ, *ut Luc.* 3. ſecundum quod ponitur *in arg. contr.* Item Gen. 3. *Ipſa conteret caput tuum*. Eva enim cum omnibus ſuccedentibus mulieribus, quæ ibi cointelliguntur, ex ſtirpe Adæ erat; & ipſa B. Virgo, ex qua Verbum humanitatem accepit, contrivit caput ſerpentis, ideſt, ſuperbum diabolum. Tunc ergo per illa verba prænunciavit deus, quod ex ſtirpe Adæ erat aliquando incarnandus. Item inſinuatur, id fuiſſe conveniens ex hoc, quod tanquam conveniens adducitur in ſcripturis. Pro qua re univerſali, applicanda tamen ad hoc propoſitum ſpeciale, vide de ſcripturarum convenientia. 1. 2. *quæſt.* 68.

68. *ar.* 4. *append.* & 2. 2. *quæſt.* 122. *ar.* 2. *append.* & *q.* 140. *ar.* 1. *append.* *Secundo* vides : quomodo, &c.

QUÆSTIO V.

De modo unionis ex parte partium humanæ naturæ, in quatuor articulos diviſa.

DEinde conſiderandum eſt de aſſumptione partium humanæ naturæ.

Et circa hoc quæruntur quatuor.

Primò. Utrum Filius Dei debuerit aſſumere verum corpus.
Secundo. Utrum aſſumere debuerit corpus terrenum, ſcilicet carnem, & ſanguinem.
Tertio. Utrum aſſumpſerit animam.
Quarto. Utrum aſſumere debuerit intellectum.

ARTICULUS I. 33

Utrum Filius Dei debuerit aſſumere verum corpus.

Inf. a. 2. *co.* & *q.* 14. *a.* 1. *co.* *Et* 3. *d.* 2. *q.* 1. *a.* 2. *q.* 1. & *q.* 2. *cor.* *Et* 4. *cont. c.* 29. 30. & 34. *prin.* & 35. *fi.* *Et po. q.* 6. *ar.* 7. *cor.* & *opuſ.* 2. *c.* 207. & 208.

AD Primum ſic proceditur. Videtur, quod Filius Dei non aſſumpſerit verum corpus. Dicitur enim Philipp. 2. quod *in ſimilitudinem hominum factus eſt :* Sed quod eſt ſecundum veritatem, non dicitur eſſe ſecundum ſimilitudinem. Ergo Filius Dei non aſſumpſit verum corpus.

2. Præterea. Aſſumptio corporis † *al. humanitatis* † in nullo derogavit dignitati divinitatis. dicit enim Leo Papa in ſerm. de Nativ. (*qui eſt* 1. *de hoc feſto, a med.*) quod *nec inferiorem naturam conſumpſit glorificatio, nec ſuperiorem minuit aſſumptio :* Sed hoc ad dignitatem Dei pertinet, quod ſit omnino a corpore ſeparatus: Ergo videtur, quod per aſſumptionem non fuerit Deus corpori unitus.

3. Præterea. Signa debent reſpondere ſignatis: Sed apparitiones veteris Teſtamenti, quæ fuerunt ſigna apparitionis Chriſti, non fuerunt ſecundum corporis veritatem, ſed ſecundum imaginariam viſionem;

ſionem ; ſicut patet Iſa. 6. *Vidi Dominum ſedentem* &c. Ergo videtur, quod etiam apparitio Filii Dei in mundo non fuerit ſecundum corporis veritatem, ſed ſolum ſecundum imaginationem.

Sed Contra eſt, quod dicit Auguſtinus in lib. 83. QQ. (*qu.* 13. *in fi. tom.* 4.) *Si phantaſma fuit corpus Chriſti, feſellit Chriſtus : & ſi feſellit, veritas non eſt. Eſt autem veritas Chriſtus. Ergo non fuit phantaſma corpus ejus.* Et ſic patet, quod verum corpus aſſumpſit.

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut dicitur in libro de Eccleſiaſticis dogmatibus, (*cap.* 2. *a med. inter opera Auguſt. tom.* 3.) *natus eſt Dei Filius non putative, quaſi imaginatum corpus habens, ſed corpus verum.* Et hujus ratio poteſt *triplex* aſſignari. Quarum *prima* eſt ex ratione humanæ naturæ, ad quam pertinet verum corpus habere. Suppoſito igitur ex præmiſſis, (*quæſtione præced. artic.* 1.) quod conveniens fuerit Filium Dei aſſumere humanam naturam, conſequens eſt, quod verum corpus aſſumpſerit. *Secunda* ratio ſumi poteſt ex his, quæ in myſterio incarnationis ſunt acta. Si enim non fuit verum corpus ejus, ſed phantaſticum, ergo nec veram mortem ſuſtinuit, nec aliquid eorum quæ Euangeliſtæ de eo narrant, ſecundum veritatem geſſit, ſed ſolum ſecundum apparentiam quandam : Et ſic etiam ſequeretur, quod non fuerit vera ſalus hominis ſubſecuta. oportet enim effectum cauſæ proportionari. *Tertia* ratio poteſt ſumi ex ipſa dignitate perſonæ aſſumentis, quæ cum ſit veritas, non decuit ut in ejus opere aliqua fictio eſſet. Unde & Dominus hunc errorem per ſeipſum excludere dignatus eſt Luc. ult. cum Diſcipuli conturbati, & conterriti putabant ſe ſpiritum videre, & non verum corpus : & ideo ſe eis palpandum præbuit, dicens: *Palpate, & videte, quia ſpiritus carnem, & oſſa non habet, ſicut me videtis habere.*

Ad primum ergo dicendum, quod ſimilitudo illa exprimit veritatem humanæ naturæ in Chriſto, per modum quo omnes qui vere in natura humana exiſtunt, ſimiles ſpecie eſſe dicuntur : non autem intelligitur ſimilitudo phantaſtica. Ad cujus evidentiam Apoſtolus ſubjungit, quod *factus eſt obediens uſque ad mortem, mortem autem crucis* : quod fieri non potuiſſet, ſi eſſet ſola ſimilitudo phantaſtica.

Ad ſecundum dicendum, quod per hoc quod Filius Dei verum corpus aſſumpſit, in nullo eſt ejus dignitas diminuta. Unde Auguſtinus dicit in lib. de fide ad Pet. (*cap.* 2. *declinando ad fin. to.* 3.) *Exinanivit*

nanivit ſeipſum , formam ſervi accipiens , ut fieret ſervus ; ſed formæ Dei plenitudinem non amiſit. Non enim Filius Dei ſic aſſumpſit verum corpus, ut forma corporis fieret: quod repugnat divinæ ſimplicitati, & puritati : hoc enim eſſet aſſumere corpus in unitatem naturæ ; quod eſt impoſſibile , ut ex ſupra dictis patet : (*quæſt.* 2. *art.* 1.) ſed ſalva diſtinctione naturæ , aſſumpſit corpus in unitatem perſonæ.

Ad tertium dicendum , quod figura debet reſpondere rei quantum ad ſimilitudinem , non quantum ad rei veritatem. ſi enim ſecundum omnia eſſet ſimilitudo , jam non eſſet ſignum , ſed ipſa res , ut Damaſcenus dicit in 3. lib. (*orthod. fid. c.* 26. *in fi.*) Conveniens ergo fuit , ut apparitiones veteris Teſtamenti eſſent ſecundum apparentiam tantum , quaſi figuræ: apparitio autem Filii Dei in mundo eſſet ſecundum corporis veritatem, quaſi res figurata per illas figuras. Unde dicit Apoſtolus 2. Coloſſenſ. 2 *Quæ ſunt umbra futurorum, corpus autem Chriſti.*

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo:* quomodo per rationem tum directam (hæc ponitur in corpore) tum indirectam (hæc eſt ſolutio argumentorum : quoniam ſignum veritatis eſt , quando ex ipſa ſolvuntur objecta in contrarium : ut habetur a Philoſopho in Phyſicis) interimas hæreſim *Manichæi*, & *Colorbaſii* , dicentium , quod Chriſtus non habuit verum corpus ; & illam *Cerdonis* dicentis , quod Chriſtus non habuit carnem . Per hoc enim , quod Manichæus ; & Colorboſ. expreſſe dixerunt , quod ipſe non fuit verus homo, patenter cointellexerunt , quod non habuit verum corpus ; quoniam ad eſſe verum hominem requiritur neceſſario verum corpus , & conſequenter ubi non eſt veritas eſſentiæ hominis, ibi non eſt veritas corporis. Similiter per hoc , quod Cerdon carnem expreſſe negavit in Chriſto, intelligitur neceſſario, quod verum corpus cum non aſſumpſiſſe dixerit . *Secundo* habes : quomodo per rationem oſtendas, illas merito damnari a *Luc. ult.* ſecundum quod eſt hic in tex. corpor. fin. Item a *B. Aug.* ſecundum quod eſt in argum. contr. Pro quo nota circa differentiam inter concretum, & abſtractum dicta *q.* 4. *artic.* 4. *appen.* ſuper ly *Ego ſum veritas*, Jo. 14. Item a Papa *Eug.* 4. *in* Conc. *Flor. ut patet in ead. appen.* Item a 1. *Cor.* 15. Apoſt. enim ibi diffuſe monſtrat legentibus: quantum execretur,

abhorreat, & condemnet admittere vel indirecte volentes falſitatem quantumcunque etiam minimam in Chriſto, & in his, quæ ſunt catholicæ fidei. Intantum enim vult omnia dicta per fidem de Chriſto eſſe vera, pro veriſque firmiter tenenda: ut ſeipſum, & coapoſtolos audeat appellare falſos teſtes, & falſum teſtimonium contra Deum ferentes, ſi prædicaſſent Deum ſuſcitaſſe Chriſtum ex mortuis, poſito, quod Deus vere non ſuſcitaſſet ipſum. Tanta eſt ergo ſecundum illum veritas fidei, ut nec etiam excellentiſſima de Deo dicta, puta, quod ſuſcitaverit Chriſtum ex mortuis, admitteret unquam, ſi Deus ipſum re vera non ſuſcitaſſet. Multo minus ergo infirmum hoc, ſcilicet, Chriſtum habere verum corpus, admitteret, & multo magis hoc ipſum prædicare abhorreret: ſi Chriſtus in rei veritate corpus verum non haberet. Non tantum ergo Apoſtolus Manichæum cum complicibus, ſed etiam quoſcunque alios fictionem vel minimam quibuſcumque rebus fidei inſerere volentes cum omnibus eorum erroribus, & hæreſibus, per illud ſuum capitulum condemnat, reprobat, & deteſtatur. Item a 2. *Cor.* 1. ut recitatur ſup. *q.* 4. *a.* 4. *appen.* Item a veritatibus aureis ſuper totam legem veterem *Deuter.* 9. *conc.* 7. *& Geneſ.* 17. *conc.* 6. Item a ſymbolo Athanaſii, quod (juxta Conc. *Flor.*) eſt compendioſa regula fidei. *Eſt fides recta, ut credamus, & confiteamur, quia Dominus noſter Jeſus Chriſtus Deus, & homo eſt*, &c. *Homo eſt ex ſubſtantia matris in ſæculo natus*, &c. *Perfectus homo ex anima rationali, & humana carne ſubſiſtens*. Hæc ibi. Item a Concilio *Tolet. primo*, cap. 21. *Credimus: non imaginarium corpus, aut phantaſmatis alicujus in domino noſtro Jeſu Chriſto fuiſſe, ſed ſolidum, atque verum*. Hæc ibi. Item a Rom. 9. *Quorum patres, ex quibus eſt Chriſtus ſecundum carnem*. Et quomodo Chriſtus ſecundum carnem eſſet ex patrib. illis, ſcilicet Abraham, Iſaac, Jacob, &c. ut ex Matt. 1. dicitur, ſi carnem vere humanam, corpuſque vere humanum, ut illi habuerunt, veraciter non haberet? *Tertio* vides: quomodo ex iis bene penſatis, & applicatis doctrina præſens Angelica viciſſim declaretur, atque confirmetur.

AR-

ARTICULUS II. 34

Utrum Dei Filius debuerit aſſumere corpus terrenum, ſc. carnem, & ſanguinem.

Inf. qu. 35. art. 3. c. & qu. 37. art. 1. c. & qu. 54. art. 3. c. Et 3. d. 2. qu. 1. ar. 3. qu. 1. & q. 2. c. Et 4. cont. c. 30. & 34. & op. 2. cap. 214.

AD Secundum ſic proceditur. Videtur, quod Chriſtus non habuerit corpus carnale, ſive terreſtre, ſed cœleſte. Dicit enim Apoſtolus 1. ad Corinth. 15. *Primus homo de terra terrenus, ſecundus homo de cœlo cœleſtis*: Sed primus homo, ſc. Adam, fuit de terra quantum ad corpus, ut patet Gen. 1. Ergo etiam ſecundus homo, ſc. Chriſtus, fuit de cœlo quantum ad corpus.

2. Præterea. 1. ad Corint. 15. dicitur: *Caro, & ſanguis regnum Dei non poſſidebunt*: Sed regnum Dei principaliter eſt in Chriſto. Non ergo in ipſo eſt caro, & ſanguis, ſed magis corpus cœleſte.

3. Præterea. Omne quod eſt optimum, eſt Deo attribuendum: Sed inter omnia corpora nobiliſſimum eſt corpus cœleſte. Ergo tale corpus debuit Chriſtus aſſumere.

Sed Contra eſt, quod Dominus dicit Lucæ ult. *Spiritus carnem, & oſſa non habet, ſicut me videtis habere*: Caro autem, & oſſa non ſunt ex materia cœleſtis corporis, ſed ex inferioribus elementis. Ergo corpus Chriſti non fuit corpus cœleſte, ſed carneum, & terrenum.

Reſpondeo dicendum, quod eiſdem rationibus apparet, quare corpus Chriſti non debuit eſſe cœleſte, quibus oſtenſum eſt, (*art. præc.*) quod non debuit eſſe phantaſticum. *Primo* enim quia ſicut veritas humanæ naturæ non ſalvaretur in Chriſto, ſi corpus ejus eſſet phantaſticum, ut poſuit Manichæus: ita etiam non ſalvaretur, ſi poneretur cœleſte, ſicut poſuit Valentinus. Cum enim forma hominis ſit quædam res naturalis, requirit determinatam materiam, ſcilicet carnes, & oſſa, quæ in hominis definitione poni oportet, ut patet per Philoſoph. 7. Metaphyſic. (*tex. 39. to. 3.*) *Secundo*, quia hoc etiam derogaret veritati eorum, quæ Chriſtus in corpore geſſit. Cum enim corpus cœleſte ſit impaſſibile, & incorruptibile, ut probatur in primo de cœlo, (*tex. 20. tom. 2.*) ſi Filius Dei corpus cœleſte

aſſumpſiſſet, non vere eſuriiſſet, nec ſitiſſet, nec etiam paſſionem, & mortem ſuſtinuiſſet. *Tertio* etiam derogaret veritati divinæ. Cum enim Filius Dei ſe hominibus oſtenderit, quaſi corpus carneum, & terrenum habentem, fuiſſet falſa demonſtratio, ſi corpus cœleſte habuiſſet. Et ideo in lib. de Eccleſiaſt. dogmatibus (*cap. 2. a med. tom. 3. inter opera Auguſt.*) dicitur: *Natus eſt Dei Filius, carnem ex virginis corpore trahens, & non de cælo ſecum afferens.*

Ad primum ergo dicendum, quod Chriſtus dicitur de cœlo deſcendiſſe *dupliciter*. *Uno modo* ratione divinæ naturæ; non ita quod natura divina in cœlo eſſe deſierit; ſed quia in infimis novo modo eſſe cœpit, ſcilicet ſecundum naturam aſſumptam, ſecundum illud Joannis tertio: *Nemo aſcendit in cælum, niſi qui deſcendit de cælo Filius hominis, qui in cælis eſt*. *Alio modo* ratione corporis; non quia ipſum corpus Chriſti ſecundum ſuam ſubſtantiam de cœlo deſcenderit; ſed quia virtute cœleſti, ideſt Spiritu ſancto, eſt ejus corpus formatum. Unde Auguſtinus dicit ad Oroſium (*in dial. 65. QQ. quæſt. 4. a med. tom. 4.*) exponens auctoritatem inductam: *Cæleſtem dico Chriſtum, quia non ex humano conceptus eſt ſemine*. Et hoc etiam modo Hilarius exponit in lib. 10. de Trinit. (*inter princ. & med.*)

Ad ſecundum dicendum, quod caro, & ſanguis non accipiuntur ibi pro ſubſtantia carnis, & ſanguinis, ſed pro corruptione carnis, & ſanguinis: quæ quidem in Chriſto non fuit quantum ad culpam; fuit tamen ad tempus quantum ad pœnam, ut opus noſtræ redemptionis expleret.

Ad tertium dicendum, quod hoc ipſum ad maximam Dei gloriam pertinet, quod corpus infirmum, & terrenum ad tantam ſublimitatem provexit. Unde in Epheſina Synodo (*quæ eſt generalis 3. par. 2. act. 1. tom. 3.*) legitur verbum Sancti Theophili dicentis:
„ Qualiter artificum optimi, non in pretioſis tan-
„ tum materiebus artem oſtendentes in admiratio-
„ ne ſunt, ſed viliſſimum lutum, & terram diſſo-
„ lutam plerunque aſſumentes, ſuæ diſciplinæ de-
„ monſtrantes virtutem, multo magis laudantur:
„ ita omnium optimus artifex Dei Verbum, non a-
„ liquam pretioſam materiam corporis cœleſtis ap-
„ prehendens ad nos deſcendit, ſed in luto magni-
„ tudinem ſuæ artis oſtendit.

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem interimas hæreſim *Valentini* dicentis: quod Chriſtus a patre miſſus corpus cœleſte ſecum traxit, atque per virginem, tanquam per rimam quandam, ſine ulla carne de ea aſſumpta, tranſivit. Et hæreſim *Apollinaris* dicentis: quod Chriſtus carnem non adventitiam ſuſcepit, ſed, antequam deſcendiſſet, in cœlo ante ſæcularem & conſubſtantialem habuit. Et hæreſim *Mennotitarum* dicentium, quod Chriſtus non ex virginis carne, ſed ex Dei patris ſubſtantia, cœlitus attulit corpus. *Secundo* habes: quomodo per rationem oſtendas, has merito damnari a Papa *Eugenio* 4. in Concil. *Flor. ut ſupra q.* 4. *a.* 4. *App.* Item ab eodem ibidem. „ Sacroſancta Ecclesia anathematizat Valentinum aſſerentem, Dei „ filium nihil de virgine matre cepiſſe, ſed corpus „ cœleſte ſumpſiſſe, atque ita tranſiſſe per uterum „ virginis, ſicut per aquæductum defluens aqua tranſcurrit. *Hæc ibi. Item a Concilio* Epheſino 1. *per* „ *hoc, quod dicit Can.* 1. Si quis non confitetur; „ Deum eſſe veraciter Emmanuel, & propterea Dei „ genitricem ſanctam virginem (peperit enim ſecundum carnem, carnem factum Dei verbum) anathema ſit. *Hæc ibi. Item a Concilio* Conſtantinopol. 5. *cap.* 6. Si quis abuſive, & non vere, „ Dei genitricem dicit ſanctam glorioſam ſemper „ virginem Mariam: anathema ſit. „ Hæc ibi. Non enim eſſet vere Mater Dei, ſi verbum ex ea corpus non aſſumpſiſſet, aut aliunde habuiſſet: ut patet. Item a 1. *p. a. nu.* 14. 15. 455. *cum Elucid. Tertio* vides: &c.

A R T I C U L U S III. 35

Utrum Filius Dei aſſumpſerit animam.

3. d. 2. q. 1. a. 3. qu. 2. Et 4. cont. ca. 32. 34. princ. 35. 37. fi. & 41. Et verit. qu. 20. ar. 1. co. & un. art. 1. c. 2. & op. 2. c. 211.

AD Tertium ſic proceditur. Videtur, quod Filius Dei animam non aſſumpſerit. Joannes enim incarnationis myſterium tradens dixit: (*Joan.* 1.) *Verbum caro factum eſt*, nulla facta de anima mentione: Non autem dicitur caro factum, eo quod ſit

in carnem converſum, ſed quia carnem aſſumpſit. Non ergo videtur aſſumpſiſſe animam.

2. Præterea. Anima neceſſaria eſt corpori, ad hoc quod per eam vivificetur: Sed ad hoc non fuit neceſſaria corpori Chriſti, ut videtur, quia ipſum Verbum Dei eſt, de quo dicitur in Pſalm. 35. *Domine, apud te eſt fons vitæ*. Superfluum ergo fuiſſet animam adeſſe, Verbo præſente: Deus autem, & natura nihil fruſtra faciunt, ut etiam Philoſoph. dicit in 1. de Cœlo. (*tex.* 32. *& lib.* 2. *tex.* 59. *to.* 2.) Ergo videtur, quod Filius Dei animam non aſſumpſerit.

3. Præterea. Ex unione animæ ad corpus conſtituitur natura communis, quæ eſt ſpecies humana: *In Domino* autem *Jeſu Chriſto non eſt communem ſpeciem accipere*, ut Damaſcenus dicit in tertio libro. (*orthod. fid. cap.* 3. *circa med.*) Non igitur aſſumpſit animam.

Sed Contra eſt, quod Auguſtinus dicit in libro de agone Chriſtiano: (*cap.* 21. *tom.* 3.) „ Non eos audiamus, qui ſolum humanum corpus dicunt eſſe „ ſuſceptum a Verbo Dei; & ſic audiunt, quod dictum eſt, Verbum caro factum eſt, ut negent illum hominem vel animam, vel aliquid hominis „ habuiſſe, niſi carnem ſolam.

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut dicit Auguſtinus in libro de hæreſibus, (*hæreſi* 49. *&* 55. *tom.* 6.) opinio fuit primo quidem Arrii, & poſtea Apollinaris, quod Filius Dei ſolam carnem aſſumpſit abſque anima, ponentium quod Verbum fuerit carni loco animæ. Ex quo ſequebatur, quod in Chriſto non fuerint duæ naturæ, ſed una tantum. ex anima enim, & carne una natura humana conſtituitur. Sed hæc poſitio ſtare non poteſt propter *tria*. *Primo* quidem, quia repugnat auctoritati Scripturæ, in qua Dominus de ſua anima facit mentionem Matt. 26. *Triſtis eſt anima mea uſque ad mortem*. & Joann. 10. *Poteſtatem habeo ponendi animam meam*. Sed ad hoc reſpondebat Apollinaris, quod in his verbis anima metaphorice ſumitur. per quem modum in veteri Teſtamento Dei anima commemoratur Iſaiæ 1. *Calendas veſtras, & ſolemnitates veſtras odivit anima mea*. Sed, ſicut dicit Auguſtinus in libro octoginta trium QQ. (*qu.* 80. *a med. to.* 4.) Euangeliſtæ in euangelica narratione narrant, quod miratus eſt Jeſus, & iratus, & contriſtatus, & quod eſuriit. Quæ quidem ita demonſtrant eum veram animam habuiſſe, ſicut ex hoc quod comedit, & dormivit, & fatigatus eſt, demonſtratur eum habuiſſe ve-

verum corpus humanum: Alioquin ſi hæc ad metaphoram referantur, cum ſimilia legantur in veteri Teſtamento de Deo, peribit fides Euangelicæ narrationis. Aliud enim eſt, quod prophetice nuntiatur in figuris, aliud quod ſecundum rerum proprietatem ab Euangeliſtis hiſtorice ſcribitur. *Secundo* derogat prædictus error utilitati Incarnationis, quæ eſt liberatio hominis. Ut enim argumentatur Auguſtinus in lib. cont. Felicianum, (*cap. 13. a med. to. 6.*) „ Si accepta carne Filius Dei animam omiſit, „ aut innoxiam ſciens, medicinæ indigentem non „ credidit: aut a ſe alienam putans, redemptionis „ beneficio non donavit; aut ex toto inſanabilem „ judicans, curare nequivit; aut ut vilem, & quæ „ nullis uſibus apta videretur, abjecit. Horum duo „ blaſphemiam important in Deum. Quomodo enim „ diceretur Omnipotens, ſi curare non potuit deſperatam? aut quomodo omnium Deus, ſi non ipſe „ fecit animam noſtram? Duobus autem aliis, in „ uno animæ cauſa neſcitur, in altero meritum non „ tenetur. An intelligere cauſam putandus eſt animæ, qui eam ad accipiendam legem habitu inſitæ rationis inſtructam a peccato voluntariæ tranſgreſſionis nititur ſeparare? Aut quomodo ejus generoſitatem novit, qui ignobilitatis vitio dicit eſſe deſpectam? Si originem attendas, pretioſior eſt „ animæ ſubſtantia; ſi tranſgreſſionis culpam, propter intelligentiam, pejor eſt carne. Ego autem „ Chriſtum & perfectam ſapientiam ſcio, & piiſſimum eſſe non dubito: quorum primo meliorem, „ & prudentiæ capacem non deſpexit: ſecundo eam, „ quæ magis fuerat vulnerata, ſuſcepit. *Tertio* vero hæc poſitio eſt contra ipſam incarnationis veritatem. Caro enim, & cæteræ partes hominis per animam ſpeciem ſortiuntur. Unde, recedente anima, non eſt os, aut caro, niſi æquivoce, ut patet per Philoſoph. in 2. de Anima, (*tex. 9. to. 2.*) & 7. Metaph. (*tex. 34. to. 3.*)

Ad primum ergo dicendum, quod cum dicitur, *Verbum caro factum eſt*, caro ponitur pro toto homine; ac ſi diceretur, *Verbum homo factum eſt*: ſicut & Iſa. 40. *Videbit omnis caro pariter, quod os Domini locutum eſt*. Ideo autem totus homo per carnem ſignificatur, quia, ut dicitur in auctoritate inducta, per carnem Filius Dei viſibilis apparuit: unde ſubditur, *Et vidimus gloriam ejus*. Vel ideo quia, ut Auguſtinus dicit in lib. 83. QQ. (*qu. 80. parum a princ. to. 4.*) „ in tota illa unitate ſuſce- „ ptionis principale Verbum eſt, extrema autem,

„ atque ultima caro. Volens itaque Euangeliſta com-
„ mendare pro nobis dilectionem humilitatis Dei,
„ Verbum, & carnem nominavit, prætermittens a-
„ nimam, quæ eſt Verbo inferior, carne præſtan-
„ tior. Rationabile etiam fuit, ut nominaret carnem, quæ propter hoc quod magis diſtat a Verbo, minus aſſumptibilis videbatur.

Ad ſecundum dicendum, quod Verbum eſt fons vitæ, ſicut prima cauſa vitæ effectiva: Sed anima eſt principium vitæ corporis, tanquam forma ipſius: Forma autem eſt effectus agentis. Unde ex præſentia Verbi magis concludi poſſet, quod corpus eſſet animatum: ſicut ex præſentia ignis poteſt concludi, quod corpus, cui ignis adhæret, ſit calidum.

Ad tertium dicendum, quod non eſt inconveniens, imo neceſſarium dicere, quod in Chriſto fuerit natura, quæ conſtituitur per animam corpori advenientem. Damaſcenus autem negat in Domino Jeſu Chriſto eſſe communem ſpeciem, quaſi aliquid tertium reſultans ex unione divinitatis, & humanitatis.

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem interimas hæreſim *Arrii*, & *Apollinaris* dicentium, filium Dei non aſſumpſiſſe animam. *Secundo* habes: quomodo per rationem oſtendas, hanc merito damnari a Concil. *Epheſ.* 1. Can. 13. „ Non di-
„ cimus, quod Dei natura converſa, vel immutata
„ ſit: ſed quod carnem anima rationali ſibi copula-
„ verit verbum ſubſtantialiter: & ineffabiliter fa-
„ ctus ſit homo. *Hæc ibi*. *Item a Concilio* Rom.
„ *ſub* Damaſo *Papa*. Anathematizamus eos, qui pro
„ hominis anima rationali, & intelligibili dicunt,
„ Dei Verbum in humana carne verſatum: cum i-
„ pſe filius ſit verbum Dei, & pro anima rationali,
„ & intelligibili in ſuo corpore non fuerit, ſed no-
„ ſtram, ideſt, rationalem, & intelligibilem ſine
„ peccato animam ſuſceperit. „ Hæc illud. De quo vide in libris Conciliorum inter decreta Damaſi Papæ. Item a Concilio *Chalcedo.* dicente. „ Conſen-
„ tientes ſanctis Patribus unum, eundemque filium
„ confiteri Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum con-
„ ſona voce edocemus, pariter perfectum eundem
„ in deitate Deum, & hominem verum eundem ex
„ anima rationali, & corpore, &c. *Vide ſup. q.* 4.
„ *a.* 4. *app. Item a Papa Eugen. IV.* in Concil. *Flor.*
„ Sacroſancta Eccleſia anathematizat Arrium, qui
„ aſſe-

„ aſſerens corpus ex virgine aſſumptum anima caruiſſe, voluit, loco animæ fuiſſe deitatem. „ Hæc ille in conſtit. ſuper unio. Jacobino. Item ab Eccleſia in offic. Circumc. Domini. *Creator generis humani animatum corpus ſumens de virgine naſci dignatus eſt*. Hæc ibi. *Tertio* vides: quomodo, ex his, &c.

ARTICULUS IV. 36

Utrum Filius Dei aſſumere debuerit intellectum.

3. *d.* 2. *q.* 1. *a.* 3. *q.* 2. *Et* 4. *con. c.* 33. *&* *ver. qu.* 20. *art.* 1. *&* *un. art.* 1. *c.* *&* *op.* 2. *c.* 212.

AD Quartum ſic proceditur. Videtur, quod Filius Dei non aſſumpſerit mentem humanam, ſive intellectum. Ubi enim eſt præſentia rei, non requiritur ejus imago: Sed homo ſecundum mentem eſt ad imaginem Dei, ut Auguſtinus dicit in lib. 14. de Trinit. (*c.* 3. *&* 6. *to.* 3.) Cum ergo in Chriſto fuerit præſentia ipſius divini Verbi, non oportuit ibi eſſe mentem humanam.

2. Præterea. Major lux offuſcat minorem: Sed Verbum Dei, quod eſt *lux illuminans omnem hominem venientem in hunc mundum*, ut dicitur Joan. 1. comparatur ad mentem, ſicut lux major ad minorem, quia & ipſa mens lux quædam eſt, quaſi lucerna illuminata a prima luce. Proverb. 20. *Lucerna Domini ſpiraculum hominis*. Ergo in Chriſto, qui eſt Verbum Dei, non fuit neceſſarium eſſe mentem humanam.

3. Præterea. Aſſumptio humanæ naturæ a Dei Verbo dicitur incarnatio ejus: Sed intellectus, ſive mens humana neque eſt caro, neque actus carnis; quia nullius corporis actus eſt, ut probatur in 3. de anima. (*implicite tex.* 6. *tom.* 2.) Ergo videtur, quod Filius Dei humanam mentem non aſſumpſerit.

Sed Contra eſt, quod Auguſtinus dicit in libro de fide ad Petr. (*cap.* 14. *to.* 3. („ Firmiſſime tene, & „ nullatenus dubites, Chriſtum Filium Dei habere „ veram noſtri generis carnem, & animam rationalem, qui de carne ſua dicit: Palpate, & videte, quia ſpiritus carnem, & oſſa non habet, ſicut me videtis habere. (*Luc. ult.*) Animam quoque ſe habere oſtendit, dicens: Ego pono ani-

„ mam meam, & iterum ſumo eam: (*Joann.* 10.)
„ Intellectum quoque animæ oſtendit ſe habere,
„ dicens: Diſcite a me, quia mitis ſum, & humi-
„ lis corde: (*Matth.* 11.) Et de ipſo per Prophe-
„ tam Deus dicit: Ecce intelliget puer meus. (*I-*
„ *ſaiæ* 52.)

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut Auguſtinus dicit in lib. de hæreſibus, (*hæreſi* 49. & 55. *to.* 6.) Apollinariſtæ de anima Chriſti a Catholica Eccleſia diſſenſerunt, dicentes, ſicut Arriani, Deum Chriſtum carnem ſolam ſine anima ſuſcepiſſe: In qua quæſtione teſtimoniis Euangelicis victi, mentem defuiſſe animæ Chriſti, ſed pro hac ipſum Verbum in ea fuiſſe dixerunt.

Sed hæc poſitio eiſdem rationibus convincitur, ſicut & prædicta. *Primo* enim hoc adverſatur narrationi Euangelicæ, quæ commemorat eum fuiſſe miratum, ut patet Matth. 8. Admiratio autem abſque ratione eſſe non poteſt: quia importat collationem effectus ad cauſam; dum ſc. aliquis videt effectum, cujus cauſam ignorat, & quærit, ut dicitur in princ. Metaph. (*ca.* 2. *in med. to.* 3.) *Secundo* repugnat utilitati incarnationis, quæ eſt juſtificatio hominis a peccato. Anima enim humana non eſt capax peccati, nec gratiæ juſtificantis, niſi per mentem. Unde præcipue oportuit mentem humanam aſſumi. Unde dicit Damaſcenus in 3. lib. (*orthod. fid. c.* 6. *cir. med.*) quod *Dei Verbum aſſumpſit corpus, & animam intellectualem, & rationalem*. Et poſtea ſubdit: *Totus toti unitus eſt, ut toti mihi ſalutem largiretur. quod enim inaſſumptum eſt, incurabile eſt*. *Tertio* hoc repugnat veritati Incarnationis. Cum enim corpus proportionetur animæ, ſicut materia propriæ formæ, non eſt vere caro humana, quæ non eſt perfecta anima humana, ſcilicet rationali. Et ideo ſi Chriſtus animam ſine mente habuiſſet, non habuiſſet veram carnem humanam, ſed beſtialem: quia per ſolam mentem anima noſtra differt ab anima beſtiali. Unde dicit Auguſtinus in lib. 83. QQ. (*q.* 80. *cir. princ. to.* 4.) quod ſecundum hunc errorem ſequeretur, quod Filius Dei *belluam quandam cum figura humani corporis ſuſcepiſſet*. quod iterum repugnat veritati divinæ, quæ nullam patitur fictionis falſitatem.

Ad primum ergo dicendum, quod ubi eſt ipſa res per ſui præſentiam, non requiritur ejus imago, ad hoc quod ſuppleat locum rei. ſicut ubi eſt Imperator, milites non venerantur ejus imaginem: Sed tamen requiritur cum præſentia rei imago i-

pſius, ut perficiatur ex ipſa rei præſentia: ſicut imago in cera perficitur per impreſſionem ſigilli, & imago hominis reſultat in ſpeculo per ejus præſentiam. Unde ad perficiendam mentem humanam neceſſarium fuit, quod eam ſibi Verbum Dei univerit.

Ad ſecundum dicendum, quod lux major evacuat lucem minorem alterius corporis illuminantis; non tamen evacuat, ſed perficit lucem corporis illuminati. ad præſentiam enim ſolis ſtellarum lux obſcuratur, ſed aeris lumen perficitur: Intellectus autem, ſeu mens hominis eſt quaſi lux illuminata a luce divini Verbi. Et ideo per præſentiam Verbi non evacuatur mens hominis, ſed magis perficitur.

Ad tertium dicendum, quod licet potentia intellectiva non ſit alicujus corporis actus; ipſa tamen eſſentia animæ humanæ, quæ eſt forma corporis, requiritur quod ſit nobilior, ad hoc quod habeat potentiam intelligendi. & ideo neceſſe eſt, ut corpus melius diſpoſitum ei reſpondeat.

A P P E N D I X.

EX artic. habes *primo:* quomodo per rationem interimas hæreſim *Apollinaris* dicentis, quod Chriſtus aſſumpſit animam, quæ mentem non habebat: ſed verbum divinum fuit pro mente in homine aſſumpto. *Secundo* habes: quomodo per rationem oſtendas, hanc merito damnari a Conciliis ſup. *a.* 3. *append.* & *q.* 4. *art.* 4. *append.* Item a *Clemente V.* in Concilio *Vienneſi*, per hoc, quod dicit. „ Fidei „ catholicæ fundamento firmiter inhærentes aperte „ cum ſancta matre Eccl. confitemur, unigenitum „ Dei filium corpus humanum paſſibile, & animam „ intellectivam, ſeu rationalem ipſum corpus vere, per ſe, & eſſentialiter informantem aſſumpſiſ„ ſe ex tempore in virginali thalamo ad unitatem „ ſuæ perſonæ. „ Hæc in Clementi. de ſum. Trin. & fid. cathol. Item a Concilio *Tolet. primo*, in aſſertione fidei contra *Priſcillianiſtas*. *Si quis dixerit, vel crediderit, carnem tantum ſine anima a filio Dei fuiſſe ſuſceptam: anathema ſit*. Hæc ibi. Ubi per ly *anima* intelligit animam intellectivam: nam dixerat, filium Dei eſſe per aſſumptionem verum hominem. Item a Papa *Eugenio IV.* in Concil. *Flor. Sacroſancta Eccleſia anathematizat Apollinarem, qui in Chriſto ſolam poſuit animam ſenſitivam, & deitatem Verbi vicem rationalis animæ tenuiſſe*. Hæc ille in conſtitut. ſuper unio. Jacobinorum. *Vide* 1.

q. 3. *art.* 2. *&* 8. *cum Elucid. Tertio* vides : quomodo, &c.

QUÆSTIO VI.

De modo aſſumptionis quantum ad ordinem, in ſex articulos diviſa.

DEinde conſiderandum eſt de ordine aſſumptionis prædictæ.

Circa quod quæruntur ſex.

Primo. Utrum Filius Dei aſſumpſerit carnem mediante anima.
Secundo. Utrum aſſumpſerit animam mediante ſpiritu, ſive mente.
Tertio. Utrum anima fuerit prius aſſumpta a Verbo, quam caro.
Quarto. Utrum caro Chriſti fuerit prius a Verbo aſſumpta, quam animæ unita.
Quinto. Utrum tota humana natura ſit aſſumpta mediantibus partibus.
Sexto. Utrum ſit aſſumpta mediante gratia.

ARTICULUS I. 37

Utrum Filius Dei aſſumpſerit carnem mediante anima.

3. *d.* 2. *qu.* 2. *a.* 1. *& d.* 3. *q.* 5. *ar.* 2. *Et* 4. *con. c.* 44. *& ſpirit. art.* 3. *ad* 5.

AD Primum ſic proceditur. Videtur, quod Filius Dei non aſſumpſerit carnem mediante anima. Perfectior enim eſt modus, quo Filius Dei unitur humanæ naturæ, & partibus ejus, quam quo eſt in omnibus creaturis : Sed in creaturis eſt immediate per eſſentiam, potentiam, & præſentiam. Ergo multo magis Filius Dei immediate unitur carni, & non mediante anima.

2. Præterea. Anima, & caro unita ſunt Dei Verbo in unitate hypoſtaſis, ſeu perſonæ : Sed corpus immediate pertinet ad perſonam, ſive hypoſtaſim hominis, ſicut & anima : quinimo magis videtur ſe de propinquo habere ad hypoſtaſim hominis corpus, quod eſt materia, quam anima, quæ eſt forma : quia principium individuationis, quæ importatur in nomine hypoſtaſis, videtur eſſe materia. Ergo Filius

lius Dei non aſſumpſit carnem mediante anima.

3. Præterea. Remoto medio, ſeparantur ea quæ per medium conjunguntur; ſicut remota ſuperficie, ceſſaret color a corpore, qui ineſt corpori per ſuperficiem: Sed ſeparata per mortem anima, adhuc remanet unio Verbi ad carnem, ut infra patebit. (*q.* 50. *a.* 2. *&* 3.) Ergo Verbum non conjungitur carni mediante anima.

Sed Contra eſt, quod Auguſt. dicit in Epiſt. ad Voluſianum (*quæ eſt* 3. *ante med. tom.* 2.) *Ipſa magnitudo divinæ virtutis animam ſibi rationalem, & per eandem corpus humanum, totumque omnino hominem in melius mutandum cooptavit*.

Reſpondeo dicendum, quod medium dicitur reſpectu principii, & finis. Unde ſicut principium, & finis important ordinem, ita & medium. Eſt autem *duplex* ordo. *unus* quidem temporis: *alius* autem naturæ. Secundum autem ordinem temporis non dicitur in myſterio Incarnationis aliquid medium: quia totam humanam naturam ſimul ſibi Verbum Dei univit, ut infra patebit. (*qu.* 33. *a.* 3.) Ordo autem naturæ inter aliqua poteſt attendi *dupliciter*: *Uno modo* ſecundum gradum dignitatis: ſicut dicimus angelos eſſe medios inter homines, & Deum: *Alio modo* ſecundum rationem cauſalitatis: ſicut dicitur media cauſa exiſtere inter primam cauſam, & ultimum effectum. Et hic ſecundus ordo aliquo modo conſequitur primum. ſicut enim dicit Dion. 4. c. de div. nom. (*lect.* 3. *implic. & c.* 12. *&* 13. *Cæleſt. Hierarch.*) *Deus per ſubſtantias magis ſibi propinquas agit in ea, quæ ſunt magis remota*.

Sic ergo *ſi attendamus gradum dignitatis, anima media invenitur inter Deum, & carnem*: *Et ſecundum hoc poteſt dici, quod Filius Dei univit ſibi carnem mediante anima Sed & ſecundum ordinem cauſalitatis ipſa anima eſt aliqualiter cauſa carnis uniendæ Filio Dei*. Non enim eſſet aſſumptibilis, niſi per ordinem quem habet ad animam rationalem, ſecundum quam habet quod ſit caro humana. Dictum eſt enim ſupra, (*q.* 4. *a.* 1.) quod natura humana præ cæteris eſt aſſumptibilis.

Ad primum ergo dicendum, quod *duplex* ordo conſiderari poteſt inter creaturam, & Deum. *Unus* quidem, ſecundum quod creaturæ cauſantur a Deo, & dependent ab ipſo, ſicut a principio ſui eſſe: Et ſic propter infinitatem ſuæ virtutis Deus immediate attingit quamlibet rem, cauſando, & conſervando: Et ad hoc pertinet, quod Deus immediate eſt in omni-

mnibus per eſſentiam, præſentiam, & potentiam. *Alius* autem ordo eſt, ſecundum quod res reducuntur in Deum, ſicut in finem: *Et quantum ad hoc invenitur medium inter creaturam, & Deum*: quia inferiores creaturæ reducuntur in Deum per ſuperiores, ut dicit Dion. in lib. Eccleſiaſticæ Hierarch. (*c.* 5. *inter princ. & med.*) Et ad hunc ordinem pertinet aſſumptio humanæ naturæ a Verbo Dei, quod eſt terminus aſſumptionis, & ideo per animam unitur carni.

Ad ſecundum dicendum, quod ſi hypoſtaſis Verbi Dei conſtitueretur ſimpliciter per humanam naturam, ſequeretur quod corpus eſſet ei vicinius, cum ſit materia, quæ eſt individuationis principium: ſicut & anima, quæ eſt forma ſpecifica, propinquius ſe habet ad naturam humanam. Sed quia hypoſtaſis Verbi eſt prior, & altior, quam humana natura, tanto id quod eſt in humana natura, propinquius ad eam ſe habet, quanto eſt altius. Et ideo propinquior eſt Verbo Dei anima, quam corpus.

Ad tertium dicendum, quod nihil prohibet, aliquid eſſe cauſam alicujus quantum ad aptitudinem, & congruitatem, quo tamen remoto, illud non tollitur: quia etſi fieri alicujus dependet ex aliquo, poſtquam tamen eſt in facto eſſe, ab eo non dependet: Sicut ſi inter aliquos amicitia cauſatur aliquo mediante, eo recedente adhuc amicitia remanet: & ſi aliqua in matrimonium ducitur propter pulchritudinem, quæ facit congruitatem in muliere ad copulam conjugalem, tamen pulchritudine ceſſante, adhuc durat copula conjugalis. Et ſimiliter ſeparata anima, remanet unio Verbi ad carnem.

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem & oſtendas, & recte intelligas, merito inſinuatum eſſe a Scripturis, & Auguſtino, quod filius Dei aſſumpſit carnem, mediante anima. A D. Aug. quidem, *ut in arg. contr.* A ſcripturis vero per hoc, quod dicitur Philip. 2. *Exinanivit ſemetipſum, formam ſervi accipiens, & habitu inventus, ut homo.* Nam per ly *formam* intelligitur anima, juxta id, quod docet Philoſ. unumquodque videri illud, quod eſt potiſſimum in eo: quoniam nobiliſſimum in natura humana, quam ly *formam* ſervi denotat, ſi pro forma totius accipiatur, eſt iſta forma partis, ideſt,

ideſt, anima rationalis: in cujus ſignum ipſa dat ſpeciem, de qua ibi connectit Apoſt. ly *in ſimilitudinem* (ſcilicet ſpecificam) *hominum factus*. Sequendo igitur hanc expoſitionem de forma partis, tunc per ly *habitu* intelligetur corpus inquantum, ſcilicet, per ipſum, tamquam per quoddam tegumentum, videtur anima. Unde & in hoc ſenſu corpus vocatur pallium, ac ſtola: ſecundum Concil. *Hiſpalenſe ſecundum*, Can. 13. Ex Prophetis illud: *Lavabit in vino ſtolam ſuam, & in ſanguine vitæ pallium ſuum. Quid hic pallium, quid ſtola, niſi caro Chriſti paſſionis ſanguine decorata?* Hæc ibi. Ex ordine ergo, quo Apoſtolus talem exinanitionem commemorans animam prius poſuit, quam corpus, Theologis ſcholaſticis ſubindicavit, quod anima mediante, filius Dei coaſſumpto corpore inventus eſt homo. *Secundo* vides: quomodo, &c.

ARTICULUS II. 38

Utrum Dei Filius aſſumpſerit animam mediante ſpiritu, ſive mente.

Locis ſupra a. 1. notatis.

AD Secundum ſic proceditur. Videtur, quod Filius Dei non aſſumpſerit animam mediante ſpiritu. Idem enim non cadit medium inter ſeipſum, & aliquid aliud: Sed ſpiritus, ſive mens non eſt aliud in eſſentia ab ipſa anima, ut in prima parte habitum eſt. (*qu. 77. art. 1. ad 1.*) Ergo Filius Dei non aſſumpſit animam mediante ſpiritu, ſive mente.

2. Præterea. Illud, quo mediante facta eſt aſſumptio, videtur eſſe magis aſſumptibile: Sed ſpiritus, ſive mens non eſt magis aſſumptibilis, quam anima: quod patet ex hoc, quod ſpiritus angelici non ſunt aſſumptibiles, ut ſupra dictum eſt. (*q. 4. a. 1.*) Ergo videtur, quod Filius Dei non aſſumpſerit animam mediante ſpiritu.

3. Præterea. Poſterius aſſumitur a primo mediante priori: Sed anima nominat ipſam eſſentiam, quæ eſt prior naturaliter, quam ipſa potentia ejus, quæ eſt mens. Ergo videtur, quod Filius Dei non aſſumpſerit animam mediante ſpiritu, ſive mente.

Sed Contra eſt, quod Auguſt. dicit in lib. de agone Chriſtiano: (*cap. 18. to. 3.*) *Inviſibilis, & incom-*

commutabilis veritas per ſpiritum animam , & per animam corpus accepit.

Reſpondeo dicendum , quod , ſicut dictum eſt , (*a. præc.*) *Filius Dei dicitur aſſumpſiſſe carnem anima mediante* , tum propter ordinem dignitatis , tum etiam propter congruitatem aſſumptionis . Utrumque autem horum invenitur, ſi comparemus intellectum, qui ſpiritus dicitur, ad cæteras animæ partes . Non enim anima eſt aſſumptibilis ſecundum congruitatem, niſi per hoc quod eſt capax Dei , ad imaginem ejus exiſtens : quod eſt ſecundum mentem , quæ ſpiritus dicitur , ſecundum illud Epheſ. 4. *Renovamini ſpiritu mentis veſtræ* . Similiter etiam intellectus inter cæteras partes animæ eſt ſuperior, & dignior , & Deo ſimilior . Et ideo , ut Damaſc. dicit in 3. lib. (*orth. fid. c. 6. cir. med.*) *unitum eſt carni per medium intellectum Verbum Dei. Intellectus enim eſt quid animæ puriſſimum : Sed & Deus eſt intellectus*.

Ad primum ergo dicendum , quod etſi intellectus non ſit aliud ab anima ſecundum eſſentiam ; diſtinguitur tamen ab aliis partibus animæ ſecundum rationem potentiæ: Et ſecundum hoc competit ſibi ratio medii.

Ad ſecundum dicendum , quod ſpiritui angelico non deeſt congruitas ad aſſumptionem propter defectum dignitatis, ſed propter irreparabilitatem caſus: Quod non poteſt dici de ſpiritu humano , ut patet ex his quæ in 1. parte dicta ſunt. (*q. 62. a. 8. & q. 64. a. 2.*)

Ad tertium dicendum, quod anima , inter quam , & Dei Verbum ponitur medium intellectus , non accipitur pro eſſentia animæ, quæ eſt omnibus potentiis communis, ſed pro potentiis inferioribus , quæ ſunt omni animæ communes.

A P P E N D I X.

EX artic. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas , merito eſſe a ſcripturis , & Aug. inſinuatum quod filius Dei aſſumpſit animam mediante ſpiritu. A D. Aug. quidem , ut *in arg. contr.* A ſcripturis vero (præſuppoſita incarnatione) per hoc, quod dicitur Jo. 4. *Spiritus eſt Deus*: *& tales quærit, qui adorent eum in ſpiritu* . Cum ergo ſpiritus magis diligat ſpiritum , & per prius conjungatur ſpiritui , ſecundum illud proportionaliter dictum Eccl. 13. *omnis homo diligit proximum ſibi , & ſimili ſibi ſociabitur;* ſequitur manifeſte ſecundum il-

lam

lam Euangelii ſententiam, quod animæ medio ſpiritu conjunctus ſit Deus. *Secundo* vides: quomodo &c.

ARTICULUS III. 39

Utrum anima a Dei Filio prius fuerit aſſumpta, quam caro.

Inf. a. 4. *&* *q.* 33. *art.* 1. *ad* 2. *&* 3. *&* *q.* 35. *ar.* 4. *Et* 3. *d.* 2. *qu.* 2. *&* 3. *d.* 2. *qu.* 5. *art.* 2. *Et* 4. *cont. c.* 33. 44. *&* 45.

AD Tertium ſic proceditur. Videtur, quod anima Chriſti fuerit prius aſſumpta a Verbo quam caro. Filius enim Dei aſſumpſit carnem mediante anima, ut dictum eſt: (*a.* 1. *hu. q.*) Sed prius pervenitur ad medium, quam ad extremum. Ergo Filius Dei aſſumpſit prius animam, quam corpus.

2. Præterea. Anima Chriſti eſt dignior Angelis, ſecundum illud Pſal. 96. *Adorate eum omnes Angeli ejus:* Sed Angeli creati ſunt a principio, ut in primo habitum eſt. (*q.* 46. *a.* 3. *&* *q.* 61. *a.* 2. *&* 3.) Ergo & anima Chriſti, quæ non fuit ante creata, quam aſſumpta. dicit enim Damaſc. in 3. lib. (*orth. fid. c.* 2. 3. *&* 9.) quod *numquam neque anima, neque corpus Chriſti propriam habuerunt hypoſtaſim præter Verbi hypoſtaſim.* Ergo videtur, quod anima fuerit ante aſſumpta, quam caro, quæ eſt concepta in utero Virginis.

3. Præterea. Joan. 1. dicitur: *Vidimus eum plenum gratiæ, & veritatis.* & poſtea ſubditur, quod *de plenitudine ejus nos omnes accepimus*, ideſt omnes fideles quocumque tempore, ut Chryſoſt. exponit: (*Hom.* 13. *in Joan. aliquant. a princ.*) Hoc autem non eſſet, niſi anima Chriſti habuiſſet plenitudinem gratiæ, & veritatis ante omnes Sanctos, qui fuerunt ab origine mundi: quia cauſa non eſt poſterior cauſato. Cum igitur plenitudo gratiæ, & veritatis fuerit in anima Chriſti ex unione ad Verbum, ſecundum illud quod ibidem dicitur, *Vidimus gloriam ejus, quaſi unigeniti a Patre, plenum gratiæ, & veritatis*, conſequens videtur, quod a principio mundi anima Chriſti fuerit a Verbo Dei aſſumpta.

Sed Contra eſt, quod Damaſc. dicit in 4. lib. (*orth. fid. c.* 6. *in prin.*) *Non, ut quidam mentiuntur, ante eam, quæ eſt ex Virgine, incarnationem*, in-

intellectus eſt unitus Deo Verbo , & ex tunc vocatus eſt Chriſtus.

Reſpondeo dicendum , quod Origenes poſuit in ſuo Periarch. (*l.* 1. *c.* 7. & 8. & *l.* 2. *c.* 8.) omnes animas a principio fuiſſe creatas , inter quas etiam poſuit animam Chriſti creatam.

Sed hoc quidem eſt inconveniens , ſi ponatur quod fuerit tunc creata , ſed non ſtatim Verbo unita: Quia ſequeretur , quod anima illa aliquando habuiſſet propriam ſubſiſtentiam ſine Verbo : Et ſic cum fuiſſet a Verbo aſſumpta , vel non eſſet facta unio ſecundum ſubſiſtentiam , vel corrupta fuiſſet ſubſiſtentia animæ præexiſtens.

Similiter etiam eſt inconveniens, ſi ponatur quod anima illa fuerit a principio Verbo unita , & poſtmodum in utero Virginis incarnata ; quia ſic ejus anima videretur eſſe non ejuſdem naturæ cum noſtris, quæ ſimul creantur , dum corporibus infunduntur . Unde Leo Papa dicit in Epiſt. ad Julianum, (*quæ eſt* 11. *verſus fi.*) quod *non alterius naturæ erat caro ejus, quam noſtra; nec alio illi, quam cæteris hominibus anima eſt principio inſpirata.*

Ad primum ergo dicendum, quod, ſicut ſupra dictum eſt, (*a.* 1. *hu.q.*) anima Chriſti dicitur eſſe medium in unione carnis ad Verbum ſecundum ordinem naturæ : non autem oportet ex hoc , quod fuerit medium ex ordine temporis.

Ad ſecundum dicendum , quod , ſicut Leo Papa in eadem Epiſt. (*loc. cit.*) dicit, anima Chriſti excellit noſtras animas *non diverſitate generis, ſed ſublimitate virtutis.* eſt enim ejuſdem generis cum noſtris animabus: ſed excellit etiam Angelos ſecundum plenitudinem gratiæ , & veritatis. Modus autem creationis reſpondet animæ ſecundum proprietatem ſui generis, ex quo habet, cum ſit corporis forma, ut creetur ſimul dum corpori infunditur, & unitur: Quod non competit Angelis, qui ſunt ſubſtantiæ omnino a corporibus abſolutæ.

Ad tertium dicendum, quod de plenitudine Chriſti omnes homines accipiunt ſecundum fidem, quam habent in ipſum . Dicitur enim Rom. 3. quod *juſtitia Dei eſt per fidem Jeſu Chriſti in omnes , & ſuper omnes , qui credunt in ipſum.* Sicut autem nos in ipſum credimus ut in jam natum ; ita antiqui crediderunt in ipſum ut in naſciturum. *Habentes enim eundem ſpiritum fidei credimus*, ut dicitur 2. ad Corinth. 4. Habet autem fides , quæ eſt in Chriſtum , virtutem juſtificandi ex propoſito gratiæ Dei, ſecundum illud Rom. 4. *Ei qui non operatur* ,

cre-

credenti autem in eum qui juſtificat impium, fides reputatur ad juſtitiam ſecundum propoſitum gratiæ Dei. Unde quia hoc propoſitum eſt æternum, nihil prohibet, per fidem Jeſu Chriſti aliquos juſtificari, etiam antequam ejus anima eſſet plena gratia, & veritate.

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem interimas hæreſim quorundam dicentium, animam Chriſti prius fuiſſe unitam verbo, quam carni. Hanc hæreſim videtur *Nicephorus Caliſtus lib. 17. c.* 28. attribuere *Origeni*: quoniam poſt multos anathematiſmos ex *quinta* ſynodo *Conſtantinopolitana* prolatos contra quamplures hæreſes, inter quas & prædictam connumerat, ſubinfert ex eadem ſynodo: „ Anathema ſit Origeni, qui & Adamantius dictus „ eſt: & hæc promulgavit una cum deteſtandis ejus, „ & execrandis erroribus: & omni homini, qui hæc „ ſentit, aut afferit, aut aliqua ex parte quocun„ que prorſus tempore ea defendere audet. „ Hæc ibi. *Secundo* habes: quomodo per rationem oſtendas, illam merito damnari a *quinta* ſynodo præmiſſa. „ Si quis dicit, aut ſentit, animam Domini præexi„ ſtere, unitamque eſſe Deo verbo ante incarnatio„ nem, & nativitatem ex virgine, anathema ſit. Hæc illa: ut refert Nicephorus lib. & cap. citatis. Item a *ſexta* ſynodo *Conſtantinopolitana* actio. 11. „ Incarnatur verbum Deus, non præfatæ carni co„ pulatus, præformatove, atque in ſeſe ſubſiſtenti a„ liquando corpori conlinitus, vel animæ præexi„ ſtenti conjunctus: ſed cum verbi ipſius naturali „ conventu ſubſiſtentiam habitura concurrerunt: & „ nec quantum in ictu oculi hanc, quam illam prio„ rem habentia. *Hæc ibi ex epiſtola Sophronii Pa„ triarchæ Hieroſolymorum. Item a Papa* Leone I. „ Arbitror, talia loquentem hoc habere perſuaſum; „ quod anima, quam Salvator aſsumpſit, prius in „ cœlis ſit commorata, quam de Maria virgine na„ ſceretur, eamque ſibi verbum in utero copularet. „ Sed hoc catholicæ mentes, aureſque non tolerant: „ quia nihil ſecum Dominus de cœlo veniens noſtrę „ conditionis exhibuit: nec animam enim, quæ an„ terior extitiſset: nec carnem, quæ non materni „ corporis eſset, accepit. Natura quippe noſtra non „ ſic aſsumpta eſt, ut prius creata, poſt aſsumere„ tur, ſed ut ipſa aſsumptione crearetur. „ Hæc ille in epiſtola, in ordine 11. ad Julianum epiſcopum.

Coenſem. Item a Damaſceno: ut *in arg. cont. Tertio* vides: quomodo ex his bene penſatis, & applicatis doctrina præſens Angelica viciſſim declaretur, atque confirmetur.

ARTICULUS IV. 40

Utrum caro Chriſti fuerit prius a Verbo aſſumpta, quam animæ unita.

Locis ſupra ar. 3. citatis.

AD Quartum ſic proceditur. Videtur, quod caro Chriſti fuerit prius a Verbo aſſumpta, quam animæ unita. Dicit enim Auguſtinus in lib. de fide ad Pet. (*c.* 18. *tom.* 3.) *Firmiſſime tene, & nullatenus dubites, non carnem Chriſti ſine divinitate conceptam in utero Virginis, priuſquam ſuſciperetur a Verbo, &c.* Sed caro Chriſti videtur prius fuiſſe concepta, quam animæ rationali unita: quia materia, vel diſpoſitio prior eſt in via generationis, quam forma completiva. Ergo prius fuit caro Chriſti aſſumpta, quam animæ unita.

2. Præterea. Sicut anima eſt pars naturæ humanæ, ita & corpus: Sed anima humana non habuit aliud principium ſui eſſe in Chriſto, quam in aliis hominibus, ut patet ex auctoritate Leonis Papæ ſup. inducta. (*a. præc.*) Ergo videtur, quod nec corpus Chriſti aliter habuerit principium eſſendi, quam in nobis: Sed in nobis ante concipitur caro, quam adveniat anima rationalis. Ergo etiam ita fuit in Chriſto: Et ſic caro prius fuit a Verbo aſſumpta, quam animæ unita.

3. Præterea. Sicut dicitur in lib. de cauſis, (*propoſit.* 1. *inter op. Ariſt. to.* 3.) *cauſa prima plus influit in cauſatum, & prius unitur ei, quam cauſa ſecunda:* Sed anima Chriſti comparatur ad Verbum, ſicut cauſa ſecunda ad primam. Prius ergo Verbum eſt unitum carni, quam anima.

Sed Contra eſt, quod Damaſcenus dicit in tertio libro: (*orth. fid. c.* 2. *ad fi.*) *Simul Dei Verbi caro, ſimul caro animata rationalis, & intellectualis.* Non ergo unio Verbi ad carnem præceſſit unionem ad animam.

Reſpondeo dicendum, quod caro humana eſt aſſumptibilis a Verbo ſecundum ordinem, quem habet ad animam rationalem, ſicut ad propriam formam. Hunc autem ordinem non habet, antequam anima rationalis ei adveniat: quia ſimul dum ali-

qua

qua materia ſit propria alicujus formæ, recipit illam formam. unde in eodem inſtanti terminatur alteratio, in quo introducitur forma ſubſtantialis. Et inde eſt, quod caro non debuit ante aſſumi, quam eſſet caro humana: quod factum eſt, anima rationali adveniente. Sicut igitur anima non eſt prius aſſumpta, quam caro; quia contra naturam animæ eſt, ut prius ſit, quam corpori uniatur: ita *caro non debuit prius aſſumi, quam anima*; quia non prius eſt caro humana, quam habeat animam rationalem.

Ad primum ergo dicendum, quod caro humana ſortitur eſſe per animam. Et ideo ante adventum animæ non eſt caro humana, ſed poteſt eſſe diſpoſitio ad carnem humanam. In conceptione tamen Chriſti Spiritus ſanctus, qui eſt agens infinitæ virtutis, ſimul & materiam diſpoſuit, & ad perfectum perduxit.

Ad ſecundum dicendum, quod forma actu dat ſpeciem: materia autem, quantum eſt de ſe, eſt in potentia ad ſpeciem. Et ideo contra rationem formæ eſſet, quod præexiſteret naturæ ſpeciei, quæ perficitur per unionem ejus ad materiam: Non autem eſt contra naturam materiæ, quod præexiſtat naturæ ſpeciei. Et ideo diſſimilitudo, quæ eſt inter originem noſtram, & originem Chriſti, ſecundum hoc quod caro noſtra prius concipitur quam animetur, non autem caro Chriſti, eſt ſecundum illud, quod præcedit naturæ complementum: ſicut & quod nos concipimur ex ſemine viri, non autem Chriſtus: Sed differentia, quæ eſſet quantum ad originem animæ, redundaret in diverſitatem naturæ.

Ad tertium dicendum, quod Verbum Dei per prius intelligitur unitum carni, quam anima per modum communem, quo eſt in cæteris creaturis per eſſentiam, potentiam, & præſentiam. Prius tamen dico non tempore, ſed natura. prius enim intelligitur caro ut quoddam ens, quod a Verbo habet, quam ut animata, quod habet ab anima. Sed unione perſonali prius ſecundum intellectum oportet quod caro uniatur animæ, quam Verbo, quia ex unione ad animam habet, quod ſit unibilis Verbo in perſona: præſertim quia perſona non invenitur niſi in rationali natura.

AP-

APPENDIX.

EX art. habes *primo :* quomodo per rationem interimas hæreſim dicentium : carnem prius eſſe aſſumptam a verbo, quam animam. Hanc hæreſim videtur Nicephorus, &c. ut ſup. *art.* 3. *appen. Secundo* habes: quomodo per rationem oſtendas, illam merito a ſynodo *quinta Conſtantinopolitana* damnari ſic: *Si quis dicit, aut ſentit : prius formatum eſſe corpus Domini noſtri Jeſu Chriſti in utero virginis ſanctæ, & deinceps unitum eſſe ei Deum verbum, atque animam, ut quæ prius extiterit: anathema ſit*. Hæc illa; ut refert Nicephorus loco citato ſup. *art.* 3. *appen.* Item a Papa *Leone*, & ſynodo 6. ſecundum quod referuntur ibid. Item ab eadem ſynodo ſexta ex eadem epiſtola. „ Simul quippe caro, ſimul „ Dei verbi caro: ſimul caro animata rationalis, ſimul „ Dei verbi caro animata rationalis. *Et infra*. Se„ cundum ſubſiſtentiam verbi ad carnem, quæ ex „ nobis eſt, intellectualem, & animatam convenien„ tiam prædicamus. *Hæc ibi*. *Item a Concilio* 1. „ Epheſino, Dicimus: quod carnem animatam ani„ ma rationali ſibi copulaverit verbum ſecundum „ ſubſiſtentiam. „ Hæc Concilium ex epiſtola D. Cyrilli miſſa Neſtorio: commendata etiam valde a Concilio *Chalcedonenſi*. Item a Papa *Eugenio IV.* in Concilio *Florent. Sanctiſſima, atque immaculata ejus caro deificata eſt, non eſt perempta: ſed in proprio ſui ſtatu, atque ratione permanſit*. Hæc ille in conſtitut. ſuper unione Armenorum. *Tertio* vides: quomodo ex iis, &c.

ARTICULUS V. 41

Utrum tota humana natura ſit aſſumpta mediantibus partibus.

3. *d.* 2. *q.* 2. *a.* 1. *q.* 3. & *a.* 3. *q.* 2. *co.* & *d.* 3. *q.* 5. *a.* 2. *co.* & *d.* 5. *q.* 2. *a.* 3.

AD Quartum ſic proceditur. Videtur, quod Filius Dei aſſumpſerit totam naturam humanam mediantibus partibus ejus. Dicit enim Auguſt. in libro de agone Chriſtiano, (*c.* 18. *to.* 3.) quod *inviſibilis, & incommutabilis veritas per ſpiritum animam, & per animam corpus, & ſic totum hominem aſſumpſit*: Sed ſpiritus, anima, & corpus ſunt partes totius hominis. Ergo totum aſſumpſit mediantibus partibus.

2. Præ-

2. Præterea. Ideo Filius Dei carnem aſſumpſit mediante anima, quia anima eſt Deo ſimilior, quam corpus: Sed partes humanæ naturæ, cum ſint ſimpliciores, quam corpus, videntur eſſe ſimiliores Deo, qui eſt ſimpliciſſimus, quam totum. Ergo aſſumpſit totum mediantibus partibus.

3. Præterea. Totum reſultat ex unione partium: Sed unio intelligitur ut terminus aſſumptionis; partes autem præintelliguntur aſſumptioni. Ergo aſſumpſit totum per partes.

Sed Contra eſt, quod Damaſc. dicit in 3. lib. (*orth. fid. c. 16. cir. fi.*) *In Domino noſtro Jeſu Chriſto non partes partium intuemur, ſed quæ proxime componuntur*, ideſt *deitatem*, *&* *humanitatem*: Humanitas autem eſt quoddam totum, quod componitur ex anima, & corpore, ſicut ex partibus. Ergo Filius Dei aſſumpſit partes mediante toto.

Reſpondeo dicendum, quod cum dicitur aliquid medium in aſſumptione Incarnationis, non deſignatur ordo temporis: quia ſimul facta eſt aſſumptio totius, & omnium partium. Oſtenſum eſt enim, (*a. 3. & 4. præc.*) quod ſimul anima, & corpus ſunt adinvicem unita ad conſtituendam naturam humanam in Verbo. Deſignatur autem ibi ordo naturæ, unde per id quod eſt prius in natura, aſſumitur id quod eſt poſterius. Eſt autem aliquid prius in natura *dupliciter*. *Uno modo* ex parte agentis: *Alio modo* ex parte materiæ. hæ enim duæ cauſæ præexiſtunt rei. Ex parte quidem agentis eſt ſimpliciter primum illud, quod primo cadit in ejus intentione: ſed ſecundum quid prius eſt illud, a quo incipit ejus operatio. & hoc ideo, quia intentio eſt prior operatione. Ex parte vero materiæ eſt primum illud, quod prius exiſtit in tranſmutatione materiæ. In Incarnatione autem oportet maxime attendere ordinem, qui eſt ex parte agentis: quia, ut Auguſt. dicit in Epiſt. ad Voluſianum, (*quæ eſt ante med. tom. 2.*) *in talibus rebus tota ratio facti eſt potentia facientis*. Manifeſtum autem eſt, quod ſecundum intentionem facientis prius eſt completum, quam incompletum; & per conſequens totum, quam partes.

Et ideo *dicendum eſt*, *quod Verbum Dei aſſumpſit partes humanæ naturæ mediante toto*. Sicut enim aſſumpſit corpus propter ordinem, quem habet ad animam rationalem; ita aſſumpſit corpus, & animam propter ordinem, quem habent ad humanam naturam.

Ad primum ergo dicendum, quod ex verbis illis nihil aliud datur intelligi, niſi quod Verbum aſſumen-

mendo partes humanæ naturæ, aſſumpſit totam humanam naturam. Et ſic aſſumptio partium eſt prior in via operationis intellectu, non tempore: aſſumptio autem naturæ eſt prior in via intentionis; quod eſt eſſe prius ſimpliciter, ut dictum eſt. (*in corp. art.*)

Ad ſecundum dicendum, quod Deus ita eſt ſimplex, quod etiam eſt perfectiſſimus. Et ideo totum eſt magis ſimile Deo, quam partes, inquantum eſt perfectius.

Ad tertium dicendum, quod unio perſonalis eſt, ad quam terminatur aſſumptio, non autem unio naturæ, quæ reſultat ex conjunctione partium.

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito eiſe a ſcripturis, Papa, & Damaſceno inſinuatum, quod verbum aſſumpſit partes mediante toto. A Damaſceno quidem: ut *in arg. con.* A Papa autem *Eugenio IV.*, in Conc. Florent. „Sacroſancta Eccleſia Romana voce Domini fundata „ firmiter credit, profitetur, & prædicat: unam ex „ Trinitate perſonam, verum Deum, Dei filium verum hominis, integramque naturam aſſumpſiſſe.„ Hæc ille in conſtit. ſuper unione Jacobinorum. Ubi nota ly *integram naturam*. Per hoc enim monſtrat: quod aſſumere totum fuit de principali intento: & quod non eſt facta aſſumptio partium, niſi ſecundum quod habebant ordinem ad naturam humanam integram. A ſcripturis vero per hoc, quod dicitur Lucæ 1. *Ideo, quod naſcetur ex te ſanctum, vocabitur filius Dei*. Nam ly *quod naſcetur* dicit totum; ut patet: & ly *ideo* dixerat aſſumptionem: ut ex contextu, quem refert, manifeſtum eſt. *Secundo* vides: quomodo ex iis, &c.

ARTICULUS VI. 42

Utrum humana natura ſit aſſumpta mediante gratia.

3. d. 2. q. 2. a. 2. & d. 13. q. 3. a. 1. Et ver. q. 20. a. 2. Et opuſc. 2. c. 202.

AD Sextum ſic proceditur. Videtur, quod Filius Dei non aſſumpſerit humanam naturam mediante gratia. Per gratiam enim unimur Deo; Sed humana na-

natura in Chriſto maxime fuit Deo unita. Ergo illa unio facta fuit per gratiam.

2. Præterea. Sicut corpus vivit per animam, quæ eſt ejus perfectio; ita anima per gratiam: Sed humana natura redditur congrua ad aſſumptionem per animam, ut dictum eſt. (*art.* 4. *hu. qu.*) Ergo & anima congrua redditur ad aſſumptionem per gratiam. Ergo Filius Dei aſſumpſit animam mediante gratia.

3. Præterea. Auguſt. in 15. de Trinit. (*c.* 11. *t.* 3. dicit, quod Verbum incarnatum eſt, ſicut verbum noſtrum in voce: Sed verbum noſtrum unitur voci mediante ſpiritu. Ergo Verbum Dei unitur carni mediante Spiritu ſancto, & ita mediante gratia, quæ Spiritui ſancto attribuitur, ſecundum illud ad Cor. 12. *Diviſiones gratiarum ſunt, idem autem ſpiritus.*

Sed Contra eſt, quod gratia eſt quoddam accidens animæ, ut in ſecunda parte habitum eſt: (1. 2. *qu.* 110. *ar.* 2.) Unio autem Verbi ad humanam naturam eſt facta ſecundum ſubſiſtentiam, & non ſecundum accidens, ut ex ſupra dictis patet. (*q.* 2. *a.* 6.) Ergo natura humana non eſt aſſumpta mediante gratia.

Reſpondeo dicendum, quod in Chriſto ponitur gratia unionis, & gratia habitualis. *Gratia ergo non poteſt intelligi ut medium in aſſumptione humanæ naturæ, ſive loquamur de gratia unionis, ſive de gratia habituali.* Gratia enim unionis eſt ipſum eſſe perſonale, quod gratis divinitus datur humanæ naturæ in perſona Verbi, quod quidem eſt terminus aſſumptionis: Gratia autem habitualis pertinens ad ſpiritualem ſanctitatem illius hominis, eſt effectus quidam conſequens unionem, ſecundum illud Jo. 1. *Vidimus gloriam ejus, quaſi unigeniti a Patre, plenum gratiæ, & veritatis.* Per quod datur intelligi, quod ex hoc ipſo quod ille homo eſt unigenitus a Patre, (quod habet per unionem) habet plenitudinem gratiæ, & veritatis. „Si vero intelligatur gratia voluntas Dei aliquid gratis faciens, vel donans; ſic unio facta eſt per gratiam, non ſicut per medium, „ſed ſicut per cauſam efficientem.

Ad primum ergo dicendum, quod unio noſtra ad Deum eſt per operationem; inquantum ſcilicet eum cognoſcimus, & amamus. & ideo talis unio eſt per gratiam habitualem, inquantum operatio perfecta procedit ab habitu. Sed unio naturæ humanæ ad Verbum Dei eſt ſecundum eſſe perſonale, quod non dependet ab aliquo habitu, ſed immediate ab ipſa natura.

Ad ſecundum dicendum, quod anima eſt perfectio

ſubſtantialis corporis; gratia vero eſt perfectio animæ accidentalis. Et ideo gratia non poteſt ordinare animam ad unionem perſonalem, quæ non eſt accidentalis, ſicut anima, & corpus.

Ad tertium dicendum, quod verbum noſtrum unitur voci mediante ſpiritu, non quidem ſicut medio formali, ſed ſicut per medium movens. Nam ex verbo concepto interius procedit ſpiritus, ex quo formatur vox. Et ſimiliter ex Verbo æterno procedit Spiritus ſanctus, qui formavit corpus Chriſti, ut infra patebit: (*q*. 32. *a*. 1.) Non autem ex hoc ſequitur, quod gratia Spiritus ſancti ſit formale medium in unione prædicta.

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem interimas hæreſim *Neſtorii* dicentis: quod filius Dei aſſumpſit naturam humanam per gratiam. Ex qua deducebat: quod in Chriſto eſſent duæ perſonæ. Item, quod Chriſtus non eſt Deus, ſed in quo Deus ſpeciali prærogativa habitat. Item, quod Chriſtus non Deus, ſed Deiferus appellandus eſt. Per rationem etiam articuli interimitur hæreſis *Severi Antiocheni* dicentis: quod in Chriſto fuit unio non perſonalis in duabus naturis vere ſubſiſtens, ſed tantum habitualis, ideſt, ſecundum habitum, proprietatem, conditionemque quandam divinam: qua, cum ſolus eſſet homo, divina tamen aſſiſtente per quandam participationem virtute, miracula operaretur. *Secundo* habes: quomodo per rationem oſtendas, has merito damnari a Papa *Eugenio IV.* in Conc. Florent. „ Sacroſancta Eccleſia anathematizat Theodorum „ Moſveſtenum, atque Neſtorium aſſerentes, hu- „ manitatem Dei filio unitam eſſe per gratiam. Et „ ob id duas in Chriſto eſſe perſonas, ſicut duas fa- „ tentur eſſe naturas: cum intelligere non valerent, „ unionem humanitatis ad verbum hypoſtaticam ex- „ titiſſe: & propterea negarent, verbi ſubſiſtentiam „ accepiſſe. Nam ſecundum hanc blaſphemiam non „ verbum caro factum eſt, ſed verbum per gratiam „ habitavit in carne: hoc eſt, non Dei filius homo „ factus eſt, ſed magis Dei filius habitavit in homi- „ ne. „ Hæc ille in conſtitut. ſuper unione Jacobinorum. Item a Concil. *Epheſino* 1. can. 5. „ Si quis „ audeat dicere, hominem Chriſtum ϑεοφόρον, ideſt „ deiferum: ac non potius Deum eſſe veraciter, di- „ xerit, tanquam unicum filium per naturam: ſe- „ cundum quod verbum caro factum eſt: & com-

mu-

„ municavit ſimiliter, ut nos, carni, & ſanguini:
„ Anathema ſit. *Hæc ibi*. *Item a* 5. *ſynodo* Conſtan-
„ tinop., *action*. 1. Anathematizamus impium Seve-
„ rum acephalum, & abſciſſum, & ſemper alienum
„ factum a Domino Deo Jeſu Chriſto, & a ſancta
„ ipſius catholica, & Apoſtolica Eccleſia, & impium
„ ejus dogma. „ Hæc ibi. Item a dictis ſup. *art. n.*
8. *Tertio* vides: quomodo ex his, &c.

QUÆSTIO VII.

De Gratia Chriſti, prout eſt quidam ſingularis homo, in tredecim articulos diviſa.

DEinde conſiderandum eſt de coaſſumptis a Filio Dei in humana natura. Et *primo* de his quæ pertinent ad perfectionem. *Secundo* de his quæ pertinent ad defectum.

Circa *primum* conſideranda ſunt *tria*. *Primo* de gratia Chriſti. *Secundo* de ſcientia ejus. *Tertio* de potentia ipſius.

De gratia autem Chriſti conſiderandum eſt *dupliciter*. *Primo* quidem de gratia ejus, ſecundum quod eſt quidam ſingularis homo. *Secundo* de gratia ejus, ſecundum quod eſt caput Eccleſiæ: nam de gratia unionis jam dictum eſt, (*q*. 2.)

Circa primum quæruntur tredecim.

Primo. Utrum in anima Chriſti fuerit aliqua gratia habitualis.
Secundo. Utrum in Chriſto fuerint virtutes.
Tertio. Utrum in eo fuerit fides.
Quarto. Utrum fuerit in eo ſpes.
Quinto. Utrum in Chriſto fuerint dona.
Sexto. Utrum in Chriſto fuerit timoris donum.
Septimo. Utrum in Chriſto fuerint gratiæ gratis datæ.
Octavo. Utrum in Chriſto fuerit Prophetia.
Nono. Utrum in eo fuerit plenitudo gratiæ.
Decimo. Utrum talis plenitudo ſit propria Chriſti.
Undecimo. Utrum Chriſti gratia ſit infinita.
Duodecimo. Utrum potuerit augeri.
Tertiodecimo. Qualiter hæc gratia ſe habeat ad unionem.

ARTICULUS I. 43

Utrum in anima Chriſti fuerit aliqua gratia habitualis.

3. d. 13. q. 1. a. 1. Et ver. q. 27. a. 1. Et opuſ. 2. c. 213. Et Jo. 3. lect. 6.

AD Primum ſic proceditur. Videtur, quod in anima aſſumpta a Verbo non fuerit gratia habitualis. Gratia enim eſt quædam participatio divinitatis in creatura rationali, ſecundum illud ſecundæ Petri primo. *Per quem maxima, & pretioſa promiſſa nobis donavit, ut divinæ ſimus conſortes naturæ:* Chriſtus autem eſt Deus non participative, ſed ſecundum veritatem. Ergo in eo non fuit gratia habitualis.

2. Præterea. Gratia ad hoc eſt neceſſaria homini, ut per eam bene operetur, ſecundum illud 1. Corint. 15. *Abundantius omnibus laboravi, non ego autem, ſed gratia Dei mecum:* & etiam ad hoc quod homo conſequatur vitam æternam, ſecundum illud Roman. 6. *Gratia Dei vita æterna*: Sed Chriſto ex hoc ſolo quod erat naturalis Filius Dei, debebatur hæreditas vitæ æternæ: ex hoc etiam quod erat Verbum, per quod facta ſunt omnia, aderat ei facultas omnia bene operandi. Non ergo ſecundum humanam naturam indigebat alia gratia, niſi unione ad Verbum.

3. Præterea. Illud quod operatur per modum inſtrumenti, non indiget habitu ad proprias operationes; quia habitus fundatur in principali agente: Humana autem natura in Chriſto fuit *ſicut inſtrumentum divinitatis*, ut dicit Damaſc. in 3. lib. (*orth. fid. c.* 15. *a med.*) Ergo non debuit in Chriſto eſſe aliqua gratia habitualis.

Sed Contra eſt, quod dicitur Iſa. 11. *Requieſcet ſuper eum ſpiritus Domini:* Qui quidem in homine eſſe dicitur per gratiam habitualem, ut in 1. parte dictum eſt. (*q.* 8. *a.* 3. *& qu.* 43. *a.* 6.) Ergo in Chriſto fuit gratia habitualis.

Reſpondeo dicendum, quod *neceſſe eſt ponere in Chriſto gratiam habitualem*, propter *tria*. *Primo* quidem propter unionem animæ illius ad Verbum Dei. Quanto enim aliquod receptivum eſt propinquius cauſæ influenti, tanto magis participat de influentia ipſius. Influxus autem gratiæ eſt a Deo, ſecundum illud Pſ. 83. *Gratiam, & gloriam dabit Dominus*. Et ideo maxime fuit conveniens, ut anima illa reciperet influxum divinæ gratiæ. *Secundo* propter nobilita-

ta-

tatem illius animæ, cujus operationes oportebat propinquiſſime attingere ad Deum per cognitionem, & amorem: ad quod neceſſe eſt elevari rationalem naturam per gratiam. *Tertio* propter habitudinem ipſius Chriſti ad genus humanum. Chriſtus enim, inquantum homo, *eſt mediator Dei, & hominum*, ut dicitur primæ ad Timoth. 2. Et ideo oportebat, quod haberet gratiam etiam in alios redundantem, ſecundum illud Joan. 1. *De plenitudine ejus omnes accepimus, & gratiam pro gratia*.

Ad primum ergo dicendum, quod Chriſtus eſt verus Deus ſecundum perſonam, & naturam divinam: Sed quia cum unitate perſonæ remanet diſtinctio naturarum, ut ex ſupradictis patet, (*qu.* 2. *ar.* 1. & 2.) anima Chriſti non eſt per ſuam eſſentiam divina: Unde oportet, quod fiat divina per participationem, quæ eſt ſecundum gratiam.

Ad ſecundum dicendum, quod Chriſto, inquantum eſt naturalis Filius Dei, debetur hæreditas æterna, quæ eſt ipſa beatitudo increata, per increatum actum cognitionis, & amoris Dei, eundem ſcilicet quo Pater cognoſcit, & amat ſeipſum: cujus actus anima capax non erat propter differentiam naturæ. unde oportebat, quod attingeret ad Deum per actum fruitionis creatum: qui quidem eſſe non poteſt, niſi per gratiam. Similiter etiam inquantum eſt Verbum Dei, habuit facultatem omnia bene operandi operatione divina: Sed quia præter operationem divinam oportet poni in eo operationem humanam, ut infra patebit, (*qu.* 19. *ar.* 1.) oportuit in eo eſſe habitualem gratiam, per quam hujuſmodi operatio in eo eſſet perfecta.

Ad tertium dicendum, quod humanitas Chriſti eſt inſtrumentum divinitatis, non quidem ſicut inſtrumentum inanimatum, quod nullo modo agit, ſed ſolum agitur; ſed tanquam inſtrumentum anima rationali animatum, quod ita agitur, quod etiam agit. Et ideo ad convenientiam actionis oportuit, eum habere gratiam habitualem.

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a ſcripturis inſinuatum quod in Chriſti anima fuit gratia habitualis. Ut Joann. 1. *Plenum gratiæ, & veritatis*. Nam hoc de gratia habituali intelligitur: ut patet ex contextu. Item Pſ. 44. *Unxit te Deus Deus tuus oleo lætitiæ præ conſortibus tuis*. Quod de Chriſto exponitur *Hebr.* 1.

 Item

Item Iſa. 61. *Spiritus Domini ſuper me eo, quod unxerit me*. Hoc enim intelligendum eſſe de Chriſto, habetur ex *Luc*. 4. ubi hæc prophetia recitatur. Item Act. 4. *Sanctum puerum tuum, quem unxiſti*. Et cap. 11. *Jeſum Nazarenum quomodo unxit Deus Spirituſancto*. Per unctionem autem intelligendam eſſe gratiam habitualem docetur, per ly vox *unctionem, quod accepiſtis ab eo, maneat in vobis*. 1. *Jo*. 2. *Secundo* vides: quomodo ex his, &c.

ARTICULUS II. 44

Utrum in Chriſto fuerint virtutes.

Inf. a. 3. *ad* 1. *Et d.* 15. *a.* 2. *co. Et* 3. *d.* 13. *qu.* 1. *ar.* 1. *co.*

AD Secundum ſic proceditur. Videtur, quod in Chriſto non fuerint virtutes. Chriſtus enim habuit abundantiam gratiæ: Sed gratia ſufficit ad omnia recte agendum, ſecundum illud 2. Corinth. 12. *Sufficit tibi gratia mea*. Ergo in Chriſto non fuerunt virtutes.

2. Præterea. Secundum Philoſ. 7. Ethicor. (*c.* 1. *to.* 5.) virtus dividitur contra quendam heroicum, ſive divinum habitum, qui attribuitur hominibus divinis: Hic autem maxime convenit Chriſto. Ergo Chriſtus non habuit virtutes, ſed aliquid altius virtute.

3. Præterea. Sicut in ſecunda parte dictum eſt, (1. 2. *q.* 65. *a.* 1. & 2.) virtutes omnes ſimul habentur: Sed Chriſto non fuit conveniens habere omnes virtutes: ſicut patet de liberalitate, & magnificentia, quæ habent actum ſuum circa divitias, quas Chriſtus contempſit, ſecundum illud Matth. 8. *Filius hominis non habet, ubi caput ſuum reclinet*: Temperantia etiam, & continentia ſunt circa concupiſcentias pravas, quæ in Chriſto non fuerunt. Ergo Chriſtus non habuit virtutes.

Sed Contra eſt, quod ſuper illud Pſalm. 1. *Sed in lege Domini voluntas ejus*, dicit Gloſ. (*ordin. Caſſiod.*) *Hic oſtenditur Chriſtus plenus omni bono*: Sed bona qualitas mentis eſt virtus. Ergo Chriſtus fuit plenus omni virtute.

Reſpondeo dicendum quod, ſicut in ſecunda parte dictum eſt, (1. 2. *q.* 110. *a.* 3. & 4.) ſicut gratia reſpicit eſſentiam animæ; ita virtus reſpicit potentiam ejus. Unde oportet, quod ſicut potentiæ animæ derivantur ab ejus eſſentia, ita virtutes ſint quædam derivationes gratiæ. Quanto autem aliquod princi-

pium

pium eſt perfectius; tanto magis imprimit ſuos effectus. Unde cum gratia Chriſti fuerit perfectiſſima, conſequens eſt, quod ex ipſa proceſſerint virtutes ad perficiendum ſingulas potentias animæ quantum ad omnes animæ actus. Et ita *Chriſtus habuit omnes virtutes*.

Ad primum ergo dicendum, quod gratia ſufficit homini, quantum ad omnia quibus ordinatur ad beatitudinem: Horum tamen quædam perficit gratia immediate per ſeipſam; ſicut gratum facere Deo, & alia hujuſmodi, quædam autem mediantibus virtutibus, quæ ex gratia procedunt.

Ad ſecundum dicendum, quod habitus ille heroicus, vel divinus non differt a virtute communiter dicta, niſi ſecundum perfectiorem modum; inquantum ſcilicet aliquis eſt diſpoſitus ad bonum quoddam altiori modo, quam communiter omnibus competat. Unde per hoc non oſtenditur, quod Chriſtus non habuerit virtutes, ſed quod habuerit eas perfectiſſime ultra communem modum: Sicut etiam Plotinus poſuit quendam ſublimem modum virtutum, quas eſſe dixit animi purgati. (*ut refert Macrob. lib.* 1. *in ſomn. Scip. c.* 8.)

Ad tertium dicendum, quod liberalitas, & magnificentia commendantur circa divitias, inquantum aliquis non tantum appretiatur divitias, quod velit eas retinere, prætermittendo id quod fieri oportet. Ille autem minime divitias appretiatur, qui penitus eas contemnit, & abjicit propter perfectionis amorem. Et ideo in hoc ipſo quod Chriſtus omnes divitias contempſit, oſtendit in ſe ſummum gradum liberalitatis, & magnificentiæ: Licet etiam liberalitatis actum exercuerit, ſecundum quod ſibi conveniens erat, faciendo pauperibus erogari, quæ ſibi dabantur. Unde cum Dominus Judæ dixit Joan. 13. *Quod facis, fac citius*, diſcipuli intellexerunt Dominum mandaſſe, quod egenis aliquid daret. Concupiſcentias autem pravas Chriſtus omnino non habuit, ſicut infra patebit: (*qu.* 15. *art.* 1. *&* 2.) Nec propter hoc tamen excluditur, quin habuerit temperantiam; quæ tanto perfectior eſt in homine, quanto magis pravis concupiſcentiis caret. Unde ſecundum Philoſ. 7. Eth., (*c.* 9. *to.* 5.) temperatus in hoc differt a continente, quod temperatus non habet pravas concupiſcentias, quas continens patitur. Unde ſic accipiendo continentiam, ſicut Philoſ. accipit, ex hoc ipſo quod Chriſtus habuit omnem virtutem, non habuit continentiam, quæ non eſt virtus, ſed aliquid minus virtute.

APPENDIX.

EX art. habes *primo* : quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a ſcripturis inſinuatum quod Chriſtus habuit omnes virtutes : ut per hoc, quod dicitur Joan. 1. *Plenum gratiæ*. De plenitudine ſiquidem gratiæ profluunt virtutes plenæ, ideſt proportionaliter ad illam plenitudinem perfectæ. Item per ly *unxit te Deus Deus tuus oleo lætitiæ præ conſortibus ſuis*. Pſal. 44. Nam, cum hoc lætitiæ oleum, ideſt, gratia in conſortibus Chriſti, ideſt hominibus juſtificatis cauſet virtutes, patet, quod multo magis in Chriſto illas cauſavit, inquantum ſcilicet modo heroico, ut ad *ſecundum*. Item per id, quod dicitur Hebr. 7. *Talis decebat, ut nobis eſſet pontifex ſanctus, innocens, impollutus, ſegregatus a peccatoribus*. Item Act. 10. *Jeſum a Nazareth quomodo unxit Deus Spiritu ſancto, & virtute*. Item per ly *diſcite a me, quia mitis ſum, & humilis corde*. Matth. 11. Ex hoc enim, quod in Chriſto fuerunt hæ virtutes, ſcilicet, mititas, & cordialis humilitas, docemur, quod omnes fuerunt in ipſo : quoniam virtutes connexæ ſunt. 1. 2. *q.* 65. *art.* &c. Item per ly *Cœpit facere, & docere*. Act. 1. His enim verbis innuitur: quod Chriſtus habuit perfectiones, quas docuit. Cum ergo docuerit nos virtutes, ſcilicet, miſericordiam, & cæteras, de quibus patet in Euangelio paſſim, conſtat ex hoc, quod virtutes illas modo ſibi convenienti habuit. Vide *ar.* 3. *ad ſecundum* pro captu de ly *modo ſibi convenienti*. Doctrina itaque Chriſti eſt quædam forma ſuæ probitatis, & virtutis expreſſa. *Secundo* vides : quomodo, &c.

ARTICULUS III. 45

Utrum in Chriſto fuerit Fides.

Inf. a. 4. *cor. & a.* 8. *ad* 2. *& a.* 9. *ad* 1. *Et* 12. *qu.* 65. *ar.* 5. *ad* 3. *Et* 3. *d.* 13. *qu.* 1. *a.* 2. *q.* 1. *ad* 1. *Et d.* 36. *a.* 2. *ad* 3. *Et ver. q.* 29. *a.* 4. *ad* 15. *Et ver. q.* 4. *a.* 1. *ad* 11.

AD Tertium ſic proceditur. Videtur, quod in Chriſto fuerit fides. Fides enim eſt nobilior virtus, quam virtutes morales ; puta temperantia, & liberalitas : Hujuſmodi autem virtutes fuerunt in Chriſto, ut dictum eſt. (*ar. præc.*) Multo ergo magis fuit in eo fides.

2. Præ-

2. Præterea. Chriſtus non docuit virtutes, quas ipſe non habuit, ſecundum illud Act. 1. *Cœpit facere, & docere:* Sed de Chriſto dicitur Hebr. 12. quod *eſt auctor, & conſummator fidei*. Ergo in eo maxime fuit fides.

3. Præterea. Quicquid eſt imperfectionis, eſcluditur a Beatis: Sed in Beatis eſt fides. nam ſuper illud Rom. 1. *Juſtitia Dei revelatur in eo ex fide in fidem*, dicit Gloſ. (*ord. loc. citando in reſponſ.*) *de fide verborum, & ſpei in fidem rerum, & ſpeciei*. Ergo videtur, quod etiam in Chriſto fuerit fides, cum nihil imperfectionis importet.

Sed Contra eſt, quod dicitur Hebr. 11. quod *fides eſt argumentum non apparentium:* Sed Chriſto nihil fuit non apparens, ſecundum illud quod dixit ei Petrus Joan. ult. *Tu omnia noſti*. Ergo in Chriſto non fuit fides.

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut in ſecunda parte dictum eſt, (2. 2. *qu.* 1. *a.* 4.) objectum fidei eſt res divina non viſa. Habitus autem virtutis, ſicut & quilibet alius, recipit ſpeciem ab objecto. Et ideo excluſo quod res divina ſit non viſa, excluditur ratio fidei. Chriſtus autem a primo inſtanti ſuæ conceptionis plene vidit Deum per eſſentiam, ut infra dicetur. (*q.* 34. *a.* 4.) Unde *in eo fides eſſe non potuit*.

Ad primum ergo dicendum, quod fides eſt nobilior virtus virtutibus moralibus, quia eſt circa nobiliorem materiam: Sed tamen importat quendam defectum in comparatione ad illam materiam; qui defectus in Chriſto non fuit. Et ideo non potuit in eo eſſe fides, licet fuerint in eo virtutes morales, quæ in ſui ratione hujuſmodi defectum non important per comparationem ad ſuas materias.

Ad ſecundum dicendum, quod meritum fidei conſiſtit in hoc, quod homo ex obedientia Dei aſſentit illis quæ non videt, ſecundum illud Roman. 1. *Ad obediendum fidei in omnibus gentibus pro nomine ejus*. Obedientiam autem ad Deum pleniſſime habuit Chriſtus, ſecundum illud Philip. 2. *Factus eſt obediens uſque ad mortem*. Et ſic nihil ad meritum pertinens docuit, quod ipſe excellentius non impleret.

Ad tertium dicendum, quod, ſicut Gloſſa (*Aug. lib.* 2. *QQ. Euang. q.* 39. *in princ. to.* 4.) ibidem dicit, fides proprie eſt, *qua creduntur quæ non videntur:* Sed fides, quæ eſt rerum viſarum, improprie dicitur, & ſecundum quandam ſimilitudinem quantum ad certitudinem, aut firmitatem adhæſionis.

APPENDIX.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe inſinuatum a ſcripturis; quod fides non fuit in Chriſto. Ut *Hebr.* 11. ſecundum quod adducitur *in argumen. cont.* Pro quo recolenda eſt regula de locis dialecticis: quod ſcilicet a quocunque removetur definitio, removetur & definitum. Quæ quidem regula non tantum verificatur de re, ſed etiam de modo: hoc eſt, quod & definitum removetur ab eo, a quo removetur definitio: & eo modo (puta proprie, vel improprie) quo removetur definitio ab ipſo, removetur quoque definitum. Vide ad *tertium*. Pro auctoritate illa Joan. ult. *Tu omnia noſti*, adverte, quod ad propoſitum hoc inſinuandum multum facit, quod Petrus hanc dixerit. Si enim ſecundum conditionem perſonarum proferentium verba commenſurandus eſt ſenſus verborum ab eis intentus (ut habetur ex *contra gentes lib.* 4. *cap.* 4. de Socrate, & Platone:) facile dicemus, quod Petrus per ly *omnia noſti*, etiam viſionem divinæ eſſentiæ cointellexit: quandoquidem Chriſto, cui tunc iſta dicebat, antea a parte luminum edoctus, excedens ſemetipſum, & coapoſtolos dixerat Matth. 16. *Tu es Chriſtus filius Dei vivi*. *Secundo* vides: quomodo ex his bene penſatis, & applicatis, &c.

ARTICULUS IV. 46

Utrum in Chriſto fuerit Spes.

Inf. a. 6 *ad* 1. *&* *a.* 9. *ad* 1. *Et* 1. 2. *q.* 65. *a.* 5. *ad* 3. *Et* 2. 2. *q.* 18. *a.* 2. *ad* 1. *Et* 3. *d.* 26. *q.* 2. *a.* 5. *q.* 1. *&* *d.* 36. *a.* 2. *ad* 3.

AD Quartum ſic proceditur. Videtur, quod in Chriſto fuerit ſpes. Dicitur enim in Pſal. 30. ex perſona Chriſti: *In te Domine ſperavi*: Sed virtus ſpei eſt, qua homo ſperat in Deum. Ergo virtus ſpei fuit in Chriſto.

2. Præterea. Spes eſt expectatio futuræ beatitudinis, ut in ſecunda parte habitum eſt: (2. 2. *q.* 17. *a.* 5. *ad* 3.) Sed Chriſtus aliquid expectabat ad beatitudinem pertinens, videlicet gloriam corporis. Ergo videtur, quod in eo fuerit ſpes.

3. Præterea. Unuſquiſque poteſt ſperare illud, quod ad ejus perfectionem pertinet, ſi ſit futurum:

Sed

Sed aliquid erat futurum, quod ad perfectionem Chriſti pertinet, ſecundum illud Epheſ. 4. *Ad conſummationem ſanctorum in opus miniſterii, in ædificationem corporis Chriſti*. Ergo videtur, quod Chriſto competebat habere ſpem.

Sed Contra eſt, quod dicitur Rom. 8. *Quod videt quis, quid ſperat?* Et ſic patet, quod ſicut fides eſt de non viſis, ita & ſpes: Sed fides non fuit in Chriſto, ſicut dictum eſt. (*artic. præc.*) Ergo nec ſpes.

Reſpondeo dicendum, quod ſicut de ratione fidei eſt, quod aliquis aſſentiat his quæ non videt: ita de ratione ſpei eſt, quod aliquis expectet id quod nondum habet: Et ſicut fides, inquantum eſt virtus theologica, non eſt de quocunque non viſo, ſed ſolum de Deo: ita etiam ſpes, inquantum eſt virtus theologica, habet pro objecto ipſum Deum, cujus fruitionem homo principaliter expectat per ſpei virtutem: Sed ex conſequenti ille qui habet virtutem ſpei, poteſt etiam in aliis divinum auxilium expectare: ſicut & ille qui habet virtutem fidei, non ſolum credit Deo de rebus divinis, ſed etiam de quibuſcunque aliis divinitus ſibi revelatis. Chriſtus autem a principio ſuæ conceptionis plene habuit fruitionem divinam, ut infra dicetur. (*qu.* 34. *a.* 4.) Et ideo *virtutem ſpei non habuit: Habuit tamen ſpem reſpectu aliquorum, quæ nondum erat adeptus*; licet non habuerit fidem reſpectu quorumcunque.

Quia licet plene cognoſceret omnia, per quod totaliter fides excludebatur ab eo: non tamen adhuc plene habebat omnia, quæ ad ejus perfectionem pertinebant; puta immortalitatem, & gloriam corporis, quam poterat ſperare.

Ad primum ergo dicendum, quod hoc non dicitur de Chriſto ſecundum ſpem, quæ eſt virtus theologica, ſed eo quod quædam alia ſperavit nondum habita, ſicut dictum eſt. (*in corp. art.*)

Ad ſecundum dicendum, quod gloria corporis non pertinet ad beatitudinem, ſicut in quo principaliter beatitudo conſiſtat; ſed per quandam redundantiam a gloria animæ, ut in ſecunda parte dictum eſt. (1. 2. *q.* 4. *a.* 6.) Unde ſpes, ſecundum quod eſt virtus theologica, non reſpicit beatitudinem corporis, ſed beatitudinem animæ, quæ in divina fruitione conſiſtit.

Ad tertium dicendum, quod ædificatio Eccleſiæ per converſionem fidelium non pertinet ad perfectionem Chriſti, qua in ſe perfectus eſt, ſed ſecundum quod alios ad participationem ſuæ perfectionis inducit.

cit. Et quia ſpes dicitur proprie reſpectu alicujus, quod expectatur ab ipſo ſperante habendum, non proprie poteſt dici, quod virtus ſpei Chriſto ratione inducta conveniat.

APPENDIX.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a ſcripturis, & *Leone I.* inſinuatum, quod ſpes virtus non fuit in Chriſto. A ſcripturis quidem ad Chriſtum loquentibus, ut Pſalm. 64. *Beatus, quem elegiſti, & aſſumpſiſti, inhabitabit in atriis tuis*. Per hoc enim quod humanitati aſſumptæ attribuit beatitudinem, quæ eſt inhabitare in atriis divinis: de quibus, quia ibi tanquam in loco ſpatioſo *videtur Deus Deorum in Syon*, dicitur Pſal. 83. *melior eſt dies una in atriis tuis ſuper millia*: per hoc, inquam, ſatis demonſtratur intentum. Nam, dum a Chriſto tollit objectum ſpei, quod facit ponendo in ipſo fruitionem beatificæ viſionis, eodem tenore ſimul tollit ab eo ſpei virtutem. Vide *tex. corp. & ad ſecundum*. Item *quæſt.* 4. *art.* 3. *ad primum*. A Papa etiam *Leone* inſinuatur idem per hoc, quod ait. *Nec verbum in carnem, ut in animam, aliqua ſui parte converſum eſt, cum ſimplex, & incommunicabilis natura Deitatis tota ſit ſemper in ſua eſſentia, nec damnum ſui recipiens, nec augmentum: & ſic aſſumptam naturam beatificans, ut glorificata in glorificante permaneat*. Hæc ille in epiſt. num. 11. ad Julianum epiſcopum Coenſem. Ex ly *beatificans*, &c. diſcurre, ut ſupra, de ablatione objecti ſpei. *Secundo* vides: quomodo ex his bene penſatis, & applicatis doctrina præſens Angelica viciſſim declaretur, atque confirmetur.

ARTICULUS V. 47

Utrum in Chriſto fuerint Dona.

Iſa. 11. *lect.* 2. *co.* 2.

AD Quintum ſic proceditur. Videtur, quod in Chriſto non fuerint dona. Sicut enim communiter dicitur, dona dantur in adjutorium virtutum: Sed id quod eſt in ſe perfectum, non indiget exteriori auxilio. Cum igitur in Chriſto fuerint virtutes perfectæ, videtur quod in eo non fuerint dona.

2. Præterea. Non videtur eſſe ejuſdem dare dona, & recipere; quia dare eſt habentis, accipere autem

tem non habentis : Sed Chriſto convenit dare dona, ſecundum illud Pſal. 67. *Dedit dona hominibus*. Ergo Chriſto non convenit accipere dona Spiritus ſancti.

3. Præterea. Quatuor dona videntur pertinere ad contemplationem viæ ; ſcilicet ſapientia, ſcientia, intellectus, & conſilium, quod pertinet ad prudentiam. unde & Philoſophus in 6. Ethic. (*c. 3. to. 5.*) numerat iſta inter virtutes intellectuales : Sed Chriſtus habuit contemplationem patriæ. Ergo non habuit hujuſmodi dona.

Sed Contra eſt, quod dicitur Iſa. 4. *Apprehendent ſeptem mulieres virum unum*: Gloſ. (*interl. & ordin. Hieron.*) ideſt *ſeptem dona Spiritus ſancti Chriſtum*.

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut in ſecunda parte dictum eſt, (1. 2. *qu.* 68. *art.* 1.) dona proprie ſunt perfectiones quædam potentiarum animæ, ſecundum quod ſunt natæ moveri a Spiritu ſancto. Manifeſtum eſt autem, quod anima Chriſti perfectiſſime a Spiritu ſancto movebatur, ſecundum illud Luc. 4. *Jeſus autem plenus Spiritu ſancto regreſſus eſt a Jordane, & agebatur a ſpiritu in deſertum*. Unde *manifeſtum eſt, quod in Chriſto fuerunt excellentiſſime dona*.

Ad primum ergo dicendum, quod illud quod eſt perfectum ſecundum ordinem ſuæ naturæ, indiget adjuvari ab eo quod eſt altioris naturæ : ſicut homo, quantumcunque perfectus, indiget adjuvari a Deo. Et hoc modo virtutes, quæ perficiunt potentias animæ, ſecundum quod ducuntur ratione, quantumcunque ſint perfectæ, indigent adjuvari per dona, quæ perficiunt potentias animæ, ſecundum quod ſunt motæ a Spiritu ſancto.

Ad ſecundum dicendum, quod Chriſtus non ſecundum idem eſt recipiens, & dans dona Spiritus ſancti ; ſed dat, ſecundum quod Deus, & accipit, ſecundum quod homo. Unde Gregorius dicit in 2. Moral. (*cap. ult. a med.*) quod *Spiritus ſanctus humanitatem Chriſti nunquam deſeruit, ex cujus divinitate procedit*.

Ad tertium dicendum, quod in Chriſto non ſolum fuit cognitio patriæ, ſed etiam cognitio viæ, ut infra dicetur. (*quæſt.* 15. *artic.* 10.) Et tamen etiam in patria ſunt per aliquem modum dona Spiritus ſancti, ut in ſecunda parte dictum eſt. (1. 2. *q.* 68. *a.* 6.)

AP-

APPENDIX.

EX art. habes *primo :* quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a ſcripturis inſinuatum: quod in Chriſto fuerunt dona ſpiritusſancti. Ut *Iſai.* 4. ſecundum quod eſt *in argu. contr.* Item ca. 11. *Flos de radice ejus aſcendet, & requieſcet ſuper eum ſpiritus Domini, ſpiritus ſapientiæ, & intellectus, ſpiritus conſilii, & fortitudinis, ſpiritus ſcientiæ, & pietatis, & ſpiritus timoris Domini.* Ac ſi aperte dicatur. ſuper Chriſtum, qui de virgine ſtirpis Jeſſe natus eſt, requieverunt, ideſt, perfectiſſime ſine ulla umquam controverſia habitaverunt dona ſeptem, ſcilicet, ſapientia, intellectus, conſilium, fortitudo, ſcientia, pietas, timor Domini: quæ ſunt dona unius in ſe, atque ejuſdem ſpiritusſancti, licet ratione donorum ipſorum dicatur ſeptiformis. *Secundo* vides: quomodo ex his, &c.

ARTICULUS VI. 48

Utrum in Chriſto fuerit donum Timoris.

Inf. q. 15. *a.* 7. *Et* 3. *d.* 15. *q.* 2. *a.* 2. *q.* 3.

AD Sextum ſic proceditur. Videtur, quod in Chriſto non fuerit donum timoris. Spes enim videtur potior, quam timor: nam ſpei objectum eſt bonum, timoris vero malum, ut in ſecunda parte habitum eſt: (1. 2. *qu.* 40. *a.* 1. & *qu.* 42. *art.* 1.) Sed in Chriſto non fuit virtus ſpei, ut ſupra habitum eſt. (*art.* 4. *hu. q.*) Ergo etiam non fuit in eo donum timoris.

2. Præterea. Dono timoris timet aliquis vel ſeparationem a Deo (quod pertinet ad timorem caſtum) vel puniri ab ipſo; quod pertinet ad timorem ſervilem, ut Auguſtinus dicit ſuper Canonic. Joan. (*tract.* 9. *cir. med. to.* 9.) Sed Chriſtus non timuit ſeparari a Deo per peccatum; neque etiam puniri ab eo propter culpam: quia impoſſibile erat ei peccare, ut infra dicetur. (*q.* 15. *a.* 1. & 2.) Timor autem non eſt de impoſſibili. Ergo in Chriſto non fuit donum timoris.

3. Præterea. 1. Joan. 4. dicitur, quod *perfecta charitas foras mittit timorem*: Sed in Chriſto fuit perfectiſſima charitas, ſecundum illud Epheſ. 3. *Supereminentem ſcientiæ charitatem Chriſti.* Ergo in Chriſto non fuit donum timoris.

Sed

Sed Contra eſt, quod dicitur Iſajæ 11. *Replebit eum ſpiritus timoris Domini.*

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut in ſecunda parte dictum eſt, (1. 2. *qu.* 42. *art.* 1.) timor reſpicit *duo* objecta: quorum *unum* eſt malum terribile: *aliud* eſt illud, cujus poteſtate malum poteſt inferri; ſicut aliquis timet Regem, inquantum habet occidendi poteſtatem. Non autem timeretur ille qui poteſt nocere, niſi haberet quandam eminentiam poteſtatis, cui de facili reſiſti non poſſit. ea enim quæ in promptu habemus, repellere non timemus. Et ſic patet, quod aliquis non timetur, niſi propter ſuam eminentiam. Sic igitur dicendum eſt, quod *in Chriſto fuit timor Dei, non quidem ſecundum quod reſpicit malum ſeparationis a Deo per culpam, neque etiam ſecundum quod reſpicit malum punitionis pro culpa; ſed ſecundum quod reſpicit ipſam divinam eminentiam, prout ſcilicet anima Chriſti quodam affectu reverentiæ movebatur in Deum a Spiritu ſancto acta.* Unde Hebr. 5. dicitur, quod *in omnibus exauditus eſt pro ſua reverentia.* Hunc enim affectum reverentiæ ad Deum Chriſtus, ſecundum quod homo, præ cæteris habuit pleniorem. Et ideo ei attribuit Scriptura plenitudinem timoris Domini.

Ad primum ergo dicendum, quod habitus virtutum, & donorum proprie, & per ſe reſpiciunt bonum, malum autem ex conſequenti. pertinet enim ad rationem virtutis, ut opus bonum reddat, ut dicitur in 2. Ethic. (*c.* 6. *to.* 5.) Et ideo de ratione doni timoris non eſt illud malum, quod reſpicit timor, ſed eminentia illius boni, ſcilicet divini, cujus poteſtate aliquod malum infligi poteſt. Sed ſpes, ſecundum quod virtus eſt, reſpicit non ſolum auctorem boni, ſed etiam ipſum bonum, inquantum eſt non habitum. Et ideo Chriſto, qui jam habebat perfectum beatitudinis bonum, non attribuitur virtus ſpei, ſed donum timoris.

Ad ſecundum dicendum, quod ratio illa procedit de timore, ſecundum quod reſpicit objectum, quod eſt malum.

Ad tertium dicendum, quod perfecta charitas foras mittit timorem ſervilem, qui reſpicit principaliter pœnam. Sic autem timor non fuit in Chriſto.

APPENDIX.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem interimas hæreſim *Petri Abaylardi* dicentis (*ut refert D. Bernardus epiſtola* 190.) in Chriſto non fuiſſe ſpiritum timoris Domini. *Secundo* habes: quomodo per rationem oſtendas, hanc merito damnari abundanter ab Iſa. 11. *Replebit eum ſpiritus timoris domini*. Vide *tex. corp. fin.* Item a Pſal. 18. *Timor domini ſanctus permanet in ſæculum ſæculi*. Per hoc enim quod in beatis ponitur talis timor *quæſt.* 84. *ar.* 4. Simul, immo & magis in Chriſto ponitur; qui adhuc in terris vivens fuit omnium beatorum comprehenſorum beatiſſimus. Item *ad Hebræ.* 5. *ut in corp. fin.* Item ab Eccleſia in præfatio. Miſſ. *Majeſtatem tuam tremunt poteſtates*. Item a dictis 2. 2. *articulorum numero* 104. *cum Elucid. Tertio* vides: quomodo ex iis bene penſatis, & applicatis doctina præſens Angelica viciſſim declaretur, atque confirmetur.

ARTICULUS VII. 49

Utrum in Chriſto fuerint gratiæ gratis datæ.

3. *cont. c.* 154. *fi. Et ver. q.* 27. *a.* 1. *cor. & opuſ.* 3. *c.* 213. *Et Rom.* 1. *lect.* 3. *Et Eph.* 1. *lect.* 2.

AD Septimum ſic proceditur. Videtur, quod in Chriſto non fuerint gratiæ gratis datæ. Et enim, qui habet aliquid ſecundum plenitudinem, non competit illud habere ſecundum participationem: Sed Chriſtus habuit gratiam ſecundum plenitudinem, ſecundum illud Joan. 1. *Plenum gratiæ, & veritatis:* Gratiæ autem gratis datæ videntur eſſe quædam participationes divinæ, diviſim & particulariter diverſis attributæ, ſecundum illud 1. ad Corinth. 12. *Diviſiones gratiarum ſunt*. Ergo videtur, quod in Chriſto non fuerint gratiæ gratis datæ.

2. Præterea. Quod debetur alicui, non videtur eſſe gratis ei datum: Sed debitum erat homini Chriſto, quod ſermone ſapientiæ, & ſcientiæ abundaret, & potens eſſet in virtutibus faciendis, & in aliis hujuſmodi, quæ pertinent ad gratias gratis datas; cum ipſe ſit *Dei virtus*, & *Dei ſapientia*, ut dicitur 1. ad Cor. 1. Ergo Chriſto non fuit conveniens habere gratias gratis datas.

3. Præterea. Gratiæ gratis datæ ordinantur ad utilita-

tilitatem fidelium, ſecundum illud 1. Corinth. 12. *Unicuique datur manifeſtatio ſpiritus ad utilitatem*: Non autem videtur ad utilitatem aliorum pertinere habitus, aut quæcumque diſpoſitio, ſi homo non utatur, ſecundum illud Eccli. 20. *Sapientia abſcondita, & theſaurus inviſus, quæ utilitas in utriſque?* Chriſtus autem non legitur uſus omnibus gratiis gratis datis, præſertim quantum ad genera linguarum. Non ergo in Chriſto fuerunt omnes gratiæ gratis datæ.

Sed Contra eſt, quod Auguſtinus dicit in Epiſt. ad Dardanum,) *quæ eſt* 57. *verſ. ſi. to.* 2.) quod *ſicut in capite ſunt omnes ſenſus*: *ita in Chriſto fuerunt omnes gratiæ*.

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut in ſecunda parte habitum eſt, (1. 2. *q.* 111. *a.* 1. & 4.) gratiæ gratis datæ ordinantur ad fidei, & ſpiritualis doctrinæ manifeſtationem. Oportet enim, eum, qui docet, habere ea, per quæ ſua doctrina manifeſtetur: alias ſua doctrina eſſet inutilis. Spiritualis autem doctrinæ, & fidei primus, & principalis doctor eſt Chriſtus, ſecundum illud Heb. 2. *Cum initium accepiſſet enarrari per Dominum ab eis qui audierunt, in nos confirmata eſt, conteſtante Deo ſignis, & portentis* &c.

Unde *manifeſtum eſt, quod in Chriſto excellentiſſime fuerunt omnes gratiæ gratis datæ, ſicut in primo, & principali fidei Doctore*.

Ad primum ergo dicendum, quod ſicut gratia gratum faciens ordinatur ad actus meritorios, tam interiores, quam exteriores: ita gratia gratis data ordinatur ad quoſdam actus exteriores fidei manifeſtativos; ſicut eſt operatio miraculorum, & alia hujuſmodi. In utraque autem gratia Chriſtus plenitudinem habuit. inquantum enim divinitati unita erat ejus anima, plenam efficaciam habebat ad omnes prædictos actus perficiendos. Sed alii Sancti, qui moventur a Deo, ſicut inſtrumenta non unita, ſed ſeparata, particulariter efficaciam recipiunt ad hos, vel ad illos actus perficiendos. Et ideo in aliis Sanctis hujuſmodi gratiæ dividuntur, non autem in Chriſto.

Ad ſecundum dicendum, quod Chriſtus dicitur *Dei virtus*, & *Dei ſapientia*, inquantum eſt æternus Dei Filius. Sic autem non competit ſibi habere gratiam, ſed eſſe potius datorem gratiæ: Competit autem ſibi habere gratiam ſecundum humanam naturam.

Ad tertium dicendum, quod donum linguarum datum

tum eſt Apoſtolis, quia mittebantur ad docendas omnes gentes. Chriſtus autem in una ſola gente Judæorum voluit perſonaliter prædicare, ſecundum quod ipſe dicit Matth. 15. *Non ſum miſſus, niſi ad oves quæ perierunt domus Iſrael*. Et Apoſt. dicit Roman. 15. *Dico Chriſtum Jeſum miniſtrum fuiſſe circumciſionis*. Et ideo non oportuit, quod loqueretur pluribus linguis. Nec tamen defuit ei omnium linguarum notitia; cum etiam occulta cordium ei non eſſent abſcondita, ut infra dicetur, (*q.* 10. *a.* 2. *&* *q.* 12. *a.* 1.) quorum voces quæcumque ſunt ſigna. Nec tamen inutiliter hanc notitiam habuit: ſicut non inutiliter habet habitum, qui eo non utitur, quando non eſt opportunum.

A P P E N D I X.

Ex art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a ſcripturis, & Auguſtino inſinuatum, quod in Chriſto fuerunt gratiæ gratis datæ. A D. Aug. quidem: ut *in arg. contr.* Ex quo aperta tibi via eſt, quod quotieſcunque in ſcripturis Chriſtus caput Eccleſiæ aſſignatur, per hoc in ipſo fuiſſe gratias gratis datas connotatur. Videas ergo per te ipſum, & applica, Luc. 20. *Factus eſt in caput anguli*. & *Epheſ.* 1. 4. 5. & *Coloſ.* 1. 2. A ſcripturis vero ſpecialiter inſinuatur per dicta Joan. 2. *De plenitudine ejus nos omnes accepimus*; & Act. 2. *Repleti ſunt Spirituſancto, & loquebantur variis linguis*; & 1. Cor. 15. *Unicuique datur manifeſtatio Spiritus ad utilitatem, alii quidem per ipſum datur ſermo ſapientiæ*, &c. Ex eo enim, quod Apoſtoli, & alii receperunt gratias gratis datas, patet intentum: cum de plenitudine Chriſti omnes accipiant. Auctoritates ergo illæ ſimul collectæ, ſi ſcholaſticam loquelam induant ad propoſitum dicunt: Gratiæ omnes gratis datæ fuerunt in Chriſto. Nam ab effectu in membris Eccleſiæ viſo infertur, quid in ſuo capite ſit. Hinc quoque ulterius manifeſtum fit: quod illud prædictum in eod. ca. Jo. ſc. *Plenum gratiæ*, exponi debet ampliſſime de gratia quacumque, ſive juſtificante, ſive gratis data. *Secundo* vides: quomodo ex his, &c.

AR-

ARTICULUS VIII. 50

Utrum in Chriſto fuerit Prophetia.

Inf. q. 31. a. 2. & 2. 2. q. 174. a. 5. & pſ. 44. & Matth. 1. & Jo. 4. lect. 6. & 1. Cor. 13. lect. 1.

AD Octavum ſic proceditur. Videtur, quod in Chriſto non fuerit Prophetia. Prophetia enim importat quandam obſcuram, & imperfectam notitiam, ſecundum illud Num. 12. *Si quis fuerit inter vos Propheta Domini, per ſomnium, aut in viſione loquar ad eum*: Sed Chriſtus habuit plenam, & apertam notitiam, multo magis quam Moyſes, de quo ibi ſubditur, *quod palam, & non per ænigmata vidit Deum*. Non ergo in Chriſto debet poni Prophetia.

2. Præterea. Sicut fides eſt eorum quæ non videntur, & ſpes eorum quæ non habentur, ita Prophetia eſt eorum, quæ non ſunt præſentia, ſed diſtant: nam Propheta dicitur, quaſi procul fans: Sed in Chriſto non ponitur fides, nec ſpes, ut ſupra dictum eſt. (*a. 3. & 4. hu. qu.*) Ergo Prophetia etiam non debet poni in Chriſto.

3. Præterea. Propheta eſt inferioris ordinis, quam Angelus. unde & de Moyſe, qui fuit ſupremus Prophetarum, ut in ſecunda parte dictum eſt, (2. 2. *q.* 174. *a.* 4.) dicitur Act. 7. quod locutus eſt cum Angelo in ſolitudine: Sed Chriſtus non eſt minoratus ab Angelis, ſecundum notitiam animæ, ſed ſolum ſecundum corporis paſſionem, ut habetur Hebr. 2. Ergo videtur, quod Chriſtus non fuit Propheta.

Sed Contra eſt, quod de eo prædicitur Deuter. 18. *Prophetam ſuſcitabit nobis Deus de fratribus veſtris.* Et ipſe de ſe dicit Matth. 13. & Joan. 4. *Non eſt Propheta ſine honore, niſi in patria ſua.*

Reſpondeo dicendum, quod Propheta dicitur, quaſi procul fans, vel procul videns, inquantum ſcilicet cognoſcit, & loquitur ea, quæ ſunt procul ab hominum ſenſibus, ſicut etiam Auguſt. dicit 16. contra Fauſtum. (*cap.* 18. *to.* 6.) Eſt autem conſiderandum, quod non poteſt dici aliquis Propheta ex hoc, quod cognoſcit, & annuntiat ea, quæ ſunt aliis procul, cum quibus ipſe non eſt. Et hoc manifeſtum eſt ſecundum locum, & ſecundum tempus. Si enim aliquis in Gallia exiſtens cognoſceret, & annuntiaret aliis in Gallia exiſtentibus ea, quæ tunc in Syria agerentur, propheticum eſſet: ſicut Heliſæus ad Giezi

Giezi dicit 4. Reg. 5. quomodo vir deſcenderat de curru, & occurrerat ei: Si vero aliquis in Syria exiſtens ea quæ ſunt ibi annuntiaret, non eſſet propheticum. Et idem apparet ſecundum tempus. Propheticum enim fuit, quod Iſaias prænuntiavit, quod Cyrus Rex Perſarum templum Dei eſſet reædificaturus, ut patet Iſa. 44. Non autem fuit propheticum, quod Eſdras hoc ſcripſit, cujus tempore factum eſt. Si igitur Deus, aut Angeli, vel etiam Beati cognoſcunt, & annuntiant ea, quæ ſunt procul a noſtra notitia, hoc non pertinet ad Prophetiam; quia in nullo noſtrum ſtatum attingunt. „ Chriſtus autem „ ante paſſionem noſtrum ſtatum attingebat; inquan„ tum non ſolum erat comprehenſor, ſed etiam via„ tor. Et ideo propheticum erat, quod ea quæ e„ rant procul ab aliorum viatorum notitia, & co„ gnoſcebat, & annuntiabat. „ Et hac ratione dicitur in eo fuiſſe Prophetia.

Ad primum ergo dicendum, quod per illa verba non oſtenditur eſſe de ratione Prophetiæ ænigmatica cognitio, quæ ſcilicet eſt per ſomnium, & in viſione: ſed oſtenditur comparatio aliorum Prophetarum, qui per ſomnium, & in viſione perceperunt divina, ad Moyſen, qui palam, & non per ænigmata Deum vidit; qui Propheta eſt dictus, ſecundum illud Deuter. ult. *Non ſurrexit ultra Propheta in Iſrael, ſicut Moyſes*. Poteſt tamen dici, quod etſi Chriſtus habuit plenam, & apertam notitiam quantum ad partem intellectivam; habuit tamen in parte imaginativa quaſdam ſimilitudines, in quibus etiam poterat ſpeculari divina, inquantum non ſolum erat comprehenſor, ſed etiam viator.

Ad ſecundum dicendum, quod fides eſt eorum, quæ non videntur ab ipſo credente, & ſimiliter ſpes eſt eorum, quæ non habentur ab ipſo ſperante: Sed Prophetia eſt eorum, quæ ſunt procul a communi hominum ſenſu, cum quibus Propheta converſatur & communicat in ſtatu viæ. Et ideo fides, & ſpes repugnant perfectioni beatitudinis Chriſti, non autem Prophetia.

Ad tertium dicendum, quod Angelus, cum ſit comprehenſor, eſt ſupra Prophetam, qui eſt purus viator, non autem ſupra Chriſtum, qui fuit ſimul viator, & comprehenſor.

AR-

APPENDIX.

EX art. habes *primo* : quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe inſinuatum a ſcripturis, quod in Chriſto fuit prophetia. *Ut Matth.* 13. *Joan.* 4. & *Deuteron.* 18. Secundum quod ponuntur *in argument. contr.* Pro meliori captu vide veritates aureas ſuper totam legem veterem, *Deuteron.* 18. *concluſ.* 6. *Secundo* vides: quomodo ex iis bene penſatis, & applicatis, doctrina præſens Angelica viciſſim declaretur, atque confirmetur.

ARTICULUS IX. 51

Utrum in Chriſto fuerit plenitudo gratiæ.

Inf. art. 10. *&* 12. *c. Et* 3. *d.* 13. *q.* 1. *art.* 2. *q.* 1. *& d.* 15. *q.* 1. *a.* 2. *ad* 5. *Et opuſc.* 2. *ca.* 213. *Et opuſ.* 60. *c.* 3.

AD Nonum ſic proceditur. Videtur, quod non fuerit in Chriſto gratiæ plenitudo. A gratia enim derivantur virtutes, ut in ſecunda parte dictum eſt: (1. 2. *q.* 110. *a.* 4. *ad* 1.) Sed in Chriſto non fuerunt omnes virtutes: non enim fuit in eo fides, neque ſpes, ut oſtenſum eſt. (*a.* 3. *&* 4. *hu. q.*) Ergo in Chriſto non fuit gratiæ plenitudo.

2. Præterea. Sicut patet ex his quæ in ſecunda parte dicta ſunt, (1. 2. *q.* 111. *a.* 2.) gratia dividitur in operantem, & cooperantem: operans autem gratia dicitur, per quam juſtificatur impius: quod quidem non habuit locum in Chriſto, qui nunquam ſubjacuit alicui peccato. Ergo in Chriſto non fuit plenitudo gratiæ.

3. Præterea. Jacobi 1. dicitur: *Omne datum optimum, & omne donum perfectum de ſurſum eſt, deſcendens a Patre luminum:* Sed quod deſcendit, habetur particulariter, & non plene. Ergo nulla creatura, nec etiam anima Chriſti, poteſt habere plenitudinem donorum gratiæ.

Sed Contra eſt, quod dicitur Joan. 1. *Vidimus eum plenum gratiæ & veritatis.*

Reſpondeo dicendum, quod plene dicitur haberi, quod perfecte, & totaliter habetur. Totalitas autem, & perfectio poteſt attendi *dupliciter: Uno modo* quantum ad quantitatem ejus intenſivam: puta ſi dicam aliquem plene habere albedinem, ſi habeat eam quantumcunque nata eſt haberi: *Alio modo* ſecun-

cundum virtutem; puta ſi aliquis dicatur plene habere vitam, quia habet eam ſecundum omnes effectus, vel opera vitæ: Et ſic habet plene vitam homo, non autem brutum animal, vel planta. *Utroque autem modo Chriſtus habuit gratiæ plenitudinem*. Primo quidem; quia habuit eam in ſummo, ſecundum perfectiſſimum modum quo haberi poteſt. Et hoc quidem apparet *primo* ex propinquitate animæ Chriſti ad cauſam gratiæ. Dictum eſt enim, (*art.* 1. *hu. q.*) quod quanto aliquod receptivum propinquius eſt cauſæ influenti, tanto abundantius recipit. Et ideo anima Chriſti, quæ propinquius conjungitur Deo inter omnes creaturas rationales, maximam recipit influentiam gratiæ ejus. *Secundo* ex comparatione ejus ad effectum. Sic enim recipiebat anima Chriſti gratiam, ut ex ea quodammodo transfunderetur in alios. Et ideo oportuit, quod haberet maximam gratiam: ſicut ignis, qui eſt cauſa caloris in omnibus calidis, eſt maxime calidus.

Similiter etiam quantum ad virtutem gratiæ, plene habuit gratiam: quia habuit eam ad omnes operationes, vel effectus gratiæ: & hoc ideo, quia conferebatur ei gratia, tanquam cuidam univerſali principio in genere habentium gratiam. Virtus autem primi principii alicujus generis univerſaliter ſe extendit ad omnes effectus illius generis: ſicut ſol, qui eſt univerſalis cauſa generationis, ut Dionyſius dicit in 4. cap. de div. nom. (*par.* 1. *lect.* 3.) ejus virtus ſe extendit ad omnia, quæ ſub generatione cadunt. Et ſic ſecunda plenitudo gratiæ attenditur in Chriſto; inquantum ſe extendit ejus gratia ad omnes gratiæ effectus, qui ſunt virtutes, & dona, & alia hujuſmodi.

Ad primum ergo dicendum, quod fides, & ſpes nominant effectus gratiæ cum quodam defectu, qui eſt ex parte recipientis gratiam; inquantum ſc. fides eſt de non viſis, & ſpes de non habitis. Unde non oportet quod in Chriſto, qui eſt auctor gratiæ, fuerint defectus, quos important fides, & ſpes: Sed quicquid eſt perfectionis in fide, & ſpe, in Criſto eſt multo perfectius: ſicut in igne non ſunt omnes modi caloris deſectivi ex defectu ſubjecti, ſed quicquid pertinet ad perfectionem caloris.

Ad ſecundum dicendum, quod ad gratiam operantem per ſe pertinet facere juſtum: ſed quod juſtum faciat ex impio, hoc accidit ei ex parte ſubjecti, in quo peccatum invenitur: Anima Chriſti igitur juſtificata eſt per gratiam operantem, inquantum per eam facta eſt juſta, & ſancta a principio

ſuæ

ſuæ conceptionis, non quod ante fuerit peccatrix, aut etiam non juſta.

Ad tertium dicendum, quod plenitudo gratiæ attribuitur animæ Chriſti ſecundum capacitatem creaturæ, non autem per comparationem ad plenitudinem infinitam bonitatis divinæ.

A P P E N D I X.

Ex artic. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a ſcripturis inſinuatum; quod in Chriſto eſt gratiæ plenitudo. Ut *Joan.* 1. Secundum quod eſt *in argu. contr.* Pro cujus meliori captu nota id, quod Joannes Euangeliſta de plenitudine hac dicit infra c. 3. *Non ad menſuram dat Deus ſpiritum*. Scilicet, ei, quem ipſe Deus miſit, ut monſtrat contextus. Per hoc enim quod in Chriſto eſt ſpiritus ei datus non ad menſuram, monſtratur, quod Chriſtus habet gratias Spiritus ſancti in ſummo, ſcilicet, ſecundum perfectiſſimum modum quemcumque quo haberi poſſunt. Alioquin Spiritus ei fuiſſet datus ad menſuram: quod eſt contra Euangelium. *Secundo* vides: quomodo, &c.

A R T I C U L U S X. 52

Utrum plenitudo gratiæ ſit propria Chriſti.

3. *d.* 13. *q.* 1. *ar.* 2. *q.* 2.

Ad Decimum ſic proceditur. Videtur, quod plenitudo gratiæ non ſit propria Chriſti. Quod enim eſt proprium alicujus, ſibi ſoli convenit: Sed eſſe plenum gratia quibuſdam aliis attribuitur: dicitur enim Luc. 1. Beatæ Virgini: *Ave gratia plena*. dicitur etiam Act. 6. *Stephanus plenus gratia, & fortitudine*. Ergo plenitudo gratiæ non eſt propria Chriſti.

2. Præterea. Illud quod poteſt communicari aliis per Chriſtum, non videtur eſſe proprium Chriſto: Sed plenitudo gratiæ poteſt communicari per Chriſtum aliis. dicit enim Apoſt. Epheſ. 3. *Ut impleamini in omnem plenitudinem Dei*. Ergo plenitudo gratiæ non eſt propria Chriſti.

3. Præterea. Status viæ proportionari videtur ſtatui patriæ: Sed in ſtatu patriæ erit quædam plenitudo: quia *in illa cæleſti patria, ubi plenitudo eſt omnis boni, licet quædam data ſint excellenter, nihil tamen poſſidetur ſingulariter*, ut patet per Gregor.

gor. in Hom. de centum ovib. (*quæ eſt 34. in Euangel. a med. implic.*) Ergo in ſtatu viæ habetur gratiæ plenitudo a ſingulis hominibus: Et ita plenitudo gratiæ non eſt propria Chriſti.

Sed Contra eſt, quod plenitudo gratiæ attribuitur Chriſto, inquantum eſt unigenitus a Patre, ſecundum illud Jo. 1. *Vidimus eum, quaſi unigenitum a Patre, plenum gratiæ, & veritatis*: Sed eſſe unigenitum a Patre eſt proprium Chriſto. Ergo & ſibi proprium eſt, eſſe plenum gratiæ, & veritatis.

Reſpondeo dicendum, quod plenitudo gratiæ poteſt attendi *dupliciter*: *Uno modo* ex parte ipſius gratiæ: *Alio modo* ex parte habentis gratiam. Ex parte quidem ipſius gratiæ dicitur eſſe plenitudo gratiæ ex eo, quod aliquis pertingit ad ſummum gratiæ, & quantum ad eſſentiam, & quantum ad virtutem; quia ſcilicet habet gratiam, & in maxima excellentia qua poteſt haberi, & in maxima extenſione ad omnes gratiæ effectus. Et *talis gratiæ plenitudo eſt propria Chriſti*. Ex parte vero ſubjecti dicitur gratiæ plenitudo, quando quis habet plene gratiam ſecundum ſuam conditionem, *Sive* ſecundum intenſionem, prout in eo eſt intenſa gratia uſque ad terminum præfixum ei a Deo, ſecundum illud Epheſ. 4. *Unicuique noſtrûm data eſt gratia ſecundum menſuram donationis Chriſti*: *Sive* etiam ſecundum virtutem; inquantum ſcilicet habet facultatem gratiæ ad omnia, quæ pertinent ad ſuum officium, ſive ſtatum: ſicut Apoſt. dicebat Epheſ. 3. *Mihi omnium ſanctorum minimo data eſt gratia hæc, illuminare omnes* &c. *Et talis gratiæ plenitudo non eſt propria Chriſti, ſed communicatur aliis per Chriſtum*.

Ad primum ergo dicendum, quod B. Virgo dicta eſt plena gratia, non ex parte ipſius gratiæ; quia non habuit gratiam in ſumma excellentia qua poteſt haberi, nec ad omnes effectus gratiæ: ſed dicitur fuiſſe plena gratia per comparationem ad ipſam; quia ſcilicet habebat gratiam ſufficientem ad ſtatum illum, ad quem erat electa a Deo, ut eſſet ſcilicet mater Unigeniti ejus. Et ſimiliter Stephanus dicitur plenus gratia, quia habebat gratiam ſufficientem ad hoc, quod eſſet idoneus miniſter, & teſtis Dei, ad quod erat electus. Et idem dicendum eſt de aliis. Harum tamen plenitudinum una eſt plenior altera, ſecundum quod aliquis eſt divinitus præordinatus ad altiorem, vel inferiorem ſtatum.

Ad ſecundum dicendum, quod Apoſtolus ibi loquitur de illa plenitudine gratiæ, quæ accipitur ex

parte

parte ſubjecti, in comparatione ad id, ad quod homo eſt divinitus præordinatus: Quod quidem eſt *vel* aliquid commune, ad quod præordinantur omnes Sancti, *vel* aliquid ſpeciale, quod pertinet ad excellentiam aliquorum. Et ſecundum hoc quædam plenitudo gratiæ eſt omnibus Sanctis communis; ut ſcilicet habeant gratiam ſufficientem ad merendum vitam æternam, quæ in plena Dei fruitione conſiſtit. Et hanc plenitudinem optat Apoſtolus fidelibus, quibus ſcribit.

Ad tertium dicendum, quod illa dona, quæ ſunt communia in patria, ſcilicet viſio, comprehenſio, & fruitio, & alia hujuſmodi, habent quædam dona ſibi correſpondentia in ſtatu viæ, quæ etiam ſunt communia omnibus Sanctis. Sunt tamen quædam prærogativæ Sanctorum in patria, & in via, quæ non habentur ab omnibus.

APPENDIX.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a ſcripturis inſinuatum, quod plenitudo gratiæ eſt ſoli Chriſto propria. Ut per hoc, quod dicitur Jo. 1. *vidimus eum*, &c. Ut cum applicatione ponitur *in argum. contr.* Ad cujus declarationem dixit Apoſt. Coloſ. 1. *Ut ſit ipſe in omnibus primatum tenens, quia in ipſo complacuit omnem plenitudinem inhabitare*. Vides enim hinc declarari; quod ly *plenum gratiæ* non tantum dicit plenitudinem, ſed & omnem, ideſt plenitudinem ad omnium gratiarum gradus, & effectus abundantiſſimam tum intenſive, tum extenſive. Item, quod plenitudo illa importata per ly *plenum gratiæ* non fuit in Chriſto ab inſtanti conceptionis ex meritis, *q.* 2. *ar.* 11. ſed ex mera complacentia divinæ voluntatis, quod hic deſignatur per ly *complacuit*. Item, quod ly *plenum gratiæ* non dicit temporalem, ideſt ad tempus, ut ſolet in quibuſdam, datam, ſed permanentem plenitudinem illam: quod annotatur hic per ly *inhabitare*. Quæ omnia & inſinuantur, & confirmantur quoque c. 2. *In ipſo inhabitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter*. *Secundo* vides: quomodo, &c.

ARTICULUS XI. 53

Utrum Chriſti gratia ſit infinita.

2. *d.* 13. *q.* 1. *a.* 2. *q.* 2. & *d.* 19. *a.* 1. *q.* 1. *c. Et ver. q.* 29. *a.* 3. & *op.* 60. *c.* 3. & *Jo.* 3. *lect.* 6.

AD Undecimum ſic proceditur. Videtur, quod gratia Chriſti ſit infinita. Omne enim immenſum eſt infinitum: Sed gratia Chriſti eſt immenſa. dicitur enim Joan. 3. *Non enim ad menſuram dat Deus Spiritum Filio*, ſcilicet Chriſto. Ergo gratia Chriſti eſt infinita.

2. Præterea. Effectus infinitus demonſtrat virtutem infinitam, quæ non poteſt fundari niſi in eſſentia infinita: Sed effectus gratiæ Chriſti eſt infinitus. extendit enim ſe ad ſalutem totius humani generis: ipſe enim eſt propitiatio pro peccatis noſtris, & totius mundi, ut dicitur 1. Joan. 2. Ergo gratia Chriſti eſt infinita.

3. Præterea. Omne finitum per additionem finiti poteſt pervenire ad quantitatem cujuſcumque finiti. Si igitur gratia Chriſti eſſet finita, poſſet alterius hominis gratia tantum creſcere, quod perveniret ad æqualitatem gratiæ Chriſti, contra quod dicitur Job 28. *Non adæquabitur ei aurum, vel vitrum*, ſecundum quod Greg. ibi exponit. (*l.* 18. *Moral. c.* 27. *inter princ. & med.*) Ergo gratia Chriſti eſt infinita.

Sed Contra eſt, quod gratia eſt quiddam creatum in anima: Sed omne creatum eſt finitum, ſecundum illud Sap. 11. *Omnia in numero, & pondere & menſura diſpoſuiſti*. Ergo gratia Chriſti non eſt infinita.

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut ex ſupra dictis patet, (*q.* 2. *a.* 10.) in Chriſto poteſt *duplex* gratia conſiderari. *Una* quidem eſt gratia unionis, quæ, ſicut ſupra dictum eſt, (*q.* 6. *a.* 6.) eſt ipſum uniri perſonaliter Filio Dei, quod eſt gratis conceſſum humanæ naturæ: Et *hanc gratiam conſtat eſſe infinitam*, ſecundum quod ipſa perſona Verbi eſt infinita. *Alia* vero eſt gratia habitualis. Quæ quidem poteſt *dupliciter* conſiderari. *Uno modo*, ſecundum quod eſt quoddam ens: *Et ſic neceſſe eſt, quod ſit ens finitum*. eſt enim anima Chriſti, ſicut in ſubjecto: anima autem Chriſti eſt creatura quædam habens capacitatem finitam. unde eſſe gratiæ, cum non excedat ſuum ſubjectum, non poteſt eſſe infinitum.

nitum. *Alio modo* poteſt conſiderari ſecundum propriam rationem gratiæ: Et *ſic gratia Chriſti poteſt dici infinita*, eo quod non limitatur; quia ſcilicet habet quicquid poteſt pertinere ad rationem gratiæ, & non datur ei ſecundum aliquam certam menſuram id, quod ad rationem gratiæ pertinet; eo quod ſecundum propoſitum Dei, cujus eſt gratiam menſurare, gratia confertur animæ Chriſti, ſicut cuidam univerſali principio gratificationis in humana natura, ſecundum illud Epheſ. 1. *Gratificavit nos in dilecto Filio ſuo*: Sicut ſi dicamus lucem ſolis eſſe infinitam, non quidem ſecundum ſuum eſſe, ſed ſecundum rationem lucis; quia habet, quicquid ad rationem lucis pertinere poteſt.

Ad primum ergo dicendum, quod id quod dicitur, Pater *non ad menſuram dat Spiritum* Filio. *Uno modo* exponitur de dono, quod Deus Pater ab æterno dedit Filio, ſcilicet divinam naturam, quæ eſt donum infinitum. Unde quædam Gloſ. (*interlinearis*) dicit ibi: *Ut tantus ſit Filius, quantus & Pater*. *Alio modo* poteſt referri ad donum, quod datum eſt humanæ naturæ, ut uniatur divinæ perſonæ. quod etiam eſt donum infinitum. Unde Gloſſ. (*ordinaria*) dicit ibidem: *Sicut Pater plenum, & perfectum genuit Verbum; ſic & plenum, & perfectum eſt unitum humanæ naturæ*. *Tertio modo* poteſt referri ad gratiam habitualem; inquantum gratia Chriſti ſe extendit ad omnia, quæ ſunt gratiæ. Unde Auguſt. hoc exponens (*Tract.* 14. *inter med. & fin. tom.* 9.) dicit: *Menſura diviſio quædam donorum eſt. Alii enim datur per Spiritum ſermo ſapientiæ, alii ſermo ſcientiæ: Sed Chriſtus, qui dat, non ad menſuram accepit.*

Ad ſecundum dicendum, quod gratia Chriſti habet infinitum effectum, tum propter infinitatem prædictam gratiæ, tum propter unitatem divinæ perſonæ, cui anima Chriſti unita eſt.

Ad tertium dicendum, quod minus per augmentum poteſt pervenire ad quantitatem majoris, in his quæ habent quantitatem unius rationis. Sed gratia alterius hominis comparatur ad gratiam Chriſti, ſicut quædam virtus particularis ad univerſalem. Unde ſicut virtus ignis, quantumcunque creſcat, non poteſt adæquare virtutem ſolis: ita gratia alterius hominis, quantumcunque creſcat, non poteſt adæquare gratiam Chriſti.

APPENDIX.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem & oſtendas, & recte intelligas, merito eſſe a ſcripturis inſinuatum, quo Chriſti gratia habitualis eſt, & non eſt infinita. Quod quidem non ſit, ut Sap. 11. *Omnia in*, &c. ut cum diſcurſu eſt in *in arg. cont.* Quod autem ſit, inſinuatur Jo. 3. *Non ad menſuram dat Deus ſpiritum*. Vide *ar.* 9. *appen.* & item a. 1. Jo. 2. *Ipſe eſt propitiatio pro peccatis, non tantum noſtris, ſed etiam totius mundi*. Hoc eſt. Etiam infinitorum mundorum, ſi eſſent: propter duplicem cauſam adductum in ad *ſecundum*. Si de hoc, & conſequenter de pleniori notitia textus hujus vis inſtrui: vide omnino *Compend. Alber. Mag. lib.* 4. *c.* 13. *Schol.* Et D. Thom. *opuſ.* 2. quod dicitur Compendium Theologiæ tracta. 2. ſcilicet de fide ad humanitatem Chriſti. c. 31. *Secundo* vides: quomodo, &c.

ARTICULUS XII. 54

Utrum gratia Chriſti potuerit augeri.

1. *d.* 35. *qu.* 5. *ar.* 1. *qu.* 4. *& d.* 17. *q.* 2 *a.* 4. *ad* 3. *Et* 3. *d.* 13. *q.* 1. *a.* 2. *q.* 3. *& d.* 18. *a.* 5. *co. & Iſa.* 11. *lect.* 2. *princ.*

AD Duodecimum ſic proceditur. Videtur, quod gratia Chriſti potuerit augeri. Omni enim finito poteſt fieri additio: Sed gratia Chriſti fuit finita, ut dictum eſt. (*a. præc.*) Ergo potuit augeri.

2. Præterea. Augmentum gratiæ fit per virtutem divinam, ſecundum illud 2. ad Cor. 9. *Potens eſt autem Deus omnem gratiam abundare facere in vobis*: Sed virtus divina, cum ſit infinita, nullo termino coarctatur. Ergo videtur, quod gratia Chriſti potuerit eſſe major.

3. Præterea. Luc. 2. dicitur, quod *puer Jeſus proficiebat ſapientia, & ætate, & gratia apud Deum, & homines*. Ergo gratia Chriſti potuit augeri.

Sed Contra eſt, quod dicitur Jo. 1. *Vidimus eum, quaſi unigenitum a Patre, plenum gratiæ, & veritatis*: Sed nihil poteſt eſſe, aut intelligi majus, quam quod aliquis ſit unigenitus a Patre. Ergo etiam non poteſt eſſe, vel intelligi major gratia, quam illa, qua Chriſtus fuit plenus.

Reſ-

Reſpondeo dicendum, quod aliquam formam non poſſe augeri, contingit *dupliciter: Uno modo* ex parte ipſius ſubjecti. *Alio modo* ex parte ipſius formæ. Ex parte quidem ſubjecti, quando ſubjectum attingit ad ultimum gradum in participatione illius formæ ſecundum ſuum modum. ſicut ſi dicatur, quod aer non poteſt creſcere in caliditate, quando pertingit ad ultimum gradum caloris, qui poteſt ſalvari in natura aeris, licet poſſit eſſe major calor in rerum natura, qui eſt calor ignis. Ex parte autem formæ excluditur poſſibilitas augmenti, quando aliquod ſubjectum attingit ad ultimam perfectionem, quam poteſt talis forma habere in natura: ſicut ſi dicamus, quod calor ignis non poteſt augeri, quia non poteſt eſſe perfectior gradus caloris, quam ille, ad quem pertingit ignis: Sicut autem aliarum formarum eſt ex divina ſapientia determinata propria menſura, ita & gratiæ, ſecundum illud Sapientiæ 11. *Omnia in numero, & pondere, & menſura diſpoſuiſti*. Menſura autem unicuique formæ præfigitur per comparationem ad ſuum finem: ſicut non eſt major gravitas, quam gravitas terræ; quia non poteſt eſſe inferior locus loco terræ. Finis autem gratiæ eſt unio creaturæ rationalis ad Deum. Non poteſt autem eſſe, nec intelligi major unio creaturæ rationalis ad Deum, quam quæ eſt in perſona. Et ideo gratia Chriſti pertingit ad ſummam menſuram gratiæ.

Sic igitur manifeſtum eſt, quod gratia Chriſti non poteſt augeri ex parte ipſius gratiæ, ſed neque etiam ex parte ſubjecti: quia Chriſtus, ſecundum quod homo, a primo inſtanti ſuæ conceptionis fuit verus, & plenus comprehenſor. Unde in eo non potuit eſſe gratiæ augmentum, ſicut nec in aliis Beatis, quorum gratia augeri non poteſt, eo quod ſunt in termino. Hominum vero, qui ſunt pure viatores, gratia poteſt augeri; *Et* ex parte formæ, quia non attingunt ſummum gratiæ gradum; *Et* ex parte ſubjecti, quia nondum pervenerunt ad terminum.

Ad primum ergo dicendum, quod ſi loquamur de quantitatibus mathematicis, cuilibet finitæ quantitati poteſt fieri additio: quia ex parte quantitatis finitæ non eſt aliquid, quod repugnet additioni: Si vero loquamur de quantitate naturali, ſic poteſt eſſe repugnantia ex parte formæ, cui debetur determinata quantitas, ſicut & alia accidentia determinata. Unde Philoſ. dicit in 2. de Anima, (tex. 41. to. 2.) quod *omnium natura conſtantium eſt terminus, & ratio magnitudinis, & augmenti*. Et inde eſt

quod quantitati totius cœli non poteſt fieri additio. Multo igitur magis in ipſis formis conſideratur aliquis terminus, ultra quem non progrediuntur. Et propter hoc non oportet, quod gratiæ Chriſti poſſit fieri additio, quamvis ſit finita ſecundum ſui eſſentiam.

Ad ſecundum dicendum, quod virtus divina, licet poſſit facere aliquid majus, & melius, quam ſit habitualis gratia Chriſti, non tamen poſſet facere, quod ordinaretur ad aliquid majus, quam ſit unio perſonalis ad Filium unigenitum a Patre; Cui unioni ſufficienter correſpondet talis menſura gratiæ, ſecundum definitionem divinæ ſapientiæ.

Ad tertium dicendum, quod in ſapientia, & gratia aliquis poteſt proficere *dupliciter*. *Uno modo* ſecundum ipſos habitus ſapientiæ, & gratiæ augmentatos: Et ſic Chriſtus in eis non proficiebat. *Alio modo* ſecundum effectus; inquantum ſcilicet aliquis ſapientiora, & virtuoſiora opera facit: Et ſic Chriſtus proficiebat ſapientia, & gratia, ſicut & ætate: quia ſecundum proceſſum ætatis perfectiora opera faciebat, ut ſe verum hominem demonſtraret, & in his quæ ſunt ad Deum, & in his quæ ſunt ad homines.

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a ſcripturis inſinuatum, quod gratia Chriſti non poteſt augeri. Ut Jo. 1. *Vidimus*, &c. ſecundum quod cum diſcurſu eſt *in arg. contr.* Item *Coloſſ.* 1. ſecundum quod eſt ſupra *ar.* 10. *append.* Item a dictis *a.* 11. *append.* Vide & *art.* 9. Nam iſta omnia mutuo ſe juvant. *Secundo* vides: quomodo, &c.

ARTICULUS XIII. 55

Qualiter gratia Chriſti habitualis ſe habeat ad unionem.

3. *d.* 13. *q.* 3. *a.* 2. *q.* 3. *Et opuſ.* 2. *c.* 214. *Et opuſ.* 60. *c.* 3.

AD Tertiumdecimum ſic proceditur. Videtur, quod gratia habitualis in Chriſto non ſubſequatur unionem. Idem enim non ſequitur ad ſeipſum: Sed hæc gratia habitualis videtur eadem eſſe cum gratia unionis. dicit enim Auguſtinus in libro de

Præ-

Prædeſtinatione Sanctorum: (*cap. 15. ante med. to. 7.*) *Ea gratia fit ab initio fidei ſuæ homo quicunque Chriſtianus, qua gratia homo ille ab initio ſuo factus eſt Chriſtus:* Quorum duorum primum pertinet ad gratiam habitualem, ſecundum ad gratiam unionis. Ergo videtur, quod gratia habitualis non ſubſequatur unionem.

2. Præterea. Diſpoſitio præcedit perfectionem tempore, vel ſaltem intellectu: Sed gratia habitualis videtur eſſe ſicut quædam diſpoſitio humanæ naturæ ad unionem perſonalem. Ergo videtur, quod gratia habitualis non ſubſequatur unionem, ſed magis præcedat.

3. Præterea. Commune eſt prius proprio: Sed gratia habitualis eſt communis Chriſto, & aliis hominibus: gratia autem unionis eſt propria Chriſto. Ergo prior eſt ſecundum intellectum gratia habitualis, quam ipſa unio. Non ergo ſequitur eam.

Sed Contra eſt, quod dicitur Iſa. 42. *Ecce ſervus meus, ſuſcipiam eum:* & poſtea ſequitur: *Dedi ſpiritum meum ſuper eum.* Quod quidem pertinet ad donum gratiæ habitualis. Unde relinquitur, quod ſuſceptio naturæ humanæ in unitatem perſonæ præcedat gratiam habitualem in Chriſto.

Reſpondeo dicendum, quod *unio humanæ naturæ ad divinam perſonam*, quam ſupra (*q. 2. a. 10. & q. 6. a. 6.*) diximus eſſe ipſam gratiam unionis, *præcedit gratiam habitualem in Chriſto, non ordine temporis, ſed naturæ, & intellectus.* Et hoc *triplici* ratione. *Primo* quidem ſecundum ordinem principiorum utriuſque. Principium enim unionis eſt perſona Filii aſſumens humanam naturam, quæ ſecundum hoc dicitur miſſa eſſe in mundum, quod humanam naturam aſſumpſit: Principium autem gratiæ habitualis, quæ cum charitate datur, eſt Spiritus ſanctus, qui ſecundum hoc dicitur mitti, quod per charitatem mentem inhabitat. Miſſio autem Filii ſecundum ordinem naturæ prior eſt miſſione Spiritus ſancti; ſicut ordine naturæ Spiritus ſanctus procedit a Filio, & a ſapientia dilectio. Unde & unio perſonalis, ſecundum quam intelligitur miſſio Filii, eſt prior ordine naturæ habituali gratia, ſecundum quam intelligitur miſſio Spiritus ſancti. *Secundo* accipitur ratio hujus ordinis ex habitudine gratiæ ad ſuam cauſam. Gratia enim cauſatur in homine ex præſentia divinitatis, ſicut lumen in aere ex præſentia ſolis. Unde dicitur Ezech. 43. *Gloria Dei Iſrael ingrediebatur per viam orientalem, & terra ſplendebat a majeſtate ejus.* Præſentia autem Dei in

Chriſto intelligitur ſecundum unionem humanæ naturæ ad divinam perſonam. Unde gratia habitualis Chriſti intelligitur ut conſequens hanc unionem, ſicut ſplendor ſolem. *Tertio* ratio hujus ordinis ſumi poteſt ex fine gratiæ: ordinatur enim ad bene agendum. Actiones autem ſunt ſuppoſitorum, & individuorum. Unde actio, & per conſequens gratia ad ipſam ordinans, præſupponit hypoſtaſim operantem. Hypoſtaſis autem non præſupponitur in humana natura ante unionem, ut ex ſupra dictis patet. (*qu.* 4. *a.* 2.) Et ideo gratia unionis ſecundum intellectum præcedit gratiam habitualem.

Ad primum ergo dicendum, quod Auguſtinus ibi gratiam nominat gratuitam Dei voluntatem, gratis beneficia largientem. Et propter hoc eadem gratia dicit hominem quemcunque fieri Chriſtianum, qua gratia factus eſt homo Chriſtus: quia utrumque gratuita Dei voluntate abſque meritis factum eſt.

Ad ſecundum dicendum, quod ſicut diſpoſitio in via generationis præcedit perfectionem, ad quam diſponit, in his quæ ſucceſſive perficiuntur; ita naturaliter perfectionem ſequitur, quam aliquis jam conſecutus eſt: ſicut calor, qui fuit diſpoſitio ad formam ignis, eſt effectus profluens a forma ignis jam præexiſtentis. Humana autem natura in Chriſto unita eſt perſonæ Verbi a principio abſque ſucceſſione. Unde gratia habitualis non intelligitur ut præcedens unionem, ſed ut conſequens eam, ſicut quædam proprietas naturalis. Unde & Auguſt. dicit in Enchir. (*c.* 40. *tom.* 3.) quod *gratia eſt quodammodo Chriſto homini naturalis*.

Ad tertium dicendum, quod commune eſt prius proprio, ſi utrumque ſit unius generis: ſed in his quæ ſunt diverſorum generum, nihil prohibet proprium eſſe prius communi. Gratia autem unionis non eſt in genere gratiæ habitualis; ſed eſt ſupra omne genus, ſicut & ipſa divina perſona. Unde hoc proprium nihil prohibet eſſe prius communi: quia non ſe habet per additionem ad commune, ſed potius eſt principium, & origo ejus quod eſt commune.

APPENDIX.

Ex art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a ſcripturis inſinuatum, quod gratia habitualis in Chriſto ſubſequitur gratiam unionis. ut *Iſa.* 42. ſecundum quod cum diſcurſu applicatur *in arg. contr.* Item per hoc, quod dicitur Jo. 1. *Verbum caro factum eſt*, antequam dicatur *Ple-*

num

num gratiæ. Ac ſi aperte dictum ſit. Iſta gratiæ plenitudo præſupponit unionem Verbi ad carnem. Quod autem ad illam unionem ſequatur, ſicut quædam proprietas naturalis ex ea reſultans inſinuatur, & ib. per ly *gloriam quaſi unigeniti a Patre*. Hoc eſt: ex contextu. Gloria, quæ eſt gratia habitualis conſummata, quam vidimus in anima verbi incarnati, erat gloria procedens ex hoc, quod illud Verbum caro factum filius eſt unigenitus a Patre. Hinc enim reſultavit illa gloria, ideſt, quod fuit etiam comprehenſor ab inſtanti conceptionis; quamprimum ſcilicet *Verbum caro factum eſt*, ideſt, quamprimum illa perſona incarnata, & illa caro ſic verbo unita, fuit unigenitus a Patre. *Secundo* vides: quomodo ex his, &c.

QUÆSTIO VIII.

De gratia Chriſti, ſecundum quod eſt caput Eccleſiæ, in octo articulos diviſa.

DEinde conſiderandum eſt de gratia Chriſti, ſecundum quod eſt caput Eccleſiæ.

Et circa hoc quæruntur octo.

Primo. Utrum Chriſtus ſit caput Eccleſiæ.
Secundo. Utrum ſit caput hominum quantum ad corpora, vel ſolum quantum ad animas.
Tertio. Utrum ſit caput omnium hominum.
Quarto. Utrum ſit caput Angelorum.
Quinto. Utrum gratia Chriſti, ſecundum quam eſt caput Eccleſiæ, ſit eadem cum gratia habituali ejus, ſecundum quod eſt quidam homo ſingularis.
Sexto. Utrum eſſe caput Eccleſiæ ſit proprium Chriſto.
Septimo. Utrum diabolus ſit caput omnium malorum.
Octavo. Utrum Antichriſtus etiam poſſit dici caput omnium malorum.

ARTICULUS I. 56

Utrum Chriſtus ſit caput Eccleſiæ.

Inf. q. 48. a. 1. cor. & q. 49. a. 1. cor. Et 3. d. 13. q. 2. a. 1. Et ver. q. 29. a. 3. cor. fi. & a 4. & a. 5. cor. & op. 2. c. 213. Et op. 60. c. 3. & 1. Cor. 11. lect. 1. & Epheſ. 1.

AD Primum ſic proceditur. Videtur, quod Chriſto, ſecundum quod eſt homo, non competat eſſe caput Eccleſiæ. Caput enim influit ſenſum, & motum in membra: Senſus autem, & motus ſpiritualis, qui eſt per gratiam, non influitur nobis a Chriſto homine: quia, ſicut Auguſtinus dicit in lib. 1. de Trinit. (*cap. 12. & lib. 15. cap. 26. to. 3.*) *nec etiam Chriſtus, ſecundum quod eſt homo, dat Spiritum ſanctum, ſed ſolum inquantum eſt Deus*. Ergo ei, ſecundum quod eſt homo, non competit eſſe caput Eccleſiæ.

2. Præterea. Capitis non videtur eſſe aliud caput: Sed Chriſti, ſecundum quod eſt homo, eſt caput Deus, ſecundum illud 1. Cor. 11. *Caput Chriſti Deus*. Ergo ipſe Chriſtus non eſt caput.

3. Præterea. Caput in homine eſt quoddam particulare membrum, influentiam recipiens a corde: Sed Chriſtus eſt univerſale principium totius Eccleſiæ. Ergo non eſt Eccleſiæ caput.

Sed Contra eſt, quod dicitur Epheſ. 1. *Ipſum dedit caput ſuper omnem Eccleſiam*.

Reſpondeo dicendum, quod ſicut tota Eccleſia dicitur unum corpus myſticum per ſimilitudinem ad naturale corpus hominis, quod ſecundum diverſa membra habet diverſos actus, ut Apoſtolus docet Roman. 12. & 1. ad Corinth. 12. ita *Chriſtus dicitur caput Eccleſiæ ſecundum ſimilitudinem humani capitis*: In quo *tria* poſſumus conſiderare; ſcilicet *ordinem*, *perfectionem*, & *virtutem*. Ordinem quidem, quia caput eſt prima pars hominis, incipiendo a ſuperiori. & inde eſt, quod omne principium conſuevit vocari caput, ſecundum illud Ezechiel. 16. *Ad omne caput viæ ædificaſti ſignum proſtitutionis tuæ*: Perfectionem autem, quia in capite vigent omnes ſenſus & interiores, & exteriores, cum cæteris in membris ſit ſolus tactus. & inde eſt quod dicitur Iſajæ nono: *Senex, & honorabilis ipſe eſt caput*: Virtutem vero, quia virtus, & motus cæterorum membrorum, & gubernatio eorum in ſuis a-

ctibus.

ctibus eſt a capite, propter vim ſenſitivam, & motivam ibi dominantem. unde & rector dicitur caput populi, ſecundum illud 1. Reg. 15. *Cum eſſes parvulus in oculis tuis, caput in tribubus Iſrael factus es*. Hæc autem *tria* competunt Chriſto ſpiritualiter. *Primo* enim ſecundum propinquitatem ad Deum gratia ejus altior eſt, & prior, etſi non tempore; quia omnes alii acceperunt gratiam per reſpectum ad gratiam ipſius, ſecundum illud Rom. 8. *Quos præſcivit, hos & prædeſtinavit conformes fieri imaginis Filii ſui, ut ſit ipſe primogenitus in multis fratribus*. *Secundo* vero perfectionem habet quantum ad plenitudinem omnium gratiarum, ſecundum illud Jo. 1. *Vidimus eum plenum gratiæ, & veritatis*, ut etiam ſupra oſtenſum eſt. (*qu. præc. ar. 9.*) *Tertio* virtutem habet influendi gratiam in omnia membra Eccleſiæ, ſecundum illud Jo. 1. *De plenitudine ejus nos omnes accepimus*. Et ſic patet, quod Chriſtus convenienter dicitur Eccleſiæ caput.

Ad primum ergo dicendum, quod dare gratiam, aut Spiritum ſanctum convenit Chriſto, ſecundum quod eſt Deus, auctoritative: ſed inſtrumentaliter convenit etiam ei, ſecundum quod eſt homo; inquantum ſcilicet ejus humanitas inſtrumentum fuit divinitatis ejus. Et ita actiones ipſius virtute divinitatis fuerunt nobis ſalutiferæ, utpote gratiam in nobis cauſantes, & per meritum, & per efficientiam quandam. Auguſtinus autem negat, Chriſtum, ſecundum quod homo eſt, dare Spiritum ſanctum per auctoritatem. Inſtrumentaliter autem, ſive miniſterialiter etiam alii Sancti dicuntur dare Spiritum ſanctum, ſecundum illud Gal. 3. *Qui tribuit vobis Spiritum*, &c.

Ad ſecundum dicendum, quod in metaphoricis locutionibus non oportet attendi ſimilitudinem quantum ad omnia. ſic enim non eſſet ſimilitudo, ſed rei veritas. Capitis igitur naturalis non eſt caput aliud, quia corpus humanum non eſt pars alterius corporis; ſed corpus ſimilitudinarie dictum, ideſt aliqua multitudo ordinata, eſt pars alterius multitudinis; ſicut multitudo domeſtica eſt pars multitudinis civilis. & ideo paterfamilias, qui eſt caput multitudinis domeſticæ, habet ſupra ſe caput rectorem Civitatis. Et per hunc modum nihil prohibet, caput Chriſti eſſe Deum: cum tamen ipſe Chriſtus ſit caput Eccleſiæ.

Ad tertium dicendum, quod caput habet manifeſtam eminentiam reſpectu cæterorum exteriorum membrorum; ſed cor habet quandam influentiam oc-

occultam. Et ideo cordi comparatur Spiritus ſanctus, qui inviſibiliter Eccleſiam vivificat, & unit: capiti autem comparatur ipſe Chriſtus ſecundum viſibilem naturam, ſecundum quam homo hominibus præfertur.

APPENDIX.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a ſcripturis, & Concilio inſinuatum, quod Chriſtus eſt caput Eccleſiæ. Ut *Epheſ.* 1. ſecundum quod eſt *in arg. contr.* Pro cujus ampliori notitia videndi ſunt *art.* 3. & 4. A Concilio autem *Tridentino* ſeſſione ſexta, capit. decimoſexto. *Chriſtus, tanquam caput, in membra in ipſos juſtificatos jugiter virtutem influit: quæ virtus bona eorum opera ſemper antecedit, & comitatur, & ſine qua nullo pacto grata, & meritoria eſſe poſſent.* Hæc ibi, ubi patet etiam de officio capitis. Ad quod facit & dictum ejuſdem Concilii ſeſſione vigeſimaprima Canone tertio, ſcilicet, *Chriſtum eſſe omnium gratiarum fontem, & auctorem*. *Secundo* vides: quomodo, &c.

ARTICULUS II. 57

Utrum Chriſtus ſit caput hominum quantum ad corpora, vel ſolum quantum ad animas.

3. d. 13. q. 2. a. 2. q. 3. Et ver. q. 29. a. 4. ad 1. Et opuſc. 60. c. 3.

AD Secundum ſic proceditur. Videtur, quod Chriſtus non ſit caput hominum quoad corpora. Chriſtus enim dicitur caput Eccleſiæ, inquantum influit ſpiritualem ſenſum, & motum gratiæ in Eccleſiam: Sed hujus ſpiritualis ſenſus, & motus capax non eſt corpus. Ergo Chriſtus non eſt caput hominum ſecundum corpora.

2. Præterea. Secundum corpora communicamus cum brutis. Si ergo Chriſtus eſſet caput hominum quantum ad corpora, ſequeretur quod etiam eſſet caput brutorum animalium. quod eſt inconveniens.

3. Præterea. Chriſtus corpus ſuum ab aliis hominibus traxit, ut patet Matth. 1. & Luc. 3. Sed caput eſt primum inter cætera membra, ut dictum eſt. (*ar. præced. ad* 3.) Ergo Chriſtus non eſt caput Eccleſiæ quantum ad corpora.

Sed

Sed Contra eſt, quod dicitur Philipp. 3. *Reformabit corpus humilitatis noſtræ configuratum corpori claritatis ſuæ.*

Reſpondeo dicendum, quod corpus humanum habet naturalem ordinem ad animam rationalem, quæ eſt propria forma ejus, & motor: Et inquantum quidem eſt forma ejus, recipit ab anima vitam, & cæteras proprietates convenientes humano corpori ſecundum ſuam ſpeciem: inquantum vero anima eſt motor corporis, corpus inſtrumentaliter ſervit animæ. Sic ergo dicendum eſt, quod habet vim influendi humanitas Chriſti, inquantum eſt conjuncta Dei Verbo, cui corpus unitur per animam ut ſupra dictum eſt. (*qu. 6. art.* 1.) Unde *tota Chriſti humanitas, ſecundum ſcilicet animam, & corpus, influit in homines, & quantum ad animam, & quantum ad corpus: ſed principaliter quantum ad animam, ſecundario quantum ad corpus: Uno modo*, inquantum membra corporis exhibentur arma juſtitiæ in anima exiſtentis per Chriſtum, ut Apoſtolus dicit Roman. 6. *Alio modo*, inquantum vita gloriæ ab anima derivatur ad corpus, ſecundum illud Rom. 8. *Qui ſuſcitavit Chriſtum Jeſum a mortuis, vivificabit & mortalia corpora veſtra, propter inhabitantem ſpiritum ejus in vobis.*

Ad primum ergo dicendum, quod ſenſus ſpiritualis gratiæ non pervenit quidem ad corpus primo, & principaliter, ſed ſecundario, & inſtrumentaliter, ut dictum eſt. (*in corp.*)

Ad ſecundum dicendum, quod corpus animalis bruti nullam habitudinem habet ad animam rationalem, ſicut habet corpus humanum. Et ideo non eſt ſimile.

Ad tertium dicendum, quod licet Chriſtus traxerit materiam corporis ab aliis hominibus: vitam tamen immortalem corporis omnes homines trahunt ab ipſo, ſecundum illud 1. ad Cor. 15. *Sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Chriſto omnes vivificabuntur.*

A P P E N D I X.

EX artic. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a ſcripturis inſinuatum, quod Chriſtus eſt caput noſtrum, etiam quantum ad corpora, ut Philip. 3. *Reformabit*, &c. ut *in argum. contr.* Ex quo datur intelligi, quod Chriſtum ſecundum corpus ſuum eſſe caput noſtrum ſecundum corpora noſtra, eſt ipſum facere corpora noſtra eſ-

ſe

ſe conformia etiam in ſæculo venturo corpori ſuo. A ſimili ergo Chriſtum ſecundum animam eſſe caput noſtrum quantum ad animas, eſt ipſum facere animas noſtras eſſe conformes etiam in ſæculo venturo animæ ſuæ. Et hoc eſt illud influere in utrumque: de quo loquitur articuli concluſio. Ex quibus etiam patet, quod per ly *immortalitatem* poſitam in ad *tertium* intelliguntur tanquam nomine communiſſimo deſignatæ quatuor dotes corporis, de quibus 1. *Cor.* 15. ſcilicet, impaſſibilitas, agilitas, claritas, ſubtilitas. De his quoque vide *Addi q.* 82. 83. 84. 85. *artic.* ſuis cum Elucid. & *q.* 95. *a.* 5. cum Elucidationibus. *Secundo* vides: quomodo, &c.

ARTICULUS III. 58

Utrum Chriſtus ſit caput omnium hominum.

Inf. q. 13. *a.* 3. *co.* & *q.* 19. *a.* 4. *co.* & *ad* 1. *Et* 3. *d.* 13. *q.* 2. *a.* 2. *q.* 2. & 3.

AD Tertium ſic proceditur. Videtur, quod Chriſtus non ſit caput omnium hominum. Caput enim non habet relationem, niſi ad membra ſui corporis: Infideles autem nullo modo ſunt membra Eccleſiæ, quæ eſt corpus Chriſti, ut dicitur Epheſ. 1. Ergo Chriſtus non eſt caput omnium hominum.

2. Præterea. Apoſtolus dicit ad Epheſ. 5. quod *Chriſtus tradidit ſemetipſum pro Eccleſia, ut ipſe exhiberet ſibi glorioſam Eccleſiam, non habentem maculam, aut rugam, aut aliquid hujuſmodi*: Sed multi ſunt etiam fideles, in quibus invenitur macula, aut ruga peccati. Ergo nec etiam omnium fidelium Chriſtus eſt caput.

3. Præterea. Sacramenta veteris legis comparantur ad Chriſtum, ſicut umbra ad corpus, ut dicitur Coloſſenſ. 2. Sed Patres veteris Teſtamenti ſacramentis illis ſuo tempore ſerviebant, ſecundum illud Hebr. 8. *Qui exemplari, & umbræ deſerviunt cæleſtium*. Non ergo pertinebant ad corpus Chriſti: Et ita Chriſtus non eſt caput omnium hominum.

Sed Contra eſt, quod dicitur 1. Timoth. 4. *Eſt Salvator omnium hominum, & maxime fidelium*. Et 1. Joann. 2. *Ipſe eſt propitiatio pro peccatis noſtris, non pro noſtris tantum, ſed etiam pro totius mundi*: Salvare autem homines, & propitiationem eſſe pro peccatis eorum, competit Chriſto, ſecundum quod

quod eſt caput. Ergo Chriſtus eſt caput omnium hominum.

Reſpondeo dicendum, quod hæc eſt differentia inter corpus hominis naturale, & corpus Eccleſiæ myſticum, quod membra corporis naturalis ſunt omnia ſimul: Membra autem corporis myſtici non ſunt omnia ſimul: *Neque* quantum ad eſſe naturæ; quia corpus Eccleſiæ conſtituitur ex hominibus, qui fuerunt a principio mundi uſque ad finem ipſius: *Neque* etiam quantum ad eſſe gratiæ; quia eorum etiam qui ſunt in uno tempore, quidam gratia carent, poſtmodum habituri, aliis eam jam habentibus. Sic igitur membra corporis myſtici accipiuntur, non ſolum ſecundum quod ſunt in actu, ſed etiam ſecundum quod ſunt in potentia. Quædam tamen ſunt in potentia, quæ nunquam reducuntur ad actum: Quædam vero ſunt, quæ quandoque reducuntur ad actum: Et hoc ſecundum *triplicem* gradum; quorum *primus* eſt per fidem; *ſecundus* per charitatem viæ; *tertius* per fruitionem patriæ.

Sic ergo dicendum, quod accipiendo generaliter ſecundum totum tempus mundi, Chriſtus eſt caput omnium hominum: Sed ſecundum diverſos gradus: *Primo* enim, & principaliter eſt caput eorum, qui actu uniuntur ſibi per gloriam: *Secundo* eorum, qui actu uniuntur ſibi per charitatem: *Tertio* eorum, qui actu uniuntur ſibi per fidem: *Quarto* vero eorum, qui ſibi uniuntur ſolum in potentia nondum reducta ad actum, quæ tamen eſt ad actum reducenda ſecundum divinam prædeſtinationem: *Quinto* vero eorum, qui in potentia ſunt ſibi uniti, quæ nunquam reducetur ad actum: ſicut homines in hoc mundo viventes, qui non ſunt prædeſtinati: qui tamen ex hoc ſæculo recedentes, totaliter deſinunt eſſe membra Chriſti; quia jam nec ſunt in potentia, ut Chriſto uniantur.

Ad primum ergo dicendum, quod illi qui ſunt infideles, etſi actu non ſint de Eccleſia, ſunt tamen de Eccleſia in potentia. Quæ quidem potentia in duobus fundatur: *Primo* quidem, & principaliter in virtute Chriſti, quæ eſt ſufficiens ad ſalutem totius humani generis: *Secundario* in arbitrii libertate.

Ad ſecundum dicendum, quod eſſe Eccleſiam glorioſam, non habentem maculam, neque rugam, eſt ultimus finis, ad quem perducimur per paſſionem Chriſti. Unde hoc erit in ſtatu patriæ, non autem in ſtatu viæ; in quo *ſi dixerimus quia peccatum non habemus, noſipſos ſeducimus*, ut dicitur 1. Joann.

Joann. 1. Sunt tamen quædam, ſcilicet mortalia, quibus carent illi qui ſunt membra Chriſti per actualem unionem charitatis. Qui vero his ſubduntur peccatis, non ſunt membra Chriſti actualiter, ſed potentialiter: Niſi forte imperfecte per fidem informem, quæ unit Chriſto ſecundum quid, & non ſimpliciter; ut ſcilicet per Chriſtum homo conſequatur vitam gratiæ. *Fides* enim *ſine operibus mortua eſt*, ut dicitur Jacobi 2. Percipiunt tamen tales a Chriſto quendam actum vitæ, qui eſt credere: ſicut ſi membrum mortificatum moveatur aliqualiter ab homine.

Ad tertium dicendum, quod ſancti Patres non inſiſtebant ſacramentis legalibus, tanquam quibuſdam rebus, ſed ſicut imaginibus, & umbris futurorum. Idem autem eſt motus in imaginem, inquantum eſt imago, & in rem, ut patet per Philoſoph. in lib. de memor. & reminiſc. (*c. 2. in med. to. 2.*) Et ideo antiqui Patres, ſervando legalia ſacramenta, ferebantur in Chriſtum per fidem, & dilectionem eandem, qua & nos in ipſum ferimur: Et ita Patres antiqui pertinebant ad idem corpus Eccleſiæ, ad quod nos pertinemus.

APPENDIX.

Ex artic. habes *primo*: quomodo per rationem interimas hæreſim cujuſdam *Auguſtini de Roma*, ut refertur in Concilio *Baſileenſi*, *ſeſſione* 22. dicentis: quod non omnes fideles juſtificati ſunt membra Chriſti, ſed ſoli prædeſtinati. Item hæreſim *Joannis Huſſ*, ut refert Concilium *Conſtantienſe*, *ſeſſ.* 15. dicentis, quod præſcitus, quamvis aliquando ſit in gratia ſecundum præſentem juſtitiam, nunquam tamen eſt pars ſanctæ eccleſiæ. Vel, quod in idem redit, prædeſtinatum ad mortem, quantumcumque ipſe bene vivat, numquam poſſe eſſe membrum Dei. *Secundo* habes: quomodo per rationem oſtendas, illas merito damnari a Conciliis *Baſileenſi* ibidem contra eum de Roma, & *Conſtantienſi* ibidem contra Huſſ. Et nota, quod, licet poſt ultimam tranſlationem de ann. 1437. ab *Eugenio* Papa factam Baſileenſe illud nihil valeat, utpote a vero ſuo capite diſſolutum: tamen quoad ſententiam contra illum de Roma, quoniam lata fuit de ann. 1435. eſt validum. Si plenius vis ſcire, quid ſit tenendum, vel non tenendum de Baſileenſi: vide ſummam Conciliorum ibidem, *ſeſſione ult.* ly *Bulla Nicolai V.* &c. Vide etiam Compen. Alber. Mag. *lib.* 4. *cap.* 4.

Schol.

Schol. vide infra *q.* 10. *art.* 1. *append.* Item damnari a Concilio *Tridentino ſeſſ. 6. c.* 3. 4. *& Can.* 28. Ubi decernitur, quod per fidem veram, licet non vivam, habet eſſe Chriſtianum. Item a 1. *Tim.* 4. *&* 1. *Joan.* 2. ut adducuntur hic *in arg. contr.* Item a Pſal. 117. *Lapidem, quem reprobaverunt ædificantes, hic factus eſt in caput anguli.* Totus enim mundus, tanquam ſectus in duos parietes in angulum unum concurrentes dividebatur in Judæum, & Græcum, quibus nominibus ſæpe uſum fuiſſe ad Roman. Apoſtolum legimus, hoc eſt in Judæos, & Gentiles. Per hoc ergo, quod, Chriſtum eſſe caput anguli, dicunt Scripturæ, deſignant: quod totus mundus, maxime autem fideles, & charitatem habentes, ſunt membra corporis Chriſti. Vide ſupra *notation. ſecunda, tertia, poſt reſponſionem ad ſecundum.* Item damnari a *primæ q.* 20. *ar.* 4. *& q.* 23. *ar.* 6. 8. cum Elucid. Item a veritatibus aureis ſuper totam legem veterem, *Geneſis* 4. *concl.* 6. 7. *& Num.* 14. *concl.* 10. *Tertio* vides: quomodo, &c.

ARTICULUS IV. 59

Utrum Chriſtus ſit caput Angelorum.

3. *d.* 13. *q.* 2. *a.* 2. *q.* 1. *Et* 4. *d.* 9. *a.* 2. *q.* 5. *c. & d.* 49. *q.* 4. *a.* 4. *ad* 5. *& ver. qu.* 29. *ar.* 4. *c. & ad* 5. *& opuſ.* 2. *c.* 222. *Et* 1. *Corinth.* 11. *Et Epheſ.* 1. *fi.*

AD Quartum ſic proceditur. Videtur, quod Chriſtus, ſecundum quod homo, non ſit caput Angelorum. Caput enim, & membra ſunt unius naturæ: Sed Chriſtus, ſecundum quod eſt homo, non eſt conformis in natura cum Angelis, ſed ſolum cum hominibus, quia, ut dicitur Hebr. 2. *Nuſquam Angelos apprehendit, ſed ſemen Abrahæ apprehendit.* Ergo Chriſtus, ſecundum quod homo, non eſt caput Angelorum.

2. Præterea. Illorum Chriſtus eſt caput, qui pertinent ad Eccleſiam, quæ eſt corpus ejus, ut dicitur Epheſ. 1. Sed Angeli non pertinent ad Eccleſiam. Nam Eccleſia eſt congregatio fidelium: Fides autem non eſt in Angelis. non enim ambulant per fidem, ſed per ſpeciem; alioquin peregrinarentur a Domino, ſecundum quod Apoſtolus argumentatur 2. ad Cor. 5. Ergo Chriſtus, ſecundum quod homo, non eſt caput Angelorum.

3. Præterea. Auguſtinus dicit ſuper Joan., (*tract.* 19. *a*

19. *a med. & tract.* 23. *ante med. tom.* 9.) quod ſicut Verbum, quod erat in principio apud Patrem, vivificat animas: ita Verbum caro factum vivificat corpora, quibus Angeli carent: Sed Verbum caro factum eſt Chriſtus, ſecundum quod homo. Ergo Chriſtus, ſecundum quod homo, non influit vitam Angelis: Et ita, ſecundum quod homo, non eſt caput Angelorum.

Sed Contra eſt, quod Apoſtol. dicit Coloſſ. 2. *Qui eſt caput omnis principatus, & poteſtatis*: Et eadem ratio eſt de Angelis aliorum Ordinum. Eſt ergo Chriſtus caput Angelorum.

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut dictum eſt, (*a.* 1. *hu. q. ad* 2.) ubi eſt unum corpus, neceſſe eſt ponere unum caput. Unum autem corpus ſimilitudinarie dicitur una multitudo ordinata in unum, ſecundum diſtinctos actus, ſive officia. Manifeſtum eſt autem, quod ad unum finem, qui eſt gloria divinæ fruitionis, ordinantur & homines, & Angeli. Unde corpus Eccleſiæ myſticum non ſolum conſiſtit ex hominibus, ſed etiam ex Angelis. Totius autem hujus multitudinis Chriſtus eſt caput: quia propinquius ſe habet ad Deum, & perfectius participat dona ipſius, non ſolum quam homines, ſed etiam quam Angeli: & de ejus influentia non ſolum homines recipiunt, ſed etiam Angeli. Dicitur enim Epheſ. 1. quod *conſtituit eum*, ſcilicet Chriſtus Deus Pater, *ad dexteram ſuam in cœleſtibus ſupra omnem Poteſtatem, & Principatum, & Virtutem, & Dominationem, & omne nomen quod nominatur non ſolum in hoc ſæculo, ſed etiam in futuro: & omnia ſubjecit ſub pedibus ejus*. Et ideo *Chriſtus non ſolum eſt caput hominum, ſed etiam Angelorum*. Unde & Matth. 4. legitur, quod *acceſſerunt Angeli, & miniſtrabant ei*.

Ad primum ergo dicendum, quod influentia Chriſti ſuper homines principaliter quidem eſt quantum ad animas, ſecundum quas homines conveniunt cum Angelis in natura generis, licet non in natura ſpeciei. Et ratione hujus conformitatis Chriſtus poteſt dici caput Angelorum, licet deficiat conformitas quantum ad corpus.

Ad ſecundum dicendum, quod Eccleſia ſecundum ſtatum viæ eſt congregatio fidelium: ſed ſecundum ſtatum patriæ eſt congregatio comprehendentium. Chriſtus autem non ſolum fuit viator, ſed comprehenſor. Et ideo non ſolum fidelium, ſed etiam comprehendentium eſt caput, utpote pleniſſime habens gratiam, & gloriam.

Ad tertium dicendum, quod Auguſt. ibi loquitur

ſecundum quandam aſſimilationem cauſæ ad effectum prout ſcilicet res corporalis agit in corpus, & res ſpiritualis in res ſpirituales. Tamen humanitas Chriſti ex virtute ſpiritualis naturæ, ſcilicet divinæ, poteſt aliquid cauſare non ſolum in ſpiritibus hominum, ſed etiam in ſpiritibus Angelorum, propter maximam conjunctionem ejus ad Deum, ſcilicet ſecundum unionem perſonalem.

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo* : quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a ſcripturis inſinuatum, quod Chriſtus eſt caput angelorum, Ut *Coloſſ.* 2. ſecundum quod eſt *in arg. cons.* Ubi expone ly *eadem eſt ratio aliorum ordinum*, ideſt, ut angeli ſunt, non autem, ut præciſe ſuperiores ſunt. Non enim formaliter valet *conſequentia* affirmativa ab inferiori ad ſuperius in tali ſenſu, puta; eſt caput ordinum inferiorum. ergo & ſuperiorum: valet tamen ab eo, in quo conveniunt ſuperiores cum inferioribus: quoniam ſic quædam ſimilia ſunt: & de ſimilibus, ut ſunt ſimilia, idem eſt judicium: puta, eſt caput ordinum inferiorum, ut angeli ſunt. ergo & ſuperiorum, ut angeli ſunt. Per hoc ſiquidem nomen, angelus, intelligitur nunc creatura excellens: & cum omnis quantumcunque excellens creatura ſit nominabilis, ideſt, nomine comprehenſibilis, per ly *angelus* nunc intelligitur quodcunque nominabile, cujus ſcilicet eſſentia nomine comprehendi poteſt. Hoc vero tum ſuperioribus, tum inferioribus angelis commune eſt: quoniam ſolus Deus in tali ſenſu innominabilis eſt, 1. *qu.* 13. *art.* 1. *corp.* & *ad primum*. Id ergo, quod implicite continetur in hac auctoritate, ſcilicet, *qui eſt caput omnis principatus, & poteſtatis*, poſuit explicite idem Apoſt. Eph. 1. *conſtituit eum ſupra omnem poteſtatem, & principatum, & omne nomen, quod nominatur*. Rurſum expone ly *caput*, ſcilicet, quantum ad conformitatem naturæ in genere ſolum, & quantum ad influentiam ad actus hierarchicos tantum pertinentem. Id, quod expreſſit D. Thom., 3. *d.* 13. *qu.* 2. *art.* 2. dicens. „ Chriſtus, ſecundum quod homo eſt caput angelorum: non tamen ita proprie, „ nec eodem modo, ſicut hominum, propter duas „ conditiones. Primo quantum ad conformitatem „ naturæ; quia cum hominibus convenit etiam ſecundum ſpeciem in natura, cum angelis autem non „ ſecundum ſpeciem, ſed ſecundum genus intellectualis naturæ. Secundo quantum ad influentiam: quia

„ non

„ non influit Angel. removendo prohibens, aut merendo gratiam, aut orando pro eis, quia jam beati ſunt: ſed in his, quæ ad actus hierarchicos pertinent: ſecundum quod unus angelus illuminat, purgat, & perficit alium, ut in 2. lib. diſt. 6. dictum eſt. Hoc enim multo eminentius a Chriſto recipiunt. „ Hæc ibi. *Secundo* vides: quomodo, &c.

ARTICULUS V. 61

Utrum gratia Chriſti, ſecundum quam eſt caput Eccleſiæ, ſit eadem cum gratia habituali ejus, ſecundum quod eſt quidam homo ſingularis.

3. d. 13. q. 3. a. 2. q. 1. & 2. Et 4. d. 5. q. 1. a. 3. q. 2. ad 3. & ver. q. 20. a. 2. c. fi. & ad 6. & opuſ. 2. c. 214. & 215. & Joan. 3. lect. 6.

AD Quintum ſic proceditur. Videtur, quod non ſit eadem gratia, qua Chriſtus eſt caput Eccleſiæ, cum gratia ſingulari illius hominis. Dicit enim Apoſt. Rom. 5. *Si unius delicto multi mortui ſunt, multo magis gratia Dei, & donum in gratia unius hominis Jeſu Chriſti in plures abundavit*: Sed aliud eſt peccatum actuale ipſius Adæ, & aliud peccatum originale, quod traduxit in poſteros: Ergo alia eſt gratia perſonalis, quæ eſt propria ipſius Chriſti, & alia eſt gratia ejus, inquantum eſt caput Eccleſiæ, quæ ab ipſo ad alios derivatur.

4. Præterea. Habitus diſtinguuntur ſecundum actus: Sed ad alium actum ordinatur in Chriſto gratia ejus perſonalis, ſcilicet ad ſanctificationem illius animæ; & ad alium actum ordinatur gratia capitis, ſc. ad ſanctificandum alios. Ergo alia eſt gratia perſonalis ipſius Chriſti, & alia eſt gratia ejus, inquantum eſt caput Eccleſiæ.

3. Præterea. Sicut ſupra dictum eſt, (*qu. 6. art. 6.*) in Chriſto diſtinguitur *triplex* gratia; ſcilicet *gratia unionis*, *gratia capitis*, & *gratia ſingularis* illius hominis: Sed gratia ſingularis Chriſti eſt alia a gratia unionis. Ergo etiam eſt alia a gratia capitis.

Sed Contra eſt, quod dicitur Joann. 1. *De plenitudine ejus nos omnes accepimus*: Secundum hoc autem eſt caput noſtrum, quod ab eo accipimus. Ergo ſecundum hoc quod habuit plenitudinem gratiæ, eſt caput noſtrum: Plenitudinem autem gratiæ habuit, ſecundum quod perfecte fuit in illo gratia perſona-

lis,

lis, ut ſupra dictum eſt. (*q. 7. a. 9.*) Ergo ſecundum gratiam perſonalem eſt caput noſtrum. Et ita non eſt alia gratia capitis, & alia gratia perſonalis.

Reſpondeo dicendum, quod quia unumquodque agit, inquantum eſt ens actu, oportet quod idem ſit actus, quo aliquid eſt actu, & quo agit: ſicut idem eſt calor, quo ignis eſt calidus, & quo calefacit. Non tamen omnis actus, quo aliquid eſt actu, ſufficit ad hoc, quod ſit principium agendi in alia. Cum enim agens ſit præſtantius patiente, ut Auguſt. dicit 12. ſuper Gen. ad lit. (*c. 16. circa med. tom. 3.*) & Philoſoph. in 3. de anima, (*tex. 19. to. 2.*) oportet, quod agens in alia habeat actum ſecundum eminentiam quandam. Dictum eſt autem ſupra, (*ar. 1. hu. qu. & qu. 7. art. 9.*) quod in anima Chriſti recepta eſt gratia ſecundum maximam eminentiam. Et ideo ex illa eminentia gratiæ quam accepit, competit ſibi, quod gratia illa ad alios derivetur: quod pertinet ad rationem capitis. Et *ideo eadem eſt ſecundum eſſentiam gratia perſonalis, qua anima Chriſti eſt juſtificata, & gratia ejus, ſecundum quam eſt caput Eccleſiæ juſtificans alios: Differt tamen ſecundum rationem.*

Ad primum ergo dicendum, quod peccatum originale in Adam, quod eſt peccatum naturæ, derivatum eſt a peccato actuali ipſius, quod eſt peccatum perſonale: quia in eo perſona corrupit naturam; qua corruptione mediante, peccatum primi hominis derivatur ad poſteros, ſecundum quod natura corrupta corrumpit perſonam. Sed gratia non derivatur a Chriſto in nos mediante natura humana, ſed per ſolam perſonalem actionem ipſius Chriſti. Unde non oportet in Chriſto diſtinguere duplicem gratiam, quarum una reſpondeat naturæ, alia perſonæ; ſicut in Adam diſtinguitur peccatum naturæ, & perſonæ.

Ad ſecundum dicendum, quod diverſi actus, quorum unus eſt ratio, & cauſa alterius, non diverſificant habitum. Actus autem perſonalis gratiæ, qui eſt ſanctum facere formaliter habentem, eſt ratio juſtificationis aliorum, quæ pertinet ad gratiam capitis. Et inde eſt, quod per hujuſmodi differentiam non diverſificatur eſſentia habitus.

Ad tertium dicendum, quod gratia perſonalis, & gratia capitis ordinantur ad aliquem actum: gratia autem unionis non ordinatur ad actum, ſed ad eſſe perſonale. Et ideo gratia perſonalis, & gratia capitis conveniunt in eſſentia habitus; non autem gratia unionis: Quamvis perſonalis gratia poſſit quodammodo dici gratia unionis, prout facit congruitatem

quan-

quandam ad unionem. Et ſecundum hoc una per eſſentiam eſt gratia unionis, & gratia capitis, & gratia ſingularis perſonæ, ſed differens ſola ratione.

A P P E N D I X.

Ex art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito a ſcripturis inſinuatum eſſe, quod eadem realiter eſt gratia habitualis in Chriſto, & gratia capitalis. Ut per hoc, quod dicitur Joan. 1. *De plenitudine ejus* &c. ſecundum quod cum diſcurſu applicatur *in argumen. contr.* Pro cujus pleniori captu vide *q. 7. a. 9. 10. Secundo* vides: quomodo ex iis, ſi bene, &c.

ARTICULUS VI. 62

Utrum eſſe caput Eccleſiæ ſit proprium Chriſto.

Inf. a. 7. c. & ver. q. 29. a. 4. c.
Et 1. Cor. 11.

Ad Sextum ſic proceditur. Videtur, quod eſſe caput Eccleſiæ non ſit proprium Chriſto. Dicitur enim 1. Regum 15. *Cum eſſes parvulus in oculis tuis, caput in tribubus Iſrael factus es*: Sed una eſt Eccleſia in novo, & veteri Teſtamento. Ergo videtur, quod eadem ratione aliquis alius homo, præter Chriſtum, poterit eſſe caput Eccleſiæ.

2. Præterea. Ex hoc Chriſtus dicitur eſſe caput Eccleſiæ, quod gratiam influit Eccleſiæ membris: Sed etiam ad alios pertinet gratiam aliis præbere, ſecundum illud Epheſ. 4. *Omnis ſermo malus ab ore veſtro non procedat: ſed ſi quis bonus eſt ad ædificationem fidei, ut det gratiam audientibus*. Ergo videtur, quod etiam alii, quam Chriſto, competat eſſe Eccleſiæ caput.

3. Præterea. Chriſtus ex eo quod præeſt Eccleſiæ, non ſolum dicitur caput, ſed etiam paſtor, & fundamentum Eccleſiæ: Sed non ſibi ſolum Chriſtus retinuit nomen Paſtoris, ſecundum illud 1. Pet. 5. *Cum apparuerit princeps paſtorum, percipietis immarceſcibilem gloriæ coronam:* Nec etiam nomen Fundamenti, ſecundum illud Apocalypſ. 21. *Murus civitatis habens fundamenta duodecim*. Ergo videtur, quod nec etiam nomen Capitis ſibi ſoli retinuerit.

Sed Contra eſt, quod dicitur Coloſſ. 2. *Caput Eccleſiæ eſt, ex quo corpus per nexus, & conjunctiones ſubminiſtratum, & conſtructum creſcit in augmentum Dei:*

Dei: Sed hoc ſoli Chriſto convenit. Ergo ſolus Chriſtus eſt caput Eccleſiæ.

Reſpondeo dicendum, quod caput in alia membra influit *dupliciter*: *Uno modo*, quodam intrinſeco influxu; prout ſcil. virtus motiva, & ſenſitiva a capite derivatur ad cætera membra: *Alio modo* ſecundum quandam exteriorem gubernationem; prout ſcil. ſecundum viſum, & alios ſenſus, qui in capite radicantur, dirigitur homo in exterioribus actibus. *Interior autem influxus gratiæ non eſt ab aliquo, niſi a ſolo Chriſto*, cujus humanitas ex hoc quod eſt divinitati conjuncta, habet virtutem juſtificandi: *Sed influxus in membra Eccleſiæ, quantum ad exteriorem gubernationem, poteſt aliis convenire*. Et ſecundum hoc aliqui alii poſſunt dici capita Eccleſiæ, ſecundum illud Amos 6. *Optimates capita populorum*. Differenter tamen a Chriſto. *Primo* quidem quantum ad hoc, quod Chriſtus eſt caput omnium eorum, qui ad Eccleſiam pertinent, ſecundum omnem locum, & tempus, & ſtatum: alii autem homines dicuntur capita, ſecundum quædam ſpecialia loca, ſicut Epiſcopi ſuarum Eccleſiarum: vel etiam ſecundum determinatum tempus; ſicut Papa eſt caput totius Eccleſiæ, ſcil. tempore ſui Pontificatus, & ſecundum determinatum ſtatum; prout ſcil. ſunt in ſtatu viatoris. *Alio modo*, quia Chriſtus eſt caput Eccleſiæ propria virtute, & auctoritate: alii vero dicuntur capita, inquantum vicem gerunt Chriſti, ſecundum illud 2. ad Cor. 2. *Nam & ego quod donavi, ſi quid donavi propter vos in perſona Chriſti*: & ſecundum illud 2. ad Corinth. 5. *Pro Chriſto legatione fungimur, tanquam Deo exhortante per nos*.

Ad primum ergo dicendum, quod verbum illud intelligitur, ſecundum quod ratio capitis conſideratur ex exteriori gubernatione, prout dicitur Rex caput regni ſui.

Ad ſecundum dicendum, quod homo non dat gratiam interius influendo, ſed exterius perſuadendo ad ea quæ ſunt gratiæ.

Ad tertium dicendum, quod, ſicut Auguſt. dicit ſuper Joan. (*Tract. 46. in med. to. 9.*) *Si præpoſiti Eccleſiæ paſtores ſunt, quomodo unus paſtor eſt, niſi quia ſunt illi omnes unius membra paſtoris?* Et ſimiliter alii poſſunt dici fundamenta, & capita, inquantum ſunt unius capitis, & fundamenti membra. Et tamen, ſicut Auguſt. ibidem (*ſcilicet tract. 47. inter princip. & med.*) dicit, *paſtorem eſſe dedit membris ſuis: oſtium vero nemo noſtrum ſe dicit: hoc ſibi ipſe proprium tenuit*: Et hoc ideo, quia in oſtio im-

importatur principalis auctoritas; inquantum oſtium eſt, per quod omnes ingrediuntur in domum: & ipſe ſolus Chiſtus eſt, per quem acceſſum habemus in gratiam iſtam, in qua ſtamus: Per alia vero nomina prædicta poteſt importari auctoritas non ſolum principalis, ſed etiam ſecundaria.

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, & recte intelligas, merito a ſcripturis, Conciliis, & ſanctis inſinuatum eſſe: quod proprium eſt, & non eſt Chriſto eſſe caput eccleſiæ. Quod quidem ſit, a ſcripturis inſinuatur; ut Coloſſ. 2. *caput*, &c. ſecundum quod eſt *in arg. cont.* Item a Joan. 19. *Unus militum lancea latus ejus aperuit, & continuo exivit ſanguis, & aqua*. Ad hujus enim expoſitionem inquit Papa *Clemens V.* in Conc. *Viennen. In aſſumpta natura ipſum Dei Verbum, emiſſo jam ſpiritu, perforari lancea ſuſtinuit latus ſuum: ut exinde profluentibus undis aquæ, & ſanguinis formaretur unica, & immaculata, ac virgo ſancta mater eccleſia, conjux Chriſti*. Hæc in Clem. 1. de ſum. trin. & fide cathol. Secundum prædicta ergo Chriſtus, ut caput, in membra influit dona gratiarum, & ſalutis. Quod autem non ſit, a Matth. 17. *Mitte hamum: & eum piſcem, qui primus aſcenderit, tolle. Et aperto ore ejus ſtaterem illum ſumens, da eis pro me, & te*. Per hoc enim, quod Chriſtus jubet Petro, ut numum hunc, ſcil. ſtaterem ſolvat tum pro ſe, tum pro ipſo Petro exactoribus tributi, ſive cenſus, demonſtrat aperte intentum intelligentibus: quod ſecundum B. Hieronym. iſta cenſus ſolutio Imperatori, cui jam facta erat judæa tributaria, dabatur pro capite. Exponatur ergo ſecundum planum ſenſum ly *da eis pro me, & pro te*, ideſt, pro me capite, & pro te capite. Verum cum differentia hac, quod ego ſum caput primum, & interius influens, & exterius gubernans, tu autem es caput ſecundarium exterius ſolum gubernans. A concil. vero inſinuatur, quod ſit: ut a *Florentino* in liter. ſanct. union. *Definimus Romanum Pontificem in univerſum orbem tenere primatum, & verum Chriſti vicarium, totiuſque eccleſiæ caput*. Hæc ibi. Vide Compend. Alber. Mag. *lib. 5. c. 43. ſchol.* Item a Conc. *Conſtantinopol. Veneramur ſecundum ſcripturas, & Canonum definitiones ſanctiſſimum antiquæ Romæ epiſcopum, primum eſſe, & maximum epiſcoporum*. Hæc illud. A ſanctis autem doctoribus idem inſinuatur per hoc, quod vocant B. Pe-

Petrum caput. Ut Chryſ. ſuper Matth. homil. 55. expreſſis verbis dicit. *Petrum eſſe caput eccleſiæ, verticem totius conſortii*: hom. 87. ſuper Joann. *Principem Apoſtolorum*, & de laudibus B. Pauli, *Petrum Apoſtolorum caput*. Euſebius Eccleſiaſt. hiſtor. lib. 2. c. 14. *Petrum eſſe maximum, & primorum principem*. Cyrillus ſuper ly *vos, quem me eſſe dicitis*, Petrum nominat *principem, caputque cæterorum Apoſtolorum*. Dionyſius ſæpe inquit: *Verticalem Petrum, ſummum præ cæteris*. De his græcis, aliiſque latinis doctor. vide Joannem Epiſcop. Roffenſem *lib. Aſſertionis Lutheranæ confutatio, ar.* 25. Vide & Elucidationes Additionum *art. num.* 94. 102. 168. Item veritates aureas ſuper totam legem veterem, *Levit.* 8. *concl.* 8. *Num.* 27. *concl.* 1. *& Deuter.* 17. *concl.* 7. *Secundo* vides: quomodo, &c.

ARTICULUS VII. 61

Utrum diabolus ſit caput omnium malorum.

Inf. ar. 8. corp.

AD Septimum ſic proceditur. Videtur, quod diabolus non ſit caput malorum. Ad rationem enim capitis pertinet, quod influat ſenſum, & motum in membra, ut dicit quædam glo. (*Petri Lombardi*) ſuper illud ad Epheſ. 1. *Ipſum dedit caput* &c. Sed diabolus non habet virtutem influendi malitiam peccati, quod ex voluntate peccantis procedit. Ergo diabolus non poteſt dici caput malorum.

2. Præterea. Per quodlibet peccatum fit homo malus: Sed non omnia peccata ſunt a diabolo. quod quidem manifeſtum eſt de peccatis dæmonum, qui non ex perſuaſione alterius peccaverunt: Similiter etiam nec omne peccatum hominis ex diabolo procedit. dicitur enim in libro de Eccleſiaſticis dogmatibus; (*c.* 82. *inter opera Auguſt. tom.* 3.) *Non omnes cogitationes noſtræ malæ ſemper diaboli inſtinctu excitantur; ſed aliquoties ex motu arbitrii noſtri emergunt*. Ergo diabolus non eſt caput omnium malorum.

3. Præterea. Unum caput uni corpori præficitur: Sed tota multitudo malorum non videtur habere aliquid, in quo uniatur: quia malum malo contingit eſſe contrarium: contingit etiam ex diverſis defectibus, ut Dionyſ. dicit 4. cap. de div. nom. (*p.* 4. *inter med.*

med. & fin. lect. 22.) Non ergo diabolus poteſt dici caput omnium malorum.

Sed Contra eſt, quod ſuper illud Job 18. *Memoria illius pereat de terra*, dicit gl. (*ord. Greg. lib.* 14. *Moral. cap.* 11. *in princ.*) *De unoquoque iniquo dicitur, ut ad caput, ideſt diabolum, revertatur.*

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut ſupra dictum eſt (*art. præc.*) caput non ſolum interius influit in membra, ſed etiam exterius gubernat, eorum actus dirigendo ad aliquem finem. Sic ergo poteſt dici aliquis caput alicujus multitudinis, *Vel* ſecundum utrumque, ſcil. ſecundum interiorem influxum, & exteriorem gubernationem: Et ſic eſt Chriſtus caput Eccleſiæ, ut dictum eſt: (*ar. præc.*) *Vel* ſecundum exteriorem gubernationem: Et ſic quilibet Princeps, vel Prælatus eſt caput multitudinis ſibi ſubjectæ.

Et per hunc modum dicitur diabolus caput omnium malorum. Nam, ut dicitur Job 41. *Ipſe eſt rex ſuper univerſos filios ſuperbiæ.* Pertinet autem ad gubernatorem, ut eos quos gubernat, ad ſuum finem adducat. Finis autem diaboli eſt averſio rationalis creaturæ a Deo. unde & a principio hominem ab obedientia divini præcepti removere tentavit. Ipſa autem averſio a Deo habet rationem finis, inquantum appetitur ſub ſpecie libertatis, ſecundum illud Hierem. 2. *A ſæculo confregiſti jugum, rupiſti vincula, & dixiſti, Non ſerviam.* Inquantum igitur ad hunc finem aliqui adducuntur peccando, ſub diaboli regimine, & gubernatione cadunt: Et ex hoc dicitur eorum caput.

Ad primum ergo dicendum, quod licet diabolus interius non influat rationali menti, tamen ſuggerendo inducit ad malum.

Ad ſecundum dicendum, quod gubernator non ſemper ſuggerit ſingulis ſubjectis, ut ſuæ voluntati obediant; ſed proponit omnibus ſignum ſuæ voluntatis, ad cujus ſequelam aliqui excitantur inducti, alii propria ſponte: ſicut patet in duce exercitus, cujus vexillum ſequuntur milites, etiam nullo perſuadente: Sic igitur primum peccatum diaboli, qui ab initio peccat, ut dicitur 1. Joann. 3. propoſitum eſt omnibus ad ſequendum: quod quidam imitantur per ſuggeſtionem ipſius, quidam propria ſponte abſque ulla ſuggeſtione. Et ſecundum hoc omnium malorum caput eſt diabolus, inquantum ipſum imitantur, ſecundum illud Sap. 2. *Invidia diaboli mors introivit in orbem terrarum. Imitantur autem illum, qui ſunt ex parte illius.*

Ad tertium dicendum, quod omnia peccata con-

veniunt in averſione a Deo, licet abinvicem differant ſecundum converſionem ad diverſa commutabilia bona.

A P P E N D I X.

Ex art. habes *primo*: quomodo per rationem inte-rimas hæreſim *Joannis Huſs* dicentis (ut refertur in Concil. *Conſtant.* ſeſſ. 15.) quod Paulus numquam fuit membrum diaboli, licet fecerit actus quoſdam actibus Eccleſiæ malignantium conſimiles. Et illorum qui a Sigiberto Monacho in ſuis Cronicis vocantur Prædeſtinati; qui eodem referente, univerſaliter dicebant, Prædeſtinatum a Deo ad vitam, etiamſi ipſe mala opera agat, numquam poſſe eſſe membrum diaboli: Ex hoc enim, quod articulus præſens, diabolum eſſe omnium malorum caput oſtendit, expugnat hæreſes prædictas: eaſque implicare in ſeipſis contradictionem inſinuat. *Secundo* habes: quomodo per rationem oſtendas, eaſdem merito damnari a ſcripturis per hoc, quod denotant, diabolum eſſe caput omnium malorum. Eodem enim tenore ſententialiter connotant, omnes malos, ut ſic, ideſt ut mali ſunt, eſſe membra diaboli. Ut a Job 41. *ipſe eſt rex ſuper omnes filios ſuperbiæ*, ideſt ſuper omnes peccatores. Nam *initium omnis peccati eſt ſuperbia; & initium ſuperbiæ eſt apoſtatare a Deo*, Eccleſ. 10. Item a *Job* 18. cum gloſſa, ſecundum quod adducitur *in arg. contr.* Item a 2. Tim. 7. *Reſipiſcant a diaboli laqueis, a quo captivi tenentur ad ipſius voluntatem*. Ecce, quod diabolus gubernat, ideſt, ad finem propriæ voluntatis inducit peccatores, quod eſt eſſe caput eorum, eoſque eſſe membra ejus. Item ſpecialiter *Joannis Huſs* dictum damnatur ab ipſo Conc. *Conſtantienſi* ſeſſ. eadem, ut ſup. *ſeſſ.* 15. In ſuo itaque ſimili condemnat, & illud phantaſma prædeſtinatorum. Nam, una hæreſi damnata, omnes conſimiles cointelliguntur reprobari: quoniam de ſimilibus, quatenus ſimilia ſunt, idem eſt judicium. Item ab Epheſ. 2. *Aliquando ambulaſtis ſecundum principem poteſtatis aeris hujus ſpiritus, qui nunc operatur in filiis diffidentiæ, in quibus & nos aliquando converſati ſumus*. Ecce, quod ſeipſum connumerat quondam filiis diffidentiæ: quorum principem, ideſt, caput, dicit diabolum. Item a 1. Tim. 1. *Chriſtus venit peccatores ſalvos facere, quorum primus ego ſum*. Item a B. Gregor. homil. ſuper Matth. 4. „ Certe iniquorum omnium diabo-„ lus caput eſt, & hujus capitis membra ſunt omnes

„ iniqui. An non diaboli membrum fuit Pilatus? „ An non diaboli membra Judæi perſequentes, & „ milites crucifigentes fuerunt? „ Hæc ibi. Et tamen de his militibus Centurio, & qui cum eo erant poſtmodum percutientes pectora ſua revertebantur, *Matth.* 27. *Mar.* 15 *Luc.* 23. En quod de iis, quorum quidam (ut ex his ſignis probabile eſt) erant ad vitam æternam prædeſtinati, dicit B. Gregor. quod pro ſtatu illo, quo erant in peccato mortali, diaboli membra erant. Item a Conc. Trid. ſeſſ. 5. *Adam incurriſſe indignationem Dei, atque ideo mortem, & cum morte captivitatem ſub ejus poteſtate, qui mortis deinde habuit Imperium: hoc eſt, diaboli.* Hæc ibi. Adam erat de numero ſimpliciter prædeſtinatorum, quem & ſapientia increata eduxit a delicto ſuo, *Sap.* 10. qui tamen pro tempore peccati ſui fuit ſub Imperio diaboli. Quod (ut ex text. cor. habes) eſt diabolum eſſe caput, & ſubjectos ſibi eſſe ipſius membra. Item a veritatibus aureis ſuper totam legem veterem, *Gen.* 4. *concl.* 6. 7. *& Num.* 14. *concl.* 10. Item ab Eluc. *p. p. qu.* 20. *ar.* 4. *& qu.* 23. *ar.* 4. 6. 8. *Tertio* vides: quomodo ex his, &c.

ARTICULUS VIII. 63

Utrum Antichriſtus poſſit etiam dici caput omnium malorum.

2. 2. *q.* 84. *a.* 3. *&* 4. *&* 3. *d.* 13. *q* 2. *a.* 1. *c. & verit. q.* 29. *a.* 4. *c. & mal. q.* 8. *a.* 1. *& op.* 2. *c.* 223. *&* 1. *Cor.* 11. *co.* 3.

AD Octavum ſic proceditur. Videtur, quod Antichriſtus non ſit caput malorum. Unius enim corporis non ſunt diverſa capita: Sed diabolus eſt caput multitudinis malorum. Non ergo Antichriſtus eſt eorum caput.

2. Præterea. Antichriſtus eſt membrum diaboli: Sed caput diſtinguitur a membris. Ergo Antichriſtus non eſt caput malorum.

3. Præterea. Caput habet influentiam in membra. Sed Antichriſtus nullam habet influentiam in malos, qui eum præceſſerunt. Ergo Antichriſtus non eſt caput malorum.

Sed Contra eſt, quod Job 21. ſuper illud, *Interrogate quemlibet de viatoribus*, dicit gloſ. (*ord. Greg. l.* 19. *Moral. c.* 36. *parum a princ.*) *Dum de omnium malorum corpore loqueretur, ſubito ad omnium iniquorum caput* Antichriſtum *verba convertit.*

Re-

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut ſupra dictum eſt (*a.* 1. *hu. q.*) in capite naturali *tria* inveniuntur; ſcil. *ordo*, *perfectio*, & *virtus* influendi. Quantum igitur ad ordinem temporis, non dicitur Antichriſtus eſſe malorum caput, quaſi ejus peccatum præceſſerit, ſicut præceſſit peccatum diaboli. Similiter etiam non dicitur eſſe caput malorum propter virtutem influendi. Etſi enim aliquos ſui temporis ad malum ſit converſurus, exterius inducendo: non tamen illi qui ante eum fuerunt, ab ipſo ſunt in malitiam inducti, nec etiam ejus malitiam ſunt imitati. Unde ſecundum hoc non poſſet dici caput omnium malorum, ſed aliquorum. *Relinquitur ergo, quod dicatur caput omnium malorum propter malitiæ perfectionem*. Unde ſuper illud 2. ad Theſſ. 2. *Oſtendens ſe, tanquam ſit Deus*. dicit gl. (*ord. Haym.*) *Sicut in Chriſto omnis plenitudo divinitatis inhabitavit; ita in Antichriſto omnis malitiæ plenitudo:* non quidem ita quod humanitas ejus ſit aſſumpta a diabolo in unitatem perſonæ, ſicut humanitas Chriſti a Filio Dei: ſed quia diabolus ſuam malitiam eminentius ei influet ſuggerendo, quam omnibus aliis: Et ſecundum hoc omnes alii mali, qui præceſſerunt, ſunt quaſi quædam figura Antichriſti, ſecundum illud 2. ad Theſſ. 2. *Myſterium jam operatur iniquitatis*.

Ad primum ergo dicendum, quod Diabolus, & Antichriſtus non ſunt duo capita, ſed unum: quia Antichriſtus dicitur eſſe caput, inquantum pleniſſime invenitur in eo impreſſa malitia diaboli. Unde ſuper illud 2. ad Theſſal. 2. *Oſtendens ſe, tanquam ſit Deus*, dicit gloſ. (*ordin. Haym.*) *In ipſo erit caput omnium malorum, ſcilicet diabolus, qui eſt rex ſuper omnes filios ſuperbiæ:* Non autem dicitur in eo eſſe per unionem perſonalem, nec per intrinſecam inhabitationem: quia ſola Trinitas menti illabitur, ut dicitur in lib. de Eccleſ. Dog. (*c.* 83. *inter op. Aug. to.* 3.) ſed per malitiæ effectum.

Ad ſecundum dicendum, quod ſicut caput Chriſti eſt Deus; & tamen ipſe eſt caput Eccleſiæ, ut ſupra dictum eſt: (*a.* 1. *hu. q. ad* 2.) ita Antichriſtus eſt membrum diaboli; & tamen eſt caput malorum.

Ad tertium dicendum, quod Antichriſtus non dicitur caput omnium malorum propter ſimilitudinem influentiæ, ſed propter ſimilitudinem perfectionis. In eo enim diabolus quaſi malitiam ſuam ducet ad caput, per modum quo dicitur aliquis ad caput ſuum propoſitum ducere, cum illud perfecerit.

APPENDIX.

Ex artic. habes *primo* : quomodo per rationem evellas radicitus, atque interimas hæreſim *Lutheri*, & *Calvini* dicentium (ut refert Gabriel Prateolus titul. *Antichriſtus*, *Lutherani*, *Calviniſtæ*) quod Papa, ideſt, Romanus Pontifex eſt antichriſtus. Per hoc enim, quod Sanctus Doctor demonſtrat, in antichriſto futuram eſſe plenitudinem perfectæ malitiæ, commonſtrat neceſſario conſequenter (maxime ſi intelligatur quid rei horum terminorum, ut ſup. not. poſt reſpon. ad *tertium*) quod impoſſibile eſt, Papam, ideſt, Romanum Pontificem eſſe antichriſtum. *Secundo* igitur habes: quomodo per rationem oſtendas, illam merito damnari ab Apoſtolo 2. *Theſſal.* 2. *Daniel.* 9. &c. ut ſup. not. poſt ad *tertium*. Nam ex eo, quod dicunt peſſimas illas conditiones de antichriſto, ſatis, ſuperque manifeſtum relinquunt, quod Papa non eſt antichriſtus. Quomodo enim (ut ordine illo progrediamur) Papa eſt diſceſſio, ut ſcilicet a Chriſto homines diſcedere faciat: ſi ipſe tanquam vicarius ejus ad Chriſti ovile oves reducit? Quomodo homo peccati, ut ſcilicet alios ad peccandum ſeducat, ſi ipſe tot ſanctionibus, legibus, ac pœnis homines a peccando compeſcit? Quomodo filius perditionis, ut ſcilicet ſacramenta, Deique præcepta perdat: ſi ipſe nihil magis in ſuis decretis, generalibuſque conciliis, quam ſacramentorum Chriſti ſuſceptionem, ejuſdemque mandatorum obſervantiam inculcat? Quænam abominatio deſolationis dicta a Daniele propheta? Quænam adverſaria elatio contra, & ſupra omne, quod dicitur Deus, aut quod colitur? In quonam templo ſederunt umquam Romani Pontifices, oſtendentes, ſe eſſe Deum? Immo, quod plus urget, quando paſſi ſunt (*inquit D. Auguſt.*) ſe inſtar Dei adorari Romani Pontifices? Quando dixerunt vel unus eorum, ſe eſſe Meſſiam, aut Jeſum Nazarenum Crucifixum ſeduxiſſe orbem? Aliud quippe, & in infinitum diſtans eſt dicere, ſe (quod tota Eccleſia catholica de Romano Pontifice confitetur) eſſe Chriſti Vicarium, & ut tantum vicarium velle adorari. Aliud vero eſt dicere ſe Chriſtum, oſtendere ſe Deum. Quando in Pontificem Romanum Judaica gens, velut in ſuum Meſſiam credidit? Quando ipſorum quiſpiam convocavit Judæos Hieroſolymam, aut in templo inibi ædificato ſeipſum Judæis pro Deo vendicavit? Quis horum divinam ſcripturam

juxta verum ſenſum interpretari prohibuit; aut falſum pro catholico ſenſum ipſius acceptavit? Immo vero ſanctos literarum ſacrarum doctores ſpeciali vene ratione quotannis celebrant, & celebrari faciunt Romani Pontifices: invigilantes præterea (ut patet in vere ſancto officio Inquiſitionis) ne ſuper illud bonum ſemen inimicus homo ſeminet zizania; ſcientes, ſibi fuiſſe a Deo mandatum Levit. 19. *Agrum non ſeres diverſo ſemine*. Hoc eſt; Neque tu ſeres, neque alios, quantum in te eſt, ſeri permittes.

¶ De hoc vide veritates aureas ſuper legem veterem *Levit.* 19. *concl.* 5. & *Exod.* 34. *concluſione* 8. 9. Quando Romani Pontifices Evangelicæ legis veros obſervatores terroribus, minis, falſis blandiciis, ſignis, atque prodigiis mendacibus perſecuti ſunt? Immo vero legis ipſius cultores honorificarunt, honorificant, & honorificari per totum orbem præcipiunt, ut patet in quotidiana inſtitutione celebratum de ſanctis martyribus, confeſſoribus, virginibus, &c. Quis tandem Romanorum pontificum finxit, ſe a mortuis reſurrexiſſe, vel ſe ad cœlum in nubes, quaſi volitando aſcendere: vel inde a Michaele archangelo in terram dejectus circa montem Oliveti occubuit? Hinc patet, quam indocti ſint, ac inſtabiles, 2. *Petr.* 3. quam ſuperbi, nihil ſcientes, & a veritate privati. 1. *Timoth.* 6. quam ſint converſi in vaniloquium, non intelligentes, neque quæ loquuntur, neque de quibus affirmant. 1. *Timoth.* 1. Hæreticos dico talis zizaniæ ſuperſeminatores in medio tritici cum ipſorum credentibus. Quis enim non ſtultiſſimus, etiam apud rationis mediocriter capacem, haberetur, & eſſet, qui aliquam rem (puta piſcem) proprietates, ſeu conditiones hominis non habentem diceret eſſe hominem? Quid, ſi aliquam rem contrarias hominis conditionibus conditiones habentem diceret hominem? Tales profecto fuerunt in ſuo illo zizanico ſemine de Rom. Pontifice *Uvicleffi* in Anglia, *Huſſi* in Bohemia, *Lutheri* in Germania, *Calvini* in Geneva, & alii ſimiles: ut ex applicatione ſupradictarum conditionum utriuſque, ſcilicet, antichriſti, & Romani Pontificis manifeſte conſtat, ut ſingillatim aperiendo viam veritatis non ex accidentalibus, ſed ex propriis, ut Philoſophum, Theologumque decet, procedentes demonſtravimus. *Tertio* conſequenter habes: quomodo per rationem oſtendas, hæreſim eandem a fortiori totaliter (quod plus eſt) condemnari a ſanctis omnibus, atque conciliis per hoc, quod affirmarunt, Romanum Pontificem pro tempore exiſtentem eſſe

Vicarium Chriſti, caput eccleſiæ, paſtorem, patrem, doctorem, etiam paſtorum, patrum, atque doctorum. De Sanctorum Doctoribus ſufficiat nunc adduxiſſe Bernardum, & Auguſtinum. Quorum Bernardus in lib. de conſideratione ad Papam *Eugenium III.* inquit. „ Indagemus diligentius, quid „ ſis, quam geras videlicet perſonam pro tempore „ in eccleſia Dei. Tu es ſacerdos magnus, tu ſummus pontifex, tu princeps Epiſcoporum, tu hæres „ Apoſtolorum. Tu primatu Abel, gubernatu Noe, „ ptriarchatu Abraham, Ordine Melchiſedech, di- „ gnitate Aaron, auctoritate Moyſes, judicatu Sa- „ muel, poteſtate Petrus, unctione Chriſtus. Tu „ es, cui claves traditæ, cui oves creditæ ſunt. „ Sunt & alii quidem cœli janitores, & gregum pa- „ ſtores: ſed tu tanto glorioſius, quanto differen- „ tius utrumque præ illis nomen hæreditaſti. Ha- „ bent illi aſſignatos ſibi greges, ſinguli ſingulos, „ tibi univerſi crediti uni ſumus. Nec modo o- „ vium, ſed & paſtorum: tu unus omnium paſtor. „ *Hæc ibi. Ubi nota ly* quam perſonam geras pro „ tempore in Eccleſia Dei. „ Per dictum ſiquidem hoc indicat ille: quod unuſquiſque Romanus pontifex canonice electus eſt *ſacerdos magnus*, *ſummus pontifex*, *princeps epiſc.* &c. ut ſup. uſque in finem ipſius aureæ auctoritatis. Pro quo & vide Addition. *qu.* 19. *art.* 4. 5. cum Elucid. & *qu.* 26. *ar.* 4. cum Elucid. contra antichriſtos diſſeminantes: quod prælati mali non habent poteſtatem. Auguſtinus vero de Romanorum pontificum fide, a quibus in totam Eccleſiam, tamquam a capite in membra diffunditur, ſic habet. „ Fides iſta, quam Romani habent, ipſa, „ eademque eſt, & non alia, quæ in univerſo mun- „ do annunciatur, & creditur, quæ non ſolum in „ terra, ſed & in cœlis prædicatur. Quia JESUS „ pacificavit per ſanguinem ſuum non ſolum terre- „ ſtria, ſed & cœleſtia. Et hoc eſt. In univerſo „ mundo fidem prædicari, per quam omnis mundus „ fit ſubditus Deo. *Hæc ille. Et recitat Papa* Leo „ nonus, in epiſtol. adverſ. præſumption. Michaelis „ & Leonis Archiepiſcoporum, „ capitulo 20. De generalibus item Conciliis nonnulla breviter ad propoſitum præmiſſum apprime facientia, referre pro nunc ſufficiat. Concilium *Florent.* ex Latinis, & Græcis patribus unanimi conſenſu coadunatum ſic ait. „ Definimus, Sanctam Apoſtolicam ſedem, & „ Romanum Pontificem in univerſum orbem tenere „ primatum, & ipſum Pontificem Romanum ſuc- „ ceſſorem eſſe Beati Petri principis Apoſtolorum,

„ ve-

„ verum Chriſti vicarium, totiuſque Eccleſiæ caput, & omnium Chriſtianorum patrem, ac doctorem exiſtere, & ei in Beato Petro paſcendi, regendi, & gubernandi univerſalem Eccleſiam a Domino noſtro Jeſu Chriſto plenam poteſtatem traditam eſſe. Quemadmodum etiam in geſtis œcumenicorum Conciliorum, & in ſacris canonibus continetur. „ Hæc illud ſeſſ. ult. in liter. ſanct. unionis. Concilium item *Nicænum primum* 318. Patrum, *Conſtantinop. primum* 150. Patrum, *Epheſinum primum* 200. Patrum, *Chalcedonenſe* 600. Patrum, *Conſtantinop. ſecundum* 164. Patrum, *Conſtantinop. tertium* 289. Patrum (ſex primæ univerſales ſynodi, aliarum omnium exemplar, ac norma, ut in decretis *diſtinct.* 15. *ca. ſicut c. Sancta.*) pro capite ſuo reverenter agnoſcunt Romanum Pontificem, dum eum in ſuis legatis, ſeu vicariis præſidentem ſibimetipſis ſingillatim acceptant: nihilque ſine illius auctoritate a ſeipſis firmatum eſſe profitentur: ideoque per hoc & dictis, & factis hæreſim in principio appendicis poſitam unanimiter execrantur, atque condemnant. Manifeſta ſunt hæc omnia videntibus in Conciliorum magnis voluminibus ipſorum progreſſus, ac geſta. Verumtamen, ut compendioſe quaſi in unum colligamus ipſa inibi varie diſperſa, ſufficiat nunc audire Concilium *Lateranenſe* ſub *Leone X.* in ſeſſ. XI. ponderoſa hæc ita decernens. „ Solum Romanum Pontificem pro tempore exiſtentem, tanquam auctoritatem ſuper omnia concilia habentem: Conciliorum indicendorum, transferendorum, ac differendorum plenum jus, & poteſtatem habere, nedum ſacræ ſcripturæ teſtimonio, dictis Sanctorum Patrum, ſacrorumque canonum decretis: ſed propria etiam eorundem conciliorum confeſſione, manifeſte conſtat. Quorum aliqua referre placuit: reliqua vero (utpote notoria) ſilentio præterire. In Alexandrina enim ſynodo legimus; Nicænam ſynodum ſtatuiſſe, non debere abſque Romani Pontificis auctoritate concilia celebrari. Neque nos latet: Leonem primum Pontificem Epheſinam ſynodum ſecundam ad Chalcedonenſem tranſtuliſſe: Martinum quintum præſidentibus ſuis in Concilio Senenſi poteſtatem transferendi Concilium dediſſe. Epheſinam quoque primam ſynodum Cœleſtino, Chalcedonenſem Leoni primo, ſextam Agathoni, ſeptimam Adriano, octavam Nicolao, Romanis Pontificibus, maximam reverentiam exhibuiſſe, eorumdemque Pontificum inſtitutionibus, & mandatis in ſacris Conciliis per eos edi-

„ tis, & factis reverenter, & humiliter obtemperaſſe,
„ *&c.* Conſueveruntque antiquorum Conciliorum Pa-
„ tres pro eorum, quæ in ſuis Conciliis geſta fuerunt,
„ corroboratione a Romanis Pontificibus ſubſcriptio-
„ nem, approbationemque humiliter petere, & ob-
„ tinere: prout ex Nicæna, Epheſina, Chalcedonen-
„ ſi, ſexta Conſtantinopolitana, ſeptima item Nicæ-
„ na, Romana, ſynodis habitis, earumque geſtis
„ manifeſte colligitur. *Hæc ibi*. *Nec mirum*. Felix
„ *enim Pa. & martyr. in epiſt. ad Benignum epiſc. ait*.
„ Semper dubia, & majora negotia terminum ab hac
„ ſede, a tempore Apoſtolorum, qui eam ſuis do-
„ cumentis inſtruxerunt, accipere conſueverunt.
„ Hæc ſancta, & Apoſtolica mater omnium Eccleſia-
„ rum Chriſti Eccleſia per Dei omnipotentis gratiam
„ a tramite Apoſtolicæ traditionis nunquam erraſſe
„ probatur, nec ab hæreticis novitatibus depravata
„ ſuccubuit. Sed, ut in exordio normam fidei Chri-
„ ſtianæ percepit ab auctoribus ſuis Apoſtolorum prin-
„ cipibus, illibatam firmiter tenet: ſecundum ipſius
„ Domini pollicitationem, qui ſuorum diſcipulorum
„ principi in ſuis faſſus eſt Euangeliis. Petre (in-
„ quiens) ego rogavi pro te, ut non deficiat fides
„ tua. Et tu aliquando converſus confirma fratres
„ tuos. *Hæc ibi*. *Sed & B. Hieron. in detectione*
„ *nugarum Ruffini epiſt.* 40. *par.* 1. *ait*. Scito, Ro-
„ manam fidem Apoſtolica voce laudatam iſtiuſmodi
„ præſtigias non recipere, etiamſi Angelus aliter an-
„ nuntiaret, quam ſemel prædicatum eſt; Pauli au-
„ ctoritate munitam non poſſe mutari. *Hæc ibi*.
„ *Quibus concordat B. Ambroſius lib. 3. de ſacram.*
„ Eccleſiæ Romanæ typum in omnibus ſequimur, &
„ formam. *Hæc ibi*. *Quibus conſentit & B. Athana-*
„ *ſius cum epiſc. Ægypti ſcribens ad* Felicem *Pa. ſic*.
„ Tu profanarum hæreſum, atque imperitorum, at-
„ que omnium infeſtantium depoſitor; princeps, &
„ doctor, caputque omnium orthodoxæ doctrinæ,
„ & immaculatæ fidei exiſtis. „ Hæc ibi. Numquid
non tres doctores quaſi ad digitum *Lutherum*, & *Calvinum* cum ſimilibus præmonſtrarunt; ipſiſſimis verbis veracibus uno ore damnantes? *Quarto* itaque vides; quomodo ex prædictis, velut ex oppoſitis ad Antichriſtum in hoc art. 8. traditum, ſi bene penſentur, & applicentur doctrina præſens Angelica viciſſim declaretur, atque confirmetur.

QUÆ-

QUÆSTIO IX.

De ſcientia Chriſti in communi, in quatuor articulos diviſa.

DEinde conſiderandum eſt de ſcientia Chriſti; Circa quam *duo* conſideranda ſunt. *Primo* quam ſcientiam Chriſtus habuerit. *Secundo* de unaquaque ſcientiarum ipſius.

Circa primum quæruntur quatuor.

Primo. Utrum Chriſtus habuerit aliquam ſcientiam præter divinam.
Secundo. Utrum habuerit ſcientiam, quam habent beati vel comprehenſores.
Tertio. Utrum habuerit ſcientiam inditam, vel infuſam.
Quarto. Utrum habuerit aliquam ſcientiam acquiſitam.

ARTICULUS I. 64

Utrum Chriſtus habuerit aliquam ſcientiam præter divinam.

3. d. 14. a. 1. q. 1. & ver. q. 20. a. 2. & op. 2. c. 216.

AD Primum ſic proceditur. Videtur, quod in Chriſto non fuerit aliqua ſcientia præter divinam. Ad hoc enim neceſſaria eſt ſcientia, ut per eam aliqua cognoſcantur: Sed Chriſtus per ſcientiam divinam cognoſcebat omnia. Superfluum igitur fuiſſet, quod in eo eſſet alia ſcientia.

2. Præterea. Lux minor per majorem offuſcatur: Sed omnis ſcientia creata comparatur ad ſcientiam Dei increatam, ſicut lux minor ad majorem. Ergo in Chriſto non refulſit alia ſcientia, quam divina.

3. Præterea. Unio humanæ naturæ ad divinam facta eſt in perſona, ut ex ſupra dictis patet: (*q. 2. a. 2.*) Ponitur autem in Chriſto ſecundum quoſdam quædam ſcientia unionis, per quam ſcilicet Chriſtus ea quæ ad myſterium Incarnationis pertinent, plenius ſcivit, quam aliquis alius. Cum ergo unio perſonalis contineat duas naturas, videtur, quod in Chriſto non ſint duæ ſcientiæ, ſed una ſcientia pertinens ad utramque naturam.

Sed Contra eſt, quod Ambroſ. dicit in lib. de Incar. (*c. 7. a med.*) *Deus in carne perfectionem naturæ aſſumpſit humanæ: ſuſcepit ſenſum hominis, non ſenſum carnis inflatum*: Sed ad ſenſum hominis pertinet ſcientia creata. Ergo in Chriſto fuit ſcientia creata.

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut ex ſupradictis patet (*qu.* 5.) Filius Dei humanam naturam integram aſſumpſit, ideſt non ſolum corpus, ſed etiam animam, non ſolum ſenſitivam, ſed etiam rationalem. Et ideo oportuit, quod haberet ſcientiam creatam, propter *tria*. *Primo* quidem propter animæ perfectionem. Anima enim ſecundum ſe conſiderata eſt in potentia ad intelligibilia cognoſcenda. eſt enim ſicut tabula, in qua nihil eſt ſcriptum: & tamen poſſibile eſt in ea ſcribi per † *Al. propter* † intellectum poſſibilem, quo eſt omnia fieri, ut dicitur in 3. de Anima. (*tex.* 18. *to.* 8.) Quod autem eſt in potentia, eſt imperfectum, niſi reducatur ad actum. Non autem fuit conveniens, quod Filius Dei humanam naturam imperfectam aſſumeret, ſed perfectam, utpote qua mediante totum humanum genus ad perfectum erat reducendum. Et ideo oportuit, quod anima Chriſti eſſet perfecta per aliquam ſcientiam, quæ eſſet propria perfectio ejus.

Et ideo oportuit in Chriſto eſſe aliquam ſcientiam præter ſcientiam divinam: alioquin anima Chriſti eſſet imperfectior animabus aliorum hominum. *Secundo*, quia cum quælibet res ſit propter ſuam operationem, ut dicitur in 2. de Cœlo, (*tex.* 17. *to.* 2.) fruſtra haberet Chriſtus animam intellectivam, ſi non intelligeret ſecundum illam: quod pertinet ad ſcientiam creatam. *Tertio*, quia aliqua ſcientia creata pertinet ad animæ humanæ naturam, ſcilicet illa, per quam naturaliter cognoſcimus prima principia. ſcientiam enim hic large accipimus pro qualibet cognitione intellectus humani. Nihil autem naturalium Chriſto defuit; quia totam humanam naturam ſuſcepit, ut ſupra dictum eſt: (*qu.* 5.)

Et ideo in ſexta Synodo (*ſc. Conſtant.* 3. *gener.* 6. *act.* 4. *in epiſt. Agath. Pp. ad Impp. to.* 6.) damnata eſt poſitio negantium in Chriſto eſſe duas ſcientias, vel duas ſapientias.

Ad primum ergo dicendum, quod Chriſtus cognovit omnia per ſcientiam divinam operatione increata, quæ eſt ipſa Dei eſſentia. Dei enim intelligere eſt ſua ſubſtantia, ut probat Philoſ. 12. Metaph. (*tex.* 39. *to.* 3.) Unde hic actus non potuit eſſe animæ humanæ Chriſti, cum ſit alterius naturæ. Si igitur non fuiſſet in anima Chriſti aliqua alia ſcientia præter di-

divinam, nihil cognoviſſet: & ita fuiſſet fruſtra aſſumpta; cum omnis res ſit propter ſuam operationem.

Ad ſecundum dicendum, quod ſi duo lumina accipiantur ejuſdem ordinis, minus offuſcatur per majus: ſicut lumen ſolis offuſcat lumen candelæ, quorum utrumque accipitur in ordine illuminantis: Si vero accipiantur duo lumina, ita quod majus ſit in ordine illuminantis, & minus in ordine illuminati, minus lumen non offuſcatur per majus, ſed magis augetur ſicut lumen aeris per lumen ſolis. Et hoc modo lumen ſcientiæ non offuſcatur, ſed magis clareſcit in anima Chriſti per lumen ſcientiæ divinæ, quæ eſt *lux vera illuminans omnem hominem venientem in hunc mundum*, ut dicitur Joan. 1.

Ad tertium dicendum, quod ex parte unitorum ponitur ſcientia in Chriſto, & quantum ad naturam divinam, & quantum ad humanam; ita quod propter unionem, ſecundum quam eſt eadem hypoſtaſis Dei & hominis, id quod eſt Dei, attribuitur homini, & id quod eſt hominis, attribuitur Deo, ut ſup. dictum eſt. (*q.* 3. *a.* 1. *in arg. & reſponſion. & a.* 6. *arg.* 3.) Sed ex parte ipſius unionis non poteſt poni in Chriſto aliqua ſcientia. Nam unio illa eſt ad eſſe perſonale; ſcientia autem non convenit perſonæ, niſi ratione alicujus naturæ.

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo:* quomodo per rationem intimas hæreſim *Macarii* (ut in ſexta ſynodo *actio.* 8. refertur) dicentis, In Chriſto non eſſe duas operationes. Et loquitur de operationibus intellectivis. Nam ibi ſimul dicit in ipſo non eſſe duas voluntates. Ex quo ſequebatur ſecundum illum, in Chriſto non eſſe duo velle, nec duo intelligere: & conſequenter nec duas ſcientias, ſcil. unam creatam, & alteram increatam. *Secundo* habes: quomodo per rationem oſtendas, hanc merito damnari ab eadem ſexta ſynodo in eadem *actio.* 8. per hoc, quod ideo eum, & duos, aut tres ejus diſcipulos ipſi conſentientes exilio relegatos coram toto ipſo Concil. denudaverunt pallio epiſcopali. Et *actio.* 16. tota ſynodus anathematizat eoſdem. Et *actio.* 17. ab eadem ſynodo explicatur myſterium Dominicæ incarnationis in unitate perſonæ duas concurriſſe naturas, & duas naturales voluntates, & duas naturales operationes indiviſe, inſeparabiliter, inconfuſe ſecundum ſanctorum patrum doctrinam in Chriſto copulatas. Item damnari a Jo. 1. *Verbum caro factum eſt*, &c. plenum

num gratiæ, *& veritatis*. Per hoc enim demonſtrat, quod ex unione illa Verbi, & carnis reſultavit in anima Chriſti & gratia, & veritas. Gratia quidem in eſſentia animæ, *q.* 7. *a.* 1. veritas autem in intellectu ejuſdem. Et hæc eſt ſcientia creata. *Tertio* vides: quomodo, &c.

ARTICULUS II. 65

Utrum Chriſtus habuerit ſcientiam, quam habent Beati, vel Comprehenſores.

Inf. a. 3. *co.* & *op.* 2. *c.* 217.

AD Secundum ſic proceditur. Videtur, quod in Chriſto non fuerit ſcientia beatorum, vel comprehenſorum. Scientia enim beatorum eſt per participationem divini luminis, ſecundum illud Pſal. 35. *In lumine tuo videbimus lumen*. Sed Chriſtus non habuit lumen divinum tanquam participatum, ſed ipſam divinitatem in ſe habuit ſubſtantialiter manentem, ſecundum illud Coloſſ. 2. *In Chriſto inhabitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter*. Ergo in Chriſto non fuit ſcientia beatorum.

2. Præterea. Scientia beatorum eos beatos facit, ſecundum illud Joan. 17. *Hæc eſt vita æterna*, *ut cognoſcant te ſolum verum Deum*, & *quem miſiſti Jeſum Chriſtum*: Sed homo ille fuit beatus ex hoc ipſo, quod fuit Deo unitus in perſona, ſecundum illud Pſal. 64. *Beatus*, *quem elegiſti*, & *aſſumpſiſti*. Non ergo oportet ponere in ipſo ſcientiam beatorum.

3. Præterea. Scientia *duplex* homini competit; *una* ſecundum ſuam naturam; *alia* ſupra naturam: Scientia autem beatorum, quæ in divina viſione conſiſtit, non eſt ſecundum naturam hominis, ſed ſupra ejus naturam: In Chriſto autem fuit illa ſupernaturalis ſcientia multo altior, ſc. ſcientia divina. Non ergo oportuit in Chriſto eſſe ſcientiam beatorum.

Sed Contra. Scientia beatorum in Dei cognitione conſiſtit: Sed ipſe plene cognovit Deum, etiam ſecundum quod homo, ſecundum illud Joan. 8. *Scio eum*, & *ſermonem ejus ſervo*. Ergo in Chriſto fuit ſcientia beatorum.

Reſpondeo dicendum, quod illud quod eſt in potentia, reducitur in actum per id quod eſt actu. Oportet enim eſſe calidum id, per quod alia calefiunt. Hoc autem eſt in potentia ad ſcientiam beatorum, quæ in Dei viſione conſiſtit; & ad eam ordinatur ſicut ad

ad finem. eſt enim creatura rationalis capax illius beatæ cognitionis, inquantum eſt ad imaginem Dei. Ad hunc autem finem beatitudinis homines reducuntur per Chriſti humanitatem, ſecundum illud Heb. 2. *Decebat eum, propter quem omnia, & per quem omnia, qui multos filios in gloriam adduxerat, auctorem ſalutis eorum per paſſionem conſummari.* Et ideo *oportuit, quod cognitio beata in Dei viſione conſiſtens, excellentiſſime Chriſto homini conveniret*: quia ſemper cauſam oportet eſſe potiorem cauſato.

Ad primum ergo dicendum, quod divinitas unita eſt humanitati Chriſti ſecundum perſonam, non ſecundum eſſentiam, vel naturam; ſed cum unitate perſonæ remanet diſtinctio naturarum. Et ideo anima Chriſti, quæ eſt pars humanæ naturæ, per aliquod lumen participatum a natura divina, perfecta eſt ad ſcientiam beatam, qua Deus per eſſentiam videtur.

Ad ſecundum dicendum, quod ex ipſa unione homo ille eſt beatus beatitudine increata, ſicut ex unione eſt Deus: Sed præter beatitudinem increatam, oportuit in natura humana Chriſti eſſe quandam beatitudinem creatam, per quam anima ejus in ultimo fine humanæ naturæ conſtitueretur.

Ad tertium dicendum, quod viſio, ſeu ſcientia beata eſt quodam modo ſupra naturam animæ rationalis; inquantum ſc. propria virtute ad eam pervenire non poteſt: Alio vero modo eſt ſecundum naturam ipſius; inquantum ſcilicet ſecundum naturam ſuam eſt capax ejus, prout ſcil. eſt ad imaginem Dei facta, ut ſupra dictum eſt: (*in cor. ar.*) Sed ſcientia increata eſt omnibus modis ſupra naturam animæ humanæ.

APPENDIX.

EX articul. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a Scripturis inſinuatum, quod Chriſtus habuit ſcientiam comprehenſorum, ut per hoc, quod dicitur *Joan.* 8. ſecundum quod eſt *in arg. cont.* Pro cujus captu exponitur ly *ſcio eum*, ideſt, plena ſcientia, quanta, ſcil., alicui animæ communicari poteſt. Et hanc expoſitionem ſubindicat idem Euangeliſta cap. 1. per ly *vidimus gloriam ejus, quaſi unigeniti a patre, plenum gratiæ, & veritatis*. Ac ſi dixerit. Plenam veritatis cognitionem habet, ſecundum quod caro, ideſt, ſecundum quod homo eſt, & tam plenam, quantam condecet unigenitum a patre. Et hoc eſt: Chriſtum hominem fuiſſe comprehenſorem in ſummo ab inſtanti illo, quo

verbum caro factum eſt. *Secundo* vides: quomodo, &c.

ARTICULUS III. 66

Utrum Chriſtus habuerit ſcientiam inditam, vel infuſam.

Inf. qu. 12. *a.* 1. *cor. Et* 3. *d.* 14. *q.* 2. *a.* 3. *qu.* 3. *Et ver. qu.* 20. *ar.* 2. *c. fi. & art.* 3. *Et opuſc.* 2. *cap.* 216. *& opuſc.* 9. *qu.* 81.

AD Tertium ſic proceditur. Videtur, quod in Chriſto non ſit alia ſcientia indita, vel infuſa præter ſcientiam beatam. Omnis enim alia ſcientia comparatur ad ſcientiam beatam, ſicut imperfectum ad perfectum: Sed præſente cognitione perfecta, excluditur cognitio imperfecta: ſicut manifeſta viſio faciei excludit ænigmaticam viſionem fidei, ut patet 1. ad Cor. 13. Cum igitur in Chriſto fuerit ſcientia beata, ut dictum eſt, (*ar. præc.*) videtur, quod non potuerit in eo eſſe alia ſcientia indita.

2. Præterea. Imperfectior modus cognitionis diſponit ad perfectiorem: ſicut opinio, quæ eſt per ſyllogiſmum dialecticum, diſponit ad ſcientiam, quæ eſt per ſyllogiſmum demonſtrativum: Habita autem perfectione, non eſt ulterius neceſſaria diſpoſitio: ſicut habito termino, non eſt neceſſarius motus. Cum ergo cognitio quæcumque alia creata comparetur ad cognitionem beatam, ſicut imperfectum ad perfectum, & ſicut diſpoſitio ad terminum, videtur, quod cum Chriſtus habuerit cognitionem beatam, non fuerit ei neceſſarium habere aliam cognitionem.

3. Præterea. Sicut materia corporalis eſt in potentia ad formam ſenſibilem, ita intellectus poſſibilis eſt in potentia ad formam intelligibilem: Sed materia corporalis non poteſt ſimul recipere duas formas ſenſibiles, unam perfectiorem, & aliam minus perfectam. Ergo neque anima poteſt ſimul recipere duplicem ſcientiam, unam perfectiorem, & aliam minus perfectam: Et ſic idem quod prius.

Sed Contra eſt, quod dicitur Coloſ. 2. quod in Chriſto *ſunt omnes theſauri ſapientiæ, & ſcientiæ abſconditi*.

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut dictum eſt, (*ar.* 1. *hu. q.*) decebat, ut natura humana aſſumpta a Verbo Dei imperfecta non eſſet. Omne autem quod eſt in potentia, eſt imperfectum, niſi re-

du-

ducatur ad actum. Intellectus autem poſſibilis humanus eſt in potentia ad omnia intelligibilia: Reducitur autem in actum per ſpecies intelligibiles, quæ ſunt quædam formæ completivæ ipſius; ut patet ex his quæ dicuntur in 3. de anima. (*tex.* 32. & 38. *tom.* 2.) Et ideo oportet in Chriſto ponere ſcientiam inditam, inquantum per Verbum Dei animæ Chriſti ſibi perſonaliter unitæ impreſſæ ſunt ſpecies intelligibiles ad omnia, ad quæ intellectus poſſibilis eſt in potentia: Sicut etiam per Verbum Dei impreſſæ ſunt ſpecies intelligibiles menti Angelicæ in principio creationis rerum, ut patet per Aug. 2. ſuper Gen. ad literam. (*cap.* 8. *to.* 3.) Et ideo ſicut in Angelis ſecundum eundem Auguſtinum (*l.* 4. *ſup. Gen. ad lit. c.* 22. 24. & 30. *to.* 3.) ponitur *duplex* cognitio; *una* ſc. matutina, per quam cognoſcunt res in Verbo: & *alia* veſpertina, per quam cognoſcunt res in propria natura per ſpecies ſibi inditas: *ita præter ſcientiam divinam, & increatam, eſt in Chriſto ſecundum ejus animam ſcientia beata, qua cognoſcit Verbum, & res in Verbo, & ſcientia infuſa, ſive indita, per quam cognoſcit res in propria natura per ſpecies intelligibiles humanæ menti proportionatas.*

Ad primum ergo dicendum, quod viſio imperfecta fidei in ſui ratione includit oppoſitum manifeſtæ viſionis; eo quod de ratione fidei eſt, ut ſit de non viſis, ut in ſecunda parte dictum eſt. (2. 2. *q.* 1. *a.* 4.) Sed cognitio, quæ eſt per ſpecies inditas, non includit aliquid oppoſitum cognitioni beatæ. Et ideo non eſt eadem ratio utrobique.

Ad ſecundum dicendum, quod diſpoſitio ſe habet ad perfectionem *dupliciter*: *Uno modo*, ſicut via ducens ad perfectionem: *Alio modo*, ſicut effectus à perfectione procedens. per calorem enim diſponitur materia ad ſuſcipiendam formam ignis; qua tamen adveniente, calor non ceſſat, ſed remanet, quaſi quidam effectus talis formæ: Et ſimiliter opinio ex ſyllogiſmo dialectico cauſata eſt via ad ſcientiam, quæ per demonſtrationem acquiritur; qua tamen acquiſita, poteſt remanere cognitio, quæ eſt per ſyllogiſmum dialecticum, quaſi conſequens ſcientiam demonſtrativam, quæ eſt per cauſam: quia ille qui cognoſcit cauſam, ex hoc etiam magis poteſt cognoſcere ſigna probabilia, ex quibus procedit dialecticus ſyllogiſmus. Et ſimiliter in Chriſto ſimul cum ſcientia beatitudinis manet ſcientia indita, non quaſi via ad beatitudinem, ſed quaſi per beatitudinem confirmata.

Ad

Ad tertium dicendum, quod cognitio beata non ſit per ſpeciem, quæ ſit ſimilitudo divinæ eſſentiæ, vel eorum, quæ in divina eſſentia cognoſcuntur, ut patet ex his quæ in prima parte dicta ſunt: (*q.* 12. *ar.* 2.) ſed talis cognitio eſt ipſius divinæ eſſentiæ immediate, per hoc quod ipſa eſſentia divina unitur menti beatæ, ſicut intelligibile intelligenti. Quæ quidem eſſentia divina eſt forma excedens proportionem cujuslibet creaturæ: Unde nihil prohibet, quin cum hac forma ſuperexcedente ſimul inſint rationali menti ſpecies intelligibiles proportionatæ ſuæ naturæ.

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a Scripturis inſinuatum: quod in Chriſto fuit ſcientia indita, ſive infuſa. Ut *Coloſ.* 2. ſecundum quod *in argu. cont.* Item Gen. 2. per ly *omne*, *quod vocavit Adam animæ viventis*, *ipſum eſt nomen ejus*. His enim verbis denotatur: quod nomina impoſita rebus ab Adamo erant convenientia reb. ipſis: & conſequenter, quod ipſe habuit cognitionem rerum non ſuperficiariam, ſed perfectam. Nam alicui rei nomen ab aliquo impoſitum ſibi conveniens non eſt; niſi ſecundum proprietatem rei ipſius ei conveniat: & conſequenter, niſi tale nomen imponens (dummodo talis impoſitio non fiat a caſu) cognitionem proprietatis ejuſdem rei cognoſcat. Cum igitur impoſitio nominum ab Adam non fuerit a caſu, & fuerit rebus ipſis conveniens: oportet dicere, quod ſcriptura per illam ſententiam denotavit: quod Adam habuit cognitionem perfectam rerum naturalium, ideſt cognitionem ipſarum quoad earum proprietates. Quia vero iſta ejus ſcientia non fuit experimentalis, ideſt per viam ſenſus, quod longum tempus expoſcit, acquiſita, cum a principio ſuæ creationis eam habuerit, ut inde colligitur: ideo eam fuiſſe inditam, ſeu illi infuſam, dicere neceſſarium eſt. Argumentari itaque ſcholaſtice vult ſic. in Adamo fuit ſcientia indita, qua intellectus ſuus poſſibilis cognovit res in propria ipſarum natura per ſpecies ſibi infuſas. ergo multo magis utique talis ſcientia fuit in Chriſto. Nam ſcientia indita ponitur in Adamo, quia fuit principium hominum, ut patet 1. *q.* 80. *ar.* 3. & Chriſtus eſt caput omnium hominum *q.* 8. *a.* 3. magis, quam Adamus, ut habetur *ex primo Corinth.* 15. *cum Roman. quinto*. *Secundo* vides: quomodo ex his, &c.

A R-

ARTICULUS IV. 67

Utrum Chriſtus habuerit aliquam ſcientiam acquiſitam.

Inf. q. 12. *ar.* 2. *& qu.* 15. *ar.* 8. *Et opuſ.* 2. *c.* 215. *Et* 3. *d.* 14. *a.* 3. *qu.* 5. *ad* 3. *& d.* 18. *ar.* 3. *ad* 5. *Et ver. qu.* 20. *art.* 3. *ad* 1.

AD Quartum ſic proceditur. Videtur, quod in Chriſto non fuerit aliqua ſcientia experimentalis acquiſita. Quicquid enim Chriſto conveniens fuit, excellentiſſime habuit. Sed Chriſtus non habuit excellentiſſime ſcientiam acquiſitam: non enim inſtitit ſtudio literarum, quo perfectiſſime ſcientia acquiritur. dicitur enim Jo. 7. *Mirabantur Judæi dicentes: quomodo hic literas ſcit, cum non didicerit?* Ergo videtur, quod in Chriſto non fuerit aliqua ſcientia acquiſita.

2. Præterea. Ei, quod eſt plenum, non poteſt aliquid ſuperaddi: Sed potentia animæ Chriſti fuit impleta per ſpecies intelligibiles divinitus inditas, ut dictum eſt. (*art. præc.*) Ergo non potuerunt ſupervenire ejus animæ aliquæ ſpecies acquiſitæ.

3. Præterea. In eo, qui jam habet habitum ſcientiæ, per ea quæ a ſenſu accipit, non acquiritur novus habitus; quia ſic duæ formæ ejuſdem ſpeciei ſimul eſſent in eodem: ſed habitus, qui prius inerat, confirmatur, & augetur. Ergo cum Chriſtus habuerit habitum ſcientiæ inditæ, non videtur, quod per ea quæ ſenſu percepit, aliquam aliam ſcientiam acquiſierit.

Sed Contra eſt, quod Hebr. 5. dicitur: *Cum eſſet Filius Dei, didicit ex his quæ paſſus eſt, obedientiam*; Gloſ. (*interl. Haym.*) ideſt *expertus eſt*. Fuit ergo in Chriſto aliqua experimentalis ſcientia, quæ eſt ſcientia acquiſita.

Reſpondeo dicendum, quod, ut ex ſupra dictis patet, (*art.* 1. *huj. qu.*) nihil eorum quæ Deus in noſtra natura plantavit, defuit humanæ naturæ aſſumptæ a Dei Verbo. Manifeſtum eſt autem, quod in humana natura Deus plantavit non ſolum intellectum poſſibilem, ſed etiam intellectum agentem. Unde neceſſe eſt dicere, quod in anima Chriſti fuit non ſolum intellectus poſſibilis, ſed etiam intellectus agens. Si autem in aliis Deus, & natura nihil fruſtra faciunt, ut Philoſophus dicit in 1. de cœlo, (*tex.*

(*tex.* 31. & *lib.* 2. *tex.* 59. *to.* 2.) multo minus in anima Chriſti aliquid fuit fruſtra. Fruſtra autem eſt, quod non habet propriam operationem. cum omnis res ſit propter ſuam operationem, ut dicitur in 2. de cœlo. (*tex.* 17. *tom.* 2.) Propria autem operatio intellectus agentis eſt facere ſpecies intelligibiles actu, abſtrahendo eas a phantaſmatibus. unde dicitur in 3. de Anima, (*tex.* 18. *tom.* 2.) quod intellectus agens eſt, *quo eſt omnia facere*. Sic igitur neceſſe eſt dicere, quod in Chriſto fuerint aliquæ ſpecies intelligibiles, per actionem intellectus agentis in intellectu poſſibili ejus receptæ; quod eſt eſſe in ipſo ſcientiam acquiſitam, quam quidam experimentalem nominant.

Et ideo, quamvis aliter alibi ſcripſerim, (3. *ſentent. quæſt.* 3. *art.* 3. *quæſt.* 5.) *dicendum eſt, in Chriſto fuiſſe ſcientiam acquiſitam*; quia proprie eſt ſcientia ſecundum modum humanum, non ſolum ex parte ſubjecti recipientis, ſed etiam ex parte cauſæ agentis. Nam talis ſcientia ponitur in Chriſto ſecundum lumen intellectus agentis, quod eſt animæ humanæ connaturale. Scientia autem infuſa attribuitur animæ humanæ ſecundum lumen deſuper infuſum; qui modus cognoſcendi eſt proportionatus naturæ Angelicæ. Scientia vero beata, per quam ipſa Dei eſſentia videtur, eſt propria, & connaturalis ſoli Deo, ut in prima parte dictum eſt. (*qu.* 12. *art.* 4.)

Ad primum ergo dicendum, quod cum *duplex* ſit modus acquirendi ſcientiam, ſcilicet *inveniendo*, & *addiſcendo*, modus qui eſt per inventionem, eſt præcipuus; modus autem, qui eſt per diſciplinam, eſt ſecundarius. Unde dicitur in 1. Ethicor. (*cap.* 4. *in fin. tom.* 5.) *Ille quidem eſt optimus, qui omnia per ſeipſum intelligit: bonus autem rurſus eſt ille, qui bene dicenti obedit*. Et ideo Chriſto magis competebat habere ſcientiam acquiſitam per inventionem, quam per diſciplinam; præſertim cum ipſe daretur a Deo omnibus in doctorem, ſecundum illud Joel. 2. *Lætamini in Domino Deo veſtro, quia dedit vobis doctorem juſtitiæ*.

Ad ſecundum dicendum, quod humana mens *duplicem* habet reſpectum. *Unum* quidem ad ſuperiora: Et ſecundum hunc reſpectum anima Chriſti fuit plena per ſcientiam inditam. *Alius* autem reſpectus ejus eſt ad inferiora, ideſt ad phantaſmata, quæ ſunt nata movere mentem humanam per virtutem intellectus agentis: Oportuit autem, quod etiam ſecundum hunc reſpectum anima Chriſti ſcientia imple-

pleretur: non quia prima plenitudo menti humanæ ſufficeret ſecundum ſeipſam, ſed oportebat eam perfici etiam ſecundum comparationem ad phantaſmata.

Ad tertium dicendum, quod alia ratio eſt de habitu acquiſito, & de habitu infuſo. Nam habitus ſcientiæ acquiritur per comparationem humanæ mentis ad phantaſmata. unde ſecundum eandem rationem non poteſt alius habitus iterato acquiri. Sed habitus ſcientiæ infuſæ eſt alterius rationis, utpote a ſuperiori deſcendens in animam, non ſecundum proportionem phantaſmatum. Et ideo non eſt eadem ratio de utroque habitu.

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo :* quomodo per rationem oſtendas, merito a ſcripturis eſſe inſinuatum, quod in Chriſto fuit ſcientia per experientiam acquiſita, ut per hoc, quod dicitur Hebræ. 5. *didicit*, &c. ſecundum quod cum expoſitione eſt *In argumen. contr.* Ubi ly *didicit* non dicit diſciplinam, quaſi, quod Chriſtus acquiſierit ſcientiam hanc per diſciplinam: ſed dicit inventionem propriam ex rebus experimento comprobatis. Ac ſi dictum fuerit. Ex his, quæ paſſus eſt, cognovit experimentaliter per ſeipſum, quam difficile ſit obedire. Chriſtum ergo didiciſſe obedientiam ex his, quæ paſſus fuit, eſt ipſum experimento tot, tantarumque paſſionum ſuarum. *q. 46. ar.* 5. 6. 7. cognoviſſe, quod laborioſum valde eſt in omnibus ſimpliciter, ac veraciter, ut decet, obedire. Quod autem ly *didicit* dicat ſcientiam acquiſitam, ſeu experimentalem, patet ex ipſo Apoſtoli contextu, ſc. *cum eſſet filius Dei*. Ac ſi apertius dixiſſet. Chriſtus, ut filius Dei, cognovit ab æterno ſimplici intelligentia, quod valde laborioſum eſt in tam arduis rebus obedire uſque ad mortem, & mortem crucis: ſed, inquantum homo, cognitionem de hoc acquiſivit in tempore ex horum, quæ paſſus eſt, experientia. Item inſinuatur per dictum Luc. 2. *Jeſus proficiebat ſapientia*. Hoc enim cum neque de divina, neque de beata, neque de infuſa Chriſti ſcientia intelligi poſſit, quaſi aliqua iſtarum trium ſecundum ſeipſam augmentetur, intelligendum neceſſario eſt de ſcientia experimento acquiſita: & conſequenter per hoc ſupponit Euangeliſta, talem ſcientiam fuiſſe in Chriſto. *Secundo* vides: quomodo, &c.

QUÆ-

QUÆSTIO X.

De Scientia beata animæ Chriſti, in quatuor articulos diviſa.

DEinde conſiderandum eſt de qualibet prædictarum ſcientiarum. Sed quia de ſcientia divina dictum eſt in prima parte, (*quæſt.* 14.) reſtat nunc dicendum de aliis tribus: *Primo* de ſcientia beata: *Secundo* de ſcientia indita: *Tertio* de ſcientia acquiſita.

Sed quia etiam de ſcientia beata, quæ in Dei viſione conſiſtit, plura dicta ſunt in prima parte, (*q.* 12.) hic illa ſola videntur dicenda, quæ proprie pertinent ad animam Chriſti.

Circa hoc ergo quæruntur quatuor.

Primo. Utrum anima Chriſti comprehenderit Verbum, ſive divinam eſſentiam.
Secundo. Utrum in Verbo cognoverit omnia.
Tertio. Utrum anima Chriſti in Verbo cognoverit infinita.
Quarto. Utrum videat Verbum, ſive divinam eſſentiam clarius qualibet alia creatura.

ARTICULUS I. 63

Utrum anima Chriſti comprehenderit Verbum, ſive divinam eſſentiam.

3. *d.* 14. *a.* 2. *qu.* 1. & 2. & *ver. qu.* 20. *art.* 4. & 5. *c.* & *q.* 2. *ar.* 1. *c.* & *opuſ.* 2. *c.* 216. & 1. *Tim.* 6. *lect.* 3.

AD Primum ſic proceditur. Videtur, quod anima Chriſti comprehenderit, & comprehendat Verbum, ſive divinam eſſentiam. Dicit enim Iſidorus, (*lib.* 1. *de ſummo bono cap.* 3.) quod *Trinitas ſibi ſoli nota eſt*, & *homini aſſumpto*. Igitur homo aſſumptus communicat cum ſancta Trinitate in illa notitia ſui, quæ eſt ſanctæ Trinitati propria: Hujuſmodi autem eſt notitia comprehenſionis. Ergo anima Chriſti comprehendit divinam eſſentiam.

2. Præterea. Magis eſt uniri Deo ſecundum eſſe perſonale, quam ſecundum viſionem: ſed, ſicut Damaſcenus dicit in 3. lib. (*orthod. fid. cap.* 6. *circ. med.*

med.) *tota divinitas in una perſonarum eſt unita humanæ naturæ in Chriſto*. Multo ergo magis tota natura divina videtur ab anima Chriſti : Et ita videtur, quod anima Chriſti comprehenderit divinam eſſentiam.

3. Præterea. Illud quod convenit Filio Dei per naturam, convenit filio hominis per gratiam, ut Auguſt. dicit in 1. de Trinit. (*implic. cap.* 13. *tom.* 3.) Sed comprehendere divinam eſſentiam competit Filio Dei per naturam. Ergo filio hominis competit per gratiam: Et ita videtur, quod anima Chriſti per gratiam Verbum comprehenderit.

Sed Contra eſt, quod Auguſtinus dicit in lib. 83. QQ. (*qu.* 14. *in princ. to.* 4.) *quod ſe comprehendit, finitum eſt ſibi* : Sed eſſentia divina non eſt finita in comparatione ad animam Chriſti, cum in infinitum eam excedat. Ergo anima Chriſti non comprehendit Verbum.

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut ex ſupra dictis patet, (*qu.* 2. *art.* 1. *&* 6.) ſic facta eſt unio naturarum in perſona Chriſti, quod tamen proprietas utriuſque naturæ inconfuſa permanſerit; ita ſc. quod *increatum manſerit increatum, & creatum manſerit infra limites creaturæ*, ſicut Damaſcenus dicit in tertio libro. (*orthod. fid. cap.* 3. *ad fin. & cap.* 4.) Eſt autem impoſſibile, quod aliqua creatura comprehendat divinam eſſentiam, ſicut in prima parte oſtenſum eſt; (*qu.* 12. *art.* 1. 4. *&* 7.) eo quod infinitum non comprehenditur a finito. *Et ideo dicendum, quod anima Chriſti nullo modo comprehendit divinam eſſentiam*.

Ad primum ergo dicendum, quod homo aſſumptus conformatur † *al. connumeratur* † divinæ Trinitati in ſui cognitione, non ratione comprehenſionis, ſed ratione cujuſdam excellentiſſimæ cognitionis præ cæteris creaturis.

Ad ſecundum dicendum, quod nec etiam in unione, quæ eſt ſecundum eſſe perſonale, natura humana comprehendit Dei Verbum, ſive naturam divinam, quæ quamvis tota unita fuerit humanæ naturæ in una perſona filii: non tamen fuit tota virtus divinitatis ab humana natura quaſi circumſcripta. Unde Auguſtinus dicit in epiſtola ad Voluſianum: (*quæ eſt* 3. *aliquant. a princ. tom.* 2.) „ Scire te volo, non hoc Chriſtianam habere doctrinam, quod ita Deus infuſus ſit carni, ut curam gubernandę univerſitatis vel deſeruerit, vel amiſerit, vel ad illud corpuſculum quaſi contractam, collectamque tranſtulerit. „ Et ſimiliter anima

Chri-

Chriſti totam Dei eſſentiam videt; non tamen eam comprehendit; quia non totaliter eam videt, ideſt non ita perfecte, ſicut viſibilis eſt, ut in prima parte expoſitum eſt. (*quæſt.* 12. *art.* 7.)

Ad tertium dicendum, quod verbum illud Auguſtini eſt intelligendum de gratia unionis, ſecundum quam omnia quæ dicuntur de Filio Dei, ſecundum divinam naturam, etiam dicuntur de filio hominis propter identitatem ſuppoſiti. Et ſecundum hoc vere poteſt dici, quod filius hominis eſt comprehenſor divinæ eſſentiæ; non quidem ſecundum animam, ſed ſecundum divinam naturam: Per quem etiam modum poteſt dici, quod filius hominis eſt creator.

APPENDIX.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem interimas hæreſim cujuſdam *Auguſtini de Roma* dicentis, ut refertur in Concilio *Baſileenſi*, *ſeſſion.* 22. quod anima Chriſti videt Deum tam clare, & intenſe, quantum clare, & intenſe videt Deus ſeipſum. *Secundo* habes: quomodo per rationem oſtendas, illam merito damnari ibidem ab eodem Concilio poſt multos errores ejuſdem Auguſtini recitatos, dicente. „ Quas propoſitiones, & alias ex ea„ dem radice procedentes, tanquam erroneas in fi„ de, damnat, & reprobat hæc ſancta Synodus. „ Anno 1435. „ Hæc ibi. De hoc Concilio, ubi valeat, vel non valeat, vide ſup. *q.* 8. *a.* 3. *appen.* De qua re notato etiam dicta in ſumma Conciliorum in fine illius Baſileenſis: quæ ſunt hæc. „ Bulla Papæ „ Nicolai V. qui ſucceſſit Eugenio IV. de approba„ tione geſtorum in Concilio Baſileenſi propter ſe„ curitatem animarum, & cavenda pericula con„ ſcientiarum, confirmat Nicolaus Papa geſta per „ congregatos in Concilio Baſileenſi, quod ſpe„ ctat ad cenſuras, & cauſas beneficiales. De a„ liis nihil, nec de approbatione ipſius Concilii. „ Anno 1449. Pontificatus ſui anno tertio „ Hæc ibi. Unde patet, quod cenſura prædicta, qua damnavit hæreſim illius Auguſtini de Roma, eſt valida: quoniam auctoritate Summi Pontificis cenſuræ a congregatis illis factæ approbantur. Quapropter, ut uno verbo dicatur, ſciendum per ſemper: quod illorum, quæ in Conciliis Baſileenſi, & Conſtantienſi ſtatuta ſunt, nihil habet auctoritatis robur: niſi dumtaxat ea, quæ in Bulla *Nicolai V.* aut *Martini V.* Pontificia auctoritate probata fuerunt.

Item merito hæreſis illa damnatur a dictis in *Additionibus artic. num.* 398. *cum Elucidat.* Vide & eam cum nonnullis aliis ejuſdem erroribus damnari a Cardinali Turrecremata in ſumma de Eccleſia, *lib.* 1. *cap.* 68. Item a Beato Auguſt. ſecundum quod cum diſcurſu ponitur *in argumen. Tertio* vides: quomodo, &c.

ARTICULUS II. 69

Utrum anima Chriſti in Verbo cognoverit omnia.

3. *d.* 12. *ar.* 2. *qu.* 2. & *ar.* 4. *ad* 3. & 4. *Et ver. qu.* 8. *ar.* 4. *cor.* & *qu.* 20. *ar.* 4. & 5. & *quol.* 3. *qu.* 2. *ar.* 1. *cor.* & *opuſ.* 2. *c.* 216. & *opuſc.* 9. *qu.* 81.

AD Secundum ſic proceditur. Videtur, quod anima Chriſti in Verbo non cognoſcat omnia. Dicitur enim Marci 13. *De die autem illa nemo ſcit, neque Angeli in cælo, neque Filius, niſi Pater.* Non ergo omnia ſcit in Verbo.

2. Præterea. Quanto aliquis perfectius cognoſcit aliquod principium, tanto plura in illo principio cognoſcit: Sed Deus perfectius videt eſſentiam ſuam, quam anima Chriſti. Ergo plura cognoſcit in Verbo, quam anima Chriſti. Non ergo anima Chriſti in Verbo cognoſcit omnia.

3. Præterea. Quantitas ſcientiæ attenditur ſecundum quantitatem ſcibilium. Si ergo anima Chriſti ſciret in Verbo omnia quæ ſcit Verbum, ſequeretur quod ſcientia animæ Chriſti æquaretur ſcientiæ divinæ, creatum videlicet increato. quod eſt impoſſibile.

Sed Contra eſt, quod ſuper illud Apoc. 5. *Dignus aſt agnus, qui occiſus eſt, accipere divinitatem, & ſapientiam*, Gloſſ. (*ordin.*) dicit, *ideſt omnium cognitionem.*

Reſpondeo dicendum, quod cum quæritur, an Chriſtus cognoſcat omnia in Verbo, ly *omnia* poteſt dupliciter accipi. *Uno modo* proprie, ut diſtribuat pro omnibus, quæ quocunque modo ſunt, vel erunt, vel fuerunt vel facta, vel dicta, vel cogitata a quocunque, ſecundum quodcunque tempus. *Et ſic dicendum eſt, quod anima Chriſti in Verbo cognoſcit omnia.* Unuſquiſque enim intellectus creatus in Verbo cognoſcit, non quidem omnia ſimpliciter, ſed tanto plura, quanto perfectius videt Verbum. Nulli tamen intellectui beato deeſt, quin co-

gnoſcat in Verbo omnia quæ ad ipſum ſpectant. Ad Chriſtum autem, & ad ejus dignitatem ſpectant quodammodo omnia, inquantum ei ſubjecta ſunt omnia. Ipſe etiam eſt omnium judex conſtitutus a Deo, *quia filius hominis eſt*, ut dicitur Joannis quinto. Et ideo anima Chriſti in Verbo cognoſcit omnia exiſtentia, ſecundum quodcunque tempus, & etiam hominum cogitatus, quorum eſt judex: ita ut quod de eo dicitur Joannis ſecundo, *Ipſe enim ſciebat, quid eſſet in homine*, poſſit intelligi non ſolum quantum ad ſcientiam divinam, ſed etiam quantum ad ſcientiam animæ ejus, quam habet in Verbo. *Alio modo* ly *omnia* poteſt accipi magis large, ut extendatur non ſolum ad omnia quæ ſunt actu, ſecundum quodcunque tempus, ſed etiam ad omnia quæcunque ſunt in potentia, nunquam reducenda, vel reducta ad actum. Horum autem quædam ſunt in ſola potentia divina. Et *hujuſmodi non omnia cognoſcit in Verbo anima Chriſti*. Hoc enim eſſet comprehendere omnia, quæ Deus poteſt facere; quod eſſet comprehendere divinam virtutem, & per conſequens divinam eſſentiam. Virtus enim quælibet cognoſcitur per cognitionem omnium, in quæ poteſt. Quædam vero ſunt non ſolum in potentia divina, ſed etiam in potentia creaturæ. *Et hujuſmodi omnia ſcit anima Chriſti in Verbo*. Comprehendit enim in Verbo omnis creaturæ eſſentiam, & per conſequens potentiam, & virtutem, & omnia quæ ſunt in potentia creaturæ.

Ad primum ergo dicendum, quod illud verbum intellexerunt Arrius, & Eunomius, non quantum ad ſcientiam animæ, quam in Chriſto ponebant, ut ſupra dictum eſt, (*quæſt. 9. art. 1.*) ſed quantum ad divinam cognitionem Filii, quem ponebant eſſe minorem Patre quantum ad ſcientiam. Sed illud ſtare non poteſt: quia per Verbum Dei facta ſunt omnia, ut dicitur Joannis primo. Et inter alia facta ſunt etiam per ipſum omnia tempora. Nihil autem per ipſum factum eſt, quod ab eo ignoretur. Dicitur ergo neſcire diem, & horam judicii, quia non facit ſcire. Interrogatus enim ſuper hoc ab Apoſtolis Actorum primo, hoc eis noluit revelare: ſicut e contrario legitur Geneſis 22. *Nunc cognovi, quod timeas Deum*, id eſt nunc cognoſcere te feci. Dicitur autem Pater ſcire, quia hujuſmodi cognitionem tradidit Filio. Unde in hoc ipſo quod dicitur, *niſi Pater*, datur intelligi, quod Filius cognoſcit, & non ſolum quantum ad divinam naturam, ſed etiam quantum ad humanam: quia, ut Chryſo-

ſto-

ſtomus argumentatur, (*homil.* 78. *in Matth. aliquantulum a princ.*) ſi Chriſto homini datum eſt, ut ſciat qualiter oporteat judicare, quod eſt majus, multo magis datum eſt ei ſcire, quod minus eſt, ſcilicet tempus judicii. Origenes tamen (*tract.* 30. *in Matth. verſ. fin.*) hoc exponit de Chriſto ſecundum corpus ejus, quod eſt Eccleſia, quæ hoc tempus ignorat. Quidam autem dicunt, hoc eſſe intelligendum de filio Dei adoptivo, non de filio naturali.

Ad ſecundum dicendum, quod Deus intantum perfectius cognoſcit ſuam eſſentiam, quam anima Chriſti, quod eam comprehendit. Et ideo cognoſcit omnia, non ſolum quæ ſunt in actu ſecundum quodcunque tempus, quæ dicitur cognoſcere ſcientia viſionis, ſed etiam omnia quæcunque ipſe facere poteſt, quæ dicitur cognoſcere per ſimplicem intelligentiam, ut in primo habitum eſt. (*qu.* 14. *a.* 9.) Scit ergo anima Chriſti omnia, quæ Deus in ſe ipſo cognoſcit per ſcientiam viſionis: non tamen omnia, quæ Deus in ſeipſo cognoſcit per ſcientiam ſimplicis intelligentiæ. Et ita plura ſcit Deus in ſe ipſo, quam anima Chriſti.

Ad tertium dicendum, quod quantitas ſcientiæ non ſolum attenditur ſecundum numerum ſcibilium, ſed etiam ſecundum claritatem cognitionis. Quamvis igitur ſcientia animæ Chriſti, quam habet in Verbo, parificetur ſcientiæ viſionis, quam Deus habet in ſeipſo, quantum ad numerum ſcibilium: ſcientia tamen Dei excedit in infinitum, quantum ad claritatem cognitionis, ſcientiam animæ Chriſti: quia lumen increatum divini intellectus in infinitum excedit lumen creatum quodcunque receptum in anima Chriſti; licet, abſolute loquendo, ſcientia divina excedat ſcientiam animæ Chriſti, non ſolum quantum ad modum cognoſcendi, ſed etiam quantum ad numerum ſcibilium, ut dictum eſt. (*in cor. a.*)

APPENDIX.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem interimas hæreſes *duas*, ſc. *unam Agnoetarum*, & *Ignoitarum* dicentium; humanitatem verbi ſecundum ſubſiſtentiam ei unitam diem ultimum, horamque totius conſummationis neſcire; & *alteram Arnoldi* dicentis; filium Dei aſſumpſiſſe humanitatem æqualem divinitati, ut tantum valeat, quantum divinitas. Per quod oſtenditur, quod iſte arbitraba-

tur, animam Chriſti ſcire omnia coæqualiter divinitati, cui perſonaliter unita eſt. Unde pro tanto ſolum hæc Arnoldi poſitio hic adducitur. Contra igitur *primam* iſtarum hæreſum eſt articuli ratio concluſionis *primæ*, & *tertiæ*: contra ſecundam vero eſt ratio ſconcluſionis *ſecundæ*. *Secundo* habes: quomodo per rationem oſtendas, illas merito damnari ab Iſa. 63. *Dies ultionis in corde meo*. Hoc enim ad planum ſenſum contextus dicitur in perſona Chriſti ſecundum humanitatem Crucifixi: ut patet legenti cap. illud. Item a dictis *Addition. articulorum numero* 378. *cum Elucid.* & 1. *quæſt.* 75. *artic.* 7. *cum Elucid.* Item ab Act. 10. *Ipſe eſt, qui conſtitutus eſt a Deo judex vivorum, & mortuorum*. Nam manifeſtum eſt: quod judicare quis recte non poteſt, niſi notitiam habeat de omnibus rebus judicandis, & de omnibus requiſitis ad judicium, inter quæ computatur dies ad judicandum præfixa. Cum itaque Chriſtus ſit judex omnium etiam quoad intimas cogitationes (ſecundum ſcripturas) & ejus judicium ſit ſecundum rei veritatem, *Rom.* 2. *Iſa.* 11. patet, quod per illam Actuum auctoritatem importatur, quod Chriſtus ſecundum humanitatem cognoſcit omnia, etiam univerſorum cogitata, & diem, locum, horamque judicii. Quod ſi ultimum illud judicii diem (ut dixit hæreſis) ignoraret: jam ſequeretur inconveniens maximum, ſcil. quod ipſe dies præcedentes judicium etiam neſciret. Nam, ſi ultimum tantum diem ignorat, tunc ſciet, quod ille ſolus dies eſt ſibi ignotus: ſi vero ſciat omnes dies præcedentes ultimum; tunc neceſſario cognoſcet, quod dies immediate ſequens illos eſt ultimus: alioquin non eſſet certus de hoc, quod noſſet omnes dies antecedentes. Si ergo ſcit pro certo dies omnes præcedentes ultimum: tunc quoque ſciet diem proxime ſequentem fore ultimum. Sic igitur, ſi præcedentes novit, & ultimum novit, aut ſi ultimum neſcit, & præcedentes pariter neſcit. Quomodo ergo judex rectus eſſe poterit vivorum, & mortuorum in noviſſimo die ſecundum ſcripturas? Cæterum *Arnoldus* etiam damnatur a dictis *artic.* 1. *in text.* & *in append.* *Tertio* **vides**: **quomodo, ex his, &c.**

AR-

ARTICULUS III. 70

Utrum anima Chriſti in Verbo cognoverit infinita.

1. p. qu. 14. art. 12. Et 3. d. 14. ar. 2. qu. 4. ad 2. & verit. qu. 20. art. 4. c. & ad 1. 2. & 5. & quol. 3. qu. 2. art. 1. & op. 9. qu. 81.

AD Tertium ſic proceditur. Videtur, quod anima Chriſti non poſſit cognoſcere infinita in Verbo. Quod enim infinitum cognoſcatur, repugnat definitioni infiniti, prout dicitur in 3. Phyſicor. (*tex. 63. to. 2.*) quod *infinitum eſt, cujus quantitatem accipientibus, ſemper eſt aliquid extra accipere.* Impoſſibile autem eſt definitionem a definito ſeparari; quia hoc eſſet contradictoria eſſe ſimul. Ergo impoſſibile eſt, quod anima Chriſti ſciat infinita.

2. Præterea. Infinitorum ſcientia eſt infinita: Sed ſcientia animæ Chriſti non poteſt eſſe infinita: eſt enim capacitas ejus finita, cum ſit creata. Non ergo anima Chriſti poteſt cognoſcere infinita.

3. Præterea. Infinito non poteſt eſſe aliquid majus: Sed plura continentur in ſcientia divina, abſolute loquendo, quam in ſcientia animæ Chriſti, ut dictum eſt. (*ar. præc.*) Ergo anima Chriſti non cognoſcit infinita.

Sed Contra. Anima Chriſti cognoſcit totam ſuam potentiam, & omnia, in quæ poteſt: Poteſt autem in emundationem infinitorum peccatorum, ſecundum illud 1. Joan. 2. *Ipſe eſt propitiatio pro peccatis noſtris: non autem pro noſtris tantum, ſed etiam pro totius mundi.* Ergo anima Chriſti cognoſcit infinita.

Reſpondeo dicendum, quod ſcientia non eſt niſi entis; eo quod ens & verum convertuntur. *Dupliciter* autem dicitur aliquid ens: *Uno modo* ſimpliciter, quod ſcilicet eſt ens actu: *Alio modo* ſecundum quid, quod ſcilicet eſt ens in potentia. Et quia, ut dicitur in 9. Metaphyſ. (*tex. 20. to. 3.*) unumquodque cognoſcitur, ſecundum quod eſt actu, non autem ſecundum quod eſt in potentia, ſcientia primo & principaliter reſpicit ens actu, ſecundario autem reſpicit ens in potentia; quod quidem non ſecundum ſeipſum cognoſcibile eſt, ſed ſecundum quod cognoſcitur illud, in cujus potentia exiſtit.

Quantum igitur ad *primum* modum ſcientiæ, *anima Chriſti non ſcit infinita*: quia non ſunt infinita in actu, etiamſi accipiantur omnia, quæcunque ſunt in actu, ſecundum quodcunque tempus; eo quod ſtatus generationis, & corruptionis non durat in infinitum. Unde eſt certus numerus, non ſolum eorum quæ ſunt abſque generatione, & corruptione, ſed etiam generabilium, & corruptibilium.

Quantum vero ad *alium* modum ſciendi, *anima Chriſti in Verbo ſcit infinita*. ſcit enim, ut dictum eſt, (*a. præc.*) omnia quæ ſunt in potentia creaturæ. Unde cum in potentia creaturæ ſint infinita, per hunc modum ſcit infinita, quaſi quadam ſcientia ſimplicis intelligentiæ, non autem ſcientia viſionis.

Ad primum ergo dicendum, quod infinitum, ſicut in prima parte dictum eſt, (*q. 7. a. 1.*) *dupliciter* dicitur. *Uno modo* ſecundum rationem formæ: Et ſic dicitur infinitum negative, ſcilicet id quod eſt forma, vel actus non limitatus per materiam, vel ſubjectum, in quo recipiatur. Et hujuſmodi infinitum, quantum eſt de ſe, eſt maxime cognoſcibile propter perfectionem actus, licet non ſit comprehenſibile a potentia finita creaturæ. ſic enim dicitur Deus infinitus. Et tale infinitum anima Chriſti cognoſcit, licet non comprehendat. *Alio modo* dicitur infinitum ſecundum rationem materiæ: Quod quidem dicitur privative, ex hoc ſcilicet quod non habet formam, quam natum eſt habere: Et per hunc modum dicitur infinitum in quantitate. Tale autem infinitum ex ſui ratione eſt ignotum; quia ſcilicet eſt quaſi materia cum privatione formæ, ut dicitur 3. Phyſ. (*tex. 65. to. 2.*) Omnis autem cognitio eſt per formam, vel actum. Sic ergo ſi hujuſmodi infinitum cognoſci debeat ſecundum modum ipſius cogniti, impoſſibile eſt quod cognoſcatur. Eſt enim modus ipſius, ut accipiatur pars ejus poſt partem, ut dicitur in 3. Phyſ. (*tex. 62. & 63. to. 2.*) Et hoc modo verum eſt, quod ejus quantitatem accipientibus, ſcilicet parte accepta poſt partem, ſemper eſt aliquid extra accipere: Sed ſicut materialia poſſunt accipi ab intellectu immaterialiter, & multa unite: ita infinita poſſunt accipi ab intellectu non per modum infiniti, ſed quaſi finite; ut ſic ea quæ ſunt in ſeipſis infinita, ſint in intellectu cognoſcentis finita. Et hoc modo anima Chriſti ſcit infinita; inquantum ſcilicet ſcit ea non diſcurrendo per ſingula, ſed in aliquo uno; puta in aliqua creatura, in

cujus potentia exiſtunt infinita, & principaliter in ipſo Verbo.

Ad ſecundum dicendum, quod nihil prohibet, aliquid eſſe infinitum uno modo, quod eſt alio modo finitum: ſicut ſi imaginemur in quantitatibus ſuperficiem, quæ ſit ſecundum longitudinem infinita, ſecundum latitudinem autem finita. Sic igitur ſi eſſent infiniti homines numero, haberent quidem infinitatem ſecuudum aliquid, ſcilicet ſecundum multitudinem: ſecundum tamen eſſentiæ rationem haberent finitatem; eo quod omnium eſſentia eſſet limitata ſub ratione unius ſpeciei. Sed id quod eſt ſimpliciter infinitum, ſecundum eſſentiæ rationem, eſt Deus, ut in 1. parte dictum eſt. (*q.* 7. *a.* 2.) Proprium autem objectum intellectus eſt *quod quid eſt*, ut dicitur 3. de anima; (*tex.* 26. *to.* 2.) ad quod pertinet ratio ſpeciei. Sic igitur anima Chriſti, propter hoc quod habet capacitatem finitam, id quod eſt ſimpliciter infinitum ſecundum eſſentiam, ſcil. Deum, attingit quidem, ſed non comprehendit, ut dictum eſt: (*a.* 1. *hu. q.*) Id autem infinitum, quod in creaturis eſt in potentia, poteſt comprehendi ab anima Chriſti: quia comparatur ad ipſam ſecundum eſſentiæ rationem: ex qua parte infinitatem non habet. Nam etiam intellectus noſter intelligit univerſale, puta naturam generis, vel ſpeciei, quod quodammodo habet infinitatem, inquantum poteſt de infinitis prædicari.

Ad tertium dicendum, quod id quod eſt infinitum omnibus modis, non poteſt eſſe niſi unum. Unde & Philoſoph. dicit in 1. de Cœlo, (*tex.* 2. & 3. *to.* 2.) quod quia corpus eſt ad omnem partem dimenſionatum, impoſſibile eſt eſſe plura corpora infinita. Si tamen aliquid eſſet infinitum uno modo tantum, nihil prohiberet eſſe plura talia infinita: ſicut ſi intelligeremus plures lineas infinitas ſecundum longitudinem protractas in aliqua ſuperficie finita ſecundum latitudinem.

Quia igitur infinitum non eſt ſubſtantia quædam, ſed accidit rebus, quæ dicuntur infinitæ, ut dicitur 3. Phyſicor. (*tex.* 37. & 38. *to.* 2.) ſicut infinitum multiplicatur ſecundum diverſa ſubjecta, ita neceſſe eſt quod proprietas infiniti multiplicetur, ita quod conveniat unicuique illorum ſecundum illud ſubjectum. Eſt autem quædam proprietas infiniti, quod infinito non ſit aliquid majus. Sic igitur ſi accipiamus unam lineam infinitam, in illa non eſt aliquid majus infinito: Et ſimiliter ſi accipiamus quamcunque aliarum linearum infinitarum, manifeſtum eſt

quod uniuſcujuſque earum partes ſunt infinitæ. oportet ergo, quod omnibus illis partibus infinitis non ſit aliquid majus in illa linea. tamen in alia linea, & in tertia erunt plures partes etiam infinitæ præter iſtas. Et hoc etiam videmus in numeris accidere. Nam ſpecies numerorum parium ſunt infinitæ, & ſimiliter ſpecies numerorum imparium: & tamen numeri pares, & impares ſunt plures, quam pares. Sic igitur dicendum eſt, quod infinito ſimpliciter, & quoad omnia nihil eſt majus: infinito autem ſecundum quid determinatum non eſt aliquid majus in illo ordine: poteſt tamen accipi aliquid aliud majus extra illum ordinem. Per hunc igitur modum infinita ſunt in potentia creaturæ: Et tamen plura ſunt in potentia Dei, quam in potentia creaturæ. Et ſimiliter anima Chriſti ſcit infinita ſcientia ſimplicis intelligentiæ. Plura tamen ſcit Deus ſecundum hunc ſcientiæ, vel intelligentiæ modum.

APPENDIX.

Ex art. habes *primo*: quomodo per rationem deſtruas errorem *Agnoetarum* dicentium, humanitatem verbi multa ignorare. *Secundo* habes: quomodo per rationem oſtendas, hanc merito damnari a 1. Jo. 2. *Ipſe eſt*, &c. ut cum diſcurſu applicatur *in argum. contr.* Si enim infinita, quorum capax natura creata eſſe poteſt, ſcit Chriſtus ſecundum humanitatem: multa utique ignorare dicendus non eſt. Nec huic obſtat: quod non omnia, quæ in ſola potentia divina ſunt, novit, *art.* 2. quia reſpectu iſtorum non poteſt dici ignorare, licet hæc neſciat. Nam ignorantia differt a neſcientia, tamquam privatio a ſimplici negatione, in cujus ſignum in Angelis ponitur neſcientia. 1. *q.* 58. *art.* 5. in quibus tamen nullus ponitur defectus, ut eſt privatio, per quod ignorantia denotatur, 1. *qu.* 12. *art.* 4. *ad* 2. ut patere poteſt bene conſideranti. Stant igitur ſimul duo hæc, ſc. quod verum ſit, animam Chriſti neſcire multa, utpote quorum creatura capax non eſt, ut patet *art.* 2. *concluſione ſecundà*. Et quod error ſit, animam Chriſti ignorare eadem, vel aliquid cæterorum. Nam, ſi falſum eſt, quod in intellectu Angeli ſit aliquis defectus, ut dicit privationem, 1. *qu.* 12. *art.* 4. *ad ſecundum*, erit quoque falſum, quod in intellectu animæ Chriſti ſit aliquis defectus privationem importans, quoniam Chriſtus non eſt minoratus ab Angelis ſecundum notitiam animæ,

qu.

qu. 7. *art.* 8. *ad* 3. immo eſt illis, quoad hoc excellentior, *qu. hac*, *artic. ſequent.* Item merito condemnatur ex dictis *artic.* 2. *in* textu, & appendic. *Tertio* vides: quomodo, &c.

ARTICULUS IV. 71

Utrum anima Chriſti videat Verbum, ſive divinam eſſentiam clarius qualibet alia creatura.

Sup. q. 9. *a.* 2 *co.* & *infr. q.* 11. *ar.* 5. *ad* 1.

AD Sextum ſic proceditur. Videtur, quod anima Chriſti non perfectius videat Verbum, quam quælibet alia creatura. Perfectio enim cognitionis eſt ſecundum medium cognoſcendi: ſicut perfectior eſt cognitio, quæ habetur per medium ſyllogiſmi demonſtrativi, quam quæ habetur per medium ſyllogiſmi dialectici: Sed omnes beati vident Verbum immediate per ipſam divinam eſſentiam, ut in 1. parte dictum eſt. (*q.* 12. *a.* 2.) Ergo anima Chriſti non perfectius videt Verbum, quam quælibet alia creatura.

2. Præterea. Perfectio viſionis non excedit potentiam viſivam: Sed potentia rationalis animæ, qualis eſt anima Chriſti, eſt infra potentiam intellectivam Angeli, ut patet per Dionyſ. 4. cap. Cœl. Hier. (*ante med.*) Ergo anima Chriſti non perfectius videt Verbum, quam Angeli.

3. Præterea. Deus in infinitum perfectius videt Verbum ſuum, quam anima Chriſti. Sunt ergo infiniti gradus medii poſſibiles inter modum quo Deus videt Verbum ſuum, & inter modum quo anima Chriſti videt Verbum ipſum. Ergo non eſt aſſerendum, quod anima Chriſti perfectius videat Verbum, vel eſſentiam divinam, quam quælibet alia creatura.

Sed Contra eſt, quod Apoſtolus dicit ad Epheſ. 1. quod *Deus conſtituit Chriſtum ad dexteram ſuam in cœleſtibus ſupra omnem principatum, & poteſtatem, & virtutem, & dominationem, & nomen, quod nominatur, non ſolum in hoc ſæculo, ſed etiam in futuro*: Sed in illa cœleſti gloria tanto aliquis eſt ſuperior, quanto perfectius cognoſcit Deum. Ergo anima Chriſti perfectius videt Deum, quam quævis alia creatura.

Reſpondeo dicendum, quod viſio divinæ eſſentiæ convenit omnibus Beatis ſecundum participationem luminis derivati in eos a fonte Verbi Dei, ſecundum illud Eccleſ. 1. *Fons ſapientiæ, Verbum Dei in excelſis*. Huic autem Verbo Dei propinquius conjungitur anima Chriſti, quæ eſt unita Verbo in perſona, quam quævis alia creatura. Et ideo plenius recipit influentiam luminis, in quo Deus videtur ab ipſo Verbo, quam quæcunque alia creatura. Et ideo *præ cæteris creaturis perfectius videt ipſam primam veritatem, quæ eſt Dei eſſentia*. Unde dicitur Joan. 1. *Vidimus gloriam ejus, quaſi Unigeniti a Patre, plenum* non ſolum *gratiæ*, ſed etiam *veritatis*.

Ad primum ergo dicendum, quod perfectio cognitionis, quantum eſt ex parte cogniti, attenditur ſecundum medium: ſed quantum eſt ex parte cognoſcentis, attenditur ſecundum potentiam, vel habitum. E. inde eſt, quod etiam inter homines per unum medium unus perfectius cognoſcit aliquam concluſionem, quam alius. Et per hunc modum anima Chriſti, quæ abundantiori repletur lumine, perfectius cognoſcit divinam eſſentiam, quam alii Beati: licet omnes ipſam Dei eſſentiam videant per ſeipſam.

Ad ſecundum dicendum, quod viſio divinæ eſſentiæ excedit naturalem potentiam cujuslibet creaturæ, ut in prima parte dictum eſt. (*q.* 12. *art.* 4.) Et ideo gradus in ipſa attenduntur magis ſecundum ordinem gratiæ, in quo Chriſtus eſt excellentiſſimus, quam ſecundum ordinem naturæ, ſecundum quem natura angelica præfertur humanæ.

Ad tertium dicendum, quod, ſicut ſupra dictum eſt de gratia, (*q.* 7. *a.* 12.) quod non poteſt eſſe major gratia, quam gratia Chriſti per reſpectum ad unionem Verbi: idem etiam dicendum eſt & de perfectione divinæ viſionis: licet abſolute conſiderando, poſſit eſſe aliquis gradus ſublimior ſecundum infinitatem divinæ potentiæ.

APPENDIX.

Ex artic. habes *primo:* quomodo per rationem interimas, & quidem a fortiori, hæreſes *Origenis* dicentis, quod filius Dei non poteſt videre Patrem. Et, quod Spiritus ſanctus nec videt illum. Verba autem Origenis in libris Periarchon, Epiphanio referente, ſunt hæc. *Sicut incongruum eſt dicere, quod poſſit filius videre patrem: ſic inconſequens eſt*

opi-

opinari, *quod Spirituſſanctus poſſit videre filium*. Articulus enim præſens per hoc, quod demonſtrat, animam filii Dei incarnati poſſe, immo & de facto videre divinam eſſentiam, commonſtrare neceſſario intelligitur: quod multo magis filius Dei, ut filius Dei, poteſt videre illam, & ideo patrem: quoniam pater eſt realiter idem cum eſſentia divina, ut ſupra not. ante ad *primum*. Nam, ſi ſecundum humanitatem videt eſſentiam divinam: utique magis, immo & in infinitum magis ſecundum divinitatem videt illam. Rurſus. Si per articulum demonſtratur, quod anima Chriſti poteſt videre patrem, ut dictum eſt: utique eodem articulo commonſtratum fuiſſe intelligitur, quod multo magis Spiritus ſanctus poteſt videre filium. Nam Spiritumſanctum eſſe Deum, & conſequenter infinities anima Chriſti majorem, conſtat: & filium quoque realiter idem eſſe cum eſſentia divina, ut patet ex not. ante argumenta. *Secundo* habes: quomodo per rationem oſtendas, has merito damnari a Matth. 11. *Nemo novit filium*, *niſi pater*, *neque patrem quis novit*, *niſi filius*. Patet enim hic, & ad literam, quod filius videt patrem, & ad ſenſum, quod Spirituſſanctus videt filium. Ad ſenſum, inquam, literæ: quia dictio excluſiva, qualis eſt ly *niſi*, a conſortio prædicati eſſentialis de una perſona non excludit alias perſonas divinas propter eſſentiæ unitatem, 1. *quæſt*. 31. *artic*. 4. *ad primum*, *&* *ſecundum*. Immo tunc concludi quidem illæ ſupponuntur, & excludi aliquid creatorum. Unde per ly *nemo novit filium*, *niſi pater*, non ſignificatur, quod filius non agnoſcat ſeipſum, aut quod Spirituſſanctus non agnoſcat filium, ſed quod nulla creatura ex ſe novit filium. Similiter per ly *nemo novit patrem*, *niſi filius*, non denotatur, quod pater non agnoſcat ſeipſum, aut quod Spirituſſanctus non agnoſcat patrem: ſed quod nulla creatura vi ſua cognoſcit patrem. Juvat ad hoc videre, 1. *qu*. 36. *artic*. 2. maxime ad *ſecundum* in fin. Item merito damnari a dictis in 1. *qu*. 42. *art*. 6. cum Elucidat. Item per hoc, quod damnatur auctor illarum a Concilio *quinto Conſtantinopol*. actione 8. cap. 11. „ Si quis non anathematizat Arrium, Eunomium, Macedonium, Apollinarem, Neſtorium, Eutychem, & Origenem cum impiis eorum ſcriptis, & omnes alios hæreticos, *&c*. talis anathema ſit. *Hæc ibi*. *Item a Concilio* Lateranenſi *ſub* Martino Primo *Canone* 17. „ Si quis ſecundum ſanctos Patres conſonanter nobiſcum eadem credens non reſpuit, & anathema-

„ tizat anima, & ore omnes, quos reſpuit, & anathematizat nefandiſſimos hæreticos cum omnibus „ impiis eorum ſcriptis uſque ad unum apicem, „ ſancta Dei catholica Eccleſia, Sabellium, Arrium, „ Macedonium, Eunomium, Apollinarem, Polemonem, Eutychem, Dioſcorum, Timotheum, „ Elurum, Severum, Theodoſium, Cholutum, Themiſtium, Paulum Samoſatenum, Chodorum, Theodorum, Neſtorium, Periam, Origenem, Didymum, Euagrium, & omnes alios hæreticos, qui „ *&c. Et infra*. Anathematizamus & eos, qui nobiſcum conſonanter non reſpuunt, & anathematizant prædictos hæreticos, eorumque ſcripta. „ Hæc ibi. Item a Concilio *ſexto Conſtantinopolitano actione undecima:* Ubi in ultimis Epiſtolæ Sophronii Patriarchæ Hieroſolymorum (quæ poſtea actione decimatertia a tota Synodo approbatur) recenſentur plurimi hæretici, a *Simone Mago* uſque ad illud tempus, qui perperam de myſterio Trinitatis ſunt locuti. Recenſentur inter cæteros & *Origenes*, & ejus diſcipuli, ſc. *Didymus*, & *Euagrius*. Item a Papa *Gelaſio* in libro Decretorum diſtinctione 15. capit. Sancta Romana. „ Origenis nonnulla „ opuſcula, quæ vir Beatus Hieronymus non repudiat, legenda ſuſcipimus: reliqua autem omnia „ cum auctore ſuo dicimus eſſe renuenda. *Hæc ibi*. „ *Et infra*. Origenis ſchiſmatici. *Et infra*. Liber, „ qui appellatur de pœnitentia Origenis apocryphus. *Et infra*. Hæc, & his ſimilia ab omni Romana Eccleſia eliminata, atque cum ſuis auctoribus, auctorumque ſequacibus ſub anathematis indiſſolubili vinculo in æternum confitemur eſſe damnata. „ Hæc ibi. *Tertio* vides: quomodo ex iis omnibus præmiſſis viciſſim præſens Angelica Doctrina declaretur, atque confirmetur.

QUÆSTIO XI.

De Scientia indita, vel infuſa animæ Chriſti, in ſex articulos diviſa.

DEinde conſiderandum eſt de Scientia indita, vel infuſa animæ Chriſti.

Et circa hoc quæruntur ſex.

Primo. Utrum ſecundum hanc ſcientiam Chriſtus ſciat omnia.

Se-

Secundo. Utrum hac ſcientia uti potuerit non convertendo ſe ad phantaſmata.

Tertio. Utrum hæc ſcientia fuerit collativa.

Quarto. De comparatione hujus ſcientiæ ad ſcientiam Angelicam.

Quinto. Utrum fuerit ſcientia habitualis.

Sexto. Utrum fuerit diſtincta per diverſos habitus.

ARTICULUS I. 72

Utrum ſecundum ſcientiam inditam, vel infuſam Chriſtus omnia ſciat.

Inf. q. 12. a. 1. c. & ad 3. Et 3. d. 14. a. 3. q. 1. & q. 4. cor. & q. 5. ad 2. & ver. q. 20. a. 6. Et op. 2. c. 216.

AD Primum ſic proceditur. Videtur, quod ſecundum hanc ſcientiam Chriſtus non cognoverit omnia. Hæc enim ſcientia indita eſt Chriſto ad perfectionem poſſibilis intellectus ejus: Sed intellectus poſſibilis animæ humanæ non videtur eſſe in potentia ad omnia ſimpliciter, ſed ad illa ſola, in quæ poteſt reduci in actum per intellectum agentem, qui eſt proprium activum ipſius; quæ quidem ſunt cognoſcibilia ſecundum rationem naturalem. Ergo ſecundum hanc ſcientiam non cognovit Chriſtus ea, quæ naturalem rationem excedunt.

2. Præterea. Phantaſmata ſe habent ad intellectum humanum, ſicut colores ad viſum, ut dicitur in 3. de Anima: (*implic. tex.* 18. 31. & 39. *tom.* 2.) Sed non pertinet ad perfectionem viſivæ potentiæ cognoſcere ea, quæ ſunt omnino abſque colore. Ergo neque ad perfectionem intellectus humani pertinet cognoſcere ea, quorum non poſſunt eſſe phantaſmata; ſicut ſunt ſubſtantiæ ſeparatæ. Sic ergo cum hujuſmodi ſcientia fuerit in Chriſto ad perfectionem animæ intellectivæ ipſius, videtur quod per hujuſmodi ſcientiam non cognoverit ſubſtantias ſeparatas.

3. Præterea. Ad perfectionem intellectus non pertinet cognoſcere ſingularia. Videtur ergo, quod per hujuſmodi ſcientiam anima Chriſti ſingularia non cognoverit.

Sed Contra eſt, quod dicitur Iſa. 11. quod *replevit eum Spiritus ſapientiæ, & intellectus, ſcientiæ, & conſilii*: Sub quibus comprehenduntur omnia co-

cognoſcibilia : nam ad *ſapientiam* pertinet cognitio omnium divinorum : ad *intellectum* autem pertinet cognitio omnium immaterialium : ad *ſcientiam* autem pertinet cognitio omnium concluſionum : ad *conſilium* autem cognitio omnium agibilium. Ergo videtur, quod Chriſtus ſecundum ſcientiam inditam ſibi per Spiritum ſanctum habuerit omnium cognitionem.

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut prius dictum eſt, (*q. 9. art. 1.*) conveniens fuit, ut anima Chriſti omnino eſſet perfecta per hoc, quod omnis ejus potentialitas ſit reducta ad actum. Eſt autem conſiderandum, quod in anima humana, ſicut in qualibet creatura, conſideratur *duplex* potentia paſſiva: *Una* quidem per comparationem ad agens naturale: *Alia* vero per comparationem ad agens primum, quod poteſt quamlibet creaturam reducere in actum aliquem altiorem actu, in quem reducitur per agens naturale : Et hæc conſuevit vocari potentia obedientiæ in creatura. Utraque autem potentia animæ Chriſti fuit reducta in actum ſecundum hanc ſcientiam divinitus inditam. „ Et ideo „ ſecundum eam anima Chriſti primo quidem cogno- „ vit, quæcumque ab homine cognoſci poſſunt per „ virtutem luminis intellectus agentis, „ ſicut ſunt, quæcumque pertinent ad ſcientias humanas : „ Se- „ cundo vero per hanc ſcientiam cognovit Chriſtus „ omnia illa, quæ per revelationem divinam homi- „ nibus innoteſcunt, ſive pertineant ad donum ſa- „ pientiæ, ſive ad donum Prophetiæ, ſive ad quod- „ cumque donum Spiritus ſancti. „ omnia enim iſta abundantius, & plenius cæteris cognovit anima Chriſti. *Ipſam tamen Dei eſſentiam per hanc ſcientiam non cognovit*, ſed ſolum per primam, de qua ſupra dictum eſt. (*q. præc.*)

Ad primum ergo dicendum, quod ratio illa procedit de potentia naturali animæ intellectivæ, quæ ſc. eſt per comparationem ad agens naturale, quod eſt intellectus agens.

Ad ſecundum dicendum, quod anima humana in ſtatu hujus vitæ, quia quodammodo eſt ad corpus obligata, ut ſine phantaſmate intelligere non poſſit, non poteſt intelligere ſubſtantias ſeparatas. Sed poſt ſtatum hujus vitæ anima ſeparata poterit aliqualiter ſubſtantias ſeparatas per ſeipſam cognoſcere, ut in 1. parte dictum eſt. (*q. 89. a. 1. & 2.*) Et hoc præcipue manifeſtum eſt circa animas Beatorum. Chriſtus autem ante paſſionem non ſolum fuit viator, ſed etiam comprehenſor. unde anima ejus po-

poterat cognoſcere ſubſtantias ſeparatas, per modum quo cognoſcit anima ſeparata.

Ad tertium dicendum, quod cognitio ſingularium non pertinet ad perfectionem animæ intellectivæ ſecundum cognitionem ſpeculativam: pertinet tamen ad perfectionem ejus ſecundum cognitionem practicam, quæ non perficitur abſque cognitione ſingularium, in quibus eſt operatio, ut dicitur in 6. Ethic. (*c.* 7. *cir. fi. to.* 5.) Unde ad prudentiam requiritur memoria præteritorum, cognitio præſentium, & providentia futurorum, ut Tull. dicit in ſua Rhet. (*l.* 2. *de Invent. aliquant. ante fi.*) Quia igitur Chriſtus habuit plenitudinem prudentiæ ſecundum donum conſilii, conſequens eſt quod cognoverit omnia ſingularia, præſentia, præterita, & futura.

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a ſcripturis inſinuatum: quod Chriſtus per inditam ſcientiam cognovit omnia. Ut per dictum Iſaiæ 11. Quod, ſcilicet, *replevit eum*, &c. ſecundum quod cum diſcurſu declaratorio eſt *in arg. contr.* Item a Coloſſ. 2. *In quo ſunt omnes theſauri*, &c. ut *quæſt.* 9. *art.* 3. *app.* Et a ſimilibus ibi dictis. *Secundo* vides: quomodo &c.

A R T I C U L U S II. 73

Utrum Chriſtus hac ſcientia uti potuerit, non convertendo ſe ad phantaſmata.

Inf. a. 4. *&* *q.* 34. *a.* 2. *ad* 3. *Et* 3. *d.* 14. *a.* 3. *q.* 2. *&* 3. *c. & ver. q.* 20. *a.* 3. *ad* 1.

AD Secundum ſic proceditur. Videtur, quod anima Chriſti non potuerit intelligere ſecundum hanc ſcientiam, niſi convertendo ſe ad phantaſmata. Quia, ut dicitur 3. de Anima, (*implic. tex.* 18. 31. *&* 39. *tom.* 2.) phantaſmata comparantur ad animam intellectivam humanam, ſicut colores ad viſum: Sed potentia viſiva Chriſti non potuit exire in actum, niſi convertendo ſe ad colores. Ergo etiam neque anima intellectiva ejus potuit aliquid intelligere, niſi convertendo ſe ad phantaſmata.

2. Præterea. Anima Chriſti eſt ejuſdem naturæ cum animabus noſtris: alioquin ipſe non eſſet ejuſdem ſpeciei nobiſcum, contra id quod Apoſt. dicit

Phi-

Philip. 2. quod *eſt in ſimilitudinem hominum factus*: Sed anima noſtra non poteſt intelligere, niſi convertendo ſe ad phantaſmata. Ergo etiam neque anima Chriſti.

3. Præterea. Senſus dati ſunt homini, ut deſerviant intellectui. Si igitur anima Chriſti intelligere potuit abſque converſione ad phantaſmata, quæ per ſenſus accipiuntur, ſequeretur quod ſenſus fruſtra fuiſſent in anima Chriſti. quod eſt inconveniens. Videtur igitur, quod anima Chriſti non potuerit intelligere, niſi convertendo ſe ad phantaſmata.

Sed Contra eſt, quod anima Chriſti cognovit quædam, quæ per phantaſmata cognoſci non poſſunt, ſcilicet ſubſtantias ſeparatas. Potuit igitur intelligere, non convertendo ſe ad phantaſmata.

Reſpondeo dicendum, quod Chriſtus in ſtatu ante paſſionem fuit ſimul viator, & comprehenſor, ut infra magis patebit: (*q.* 15. *a.* 10.) Et præcipue quidem conditiones viatoris habuit ex parte corporis, inquantum fuit paſſibile: conditiones vero comprehenſoris maxime habuit ex parte animæ intellectivæ. Eſt autem hæc conditio animæ comprehenſoris, ut nullo modo ſubdatur ſuo corpori, aut ab eo dependeat, ſed totaliter ei dominetur. Unde & poſt reſurrectionem ex anima gloria redundabit ad corpus. Ex hoc autem anima hominis viatoris indiget ad phantaſmata converti, quod eſt corpori obligata, & quodammodo ei ſubjecta, & ab eo dependens. Et ideo animæ beatæ & ante reſurrectionem, & poſt intelligere poſſunt abſque converſione ad phantaſmata. *Et hoc etiam oportet dicere de anima Chriſti*, quæ plene habuit facultatem comprehenſoris.

Ad primum ergo dicendum, quod ſimilitudo illa, quam Philoſophus ponit, non attenditur quantum ad omnia. Manifeſtum eſt enim, quod finis potentiæ viſivæ eſt cognoſcere colores: Finis autem potentiæ intellectivæ non eſt cognoſcere phantaſmata, ſed cognoſcere ſpecies intelligibiles, quas apprehendit a phantaſmatibus, & in phantaſmatibus ſecundum ſtatum præſentis vitæ. Eſt igitur ſimilitudo quantum ad hoc, ad quod aſpicit utraque potentia; non autem quantum ad hoc, in quod utriuſque potentiæ conditio terminatur. Nihil autem prohibet, ſecundum diverſos ſtatus ex diverſis rem aliquam ad ſuum finem tendere. Finis tamen proprius alicujus rei ſemper eſt unus. Et ideo licet viſus nihil cognoſcat abſque colore; intellectus tamen ſecundum aliquem ſtatum poteſt cognoſcere abſque phantaſmate, ſed non abſque ſpecie intelligibili.

Ad

Ad ſecundum dicendum, quod licet anima Chriſti fuerit ejuſdem naturæ cum animabus noſtris: habuit tamen aliquem ſtatum, quem animæ noſtræ non habent nunc in re, ſed ſolum in ſpe, ſcilicet ſtatum comprehenſoris.

Ad tertium dicendum, quod licet anima Chriſti potuerit intelligere non convertendo ſe ad phantaſmata: poterat tamen intelligere, ſe ad phantaſmata convertendo. Et ideo ſenſus non fuerunt fruſtra in ipſa: præſertim cum ſenſus non dentur homini ſolum ad ſcientiam intellectivam, ſed etiam ad neceſſitatem vitæ animalis.

APPENDIX.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito a ſcripturis eſſe inſinuatum, quod anima Chriſti per ſcientiam infuſam potuit intelligere ſine converſione ad phantaſmata. Ut Iſa. 11. per ly *replevit eum ſpiritus ſapientiæ, & intellectus*. Per hoc enim denotatur: quod in homine Chriſto, qui flos ab Iſaia ibi vocatur, fuit cognitio & divinorum, & aliorum immaterialium; quoniam ad ſapientiam pertinet cognoſcere divina: ad intellectum autem immaterialia, ut dicitur *articul. primo, argument. contr.* Immaterialia vero connotant ſubſtantias ſeparatas. 1. *quæſt.* 50. *art.* 1. 2. Cognoſcit ergo Chriſti anima ſubſtantias ſeparatas ſecundum ſeipſas, juxta prophetiam illam: & conſequenter cognoſcere potuit etiam ab inſtanti conceptionis Chriſti (hoc enim inſtans ſub nomine floris de radice aſcendentis innuit Iſaias) non convertendo ſe ad phantaſmata. Subſtantiæ ſiquidem ſeparatæ ſecundum ſeipſas cognoſci non poſſunt per phantaſmata, *prima, quæſtione octuageſimaoctava, articulo ſecundo*. *Secundo* vides: quomodo, &c.

ARTICULUS III. 74

Utrum hæc ſcientia fuerit collativa.

3. *d.* 14. *a.* 3. *q.* 3. *Et ve. q.* 20. *a.* 3. *ad* 1.

AD Tertium ſic proceditur. Videtur, quod anima Chriſti hanc ſcientiam non habuerit per modum collationis. Dicit enim Damaſc. in 3. lib. (*orth. fid. c.* 14. *ad fi. & l.* 2. *c.* 22. *a med.*) *In Chriſto non dicimus conſilium, neque electionem*: Non autem removentur hæc a Chriſto, niſi inquantum impor-

tant

tant collationem, & diſcurſum. Ergo videtur, quod in Chriſto non fuerit ſcientia collativa, vel diſcurſiva.

2. Præterea. Homo indiget collatione, & diſcurſu rationis ad inquirenda ea quæ ignorat: Sed anima Chriſti cognovit omnia, ut ſupra dictum eſt. (*qu. præc. a.* 2.) Non ergo in ea fuit ſcientia diſcurſiva, vel collativa.

3. Præterea. Scientia animæ Chriſti ſe habuit per modum comprehenſorum, qui Angelis conformantur, ut dicitur Matth. 22. Sed in Angelis non eſt ſcientia diſcurſiva, ſeu collativa, ut patet per Dionyſ. 7. c. de div. nom. (*inter princ. & med. lect.* 2.) Ergo nec etiam in anima Chriſti fuit ſcientia diſcurſiva, ſeu collativa.

Sed Contra eſt, quod Chriſtus habuit animam rationalem, ut ſupra habitum eſt: (*q.* 5. *a.* 3.) Propria autem operatio animæ rationalis eſt conferre, & diſcurrere de uno in aliud. Ergo in Chriſto fuit ſcientia diſcurſiva, vel collativa.

Reſpondeo dicendum, quod aliqua ſcientia poteſt eſſe diſcurſiva, vel collativa *dupliciter*. *Uno modo* quantum ad ſcientiæ acquiſitionem: ſicut accidit in nobis, qui procedimus ad cognoſcendum unum per aliud; ſicut effectus per cauſas, vel e converſo. *Et hoc modo ſcientia animæ Chriſti non fuit diſcurſiva, vel collativa*: quia hæc ſcientia, de qua nunc loquimur, fuit ſibi divinitus indita, non per inveſtigationem rationis acquiſita. *Alio modo* poteſt dici aliqua ſcientia diſcurſiva, vel collativa quantum ad uſum: ſicut interdum ſcientes ex cauſis concludunt effectus, non ut de novo addiſcant, ſed volentes uti ſcientia, quam jam habent. *Et hoc modo ſcientia animæ Chriſti poterat eſſe collativa, & diſcurſiva*. poterat enim ex uno aliud concludere, ſicut ſibi placebat: Sicut Matth. 17. cum Dominus quæſiſſet a Petro, a quibus Reges terræ tributum acciperent, a filiis ſuis, an ab alienis, Petro reſpondente, quod ab alienis, concluſit: *Ergo liberi ſunt filii*.

Ad primum ergo dicendum, quod a Chriſto excluditur conſilium, quod eſt cum dubitatione, & per conſequens electio, quæ in ſui ratione tale conſilium includit: Non autem a Chriſto excluditur uſus conſiliandi.

Ad ſecundum dicendum, quod ratio illa procedit de diſcurſu, & collatione, prout ordinantur ad ſcientiam acquirendam.

Ad tertium dicendum, quod Beati conformantur Angelis quantum ad dona gratiarum: manet tamen diffe-

differentia, quæ eſt ſecundum naturam. Et ideo uti collatione, & diſcurſu, eſt connaturale animabus Beatorum, non autem Angelis.

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem & oſtendas, & recte intelligas, merito eſſe a ſcripturis, & a Conc. inſinuatum, quod ſcientia indita animæ Chriſti fuit diſcurſiva. A ſcripturis quidem per hoc, quod dicitur Philip. 2. *In ſimilitudinem hominum factus*. Hoc eſt, ſimilis hominibus in ſpecie, ideſt ejuſdem ſpeciei cum hominibus. Quod tamquam exponens B. Athanaſ. in ſymbolo ſuo dixit: quod *Chriſtus eſt perfectus homo ex anima rationali, & humana carne ſubſiſtens*. Rationalis enim animæ eſt ratiocinari, ideſt intelligendo diſcurrere, 1. *q.* 79. *ar.* 8. & propterea Apoſtolus, per ly *in ſimilitudinem hominum factus* ponit diſcurſum ſcientiæ in Chriſto. A Conciliis autem per hoc, quod Concilium *Florentinum* referens Concilia Generalia quartum, quintum, ſextum, eis conſentit dicentibus. *Sequentes ſanctos Patres conſonanter omnes docemus; Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum ex anima rationali, & corpore ſecundum humanitatem per omnia nobis ſimilem abſque peccato*. Hæc in conſtit. Concilii Florentini ſuper unione Armenorum. Quia ergo Chriſtus, ſecundum quod homo, eſt per omnia ſimilis hominibus abſque peccato, & ſcientia hominum eſt diſcurſiva, 1. *q.* 14. *a.* 7. & *qu.* 85. *art.* 5. ideo ex illis verbis Concilia ſcholaſticis perſpicacibus concludendum reliquerunt; quod ſcientia Chriſti humana, licet infuſa, fuit diſcurſiva, ſecundum quod ei placebat. Quod infuſum eſſe non tollat a ſcientia, quod ſit humana, vide 1. *qu.* 94. *art.* 3. Dixi ly *ſecundum quod ei placebat*, quia Chriſtus poterat diſcurrere, & non diſcurrere, ſecundum ſcripturam illam, ſicut & ſecundum eandem poterat intelligere cum converſione, & ſine converſione ad phantaſmata, *articulo ſecundo*. Hoc enim, vel illo modo intelligere non facit: quod Chriſtus ſecundum humanitatem non ſit ſimilis nobis: ut conſideranti patet ex dictis *ar.* 2. *ad ſecundum*. *Secundo* vides: quomodo, &c.

ARTICULUS IV. 75

Utrum hæc ſcientia in Chriſto fuerit major ſcientia Angelorum.

Su. q. 10. *a.* 4. *& inf. a.* 6. *ad* 1. *& q.* 59. *a.* 6. *c. Et* 3. *d.* 14. *a.* 1. *q.* 2. *ad* 1. *& a.* 2. *qu.* 2. *c. & a.* 3. *qu.* 2. *c. Et ver. q.* 20. *a.* 3. *c. & art.* 4. *c. & 6.corp. Et op.* 2. *c.* 216.

AD Quartum ſic proceditur. Videtur, quod hujuſmodi ſcientia in Chriſto fuerit minor, quam in Angelis. Perfectio enim proportionatur perfectibili. Sed anima humana ſecundum ordinem naturæ eſt infra naturam Angelicam. Cum igitur ſcientia, de qua nunc loquimur, ſit indita animæ Chriſti ad perfectionem ipſius, videtur quod hujuſmodi ſcientia fuerit infra ſcientiam, qua perficitur natura Angelica.

2. Præterea. Scientia animæ Chriſti fuit aliquo modo collativa, & diſcurſiva: quod non poteſt dici de ſcientia Angelica. Ergo ſcientia animæ Chriſti fuit inferior ſcientia Angelorum.

3. Præterea. Quanto aliqua ſcientia eſt magis immaterialis, tanto eſt potior: Sed ſcientia Angelorum eſt immaterialior, quam ſcientia animæ Chriſti; quia anima Chriſti eſt actus corporis, & habet converſionem ad phantaſmata; quod de Angelis dici non poteſt. Ergo ſcientia Angelorum eſt potior, quam ſcientia Chriſti.

Sed Contra eſt, quod Apoſt. dicit Hebr. 2. *Eum autem, qui modico quam Angeli minoratus eſt, videmus JESUM propter paſſionem mortis gloria, & honore coronatum*: Ex quo apparet, quod propter ſolam paſſionem mortis dicatur Chriſtus ab Angelis minoratus. Non ergo propter ſcientiam.

Reſpondeo dicendum, quod ſcientia indita animæ Chriſti poteſt *dupliciter* conſiderari: *Uno modo* ſecundum illud, quod habuit a cauſa influente: *Alio modo* ſecundum id, quod habuit ex ſubjecto recipiente. *Quantum igitur ad primum, ſcientia indita animæ Chriſti fuit multo excellentior, quam Angelorum ſcientia, & quantum ad multitudinem cognitorum, & quantum ad ſcientiæ certitudinem*: quia lumen ſpiritualis gratiæ, quod eſt inditum animæ Chriſti, eſt multo excellentius, quam lumen quod pertinet ad naturam Angelicam. *Quantum autem ad ſecundum, ſcientia indita animæ Chriſti eſt infra ſcientiam An-*

Angelicam, ſcilicet quantum ad modum cognoſcendi, qui eſt naturalis animæ humanæ, qui ſcilicet eſt per converſionem ad phantaſmata, & per collationem, & diſcurſum.

Et per hoc patet reſponſio ad Objecta.

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo* : quomodo per rationem & oſtendas, & recte intelligas, merito eſſe a ſcripturis inſinuatum, quod ſcientia indita animæ Chriſti fuit excellentior, quam Angelorum. Ut per hoc, quod dicitur Hebr. 2. ſecundum quod cum diſcurſu ponitur *in argumen. contr.* Pro cujus captu meliori vide *q. 7. a. 8. arg.* 3. cointelligendo, quod Chriſtus, ſecundum quod homo, eſt caput Angelorum, *q. 8. ar.* 4. Quæ loca citata aperte intentum ſenſus eorum penetrantibus indicant. *Secundo* vides: quomodo ex iis bene penſatis, & applicatis doctrina præſens Angelica viciſſim declaretur, atque confirmetur.

A R T I C U L U S V. 76

Utrum hæc ſcientia fuerit habitualis.

3. *d.* 14. *a.* 1. *q.* 2. *&* 3. *& ver. q.* 20. *a.* 2.

AD Quintum ſic proceditur. Videtur, quod in Chriſto non fuerit habitualis ſcientia. Dictum eſt enim, (*q.* 9. *a.* 1.) quod animam Chriſti decuit maxima perfectio ſcientiæ : Sed major eſt perfectio ſcientiæ exiſtentis in actu, quam exiſtentis in potentia, vel habitu. Ergo conveniens fuiſſe videtur, quod omnia ſciret in actu. Non ergo habuit habitualem ſcientiam.

2. Præterea. Cum habitus ordinetur ad actum, fruſtra videtur eſſe habitualis ſcientia, quæ numquam in actum reducitur : Cum autem Chriſtus ſciverit omnia, ſicut jam dictum eſt, (*q.* 10. *a.* 2.) non potuiſſet actu omnia illa conſiderare, unum poſt aliud cogitando; quia infinita non eſt enumerando pertranſire. Fruſtra igitur fuiſſet in eo quorundam ſcientia habitualis. quod eſt inconveniens. Habuit ergo actualem ſcientiam omnium quæ ſcivit, & non habitualem.

3. Præterea. Scientia habitualis eſt quædam perfectio ſcientis : Perfectio autem eſt nobilior perfectibili. Si igitur in anima Chriſti fuiſſet aliquis habitus ſcientiæ creatus, ſequeretur quod aliquid creatum

tum eſſet nobilius, quam anima Chriſti. Non igitur in anima Chriſti fuit ſcientia habitualis.

Sed Contra. Scientia Chriſti, de qua nunc loquimur, univoca fuit ſcientiæ noſtræ: ſicut & anima ejus fuit unius ſpeciei cum anima noſtra: Sed ſcientia noſtra eſt in genere habitus. Ergo & ſcientia Chriſti fuit habitualis.

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut ſupra dictum eſt, (*art. præc.*) modus hujus ſcientiæ inditæ animæ Chriſti fuit conveniens ipſi ſubjecto recipienti. Nam receptum eſt in recipiente per modum recipientis. Eſt autem hic modus connaturalis animæ humanæ, ut quandoque ſit intelligens actu, quandoque in potentia. Medium autem inter puram potentiam, & actum completum eſt habitus. Ejuſdem autem generis ſunt medium, & extrema. Et ſic patet, quod modus connaturalis animæ humanæ eſt, ut recipiat ſcientiam per modum habitus. Et ideo dicendum eſt, quod *ſcientia indita animæ Chriſti fuit habitualis*; & poterat ea uti, quando volebat.

Ad primum ergo dicendum, quod in anima Chriſti fuit *duplex* cognitio, & utraque ſuo modo perfectiſſima. *Una* quidem excedens modum naturæ humanæ; qua ſcilicet vidit Dei eſſentiam, & alia in ipſa: Et hæc fuit perfectiſſima ſimpliciter: Et talis cognitio non fuit habitualis, ſed actualis reſpectu omnium, quæ hoc modo cognovit: *Alia* autem cognitio fuit in Chriſto ſecundum modum proportionatum humanæ naturæ, prout ſcilicet cognovit res per ſpecies ſibi divinitus inditas, de qua cognitione nunc loquimur: Et hæc cognitio non fuit ſimpliciter perfectiſſima, ſed perfectiſſima in genere humanæ cognitionis: Unde non oportuit, quod eſſet ſemper in actu.

Ad ſecundum dicendum, quod habitus reducitur in actum ad imperium voluntatis. nam habitus eſt, quo quis agit cum voluerit. Voluntas autem indeterminate ſe habet ad infinita. Nec tamen hoc eſt fruſtra, licet non in omnia actualiter tendat; dummodo tendat actualiter in id, quod convenit loco, & tempori. Et ideo etiam habitus non eſt fruſtra, licet non omnia reducantur in actum, quæ habitui ſubjacent; dummodo reducatur in actum id, quod congruit ad debitum finem voluntatis, ſecundum exigentiam negotiorum, & temporis.

Ad tertium dicendum, quod bonum, ſicut & ens, *dupliciter* dicitur. *Uno modo* ſimpliciter: Et ſic bonum & ens dicitur ſubſtantia, quæ in ſuo eſſe, & ſua bonitate ſubſiſtit. *Alio modo* dicitur ens, & bonum

num ſecundum quid: Et hoc modo dicitur ens, & bonum accidens; non quia ipſum habeat eſſe, & bonitatem; ſed quia ejus ſubjectum eſt ens, & bonum. Sic igitur ſcientia habitualis non eſt ſimpliciter melior, aut dignior, quam anima Chriſti, ſed ſecundum quid; cum tota bonitas habitualis ſcientiæ cedat in bonitatem ſubjecti.

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a ſcript. inſinuatum: quod ſcientia indita animæ Chriſti fuit habitualis. Ut per hoc, quod dicitur Hebr. *Debuit per omnia fratribus aſſimilari*. His enim verbis, ad propoſitum ſcholaſtice loquendo, innuitur ab Apoſtolo, quod ſcientia prædicta Chriſti fuit univoca ſcientiæ noſtræ: alioquin non eſſet ſimilis per omnia. Cum ergo ſcientia noſtra ſit in genere habitus, ideſt habitualis: & Chriſti ſcientia talis fuit ſecundum Apoſtolum habitualis. *Secundo* vides: quomodo, &c.

ARTICULUS VI. 77

Utrum hæc ſcientia fuerit diſtincta per diverſos habitus.

3. *d.* 14. *a.* 3. *q.* 3.

AD Sextum ſic proceditur. Videtur, quod in anima Chriſti non fuerit niſi unus habitus ſcientiæ. Quanto enim ſcientia eſt perfectior, tanto eſt magis unita. unde & Angeli ſuperiores per formas magis univerſales cognoſcunt, ut in prima parte dictum eſt: (*q.* 55. *ar.* 3.) Sed ſcientia Chriſti fuit perfectiſſima. Ergo fuit maxime una. Non ergo fuit diſtincta per plures habitus.

2. Præterea. Fides noſtra derivatur a ſcientia Chriſti. unde dicitur Hebr. 12. *Aſpicientes in auctorem fidei, & conſummatorem JESUM*: Sed unus eſt habitus fidei de omnibus credibilibus, ut in ſecunda parte dictum eſt. (2. 2. *q.* 4. *a.* 6.) Ergo multo magis in Chriſto non fuit niſi unus habitus ſcientiæ.

3. Præterea. Scientiæ diſtinguuntur ſecundum diverſas rationes ſcibilium: Sed anima Chriſti omnia ſcivit ſecundum unam rationem, ſcil. ſecundum lumen divinitus infuſum. Ergo in Chriſto fuit tantum unus habitus ſcientiæ.

Sed

Sed Contra eſt, quod Zachar. 3. dicitur, quod *ſuper lapidem unum*, ideſt Chriſtum, *ſunt ſeptem oculi*: Per oculum autem ſcientia intelligitur. Ergo videtur, quod in Chriſto fuerint plures habitus ſcientiæ.

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut dictum eſt, (*artic.* 2. & 4. *huj. quæſt.*) ſcientia indita animæ Chriſti habuit modum connaturalem animæ humanæ. Eſt autem connaturale animæ humanæ, ut recipiat ſpecies in minori univerſalitate, quam Angeli; ita ſcilicet quod diverſas naturas ſpecificas per diverſas ſpecies intelligibiles cognoſcat. Ex hoc autem contingit, quod in nobis ſint diverſi habitus ſcientiarum, quia ſunt diverſa ſcibilium genera; inquantum ſcilicet ea, quæ reducuntur in unum genus, eodem habitu ſcientiæ cognoſcuntur; ſicut dicitur in 1. Poſterior. (*tex.* 42. *to.* 1.) quod *una ſcientia eſt, quæ eſt unius generis ſubjecti*. Et ideo *ſcientia indita animæ Chriſti fuit diſtincta ſecundum diverſos habitus*.

Ad primum ergo dicendum, quod, ſicut ſupra dictum eſt, (*ar.* 4. *hu. qu.*) ſcientia animæ Chriſti eſt perfectiſſima, & excedens Angelorum ſcientiam quantum ad id, quod conſideratur in ea ex parte Dei influentis: Eſt tamen infra ſcientiam Angelicam, quantum ad modum recipientis. Et ad hujuſmodi modum pertinet, quod ſcientia illa per multos habitus diſtinguatur, quaſi per ſpecies magis particulares exiſtens.

Ad ſecundum dicendum, quod fides noſtra innititur primæ veritati. Et ideo Chriſtus eſt auctor fidei noſtræ ſecundum divinam ſcientiam, quæ eſt ſimpliciter una.

Ad tertium dicendum, quod lumen divinitus infuſum eſt communis ratio intelligendi ea, quæ divinitus revelantur; ſicut & lumen intellectus agentis eorum, quæ naturaliter cognoſcuntur. Et ideo oportuit eſſe in anima Chriſti proprias ſpecies ſingularum rerum, ad cognoſcendum cognitione propria unumquodque. Et ſecundum hoc oportuit eſſe diverſos habitus ſcientiæ in anima Chriſti, ut dictum eſt. (*in corp. art.*)

A P P E N D I X.

Ex art. habes *primo*? quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a ſcript. inſinuatum: quod ſcientia animæ Chriſti indita fuit diſtincta per diverſos habitus. Ut per hoc, quod dicitur *Zach.* 3. &c.

ut

ut ponitur cum expoſitione in *arg. contr.* Item per ly *debuit per*, &c. Hebr. 2. ut in *artic.* 5. *append.* Si enim ſcientia Chriſti cum noſtra eſt per omnia ſimilis, ideſt, unius rationis, ſequitur ex Apoſtolo: quod, cum ſcientia noſtra ſit ſecundum diverſos habitus, & illa Chriſti ſimiliter ſit. Juvabit item ad hunc locum videre *artic.* 3. *append.* quod ſcilicet ejuſdem ſpecificæ naturæ eſt anima Chriſti cum noſtra. Ex hoc namque ad propoſitum ſcientiæ ſic pro conditione ſubjecti modificatæ diſcurrere facile eſt. *Secundo* vides: quomodo ex his bene penſatis, & applicatis doctrina præſens Angelica viciſſim declaretur, atque confirmetur.

QUÆSTIO XII.

De Scientia animæ Chriſti acquiſita, in quatuor articulos diviſa.

DEinde conſiderandum eſt de Scientia Chriſti acquiſita, vel experimentali.

Et circa hoc quæruntur quatuor.

Primo. Utrum ſecundum hanc ſcientiam cognoverit omnia.

Secundo. Utrum in hac ſcientia profecerit.

Tertio. Utrum aliquid ab homine didicerit.

Quarto. Utrum acceperit aliquid ab Angelis.

ARTICULUS I. 72

Utrum ſecundum hanc ſcientiam Chriſtus cognoverit omnia.

AD Primum ſic proceditur. Videtur, quod ſecundum hanc ſcientiam Chriſtus non omnia cognoverit. Hujuſmodi enim ſcientia per experientiam acquiritur. Sed Chriſtus non omnia expertus eſt. Non igitur omnia ſecundum hanc ſcientiam ſcivit.

2. Præterea. Homo ſcientiam per ſenſum acquirit: Sed non omnia ſenſibilia ſenſibus corporalibus Chriſti fuerunt ſubjecta. Non igitur ſecundum hanc ſcientiam omnia cognovit Chriſtus.

3. Præterea. Quantitas ſcientiæ attenditur ſecundum ſcibilia. Si igitur ſecundum hanc ſcientiam Chriſtus omnia ſciviſſet, eſſet in eo ſcientia acquiſi-

ta æqualis ſcientiæ infuſæ, & ſcientiæ beatæ: quod eſt inconveniens. Non ergo ſecundum hanc ſcientiam Chriſtus omnia ſcivit.

Sed Contra eſt, quod nihil imperfectum fuit in Chriſto quantum ad animam: Fuiſſet autem imperfecta hæc ejus ſcientia, ſi ſecundum eam non ſciviſſet omnia: quia imperfectum eſt, cui poteſt fieri additio. Ergo ſecundum hanc ſcientiam Chriſtus omnia ſcivit.

Reſpondeo dicendum, quod ſcientia acquiſita ponitur in anima Chriſti, ut ſupra dictum eſt, (*q.* 9. *ar.* 4.) propter convenientiam intellectus agentis, ne ejus actio ſit otioſa, quæ facit intelligibilia in actu: ſicut & ſcientia indita, vel infuſa ponitur in anima Chriſti ad perfectionem intellectus poſſibilis. Sicut autem *intellectus poſſibilis eſt, quo eſt omnia fieri*; ita *intellectus agens eſt, quo eſt omnia facere*, ut dicitur in 3. de anima. (*tex.* 18. *tom.* 2.) Et ideo ſicut per ſcientiam inditam ſcivit anima Chriſti omnia illa, ad quæ intellectus poſſibilis eſt quocumque modo in potentia: ita *per ſcientiam acquiſitam ſcivit omnia illa, quæ poſſunt ſciri per actionem intellectus agentis.*

Ad primum ergo dicendum, quod ſcientia rerum acquiri poteſt non ſolum per experientiam ipſarum, ſed etiam per experientiam quarundam aliarum rerum; cum ex virtute luminis intellectus agentis poſſit homo procedere ad intelligendum effectus per cauſas, & cauſas per effectus, & ſimilia per ſimilia, & contraria per contraria. Sic igitur licet Chriſtus non fuerit omnia expertus; ex his tamen, quæ expertus eſt, in omnium devenit notitiam.

Ad ſecundum dicendum, quod licet ſenſibus corporalibus Chriſti non fuerint ſubjecta omnia ſenſibilia: fuerunt tamen ſenſibus ejus ſubjecta aliqua ſenſibilia, ex quibus, propter excellentiſſimam vim rationis ejus, potuit in aliorum notitiam devenire per modum prædictum: (*in ſol. præc.*) Sicut videndo corpora cœleſtia, potuit comprehendere eorum virtutes, & effectus, quos habent in iſtis inferioribus, qui ejus ſenſibus non ſubjacebant: Et eadem ratione ex quibuſcumque aliis in aliorum notitiam devenire potuit.

Ad tertium dicendum, quod ſecundum iſtam ſcientiam anima Chriſti non ſimpliciter cognovit omnia, ſed illa omnia, quæ per lumen intellectus agentis homini ſunt cognoſcibilia. Unde per hanc ſcientiam non cognovit eſſentias ſubſtantiarum ſeparatarum, nec etiam ſingularia præterita, præſentia, & futura,

quæ

quæ tamen cognovit per ſcientiam inditam, ut ſupra dictum eſt. (*in cor. art. & qu. præc.*)

APPENDIX.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a ſcripturis inſinuatum: quod anima Chriſti per ſcientiam acquiſitam cognovit omnia. Ut per hoc, quod dicitur Heb. 5. *Didicit ex his*, &c. ut ſup. *q.* 9. *a.* 4. *app.* His enim Apoſtoli verbis monſtratur, quod ſcientia per experientiam erat in anima Chriſti, tanquam ornatus ejus: ſcientia namque ornat animam, in qua eſt, atque ideo dicitur forma ejus, licet accidentalis, *q.* 11. *a.* 5. *ad* 3. Addatur ergo Apoſtolo dictum Gen. 2. *Perfecti ſunt cœli, & terra, & omnis ornatus eorum*: & tunc manifeſte videbitur ex ſcripturis intentum. Si enim omnis ornatus cœli, & terræ eſt perfectus, inquantum ſc. de requiſitis nihil ei deeſt, ſed omnia ad ornatum facientia ſunt optime in genere ſuo diſpoſita, 1. *q.* 25. *a.* 5. *ad* 3. multo magis utique ornatus omnis animæ Chriſti, quæ cœlo, & terra ſimpliciter melior eſt, *q.* 11. *a.* 5. *ad* 3. debuit eſſe perfectus. Scientia ergo omnis in Chriſto exiſtens fuit perfecta ſecundum ſcripturas, & conſequenter ſcientia etiam acquiſita. Fuiſſet autem imperfecta, ſi ſecundum eam ipſius anima non ſciviſſet omnia, quoniam imperfectum eſt illud, cui poteſt in ſuo genere fieri additio (ut dicitur in *arg. cont.*) ergo per ſcientiam acquiſitam anima illa novit tali ſcientia cognoſcibilia. Teſtimonio itaque ſcripturarum qualibet ſcientia, tanquam ornatu ſuo, Chriſtus fuit perfectus, ideſt, cognovit omnia: in genere tamen proportionaliter ſibi conveniente, intelligendo ly *omnia*, quod patet ex ſupradictis, *q.* 10. *a.* 2. & *q.* 11. *a.* 1. Et hic. *Secundo* vides, quomodo, &c.

ARTICULUS II. 79

Utrum Chriſtus in hac ſcientia profecerit.

Sup. qu. 7. art. 11. ad 3. & inf. ar. 3. ad 3. & qu. 15. a. 8. Et 3. d. 13. in exp. lit. fi. & d. 14. art. 3. qu. 5. & ver. qu. 20. a. 6. ad 3. & op. 2. c. 216. & Joan. lect. 23. fin. & Heb. 5.

AD Secundum ſic proceditur. Videtur, quod ſecundum hanc ſcientiam Chriſtus non profecerit. Sicut enim ſecundum ſcientiam beatitudinis, & ſecundum ſcientiam infuſam Chriſtus cognovit omnia; ita & ſecundum hanc ſcientiam acquiſitam, ut ex dictis patet: (*art. præc.*) Sed ſecundum illas ſcientias non profecit. Ergo nec ſecundum iſtam.

2. Præterea. Proficere eſt imperfecti: quia perfectum additionem non recipit: Sed in Chriſto non eſt ponere ſcientiam imperfectam. Ergo ſecundum hanc ſcientiam Chriſtus non profecit.

3. Præterea. Damaſcenus dicit: (*lib. 3. orth. fid. c. 22.*) *Qui proficere dicunt Chriſtum ſapientia, & gratia, ut additamentum ſenſus ſuſcipientem, non venerantur unionem, quæ eſt ſecundum hypoſtaſim*: Sed impium eſt illam unionem non venerari. Ergo impium eſt dicere, quod ſcientia ejus additamentum acceperit.

Sed Contra eſt, quod dicitur Luc. 2. quod *Jeſus proficiebat ſapientia, & ætate, & gratia apud Deum, & homines*. Et Ambroſius dicit, (*lib. de Incarnat. Dom. c. 7. a med.*) quod *proficiebat ſecundum ſapientiam humanam*: Humana autem ſapientia eſt, quæ humano modo acquiritur, ſcilicet per lumen intellectus agentis. Ergo Chriſtus ſecundum hanc ſcientiam profecit.

Reſpondeo dicendum, quod *duplex* eſt profectus ſcientiæ: *Unus* quidem ſecundum eſſentiam; prout ſcilicet ipſe habitus ſcientiæ augetur: *Alius* autem ſecundum effectum; puta ſi aliquis ſecundum eundem & æqualem ſcientiæ habitum primo minora aliis demonſtret, & poſtea majora, & ſubtiliora.

Hoc autem ſecundo modo manifeſtum eſt, quod *Chriſtus in ſcientia, & gratia profecit, ſicut & in ætate*: quia ſcilicet ſecundum augmentum ætatis opera majora faciebat, quæ ſcilicet majorem ſcientiam, & gratiam demonſtrabant.

Sed quantum ad ipſum habitum ſcientiæ, manifeſtum eſt, quod *habitus ſcientiæ infuſæ in eo non eſt augmentatus*; cum a principio plenarie fuerit ſibi omnium ſcientia infuſa: Et *multo minus ſcientia beata in eo augeri potuit*: De ſcientia enim divina, quod non poſſit augeri, ſupra in prima parte dictum eſt. (*q.* 14. *a.* 15.) Si igitur præter habitum ſcientiæ infuſum, non ſit in anima Chriſti aliquis habitus ſcientiæ acquiſitæ, ut quibuſdam videtur, & mihi aliquando viſum eſt, (3. *diſt.* 14. *q.* 1. *ar.* 3. *qu.* 5.) nulla ſcientia in Chriſto augmentata fuit ſecundum eſſentiam, ſed ſolum per experientiam, ideſt converſionem ſpecierum intelligibilium inditarum ad phantaſmata. Et ſecundum hoc dicunt, quod ſcientia Chriſti profecit ſecundum experientiam, convertendo ſcilicet ſpecies intelligibiles inditas ad ea, quæ de novo per ſenſum accepit. Sed quia inconveniens videtur, quod aliqua naturalis actio intelligibilis Chriſto deeſſet, cum extrahere ſpecies intelligibiles a phantaſmatibus ſit quædam naturalis actio hominis ſecundum intellectum agentem, *conveniens videtur hanc etiam actionem in Chriſto ponere*. Et ex hoc ſequitur, quod in anima Chriſti aliquis habitus ſcientiæ fuerit, qui per hujuſmodi abſtractionem ſpecierum potuerit augmentari: ex hoc ſcilicet quod intellectus agens poſt primas ſpecies intelligibiles abſtractas a phantaſmatibus poterat etiam alias, & alias abſtrahere.

Ad primum ergo dicendum, quod tam ſcientia infuſa animæ Chriſti, quam ſcientia beata fuit effectus agentis infinitæ virtutis, qui poteſt ſimul totum operari: Et ita in neutra ſcientia Chriſtus profecit, ſed a principio eam perfectam habuit. Sed ſcientia acquiſita cauſatur ab intellectu agente, qui non ſimul totum operatur, ſed ſucceſſive: Et ideo ſecundum hanc ſcientiam Chriſtus non a principio ſcivit omnia, ſed paulatim, & poſt aliquod tempus, ſcilicet in perfecta ætate. quod patet ex hoc, quod Evangeliſta ſimul dicit eum profeciſſe ſcientia, & ætate.

Ad ſecundum dicendum, quod hæc etiam ſcientia in Chriſto ſemper fuit perfecta ſecundum tempus; licet non ſemper fuerit perfecta ſimpliciter, & ſecundum naturam. & ideo potuit habere augmentum.

Ad tertium dicendum, quod verbum Damaſceni intelligitur quantum ad illos, qui dicunt ſimpliciter fuiſſe factam additionem ſcientiæ Chriſti, ſcilicet ſecundum quamcunque ejus ſcientiam, & præcipue

ſecundum infuſam, quæ cauſatur in anima Chriſti ex unione ad Verbum: non autem intelligitur de augmento ſcientiæ, quæ ex naturali agente cauſatur.

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, & recte intelligas, merito eſſe a ſcripturis inſinuatum: quod Chriſtus in ſcientia acquiſita profecerit. Ut *Luc.* 2. &c. ſecundum quod cum expoſitione B. Ambroſii ponitur in *argument. contr.* Pro cujus ampliori captu dic, quod in tali ſapientia humana profecit & ſecundum effectum, juxta *primam* concluſionem, & ſecundum habitum, juxta *quintam*: licet in aliis ſcientiis tribus prædictis profecerit ſecundum effectum tantum juxta concluſiones *primam*, *ſecundam*, *tertiam* & *quartam*. *Secundo* vides: quomodo ex iis bene penſatis, & applicatis, &c.

A R T I C U L U S III. 80

Utrum Chriſtus aliquid ab homine didicerit.

AD Tertium ſic proceditur. Videtur, quod Chriſtus aliquid ab hominibus didicerit. Dicitur enim Luc. 2. quod invenerunt eum in templo in medio doctorum *interrogantem illos*, *& reſpondentem*: Interrogare vero, & reſpondere eſt addiſcentis. Ergo Chriſtus aliquid didicit ab hominibus.

2. Præterea. Acquirere ſcientiam ab homine docente videtur eſſe nobilius, quam acquirere a rebus ſenſibilibus: quia in anima hominis docentis ſunt ſpecies intelligibiles in actu, in rebus autem ſenſibilibus ſunt ſpecies intelligibiles ſolum in potentia: Sed Chriſtus accipiebat ſcientiam experimentalem ex rebus ſenſibilibus; ut dictum eſt. (*ar. præc.*) Ergo multo magis poterat accipere ſcientiam, addiſcendo ab hominibus.

3. Præterea. Chriſtus ſecundum ſcientiam experimentalem non omnia a principio ſcivit, ſed in ea profecit, ut dictum eſt: (*art. præc.*) Sed quilibet audiens ſermonem ſignificativum alicujus, poteſt addiſcere quod neſcit. Ergo Chriſtus potuit ab hominibus aliqua addiſcere, quæ ſecundum hanc ſcientiam neſciebat.

Sed Contra eſt, quod dicitur Iſa. 55. *Ecce teſtem populis dedi eum, ducem, ac præceptorem gentibus*:

Præ-

Præceptoris autem non eſt doceri, ſed docere. Ergo Chriſtus non accepit aliquam ſcientiam per doctrinam alicujus hominis.

Reſpondeo dicendum, quod in quolibet genere id quod eſt primum movens, non movetur ſecundum illam ſpeciem motus: ſicut primum alterans non alteratur. Chriſtus autem conſtitutus eſt a Deo caput Eccleſiæ, quinimo omnium hominum, ut ſupra dictum eſt, (*q.* 8. *ar.* 3.) ut non ſolum omnes per ipſum gratiam acciperent, ſed etiam ut omnes ab eo doctrinam veritatis reciperent. Unde ipſe dicit Joan. 18. *In hoc natus ſum, & ad hoc veni in mundum, ut teſtimonium perhibeam veritati*. Et ideo *non fuit conveniens ejus dignitati, ut a quocunque homine doceretur*.

Ad primum ergo dicendum, quod, ſicut Origenes dicit ſuper Luc. (*hom.* 18. *& hom.* 19. *ad fin.*) *Dominus interrogabat, non ut aliquid addiſceret, ſed ut interrogans erudiret. Ex uno quippe doctrinæ fonte manat & interrogare, & reſpondere ſapienter*. Unde & ibidem in Euangelio ſequitur, quod *ſtupebant omnes qui eum audiebant, ſuper prudentia, & reſponſis ejus*.

Ad ſecundum dicendum, quod ille qui addiſcit ab homine, non accipit immediate ſcientiam a ſpeciebus intelligibilibus, quæ ſunt in mente ipſius, ſed mediantibus vocibus ſenſibilibus, tanquam ſignis intelligibilium conceptionum. Sicut autem voces ab homine formatæ ſunt ſigna intellectualis ſcientiæ ipſius: ita creaturæ a Deo conditæ ſunt ſigna ſapientiæ ejus. Unde dicitur Eccleſ. 1. quod *Deus effudit ſapientiam ſuper omnia opera ſua*. Sicut igitur dignius eſt doceri a Deo, quam ab homine: ita dignius eſt accipere ſcientiam per ſenſibiles creaturas, quam per hominis doctrinam.

Ad tertium dicendum, quod Jeſus proficiebat in ſcientia experimentali, ſicut & in ætate, ut dictum eſt. (*art. præc.*) Sicut autem ætas opportuna requiritur, ad hoc quod homo accipiat ſcientiam per inventionem; ita etiam ad hoc quod accipiat ſcientiam per diſciplinam. Dominus autem nihil fecit, quod non congrueret ejus ætati. & ideo audiendis doctrinæ ſermonibus non accommodavit auditum, niſi illo tempore quo poterat etiam per viam experientiæ talem ſcientiæ gradum attigiſſe. Unde Gregorius dicit ſuper Ezech. (*hom.* 2. *parum a princ.*) *Duodecimo anno ætatis ſuæ interrogare dignatus eſt homines in terra: quia juxta rationis uſum, doctrinæ ſermo non ſuppetit niſi in ætate perfecta*.

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo* : quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a ſcripturis, & Eccleſia inſinuatum : quod Chriſtus nihil ab hominibus didicit. A ſcripturis quidem per hoc, quod dicitur Iſa. 55. *Ecce*, &c. ut *in argumen. contr.* Item per dictum Joan. 3. *Rabbi, ſcimus, quia a Deo veniſti magiſter*. Si enim Chriſtus a Deo venit magiſter hominibus (ut veriſſime venit) utique non docendus, ſed docturus venit; quemadmodum & dicitur Joann. 4. *Meſſias, cum venerit, nuntiabit nobis omnia*. Magiſtri enim eſt docere, non doceri. Ab Eccleſia vero inſinuatur idem per hoc, quod in collecta ſexageſimæ dicit. *Deus, qui, &c. concede propitius, ut contra adverſa omnia doctoris gentium protectione muniamur*. Ipſa ſiquidem ex eo, quod Chriſtum vocat doctorem gentium, ſcholaſticis Theologis indubie concludendum relinquit: quod Chriſtus a gentibus quibuſcunque non didicit aliquid. Diſcipulorum enim, quales ibi ſignificantur eſſe omnes gentes reſpectu Chriſti, non eſt docere magiſtrum; ſed ab ipſo doceri. Vide dicta circa reſp. ad *primum*. *Secundo* vides: quomodo, &c.

ARTICULUS IV. 81

Utrum Chriſtus aliquid acceperit ab Angelis.

Inf. q. 30. a. 2. ad 1. Et 3. d. 13. q. 2. ar. 2. q. 1. & d. 14. a. 3. q. 6.

AD Quartum ſic proceditur. Videtur, quod Chriſtus ab Angelis ſcientiam acceperit. Dicitur enim Lucæ 22. quod *apparuit Chriſto Angelus de cælo confortans eum*: Sed confortatio fit per verba confortatoria docentis, ſecundum illud Job 4. *Ecce docuiſti plurimos, & manus laſſas roboraſti, vacillantes confirmaverunt ſermones tui*. Ergo Chriſtus ab Angelis edoctus eſt.

2. Præterea. Dionyſius dicit 4. c. cœl. hierarch. (*verſus fin.*) *Video enim, quod & ipſe Jeſus ſupercæleſtium ſubſtantiarum ſuperſubſtantialis ſubſtantia, ad noſtram intranſmutabiliter veniens, obedienter ſubjicitur Patris, & Dei per Angelos formationibus*. Videtur igitur, quod ipſe Chriſtus ordinationi legis di-

divinæ ſubjici voluerit, per quam homines mediantibus Angelis erudiuntur.

3. Præterea. Sicut corpus humanum naturali ordine ſubjicitur corporibus cœleſtibus; ita etiam humana mens Angelicis mentibus: Sed corpus Chriſti ſubjectum fuit impreſſionibus cœleſtium corporum; paſſus eſt enim calorem in æſtate, & in hyeme frigus, ſicut & alias humanas paſſiones. Ergo etiam ejus mens humana ſubjacebat illuminationibus ſupercœleſtium ſpirituum.

Sed Contra eſt, quod Dionyſius dicit 7. cap. cœl. hierarch. (*a med.*) quod *ſupremi Angeli ad ipſum Jeſum quæſtionem faciunt, divinique illius operis, & pro nobis aſſumptæ carnis ſcientiam diſcunt, & eos ipſe Jeſus ſine medio docet*: Non eſt autem ejuſdem docere, & doceri. Ergo Chriſtus non accepit ſcientiam ab Angelis.

Reſpondeo dicendum, quod ſicut anima humana media eſt inter ſpirituales ſubſtantias, & res corporales; ita *duobus* modis nata eſt perfici: *Uno* quidem *modo* per ſcientiam acceptam ex rebus ſenſibilibus: *Alio modo* per ſcientiam inditam, ſive impreſſam ex illuminatione ſpiritualium ſubſtantiarum.

Utroque autem modo anima Chriſti fuit perfecta: Ex ſenſibilibus quidem ſecundum ſcientiam experimentalem; ad quam quidem non requiritur lumen Angelicum, ſed ſufficit lumen intellectus agentis: *Ex impreſſione vero ſuperiori ſecundum ſcientiam infuſam, quam eſt immediate adeptus a Deo*. Sicut enim ſupra communem modum creaturæ anima illa unita eſt Verbo in unitate perſonæ: ita ſupra communem modum hominum immediate ab ipſo Dei Verbo repleta eſt ſcientia, & gratia; Non autem mediantibus Angelis, qui etiam ex influentia Verbi rerum ſcientiam in ſui principio acceperunt, ſicut in 2. ſuper Gen. ad litteram (*c.* 8. *to.* 3.) Aug. dicit.

Ad primum ergo dicendum, quod illa confortatio Angeli non fuit per modum inſtructionis, ſed ad demonſtrandam proprietatem humanæ naturæ. Unde Beda dicit ſup. Luc. (*cap.* 92.) *In documento utriuſque naturæ, & Angeli ei miniſtraſſe, & eum confortaſſe dicuntur. Creator enim creaturæ ſuæ non eguit præſidio: ſed homo factus, ſicut propter nos triſtis eſt, ita propter nos confortatur*, ut ſc. in nobis fides Incarnationis ipſius confirmetur.

Ad ſecundum dicendum, quod Dionyſius dicit, Chriſtum fuiſſe formationibus Angelicis ſubjectum,

non ratione ſuiipſius, ſed ratione eorum, quæ circa ejus Incarnationem agebantur, & circa miniſtrationem ejus in infantili ætate conſtituti. Unde ibidem ſubdit, quod *per medios Angelos nuntiatur Joſeph a patre diſpenſata Jeſu ad Ægyptum receſſio, & rurſum ad Judæam de Ægypto traductio*.

Ad tertium dicendum, quod Filius Dei aſſumpſit corpus paſſibile, ut infra dicetur, (*qu.* 14. *art.* 1.) ſed animam perfectam ſcientia, & gratia. Et ideo corpus ejus convenienter fuit ſubjectum impreſſioni cœleſtium corporum: Anima vero ejus non fuit ſubjecta impreſſioni cœleſtium ſpirituum.

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas merito eſſe a ſcripturis, & Dionyſio inſinuatum: quod Chriſtus non docetur ab Angelis. A Sancto Dionyſio quidem: ſecundum quod cum diſcurſu ponitur *in argumen. contr.* A ſcripturis vero per hoc, quod Chriſtus, ſecundum quod homo, caput Angelorum dicitur, *Col.* 2. & *Eph.* 1. Vide *q.* 8. *a.* 4. *argum. contr. & cor.* Non enim capitis eſt gubernari, ſed gubernare, non eſt accipere influentiam, licet miniſterium a membris: ſed ejus eſt influere in membra. *Secundo* vides: quomodo ex his viciſſim, &c.

QUÆSTIO XIII.

De potentia animæ Chriſti, in quatuor articulos diviſa.

DEinde conſiderandum eſt de potentia animæ Chriſti.

Et circa hoc quæruntur quatuor.

Primo. Utrum habuerit omnipotentiam ſimpliciter.

Secundo. Utrum habuerit omnipotentiam reſpectu immutationis creaturarum.

Tertio. Utrum habuerit omnipotentiam reſpectu proprii corporis.

Quarto. Utrum habuerit omnipotentiam reſpectu executionis ſuæ voluntatis.

AR-

ARTICULUS I. 82

Utrum anima Chriſti habuerit omnipotentiam ſimpliciter.

Inf. 3. *a. hujus q.* & *q.* 21. *a.* 1. *ad* 1. & 1. *d.* 3. *q.* 1. *a.* 2. *q.* 2. & 3. *d.* 14. *q.* 1. *a.* 4.

AD Primum ſic proceditur. Videtur, quod anima Chriſti habuerit omnipotentiam. Dicit enim Ambroſ. ſuper Luc. (*hab. in gloſ. ord. ſup. illud Luc.* 1. *Hic erit magnus*) *Potentiam, quam Dei Filius naturaliter habet, homo erat ex tempore accepturus*: Sed hoc præcipue videtur eſſe ſecundum animam, quæ eſt potior pars hominis. Cum ergo Filius Dei ab æterno omnipotentiam habuerit, videtur quod anima Chriſti ex tempore omnipotentiam acceperit.

2. Præterea. Sicut potentia Dei eſt infinita, ita etiam ejus ſcientia: Sed anima Chriſti habet omnium ſcientiam, quæ ſcit Deus, quodammodo, ut ſupra dictum eſt. (*q.* 10. *a.* 2.) Ergo etiam habet omnium potentiam: Et ita eſt omnipotens.

3. Præterea. Anima Chriſti habet omnem ſcientiam: Sed ſcientiarum quædam eſt practica, quædam ſpeculativa. Ergo habet eorum quæ ſcit ſcientiam practicam, ut ſc. ſciat facere ea quæ ſcit: Et ſic videtur, quod omnia facere poſſit.

Sed Contra. Illud quod eſt proprium Dei, non poteſt alicui creaturæ convenire: Sed proprium eſt Dei eſſe omnipotentem, ſecundum illud Exod. 15. *Iſte Deus meus*, & *glorificabo eum*. & poſtea ſubditur: *Omnipotens nomen ejus*. Ergo anima Chriſti, cum ſit creatura, non habet omnipotentiam.

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut ſupra dictum eſt, (*qu.* 2. *ar.* 1. & 2.) in myſterio Incarnationis ita facta eſt unio in perſona, quod tamen remanſit diſtinctio naturarum, utraque ſc. natura retinente id quod ſibi eſt proprium. Potentia autem activa cujuslibet rei ſequitur formam ipſius, quæ eſt principium agendi. Forma autem *vel* eſt ipſa natura rei, ſicut in ſimplicibus; *vel* eſt conſtituens ipſam rei naturam, in his ſc. quæ ſunt compoſita ex materia, & forma. Unde manifeſtum eſt, quod potentia activa cujuslibet rei conſequitur naturam ipſius. Et per hunc modum omnipotentia conſequenter ſe habet ad divinam naturam. Quia enim natura divina eſt ipſum eſſe Dei incircumſcriptum, ut patet per Dion. 5. c.

de div. nom. (*lect.* 1. *circ. med.*) inde eſt quod habet potentiam activam reſpectu omnium, quæ poſſunt habere rationem entis; quod eſt habere omnipotentiam: ſicut & quælibet alia res habet potentiam activam reſpectu eorum, ad quæ ſe extendit perfectio ſuæ naturæ; ſicut calidum ad calefaciendum. Cum igitur anima Chriſti ſit pars humanæ naturæ, *impoſſibile eſt quod omnipotentiam habeat*.

Ad primum ergo dicendum, quod homo accepit ex tempore omnipotentiam, quam Filius Dei habuit ab æterno per ipſam unionem perſonæ: ex qua factum eſt, ut ſicut homo dicitur Deus, ita dicatur omnipotens; non quaſi ſit alia omnipotentia hominis, quam Filii Dei, ſicut nec alia deitas; ſed eo quod eſt una perſona Dei, & hominis.

Ad ſecundum dicendum, quod alia ratio eſt de ſcientia, & de potentia activa; ſicut quidam dicunt. Nam potentia activa conſequitur ipſam naturam rei; eo quod actio conſideratur ut egrediens ab agente: Scientia autem non ſemper habetur per ipſam eſſentiam vel formam ſcientis, ſed poteſt haberi per aſſimilationem ſcientis ad res ſcitas ſecundum ſimilitudines ſuſceptas. Sed hæc ratio non videtur ſufficere, quia ſicut aliquis poteſt cognoſcere per ſimilitudinem ſuſceptam ab alio, ita etiam poteſt agere per formam ab alio ſuſceptam: ſicut aqua, vel ferrum calefacit per calorem ſuſceptum ab igne. Non ergo per hoc prohibetur, quin ſicut anima Chriſti per ſimilitudines omnium rerum ſibi a Deo inditas poteſt omnia cognoſcere, ita per eaſdem ſimilitudines poſſit ea facere. Eſt igitur ulterius conſiderandum, quod id quod a ſuperiori natura in inferiori recipitur, habetur per inferiorem modum, non enim calor in eadem perfectione, & virtute recipitur ab aqua, qua eſt in igne. Quia igitur anima Chriſti inferioris naturæ eſt, quam natura divina, ſimilitudines rerum non recipiuntur in ipſa anima Chriſti ſecundum eandem perfectionem, & virtutem, ſecundum quam ſunt in natura divina. Et inde eſt, quod ſcientia animæ Chriſti eſt inferior ſcientia divina, quantum ad modum cognoſcendi; quia Deus perfectius cognoſcit res, quam anima Chriſti; & quantum etiam ad numerum ſcitorum; quia anima Chriſti non cognoſcit omnia, quæ Deus poteſt facere, quæ tamen Deus cognoſcit ſcientia ſimplicis intelligentiæ: licet cognoſcat omnia præſentia, præterita, & futura, quæ Deus cognoſcit ſcientia viſionis. Et ſimiliter ſimilitudines rerum animæ Chriſti inditæ non adæquant virtutem divinam in agen-

do;

do; ut ſc. poſſint omnia agere quæ Deus poteſt, vel etiam eo modo agere ſicut Deus agit, qui agit infinita virtute, cujus creatura non eſt capax. Nulla autem res eſt, ad cujus cognitionem aliqualiter habendam requiratur virtus infinita, licet aliquis modus cognoſcendi ſit virtutis infinitæ: Quædam tamen ſunt, quæ non poſſunt fieri niſi a virtute infinita; ſicut creatio, & alia hujuſmodi, ut patet ex his quæ in prima parte dicta ſunt. (*quæſt.* 45.) Et ideo anima Chriſti, quæ cum ſit creatura, eſt virtutis finitæ, poteſt quidem omnia cognoſcere, ſed non per omnem modum: Non autem poteſt omnia facere; quod pertinet ad rationem omnipotentiæ: Et inter cætera manifeſtum eſt, quod non poteſt creare ſeipſam.

Ad tertium dicendum; quod anima Chriſti habuit & ſcientiam practicam, & ſpeculativam: Non tamen oportet, quod omnium illorum habeat ſcientiam practicam, quorum habuit ſcientiam ſpeculativam: Ad ſcientiam enim ſpeculativam habendam ſufficit ſola conformitas, vel aſſimilatio ſcientis ad rem ſcitam: Ad ſcientiam autem practicam requiritur, quod formæ rerum, quæ ſunt in intellectu, ſint factivæ. Plus autem eſt habere formam, & imprimere formam habitam in alterum, quam ſolum habere formam: ſicut plus eſt lucere, & illuminare, quam ſolum lucere. Et inde eſt, quod anima Chriſti habet quidem ſpeculativam ſcientiam creandi (ſcit enim qualiter Deus creat) ſed non habet hujus rei ſcientiam practicam; quia non habet ſcientiam creationis factivam.

APPENDIX.

Ex art. habes *primo*: quomodo per rationem interimas hæreſim cujuſdam *Auguſt. de Roma* dicentis virtualiter, animam Chriſti eſſe ſimpliciter omnipotentem per hoc, quod formaliter, ut refert Concilium *Baſileenſe*, *ſeſſ.* 22. dicit, quod humana natura in Chriſto eſt perſona verbi, eſt veraciter Deus naturalis, & proprius. Quia enim perſona verbi, Deus vere naturalis, & proprius eſt ſimpliciter omnipotens, 1. *q.* 25. *a.* 3. ideo ſequitur de neceſſitate, quod anima Chriſti, ſi eſt perſona verbi, habeat omnipotentiam ſimpliciter. Quia ergo prædictus *Auguſt.* dicebat primum, ſc. animam Chriſti eſſe perſonam verbi, ideo & ibi neceſſario includebat ſecundum, ſc. animam Chriſti eſſe ſimpliciter omnipotentem. *Secundo* habes: quomodo per ratio-

nem oſtendas, hanc merito damnari ab Exod. 15. *iſte Deus*, &c. ſecundum quod cum diſcurſu applicatur *in argumen. cont.* Pro tanto enim reprobare intendimus nunc Auguſt. prædictum, pro quanto loquitur de animæ Chriſti omnipotentia, ſicut etiam pro tanto illum nunc adduximus. Item merito damnari a Concilio ipſo *Baſileenſi ſeſſ. eadem*, ſecundum quod contra plures ejus errores recitatur ſupra, *quæſt.* 10. *ar.* 1. *appen.* Damnando enim illud primum ab ipſo Auguſtino dictum, cointelligitur & damnare illud ſecundum neceſſario ſequens. Unde etiam in condemnatione propoſitionum ejus dicit ly *& alias ex eadem radice procedentes*. Cæterum de valore, & invaliditate ejuſdem Concilii dicta ibi ſignanter notabis per totum: ne quando alicubi erres. Videas quoque de hac re *q.* 8. *ar.* 3. *app.* & citatum ibi *Compend. Alb. Magn. Schol.* Item merito damnari a *q.* 2. *a.* 2. *appen. & p.* 1. *q.* 75. *ar.* 7. *app.* & ab Addition. *articulorum num.* 389. ſemper cum Elucid. *Tertio* vides: quomodo, &c.

ARTICULUS II. 83

Utrum anima Christi habuerit omnipotentiam reſpectu immutationis creaturarum.

3. *d.* 14. *a.* 4.

AD Secundum ſic proceditur. Videtur, quod anima Chriſti habeat omnipotentiam reſpectu immutationis creaturarum. Dicit enim ipſe Matth. ult. *Data eſt mihi omnis poteſtas in cælo, & in terra:* Sed nomine cœli, & terræ intelligitur omnis creatura; ut patet cum dicitur Geneſ. 1. *In principio creavit Deus cælum, & terram*. Ergo videtur, quod anima Chriſti habeat omnipotentiam reſpectu immutationis creaturarum.

2. Præterea. Anima Chriſti eſt perfectior qualibet creatura: Sed quælibet creatura poteſt moveri ab aliqua creatura. dicit enim Aug. in 3. de Trin. (*c.* 4. *a princ. to.* 3.) quod *ſicut corpora craſſiora, & inferiora per ſubtiliora, & potentiora quodam ordine reguntur: ita omnia corpora per ſpiritum vitæ, & ſpiritus vitæ irrationalis per ſpiritum vitæ rationalem, & ſpiritus vitæ rationalis deſertor, atque peccator per ſpiritum vitæ rationalem, pium, & juſtum:* Anima autem Chriſti etiam ipſos ſupremos ſpiritus movet, illuminando eos, ut dicit Dion. 7. c. Cœl. Hier. (*poſt med.*) Ergo videtur, quod anima

ma

ma Chriſti habeat omnipotentiam reſpectu immutationis creaturarum.

3. Præterea. Anima Chriſti habuit pleniſſime gratiam miraculorum, ſeu virtutum, ſicut & cæteras gratias: Sed omnis immutatio creaturæ poteſt ad gratiam miraculorum pertinere; cum etiam miraculoſe cœleſtia corpora a ſuo ordine immutata fuerint, ſicut Dionyſius probat in Epiſt. ad Polycarpum. (*quæ eſt 7. parum a princ.*) Ergo anima Chriſti habuit omnipotentiam reſpectu immutationis creaturarum.

Sed Contra eſt, quod ejuſdem eſt tranſmutare creaturas, cujus eſt eas conſervare: Sed hoc eſt ſolius Dei, ſecundum illud Hebr. 1. *Portans omnia verbo virtutis ſuæ*. Ergo ſolius Dei eſt habere omnipotentiam reſpectu immutationis creaturarum. Non ergo hoc convenit animæ Chriſti.

Reſpondeo dicendum, quod hic *duplici* diſtinctione eſt opus. Quarum *prima* eſt ex parte tranſmutationis creaturarum. Quæ *triplex* eſt. *Una* quidem eſt naturalis; quæ ſcilicet fit a proprio agente ſecundum ordinem naturæ. *Alia* vero eſt miraculoſa, quæ fit ab agente ſupernaturali ſupra conſuetum ordinem, & curſum naturæ, ſicut reſuſcitatio mortuorum: *Tertia* autem eſt, ſecundum quod omnis creatura vertibilis eſt in nihil.

Secunda autem diſtinctio eſt accipienda ex parte animæ Chriſti. Quæ *dupliciter* conſiderari poteſt: *Uno modo* ſecundum propriam naturam, & virtutem, ſive naturalem, ſive gratuitam: *Alio modo*, prout eſt inſtrumentum Verbi Dei ſibi perſonaliter uniti.

Si ergo loquamur de anima Chriſti ſecundum propriam naturam, & virtutem, ſive naturalem, ſive gratuitam, potentiam habuit ad illos effectus faciendos, qui ſunt animæ convenientes: puta ad gubernandum corpus, & ad diſponendos humanos actus, & etiam ad illuminandum per gratiæ, & ſcientiæ plenitudinem omnes creaturas rationales ab ejus perfectione deficientes, per modum quo hoc eſt conveniens creaturæ rationali: *Si autem loquamur de anima Chriſti, ſecundum quod eſt inſtrumentum Verbi ſibi uniti, ſic habuit inſtrumentalem virtutem ad omnes immutationes miraculoſas faciendas, ordinabiles ad Incarnationis finem*, qui eſt inſtaurare omnia, ſive quæ in cœlis, ſive quæ in terris ſunt. Immutationes vero creaturarum, ſecundum quod ſunt vertibiles in nihil, correſpondent creationi rerum; prout ſcilicet producuntur ex nihilo. Et ideo

ſicut

ſicut ſolus Deus poteſt creare ; ita ſolus poteſt creaturas in nihilum redigere ; qui etiam ſolus eas in eſſe conſervat, ne in nihilum decidant.

Sic ergo dicendum eſt, quod anima Chriſti non habet omnipotentiam reſpectu immutationis creaturarum.

Ad primum ergo dicendum, quod, ſicut Hieron. dicit, (*ſup. loc. Matth. cit. in arg.*) *illi poteſtas data eſt, qui paulo ante crucifixus, qui ſepultus in tumulo, qui poſtea reſurrexit*, ideſt Chriſto, ſecundum quod homo. Dicitur autem ſibi omnis poteſtas data, ratione unionis, per quam factum eſt, ut homo eſſet omnipotens, ut ſupra dictum eſt. (*a. præc. ad* 1.) Et quamvis hoc ante reſurrectionem innotuerit Angelis ; poſt reſurrectionem tamen innotuit omnibus hominibus, ut Remigius dicit. (*hab. in Cat. aur. D. Th.*) Tunc autem dicuntur res fieri, quando innoteſcunt. Et ideo poſt reſurrectionem dicit Dominus, ſibi datam omnem poteſtatem in cœlo, & in terra.

Ad ſecundum dicendum, quod licet omnis creatura ſit mutabilis ab alia creatura, præter ſupremum Angelum, qui tamen poteſt illuminari ab anima Chriſti : non tamen immutatio omnis, quæ poteſt fieri circa creaturam, poteſt fieri a creatura ; ſed quædam immutationes poſſunt fieri a ſolo Deo. Quæcunque tamen immutationes poſſunt fieri per creaturas, poſſunt etiam fieri per animam Chriſti, ſecundum quod eſt inſtrumentum Verbi, non autem ſecundum propriam naturam, & virtutem : quia quædam hujuſmodi immutationum non pertinent ad animam, neque quantum ad ordinem naturæ, neque quantum ad ordinem gratiæ.

Ad tertium dicendum, quod, ſicut dictum eſt in ſecunda parte, (2. 2. *q.* 178. *a.* 1. *ad* 1.) gratia virtutum, ſeu miraculorum datur animæ alicujus Sancti, non ut propria virtute ei conveniat miracula facere, ſed ut per virtutem divinam hujuſmodi miracula fiant. Et hæc quidem gratia excellentiſſime data eſt animæ Chriſti ; ut ſcilicet non ſolum ipſe miracula faceret, ſed etiam ut hanc gratiam in alios transfunderet. Unde dicitur Matth. 10. quod *convocatis duodecim diſcipulis, dedit eis poteſtatem ſpirituum immundorum, ut ejicerent eos, & curarent omnem languorem, & omnem infirmitatem.*

A P P E N D I X.

Ex art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a ſcripturis inſinuatum; quod

quod anima Chriſti non eſt omnipotens reſpectu immutationis creaturarum. Ut per hoc, quod dicitur Hebr. 1. *Portans*, &c. ſecundum quod cum diſcurſu applicatur *in argu. contr.* Ubi ly *portans* refertur ad filium Dei: ut monſtratur in præcedenti contextu per ly *in filio*. Filius autem eſt Deus, 1. *q.* 31. *artic.* 1. immo & Chriſtus, ſecundum quod homo, ſi reduplicatio intelligatur ratione ſuppoſiti, non eſt creatura, ſed creator. *q.* 16. *art.* 10. Item ly *portans omnia* exponatur pro conſervans, & immutans omnia. Ly *verbo virtutis ſuæ*, ideſt imperio ſuo vigoroſo, & efficaci, ſeu virtute propria. Unde ad ampliorem captum hujus faciet videre de rerum conſervatione a Deo, in 1. *quæſt.* 10. *articulis ſuis*, & de earundem ab ipſo immutatione, ibidem, *q.* 104. *articulis ſuis*. Item idipſum inſinuatur per hoc, quod Deus dicit Iſa. 48. *Gloriam meam alteri non dabo*. Hoc eſt. Quod mihi proprie convenit, id, quod eſt in gloriam meam ſingulariter cedere, ut in propoſito eſt portare omnia virtute ſua, ego non patiar transferri ad aliquam creaturam. Cum itaque anima Chriſti ſit creatura, illud portare omnia, quod gloriam Dei ſingulariter infert, non poteſt ſecundum ſcripturam hanc attribui animæ, ipſi. Item per id, quod dicitur Job. 34. *Quem conſtituit alium*, Deus omnipotens, *ſuper terram, aut quem poſuit ſuper orbem, quem fabricatus eſt?* Ac ſi aperte in propoſito dixerit. Solus Deus habet omnipotentiam reſpectu immutationis creaturarum omnium. *Secundo* vides: quomodo, &c.

ARTICULUS III. 84

Utrum anima Chriſti habuerit omnipotentiam reſpectu proprii corporis.

AD Tertium ſic proceditur. Videtur, quod anima Chriſti habuerit omnipotentiam reſpectu proprii corporis. Dicit enim Damaſc. in 3. lib. (*orth. fid. c.* 20. *in fi. & cap.* 23.) quod *omnia naturalia fuerunt Chriſto voluntaria: volens enim eſurivit, volens ſitivit, volens timuit, volens mortuus eſt* &c. Sed ex hoc Deus dicitur omnipotens, quia omnia quæcunque voluit fecit. Ergo videtur, quod anima Chriſti habuerit omnipotentiam reſpectu naturalium operationum proprii corporis.

2. Præterea. In Chriſto fuit perfectius humana natura, quam in Adam; in quo ſecundum originalem juſtitiam, quam habuit in innocentiæ ſtatu,

corpus habebat omnino ſubjectum animæ, ut nihil in corpore poſſet accipere contra animæ voluntatem. Ergo multo magis anima Chriſti habuit omnipotentiam reſpectu ſui corporis.

3. Præterea. Ad imaginationem animæ naturaliter corpus immutatur; & tanto magis, quanto magis anima fuerit fortis imaginationis, ut in prima parte habitum eſt: (*q.* 117. *a.* 3. *ad* 3.) Sed anima Chriſti habuit virtutem perfectiſſimam, & quantum ad imaginationem, & quantum ad alias vires. Ergo anima Chriſti fuit omnipotens in reſpectu ad corpus proprium.

Sed Contra eſt, quod dicitur Hebr. 2. quod *debuit per omnia fratribus aſſimilari*, & præcipue in his quæ pertinent ad conditionem naturæ humanæ. Sed ad conditionem humanæ naturæ pertinet, quod valetudo corporis, & ejus nutritio, & augmentum imperio rationis, ſeu voluntatis non ſubdantur: quia naturalia ſoli Deo, qui eſt auctor naturæ, ſubduntur. Ergo nec in Chriſto ſubdebantur. Non igitur anima Chriſti fuit omnipotens reſpectu proprii corporis.

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut dictum eſt, (*ar. præc.*) anima Chriſti poteſt *dupliciter* conſiderari. *Uno modo* ſecundum propriam naturam, & virtutem: Et hoc modo ſicut non poterat immutare exteriora corpora a curſu, & ordine naturæ; *ita etiam non poterat immutare proprium corpus a naturali diſpoſitione*: quia anima Chriſti ſecundum propriam naturam habet determinatam proportionem ad ſuum corpus. *Alio modo* poteſt conſiderari anima Chriſti, ſecundum quod eſt inſtrumentum unitum Verbo Dei in perſona: *Et ſic ſubdebatur ejus poteſtati totaliter omnis diſpoſitio proprii corporis*. Quia tamen virtus actionis non proprie attribuitur inſtrumento, ſed principali agenti, talis omnipotentia magis attribuitur ipſi Verbo Dei, quam animæ Chriſti.

Ad primum ergo dicendum, quod Verbum Damaſceni eſt intelligendum quantum ad voluntatem Chriſti divinam: quia, ſicut ipſe in præcedentibus dicit, (*ſc. c.* 14. *& c.* 15. *a med.*) *beneplacito divinæ voluntatis permittebatur carni pati, & operari quæ propria*.

Ad ſecundum dicendum, quod non pertinebat hoc ad originalem juſtitiam, quam Adam habuit in ſtatu innocentiæ, quod anima hominis haberet virtutem tranſmutandi proprium corpus in quamcunque formam, ſed quod poſſet ipſum conſervare abſque

omni

omni nocumento. Et hanc etiam virtutem Chriſtus aſſumere potuiſſet, ſi voluiſſet: Sed cum ſint *tres* ſtatus hominum, ſcilicet *innocentiæ*, *culpæ*, & *gloriæ*, ſicut de ſtatu gloriæ aſſumpſit comprehenſionem, & de ſtatu innocentiæ immunitatem a peccato; ita & de ſtatu culpæ aſſumpſit neceſſitatem ſubjacendi pœnalitatibus hujus vitæ, ut infra dicetur. (*q.* 14. *a.* 2.)

Ad tertium dicendum, quod imaginationi, ſi fuerit fortis, naturaliter obedit corpus quantum ad aliqua; puta quantum ad caſum de trabe in alto poſita: quia imaginatio nata eſt eſſe principium motus localis, ut dicitur 3. de Anima: (*tex.* 48. *&* *ſequentib. to.* 2.) Similiter etiam quantum ad alterationem, quæ eſt ſecundum calorem, & frigus, & alia conſequentia: eo quod ex imaginatione conſequenter natæ ſunt conſequi animæ paſſiones, ſecundum quas movetur cor; & ſic per commotionem ſpirituum totum corpus alteratur: Aliæ vero diſpoſitiones corporales, quæ non habent naturalem ordinem ad imaginationem, non tranſmutantur ab imaginatione, quantumcunque ſit fortis; puta figura manus, vel pedis, vel aliquid ſimile.

APPENDIX.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem & oſtendas, & recte intelligas, merito eſſe a ſcripturis, & conciliis inſinuatum, quod anima Chriſti non habuit omnipotentiam reſpectu proprii corporis. A ſcripturis quidem per hoc, quod dicitur Heb. 2. *debuit*, &c. ut cum diſcurſu applicatur *in arg. contr.* A conciliis autem univerſalibus quarto, quinto, & ſexto per hoc, quod dicunt. *Conſonanter omnes docemus Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum conſubſtantialem nobis ſecundum humanitatem, & per omnia nobis ſimilem abſque peccato.* Hæc in conſtit. Concil. *Flor.* ſuper unione Armenor. Ex hac enim conciliorum ſententia ſcholaſticis Theologis intentum concludendum perſuadetur modo ſimili: qui eſt *in arg. cont.* *Secundo* vides: quomodo, &c.

AR-

ARTICULUS IV. 85

Utrum anima Chriſti habuerit omnipotentiam reſpectu executionis ſuæ voluntatis.

AD Quartum ſic proceditur. Videtur, quod anima Chriſti non habuerit omnipotentiam reſpectu executionis propriæ voluntatis. Dicitur enim Marci 7. quod ingreſſus domum neminem voluit ſcire, & non potuit latere. Non ergo potuit in omnibus exequi propoſitum ſuæ voluntatis.

2. Præterea. Præceptum eſt ſignum voluntatis, ut in prima parte dictum eſt: (*q.* 19. *a.* 12.) Sed Dominus quædam facienda præcepit, quorum contraria acciderunt. dicitur enim Matth. 9. quod cæcis illuminatis comminatus eſt Jeſus, dicens: *Videte, ne quis ſciat: Illi autem exeuntes diffamaverunt per totam terram illam.* Non ergo in omnibus potuit exequi propoſitum ſuæ voluntatis.

3. Præterea. Id quod poteſt aliquis facere, non petit ab alio: Sed Dominus petivit a Patre orando illud quod fieri volebat. dicitur enim Lucæ 6. quod *exiit in montem orare, & erat pernoctans in oratione Dei.* Ergo non potuit exequi in omnibus propoſitum ſuæ voluntatis.

Sed Contra eſt, quod dicit Auguſt. in lib. de Quæſtionibus veteris, & novi Teſtamenti: (*qu.* 77. *in princ. to.* 4.) *Impoſſibile eſt, ut Salvatoris voluntas non impleatur; nec poteſt velle, quod ſcit fieri non debere.*

Reſpondeo dicendum, quod anima Chriſti *dupliciter* aliquid voluit. *Uno modo* quaſi per ſe implendum: Et ſic *dicendum eſt, quod quicquid voluit, potuit.* non enim conveniret ſapientiæ ejus, ut aliquid vellet per ſe facere, quod ſuæ virtuti non ſubjaceret. *Alio modo* voluit aliquid ut implendum virtute divina; ſicut reſuſcitationem proprii corporis, & alia hujuſmodi miraculoſa opera: *quæ quidem non poterat propria virtute, ſed ſecundum quod erat inſtrumentum divinitatis*, ut dictum eſt. (*art.* 2. *hu. q.*)

Ad primum ergo dicendum, quod, ſicut Aug. dicit in lib. de Quæſtionibus veteris, & novi Teſtamenti, (*loc. cit.*) *quod factum eſt, hoc voluiſſe dicendus eſt Chriſtus. Advertendum eſt enim, quod illud in finibus geſtum eſt Gentilium, quibus adhuc tempus prædicandi non erat: Ultro tamen venientes ad fidem non ſuſcipere, invidiæ erat. A ſuis ergo* no-

noluit prædicari , requiri autem ſe voluit : Et ita factum eſt. Vel poteſt dici, quod hæc voluntas Chriſti non fuit de eo quod per eam fiendum erat , ſed de eo quod erat fiendum per alios , quod non ſubjacebat humanæ voluntati ipſius . Unde in Epiſtola Agathonis Papæ , quæ eſt recepta in ſexta Synodo , (*ſc. Conſtant.* 3. *gener.* 6. *act.* 4. *a med. epiſt. tom.* 6.) legitur*: Ergone ille omnium Conditor, ac Redemptor, in terris latere volens non potuit , niſi hoc ad humanam ejus voluntatem, quam temporaliter eſt dignatus aſſumere, redigatur?*

Ad ſecundum dicendum , quod , ſicut Gregor. dicit 19. Moral. (*cap.* 14. *a princ.*) per hoc quod *Dominus præcepit taceri virtutes ſuas , ſervis ſuis ſe ſequentibus exemplum dedit, ut ipſi quidem virtutes ſuas occultari deſiderent , & tamen ut alii eorum exemplo proficiant, prodantur inviti* . Sic ergo præceptum illud deſignabat voluntatem ipſius , qui humanam gloriam refugiebat , ſecundum illud Joan. 8. *Ego gloriam meam non quæro* . Volebat tamen abſolute, præſertim ſecundum divinam voluntatem, ut publicaretur miraculum factum propter aliorum utilitatem.

Ad tertium dicendum , quod Chriſtus orabat , & pro his quæ virtute divina fienda erant , & pro his etiam quæ humana voluntate erat facturus*:* quia virtus , & operatio animæ Chriſti dependebant a Deo , qui *operatur in nobis velle , & perficere* , ut dicitur Philip. 2.

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo :* quomodo per rationem & oſtendas, & recte intelligas, merito eſſe a ſcripturis, & Aug. inſinuatum*:* quod anima Chriſti habuit omnipotentiam reſpectu executionis propriæ voluntatis. A D. Auguſt. quidem, ut *in argumen. contr.* A ſcripturis autem, ut *Sap.* 12. *Subeſt tibi* (Domine) *cum volueris, poſſe* . Licet enim principaliter, & abſolute intelligatur hoc de Chriſto, quoad voluntatem divinam : tamen ſecundario poteſt etiam de ipſo, quoad voluntatem humanam animæ ejus , intelligi . Ac ſi aperte dictum ſit . o Chriſte , qui es ſapientia Patris (de qua *c.* 7. 8.) potes facere, quæcunque volueris, ſive divina, ſive humana voluntate. Quod tamen intellige , ſervata ſemper differentiali conſideratione utriuſque voluntatis . *Secundo* vides*:* quomodo, &c.

QUÆ-

QUÆSTIO XIV.

De defectibus corporis aſſumptis a Filio Dei, in quatuor articulos diviſa.

DEinde conſiderandum eſt de defectibus, quos Chriſtus in humana natura aſſumpſit. Et *primo* de defectibus corporis, *ſecundo* de defectibus animæ.

Circa primum quæruntur quatuor.

Primo. Utrum Filius Dei aſſumere debuerit in humana natura corporis defectus.
Secundo. Utrum aſſumpſerit neceſſitatem his defectibus ſubjacendi.
Tertio. Utrum hos defectus contraxerit.
Quarto. Utrum omnes hujuſmodi defectus aſſumpſerit.

ARTICULUS I. 86

Utrum Filius Dei in humana natura aſſumere debuerit corporis defectus.

3. *d.* 15. *q.* 1. *a.* 1. & *d.* 22. *q.* 2. *a.* 1. *q.* 1. *c. Et* 4. *contr. c.* 55. & *op.* 2. *c.* 226.

AD Primum ſic proceditur. Videtur, quod Filius Dei non debuerit aſſumere humanam naturam cum corporis defectibus. Sicut enim anima unita eſt perſonaliter Verbo Dei, ita & corpus: Sed anima Chriſti habuit omnimodam perfectionem, & quantum ad gratiam, & quantum ad ſcientiam, ut ſupra dictum eſt. (*q.* 7. *a.* 9. & *q.* 9. *a.* 1.) Ergo etiam corpus ejus debuit eſſe omnibus modis perfectum, nullum in ſe habens defectum.

2. Præterea. Anima Chriſti videbat Verbum Dei ea viſione, qua Beati vident, ut ſupra dictum eſt: (*q.* 9. *a.* 2.) & ſic anima Chriſti erat beata: Sed ex beatitudine animæ glorificatur corpus. dicit enim Aug. in Epiſtola ad Dioſcorum: (*quæ eſt* 56. *ante med. tom.* 2.) ,, Tam potenti natura Deus fecit animam, ut ex ejus pleniſſima beatitudine redundet ,, etiam in inferiorem naturam, quæ eſt corpus, ,, non beatitudo quæ fruentis, & intelligentis eſt ,, propria, ſed plenitudo ſanitatis, ideſt incorruptionis vigor. ,, Corpus igitur Chriſti fuit incorruptibile, & abſque omni defectu.

3. Præ-

3. Præterea. Pœna conſequitur culpam: Sed in Chriſto non fuit aliqua culpa, ſecundum illud 1. Pet. 2. *Qui peccatum non fecit*. Ergo nec defectus corporales, qui ſunt pœnales, in eo eſſe debuerunt.

4. Præterea. Nullus ſapiens aſſumit id, quod impedit ipſum a proprio fine: Sed per hujuſmodi defectus corporales *multipliciter* videtur impediri finis Incarnationis: *Primo* quidem, quia propter hujuſmodi infirmitates homines ab ejus cognitione impediebantur, ſecundum illud Iſa. 53. „ Deſideravimus eum deſpectum, & noviſſimum virorum, virum dolorum, & ſcientem infirmitatem: & quaſi abſconditus vultus ejus, & deſpectus: unde nec reputavimus eum: „ *Secundo*, quia Sanctorum Patrum deſiderium non videtur impleri, ex quorum perſona dicitur Iſa. 51. *Conſurge, conſurge, induere fortitudinem brachium Domini*: *Tertio*, quia congruentius per fortitudinem, quam per infirmitatem videbatur & poteſtas diaboli poſſe ſuperari, & humana infirmitas poſſe ſanari. Non ergo videtur conveniens fuiſſe, quod Filius Dei humanam naturam aſſumpſerit cum corporalibus infirmitatibus, ſive defectibus.

Sed Contra eſt, quod dicitur Heb. 2. *In eo, in quo paſſus eſt ipſe, & tentatus, potens eſt & eis qui tentantur, auxiliari*: Sed ad hoc venit, ut nos adjuvaret. unde & David dicebat Pſ. 120. *Levavi oculos meos in montes, unde veniet auxilium mihi*. Ergo conveniens fuit, ut Filius Dei carnem aſſumpſerit infirmitatibus humanis ſubjacentem, ut in ea poſſit pati, & tentari, & ſic auxilium nobis ferre.

Reſpondeo dicendum, *conveniens fuiſſe, corpus aſſumptum a Filio Dei humanis infirmitatibus, & defectibus ſubjacere*. Et præcipue propter *tria*. *Primo* quidem, quia ad hoc Filius Dei, carne aſſumpta, venit in mundum, ut pro peccato humani generis ſatisfaceret: Unus autem pro peccato alterius ſatisfacit, dum pœnam pro peccato alterius debitam in ſe ſuſcipit. Hujuſmodi autem defectus corporales, ſcilicet mors, fames, ſitis, & hujuſmodi ſunt pœna peccati, quod eſt in mundum per Adam introductum, ſecundum illud Rom. 5. *Per unum hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors*. Unde conveniens fuit quantum ad finem Incarnationis, quod hujuſmodi pœnalitates in noſtra natura ſuſciperet vice noſtra, ſecundum illud Iſa. 53. *Vere languores noſtros ipſe tulit*. *Secundo* propter fidem Incarnationis adſtruendam. Cum enim natura humana non aliter eſſet nota hominibus,

bus, niſi prout hujuſmodi corporalibus defectibus ſubjacet, ſi ſine his defectibus Filius Dei humanam naturam aſſumpſiſſet, videretur non fuiſſe verus homo, nec veram carnem habuiſſe, ſed phantaſticam, ut Manichæi poſuerunt. Et ideo, ut dicitur Philip. 2. *Exinanivit ſemetipſum, formam ſervi accipiens, in ſimilitudinem hominum factus, & habitu inventus ut homo.* Unde & B. Thomas per aſpectum vulnerum eſt ad fidem revocatus, ut dicitur Joan. 20. *Tertio* propter exemplum patientiæ quod nobis exhibet, paſſiones, & defectus humanos fortiter tolerando. Unde dicitur Hebr. 12. *Suſtinuit a peccatoribus adverſus ſemetipſum contradictionem, ut non fatigemini animis veſtris deficientes.*

Ad primum ergo dicendum, quod ſatisfactio pro peccatis alterius habet quidem, quaſi materiam, pœnas quas aliquis pro peccato alterius ſuſtinet: ſed pro principio habet habitum animæ, ex quo inclinatur ad volendum ſatisfacere pro alio, & ex quo ſatisfactio efficaciam habet. non enim eſſet efficax ſatisfactio, niſi ex charitate procederet, ut infra dicetur. (*vid. Supplem. q.* 14. *a.* 2.) Et ideo oportuit, animam Chriſti perfectam eſſe quantum ad habitus ſcientiarum, & virtutum, ut haberet facultatem ſatisfaciendi, & quod corpus ejus eſſet ſubjectum infirmitatibus, ut ei ſatisfactionis materia non deeſſet.

Ad ſecundum dicendum, quod ſecundum naturalem habitudinem, quæ eſt inter animam, & corpus, ex gloria animæ redundat gloria ad corpus. Sed hæc naturalis habitudo in Chriſto ſubjacebat voluntati divinitatis ipſius, ex qua factum eſt quod beatitudo remaneret in anima, & non derivaretur ad corpus, ſed caro pateretur, quæ conveniunt naturæ paſſibili, ſecundum illud quod Damaſc. dicit, (*l.* 3. *orth. fid. c.* 15. *a med.*) quod *beneplacito divinæ voluntatis permittebatur carni pati, & operari quæ propria.*

Ad tertium dicendum, quod pœna ſemper ſequitur culpam actualem, vel originalem, *quandoque* quidem ejus qui punitur, *quandoque* autem alterius, pro quo ille qui pœnas patitur, ſatisfacit. Et ita accidit in Chriſto, ſecundum illud Iſa. 53. *Ipſe vulneratus eſt propter iniquitates noſtras, attritus eſt propter ſcelera noſtra.*

Ad quartum dicendum, quod infirmitas aſſumpta a Chriſto non impedivit finem Incarnationis, ſed maxime promovit, ut dictum eſt. (*in cor. a.*) Et quamvis per hujuſmodi infirmitates abſconderetur

ejus

ejus divinitas; manifeſtabatur tamen humanitas, quæ eſt via ad divinitatem perveniendi, ſecundum illud Rom. 5. *Acceſſum habemus per Jeſum Chriſtum ad Deum*. Deſiderabant autem antiqui Patres in Chriſto non quidem fortitudinem corporalem, ſed ſpiritualem, per quam & diabolum vicit, & humanam infirmitatem ſanavit.

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem interimas hæreſes *Juliani Halicarnaſſæi*, ut ait Gabriel Prateolus titul. *Acephali*, dicentis: Chriſti corpus ab ipſa conceptione eſſe incorruptibile. Et *Aphartodocitarum* dicentium: quod caro Chriſti, quam ex virgine aſſumpſit, ante paſſionem fuit incorruptibilis. Et nonnullorum aliorum dicentium: quod Chriſtus humanum corpus paſſibile non aſſumpſit. *Secundo* habes: quomodo per rationem oſtendas, has merito damnari a Papa *Clemente V.* in Concilio *Viennenſi*. „ Firmiter confitemur, unigenitum Dei filium humanum corpus paſſibile, & „ animam intellectivam ipſum corpus vere, per ſe, „ & eſſentialiter informantem aſſumpſiſſe ex tempore in virginali thalamo ad unitatem ſuæ perſonæ. *Hæc in Cle. de ſum. Trin. & fid. cath.* „ *Item a Papa* Eug. IV. *in Concil.* Florent. Sacroſancta Ro. Eccleſia firmiter credit, profitetur, & „ prædicat, quod unus, & idem Dei filius, & homo eſt immortalis, & æternus ex natura divinitatis :: paſſibilis, & temporalis ex conditione aſſumptæ humanitatis. Ipſum in aſſumpta humanitate ex virgine vere paſſum, vere mortuum. *Hæc* „ *in conſtitut. Concilii Flor. ſuper unione Jacobinorum*. *Item a Concilio* Epheſ. 1. *cano.* 12. Si quis „ non confitetur, Dei verbum paſſum carne, crucifixum carne, & mortem carne guſtaſſe, anathema ſit. *Et cano.* 13. Is, qui eſt ante ſæcula omnia, „ ex virgine in ipſo utero virginali carnem ſecum „ conjunxit. Sic illum dicimus paſſum eſſe, non „ quia Deus verbum in ſua natura paſſus ſit plagas, clavorum transfixiones, aut alia vulnera „ (Deus namque incorporalis extra paſſionem eſt) „ ſed quia corpus illud, quod ipſi proprium factum „ eſt, hæc ſuſtinuit: ideo hæc omnia pro nobis ipſe „ dicitur paſſus. Inerat enim in eo corpore, quod „ patiebatur, Deus, qui pati non poterat. *Hæc ibi.* „ *Item a Concilio* Toletano I. *in aſſertione fidei catholicæ contra Priſcillianiſtas*: Credimus, Fi-

„ lium Dei ex virgine Maria verum hominem ſine „ virili generatum ſemine ſuſcepiſſe: duabus dun- „ taxat naturis, ideſt, deitatis, & carnis, in unam „ convenientibus omnino perſonam. Nec imagina- „ rium corpus, aut phantaſmatis alicujus in eo fuiſ- „ ſe: ſed ſolidum, & verum. Hunc & eſuriiſſe, & „ ſitiiſſe, & doluiſſe, & fleviſſe, & omnis corporis „ injurias pertuliſſe. „ Hæc illud ibi: & approbatum eſt a Papa *Leone*. Ex his enim omnibus patet, quod Chriſtus per hoc, quod fuit verus homo, habuit corpus vere paſſibile, & corruptibile per mortem, præviosque defectus. Item merito damnari a ſymbolo fidei in ly *paſſus*, *crucifixus*, *mortuus*. Item a dictis *ſup. q.* 5. *art.* 1. 4. *appen. & q.* 1. *art.* 1. *appen.* Item a Veritatibus Aureis ſuper totam legem veterem, *Deut.* 9. *q. concl.* 7. *Tertio* vides: quomodo, &c.

ARTICULUS II. 87

Utrum Chriſtus neceſſitatem his defectibus ſubjacendi aſſumpſerit.

Inf. q. 15. *a.* 5. *ad* 1. *Et* 3. *d.* 15. *q.* 1. *a.* 1.

AD Secundum ſic proceditur. Videtur, quod Chriſtus non ex neceſſitate his defectibus ſubjacuerit. Dicitur enim Iſa. 53. *Oblatus eſt, quia ipſe voluit:* & loquitur de oblatione ad paſſionem: Sed voluntas opponitur neceſſitati. Ergo Chriſtus non ex neceſſitate ſubjacuit corporalibus defectibus.

2. Præterea. Damaſc. dicit in 3. lib. (*orth. fid. c.* 20. *in fi.*) *Nihil coactum in Chriſto conſideratur, ſed omnia voluntaria*: Sed quod eſt voluntarium, non eſt neceſſarium. Ergo hujuſmodi defectus non fuerunt ex neceſſitate in Chriſto.

3. Præterea. Neceſſitas infertur ab aliquo potentiori: Sed nulla creatura eſt potentior, quam anima Chriſti, ad quam pertinebat proprium corpus conſervare. Ergo hujuſmodi defectus, ſeu infirmitates non fuerunt in Chriſto ex neceſſitate.

Sed Contra eſt, quod Apoſtolus dicit Rom. 8. *Miſit Deus Filium ſuum in ſimilitudinem carnis peccati*; Sed conditio carnis peccati eſt, quod habeat neceſſitatem moriendi, & ſuſtinendi alias hujuſmodi paſſiones. Ergo talis neceſſitas ſuſtinendi hos defectus fuit in carne Chriſti.

Reſpondeo dicendum, quod *duplex* eſt neceſſitas. *Una* quidem coactionis, quæ fit ab agente extrinſe-

co.

co: Et hæc quidem neceſſitas contrariatur & naturæ, & voluntati; quorum utrumque eſt principium intrinſecum. *Alia* autem eſt neceſſitas naturalis, quæ conſequitur principia naturalia, puta formam; ſicut neceſſarium eſt ignem calefacere: vel materiam; ſicut neceſſarium eſt corpus ex contrariis compoſitum diſſolvi.

„ Secundum igitur hanc neceſſitatem, quæ conſe-„ quitur materiam, corpus Chriſti ſubjectum fuit „ neceſſitati mortis, & aliorum hujuſmodi defectuum: „ *quia*, *ſicut dictum eſt*, (*a. præc. ad* 2.) bene-„ placito divinæ voluntatis carni Chriſti permitte-„ batur agere, & pati quæ propria. „ Hæc autem neceſſitas cauſatur ex principiis carnis humanæ, ut dictum eſt. (*hic ſup.*) Si autem loquamur de neceſſitate coactionis, ſecundum quidem quod repugnat naturæ corporali, ſic iterum *corpus Chriſti ſecundum conditionem propriæ naturæ neceſſitati ſubjacuit & clavi perforantis*, *& flagelli percutientis*: Secundum vero quod neceſſitas talis repugnat voluntati, manifeſtum eſt quod „ in Chriſto non fuit „ neceſſitas horum defectuum, neque per reſpectum „ ad divinam voluntatem, neque per reſpectum ad „ voluntatem humanam Chriſti abſolute, prout ſe-„ quitur rationem deliberantem, ſed ſolum ſecun-„ dum naturalem motum voluntatis; „ prout ſcilicet natutaliter refugit mortem, & etiam corporis nocumenta.

Ad primum ergo dicendum, quod Chriſtus dicitur *oblatus*, *quia voluit*, & voluntate divina, & voluntate humana deliberata: licet mors eſſet contra naturalem motum voluntatis humanæ, ut Damaſc. dicit. (*lib.* 3. *orth. fid. cap.* 23. *& cap.* 24. *in fin.*)

Ad ſecundum patet reſponſio ex dictis. (*in cor.*)

Ad tertium dicendum, quod nihil fuit potentius, quam anima Chriſti abſolute: Nihil tamen prohibet, aliquid fuiſſe potentius quantum ad hunc effectum; ſicut clavus ad perforandum. Et hoc dico, ſecundum, quod anima Chriſti conſideratur ſecundum propriam naturam, & virtutem.

APPENDIX.

Ex art. habes *primo*: quomodo per rationem & oſtendas, & recte intelligas, merito inſinuatum eſſe a ſcripturis, & Conciliis: quod in Chriſto fuit neceſſitas ſuſtinendi defectus corporales. A ſcripturis quidem per hoc: quod dicitur Ro. 8. *miſit Deus*, &c.

&c. ut cum diſcurſu ponitur *in arg. cont.* Item Lucæ 24. *Oportuit Chriſtum pati*. Per hoc enim monſtratur: quod Chriſtus non ſolum ſuſtinuit paſſiones corporales, ſed etiam ex neceſſitate ſuſtinuit. A conciliis autem univerſalib. 4. 5. 6. inſinuatur idem, ſic. *Conſonanter omnes docemus: Chriſtum, ſecundum humanitatem, per omnia nobis ſimilem abſque peccato*. Hæc in conſtit. Concil. *Florent.* ſuper unione Armenorum. Si enim ipſe eſt ſimilis nobis per omnia: utique cum nos de neceſſitate patiamur defectus iſtos, ſequitur aperte: quod & ipſe habuit neceſſitatem ſuſtinendi tales defectus, adeo, quod Chriſtus pro nobis non tantum voluntarie aſſumpſit defectus corporales: ſed etiam neceſſitatem patiendi defectus hujuſmodi. Abſque peccato tamen, inquit Concilium: &, quia patiendo prædictam neceſſitatem nunquam ullo modo peccavit: &, quia neque illos defectus, neque ullam neceſſitatem contraxerit, ad differentiam noſtri. *Secundo* vides: quomodo ex his viciſſim Angelica doctrina declaretur, & confirmetur.

ARTICULUS III. 88

Utrum Chriſtus defectus corporales contraxerit.

3. *d.* 15. *q.* 1. *a.* 3. & *d.* 21. *q.* 2. *ar.* 2. *c.* & *opuſc.* 2. *c.* 226.

AD Tertium ſic proceditur. Videtur, quod Chriſtus defectus corporales contraxerit. Illud enim contrahere dicimur, quod ſimul cum natura ex origine trahimus: Sed Chriſtus ſimul cum natura humana defectus, & infirmitates corporales per ſuam originem traxit a matre, cujus caro hujuſmodi defectibus ſubjacebat. Ergo videtur, quod hos defectus contraxerit.

2. Præterea. Id quod ex principiis naturæ cauſatur, ſimul cum natura trahitur; & ita contrahitur: Sed hujuſmodi pœnalitates cauſantur ex principiis naturæ humanæ. Ergo eas Chriſtus contraxit.

3. Præterea. Secundum hujuſmodi defectus Chriſtus aliis hominibus ſimilatur, ut dicitur Heb. 2. Sed alii homines hujuſmodi defectus contrahunt. Ergo videtur, quod etiam Chriſtus hujuſmodi defectus contraxerit.

Sed Contra eſt, quod hujuſmodi defectus contrahuntur ex peccato, ſecundum illud Rom. 5. *Per u-*

num

num hominem peccatum intravit in hunc mundum, & per peccatum mors: Sed in Chriſto non habuit locum peccatum. Ergo hujuſmodi defectus Chriſtus non contraxit.

Reſpondeo dicendum, quod in verbo contrahendi intelligitur ordo effectus ad cauſam, ut ſcilicet illud dicatur contrahi, quod ſimul cum ſua cauſa ex neceſſitate trahitur. Cauſa autem mortis, & horum defectuum in humana natura eſt peccatum: quia *per peccatum mors intravit in hunc mundum*, ut dicitur Rom. 5. Et ideo illi proprie dicuntur hos defectus contrahere, qui ex debito peccati hos defectus incurrunt. Chriſtus autem hos defectus non habuit ex debito peccati: quia, ut Auguſtinus dicit exponens illud Joan. 3. *Qui de ſurſum venit, ſuper omnes eſt*, (hab. in Gloſ. ord.) *de ſurſum venit Chriſtus*, *ideſt de altitudine naturæ humanæ, quam habuit ante peccatum primi hominis*. Accepit enim naturam humanam abſque peccato in illa puritate, in qua erat in ſtatu innocentiæ: Et ſimili modo potuiſſet aſſumere humanam naturam abſque defectibus. Sic igitur patet, quod *Chriſtus non contraxit hos defectus*, *quaſi ex debito peccati eos ſuſcipiens*, *ſed ex propria voluntate*.

Ad primum ergo dicendum, quod caro Virginis concepta fuit in orignali peccato. & ideo hos defectus contraxit. Sed caro Chriſti ex Virgine aſſumpſit naturam abſque culpa: Et ſimiliter potuiſſet naturam aſſumere abſque pœna: Sed voluit ſuſcipere pœnam propter opus noſtræ redemptionis implendum, ut dictum eſt. (*ar. 1. hu. q.*) Et ideo habuit hujuſmodi defectus, non contrahendo, ſed voluntarie aſſumendo.

Ad ſecundum dicendum, quod cauſa mortis, & aliorum corporalium defectuum in humana natura eſt *duplex*. *Una* quidem remota, quæ accipitur ex parte principiorum materialium humani corporis, inquantum eſt ex contrariis compoſitum. Sed hæc cauſa impediebatur per originalem juſtitiam. Et ideo *proxima* cauſa mortis, & aliorum defectuum eſt peccatum, per quod ſubtracta eſt originalis juſtitia. Et propter hoc quia Chriſtus fuit ſine peccato, dicitur non contraxiſſe hujuſmodi defectus, ſed voluntarie aſſumpſiſſe.

Ad tertium dicendum, quod Chriſtus in hujuſmodi defectibus aſſimilatus eſt aliis hominibus quantum ad qualitatem defectuum, non autem quantum ad cauſam. Et ideo Chriſtus non contraxit hujuſmodi defectus, ſicut alii.

APPENDIX.

EX art. habes *primo* : quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a ſcripturis, Symbolo, & Concilio inſinuatum, quod Chriſtus non contraxit defectus corporales. A ſcripturis quidem Rom. 5. *Per*, &c. ut *in arg. cont.* Item per hoc, quod dicitur Hebr. 4. *Tentatum per omnia abſque peccato* : & cap. 7. *Sanctus, innocens, impollutus, ſegregatus a peccatoribus*. Ex eo enim, quod Chriſtus ſine peccato fuiſſe oſtenditur ab Apoſtolo, Theologis ſcholaſticis concludendum firmiter relinquitur, quod ipſe corporales defectus non contraxit. Vide *corp. & artic.* 2. *append. circa fin.* A Concilio autem *Florenti.* inſinuatur ſic. *Sacroſancta Romana Eccleſia firmiter credit, profitetur, & docet, quod Chriſtus ſine peccato conceptus, natus, & mortuus humani generis hoſtem, peccata noſtra delendo, ſolus ſua morte proſtravit*. Hæc in conſtitutio. *Eugenii IV.* in Concil. *Florent.* ſuper unione Jacobinorum. Ergo ſecundum Concilium omnes præter Chriſtum corporales defectus contraxerunt, quoniam ſolum ipſum dicit ſine peccato conceptum, ut ibi patet. A Symbolo etiam fidei idem innuitur ſic. *Qui conceptus eſt de Spirituſancto*. Nam ad hoc, quod quis contrahat vel actu, vel in debito peccatum originale, & conſequenter ſic, vel ſic contrahat corporales defectus, exigitur, quod ab Adam derivetur non tantum ſecundum corpulentam ſubſtantiam, ſed etiam ſecundum ſeminalem rationem, 1. 2. *q.* 81. *ar.* 3. 4. id, quod non ſit in eo, qui concipitur de Spirituſancto. *Secundo* vides: quomodo, &c.

ARTICULUS IV. 89

Utrum Chriſtus omnes defectus corporales hominum aſſumere debuerit.

Sup. q. 12. *art.* 4. *ad* 3. *& inf. q.* 15. *a.* 1. *c. & q.* 46. *a.* 5. *ad* 1. *Et* 3. *d.* 15. *q.* 1. *a.* 2. *& d.* 22. *q.* 2. *a.* 1. *q.* 1. *corp. &* 4. *cont. c.* 55. *n.* 11. *& opuſc.* 2. *c.* 226. *&* 238.

AD Quartum ſic proceditur. Videtur, quod Chriſtus omnes defectus corporales hominum aſſumere debuerit. Dicit enim Damaſcenus, (*l.* 3. *orth. fid. c.* 6. *circ. med. & c.* 18. *parum a princ.*) *Quod eſt inaſſumptibile, eſt incurabile*: Sed Chriſtus venerat omnes.

omnes defectus noſtros curare. Ergo omnes defectus noſtros aſſumere debuit.

2. Præterea. Dictum eſt, (*a.* 1. *hu. q.*) quod ad hoc quod Chriſtus pro nobis ſatisfaceret, debuit habere habitus perfectivos in anima, & defectus in corpore: Sed Chriſtus ex parte animæ aſſumpſit plenitudinem omnis gratiæ. Ergo ex parte corporis debuit aſſumere omnes defectus.

3. Præterea. Inter omnes defectus corporales præcipuum locum tenet mors: Sed Chriſtus mortem aſſumpſit. Ergo multo magis omnes alios defectus aſſumere debuit.

Sed Contra eſt, quod contraria non poſſunt ſimul fieri in eodem: Sed quædam infirmitates ſunt ſibiipſis contrariæ, utpote ex contrariis principiis cauſatæ. Ergo non potuit eſſe, quod Chriſtus omnes infirmitates humanas aſſumeret.

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut dictum eſt, (*art.* 1. *&* 2. *hu. q.*) Chriſtus defectus humanos aſſumpſit ad ſatisfaciendum pro peccato humanæ naturæ; ad quod requirebatur, quod haberet perfectionem ſcientiæ, & gratiæ in anima. Illos ergo defectus Chriſtus aſſumere debuit, qui conſequuntur ex peccato communi totius naturæ, nec tamen repugnant perfectioni ſcientiæ, & gratiæ. *Sic igitur non fuit conveniens, ut omnes defectus, ſeu infirmitates humanas aſſumeret.* Sunt enim *quidam* defectus, qui repugnant perfectioni ſcientiæ, & gratiæ: ſicut ignorantia, pronitas ad malum, & difficultas ad bonum. *Quidam* autem defectus ſunt, qui non conſequuntur communiter totam humanam naturam propter peccatum primi parentis, ſed cauſantur in aliquibus hominibus ex quibuſdam particularibus cauſis: ſicut lepra, & morbus caducus, & alia hujuſmodi: Qui quidem defectus *quandoque* cauſantur ex culpa hominis, puta ex inordinato victu: *quandoque* autem ex defectu virtutis formativæ: Quorum neutrum convenit Chriſto: quia & caro ejus de Spiritu ſancto concepta eſt, qui eſt infinitæ ſapientiæ, & virtutis, errare, & deficere non potens: & ipſe nihil inordinatum in regimine ſuæ vitæ exercuit. Sunt autem *tertii* defectus, qui in omnibus hominibus communiter inveniuntur ex peccato primi parentis: ſicut mors, fames, ſitis, & alia hujuſmodi. Et hos defectus omnes Chriſtus ſuſcepit, quos vocat Damaſcenus (*l.* 1. *orth. fid. c.* 14. *in fi. &* *l.* 3. *cap.* 20.) *naturales, & indetractibiles paſſiones:* Naturales quidem, quia conſequuntur communiter totam naturam humanam: Indetracti-

biles autem, quia defectum ſcientiæ, & gratiæ non important.

Ad primum ergo dicendum, quod omnes particulares defectus hominum cauſantur ex corruptibilitate, & paſſibilitate corporis, ſuperadditis quibuſdam particularibus cauſis. Et ideo cum Chriſtus curaverit paſſibilitatem, & corruptibilitatem corporis noſtri, per hoc quod eam aſſumpſit, ex conſequenti omnes alios defectus curavit.

Ad ſecundum dicendum, quod plenitudo omnis gratiæ, & ſcientiæ animæ Chriſti ſecundum ſe debebatur ex hoc ipſo, quod erat a Verbo Dei aſſumpta. Et ideo abſolute omnem plenitudinem ſapientiæ & gratiæ Chriſtus aſſumpſit. Sed defectus noſtros diſpenſative aſſumpſit, ut pro peccato noſtro ſatisfaceret, non quia ei ſecundum ſe competerent. Et ideo non oportuit, quod omnes aſſumeret, ſed ſolum illos qui ſufficiebant ad ſatisfaciendum pro peccato totius humanæ naturæ.

Ad tertium dicendum, quod mors in omnes homines devenit ex peccato primi parentis; non autem quidam alii defectus, licet ſint morte minores. Unde non eſt ſimilis ratio.

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo:* quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a ſcripturis inſinuatum, quod Chriſtus non aſſumpſit omnes defectus corporales. Ut per hoc, quod dicitur 2. Cor. 8. *Chriſtus pro nobis egenus factus eſt*. Sicut enim ex eo, quod pro nobis, ideſt ad ſatisfaciendum pro nobis, defectum hunc, ſcilicet egeſtatem aſſumpſit, oſtenditur a ſimili, quod omnes defectus ad talem ſatisfactionem valentes aſſumpſit; ita ex eodem, tanquam ab oppoſitis, cooſtenditur, quod defectus ad hujuſmodi ſatisfactionem non facientes non aſſumpſit. Dixi ly *pro nobis*, ideſt, ad ſatisfaciendum pro nobis, quia Apoſtoli contextus expoſitionem hanc ſubminiſtrat. Sic enim ſequitur, *ut illius inopia nos divites eſſemus*. Quod quidem principaliter intelligendum eſt de ſatisfactione Chriſti pro peccatis noſtris: quoniam ſcilicet tali via facti ſumus vere divites. Nam ſolæ divitiæ veræ ſunt, quæ mentis noſtræ inopiam expellunt, quæ nos virtutibus divites faciunt, ut patet ex Div. Gregorii *homil. ſuper Luc. capitul.* 8. Dixi ly *principaliter:* quia minus principaliter de divitiis materialibus poteſt etiam intelligi, ſed hoc non facit ad articuli hujus propoſitum.

Se-

Secundo vides : quomodo ex iis bene penſatis , & applicatis , doctrina præſens Angelica viciſſim declaretur , atque confirmetur .

QUÆSTIO XV.

De defectibus animæ a Chriſto aſſumptis , in decem articulos diviſa .

DEinde conſiderandum eſt de defectibus pertinentibus ad animam .

Et circa hoc quæruntur decem .

Primo . Utrum in Chriſto fuerit peccatum .
Secundo . Utrum in eo fuerit fomes peccati .
Tertio . Utrum in eo fuerit ignorantia .
Quarto . Utrum anima ejus fuerit paſſibilis .
Quinto . Utrum in eo fuerit dolor ſenſibilis .
Sexto . Utrum in eo fuerit triſtitia .
Septimo . Utrum in eo fuerit timor .
Octavo . Utrum in eo fuerit admiratio .
Nono . Utrum in eo fuerit ira .
Decimo . Utrum ſimul fuerit viator , & comprehenſor .

ARTICULUS I. 90

Utrum in Chriſto fuerit peccatum .

Inf. q. 31. a. 7. Et 3. d. 6. q. 1. cor. fi. & d. 12. q. 2. per tot. & quol. 4. q. 11. art. 1.

AD Primum ſic proceditur . Videtur , quod in Chriſto fuerit peccatum . Dicitur enim in Pſal. 21. *Deus , Deus meus , reſpice in me : quare me dereliquiſti? longe a ſalute mea verba delictorûm meorum :* Sed hæc verba dicuntur ex perſona ipſius Chriſti , ut patet ex hoc quod ipſe ea in cruce protulit . Ergo videtur , quod in Chriſto fuerint delicta .

2. Præterea . Rom. 5. dicit Apoſtolus , quod *in Adam omnes peccaverunt* ; quia ſcilicet in eo originaliter fuerunt : Sed Chriſtus etiam originaliter fuit in Adam . Ergo in eo peccavit .

3. Præterea . Apoſtolus dicit Hebr. 2. quod *in eo , in quo Chriſtus paſſus eſt , & tentatus , potens eſt & his qui tentantur , auxiliari* : Sed maxime

indigebamus auxilio ejus contra peccatum. Ergo videtur quod in eo fuerit peccatum.

4. Præterea. 2. ad Cor. 5. dicitur, quod Deus *eum, qui non noverat peccatum*, ſcilicet Chriſtum, *pro nobis peccatum fecit*: Sed illud vere eſt, quod a Deo factum eſt. Ergo in Chriſto vere fuit peccatum.

5. Præterea. Sicut Auguſtinus dicit in libro de agone Chriſtiano, (*c.* 11. *in fi. to.* 3.) *in homine Chriſto ſe nobis ad exemplum vitæ præbuit Filius Dei*: Sed homo indiget exemplo non ſolum ad recte vivendum, ſed etiam ad hoc quod pœniteat de peccatis. Ergo videtur, quod in Chriſto debuerit eſſe peccatum, ut de peccatis pœnitendo, pœnitentiæ nobis daret exemplum.

Sed Contra eſt, quod ipſe dicit Joan. 8. *Quis ex vobis arguet me de peccato?*

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut ſupra dictum eſt, (*art.* 1. *&* 2. *hu. qu.*) Chriſtus ſuſcepit defectus noſtros, ut pro nobis ſatisfaceret, & ut veritatem humanæ naturæ comprobaret, & ut nobis fieret exemplum virtutis. Secundum quæ *tria* manifeſtum eſt, quod defectum peccati aſſumere non debuit. *Primo* quidem, quia peccatum nihil operatur ad ſatisfactionem: quinimmo virtutem ſatisfactionis impedit; quia, ut dicitur Eccl. 34. *dona iniquorum non probat Altiſſimus*. *Similiter* etiam ex peccato non demonſtratur veritas humanæ naturæ: quia peccatum non pertinet ad humanam naturam, cujus Deus eſt cauſa; ſed magis eſt contra naturam, per ſeminationem diaboli introductum, ut Damaſcenus dicit. (*lib.* 2. *orth. fid. c.* 30. *ante med. &* *l.* 3. *c.* 20.) *Tertio*, quia peccando exemplum virtutis præbere non potuit, cum peccatum contrarietur virtuti. *Et ideo Chriſtus nullo modo aſſumpſit defectum peccati, nec originalis, nec actualis*, ſecundum illud quod dicitur 1. Pet. 2. *Qui peccatum non fecit*.

Ad primum ergo dicendum, quod, ſicut Damaſcenus dicit in 3. lib. (*orth. fid. ca.* 25.) *dupliciter* dicitur aliquid de Chriſto: *Uno modo* ſecundum proprietatem naturalem, & hypoſtaticam: ſicut dicitur, quod Deus factus eſt homo, & quod paſſus eſt pro nobis: *Alio modo* ſecundum proprietatem perſonalem, & habitudinalem: prout ſcilicet aliqua dicuntur de ipſo in perſona noſtra, quæ ſibi ſecundum ſe nullo modo conveniunt. Unde & inter ſeptem regulas Ticonii, quas Auguſtinus ponit in 3. de doctr. Chriſt. (*c.* 31. *tom.* 3.) *prima ponitur de*

Domi-

Domino, *& ejus corpore*, cum ſcilicet *Chriſti*, *& Eccleſiæ una perſona æſtimatur*. Et ſecundum hoc Chriſtus ex perſona membrorum ſuorum loquens dicit Pſal. 21. *Verba deliſtorum meorum*, non quod in ipſo capite delicta fuerint.

Ad ſecundum dicendum, quod, ſicut dicit Auguſtin. 10. ſuper Geneſ. ad lit. (*c.* 19. *&* 20. *tom.* 3.) non eodem omni modo Chriſtus fuit in Adam, & in aliis Patribus, quo nos ibi fuimus. Nos enim fuimus in Adam ſecundum ſeminalem rationem, & ſecundum corpulentam ſubſtantiam; quia ſcilicet, ut ipſe ibidem dicit, „ cum ſit in ſemine & viſi-„ bilis corpulentia, & inviſibilis ratio, utrumque „ cucurrit ex Adam: Sed Chriſtus viſibilem carnis „ ſubſtantiam de carne Virginis ſumpſit: ratio ve-„ ro conceptionis ejus non a ſemine virili, ſed lon-„ ge aliter, ac deſuper venit: „ Unde non fuit in Adam ſecundum ſeminalem rationem, ſed ſolum ſecundum corpulentam ſubſtantiam. Et ideo Chriſtus non accepit active ab Adam humanam naturam, ſed ſolum materialiter, active vero a Spiritu ſancto: ſicut & ipſe Adam materialiter ſumpſit corpus ex limo terræ, active autem a Deo. Et propter hoc Chriſtus non peccavit in Adam, in quo fuit ſolum ſecundum materiam.

Ad tertium dicendum, quod Chriſtus ex ſua tentatione, & paſſione nobis auxiliatus eſt, pro nobis ſatisfaciendo: Sed peccatum non cooperatur ad ſatisfactionem, ſed magis ipſam impedit, ut dictum eſt. (*in corp. a. & qu.* 4. *a.* 6. *ad* 2.) Et ideo non oportuit, quod peccatum in ſe haberet, ſed omnino eſſet purus a peccato: alioquin pœna, quam ſuſtinuit, fuiſſet ſibi debita pro proprio peccato.

Ad quartum dicendum, quod Deus fecit Chriſtum peccatum, non quidem ut in ſe peccatum haberet, ſed quia fecit eum hoſtiam pro peccato, ſicut & Oſeæ 4. dicitur: *Peccata populi mei comedent*, ſcilicet Sacerdotes, qui ſecundum legem comedebant hoſtias pro peccato oblatas. Et ſecundum hunc modum dicitur Iſai. 53. quod *Dominus poſuit in eo iniquitatem omnium*: quia ſcil. eum tradidit, ut eſſet hoſtia pro peccatis omnium hominum: Vel fecit eum peccatum, ideſt habentem ſimilitudinem carnis peccati, ut dicitur Rom. 8. Et hoc propter corpus paſſibile, & mortale, quod aſſumpſit.

Ad quintum dicendum, quod pœnitens laudabile exemplum dare poteſt, non ex eo quod peccavit, ſed in hoc quod voluntarie pœnam ſuſtinet pro peccato. Unde Chriſtus dedit maximum exemplum pœnitentibus

nitentibus, dum non pro peccato proprio, ſed pro peccatis aliorum voluit pœnam ſubire.

APPENDIX.

Ex art. habes *primo*: quomodo per rationem interimas hæreſes *Phariſæorum*, ſeu *Judæorum* dicentium, ut paſſim refertur in Euangelio: quod Jeſus Nazarenus erat ſeductor, non cuſtodiens ſabbatum, habens dæmonium, Samaritanus, homo vorax, potator vini, amicus publicanorum, & ſimilia. Per horum enim ſingula affirmare intendebant illud, quod aliquando ipſimet verbatim expreſſerunt *Joa. 9.* ſcilicet quod ille eſſet peccator. *Secundo* habes: quomodo per rationem & directam, & indirectam, ſic ſemper in appendicum ſimilibus locis intelligitur, directa vero ponitur in corpore: indirecta autem vocatur ſolutio argumentorum, oſtendas, hæreſes prædictas merito damnari a 1. Pet. 2. *Qui peccatum non fecit, nec dolus inventus eſt in ore ejus*. Item ab Heb. 4. *Tentatum per omnia abſque peccato*. Item a Joan. 8. *Quis ex vobis arguet me*, ſcilicet rationabiliter, *de peccato?* Ad cujus expoſitionem dicit B. Greg. ibi in hom. „ Non dedignatur, „ ex ratione oſtendere ſe peccatorem non eſſe, qui „ ex virtute divinitatis poterat peccatores juſtifica„ re. *Item a Jo.* 1. Ecce Agnus Dei: ecce, qui tol„ lit peccata mundi. *Pro cujus captu facit D. Chryſ.* „ *in hom. ſuper Matth.* 3. *dicens*: Quia illud erat „ baptiſma pœnitentiæ, & in accuſationem pecca„ torum inducebat, ne quis putaret, quod & Chri„ ſtus tali propoſito ad Jordanem veniret, Joannes „ præmonuit hoc, agnum certe illum, ac redem„ ptorem vocando, ab omni immunem, quod in „ toto erat orbe, peccato. Qui enim cuncta huma„ ni generis poterat peccata delere, abſque omni „ erat ipſe peccati delicto. *Item ab Heb.* 7. talis „ decebat, ut nobis eſſet Pontifex, ſanctus, inno„ cens, impollutus, ſegregatus a peccatoribus. *Item* „ *a Joan.* 14. Venit princeps mundi hujus, & in „ me non habet quicquam. „ Hoc eſt. In me non eſt peccatum. Tanto enim plus, & minus in aliquo diabolus habet quicquam, quanto plus, vel minus aliquis eſt peccator. Signum ergo certum, quod nullum ſit peccatum in aliquo, eſt hoc, quando ſcilicet diabolus in eo non habet quicquam. Item a Joan. 8. *Quæ placita ſunt ei, facio ſemper*. Per hoc enim monſtratur, & quod Chriſtus, inquantum homo, ſemper ex obedientia ad patrem meretur,

& conſequenter a fortiori commonſtratur, quod Chriſtus numquam peccat. *Tertio* igitur habes: illud eſſe hæreticum, quod quidam *Aug. de Roma* dixit, videlicet, quod Chriſtus quotidie peccat, & ex quo fuit Chriſtus, ſemper peccavit. Quamvis autem hoc ſuum dictum idem Aug. tamquam defendendo afferat, ſe non intelligere de Chriſto capite eccleſiæ, ſed de membris eccleſiæ, quæ cum Chriſto capite unum ſunt: hoc, inquam, defenſorium ſuum non tollit errorem. *Quarto* conſequenter habes: quomodo per rationem oſtendas, hoc merito damnari a Concil. *Baſil.* pro tempore, quo erat validum, ſcilicet, de anno 1435. Concilium enim ipſum ſeſſ. 22. ait. „ Quendam libellum editum ab Aug. de „ Roma Archiepiſcopo Nazareno, cujus primus tra- „ ctatus de ſacramento divinitatis, *&c.* Secundus de „ Chriſto capite, *&c.* Alius de charitate Chriſti „ circa electos, *&c.* tamquam non ſanam, ſed er- „ roneam in fide doctrinam continentem cum ſuis „ defenſoriis hæc ſancta Synodus damnat, & repro- „ bat, & potiſſimum ſcandaloſam aſſertionem erro- „ neam in fide, in ipſo libello contentam, ſcilicet, „ Chriſtus quotidie peccat, & ex quo fuit Chriſtus, „ quotidie peccavit. Quamvis pro capite eccleſiæ „ Chriſto dicat, ſe non intelligere, ſed ad membra „ ſua, quæ cum Chriſto capite unum eſſe Chriſtum „ aſſeruit, intelligentiam ejus eſſe referendam di- „ cat. „ Hæc ibi. Contra ejuſdem errores in fide, & hunc, & nonnullos alios, vide etiam Cardinal. Turrecrem. in Summa de Eccleſ. *lib.* 1. *c.* 68. De valore, & invaliditate prædicti Concil. vide ſup. *q.* 8. *art.* 3. *appen.* & *q.* 10. *ar.* 1. *appen.* maxime bullam Papæ *Nicolai* ibi, & citatum locum Compen. *Alb. Mag. cum ſchol. Quinto* vides: quomodo ex iis bene penſatis, & applic. doctrina præſens Angelica viciſſim declaretur, atque confirmetur.

ARTICULUS II. 91

Utrum in Chriſto fuerit fomes peccati.

Inf. q. 27. *a.* 3. *c. & ad* 1. *Et* 3. *d.* 17. *ar.* 1. *q.* 2. *ad* 4. *& op.* 2. *c.* 226.

AD Secundum ſic proceditur. Videtur, quod in Chriſto fuerit fomes peccati. Ab eodem enim principio derivatur fomes peccati, & paſſibilitas corporis, ſive mortalitas; ſcil. ex ſubtractione originalis juſtitiæ, per quam ſimul inferiores vires animæ ſub-

ſubdebantur rationi, & corpus animæ: Sed in Chriſto fuit paſſibilitas corporis, & mortalitas. Ergo etiam in eo fuit fomes peccati.

2. Præterea. Sicut Damaſcenus dicit in 3. lib. (*orth. fid. c.* 14. *& c.* 15. *a med.*) *beneplacito divinæ voluntatis permittebatur carni Chriſti pati, & operari quæ propria:* Sed proprium eſt carni, ut concupiſcat delectabilia ſibi. Cum igitur nihil aliud ſit fomes, quam concupiſcentia, ut dicitur in Gloſſ. Rom. 7. (*interl. & ord. ſup. illud, Nam concupiſcentiam neſciebam*) videtur, quod in Chriſto fuerit fomes peccati.

3. Præterea. Ratione fomitis peccati *caro concupiſcit adverſus ſpiritum*, ut dicitur Galat. 5. Sed tanto ſpiritus oſtenditur fortior, & magis dignus corona, quanto magis ſuperat hoſtem, ſcil. concupiſcentiam carnis, ſecundum illud 2. ad Timoth. 2. *Non coronabitur, niſi qui legitime certaverit:* Chriſtus autem habuit fortiſſimum, & victorioſiſſimum ſpiritum, & maxime dignum corona, ſecundum illud Apoc. 6. *Data eſt ei corona, & exivit vincens, ut vinceret.* Videtur ergo, quod in Chriſto maxime debuerit eſſe fomes peccati.

Sed Contra eſt, quod dicitur Matth. 1. *Quod in ea natum eſt, de Spiritu ſancto eſt*: Sed Spiritus ſanctus excludit peccatum, & inclinationem peccati, quæ importatur nomine fomitis. Ergo in Chriſto non fuit fomes peccati.

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut ſupra dictum eſt, (*q.* 7. *a.* 2. *&* 9.) Chriſtus perfectiſſime habuit gratiam, & omnes virtutes. Virtus autem moralis, quæ eſt in irrationali parte animæ, eam facit eſſe rationi ſubjectam, & tanto magis, quanto perfectior fuerit virtus; ſicut temperantia concupiſcibilem, & fortitudo, & manſuetudo iraſcibilem, ut in ſecunda parte dictum eſt. (1. 2. *qu.* 56. *a.* 4.) Ad rationem autem fomitis pertinet inclinatio ſenſualis appetitus in id, quod eſt contra rationem. Sic igitur patet, quod quanto virtus in aliquo fuerit magis perfecta, tanto magis in eo debilitatur vis fomitis. Cum igitur in Chriſto fuerit virtus ſecundum perfectiſſimum gradum, *conſequens eſt quod in eo fomes peccati non fuerit;* cum etiam iſte defectus non ſit ordinabilis ad ſatisfaciendum, ſed potius inclinet ad contrarium ſatisfactioni.

Ad primum ergo dicendum, quod inferiores vires pertinentes ad ſenſibilem appetitum naturaliter ſunt obedibiles rationi; non autem vires corporales, vel humorum corporalium, vel etiam ipſius animæ vegetabilis, ut patet in 1. Eth. (*c. ult. tom.* 5.) Et ideo per-

perfectio virtutis, quæ eſt ſecundum rationem rectam, non excludit paſſibilitatem corporis; excludit autem fomitem peccati; cujus ratio conſiſtit in reſiſtentia ſenſualis appetitus ad rationem.

Ad ſecundum dicendum, quod caro naturaliter concupiſcit id, quod eſt ſibi delectabile concupiſcentia appetitus ſenſitivi: Sed caro hominis, qui eſt animal rationale, hoc concupiſcit ſecundum modum, & ordinem rationis. Et hoc modo caro Chriſti concupiſcentia appetitus ſenſitivi naturaliter appetebat eſcam, & potum, & ſomnum, & alia, quæ ſecundum rectam rationem appetuntur, ut patet per Damaſc. in 3. lib. (*orth. fid. c.* 14. *ante med.*) Ex hoc autem non ſequitur, quod in Chriſto fuerit fomes peccati, qui importat concupiſcentiam delectabilium præter ordinem rationis.

Ad tertium dicendum, quod fortitudo ſpiritus aliqualis oſtenditur ex hoc, quod reſiſtit concupiſcentiæ carnis ſibi contrariantis: Sed major fortitudo ſpiritus oſtenditur, ſi per ejus virtutem totaliter caro comprimatur, ne contra ſpiritum concupiſcere poſſit. Et ideo hoc competebat Chriſto, cujus ſpiritus ſummum fortitudinis gradum attigerat: Et licet non ſuſtinuerit impugnationem interiorem ex parte fomitis: ſuſtinuit tamen exteriorem impugnationem ex parte mundi, & diaboli, quos ſuperando victoriæ coronam promeruit.

A P P E N D I X.

Ex art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a ſcripturis inſinuatum, quod in Chriſto non fuit fomes peccati. Ut per illud, quod dicitur Matth. 1. *Quod in ea*, &c. ut cum diſcurſu ponitur *in arg. cont.* Pro cujus captu notabis: quod fomes eſt aliquid, quaſi effectus, ſive quædam reliquia peccati originalis, & propterea conceptionem non de Spiritu ſancto, ſed de ſemine virili præſupponens, per quam contrahitur peccatum originale, 1. 2. *q.* 81. *ar.* 1. 4. Cum igitur dicere, Chriſtum eſſe conceptum ex ſemine virili, ſit hæreſis peſſima, & dicere, ipſum conceptum de Spirituſancto, ſit fides catholica: neceſſario ſequitur, & quod ponere in Chriſto fomitem ſit damnabiliſſima hæreſis, & quod negare fomitem in ipſo fuiſſe, ſit ſimpliciter de fide neceſſarium ad ſalutem. Ex tex. ergo hoc argumenti in contrarium a D. Thoma facti habes campum magnum, & latum ad oſtendendum per ſcripturas, per ſymbolum fidei, per concilia, &c. intentum in

priu-

principio appendicis dictum, ſcilicet, quod in Chriſto non fuit fomes peccati. Univerſæ ſiquidem ſcripturæ, quæ dicunt, vel Chriſtum de Spirituſancto conceptum, vel etiam conceptum in virginali utero, vel etiam virginem concepiſſe ipſum, demonſtrant per talia dicta, quod non potuit eſſe peccati fomes in Chriſto. Quod autem dico de ſcripturiis, dicendum quoque eſt de ſymbolo fidei, de Concilis, de ſummorum Pontificum, de ſanctorum Doctorum dictis. Ecce, quam grandis via ad concludendum id, quod intendis. Juvat præterea videre *art.* 1. *in tex.* & *append.* cui viciſſim iſta ſuffragantur. *Secundo* vides: quomodo ex his bene penſatis, & applicatis doctrina præſens Angelica viciſſim declaretur, atque confirmetur.

ARTICULUS III. 92

Utrum in Chriſto fuerit ignorantia.

3. *d.* 17. *a.* 1. *q.* 2. *ad* 5.

AD Tertium ſic proceditur. Videtur, quod in Chriſto fuerit ignorantia. Illud enim vere fuit in Chriſto, quod ſibi competit ſecundum humanam naturam, licet ei non competat ſecundum divinam, ſicut paſſio, & mors: Sed ignorantia convenit Chriſto ſecundum humanam naturam. dicit enim Damaſc. in 3. lib. (*orth. fid. c.* 21. *in princ.*) quod *ignorantem, & ſervilem aſſumpſit naturam*. Ergo ignorantia vere fuit in Chriſto.

2. Præterea. Aliquis dicitur ignorans per notitiæ defectum: Sed aliqua notitia defuit Chriſto. dicit enim Apoſt. 2. ad Corinth. 5. *Eum, qui non novit peccatum, pro nobis peccatum fecit*. Ergo in Chriſto fuit ignorantia.

3. Præterea. Iſa. 8. dicitur: *Antequam ſciat puer vocare patrem ſuum, & matrem ſuam, auferetur fortitudo Damaſci*: Puer autem ille eſt Chriſtus. Ergo in Chriſto fuit aliquarum rerum ignorantia.

Sed Contra. Ignorantia per ignorantiam non tollitur: Chriſtus autem ad hoc venit, ut ignorantias noſtras auferret. venit enim, ut *illuminaret his, qui in tenebris, & in umbra mortis ſedent*. Ergo in Chriſto ignorantia non fuit.

Reſpondeo dicendum, quod ſicut in Chriſto fuit plenitudo gratiæ, & virtutis; ita in ipſo fuit plenitudo omnis ſcientiæ, ut ex prædictis patet. (*q.* 7. *a.* 9. & *qu.* 9. *ar.* 1.) Sicut autem in Chriſto plenitudo gratiæ,

& virtutis excludit fomitem peccati : ita plenitudo ſcientiæ excludit ignorantiam, quæ ſcientiæ opponitur. Unde ſicut in Chriſto non fuit fomes peccati; *ita non fuit in eo ignorantia*.

Ad primum ergo dicendum, quod natura a Chriſto aſſumpta poteſt *dupliciter* conſiderari. *Uno modo* ſecundum rationem ſuæ ſpeciei: Et ſecundum hoc dicit Damaſcen. *eam eſſe ignorantem*, *& ſervilem*: Unde ſubdit: *Nam ſerva quidem eſt hominis natura ejus, qui fecit ipſam*, Dei ſcilicet, *& non habet futurorum cognitionem*. *Alio modo* poteſt conſiderari ſecundum id, quod habet ex unione ad hypoſtaſim divinam; ex qua habet plenitudinem ſcientiæ, & gratiæ, ſecundum illud Joan. 1. *Vidimus eum quaſi unigenitum a Patre, plenum gratiæ, & veritatis*: Et hoc modo natura humana in Chriſto ignorantiam non habuit.

Ad ſecundum dicendum, quod Chriſtus dicitur non noviſſe peccatum, quia neſcivit per experientiam, ſcivit autem per ſimplicem notitiam.

Ad tertium dicendum, quod loquitur ibi Propheta de ſcientia humana Chriſti. Dicit enim, *Antequam ſciat puer*, ſcilicet ſecundum humanitatem, *vocare patrem ſuum*, ſcil. Joſeph, qui pater ejus fuit putativus, *& matrem ſuam*, ſcil. Mariam, *auferetur fortitudo Damaſci*. Quod non eſt ſic intelligendum, quaſi aliquando fuerit homo, & hoc neſciverit: Sed *antequam ſciat*, ideſt antequam fiat homo ſcientiam habens humanam, *auferetur*: *Vel* ad literam, *fortitudo Damaſci*, *& ſpolia Samariæ* per Regem Aſſyriorum: *Vel* ſpiritualiter, quia *nondum natus populum ſola invocatione ſalvabit*, ut gloſ. (*interl.*) Hieron. ibi exponit. Aug. tamen in Serm. de Epiph. (*qui eſt* 32. *de Temp. cir. med. to.* 10.) dicit, hoc eſſe completum in adoratione Magorum. Ait enim: „ Antequam per humanam carnem humana verba proferret, accepit virtutem Damaſci, ſcil. divitias, in quibus Damaſcus præſumebat: In divitiis autem principatus auro defertur. Spolia vero Samariæ iidem ipſi erant, qui incolebant. Samaria namque pro idololatria ponitur. illic enim populus Iſrael averſus a Domino, ad idola colenda converſus eſt. Hæc igitur prima ſpolia puer idololatriæ dominationi detraxit. *Et ſecundum hoc intelligitur*, antequam ſciat, *ideſt* antequam oſtendat *ſe ſcire*.

AP.

APPENDIX.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem interimas hæreſim *Agnoetarum* dicentium, humanitatem ſecundum ſubſiſtentiam verbo unitam multa ignorare. Hoc eſt, pro quanto nunc hic adducitur, ignorantiam fuiſſe in Chriſto. *Secundo* habes: quomodo per rationem oſtendas, hanc merito damnari a dictis *q.* 10. *ar.* 2. *appen.* & *q.* 11. *ar.* 1. *appen.* & *q.* 12. *a.* 1. *append.* Item a Luc. 1. *Illuminare his, qui in tenebris, & umbra mortis ſedent*. Licet enim per modum orationis ad Chriſtum nos ex alto viſitaturum hoc dicatur: tamen etiam eſt prophetia nobis prænuntians, quod Chriſtus adveniens erat illuminaturus univerſum mundum. Illuminationem vero hanc cauſat ipſe non ſolum ut Deus, ſed etiam ut homo, ſecundum quod declaratur *q.* 8. *ar.* 4. *ad* 3. Cum ergo ignorantia per ignorantiam non tollatur, & Chriſtus venerit, ut, &c. ut *in arg contr.* Item a Joan. 16. *ſcis omnia, & non opus eſt tibi, ut quis te interroget*. Ac ſi aperte dictum ſit. Adeo ſcis omnia, ut nullus te, quaſi aliquid neſcientem, interrogare valeat, quaſi tentans de ignorantia aliqua te convincere. *Tertio* vides: quomodo ex his, &c.

ARTICULUS IV. 93

Utrum anima Chriſti fuerit paſſibilis.

3. *d.* 13. *q.* 1. *a.* 1. *q.* 1. *ad* 2. & *d.* 15. *q.* 2. *a.* 1. *q.* 1. & 2. & *d.* 33. *in expoſ. lit.* & *op.* 2. *c.* 226. & *opuſ.* 60. *c.* 3.

AD Quartum ſic proceditur. Videtur, quod anima Chriſti non fuerit paſſibilis. Nihil enim patitur, niſi a fortiori: *quia agens præſtantius eſt patiente*, ut patet per Auguſtin. 12. ſuper Geneſ. ad literam, (*c.* 16. *in med. tom.* 3.) & per Philoſoph. 3. de anima: (*tex.* 19. *to.* 2.) Sed nulla creatura fuit præſtantior, quam anima Chriſti. Ergo anima Chriſti non potuit ab aliqua creatura pati: Et ita non fuit paſſibilis. fruſtra enim in ea fuiſſet potentia patiendi, ſi a nullo pati potuiſſet.

2. Præterea. Tull. in lib. 3. de Tuſculanis quæſtionibus (*aliqu. a princ.*) dicit, quod paſſiones animæ ſunt quædam ægritudines: Sed in anima Chriſti non fuit aliqua ægritudo. nam ægritudo animæ ſequitur peccatum, ut patet per illud Pſal. 40. *Sana animam*

meam,

meam, quia peccavi tibi. Ergo in Chriſto non fuerunt animæ paſſiones.

3. Præterea. Paſſiones animæ videntur idem eſſe cum fomite peccati. unde & Apoſt. Rom. 7. vocat eas *paſſiones peccatorum*: Sed in Chriſto non fuit fomes peccati, ut ſupra dictum eſt: (*a*. 2. *hu*. *q*.) Ergo videtur, quod non fuerint in eo animæ paſſiones: Et ita anima Chriſti non fuit paſſibilis.

Sed Contra eſt, quod in Pſal. 87. dicitur ex perſona Chriſti: *Repleta eſt malis anima mea*, non quidem peccatis, ſed humanis malis, ideſt doloribus, ut gloſſ. (*interl*. *Aug*. *to*. 8.) ibi exponit. Sic ergo anima Chriſti fuit paſſibilis.

Reſpondeo dicendum, quod animam in corpore conſtitutam *dupliciter* contingit pati: *Uno modo* paſſione corporali: *Alio modo* paſſione animali. Paſſione quidem corporali patitur per corporis læſionem. Cum enim anima ſit forma corporis, conſequens eſt quod unum ſit eſſe animæ, & corporis. & ideo corpore perturbato per aliquam corpoream paſſionem, neceſſe eſt quod anima per accidens perturbetur, ſc. quantum ad eſſe, quod habet in corpore. Quia igitur corpus Chriſti fuit paſſibile, & mortale, ut ſupra habitum eſt, (*quæ*. 14. *art*. 2.) *neceſſe fuit, ut etiam ejus anima hoc modo paſſibilis eſſet*. Paſſione autem animali pati dicitur anima ſecundum operationem, quæ vel eſt propria animæ, vel principalius eſt animæ, quam corporis: Et quamvis etiam ſecundum intelligere, & ſentire dicatur hoc modo anima aliquid pati: tamen, ſicut in ſecunda parte dictum eſt, (1. 2. *qu*. 22.) propriiſſime dicuntur paſſiones animæ affectiones appetitus ſenſitivi: *Quæ in Chriſto fuerunt*, ſicut & cætera quæ ad naturam hominis pertinent. Unde Auguſt. dicit in 14. de Civit. Dei: (*c*. 9. *parum ante med*. *to*. 5.) „ Ipſe Dominus in forma ſervi vi„ tam agere dignatus humanam adhibuit eas, ubi „ adhibendas eſſe judicavit. neque enim in quo ve„ rum erat hominis corpus, & verus hominis ani„ mus, falſus erat humanus affectus.

Sciendum tamen eſt, quod hujuſmodi paſſiones aliter fuerunt in Chriſto, quam in nobis, quantum ad *tria*. *Primo* quidem quantum ad objectum: quia in nobis plerunque hujuſmodi paſſiones feruntur ad illicita: Quod in Chriſto non fuit. *Secundo* quantum ad principium: quia hujuſmodi paſſiones frequenter in nobis præveniunt judicium rationis: Sed in Chriſto omnes motus ſenſitivi appetitus oriebantur ſecundum diſpoſitionem rationis. Unde Auguſt. dicit 14. de Civ. Dei, (*loc*. *cit*.) quod *hos motus certiſſime di-*

ſpen-

ſpenſationis gratia ita cum voluit, Chriſtus ſuſcepit animo humano, ſicut cum voluit, factus eſt homo. *Tertio* quantum ad effectum: quia in nobis quandoque hujuſmodi motus non ſiſtunt in appetitu ſenſitivo, ſed trahunt rationem. Quod in Chriſto non fuit: quia motus naturaliter humanæ carni convenientes, ſic ex ejus diſpoſitione in appetitu ſenſitivo manebant, quod ratio ex his nullo modo impediebatur facere quæ conveniebant. Unde Hieron. dicit ſuper Matth. (*ſup. illud c. 26. Cœpit contriſtari*) quod *Dominus noſter, ut veritatem aſſumpti probaret hominis, vere quidem contriſtatus eſt: ſed ne paſſio in animo illius dominaretur, per propaſſionem dicitur quod cœpit contriſtari:* ut paſſio perfecta intelligatur, quando animo, ideſt rationi dominatur: propaſſio autem, quando eſt inchoata in appetitu ſenſitivo, ſed ulterius non ſe extendit.

Ad primum ergo dicendum, quod anima Chriſti poterat quidem reſiſtere paſſionibus, ut non ei ſupervenirent, præſertim virtute divina: ſed propria voluntate ſe paſſionibus ſubjiciebat tam corporalibus, quam animalibus.

Ad ſecundum dicendum, quod Tullius ibi loquitur ſecundum opinionem Stoicorum; qui non vocabant paſſiones quoſcunque motus appetitus ſenſitivi, ſed ſolum inordinatos. Tales autem paſſiones manifeſtum eſt in Chriſto non fuiſſe.

Ad tertium dicendum, quod *paſſiones peccatorum* ſunt motus appetitus ſenſitivi in illicita tendentes: Quod non fuit in Chriſto, ſicut nec fomes peccati.

APPENDIX.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe inſinuatum a ſcripturis, quod in Chriſto anima fuit paſſibilis. Ut per hoc, quod dicitur Pſ. 87. *Repleta*, &c. ut cum gloſſa ponitur *in arg. cont.* Item a Jo. 12. *Nunc anima mea turbata eſt*. Item a Luc. 19. *Videns civitatem flevit ſuper illam*. Item a Marc. 3. *Circumſpiciens eos cum ira, contriſtatus ſuper cæcitate cordis eorum*. Item ab Hebr. 2. *Quia pueri communicaverunt carni, & ſanguini, & ipſe ſimiliter participavit eiſdem*. Communicare enim carni, & ſanguini eſt paſſionibus carnis, & ſanguinis affici (ut patet in nobis) quod fuit in Chriſto, ſine peccato tamen. Item apertius ad intentum art. ſubditur ibi. ly *debuit per omnia fratribus aſſimilari*. Juvaberis viciſſim ex *q. 5. a. 4.*

ap-

append. & *quæſt.* 14. *art.* 1. *append.* *Secundo* vides : quomodo, &c.

ARTICULUS V. 94

Utrum in Chriſto fuerit dolor ſenſibilis.

Inf. q. 46. *a.* 6. *c. Et* 3. *d.* 15. *q.* 2. *a.* 2. *q.* 1. *& ver. q.* 26. *a.* 8. *co. fin. & ad* 8. *& op.* 2. *c.* 231.

AD Quintum ſic proceditur. Videtur, quod in Chriſto non fuerit verus dolor ſenſibilis. Dicit enim Hilar. in 10. de Trinit. (*aliqu. a princ.*) „ Cum „ pro Chriſto mors ſit vita, quid ipſe in mortis ſa„ cramento doluiſſe æſtimandus eſt, qui pro ſe mo„ rientibus vitam rependit ? *Et infra dicit :* Uni„ genitus Deus hominem verum, non deficiens a ſe „ Deo, ſumpſit, in quem quamvis aut ictus incide„ ret, aut vulnus deſcenderet, aut nodi concurre„ rent, aut ſuſpenſio elevaret; afferrent quidem hæc „ impetum paſſionis, non tamen dolorem paſſionis „ inferrent, ut telum aliquod aquam perforans. „ Non igitur in Chriſto fuit verus dolor.

2. Præterea. Hoc proprium videtur eſſe carni in peccato conceptæ, quod neceſſitati doloris ſubjaceat: Sed caro Chriſti non eſt cum peccato concepta, ſed ex Spiritu ſancto in utero virginali. Non ergo ſubjacuit neceſſitati patiendi dolorem.

3. Præterea. Delectatio contemplationis divinorum diminuit ſenſum doloris. unde & Martyres in paſſionibus ſuis tolerabilius ſuſtinuerunt ex conſideratione divini amoris: Sed anima Chriſti ſumme delectabatur in contemplatione Dei, quem per eſſentiam videbat, ut ſupra dictum eſt. (*q.* 9. *ar.* 2.) Non ergo poterat ſentire aliquem dolorem.

Sed Contra eſt, quod Iſa. 53. dicitur: *Vere dolores noſtros ipſe tulit.*

Reſpondeo dicendum, quod ſicut patet ex his quæ in 2. parte dicta ſunt, (1. 2. *q.* 35. *a.* 1.) ad veritatem doloris ſenſibilis requiritur læſio corporis, & ſenſus læſionis. Corpus autem Chriſti lædi poterat; quia erat paſſibile, & mortale, ut ſupra habitum eſt. (*q.* 14. *ar.* 1.) Nec defuit ei ſenſus læſionis, cum anima Chriſti perfecte haberet omnes potentias naturales. *Unde nulli dubium debet eſſe, quin in Chriſto fuerit verus dolor.*

Ad primum ergo dicendum, quod in omnibus illis verbis, & ſimilibus Hilarius a carne Chriſti non veri-

ta-

tatem doloris, ſed neceſſitatem excludere intendit. Unde poſt præmiſſa verba ſubdit: „ Neque enim „ cum ſitivit, aut eſurivit, aut flevit, bibiſſe Do„ minus, aut manducaſſe, aut doluiſſe monſtratus „ eſt: Sed ad demonſtrandam corporis veritatem, „ corporis conſuetudo ſuſcepta eſt, ita ut naturæ „ noſtræ conſuetudine conſuetudini ſit corporis ſatis„ factum: Vel cum potum, & cibum accepit, non „ neceſſitati corporis, ſed conſuetudini tribuit: „ Et non accepit neceſſitatem per comparationem ad cauſam primam horum defectuum, quæ eſt peccatum, ut ſupra dictum eſt: *qu.* 14. *ar.* 1. *&* *ar.* 3. *ad* 2.) ut ſcilicet ea ratione dicatur caro Chriſti non ſubjacuiſſe neceſſitati horum defectuum, quia non fuit in ea peccatum. Unde ſubdit: *Habuit enim*, ſcilicet Chriſtus, *corpus*, *ſed originis ſuæ proprium*, *neque ex vitiis humanæ conceptionis exiſtens*, *ſed in forma corporis noſtri*, *virtutis ſuæ poteſtate ſubſiſtens*. Quantum tamen ad cauſam propinquam horum defectuum, quæ eſt compoſitio contrariorum, caro Chriſti ſubjacuit neceſſitati horum defectuum, ut ſupra dictum eſt. (*q.* 14. *ar.* 2.)

Ad ſecundum dicendum, quod caro in peccato concepta ſubjacet dolori, non ſolum ex neceſſitate naturalium principiorum, ſed etiam ex neceſſitate reatus peccati. Quæ quidem neceſſitas in Chriſto non fuit, ſed ſolum neceſſitas naturalium principiorum.

Ad tertium dicendum, quod, ſicut ſupra dictum eſt, (*q.* 14. *ar.* 1. *ad* 2.) virtute divinitatis Chriſti diſpenſative ſic beatitudo in anima continebatur, quod non derivabatur ad corpus, ne ejus paſſibilitas, & mortalitas tolleretur: Et eadem ratione delectatio contemplationis ſic retinebatur in mente, quod non derivabatur ad vires ſenſibiles, ne per hoc dolor ſenſibilis excluderetur.

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem interimas hæreſim *Manichæi*, *Albanenſium*, *Cerdonis*, *Marcitæ* (ut de hoc ultimo refert Prateolus, tit. *Lucianus*) dicentium, quod Chriſtus non fuit vere, ſed putative, ſeu phantaſtice paſſus. *Secundo* habes: quomodo per rationem oſtendas, hanc merito damnari ab Iſa. 53. *Vere*, &c. ut *in arg. contr.* Item a Joann. 8. *Si filius vos liberaverit*, *vere liberi eritis*. Liberavit enim per paſſionem, dolores, utique ad ſanguinem ſuum, *Apocal.* 1. & conſequenter, ſi nos vere liberati ſumus (ut revera ſumus) de neceſſita-

ſita-

ſitate ſequitur, quod ipſe Chriſtus Dei filius ſit vere paſſus, & dolens uſque ad ſanguinem. Nam, ſicut ex falſo non niſi falſum, (ut dicit Philoſophus) ita ex activa liberatione phantaſtica, quod eſſet Chriſtum eſſe phantaſtice paſſum, non niſi paſſiva liberatio phantaſtica proceſſiſſet. Adhuc ergo eſſemus in peccatis noſtris omnibus. Ergo & fides noſtra merito ſuarum paſſionum in nobis a Chriſto plantata eſſet inanis. Ergo & omnes noſtræ orationes virtuti paſſionum ipſius innixæ (ut patet ex earum terminatione, ſcilicet *per Chriſtum Dominum noſtrum*) eſſent caſſæ, ſive inanes. Ergo & prædicatio Apoſtolorum de Chriſti paſſionibus, de remiſſione peccatorum noſtrorum per eam de ſacramentorum efficacia in vi paſſionis ejus operantium, de fabricatione eccleſiæ ex coſta ipſius in cruce mortui, de reſurrectione mortuorum a paſſione ejuſdem originaliter procedente, de vita æterna nobis intercedentibus meritis ſuæ paſſionis danda: prædicatio, inquam, illorum de omnibus his, atque multis aliis fuiſſet inanis, proptereaque ipſi fuiſſent falſi teſtes, ac dixiſſent falſum teſtimonium contra Chriſtum, prædicando hæc omnia ab eo per paſſionem cauſata, quæ veraciter cauſata non eſſent, ſed fallaciter, ſi in Chriſto non vere, ſed phantaſtice dolores, ſeu paſſiones fuiſſent, ut illa peſſima hæreſis dicebat. Hæc vero univerſa inde neceſſario procedentia, & illata, quam maxime pro inconvenienti ſummo ſingillatim ſint, & habeantur ab Apoſtolo, vide ipſum in quodam ſpecialiter ſimili diffuſe loquentem, per illudque omnia præmiſſa ſecundum omnes recte ſentientes deteſtari intendentem, 1. Cor. 15. Ubi & vide expoſitionem D. Tho. Item merito damnari a Jo. 14. *Ego ſum veritas*. Abſit enim, quod veritas aliquid per duplicitatem faciat. Alioquin, ut amplius quid addam, quomodo Chriſtus eſſe, aut intelligi poſſet veritas, ſi vel minimum falſitatis, ſophiſticationis, aut ſimulationis in actionibus, paſſionibuſve ſuis poſſet admittere? Poteſt quidem concretum, puta verum, compati ſecum aliquid ſui contrarii, abſtractum autem, puta veritas, minime. Alioquin abſtractum non eſſet abſtractum, ſed concretum. Hæc dicta ſint ſiſtendo ſolum in vi hujus nominis, veritas. Quod ſi addatur ex Euangeliſta, quod veritas talis eſt divina; adeo firmantur prædicta de non poſſe admittere ullam falſitatem, ut nihil ſupra. Item merito damnari a Papa *Eugenio IV.* in Conc. Flor. „ Sacroſancta Romana Eccleſia, Domini, & Salvatoris „ noſtri voce fundata firmiter credit, profitetur, &

„ præ-

„ prædicat : Dei filium in aſſumpta humanitate ex
„ virgine vere natum, vere paſſum, vere mortuum:
„ anathematizat autem, execratur, & damnat o-
„ mnem hæreſim contraria ſapientem. *Et infra.*
„ Anathematizat Manichæum cum ſectatoribus ſuis,
„ qui Dei filium non verum corpus, ſed phantaſti-
„ cum ſumpſiſſe ſomniantes, humanitatis in Chriſto
„ veritatem penitus ſuſtulerunt.„ Hæc ille in conſt. ſuper unio. Jacobin. Manichæus ergo per ſuum dogma ſuſtulit totius humanitatis Chriſti veritatem, ideſt uno verbo dixit, Chriſtum non vere doluiſſe, non vere eſuriiſſe, non vere comediſſe, non vere dormiiſſe, non vere paſſum eſſe, nec vere mortuum, nec vere ſurrexiſſe, nec vere in cœlum aſcendiſſe, nec vere ſedere ad dexteram Patris, nec vere, &c. Et ideo Papa, dum damnat eum, damnat abundantiſſime hæreſim in princ. appen. poſitam. Et hoc idem intellige quoque de omnibus aliis damnantibus Manichæum ipſum. Item damnari a 4., 5., & 6. Synodis per hoc, quod dicunt. *Sequentes ſanctos Patres conſonanter omnes docemus, Dominum noſtrum Chriſtum perfectum in deitate, perfectum in humanitate: Deum vere, & hominem vere.* Hæc recitantur in conſtitut. Eug. IV. in Conc. Floren. ſuper union. Armen. Item a Symbolo fidei per hoc, quod dicit ly *Homo factus eſt, crucifixus etiam pro nobis ſub Pontio Pilato, paſſus, & ſepultus eſt.* In ſymbolo enim illo, cum ſit firmiſſimum fidei catholicæ fundamentum, propoſitiones poſitæ ſunt veræ, ideſt in vero ſenſu intelligendæ: imo non tantum veræ, ſed etiam propriæ ſunt, ſed etiam in proprio ipſarum ſenſu accipiendæ (ut habetur ex D. Tho. ſuper *Epiſt. ad Roma. c.* 1. ſuper ly *qui prædeſtinatus;* & hic infra, *qu.* 16. *ar.* 1.) In cujus propriæ ſignificationis indicium eſt, quod ibi non dicitur, Chriſti humanitas crucifixa, paſſa, mortua: ſed dicitur, Chriſtus crucifixus, paſſus, mortuus. Licet enim verum ſit, quod humanitas eſt crucifixa, paſſa, mortua, non tamen eſt proprie dictum, quoniam actiones, & paſſiones ſunt proprie ſuppoſitorum, ut habetur *ex Phil.* Chriſtus igitur eſt crucifixus, paſſus, mortuus, eſt propoſitio propria, quia ly *Chriſtus* dicit ſuppoſitum, & eſt vera, quia ipſe, ſecundum quod homo, ideſt, ſecundum humanitatem, paſſus eſt. Unde ad denotandum, quod veritas harum propoſitionum ſic debet intelligi, præponitur ly *homo factus eſt* ad ly *crucifixus, paſſus, mortuus:* quaſi expreſſe per hoc dicatur. Omnes propoſitiones de myſteriis humanitatis Chriſti ſequentes intelliguntur de ipſo Chriſto, ſe-

ſecundam quod homo eſt. Maxime ergo concluditur intentum per ſymbolum contra hæreticos in principio dictos propter rationem de illius propoſitionibus dictam. Item merito damnari poſſe ab *ar.* 4. *appen.* & *a q.* 1. *ar.* 1. & *q.* 5. *ar.* 1. & 4. *in tex.* & *appen.* & *q.* 14. *art.* 1. *in tex.* & *append.* Et a Veritatibus Aureis ſuper totam legem veterem, *Deut.* 9. *concl.* 7. *Tertio* vides; quomodo, &c.

ARTICULUS VI. 95

Utrum in Chriſto fuerit triſtitia.

Inf. q. 46. *a.* 6. *Et* 3. *d.* 15. *q.* 2. *a* 3. *q.* 3. *cor.* & *ad* 5. *Et opuſ.* 2. *c.* 226.

AD Sextum ſic proceditur. Videtur, quod in Chriſto non fuerit triſtitia. Dicitur enim de Chriſto Iſa. 42. *Non erit triſtis, nec turbulentus.*

2. Præterea. Proverb. 12. dicitur: *Non contriſtabit juſtum, quicquid ei acciderit.* Et hujus rationem Stoici aſſignabant, quia nullus triſtatur, niſi de amiſſione ſuorum bonorum: Juſtus autem non reputat bona ſua, niſi juſtitiam, & virtutem, quas non poteſt amittere; alioquin ſubiiceretur juſtus fortunæ, ſi pro amiſſione bonorum fortunæ triſtaretur: Sed Chriſtus fuit maxime juſtus, ſecundum illud Hier. 23. *Hoc eſt nomen, quod vocabunt eum, Dominus juſtus noſter.* Ergo in eo non fuit triſtitia.

3. Præterea. Philoſ. dicit in 7. Ethic. (*c.* 13. & 14. *tom.* 5.) quod omnis triſtitia eſt malum, & fugiendum: Sed nullum malum fugiendum fuit in Chriſto. Ergo in Chriſto non fuit triſtitia.

4. Præterea. Sicut Auguſt. dicit 14. de civit. Dei, (*c.* 6. *in med. tom.* 5) *triſtitia eſt de his, quæ nobis nolentibus accidunt*: Sed nihil paſſus eſt Chriſtus contra ſuam voluntatem. dicitur enim Iſa. 53. *Oblatus eſt, quia ipſe voluit.* Non ergo in Chriſto fuit triſtitia.

Sed Contra eſt, quod dicit Dominus Matth. 26. *Triſtis eſt anima mea uſque ad mortem.* Et Ambroſ. dicit in 2. de Trinit. (*ſeu de fide ad Gratian. c.* 3. *verſus fi.*) *Ut homo triſtitiam habuit: ſuſcepit enim triſtitiam meam: Confidenter triſtitiam nomino, quia crucem prædico.*

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut dictum eſt, (*ar. præc. ad* 3.) delectatio divinæ contemplationis ita per diſpenſationem divinæ virtutis retinebatur in mente Chriſti, quod non derivabatur ad vires ſenſi-

„ prædicat : Dei filium in aſſumpta humanitate ex „ virgine vere natum, vere paſſum, vere mortuum : „ anathematizat autem , execratur , & damnat o„ mnem hæreſim contraria ſapientem . *Et infra*. „ Anathematizat Manichæum cum ſectatoribus ſuis, „ qui Dei filium non verum corpus, ſed phantaſti„ cum ſumpſiſſe ſomniantes, humanitatis in Chriſto „ veritatem penitus ſuſtulerunt.„ Hæc ille in conſt. ſuper unio. Jacobin. Manichæus ergo per ſuum dogma ſuſtulit totius humanitatis Chriſti veritatem, ideſt uno verbo dixit, Chriſtum non vere doluiſſe , non vere eſuriiſſe, non vere comediſſe , non vere dormiiſſe, non vere paſſum eſſe, nec vere mortuum, nec vere ſurrexiſſe , nec vere in cœlum aſcendiſſe , nec vere ſedere ad dexteram Patris , nec vere , &c. Et ideo Papa , dum damnat eum , damnat abundantiſſime hæreſim in princ. appen. poſitam. Et hoc idem intellige quoque de omnibus aliis damnantibus Manichæum ipſum. Item damnari a 4., 5., & 6. Synodis per hoc, quod dicunt . *Sequentes ſanctos Patres conſonanter omnes docemus*, *Dominum noſtrum Chriſtum perfectum in deitate* , *perfectum in humanitate* : *Deum vere* , *&* *hominem vere* . Hæc recitantur in conſtitut. Eug. IV. in Conc. Floren. ſuper union. Armen. Item a Symbolo fidei per hoc , quod dicit ly *Homo factus eſt* , *crucifixus etiam pro nobis ſub Pontio Pilato*, *paſſus*, *&* *ſepultus eſt* . In ſymbolo enim illo, cum ſit firmiſſimum fidei catholicæ fundamentum, propoſitiones poſitæ ſunt veræ, ideſt in vero ſenſu intelligendæ: imo non tantum veræ, ſed etiam propriæ ſunt , ſed etiam in proprio ipſarum ſenſu accipiendæ (ut habetur ex D. Tho. ſuper *Epiſt. ad Roma. c.* 1. ſuper ly *qui prædeſtinatus ;* & hic infra, *qu.* 16. *ar.* 1.) In cujus propriæ ſignificationis indicium eſt , quod ibi non dicitur , Chriſti humanitas crucifixa, paſſa, mortua: ſed dicitur, Chriſtus crucifixus, paſſus, mortuus. Licet enim verum ſit, quod humanitas eſt crucifixa, paſſa , mortua , non tamen eſt proprie dictum, quoniam actiones , & paſſiones ſunt proprie ſuppoſitorum, ut habetur *ex Phil.* Chriſtus igitur eſt crucifixus, paſſus , mortuus , eſt propoſitio propria , quia ly *Chriſtus* dicit ſuppoſitum, & eſt vera, quia ipſe, ſecundum quod homo, ideſt, ſecundum humanitatem, paſſus eſt . Unde ad denotandum , quod veritas harum propoſitionum ſic debet intelligi, præponitur ly *homo factus eſt* ad ly *crucifixus* , *paſſus* , *mortuus :* quaſi expreſſe per hoc dicatur. Omnes propoſitiones de myſteriis humanitatis Chriſti ſequentes intelliguntur de ipſo Chriſto,

ſe-

ſecundam quod homo eſt. Maxime ergo concluditur intentum per ſymbolum contra hæreticos in principio dictos propter rationem de illius propoſitionibus dictam. Item merito damnari poſſe ab *ar.* 4. *appen. & a q.* 1. *ar.* 1. *& q.* 5. *ar.* 1. *&* 4. *in tex. & appen. & q.* 14. *art.* 1. *in tex. & append.* Et a Veritatibus Aureis ſuper totam legem veterem, *Deut.* 9. *concl.* 7. *Tertio* vides; quomodo, &c.

ARTICULUS VI. 95

Utrum in Chriſto fuerit triſtitia.

Inf. q. 46. *a.* 6. *Et* 3. *d.* 15. *q.* 2. *a* 3. *q.* 3. *cor. & ad* 5. *Et opuſ.* 2. *c.* 226.

AD Sextum ſic proceditur. Videtur, quod in Chriſto non fuerit triſtitia. Dicitur enim de Chriſto Iſa. 42. *Non erit triſtis, nec turbulentus.*

2. Præterea. Proverb. 12. dicitur: *Non contriſtabit juſtum, quicquid ei acciderit.* Et hujus rationem Stoici aſſignabant, quia nullus triſtatur, niſi de amiſſione ſuorum bonorum: Juſtus autem non reputat bona ſua, niſi juſtitiam, & virtutem, quas non poteſt amittere; alioquin ſubiiceretur juſtus fortunæ, ſi pro amiſſione bonorum fortunæ triſtaretur: Sed Chriſtus fuit maxime juſtus, ſecundum illud Hier. 23. *Hoc eſt nomen, quod vocabunt eum, Dominus juſtus noſter.* Ergo in eo non fuit triſtitia.

3. Præterea. Philoſ. dicit in 7. Ethic. (*c.* 13. *&* 14. *tom.* 5.) quod omnis triſtitia eſt malum, & fugiendum: Sed nullum malum fugiendum fuit in Chriſto. Ergo in Chriſto non fuit triſtitia.

4. Præterea. Sicut Auguſt. dicit 14. de civit. Dei, (*c.* 6. *in med. tom.* 5) *triſtitia eſt de his, quæ nobis nolentibus accidunt*: Sed nihil paſſus eſt Chriſtus contra ſuam voluntatem. dicitur enim Iſa. 53. *Oblatus eſt, quia ipſe voluit.* Non ergo in Chriſto fuit triſtitia.

Sed Contra eſt, quod dicit Dominus Matth. 26. *Triſtis eſt anima mea uſque ad mortem.* Et Ambroſ. dicit in 2. de Trinit. (*ſeu de fide ad Gratian. c.* 3. *verſus fi.*) *Ut homo triſtitiam habuit: ſuſcepit enim triſtitiam meam: Confidenter triſtitiam nomino, quia crucem prædico.*

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut dictum eſt, (*ar. præc. ad* 3.) delectatio divinæ contemplationis ita per diſpenſationem divinæ virtutis retinebatur in mente Chriſti, quod non derivabatur ad vires ſenſi-

tivas, ut per hoc dolor ſenſibilis excluderetur. Sicut autem dolor ſenſibilis eſt in appetitu ſenſitivo; ita & triſtitia. Sed eſt differentia ſecundum motivum, ſive objectum: Nam objectum, & motivum doloris eſt læſio ſenſu tactus percepta: ſicut cum aliquis vulneratur: Objectum autem, & motivum triſtitiæ eſt nocivum, ſeu malum interius apprehenſum, ſive per rationem, ſive per imaginationem, ut in ſecunda parte habitum eſt: (1. 2. *q*. 33. *a*. 2.) ſicut cum aliquis triſtatur de amiſſione gratiæ, vel pecuniæ. Potuit autem anima Chriſti interius apprehendere aliquid ut nocivum: *&* quantum ad ſe; ſicut paſſio, & mors ejus fuit: *&* quantum ad alios; ſicut peccatum diſcipulorum, vel etiam Judæorum occidentium ipſum. Et ideo *ſicut in Chriſto potuit eſſe verus dolor; ita potuit in eo eſſe vera triſtitia*: Alio tamen modo, quam in nobis, ſecundum illa *tria*, quæ ſupra aſſignata ſunt, (*a*. 4. *hu*. *q*.) cum communiter de paſſionibus animæ Chriſti loqueremur.

Ad primum ergo dicendum, quod triſtitia removetur a Chriſto ſecundum paſſionem perfectam: fuit tamen in eo initiata ſecundum propaſſionem. Unde dicitur Matth. 26. *Cœpit contriſtari, & mœſtus eſſe. Aliud enim eſt contriſtari, aliud incipere contriſtari*, ut Hieron. ibidem dicit.

Ad ſecundum dicendum, quod, ſicut Auguſt. dicit in 14. de Civ. Dei: (*c*. 8. *in princ*. *to*. 5.) pro *tribus* perturbationibus, ſcil. *cupiditate*, *lætitia*, & *timore*, Stoici *tres* εὐπαθείας, ideſt bonas paſſiones, in animo ſapientis poſuerunt, ſcil. pro cupiditate voluntatem, pro lætitia gaudium, pro metu cautionem. Sed pro triſtitia negaverunt aliquid poſſe eſſe in animo ſapientis: quia triſtitia de malo eſt, quod jam accidit: nullum autem malum exiſtimant poſſe accidere ſapienti. & hoc ideo eſt, quia non credebant aliquid eſſe bonum, niſi honeſtum, quod homines bonos facit; nec aliquid eſſe malum, niſi inhoneſtum, per quod homines mali fiunt. Quamvis autem honeſtum ſit principale hominis bonum, & inhoneſtum principale hominis malum; quia hæc pertinent ad ipſam rationem, quæ eſt principalis in homine: ſunt tamen quædam ſecundaria hominis bona, quæ pertinent ad ipſum corpus, vel ad exteriores res corpori deſervientes. Et ſecundum hoc poteſt in animo ſapientis eſſe triſtitia, quantum ad appetitum ſenſitivum ſecundum apprehenſionem hujuſmodi malorum; non tamen ita quod iſta triſtitia perturbet rationem. Et ſecundum hoc intelligitur, quod non contriſtabit juſtum, quicquid ei acciderit; quia ſcil.

ex nullo accidente ejus ratio perturbatur. Et ſecundum hoc triſtitia fuit in Chriſto ſecundum propaſſionem, non autem ſecundum paſſionem.

Ad tertium dicendum, quod omnis triſtitia eſt malum pœnæ: non autem eſt ſemper malum culpæ, ſed ſolum quando ex inordinato affectu procedit. Unde Auguſt. dicit 14. de Civit. Dei: (*c. 9. ante med. tom. 5.*) *Cum rectam rationem ſequuntur iſtæ affectiones, & quando, & ubi oportet adhibentur, quis eas tunc morbos, ſeu vitioſas paſſiones audeat dicere?*

Ad quartum dicendum, quod nihil prohibet, aliquid eſſe contrarium voluntati ſecundum ſe, quod tamen eſt volitum ratione finis, ad quem ordinatur: ſicut medicina amara non eſt ſecundum ſe volita, ſed ſolum ſecundum quod ordinatur ad ſanitatem. Et hoc modo mors Chriſti, & ejus paſſio fuit ſecundum ſe conſiderata involuntaria, & triſtitiam cauſans: licet fuerit voluntaria in ordine ad finem, qui eſt redemptio humani generis.

APPENDIX.

Ex art. habes *primo*: quomodo per rationem interimas hæreſim prædictam in *art. 5. append.* pro quanto ab eis univerſaliter de Chriſti paſſionibus ſic loquentibus applicabatur ſpecialiter ad triſtitiam, dicendo, ſcilicet, quod in Chriſto non vere, ſed putative, ſeu phantaſtice fuit triſtitia. *Secundo* habes: quomodo per rationem oſtendas, hanc merito damnari ab omnibus ſcripturis, Papa, & Concil. ibi narratis, ſi (ut oportet) inflectantur ſpeciatim ad triſtitiam. Item a Matth. 26. *Triſtis*, &c. ut cum D. Ambroſ. ponitur *in arg. contr.* Pro cujus captu recole, quod Chriſtus eſt veritas, *Joan.* 14. circa quod diſcurre juxta viam tibi apertam in *ar.* 5. *append.* Alioquin, ſi ad tropos, ſeu figuratas, aut metaphoricas locutiones hæc, & alia multa hujuſmodi pro libito verterentur in exponendo (ut *Manichæi* cum ſuis garriunt) tunc Euangeliorum veritas tolleretur, nec quicquam firmum cras remaneret. Contra hoc genus vitioſiſſimum exponendi ſcripturas vide *Eluc.* 1. *p. q.* 1. *art.* 9. *not. poſt argu.* In hujuſmodi enim veritas ſcripturæ eſt inconcuſſe tenenda, ut docet B. Auguſt. *lib.* 1. *ſuper Gen. c.* 18. & *lib.* 12. *confeſſ. c.* 24. 25. firmiterque concludendum univerſaliter eſt, quod major eſt ſcripturæ ſacræ auctoritas, quam omnis humani ingenii capacitas; ut docet idem *lib.* 2. *ſuper Geneſ. c.* 5. hoc eſt, quod ſcriptura ſacra eſt major corde noſtro. *Tertio* vides: quomodo, &c.

ARTICULUS VII.

Utrum in Chriſto fuerit timor.

Sup. q. 7. a. 6. Et 3. d. 15. q. 2. a. 2. q. 3.

AD Septimum ſic proceditur. Videtur, quod in Chriſto non fuerit timor. Dicitur enim Prover. 28. *Juſtus quaſi leo confidens, abſque terrore erit:* Sed Chriſtus fuit maxime juſtus. Ergo in Chriſto non fuit aliquis timor.

2. Præterea. Hilarius dicit 10. de Trin. (*aliqu. a princ.*) *Interrogo eos, qui hoc ita exiſtimant, an ratione ſubſiſtat, ut mori timuerit, qui omnem ab Apoſtolis mortis timorem expellens, ad gloriam eos ſit martyrii exhortatus.* Non ergo in Chriſto rationabile eſt fuiſſe timorem.

3. Præterea. Timor non videtur eſſe niſi de malo, quod non poteſt homo vitare: Sed Chriſtus poterat vitare & malum pœnæ, quod paſſus eſt, & malum culpæ, quod aliis accidit. Ergo in Chriſto non fuit aliquis timor.

Sed Contra eſt quod dicitur Marc. 14. *Cœpit Jeſus pavere, & tædere.*

Reſpondeo dicendum, quod ſicut triſtitia cauſatur ex apprehenſione mali præſentis; ita timor cauſatur ex apprehenſione mali futuri. Apprehenſio autem mali futuri, ſi omnimodam certitudinem habeat, non inducit timorem. Unde Philoſ. dicit in 2. Rhetor. (*c. 5. cir. med. tom. 6.*) quod timor non eſt, niſi ubi eſt aliqua ſpes evadendi. Nam quando nulla ſpes eſt evadendi, apprehenditur malum ut præſens: & ſic magis cauſat triſtitiam, quam timorem.

Sic ergo timor poteſt conſiderari quantum ad *duo*. *Uno modo* quantum ad hoc quod appetitus ſenſitivus naturaliter refugit corporis læſionem, & per triſtitiam, ſi ſit præſens, & per timorem, ſi ſit futura: *Et hoc modo timor fuit in Chriſto, ſicut & triſtitia*. *Alio modo* poteſt conſiderari ſecundum incertitudinem futuri eventus: ſicut quando nocte timemus ex aliquo ſonitu, quaſi ignorantes quid hoc ſit: *Et quantum ad hoc timor non fuit in Chriſto*, ut Damaſc. dicit in 3. lib. (*orth. fid. c. 23. in med.*)

Ad primum ergo dicendum, quod juſtus dicitur eſſe abſque terrore, ſecundum quod terror importat perfectam paſſionem avertentem hominem ab eo quod eſt rationis. Et ſic timor non fuit in Chriſto, ſed ſolum ſecundum propaſſionem. Et ideo dicitur, quod *Jeſus cœpit pavere*, quaſi *ſecundum propaſſionem*, ut

ut Hieron. exponit. (*ſup. illud Matth. 26. Cœpit contriſtari*.)

Ad ſecundum dicendum, quod Hilarius eo modo a Chriſto excludit timorem, quo excludit triſtitiam, ſcilicet quoad neceſſitatem timendi. Sed tamen ad comprobandam veritatem humanæ naturæ, voluntarie timorem aſſumpſit, ſicut etiam & triſtitiam.

Ad tertium dicendum, quod licet Chriſtus potuerit vitare mala futura ſecundum virtutem divinitatis; erant tamen inevitabilia, vel non de facili vitabilia ſecundum infirmitatem carnis.

APPENDIX.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem interimas hæreſim prædictam in *ar.* 5. *append.* pro quanto ab ipſis hæreticis univerſaliter loquentibus de paſſionibus Chriſti applicatur ſpecialiter ad timorem (quandoquidem ſub univerſali continetur ſpeciale) dicendo, ſcilicet, in Chriſto non fuit timor. *Secundo* habes: quomodo per rationem oſtendas, hanc merito damnari ab omnibus ſcripturis, Papa, & Conciliis ibid. narratis, ſi(ut oportet) inflectantur ſpeciatim ad timorem. Item ab Eccleſia per hoc, quod introducit Chriſtum de perſecutoribus ſuis dicentem: *contumelias, & terrores paſſus ſum ab eis*. Hæc illa in laud. *fer.* 4. *Palmarum*. Item a Luc. 22. *Factus in agonia prolixius orabat. Et factus eſt ſudor ejus, ſicut guttæ ſanguinis decurrentis in terram*. Agonia enim eſt ſpecies timoris, 1. 2. *qu.* 41. *ar.* 4. Ab effectu quoque inſolito, ſcilicet ſudore ſanguinis, magnam fuiſſe cauſam, ideſt magnum timorem, demonſtratur in Chriſto. Pro quo notabis: quod non ſolum ſudor ſanguinis vere ibi fuit, ſed in tanta copia, ut guttatim non modo deſcenderet, ſed etiam quodam impetu actus decurreret in terram: id, quod abundantiſſimum timorem inferebat eſſe in Domino. Dixi ly *vere*, quia ly *ſicut* ad hoc dicendum me conſtrinxit. Nam ly *ſicut* importat hic quandam emphaticam expreſſionem veritatis rei, quæ dicitur, ideſt, ſanguinis guttatim decurrentis in terram: adeo, quod cum quadam vi exprimit, & ſanguinem hunc fuiſſe verum ſanguinem, & hunc per guttas decurſum in terram fuiſſe verum decurſum. Solent enim & homines ad emphatice exprimendum veritatem proprietatum regiæ dignitatis in aliquo, dicere de illo: Ambulat, ſicut rex, loquitur, ſicut rex, in omnibus geſtis ſuis ſe habet, ſicut rex. Per quod utique dictum nullo modo intelligunt, vel par-

viſſimam diminutionem veritatis rei, de qua loquuntur (ut patet) ſed totaliter veritatem exprimere, ut diximus. Hæc bene nota pro multis ſcripturarum locis recte intelligendis, ut Luc. 3. *deſcendit Spiritusſanctus, ſicut columba, in ipſum*: ubi ly *ſicut* non tollit, ſed exprimit veritatem columbæ, *q*. 39. *ar*. 7. & Matth. 17. *reſplenduit facies ejus, ſicut ſol, & veſtimenta facta ſunt alba, ſicut nix*: Ubi ly *ſicut* non tollit, ſed exprimit veritatem ſplendoris tanti, & tantæ albedinis, *qu*. 45. *ar*. 2. Item merito damnari a Marc. 14. *cœpit*, &c. ut *in art. contr.* Pro cujus ſano captu recole, quod Chriſtus eſt veritas, &c. ut ſupra *in ar*. 6. *appen*. per omnia uſque ad ly *corde noſtro*. *Tertio* vides: quomodo, &c.

ARTICULUS VIII. 97

Utrum in Chriſto fuerit admiratio.

4. con. ca. 33. *fi*. & *Matth*. 6. *co*. 5. *fi*.

AD Octavum ſic proceditur. Videtur, quod in Chriſto non fuerit admiratio. Dicit enim Philoſ. in 1. Metaph. (*c*. 2. *in med. to*. 3.) quod admiratio cauſatur ex hoc, quod aliquis videt effectum, & ignorat cauſam: & ſic admirari non eſt niſi ignorantis: Sed in Chriſto non fuit ignorantia, ut dictum eſt. (*a*. 3. *hu*. *q*.) Ergo in Chriſto non fuit admiratio.

2. Præterea. Damaſc. dicit in 2. l. (*orth. fid. c*. 15.) quod *admiratio eſt timor ex magna imaginatione*. & ideo Philoſ. dicit in 4. Ethic. (*c*. 3. *ad fi. tom*. 5.) quod magnanimus non eſt admirativus: Sed Chriſtus fuit maxime magnanimus. Ergo in Chriſto non fuit admiratio.

3. Præterea. Nullus admiratur de eo, quod ipſe facere poteſt: Sed Chriſtus facere poterat, quicquid magnum erat in rebus. Ergo videtur, quod de nullo admirabatur.

Sed Contra eſt, quod dicitur Matth. 8. *Audiens Jeſus*, ſcilicet verba Centurionis, *miratus eſt*.

Reſpondeo dicendum, quod admiratio proprie eſt de aliquo novo, & inſolito. In Chriſto autem non poterat eſſe aliquid novum, & inſolitum quantum ad ſcientiam divinam, qua cognoſcebat res in Verbo, neque etiam quantum ad ſcientiam humanam, qua cognoſcebat res per ſpecies inditas: Potuit tamen aliquid eſſe ſibi novum. & inſolitum ſecundum ſcientiam experimentalem, ſecundum quam ſibi poterant quotidie aliqua nova occurrere. Et ideo

„ ſi loquamur de ſeipſo quantum ad ſcientiam divi-
„ nam, & ſcientiam beatam, vel etiam infuſam,
„ non fuit in Chriſto admiratio. *Si autem loqua-*
„ *mur de eo* quantum ad ſcientiam experimentalem,
„ ſic admiratio in eo eſſe potuit: „ Et aſſumpſit hunc affectum ad noſtram inſtructionem; ut ſcilicet doceat eſſe mirandum, quod etiam ipſe mirabatur. Unde dicit Auguſt. in 1. ſuper Gen. contra Manichæos, (*c.* 8. *ad fi. tom.* 1.) „ Quod mirabatur Do-
„ minus, nobis mirandum eſſe ſignificat, quibus
„ adhuc opus eſt ſic moveri. Omnes ergo tales mo-
„ tus ejus non perturbati animi ſigna ſunt, ſed do-
„ centis magiſtri.

Ad primum ergo dicendum, quod licet Chriſtus nihil ignoraret; poterat tamen aliquid de novo occurrere experimentali ejus ſcientiæ, ex quo admiratio cauſaretur.

Ad ſecundum dicendum, quod Chriſtus non admirabatur de fide Centurionis ea ratione, quod eſſet magna quantum ad ipſum, ſed quia erat magna quantum ad alios.

Ad tertium dicendum, quod ipſe poterat facere omnia ſecundum virtutem divinam, ſecundum quam in eo admiratio non erat, ſed ſolum ſecundum humanam ſcientiam experimentalem, ut dictum eſt. (*in corp. art.*)

APPENDIX.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a Scripturis inſinuatum, quod admiratio fuit in Chriſto. Ut Matth. 8. *Audiens*; &c. *ut in arg. contr.* In quo ly *verba Centurionis* intellige ſic. Centurionis, ſcilicet, non per ſeipſum, ſed per intermediam perſonam ad Chriſtum loquentis. Non enim ille perſonaliter acceſſit ad Dominum, non reputans ſe ad hoc dignum, ſed miſit ad eum amicos verba præmiſſa inter cætera ei dicturos, ut habetur *Luc.* 7. Item Matth. 15. *O mulier, magna eſt fides tua*. Videtur enim probabile, quod etiam hic miratus ſit: ſicut & ibi. Item, &c. ſecundum quod tu per teipſum invenies juxta not. pro lectoribus poſitam 2. 2. *qu.* 70. *append.* *Secundo* vides: quomodo ex iis bene penſatis, & applicatis doctrina præſens Angelica viciſſim, &c.

ARTICULUS IX. 98

Utrum in Chriſto fuerit ira.

3. d. 15. q. 2. a. 2. q. 2.

AD Nonum ſic proceditur. Videtur, quod in Chriſto non fuerit ira. Dicitur enim Jacobi 1. *Ira viri juſtitiam Dei non operatur*: Sed quicquid fuit in Chriſto, ad juſtitiam Dei pertinuit. *ipſe enim factus eſt nobis juſtitia a Deo*, ut dicitur 1. Corinth. 1. Ergo videtur, quod in Chriſto non fuerit ira.

2. Præterea. Ira manſuetudini opponitur, ut patet in 4. Ethicor. (*c.* 5. *tom.* 5.) Sed Chriſtus fuit manſuetus. Ergo in eo non fuit ira.

3. Præterea. Greg. dicit in 5. Moral. (*cap.* 30. *inter med. & fi.*) quod *ira per vitium excæcat oculum mentis: ira vero per zelum ipſum turbat*: Sed in Chriſto mentis oculus non fuit excæcatus, nec turbatus. Ergo in Chriſto nec fuit ira per vitium, nec ira per zelum.

Sed Contra eſt, quod Joan. 3. de eo dicitur eſſe impletum, quod in Pſ. 68. legitur: *Zelus domus tuæ comedit me.*

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut in ſecunda parte dictum eſt, (1. 2. *q.* 46. *a.* 3. *ad* 3. *Et* 2. 2. *q.* 158. *a.* 1. 2. *&* 3.) ira eſt effectus triſtitiæ. Ex triſtitia enim alicui illata conſequitur in eo circa ſenſitivam partem appetitus repellendi illatam injuriam vel ſibi, vel aliis. Et ſic ira eſt paſſio compoſita ex triſtitia, & appetitu vindictæ. Dictum eſt autem, (*a.* 6. *hu. q.*) quod in Chriſto triſtitia eſſe potuit. Appetitus etiam vindictæ quandoque eſt cum peccato; quando ſcilicet aliquis vindictam quærit abſque ordine rationis: Et *ſic ira in Chriſto eſſe non potuit*. hujuſmodi enim dicitur ira per vitium. Quandoque vero talis appetitus eſt ſine peccato, immo eſt laudabilis; puta cum aliquis appetit vindictam ſecundum ordinem juſtitiæ: & hoc vocatur ira per zelum. Dicit enim Auguſtinus ſuper Joan. (*Tract.* 10. *aliquant. a med. to.* 9.) quod *zelo domus Dei comeditur, qui omnia perverſa quæ videt, ſatagit emendare; ſi emendare non poteſt, tolerat, & gemit*. Et *talis ira fuit in Chriſto*.

Ad primum ergo dicendum, quod, ſicut Greg. dicit 5. Moral. (*cap.* 30.) ira *dupliciter* ſe habet in homine. *Quandoque* enim prævenit rationem, & tra-

trahit eam ſecum ad operandum : Et tunc proprie ira dicitur operari. nam operatio attribuitur principali agenti. Et ſecundum hoc intelligitur, quod *ira viri juſtitiam Dei non operatur. Quandoque* vero ira ſequitur rationem, & eſt quaſi inſtrumentum ipſius: Et tunc operatio, quæ eſt juſtitiæ, non attribuitur iræ, ſed rationi.

Ad ſecundum dicendum, quod ira, quæ tranſgreditur ordinem rationis, opponitur manſuetudini, non autem ira quæ eſt moderata, & ad medium reducta per rationem. nam manſuetudo medium tenet in ira.

Ad tertium dicendum, quod in nobis ſecundum naturalem ordinem potentiæ animæ mutuo ſe impediunt ; ita ſc. quod cum unius potentiæ operatio fuerit intenſa, alterius operatio debilitetur. Et ex hoc procedit, quod motus iræ, etiamſi ſit ſecundum rationem moderatus, utcumque impedit oculum animæ contemplantis. Sed in Chriſto per moderationem divinæ virtutis unicuique potentiæ permittebatur agere, quod erat ei proprium, ita quod una potentia ex alia non impediebatur. Et ideo ſicut delectatio mentis contemplantis non impediebat triſtitiam, vel dolorem inferioris partis : ita etiam e converſo paſſiones inferioris partis in nullo impediebant actum rationis.

A P P E N D I X.

Ex artic. habes *primo* : quomodo per rationem & oſtendas, & recte intelligas, merito eſſe a ſcripturis inſinuatum, quod ira fuit in Chriſto. Ut per hoc, quod dicitur Jo. 2. *de eo*, &c. ut in *argu. contr.* Pro quo nota, & illum eſſe Pſ. 68. & declarationem zeli allatam in corp. ex *D. Aug.* Ex quo dic, quod illa ejectio animalium, hominumque irreligioſorum e templo fuit effectus iræ per zelum, qui iram ipſam fuiſſe in Chriſto manifeſte ſcholaſticos docet, dum ab effectu inferre cauſam didicerint ex Philoſopho, *Poſter.* 1. Item a Marc. 3. *Circumſpiciens eos cum ira*. Item per hoc, quod dicitur *Matth.* 17. *Marc.* 9. *Luc.* 9. *O generatio incredula, atque perverſa, quouſque ero vobiſcum ? Uſquequo patiar vos ?* Ex zelo enim, ſive ex ira per zelum procedunt hæ, ſimileſque increpationes ; quas plerumque habes in Euangeliis, & conſequenter ab his, tanquam ab effectibus demonſtratur cauſa ſua, ſcilicet, ira. *Secundo* vides : quomodo ex his, &c.

ARTICULUS X. 99

Utrum Chriſtus ſimul fuerit viator, & comprehenſor.

3. *d.* 14. *a.* 2. & *d.* 18. *art.* 2. *Et ver. qu.* 26. *art.* 10. & *qu.* 29. *a.* 6. *Et quol.* 1. *qu.* 2. *co. Et op.* 2. *c.* 238. *Et opuſc.* 18. *ca.* 4.

AD Decimum ſic proceditur. Videtur, quod Chriſtus non fuerit ſimul viator, & comprehenſor. Viatori enim competit moveri ad finem beatitudinis, comprehenſori autem competit in fine quieſcere: Sed non poteſt eidem ſimul convenire, quod moveatur ad finem, & quod quieſcat in fine. Ergo non potuit ſimul eſſe, quod Chriſtus eſſet viator, & comprehenſor.

2. Præterea. Moveri ad beatitudinem, aut eam obtinere, non competit homini ſecundum corpus, ſed ſecundum animam. unde Auguſt. dicit in Epiſtola ad Dioſcorum, (*quæ eſt* 56. *parum ante med. to.* 2.) quod *ad inferiorem naturam, quæ eſt corpus, redundat ab anima, non beatitudo quæ propria eſt fruentis, & intelligentis, ſed plenitudo ſanitatis, ideſt incorruptionis vigor*: Sed Chriſtus, licet haberet corpus paſſibile, tamen ſecundum mentem plene Deo fruebatur. Non igitur Chriſtus fuit viator, ſed purus comprehenſor.

3. Præterea. Sancti, quorum animæ ſunt in cœlo, & corpora in ſepulchris, fruuntur quidem beatitudine ſecundum animam, quamvis eorum corpora morti ſubjaceant; tamen non dicuntur viatores, ſed ſolum comprehenſores. Ergo pari ratione licet corpus Chriſti fuerit mortale, quia tamen mens ejus Deo fruebatur, videtur quod fuerit purus comprehenſor, & nullo modo viator.

Sed Contra eſt, quod dicitur Hierem. 14. *Quare quaſi colonus futurus es in terra, & quaſi viator declinans ad manendum?*

Reſpondeo dicendum, quod aliquis dicitur viator ex eo, quod tendit in beatitudinem: comprehenſor autem dicitur ex hoc, quod jam beatitudinem obtinet, ſecundum illud 1. Corinth. 9. *Sic currite, ut comprehendatis*. & Philip. 3. *Sequor autem, ſi quo modo comprehendam*. Hominis autem beatitudo perfecta conſiſtit in anima, & corpore, ut in ſecunda parte habitum eſt; (1. 2. *qu.* 4. *art.* 6.) in anima qui-

quidem, quantum ad id quod eſt ei proprium, ſecundum quod mens videt, & fruitur Deo: In corpore vero, ſecundum quod corpus reſurget ſpirituale, & in virtute, & in gloria, & in incorruptione, ut dicitur 1. Cor. 15. Chriſtus autem ante paſſionem ſecundum mentem plene videbat Deum: Et ſic habebat beatitudinem, quantum ad id quod eſt proprium animæ: ſed quantum ad alia deerat ei beatitudo; quia & anima ejus erat paſſibilis, & corpus paſſibile, & mortale, ut ex ſupradictis patet. (*a.* 4. *hu. q. & q.* 14. *a.* 1. *&* 2.) Et ideo *ſimul erat comprehenſor*, inquantum habebat beatitudinem propriam animæ, *& ſimul viator*, inquantum tendebat in beatitudinem ſecundum id, quod ei de beatitudine deerat.

Ad primum ergo dicendum, quod impoſſibile eſt moveri ad finem, & quieſcere in fine ſecundum idem, ſed ſecundum diverſa nihil hoc prohibet: Sicut aliquis homo ſimul eſt ſciens quantum ad ea quæ jam novit, & addiſcens quantum ad ea quæ nondum novit.

Ad ſecundum dicendum, quod beatitudo principaliter & proprie conſiſtit in anima ſecundum mentem: Secundario tamen, & quaſi inſtrumentaliter requiruntur ad beatitudinem corporis bona: Sicut etiam Philoſ. dicit in 1. Ethic. (*cap.* 8. *cir. fi. to.* 5.) quod exteriora bona organice deſerviunt beatitudini.

Ad tertium dicendum, quod non eſt eadem ratio de animabus Sanctorum, & de Chriſto, propter *duo: Primo* quidem, quia animæ Sanctorum non ſunt paſſibiles, ſicut fuit anima Chriſti: *Secundo*, quia corpora non agunt aliquid, per quod in beatitudinem tendant, ſicut Chriſtus ſecundum corporis paſſiones in beatitudinem tendebat, quantum ad gloriam corporis.

A P P E N D I X.

Ex artic. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a ſcripturis inſinuatum, quod Chriſtus fuit ſimul viator, & comprehenſor. Quod quidem viator, ut per hoc, quod ad Chriſtum ſecundum ſanctos expoſitores dicitur Hierem. 14. *Quaſi colonus futurus es in terra*, &c. ut *in argum. cont.* Quod autem comprehenſor, ut per hoc, quod ad filium Dei ſecundum ſanctos Doctores dicitur in Pſalm. 64. *Beatus, quem elegiſti, & aſſumpſiſti.* Hoc eſt. Beatus beatitudine, qua eſſentia Dei clare

videtur, eſt homo, quem aſſumpſiſti, ideſt, humanitas a te aſſumpta ad hoc, ut tu filius Dei eſſes perſonaliter homo. Vide *q.* 4. *a.* 3. *ad primum*. Item inſinuatur a dictis *quæſt.* 9. *art.* 2. & *qu.* 10. *art.* 1. 4. *append. Secundo* vides: quomodo, &c.

QUÆSTIO XVI.

De conſequentibus Unionem, quantum ad ea quæ conveniunt Chriſto ſecundum eſſe, & fieri, in duodecim articulos diviſa.

DEinde conſiderandum eſt de his quæ conſequuntur Unionem. Et *primo* quantum ad ea quæ conveniunt Chriſto ſecundum ſe. *Secundo* de his quæ conveniunt Chriſto per comparationem ad Deum Patrem. *Tertio* de his quæ conveniunt Chriſto per comparationem ad nos.

Circa primum *duplex* conſideratio occurrit. *Prima* quidem de his quæ conveniunt Chriſto ſecundum eſſe, & fieri. *Secunda* de his quæ conveniunt Chriſto ſecundum rationem unitatis.

Circa primum quæruntur duodecim.

Primo. Utrum hæc ſit vera: Deus eſt homo.
Secundo. Utrum hæc ſit vera: Homo eſt Deus.
Tertio. Utrum Chriſtus poſſit dici homo dominicus.
Quarto. Utrum ea quæ conveniunt Filio hominis, poſſint prædicari de Filio Dei, & e contrario.
Quinto. Utrum ea quæ conveniunt Filio hominis, poſſint prædicari de divina natura, & de humana ea quæ conveniunt Filio Dei.
Sexto. Utrum hæc ſit vera: Filius Dei factus eſt homo.
Septimo. Utrum hæc ſit vera: Homo factus eſt Deus.
Octavo. Utrum hæc ſit vera: Chriſtus eſt creatura.
Nono. Utrum hæc ſit vera: Iſte homo, demonſtrato Chriſto, incepit eſſe, vel fuit ſemper.
Decimo. Utrum hæc ſit vera: Chriſtus, ſecundum quod homo, eſt creatura.
Undecimo. Utrum hæc ſit vera: Chriſtus, ſecundum quod homo, eſt Deus.

Duo-

Duodecimo. Utrum hæc ſit vera: Chriſtus, ſecundum quod homo, eſt hypoſtaſis, vel perſona.

ARTICULUS I. 100

Utrum hæc ſit vera: Deus eſt homo.

3. *d.* 7. *q.* 1. *a.* 1. *Et un. ar.* 4. *c. fi.*

AD Primum ſic proceditur. Videtur, quod hæc ſit falſa: *Deus eſt homo.* Omnis enim propoſitio affirmativa in materia remota eſt falſa: Sed hæc propoſitio, *Deus eſt homo*, eſt in materia remota; quia formæ ſignificatæ per ſubjectum, & prædicatum ſunt maxime diſtantes. Cum ergo propoſitio prædicta ſit affirmativa, videtur quod ſit falſa.

2. Præterea. Magis conveniunt tres perſonæ divinæ adinvicem, quam humana natura, & divina: Sed in myſterio Trinitatis una perſona non prædicatur de alia: non enim dicimus, quod Pater eſt Filius, vel e converſo. Ergo videtur, quod nec humana natura poſſit prædicari de Deo, ut dicatur quod Deus eſt homo.

3. Præterea. Athanaſius dicit, (*in ſymb. fid.*) quod *ſicut anima, & caro unus eſt homo, ita Deus, & homo unus eſt Chriſtus*: Sed hæc eſt falſa: *Anima eſt corpus*. Ergo etiam hæc eſt falſa; *Deus eſt homo*.

4. Præterea. Sicut in prima parte habitum eſt, (*q.* 39. *art.* 3.) quod prædicatur de Deo non relative, ſed abſolute, convenit toti Trinitati, & ſingulis perſonis: Sed hoc nomen *homo* non eſt relativum, ſed abſolutum. Si ergo vere prædicatur de Deo, ſequetur quod tota Trinitas, & quælibet perſona ſit homo. 'quod patet eſſe falſum.

Sed Contra eſt, quod dicitur Philipp. 2. *Qui cum in forma Dei eſſet, exinanivit ſemetipſum, formam ſervi accipiens, in ſimilitudinem hominum factus, & habitu inventus ut homo*: Et ſic ille qui eſt in forma Dei, eſt homo: Sed ille qui eſt in forma Dei, eſt Deus. Ergo Deus eſt homo.

Reſpondeo dicendum, quod iſta propoſitio, *Deus eſt homo*, ab omnibus Chriſtianis conceditur, non tamen ab omnibus ſecundum eandem rationem.

Quidam enim hanc propoſitionem concedunt, non ſecundum propriam acceptionem horum terminorum. Nam Manichæi Verbum Dei dicunt eſſe ho-

mi-

minem, non quidem verum, ſed ſimilitudinarium; inquantum dicunt, Filium Dei corpus phantaſticum aſſumpſiſſe; ut ſic dicatur Deus homo, ſicut cuprum figuratum dicitur homo, quia habet ſimilitudinem hominis. Similiter etiam illi qui poſuerunt, quod in Chriſto anima, & corpus non fuerunt unita, non poſſunt dicere, quod Deus ſit verus homo, ſed quod dicatur homo figurative ratione partium. Sed utraque harum opinionum ſupra improbata eſt. (*q.* 2. *a.* 5. *&* 6. *&* *q.* 5. *a.* 1. *&* 2.) Alii vero e converſo ponunt veritatem ex parte hominis, ſed negant veritatem ex parte Dei. Dicunt enim, Chriſtum, qui eſt Deus, & homo, eſſe Deum non naturaliter, ſed participative, ſc. per gratiam; ſicut & omnes Sancti viri dicuntur Dii: excellentius tamen Chriſtus præ aliis, propter gratiam abundantiorem. Et ſecundum hoc cum dicitur, *Deus eſt homo*, ly *Deus* non ſupponit verum, & naturalem Deum. Et hæc eſt hæreſis Photini, quæ ſupra improbata eſt. (*q.* 2. *a.* 6.) Alii vero concedunt hanc propoſitionem cum veritate utriuſque termini, ponentes Chriſtum & verum Deum eſſe, & verum hominem; ſed tamen veritatem prædicationis non ſalvant. Dicunt enim, quod homo prædicatur de Deo per quandam conjunctionem vel dignitatis, vel auctoritatis, vel etiam affectionis, aut inhabitationis. Et ſic poſuit Neſtorius, Deum hominem eſſe; ut per hoc nihil aliud ſignificetur, quam quod Deus eſt homini conjunctus tali conjunctione, quod homo inhabitetur a Deo, & uniatur ei ſecundum affectum, & ſecundum participationem auctoritatis, & honoris divini. Et in ſimilem errorem incidunt, quicumque ponunt duas hypoſtaſes, vel duo ſuppoſita in Chriſto: quia non eſt poſſibile intelligi, quod duorum, quæ ſunt ſecundum ſuppoſitum, vel hypoſtaſim diſtincta, unum proprie prædicetur de alio, ſed ſolum ſecundum quandam figurativam locutionem, inquantum in aliquo conjunguntur; puta ſi dicamus, Petrum eſſe Joannem, quia habent aliquam conjunctionem adinvicem. Et hæ etiam opiniones ſupra improbatæ ſunt. (*qu.* 2. *art.* 6.)

Unde ſupponendo ſecundum veritatem Catholicæ fidei, quod vera natura divina unita eſt cum vera natura humana, non ſolum in perſona, ſed etiam in ſuppoſito, vel hypoſtaſi, *dicimus hanc propoſitionem eſſe veram*, *&* *propriam*, Deus eſt homo, *non ſolum propter veritatem terminorum*, (quia ſc. Chriſtus eſt verus Deus, & verus homo) *ſed etiam propter*

per veritatem prædicationis. Nomen enim ſignificans naturam communem in concreto poteſt ſupponere pro quolibet contentorum ſub natura communi: ſicut hoc nomen *homo* poteſt ſupponere pro quolibet homine ſingulari. Et ita hoc nomen *Deus* ex ipſo modo ſuæ ſignificationis poteſt ſupponere pro perſona Filii Dei, ut etiam in prima parte habitum eſt. (*q.* 39. *art.* 4.) De quolibet autem ſuppoſito alicujus naturæ poteſt vere, & proprie prædicari nomen ſignificans illam naturam in concreto: ſicut de Socrate, & Platone proprie, & vere prædicatur homo. Quia ergo perſona Filii Dei, pro qua ſupponit hoc nomen *Deus*, eſt ſuppoſitum naturæ humanæ, vere & proprie hoc nomen *homo* poteſt prædicari de hoc nomine *Deus*, ſecundum quod ſupponit pro perſona Filii Dei.

Ad primum ergo dicendum, quod quando formæ diverſæ non poſſunt convenire in unum ſuppoſitum, tunc oportet quod propoſitio ſit in materia remota, cujus ſubjectum ſignificat unam illarum formarum, & prædicatum aliam: Sed quando duæ formæ poſſunt convenire in unum ſuppoſitum, non eſt materia remota, ſed naturalis, vel contingens: ſicut cum dico, *album eſt muſicum*. Natura autem divina, & humana, quamvis ſint maxime diſtantes, tamen conveniunt per Incarnationis myſterium in uno ſuppoſito, cui neutra illarum ineſt per accidens, ſed per ſe. Et ideo hæc propoſitio, *Deus eſt homo*, non eſt neque in materia remota, neque in materia contingenti, ſed in materia naturali: Et prædicatur homo de Deo, non per accidens, ſed per ſe, ſicut ſpecies de ſua hypoſtaſi, non quidem ratione formæ ſignificatæ per hoc nomen *Deus*, ſed ratione ſuppoſiti, quod eſt hypoſtaſis humanæ naturæ.

Ad ſecundum dicendum, quod tres perſonæ divinæ conveniunt in natura, diſtinguuntur tamen in ſuppoſito. & ideo non prædicantur de invicem. In myſterio autem Incarnationis naturæ quidem, quia diſtinctæ ſunt, de invicem non prædicantur, ſecundum quod ſignificantur in abſtracto; (non enim natura divina eſt humana) ſed quia conveniunt in ſuppoſito, prædicantur de ſe invicem in concreto.

Ad tertium dicendum, quod anima, & caro ſignificantur ut in abſtracto, ſicut divinitas, & humanitas: in concreto vero dicuntur *animatum*, & *carneum*, ſive *corporeum*, ſicut & ex alia parte *Deus*, & *homo*. Unde utrobique abſtractum non prædi-

dicatur de abſtracto, ſed ſolum concretum de concreto.

Ad quartum dicendum, quod hoc nomen *homo* prædicatur de Deo ratione unionis in perſona: quæ quidem unio relationem importat. & ideo non ſequitur regulam eorum nominum, quæ abſolute prædicantur de Deo ab æterno.

APPENDIX.

EX articul. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito inſinuatum eſſe a Scripturis, & a Concil. quod hæc propoſitio: Deus eſt homo, eſt vera proprie. A ſcripturis quidem per id, quod dicitur Philip. 2. *Cum in forma*, &c. ut cum applicatione eſt *in arg. cont.* Item a Jo. 1. *Verbum caro factum eſt*. Conſtat enim quod id, quod eſt factum aliquid, eſt illud. Euangeliſta ergo per hoc, quod dixit, *Verbum caro factum eſt*, dicere in propoſito voluit, verbum caro eſt, &, cum verbum ſit Deus, & caro hic ſit idem, quod homo, per illud dixit: Deus eſt homo. Cum etiam verbum ſit Deus, non per participationem, ſed verus eſt, juxta illud 1. Jo. 5. *Ut ſimus in vero filio ejus. hic eſt verus Deus;* caro item ſit vera juxta id Eccleſiæ in Can. Miſſæ de Epiph. *in veritate noſtræ carnis viſibiliter apparuit;* ſequitur, quod ly *verbum caro factum eſt* ſit idem, quod ly *Deus verus eſt verus homo*. Sic ergo & intellige illud in ſymbolo fidei: *Qui incarnatus, homo factus eſt*. A concilio autem *quarto*, *quinto*, *ſexto* inſinuatur idem per hoc, quod dicunt. *Sequentes ſanctos patres conſonanter omnes docemus, Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum eundem perfectum in deitate, eundem perfectum in humanitate, Deum vere, & hominem vere*. Hæc recitantur a Papa *Eugenio IV.* in Concilio *Florentino*, in conſtitutione ſuper unione Armenorum. Qui & in Concilio eodem, in conſtitutio. ſuper unione Jacobinor. ait. *Sacroſancta Romana Eccleſia Domini Salvatoris noſtri voce fundata firmiter credit, profitetur, & prædicat; unam ex Trinitate perſonam, verum Deum, Dei filium, veram hominis, integramque naturam aſſumpſiſſe, & ſibi in unitate perſonæ copulaſſe tanta unitate, ut, quicquid ibi Dei eſt, non ſit ab homine ſeparatum, & quicquid eſt hominis, non ſit a deitate diviſum. Atque unus, & idem, indiviſus, utraque natura in ſuis proprietatibus permanente, Deus, & homo; Dei filius, & hominis filius*. Hæc ibi. Ex prædictis enim omnibus aperte ſcholaſticicis acu-

ſcutis concludendum relinquitur intentum, ſc. quod propoſitio hæc: Deus eſt homo, eſt vera, & propria. *Secundo* vides: quomodo, &c.

ARTICULUS II. 101

Utrum hæc ſit vera: Homo eſt Deus.

Locis ſup. a. 1. inductis.

AD Secundum ſic proceditur. Videtur, quod hæc ſit falſa: *Homo eſt Deus*. Deus enim eſt nomen incommunicabile. unde Sap. 13. & 14. reprehenduntur idololatræ de hoc, quod hoc nomen, *Deus*, quod eſt incommunicabile, lignis, & lapidibus impoſuerunt. Ergo pari ratione videtur eſſe inconveniens, quod hoc nomen *Deus* prædicetur de homine.

2. Præterea. Quicquid prædicatur de prædicato, prædicatur de ſubjecto. Sed hæc eſt vera: *Deus eſt Pater*, Vel: *Deus eſt Trinitas*. Si ergo hæc ſit vera, *Homo eſt Deus*, videtur quod hæc etiam ſit vera: *Homo eſt Pater*, Vel: *Homo eſt Trinitas:* Quas quidem patet eſſe falſas. Ergo & primam.

3. Præterea. In Pſ. 80. dicitur: *Non erit in te Deus recens*: Sed homo eſt quiddam recens: non enim Chriſtus ſemper fuit homo. Ergo hæc eſt falſa: *Homo eſt Deus*.

Sed Contra eſt, quod dicitur Rom. 9. *Ex quibus eſt Chriſtus ſecundum carnem, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula*: Sed Chriſtus ſecundum carnem eſt homo. Ergo hæc eſt vera; *Homo eſt Deus*.

Reſpondeo dicendum, quod ſuppoſita veritate utriuſque naturæ, divinæ ſc. & humanæ, & unione in perſona, & hypoſtaſi, *hæc eſt vera, & propria:* Homo eſt Deus, *ſicut & iſta:* Deus eſt homo. Hoc enim nomen *homo* poteſt ſupponere pro qualibet hypoſtaſi humanæ naturæ: & ita poteſt ſupponere pro perſona Filii Dei, quam dicimus eſſe hypoſtaſim humanæ naturæ. Manifeſtum eſt autem, quod de perſona Filii Dei vere, & proprie prædicatur hoc nomen *Deus*, ut in prima parte habitum eſt. (*q. 39. a. 3. & 4.*) Unde relinquitur, quod hæc ſit vera, & propria: *Homo eſt Deus*.

Ad primum ergo dicendum, quod idololatræ attribuebant nomen deitatis lapidibus, & lignis, ſecundum quod in ſua natura conſiderantur; quia putabant in illis aliquid numinis eſſe. Nos autem non

attri-

attribuimus nomen Deitatis Chriſto homini ſecundum humanam naturam, ſed ſecundum ſuppoſitum æternum, quod eſt etiam per unionem ſuppoſitum humanæ naturæ, ut dictum eſt. (*in cor. ar.*)

Ad ſecundum dicendum, quod hoc nomen *Pater* prædicatur de hoc nomine *Deus*, ſecundum quod hoc nomen *Deus* ſupponit pro perſona Patris: Sic autem non prædicatur de perſona Filii: quia perſona Filii non eſt perſona Patris: & per conſequens non oportet, quod hoc nomen *Pater* prædicetur de hoc nomine *homo*, de quo prædicatur hoc nomen *Deus*, inquantum ly *homo* ſupponit pro perſona Filii.

Ad tertium dicendum, quod licet humana natura in Chriſto ſit quiddam recens; tamen ſuppoſitum humanæ naturæ non eſt recens, ſed æternum. Et quia hoc nomen *Deus* non prædicatur de homine ratione humanæ naturæ, ſed ratione ſuppoſiti, non ſequitur quod ponamus Deum recentem: Sequeretur autem, ſi poneremus quod homo ſupponit ſuppoſitum creatum, ſecundum quod oportet dicere eos, qui in Chriſto ponunt duo ſuppoſita.

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo:* quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a ſcripturis, Conciliis, & Auguſtino inſinuatum, quod homo poſt incarnationem eſt Deus vere, & proprie, ſecundum ſubſiſtentiam tamen: hoc eſt, quod iſta propoſitio: homo eſt Deus, eſt vera, & propria, attento ſuppoſito humanitatis poſt unionem. A ſcripturis quidem per hoc, quod dicitur Rom. 9. *ex quibus*, &c. ut in *argum. contr.* A conciliis vero, ut in *art.* 1. *append.* Ex ſimili enim radice procedit, quod ſit vera hæc: homo eſt Deus, ex qua proceſſit, quod vera ſit illa: Deus eſt homo: ut patet ex corp. Unde fit, quod concilia ipſa verbis illis, quibus unum iſtorum demonſtrant, iiſdem & aliud demonſtrare intelligantur. Vide ergo tu ibi, & vigili mente conſidera. A B. Aug. autem inſinuatur idipſum per hoc, quod in hom. ſuper Joan. 3. dicit. *Notandum, quod eadem de filio Dei unigenito replicat, quæ de filio hominis in cruce exaltato præmiſerat dicens; ut omnis, qui credit in ipſum, non pereat, ſed habeat vitam æternam. Profecto idem conditor, & redemptor noſter filius Dei ante ſæcula exiſtens, filius hominis factus eſt in fine ſæculorum, ut, qui per divinitatis ſuæ potentiam nos creaverat ad perfruendam vitæ perennis*

nis beatitudinem, ipſe per fragilitatem humanitatis noſtræ nos reſtauraret ad recipiendam, quam perdidimus, vitam. Hæc ibi. Deus ergo ſecundum Auguſtinum eſt homo, qui nos ad vitam illam reſtaurat, & idem ipſe homo eſt Deus, qui nos ad perennem vitæ ipſius beatitudinem creavit. *Secundo* vides: quomodo, &c.

ARTICULUS III. 102

Utrum Chriſtus poſſit dici homo dominicus.

3. *d.* 7. *q.* 1. *a.* 2.

AD Tertium ſic proceditur. Videtur, quod Chriſtus poſſit dici *homo dominicus*. Dicit enim Auguſtinus in lib. 83. QQ. (*q.* 36. *cir. med. to.* 4.) *Monendum eſt, ut illa bona expectentur, quæ fuerunt in illo homine dominico*: Loquitur autem de Chriſto. Ergo videtur, quod Chriſtus ſit homo dominicus.

2. Præterea. Sicut dominium convenit Chriſto ratione divinæ naturæ; ita etiam humanitas pertinet ad humanam naturam: Sed Deus dicitur *humanatus*, ut patet per Damaſc. in 3. lib. (*orth. fid. c.* 11. *ante med.*) ubi dicit, quod *humanatio eam, quæ ad hominem, copulationem demonſtrat*. Ergo pari ratione poteſt dici denominative, quod homo ille ſit dominicus.

3. Præterea. Sicut *dominicus* denominative dicitur a domino; ita *divinus* denominative dicitur a Deo: Sed Dion. (*c.* 4. *Eccleſ. Hierarch. ante med.*) Chriſtum nominat *diviniſſimum JESUM*. Ergo pari ratione poteſt dici, quod Chriſtus ſit homo dominicus.

Sed Contra eſt, quod Auguſt. dicit in lib. 1. Retract. (*c.* 19. *ad fi. to.* 1.) *Non video, utrum recte dicatur homo dominicus JESUS Chriſtus, cum ſit utique dominus.*

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut ſupra dictum eſt, (*ar. præc. ad* 3.) cum dicitur Homo Chriſtus JESUS, deſignatur ſuppoſitum æternum, quod eſt perſona Filii Dei, propter hoc quod eſt unum ſuppoſitum utriuſque naturæ. De perſona autem Filii Dei prædicatur *Deus*, & *Dominus* eſſentialiter. & ideo non debet prædicari denominative; quia hoc derogat veritati unionis. Unde cum *Dominicus* dicatur denominative a Domino, *non poteſt vere & proprie dici, quod homo ille ſit dominicus, ſed ma-*

gis quod ſit dominus. Si autem per hoc quod dicitur Homo Chriſtus JESUS, deſignaretur ſuppoſitum aliquod creatum, ſecundum illos qui ponunt in Chriſto duo ſuppoſita, poſſet dici homo ille *dominicus*, inquantum aſſumitur ad participationem honoris divini, ſicut Neſtoriani poſuerunt. Et hoc etiam modo humana natura non dicitur eſſentialiter *dea*, ſed *deificata*, non quidem per converſionem ipſius in divinam naturam, ſed per conjunctionem ad divinam naturam in una hypoſtaſi, ut patet per Damaſc. in 3. lib. (*orth. fid. c.* 11. *&* 17.)

Ad primum ergo dicendum, quod Auguſtin. verba illa, & ſimilia retractat in lib. 1. Retract. (*c.* 19. *ad fi. to.* 1.) Unde poſt verba præmiſſa in 1. lib. Retract. (*ibid.*) ſubdit: *Ubicunque hoc dixi*, ſc. quod Chriſtus JESUS ſit homo dominicus, *dixiſſe me nollem. poſtea quippe vidi non eſſe dicendum: quamvis nonnulla ratione poſſet defendi*; quia ſc. poſſet aliquis dicere, quod dicitur *homo dominicus* ratione humanæ naturæ, quam ſignificat hoc nomen *homo*, non autem ratione ſuppoſiti.

Ad ſecundum dicendum, quod illud unum ſuppoſitum, quod eſt humanæ, & divinæ naturæ, primo quidem fuit divinæ naturæ, ſcil. ab æterno; poſtea autem ex tempore per Incarnationem factum eſt ſuppoſitum humanæ naturæ. Et hac ratione dicitur *humanatum*, non quia aſſumpſerit hominem, ſed quia aſſumpſit humanam naturam. Non autem ſic eſt e converſo, quod ſuppoſitum humanæ naturæ aſſumpſerit divinam naturam. Unde non poteſt dici homo *deificatus*, vel *dominicus*.

Ad tertium dicendum, quod hoc nomen *divinum* conſuevit prædicari etiam de his, de quibus prædicatur eſſentialiter hoc nomen *Deus*. dicimus enim, quod divina eſſentia eſt Deus ratione identitatis, & quod eſſentia eſt Dei, ſive divina propter diverſum modum ſignificandi, & Verbum divinum, cum tamen Verbum ſit Deus. Et ſimiliter dicimus perſonam divinam, ſicut & perſonam Platonis, propter diverſum modum ſignificandi. Sed *dominicus* non dicitur de his, de quibus *dominus* prædicatur. non enim conſuevit dici, quod aliquis homo, qui eſt dominus, ſit *dominicus*; ſed illud quod qualitercunque eſt domini, *dominicum* dicitur; ſicut dominica voluntas, vel dominica manus, vel dominica paſſio. Et ideo ipſe homo Chriſtus, qui eſt dominus, non poteſt dici *dominicus*; ſed poteſt caro ejus dici *caro dominica*, & paſſio ejus poteſt dici *paſſio dominica*.

AP-

A P P E N D I X.

Ex art. habes *primo :* quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a ſcripturis inſinuatum ; quod Chriſtus non eſt homo dominicus. Ut per illud, quod dicitur Joan. 13. *Vos vocatis me magiſter, & domine, & bene dicitis. Sum enim. Si ergo ego lavi pedes veſtros dominus, & magiſter.* Patet enim ex lotione pedum, quod ibi Chriſtus loquitur de ſe homine. Ipſe igitur dicit ibi, ſe hominem eſſe eſſentialiter dominum : & conſequenter affirmat, ſe non eſſe denominative dominicum. Minoratur ſiquidem aliquis plene dominus, ſi vocetur denominative, ideſt, quaſi per participationem dominicus, ut patet. vide hic, & *art. 2. ad tertium. Secundo* vides : quomodo, &c.

A R T I C U L U S IV. 103

Utrum ea quæ conveniunt Filio hominis, poſſint prædicari de Filio Dei, & e converſo.

AD Quartum ſic proceditur : Videtur, quod ea quæ ſunt humanæ naturæ, non poſſint dici de Deo. Impoſſibile enim eſt, oppoſita de eodem prædicari : Sed ea quæ ſunt humanæ naturæ, ſunt contraria his quæ ſunt propria Dei : Deus enim eſt increatus, immutabilis, & æternus : ad humanam autem naturam pertinet, ut ſit creata, temporalis, & mutabilis. Ergo ea quæ ſunt humanæ naturæ, non poſſunt dici de Deo.

2. Præterea. Attribuere Deo ea quæ ad defectum pertinent, videtur derogare divino honori, & ad blaſphemiam pertinere : Sed ea quæ ſunt humanæ naturæ, defectum quendam continent ; ſicut pati, mori, & alia hujuſmodi. Ergo videtur, quod nullo modo ea quæ ſunt humanæ naturæ, poſſint dici de Deo.

3. Præterea. Aſſumi convenit humanæ naturæ : Non autem hoc convenit Deo. Non ergo ea quæ ſunt humanæ naturæ, de Deo dici poſſunt.

Sed Contra eſt, quod Damaſcen. dicit in 3. lib. (*orth. fid. cap. 4. & 6. in med.*) quod *Deus ſuſcepit ea, quæ ſunt carnis idiomata*, ideſt proprietates ; *dum Deus paſſibilis nominatur, & Deus gloriæ crucifixus eſt.*

Reſpondeo dicendum, quod circa hanc quæſtionem di-

diverſitas fuit inter Neſtorianos, & Catholicos. Neſtoriani enim voces, quæ dicuntur de Chriſto, dividere volebant hoc modo, ut ea quæ pertinent ad humanam naturam, non dicerentur de Deo, nec ea quæ pertinent ad divinam naturam, dicerentur de homine. Unde Neſtorius dixit: *Si quis Dei Verbo tentat paſſiones tribuere, anathema ſit*. Si qua vero nomina ſunt, quæ pertinere poſſunt ad utramque naturam, de talibus prædicabant ea quæ ſunt utriuſque naturæ, ſicut hoc nomen *Chriſtus*, vel *Dominus*. Unde concedebant, Chriſtum eſſe natum de Virgine, & fuiſſe ab æterno; non tamen dicebant, vel Deum natum de Virgine, vel hominem ab æterno fuiſſe. Catholici vero poſuerunt, hujuſmodi, quæ dicuntur de Chriſto, ſive ſecundum divinam naturam, ſive ſecundum humanam, dici poſſe tam de Deo, quam de homine. Unde Cyrillus dicit: (*in epiſt. ad Neſtor. de excom. can.* 4. *& hab. in Concil. Epheſ. gener.* 3. *p.* 1. *cap.* 26. *tom.* 3.) ,, Si quis ,, duabus perſonis, ſive hypoſtaſibus eas, quæ in E- ,, uangelicis, & Apoſtolicis conſcriptionibus ſunt, ,, dividit voces, vel ea quæ de Chriſto a Sanctis di- ,, cuntur, vel ab ipſo Chriſto de ſemetipſo, & a- ,, liquas quidem ex his homini applicandas credi- ,, derit, aliquas vero ſoli Verbo deputaverit, ana- ,, thema ſit.

Et hujus ratio eſt, quia cum ſit eadem hypoſtaſis utriuſque naturæ, eadem hypoſtaſis ſupponitur nomine utriuſque naturæ. Sive ergo dicatur homo, ſive Deus, ſupponitur hypoſtaſis divinæ, & humanæ naturæ. Et ideo de homine poſſunt dici ea quæ ſunt divinæ naturæ, tanquam de hypoſtaſi divinæ naturæ: & de Deo poſſunt dici ea quæ ſunt humanæ naturæ, tanquam de hypoſtaſi humanæ naturæ.

Sciendum tamen, quod in propoſitione, in qua aliquid de aliquo prædicatur, non ſolum attenditur, quid ſit illud, de quo prædicatur prædicatum, ſed etiam ſecundum quid de illo prædicetur. Quamvis ergo non diſtinguantur ea, quæ prædicantur de Chriſto; diſtinguuntur tamen ſecundum id, ſecundum quod utrumque prædicatur. Nam ea quæ ſunt divinæ naturæ, prædicantur de Chriſto ſecundum divinam naturam: ea autem quæ ſunt humanæ naturæ, prædicantur de eo ſecundum humanam naturam. Unde Auguſtinus dicit in 1. de Trinit. (*c.* 11. *to.* 3.) ,, Diſtinguamus, quid in Scripturis ſonet ſecundum ,, formam Dei, in qua æqualis eſt Patri, & quid ,, ſecundum formam ſervi, quam accepit, in qua

,, mi-

„ minor eſt Patre. *Et infra*: (*cap.* 13.) Quid pro-
„ pter quid, & quid ſecundum quid dicatur, pru-
„ dens, & diligens, & pius lector intelligit.

Ad primum ergo dicendum, quod oppoſita prædicari de eodem ſecundum idem eſt impoſſibile: ſed ſecundum diverſa nihil prohibet. Et hoc modo oppoſita prædicantur de Chriſto, non ſecundum idem, ſed ſecundum diverſas naturas.

Ad ſecundum dicendum, quod ſi ea quæ ad defectum pertinent, Deo attribuerentur ſecundum divinam naturam, eſſet blaſphemia, quaſi pertinens ad diminutionem honoris ipſius: Non autem pertinet ad Dei injuriam, ſi attribuantur ei ſecundum naturam aſſumptam. Unde in quodam Sermone Epheſini Concilii (*qui eſt* 2. *de Nativit. aliquant. a princ. in eo Concil. quod eſt gener.* 3. *par.* 3. *cap.* 10. *tom.* 3.) dicitur: „ Nihil putat Deus injuriam, quod
„ eſt occaſio ſalutis hominibus. Nihil enim abjecto-
„ rum, quæ elegit propter nos, injuriam facit illi
„ naturæ, quæ non poteſt eſſe ſubjecta injuriis:
„ propria vero facit inferiora, ut ſalvet naturam
„ noſtram. Quando ergo quæ abjecta, & vitia ſunt,
„ divinam naturam non injuriantur, ſed ſalutem
„ hominibus operantur, quomodo dicis, ea quæ
„ cauſa noſtræ ſalutis ſunt, injuriæ occaſionem Deo
„ fuiſſe?

Ad tertium dicendum, quod aſſumi convenit humanæ naturæ, non ratione ſuppoſiti, ſed ratione ſuiipſius. Et ideo non convenit Deo.

APPENDIX.

Ex artic. habes *primo*: quomodo per rationem & oſtendas, & recte intelligas, merito eſſe a ſcripturis, & Papa inſinuatum, quod in Chriſto ea, quæ conveniunt filio hominis, poſſunt prædicari de filio Dei, & quæ conveniunt filio Dei, poſſunt dici de filio hominis. A ſcripturis quidem per hoc, quod dicitur 1. Cor. 2. *Nunquam dominum gloriæ crucifixiſſent*. Ecce, quod crucifixio, quæ convenit filio hominis, prædicatur de domino gloriæ, qui eſt filius Dei. Sic enim, tanquam exponens ly *dominum gloriæ* ſymbolum fidei, dicit, quod „ filius Dei,
„ Deus verus de Deo vero, conſubſtantialis patri,
„ per quem omnia facta ſunt, *factus homo*, *eſt cru-*
„ *cifixus*. *Item per dictum Luc.* 5. ut autem ſciatis,
„ quia filius hominis habet poteſtatem in terra di-
„ mittendi peccata, ait paralitico, ſurge, &c. „ Ecce, quod probatur evidenter per miraculum; quod di-

dimittere peccata, quod convenit filio Dei, prædicatur de filio hominis, dum filium hominis habere hanc poteſtatem affirmatur. A Papa autem *Eugenio IV.* in Concilio Florentino. ,, Unus, & indiviſus, ,, utraque natura in ſuis proprietatibus permanen- ,, te, Deus, & homo: Dei filius, & hominis filius: ,, æqualis patri ſecundum divinitatem, minor patre ,, ſecundum humanitatem, immortalis, & ęternus ex ,, natura divinitatis, paſſibilis, & temporalis ex ,, conditione aſſumptæ humanitatis. ,, Hæc ille in conſtitut. ſuper unione Jacobinorum. *Secundo* vides: quomodo, &c.

ARTICULUS V. 104

Utrum ea quæ conveniunt Filio hominis, poſſint prædicari de divina natura, & de humana ea quæ conveniunt Filio Dei.

AD Quintum ſic proceditur. Videtur, quod ea quæ ſunt humanæ naturæ, poſſint dici de natura divina. Ea enim quæ ſunt humanæ naturæ, prædicantur de filio Dei, & de Deo: Sed Deus eſt ſua natura. Ergo ea quæ ſunt naturæ humanæ, poſſunt prædicari de divina natura.

2. Præterea. Caro pertinet ad naturam humanam: Sed, ſicut dicit Damaſcenus in 3. lib. (*orth. fid. c. 6. circ. fin. & c. 7. a med.*) *dicimus, naturam Verbi incarnatam eſſe, ſecundum Beatos Athanaſium, & Cyrillum*. Ergo videtur, quod pari ratione ea quæ ſunt humanæ naturæ, poſſint dici de divina natura.

3. Præterea. Ea quæ ſunt divinæ naturæ, conveniunt humanæ naturæ in Chriſto; ſicut cognoſcere futura, & habere ſalutiferam virtutem. Ergo videtur, quod pari ratione ea quæ ſunt humanæ naturæ, poſſint dici de divina natura.

Sed Contra eſt, quod Damaſcen. dicit in 3. lib. (*orth. fid. c. 4. cir. med.*) *Deitatem quidem dicentes non nominamus de ea, quæ humanitatis idiomata ſunt*, ideſt proprietates. *non enim dicimus deitatem paſſibilem, vel creabilem*: Deitas autem eſt divina natura. Ergo ea quæ ſunt humanæ naturæ propria, non poſſunt dici de divina natura.

Reſpondeo dicendum, quod ea quæ ſunt propria unius, non poſſunt vere de alio prædicari, niſi de eo quod eſt idem illi: ſicut riſibile non convenit niſi ei quod eſt homo. In myſterio autem Incarnatio-

tionis non eſt eadem natura divina, & humana; ſed eadem eſt hypoſtaſis utriuſque naturæ. Et *ideo quæ ſunt unius naturæ, non poſſunt de alia prædicari, ſecundum quod in abſtracto ſignificantur*.

Nomina vero concreta ſupponunt hypoſtaſim naturæ. *Et ideo indifferenter prædicari poſſunt ea, quæ ad utramque naturam pertinent, de nominibus concretis: Sive illud nomen, de quo dicuntur, det intelligere utramque naturam*; ſicut hoc nomen *Chriſtus*, in quo intelligitur & divinitas ungens, & humanitas uncta: *Sive ſolum divinam naturam*; ſicut hoc nomen *Deus*, vel *Filius Dei*: *Sive ſolum naturam humanam*; ſicut hoc nomen, *homo*, vel *Jeſus*. Unde Leo Papa dicit in Epiſtola ad Palæſtinos: (*quæ eſt* 83. *inter med. & fi.*) *Non intereſt, ex qua Chriſtus ſubſtantia nominetur; cum inſeparabiliter manente unitate perſonæ, idem ſit & totus hominis filius propter carnem, & totus Dei Filius propter unam cum Patre deitatem*.

Ad primum ergo dicendum, quod in divinis realiter eſt idem perſona cum natura: Et ratione hujus identitatis divina natura prædicatur de Filio Dei: Non tamen eſt idem modus ſignificandi: Et ideo quædam dicuntur de Filio Dei, quæ non dicuntur de divina natura; ſicut dicimus, quod Filius Dei eſt genitus; non tamen dicimus, quod natura divina ſit genita, ut in prima parte habitum eſt. (*qu.* 39. *a.* 5.) Et ſimiliter in myſterio Incarnationis dicimus quod Filius Dei paſſus eſt; non autem dicimus, quod divina natura ſit paſſa.

Ad ſecundum dicendum, quod Incarnatio magis importat unionem ad carnem, quam carnis proprietatem. Utraque autem natura in Chriſto eſt unita alteri in perſona; ratione cujus unionis & divina natura dicitur incarnata, & humana natura deificata, ut ſupra dictum eſt. (*q.* 3. *a.* 2.)

Ad tertium dicendum, quod ea quæ ſunt divinæ naturæ, dicuntur de humana natura, non ſecundum quod eſſentialiter competunt divinæ naturæ, ſed ſecundum quod participative derivantur ad humanam naturam. Unde ea quæ participari non poſſunt a natura humana (ſicut eſſe increatum, aut omnipotentem) nullo modo de humana natura dicuntur. Divina autem natura nihil participative recipit ab humana natura. Et ideo ea, quæ ſunt humanæ naturæ, nullo modo poſſunt dici de divina natura.

APPENDIX.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem interimas hæreſes *Eutychetis*, *Dioſcori*, *Acephalorum* dicentium, quod Chriſti natura divina eſt paſſa, eſt crucifixa; & *Apollinaris* dicentis, Chriſtum paſſionem in divinitate ſua ſuſtinuiſſe, ac ſuſcepiſſe ita, ut divinitas cum humanitate mortua fuerit, & reſuſcitata; & cujuſdam *Auguſtini de Roma* (ut refert Concilium *Baſileenſe ſeſſ.* 22.) dicentis, quod humana natura in Chriſto vere eſt Chriſtus, & eadem eſt perſona Chriſti. Item dicentis, quod natura humana in Chriſto eſt perſona verbi. Item dicentis, quod humana natura aſſumpta a verbo in unione perſonali eſt veraciter Deus naturalis, & proprius. Præſens enim articulus per hoc, quod demonſtrat ea, quæ ſunt humanæ naturæ, non poſſe dici de divina, ſubvertit radicitus prædictas illius Auguſtini phantaſias, ut patet conſideranti. *Secundo* habes: quomodo per rationem oſtendas, illas merito damnari ab eodem Concilio ſeſſ. ead. De qua damnatione, & ejus Concilii valore, quamvis in multis non ſit validum, vide *qu.* 15. *art.* 1. *append.* Item a Malach. 4. *Ego Deus*, *& non mutor*. Si enim non mutatur natura divina, oportet omnino dicere unum de *duobus*, quod, ſc. *aut* ſemper patiatur, *aut* nunquam patiatur. *Primum*, cum ſit ſumma miſeria, nec Philoſophus concipere de Deo poteſt; immo totum contrarium, ſc. quod Deus vita gaudeat feliciſſima, ipſe *in* 12. *Metaph.* efficaciſſime docet: *ſecundum* ergo, ſcil. quod nunquam patiatur, & verum eſt, & per illam auctoritatem ſubindicatur. Item a 2. Corinth. 13. *Crucifixus eſt ex infirmitate*, ſcilicet, carnis, ad differentiam divinæ naturæ. Item a 1. Petr. 4. *Chriſto igitur paſſo in carne*. Ad eandem enim differentiam ponit ly *in carne*. Item ab Eccleſia in hymno primo Dominicæ de Paſſio. „ Fulget crucis myſterium, quo carne carnis conditor „ ſuſpenſus eſt patibulo. *Hæc ibi*. *Item ab* Eugenio „ IV. *in Concilio* Florent. *ut patet art.* 4. *append.* „ *Item a Concilio* Epheſ. 1. *cap.* 13. ſic illum dicimus paſſum, non quia Deus verbum in ſua natura paſſus ſit aut plagas, aut clavos, & transfixiones, aut alia vulnera ſuſceperit (Deus namque „ incorporalis, & extra paſſionem eſt) ſed, quia „ corpus illud, quod ipſi proprium factum eſt, hoc „ ſuſtinuit. Ideo hæc omnia pro nobiſipſis dicitur „ paſſus: inerat enim in eo corpore, quod patiebatur,

„ tur, Deus, qui pati non poterat. *Hæc ibi*. *Item*
„ *a Concilio* Hiſpalenſi 2. *cap.* 13. Sicut immaculata
„ fides, & ſancta Eccleſia docet, confitemur, Do-
„ minum noſtrum Jeſum Chriſtum intemporaliter
„ ex parte Deum natum, temporaliter ex utero glo-
„ rioſæ Virginis Mariæ hominem editum, & ob hoc
„ in una exiſtente perſona duas naturas habentem;
„ deitatis, qua ante ſæcula genitus, humanitatis,
„ qua diebus ultimis editus eſt. In illa ſecundum
„ formam Dei, in iſta ſecundum formam ſervi con-
„ ſiſtens. In illa Patri manens æqualis, in i-
„ ſta ſine peccato ſimilis noſtræ conditioni. In
„ illa inviolabilis, in iſta paſſibilis; in illa, ex
„ qua mori non potuit, in iſta, ex quā mor-
„ tem ſuſcepit. „ Hæc ibi. Ex prædictis ergo omnibus patet intentum articuli in principio appendicis dictum. Pro tanto enim adductæ ſunt illæ hæreſes, & ipſarum condemnationes, pro quanto ſolum contrariantur articulo, vel ei ſuffragantur. Quod etiam alibi ſemper advertendum eſt: ad quem, ſcil. finem ibi adducta adducantur, ne fiat confuſio articulorum. Item a Veritatibus aureis ſuper Legem Veterem, *Deuteronom.* 37. *concluſion.* 7. Item *a quæſtion.* 2. *quæſt.* 13. *articul.* 1. Item ab *Elucid. primæ part. qu.* 75. *art.* 7. Item ab *Elucidatio. Addition. articulorum num.* 389. *Tertio* vides: quomodo, ex iis bene penſatis, & applicatis doctrina præſens Angelica viciſſim declaretur, atque confirmetur.

ARTICULUS VI. 105

Utrum hæc ſit vera: Deus factus eſt homo.

Inf. q. 33. *a.* 3. *c. Et* 3. *d.* 3. *q.* 5. *a.* 3. *co.* *& d.* 7. *q.* 2. *Et op.* 1. *c.* 18. *Et op.* 3. *c.* 6. *Et Rom.* 1. *le.* 2.

AD Sextum ſic proceditur. Videtur, quod hæc ſit falſa, *Deus factus eſt homo*. Cum enim homo ſignificet ſubſtantiam, fieri hominem eſt fieri ſimpliciter: Sed hæc eſt falſa: *Deus factus eſt ſimpliciter*. Ergo hæc eſt falſa: *Deus factus eſt homo*.

2. Præterea. Fieri hominem eſt mutari: Sed Deus non poteſt eſſe ſubjectum mutationis, ſecundum illud Malach. 3. *Ego Dominus, & non mutor*. Ergo videtur quod hæc ſit falſa: *Deus factus eſt homo*.

3. Præterea. Homo, ſecundum quod de Chriſto dicitur, ſupponit perſonam Filii Dei: Sed hæc eſt

falſa: *Deus factus eſt perſona Filii Dei*. Ergo hæc eſt falſa: *Deus factus eſt homo*.

Sed Contra eſt, quod dicitur Joan. 1. *Verbum caro factum eſt*: Et, ſicut Athanaſ. dicit in Epiſt. ad Epitectum, (*& eſt cont. hæreticos, aliquant. a med.*) *quod dixit, Verbum caro factum eſt, ſimile eſt ac ſi diceretur, quod Deus homo factus eſt*.

Reſpondeo dicendum, quod unumquodque dicitur eſſe factum illud, quod de novo incipit prædicari de ipſo. Eſſe autem hominem vere prædicatur de Deo, ſicut dictum eſt: (*art. 1. hu. qu.*) ita tamen quod non convenit Deo eſſe hominem ab æterno, ſed ex tempore per aſſumptionem humanæ naturæ. Et ideo *hæc eſt vera*: Deus factus eſt homo. *Diverſimode tamen intelligitur a diverſis*: ſicut & hæc: *Deus eſt homo*, ut ſupra dictum eſt. (*ar. 1. hu. qu.*)

Ad primum ergo dicendum, quod fieri hominem eſt fieri ſimpliciter in omnibus his, in quibus humana natura incipit eſſe in ſuppoſito de novo creato. Deus autem dicitur factus homo, eo quod humana natura incepit eſſe in ſuppoſito divinæ naturæ ab æterno præexiſtente. Et ideo Deum fieri hominem, non eſt Deum fieri ſimpliciter.

Ad ſecundum dicendum, quod, ſicut dictum eſt, (*in cor. ar.*) fieri importat, quod aliquid prædicetur de novo de altero. Unde quandocunque aliquid de novo prædicatur de altero cum mutatione ejus, de quo dicitur, tunc fieri eſt mutari. Et hoc contingit in omnibus quæ abſolute dicuntur. non enim poteſt albedo, aut nigredo de novo advenire alicui, niſi per hoc quod de novo mutatur ad albedinem, vel nigredinem. Ea vero quæ relative dicuntur, poſſunt de novo prædicari de aliquo abſque ejus mutatione: ſicut homo de novo fit dexter abſque ſui mutatione per motum illius, qui fit ei ſiniſter. Unde in talibus non oportet, omne quod dicitur fieri, eſſe mutatum: quia hoc poteſt accidere per mutationem alterius. Et per hunc modum Deo dicimus: *Domine refugium factus es nobis*. Pſal. 89. Eſſe autem hominem convenit Deo ratione unionis, quæ eſt relatio quædam. Et ideo eſſe hominem prædicatur de novo de Deo abſque ejus mutatione per mutationem humanæ naturæ, quæ aſſumitur in divinam perſonam. Et ideo cum dicitur, *Deus factus eſt homo*, non intelligitur aliqua mutatio ex parte Dei, ſed ſolum ex parte humanæ naturæ.

Ad tertium dicendum, quod homo ſupponit perſonam Filii Dei non nudam, ſed prout ſubſiſtit in humana natura. Et ideo quamvis hæc ſit falſa, *Deus*

Deus factus eſt perſona Filii Dei : eſt tamen hæc vera : *Deus factus eſt homo*, ex eo, quod eſt unitus humanæ naturæ.

APPENDIX.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito inſinuatum eſſe a ſcripturis, & ſymbolo fidei, quod hæc propoſitio: Deus factus eſt homo, vera eſt. A ſcripturis quidem per hoc, quod de Chriſto dicitur Philipp. 2. *Qui, cum in forma Dei eſſet, exinanivit ſemetipſum formam ſervi accipiens, in ſimilitudinem hominum factus*. In ſimilitudinem enim ſpecificam hominum fieri eſt fieri hominem. Habens ergo formam Dei, ideſt Deus, exinanivit ſemetipſum per hoc, quod accepit formam ſervi, ideſt naturam ejuſdem ſpeciei cum hominibus, id eſt naturam humanam. Hæc vocatur forma totius a philoſophis, & per hoc, Deus factus eſt homo. En, quam clare ab Apoſtolo habetur intentum. A ſymbolo autem fidei inſinuatur idipſum dicente ly *Qui*, ſcil. *Deus verus de Deo vero homo factus eſt*. *Secundo* vides: quomodo ex iis bene penſatis, &c.

ARTICULUS VII. 106

Utrum hæc ſit vera: Homo factus eſt Deus.

Locis ſup. a. 6. cit.

AD Septimum ſic proceditur. Videtur, quod hæc ſit vera: *Homo factus eſt Deus*. Dicitur enim Rom. 1. *Quod ante promiſerat per Prophetas ſuos in Scripturis ſanctis de Filio ſuo, qui factus eſt ei ex ſemine David ſecundum carnem*: Sed Chriſtus, ſecundum quod homo, eſt ex ſemine David ſecundum carnem. Ergo homo factus eſt Filius Dei.

2. Præterea. Auguſt. dicit in 1. de Trinit. (*cap. 13. in princ. tom. 3.*) *Talis erat illa ſuſceptio, quæ Deum hominem faceret, & hominem Deum*: Sed ratione illius ſuſceptionis hæc eſt vera: *Deus factus eſt homo*. Ergo ſimiliter hæc eſt vera: *Homo factus eſt Deus*.

3. Præterea. Gregor. Nazianz. dicit in Epiſt. 1. ad Cledonium : (*inter princ. & med.*) *Deus quidem humanatus eſt, homo autem deificatus, vel quomodolibet aliquis nominaverit*: Sed Deus ea ratione dicitur humanatus, qua eſt homo factus. Ergo homo ea ra-

ratione dicitur deificatus, qua eſt factus Deus: Et ita hæc eſt vera: *Homo factus eſt Deus*.

4. Præterea. Cum dicitur, *Deus factus eſt homo*, ſubjectum factionis, vel mutationis non eſt Deus, ſed humana natura, quam ſignificat hoc nomen *homo:* Sed illud videtur eſſe ſubjectum factionis, cui factio attribuitur. Ergo hæc magis eſt vera, *Homo factus eſt Deus*, quam iſta, *Deus factus eſt homo*.

Sed Contra eſt, quod Damaſc. dicit in 3. lib. (*orth. fid. c. 2. ad fi.*) *Non hominem deificatum dicimus, ſed Deum humanatum*: Idem autem eſt fieri Deum, quod deificari. Ergo hæc eſt falſa: *Homo factus eſt Deus*.

Reſpondeo dicendum, quod illa propoſitio, *Homo factus eſt Deus*, *tripliciter* poteſt intelligi. *Uno modo* ita, quod hoc participium, *Factus*, determinet abſolute vel ſubjectum, vel prædicatum. Et *in hoc ſenſu eſt falſa*: quia neque homo ille, de quo Deus prædicatur, eſt factus, neque Deus eſt factus, ut infra dicetur. (*a.* 8. & 9. *ſeq.*) Et ſub eodem ſenſu hæc eſt falſa: *Deus factus eſt homo*. Sed ſub hoc ſenſu non quæritur hic de iſtis propoſitionibus.

Alio modo poteſt intelligi, ut ly *Factus* determinet compoſitionem: ut ſit ſenſus: *Homo factus eſt Deus*, ideſt factum eſt, ut homo ſit Deus. Et *ſub hoc ſenſu utraque eſt vera*, &, *Homo factus eſt Deus*, &, *Deus factus eſt homo*. Sed hic non eſt proprius ſenſus harum locutionum: niſi forte intelligatur, ſecundum quod ly *homo* non habet perſonalem ſuppoſitionem, ſed ſimplicem. Licet enim hic homo non ſit factus Deus; quia hoc ſuppoſitum, ſcil. perſona Filii Dei, ab æterno fuit Deus; tamen homo, communiter loquendo, non ſemper fuit Deus.

Tertio modo proprie intelligitur, ſecundum quod hoc participium, *Factus*, ponit fieri circa hominem in reſpectu ad Deum, ſicut ad terminum factionis. Et *in hoc ſenſu*, ſuppoſito quod in Chriſto ſit eadem perſona, & hypoſtaſis, & ſuppoſitum Dei, & hominis, ut ſupra oſtenſum eſt, (*q. 2. a. 3.*) *iſta propoſitio eſt falſa*: quia cum dicitur, *Homo factus eſt Deus*, ly *homo* habet perſonalem ſuppoſitionem. Non enim eſſe Deum verificatur de homine ratione humanæ naturæ, ſed ratione ſuppoſiti ſui. Suppoſitum autem illud humanæ naturæ, de quo verificatur eſſe Deum, eſt idem quod hypoſtaſis, ſeu perſona Filii Dei, quæ ſemper fuit Deus. Unde non poteſt dici, quod iſte homo incepit eſſe Deus, vel quod fiat Deus, aut quod factus ſit Deus. Si vero eſſet alia perſona, vel hypoſtaſis Dei, & hominis, ita quod eſſe Deum prædica-

dicaretur de homine, & e converſo, per quandam conjunctionem ſuppoſitorum, vel dignitatis perſonalis, vel affectionis, vel inhabitationis, ut Neſtoriani dixerunt, tunc pari ratione poſſet dici, quod homo factus eſt Deus, ideſt conjunctus Deo; ſicut & quod Deus factus eſt homo, ideſt conjunctus homini.

Ad primum ergo dicendum, quod in verbis illis Apoſtoli hoc relativum, *Qui*, quod refert perſonam Filii Dei, non debet intelligi ex parte prædicati, quaſi aliquis exiſtens ex ſemine David ſecundum carnem ſit factus Filius Dei: in quo ſenſu Objectio procedebat: Sed debet intelligi ex parte ſubjecti: ut ſit ſenſus, quod Filius Dei factus eſt, ſc. homo, *ad honorem Patris*, ut Gloſ. (*interl.*) exponit, exiſtens ex ſemine David ſecundum carnem: Ac ſi diceret: *Filius Dei factus eſt habens carnem ex ſemine David ad honorem Dei*.

Ad ſecundum dicendum, quod illud verbum Auguſtini eſt intelligendum in illo ſenſu, ſecundum quod ex illa ſuſceptione Incarnationis factum eſt, ut homo eſſet Deus, & Deus eſſet homo: In quo ſenſu ambæ locutiones ſunt veræ, ut dictum eſt. (*in cor. ar.*).

Et ſimiliter dicendum eſt ad Tertium: nam deificari idem eſt, quod fieri Deum.

Ad quartum dicendum, quod terminus in ſubjecto poſitus tenetur materialiter, ideſt pro ſuppoſito; poſitus vero in prædicato tenetur formaliter, ideſt pro natura ſignificata. Et ideo cum dicitur, *Homo factus eſt Deus*, ipſum fieri non attribuitur humanæ naturæ, ſed ſuppoſito humanæ naturæ, quod eſt ab æterno Deus. & ideo non convenit ei fieri Deum. Cum autem dicitur, *Deus factus eſt homo*, factio intelligitur terminari ad ipſam humanam naturam. Et ideo, proprie loquendo, hæc eſt vera: *Deus factus eſt homo*: ſed hæc eſt falſa: *Homo factus eſt Deus*: Sicut ſi Socrates, cum prius fuerit homo, poſtea factus eſt albus, demonſtrato Socrate, hæc eſt vera: *Hic homo hodie factus eſt albus*: hæc tamen eſt falſa: *Hoc album hodie factum eſt homo*. Si tamen ex parte ſubjecti poneretur aliquod nomen ſignificans naturam humanam in abſtracto, poſſet hoc modo ſignificari ut ſubjectum factionis: puta ſi dicatur, quod natura humana facta eſt Filii Dei.

APPENDIX.

EX art. habes *primo* : quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a ſcripturis, & Damaſceno inſinuatum, quod propoſitio hæc : Homo factus eſt Deus, eſt falſa. A Damaſceno quidem, ut *in argu. cont.* Ubi adverte, quod ly *non hominem deificatum* ſumitur aliter a Damaſceno, quam ſumebatur a Greg. Nazianzeno in *argumen.* 3. Ut enim ibi ex reſponſo habitum fuit, Greg. loquebatur improprie ; hic vero Damaſcenus loquitur proprie . A ſcripturis autem per hoc, quod dicitur Joan. 8. *Tu quis es?* Reſpondit. *Principium ; qui & loquor vobis* . Patet enim, quod ly *quis* ſecundum ſe quærit de perſona, & ſecundum intentionem Judæorum quærit de perſona humanitatis, quoniam Judæi, cum Chriſti divinitatem nec cognoſcerent, nec cognoſcere vellent, immo eam pro ſuo poſſe negarent, non intendebant per ly *quis* interrogare, niſi de perſona humanæ naturæ, quam oculis corporalibus videbant . Chriſtus igitur reſpondendo ad interrogata per ly *principium* intendit deſignare perſonam humanitatis . Conſtat vero tum *ex* 1. *q.* 44. *ar.* 1. & *q.* 45. *ar.* 5. quod omne creatum eſt principiatum a Deo: tum *ex q.* 2. *ar.* 5. quod perſona creata conſequitur ad unionem *animæ* cum corpore, tanquam aliquid inde principiatum ; quocirca fit, ut perſona creata ſit *duplici* jure vocanda principiatum, ſc. a Deo, & ab unione corporis, & animæ. Non ergo de perſona humanitatis ſuæ reſpondiſſet Chriſtus ly *ego principium*, niſi humanitatis ſuæ perſona eſſet increata, & ab unione animæ cum corpore independens . Idem ergo eſt , ac ſi reſpondens Chriſtus per ly *ego principium* , apertius dixiſſet: Perſona humanitatis meæ eſt Deus, ſeu perſona divina. Cum igitur in Chriſto ly *homo* dicat perſonam humanitatis divinam ; & perſonam divinam fieri Deum, ſit impoſſibile ; relinquitur ab ipſa ſcriptura ſcholaſticis Theologis procul dubio concludendum, quod propoſitio iſta : Homo factus eſt Deus, ſit impoſſibilis . *Secundo* vides : quomodo , &c.

AR-

ARTICULUS VIII. 107

Utrum hæc ſit vera: Chriſtus eſt creatura.

Inf. q. 20. *a.* 1. *ad* 1. *Et* 1. *q.* 41. *a.* 3. *c.* & *ad* 4. *Et* 3. *d.* 4. *q.* 2. *a.* 2. *ad* 4. & *d.* 11. *q.* 1. *a.* 2. & *d.* 21. *q.* 1. *a.* 3. *ad* 2. *Et* 4. *con. c.* 48. *Et ver. q.* 29. *a.* 1. *ad* 1. *Et op.* 2. *c.* 233. & 1. *Cor.* 15. *le.* 3.

AD Octavum ſic proceditur. Videtur, quod hæc ſit vera; *Chriſtus eſt creatura*. Dicit enim Leo Papa: (*quid ſimile hab. ſerm.* 3. *Pentecoſt. parum a princ.*) *Nova*, & *inaudita conventio. Deus, qui eſt*, & *erat, fit creatura*: Sed illud poteſt prædicari de Chriſto, quod filius Dei factus eſt per Incarnationem. Ergo hæc eſt vera: *Chriſtus eſt creatura*.

2. Præterea. Proprietates utriuſque naturæ poſſunt prædicari de hypoſtaſi communi utriuſque naturæ, quocunque nomine ſignificetur, ut ſupra dictum eſt: (*a.* 5. *hu. q.*) Sed proprietas humanæ naturæ eſt eſſe creaturam, ſicut & proprietas divinæ naturæ eſt eſſe creatorem. Ergo utrumque poteſt dici de Chriſto, ſcilicet quod ſit creatura, & quod ſit increatus, & creator.

3. Præterea. Principalior pars hominis eſt anima, quam corpus: Sed Chriſtus ratione corporis, quod de Virgine traxit, dicitur eſſe ſimpliciter natus de Virgine. Ergo ratione animæ, quæ creata eſt a Deo, debet ſimpliciter dici, quod Chriſtus ſit creatura.

Sed Contra eſt, quod Ambroſ. dicit in lib. 1. de Trinit. (*ſeu de fide ad Gratian. c.* 7. *circ. med.*) *Numquid dicto factus eſt Chriſtus? numquid mandato creatus eſt Chriſtus?* quaſi dicat, *Non*. Unde ſubdit: *Quomodo autem creatura in Deo eſſe poteſt? etenim Deus naturæ ſimplicis eſt, non conjunctæ*. Ergo hæc non eſt concedenda: *Chriſtus eſt creatura*.

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut Hieron. dicit, *ex verbis inordinate prolatis incurritur hæreſis*. Unde cum hæreticis nec nomina debemus habere communia, ne eorum errori favere videamur. Arriani autem hæretici Chriſtum dixerunt eſſe creaturam, & minorem Patre, non ſolum ratione humanæ naturæ, ſed etiam ratione divinæ perſonæ. Et ideo *non eſt abſolute dicendum, quod Chriſtus ſit creatura, vel minor Patre: ſed cum determinatione, ſc. ſecundum humanam naturam*.

Ea vero, de quibus ſuſpicari non poteſt, quod divinæ perſonæ conveniant ſecundum ſeipſa, poſſunt ſimpliciter dici de Chriſto ratione humanæ naturæ: ſicut ſimpliciter dicimus, Chriſtum eſſe paſſum, mortuum, & ſepultum: Sicut etiam in rebus corporalibus, & humanis, ea quæ in dubitationem venire poſſunt an conveniant toti, vel parti, ſi inſunt alicui parti, non attribuimus toti ſimpliciter, ideſt ſine determinatione. non enim dicimus, quod Æthiops eſt albus, ſed quod eſt albus ſecundum dentes: dicimus autem abſque determinatione, quod eſt criſpus; quia hoc non poteſt ei convenire niſi ſecundum capillos.

Ad primum ergo dicendum, quod aliquando ſancti Doctores cauſa brevitatis, determinatione omiſſa, nomine creaturæ utuntur circa Chriſtum: Eſt tamen in eorum dictis ſubintelligenda determinatio, *inquantum homo*.

Ad ſecundum dicendum, quod omnes proprietates humanæ naturæ, ſicut & divinæ, poſſunt æqualiter dici de Chriſto. Unde & Damaſc. dicit in 3. lib. (*orth. fid. c.* 4. *ad fi.*) quod Chriſtus, qui *Deus eſt, & homo, dicitur & creatus, & increatus, paſſibilis, & impaſſibilis*. Sed tamen illa quæ dubitationem habent circa alterutram naturam, non ſunt dicenda abſque determinatione: Unde ipſe poſtea alibi (*ſc. l.* 4. *orth. fid. c.* 5.) ſubdit: *Ipſa una hypoſtaſis*, ſc. Chriſti, *& increata eſt divinitate, & creata eſt humanitate*: Sicut & e converſo non eſſet dicendum ſine determinatione: *Chriſtus eſt incorporeus, impaſſibilis*, ad evitandum errorem Manichæi, qui poſuit Chriſtum verum corpus non habuiſſe, nec vere paſſum eſſe: Sed dicendum eſt cum determinatione, quod Chriſtus ſecundum deitatem eſt incorporeus, & impaſſibilis.

Ad tertium dicendum, quod de nativitate ex Virgine nulla dubitatio poteſt eſſe, quod conveniat perſonæ Filii Dei, ſicut poteſt eſſe de creatione. Et ideo non eſt ſimilis ratio utrobique.

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem, tanquam in radice, interimas hæreſim *Ebionis*, *Cerinthi*, *Carpocratis*, *Photini*, *Arrii*, *Artemonis*, *Neſtorii* dicentium, quod Chriſtus non eſt natura Deus. Item hæreſim *Agarenorum* dicentium, quod Chriſtus eſt ſolum excelſa quædam creatura omnes alias creaturas excellens. Et hæreſim *Aſterii* dicentis, quod

Chri-

Chriſtus eſt Dei virtus : creatura tamen , & merus homo. Omnes enim prædicti conveniunt in hoc , quod propoſitio iſta: Chriſtus ſimpliciter eſt creatura, contra quam præſens articulus directe pugnat , eamque efficaciter expugnat. *Secundo* habes : quomodo per rationem oſtendas , illas omnes , & ex conſequenti illud, in quo conveniunt , merito damnari a Papa *Eugenio IV.* in Concil. Florent. „ Sacroſancta Romana Eccleſia damnat Ebionem, Cerinthum, Marcionem , Paulum Samoſatenum , „ Photinum, omneſque ſimiliter blaſphemantes, qui „ non valentes percipere unionem perſonalem humanitatis ad verbum , negaverunt , Chriſtum Jeſum „ Dominum noſtrum eſſe verum Deum , ipſum purum hominem confitentes, qui divinæ gratiæ participatione majori , quam ſanctioris vitæ merito „ ſuſcepiſſet , divinus homo diceretur. „ Hæc ille in conſtitutione ſuper unione Jacobinorum. Item a dictis *quæſt.* 2. *artic.* 1. *append.* & *quæſt.* 6. *art.* 6. *appen.* Item a Joann. 8. *Ego principium*, &c. ut cum expoſitione ponitur in *ar.* 7. *app.* Item a Conciliis multis ſupra in multorum articulorum appendicibus recitatis. Item a Philipp. 2. *Qui non rapinam arbitratus eſt , eſſe ſe æqualem Deo.* Hoc eſt. Qui vere per naturam , non falſe per rapinam , ut appetiit Lucifer, eſt æqualis Deo. Item a Joan. 10. *Ego, & pater unum ſumus*, & cap. 1. *Deus erat verbum.* Item a 1. Joan. 1. „ Quod fuit ab initio, quod audivimus, quod vidimus oculis noſtris , & manus „ noſtræ contrectaverunt de verbo vitæ: annuntiamus vobis vitam æternam, quæ erat apud patrem , & apparuit nobis. „ Ecce Chriſtus , ſi non fuiſſet homo, neque videretur oculis humanis corporaliter, neque ſic auribus audiretur, neque ſic manibus contrectaretur, & tamen , horum veritate ſtante, ipſemet dicitur hic non creatura, ſed *quod fuit ab initio*, ſed *vita æterna*, ſed *qui erat apud patrem*. Ac ſi apertiſſime dicatur. Chriſtus etiam , quod habeat humanitatem, ſeu etiam, quod ſit verus homo, neque ſimpliciter eſt , neque ſimpliciter dicendus eſt creatura. Naturam enim divinam ſimul habet, quæ vita æterna vocatur ; & ſuppoſitum , quod fuit ab initio, eſt etiam ſuppoſitum humanitatis, *artic.* 2. Item merito damnari ab eodem in cap. 5. *Tres ſunt, qui teſtimonium dant in cœlo , Pater , Verbum , & Spirituſſanctus, & hi tres unum ſunt.* Hoc eſt. Hi tres ſunt numeraliter unum, ideſt, una res ſubſtantiva, ideſt, una ſubſtantia. Hæc autem eſt eſſentia divina. Sunt ergo unum, ideſt unus Deus. Item a

contextu circa finem ejuſdem cap. *Filius Dei venit, & dedit nobis ſenſum; ut cognoſcamus Deum verum, & ſimus in vero filio ejus. Hic eſt verus Deus, & vita æterna.* Ecce. Verus Dei filius, qui ad nos venit per carnis aſſumptionem, eſt verus Deus, & vita æterna abſolute dicendus ſecundum ſcripturam hanc: tantum abeſt, ut poſſit abſolute, ideſt, nulla cum limitatione vocari creatura. Item a ſymbolo fidei dicente. *Qui*, ſc. Deus verus de Deo vero, *factus homo eſt, pro nobis crucifixus, mortuus, ſepultus*. Vide hic a fortiori. Magis quippe videtur, ſi Chriſtus abſolute vocari poſſet creatura, quod tunc ſic vocandus eſſet, quando dicitur *crucifixus*, &c. quia crucifixus, mortuus, & ſepultus eſt ex infirmitate, 2. *Cor.* 13. Per hoc ergo, quod tunc non vocatur creatura, datur intelligi a ſymbolo, quod nunquam dicendus eſt ſimpliciter, ideſt ſine limitatione creatura juxta regulam illam logicalem, ſi, de quo magis videtur ineſſe, non ineſt. ergo nec, de quo minus videtur, inerit, ut patet applicanti. Item a Papa *Paulo IV.* cujus bulla, quoniam ad multa alia etiam ſervit, ideo hic, ut pro neceſſitate aliorum locorum iſtius ſummæ, pro quibus facit, habeatur prolixius, quam hic ſolum oportet, adducetur ad literam. Dicit ergo ſic. „ Cum quorundam hominum pravitas,
„ atque iniquitas eo uſque noſtris temporibus pro-
„ ceſſerit, ut ex iis, qui a catholica fide aberrant,
„ & deſciſcunt, plurimi quidem non ſolum diverſas
„ hæreſes profiteri, ſed etiam ipſius fidei fundamen-
„ ta negare præſumant, *&c.* Omnes, & ſingulos,
„ qui hactenus aſſeruerunt, dogmatizarunt, vel cre-
„ diderunt, Deum omnipotentem non eſſe trinum
„ in perſonis, & incompoſita omnino, indiviſaque
„ unitate ſubſtantiæ unum unamet ſimplici divini-
„ tatis eſſentia; aut Dominum noſtrum Jeſum Chri-
„ ſtum non eſſe verum Deum, ejuſdem ſubſtantiæ
„ per omnia cum Patre, & Spirituſancto; aut eun-
„ dem ſecundum carnem non eſſe conceptum in u-
„ tero Beatiſſimæ, ſemperque virginis Mariæ de Spi-
„ rituſancto, ſed, ſicut cæteros homines, ex ſemi-
„ ne Joſeph; aut eundem Dominum, ac Deum no-
„ ſtrum Jeſum Chriſtum non ſubiiſſe acerbiſſimam
„ Crucis mortem, ut nos a peccatis, & ab æterna
„ morte redimeret, & Patri ad vitam æternam re-
„ conciliaret; aut eandem beatiſſimam Virginem Ma-
„ riam non eſſe veram Dei matrem, nec perſtitiſſe
„ ſemper in virginitatis integritate, ante partum
„ ſc. in partu, & perpetuo poſt partum, *&c.* Inſu-
„ per, cum errores, quos ſupra narravimus, ita gra-

„ ves,

„ ves, & nefandi ſint, ut illi, qui in eos decidunt, „ excuſationem non habeant, ſed ſubverſi potius, „ atque immanes, quam hæretici, merito dici poſ„ ſint, hac noſtra perpetuo valitura conſtitutione „ ſancimus, quod tam illi, qui hactenus in ipſos „ errores, vel eorum aliquem lapſi ſunt, & infra „ ſupradictum terminum non reſipuerint, & ea, quæ „ ſupradiximus, non adimpleverint, quam omnes, & „ ſinguli alii, qui in futurum in illos, vel illorum „ aliquem quomodolibet prolabentur, cujuſcunque „ dignitatis, ſtatus, gradus, ordinis, vel conditio„ nis exiſtant, pro ſubverſis, & relapſis in hæreſim „ haberi, & ut relapſi Curiæ ſæculari tradi, & per „ ipſam Curiam debitis pœnis in relapſos ſtatutis „ puniri poſſint in omnibus, & per omnia, perinde „ ac, ſi vere, & realiter in hæreſim relapſi eſſent, „ & eos relapſos eſſe conſtaret. Non obſtantibus con„ trariis quibuſcunque, *&c.* „ Hæc ibi. Ex his patet, quanti periculi ſit dicere ſimpliciter, quod Chriſtus eſt creatura. *Tertio* vides: quomodo ex his, &c.

ARTICULUS IX. 108

Utrum hæc ſit vera: Iſte homo, demonſtrato Chriſto, incepit eſſe.

3. d. 12. q. 1. a. un.

AD Nonum ſic proceditur. Videtur, quod ille homo, demonſtrato Chriſto, incepit eſſe. Dicit enim Auguſtinus ſuper Joan. (*tract.* 105. *a med. to.* 9.) *Priuſquam mundus eſſet, nec nos eramus, nec ipſe mediator Dei & hominum homo Jeſus Chriſtus*: Sed illud quod non ſemper fuit, incepit eſſe. Ergo ille homo, demonſtrato Chriſto, incepit eſſe.

2. Præterea. Chriſtus incepit eſſe homo: Sed eſſe hominem eſt eſſe ſimpliciter. Ergo ille homo incepit eſſe ſimpliciter.

3. Præterea. Homo importat ſuppoſitum humanæ naturæ: Sed Chriſtus non ſemper fuit ſuppoſitum humanæ naturæ. Ergo ille homo incepit eſſe.

Sed Contra eſt, quod dicitur Hebr. ult. *Jeſus Chriſtus heri, & hodie, ipſe & in ſæcula.*

Reſpondeo dicendum, quod *non eſt dicendum, quod ille homo, demonſtrato Chriſto, inceperit eſſe, ſi nihil addatur*. Et hoc *duplici* ratione. *Primo* quidem, quia hæc locutio eſt ſimpliciter falſa ſecundum ſententiam catholicæ fidei, qua ponimus in Chriſto unum

num ſuppoſitum, & unam hypoſtaſim, ſicut & unam perſonam. Secundum hoc enim oportet, quod in hoc quod dicitur, *iſte homo*, demonſtrato Chriſto, deſignetur ſuppoſitum æternum, cujus æternitati repugnat incipere eſſe. Unde hæc eſt falſa: *Hic homo incepit eſſe*. Nec obſtat, quod incipere eſſe convenit humanæ naturæ, quæ ſignificatur per hoc nomen *homo*: quia terminus in ſubjecto poſitus non tenetur formaliter pro natura, ſed magis materialiter pro ſuppoſito, ut ſupra dictum eſt. (*ar. 7. hu. q. ad 4.*) *Secundo*, quia etiamſi eſſet vera, non tamen eſſet ea utendum abſque determinatione, ad evitandum hæreſim Arrii: quia ſicut perſonæ Filii Dei attribuit, quod eſſet creatura, & quod eſſet minor Patre; ita attribuit ei, quod eſſe inceperit, dicens, quod erat, quando non erat.

Ad primum ergo dicendum, quod auctoritas illa eſt intelligenda cum determinatione; ut ſcilicet dicamus, quod homo Jeſus Chriſtus non fuit, antequam mundus eſſet, ſecundum humanitatem.

Ad ſecundum dicendum, quod cum hoc verbo *incipit* non ſequitur argumentum ab inferiori ad ſuperius. Non enim ſequitur: Hoc incipit eſſe album: Ergo incipit eſſe coloratum. Et hoc ideo, quia incipere importat nunc eſſe, & non prius. Non autem ſequitur: Hoc non erat prius album: Ergo non erat prius coloratum. Eſſe autem ſimpliciter eſt ſuperius ad eſſe hominem. Unde non ſequitur: Chriſtus incepit eſſe homo: Ergo incepit eſſe.

Ad tertium dicendum, quod hoc nomen *homo*, ſecundum quod accipitur pro Chriſto, licet ſignificet humanam naturam, quæ incepit eſſe; tamen ſupponit ſuppoſitum æternum, quod eſſe non incepit. Et ideo quia ſecundum quod ponitur in ſubjecto, tenetur pro ſuppoſito, ſecundum autem quod ponitur in prædicato, refertur ad naturam, ideo hæc eſt falſa: *Homo Chriſtus eſſe incepit:* Sed hæc eſt vera: *Chriſtus incepit eſſe Homo.*

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem a fortiori interimas hæreſim *Berylli* dicentis, quod Chriſtus quoad divinitatem non fuit ante Mariam. Item hæreſim *Coſmianorum* dicentium, quod Chriſtus, & Deus, & mediator, & imago dei non fuit ante ſæcula. Dixi ly *a fortiori*, quia per hoc, quod arti. præſens determinat, quod homo Chriſtus non incœpit eſſe, multo magis oſtendere cointelligitur, quod

quod idem Chriſtus Deus quoad divinitatem non incœpit. *Secundo* habes: quomodo per rationem oſtendas, illas merito damnari ab Hebr. ulti. *Jeſus Chriſtus*, &c. ut *in arg. contr.* Ac ſi apertius dixerit. Chriſtus homo (nam ly *Jeſus* eſt nomen naturæ humanæ ſolum, *ar.* 5. *corp.*) nunquam incœpit eſſe: ſed & ab æterno eſt, & in æternum durabit. Item a Joan. 8. *Ego principium, qui & loquor vobis*. Hoc eſt. Ego, qui loquor, ſum principium. Patet enim, & quod ille, qui eis tunc loquebatur, erat homo; nam Chriſtus, ut Deus, non loquitur voce exterius ſenſibili, & conſequenter, quod de perſona ſuæ humanitatis intendit, cum dicit ly *ego principium*. Quia igitur principium, de quo ibi, non incœpit eſſe: dicere voluit, quod ipſe, ut homo ſecundum ſuam perſonam non incœpit eſſe. vide fuſiorem auctoritatis prædictæ declarationem *ar.* 7. *appen.* Item ab eod. ibid. *antequam Abraham fieret, ego ſum*. Loquebatur enim de ſe homine, quoniam Judæis ſolum hominem videntibus reſpondebat: & ly *ego* (ut manifeſtum eſt) dicit perſonam. Hic itaque dicit perſonam humanitatis ſuæ ita, quod perſona illa vocatur *ego ſum*. Nomen autem proprium Dei eſt ly *ego ſum*, ut patet Exod. 3. immo, & maxime proprium, *q.* 13. *ar.* 11. Deus vero nunquam incœpit, ſed eſt æternus, 1. *q.* 10. *ar.* 3. Idem ergo eſt, ac ſi dixiſſet ibi: Abraham incœpit eſſe, ego autem, ideſt, perſona meæ humanitatis non incœpit eſſe. Item ab eodem Jo. cap. 1. *In principio erat Verbum: & Verbum caro factum eſt*. Conſtat enim, quod Verbum fuiſſe in principio eſt ipſum fuiſſe ante ſæcula, ideſt ab æterno: alioquin illud Verbum non eſſet Deus, ut notat contextus per ly *& Deus erat Verbum*. Ex eo igitur, quod hoc Verbum factum eſt caro, non per converſionem in carnem, cum Deus ſit omnino immutabilis, 1. *q.* 9. *ar.* 1. Sed per unionem carnis ad ſuam ipſius verbi ſubſiſtentiam, *q.* 2. *a.* 2. relinquitur ab Euangeliſta Theologis Scholaſticis indubie concludendum, quod Verbum eſt perſona carnis, ideſt, humanitatis ab ipſo aſſumptæ: & conſequenter, quod Chriſtus homo, & a fortiori, quod Chriſtus Deus non incœpit eſſe. Vide *art.* 8. *appen.* bullam *Pauli IV. Tertio* vides: quomodo, &c.

ARTICULUS X.

Utrum hæc ſit vera: Chriſtus, ſecundum quod homo, eſt creatura.

3. d. 4. q. 1. a. 2. q. 1. c. & q. 2. ad 3. & d. 10. q. 1. ar. 1. q. 2. & d. 11. a. 3.

AD Decimum ſic proceditur. Videtur, quod hæc ſit falſa: *Chriſtus, ſecundum quod homo, eſt creatura*, vel incepit eſſe. Nihil enim in Chriſto eſt creatum, niſi humana natura: Sed hæc eſt falſa: *Chriſtus, ſecundum quod homo, eſt humana natura*. Ergo hæc etiam eſt falſa: *Chriſtus, ſecundum quod homo, eſt creatura*.

2. Præterea. Prædicatum magis prædicatur de termino in reduplicatione poſito, quam de ipſo ſubjecto propoſitionis: ſicut ſi dicam, Corpus, ſecundum quod coloratum, eſt viſibile, ſequitur quod coloratum ſit viſibile. Sed hæc non eſt abſolute, ſicut dictum eſt, (*a. 8. & 9. præc.*) concedenda: *Homo Chriſtus eſt creatura*. Ergo neque hæc: *Chriſtus, ſecundum quod homo, eſt creatura*.

3. Præterea. Quicquid prædicatur de quocunque homine, ſecundum quod homo, prædicatur de eo per ſe, & ſimpliciter. idem enim eſt per ſe, & ſecundum quod ipſum, ut dicitur 5. Metaph. (*tex. 23. to. 3.*) Sed hæc eſt falſa: *Chriſtus eſt per ſe, & ſimpliciter creatura*. Ergo etiam hæc eſt falſa: *Chriſtus, ſecundum quod homo, eſt creatura*.

Sed Contra. Omne quod eſt, vel eſt creator, vel creatura: Sed hæc eſt falſa: *Chriſtus, ſecundum quod homo, eſt creator*. Ergo hæc eſt vera: *Chriſtus, ſecundum quod homo, eſt creatura*.

Reſpondeo dicendum, quod cum dicitur, *Chriſtus, ſecundum quod homo*, hoc nomen *homo* poteſt reſumi in reduplicatione, *vel* ratione ſuppoſiti, *vel* ratione naturæ. Si quidem reſumatur ratione ſuppoſiti, cum ſuppoſitum humanæ naturæ in Chriſto ſit æternum, & increatum, hæc erit falſa: *Chriſtus, ſecundum quod homo, eſt creatura*. Si vero reſumatur ratione humanæ naturæ, ſic eſt vera: quia ratione humanæ naturæ, ſive ſecundum humanam naturam, convenit ſibi eſſe creaturam, ut ſupra dictum eſt. (*a. 8. hu. q.*)

Sciendum tamen, quod nomen ſic reſumptum in reduplicatione magis proprie tenetur pro natura, quam pro ſuppoſito. reſumitur enim in vi prædicati, quod tene-

tenetur formaliter. idem enim eſt dictu, *Chriſtus ſecundum quod homo*, ac ſi diceretur, *Chriſtus*, *ſecundum quod eſt homo*. Et ideo hæc eſt magis concedenda, quam neganda: *Chriſtus*, *ſecundum quod homo*, *eſt creatura*. Si tamen adderetur aliquid, per quod traheretur ad ſuppoſitum, *eſſet propoſitio magis neganda*, *quam concedenda*: puta ſi diceretur: *Chriſtus ſecundum quod hic homo*, *eſt creatura*.

Ad primum ergo dicendum, quod licet Chriſtus non ſit humana natura, eſt tamen habens humanam naturam. Nomen autem creaturæ natum eſt prædicari non ſolum de abſtractis, ſed etiam de concretis. dicimus enim, quod humanitas eſt creatura, & quod homo eſt creatura.

Ad ſecundum dicendum, quod ly *homo*, ſecundum quod ponitur in ſubjecto, magis reſpicit ſuppoſitum. ſecundum autem quod ponitur in reduplicatione, magis reſpicit naturam, ut dictum eſt. (*in corp. a.*) Et quia natura eſt creata, ſuppoſitum vero increatum, ideo licet non concedatur iſta ſimpliciter, *Homo Chriſtus eſt creatura*: conceditur tamen iſta: *Chriſtus*, *ſecundum quod homo*, *eſt creatura*.

Ad tertium dicendum, quod cuilibet homini, qui eſt ſuppoſitum ſolius naturæ humanæ, competit quod non habeat eſſe, niſi ſecundum humanam naturam. Et ideo de quolibet tali ſuppoſito ſequitur, ſi ſecundum quod homo, eſt creatura, quod ſit creatura ſimpliciter. Sed Chriſtus non ſolum eſt ſuppoſitum humanæ naturæ, ſed etiam divinæ, ſecundum quam habet eſſe increatum. Et ideo non ſequitur, ſi ſecundum quod homo eſt creatura, quod ſit ſimpliciter creatura.

APPENDIX.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem radicitus interimas hæreſim *Auguſtini de Roma* dicentis: quod natura humana in Chriſto eſt perſona verbi, & veraciter Deus naturalis, & proprius. Item hæreſim *Metamorphiſtarum* dicentium: quod corpus Chriſti, cum aſcendit in cælum, plane factum eſt Deus, & ipſum corpus eſſe Deum, omnino proprie dici debere. Item *Eutychetis* dicentis: quod in incarnationis momento caro in divinitatem converſa eſt. Articulus enim præſens per hoc, quod Chriſtum, ſecundum quod homo, dicit creaturam, pugnat radicaliter contra omnes illas hæreſes: inquantum ipſæ aliquo modo ponunt, quod natura humana Chriſti eſt divina, ſeu Deus. Nam ſecundum iſtam eorum

rum phantaſiam Chriſtus, etiam ſecundum quod homo, ideſt, ſecundum humanitatem, non eſſet creatura, neque incæpiſſet eſſe: ſed eſſet creator, & æternus. *Secundo* habes: quomodo per rationem oſtendas, illas merito damnari a Concil. *Baſileenſi*, a quo & ipſa Auguſtini de Roma recitantur, *ſeſſ.* 22. De hac ejus damnatione, & de hujus Concilii valore (nam in multis non eſt validum, quamvis hic valeat) vide *q.* 15. *ar.* 1. *append. cum locis ibi citatis*. Item merito damnari a *q.* 2. *ar.* 2. *& q.* 13. *ar.* 1. *& q. hac art.* 5. *cum Eluc.* Item a dictis in 1. *q.* 14. *ar.* 16. *& q.* 75. *ar.* 7. *cum Eluc.* Item ab Addit. *art. n.* 389. Item a Conc. *Chalced.* in actionibus multis. Nam celebratum eſt præſentibus 630. Patribus contra *Eutychem* prædictum: qui aſſerebat, Chriſtum poſt humanitatis aſſumptionem non ex duabus naturis exiſtere: ſed ſolum in eo divinam naturam permanere: & contra *Dioſcorum* defenſorem ejuſdem. Unde in fine Concilii tot, tantique patres veritatem contra iſtos ita concludunt. „ Conſentientes ſanctis „ patribus, unum, eundemque filium confiteri do„ minum noſtrum Jeſum Chriſtum, conſona voce „ edocemus: pariter perfectum eundem in deitate „ Deum, & hominem eundem ex anima rationali, „ & corpore: ſecundum divinitatem unius cum pa„ tre naturæ, ſecundum humanitatem unius naturæ „ nobiſcum. Hunc unum, eundemque Chriſtum fi„ lium Dei, unigenitum in duabus naturis inconfu„ ſe, immutabiliter, indiviſe, inſeparabiliter cogno„ ſcendum, nuſquam ſublata differentia naturarum „ propter unitionem: magis autem ſalva proprieta„ te utriuſque naturæ, & in unam perſonam, atque „ ſubſiſtentiam concurrente: non in duas perſonas „ partitum, ſive diviſum: ſed unum, & eundem fi„ lium unigenitum, Deum verum, dominum no„ ſtrum Jeſum Chriſtum; ſicut ante prophetæ de eo, „ & ipſe Chriſtus nos erudivit, & Sanctorum Pa„ trum nobis tradidit ſymbolum. „ Hæc ibi. *Tertio* vides: quomodo, &c.

AR-

ARTICULUS XI. 118

Utrum hæc ſit vera: Chriſtus, ſecundum quod homo, eſt Deus.

3. d. 10. q. 1. a. 1. q. 1. & q. 3. cor.

AD Undecimum ſic proceditur. Videtur, quod Chriſtus, ſecundum quod homo, ſit Deus. Chriſtus enim eſt Deus per gratiam unionis: Sed Chriſtus, ſecundum quod homo, habet gratiam unionis. Ergo Chriſtus, ſecundum quod homo, eſt Deus.

2. Præterea. Dimittere peccata eſt proprium Dei, ſecundum illud Iſa. 43. *Ego ſum ipſe, qui deleo iniquitates tuas propter me*: Sed Chriſtus, ſecundum quod homo, dimittit peccata, ſecundum illud Matth. 9. *Ut autem ſciatis, quia filius hominis habet poteſtatem in terra dimittendi peccata*, &c. Ergo Chriſtus, ſecundum quod homo, eſt Deus.

3. Præterea. Chriſtus non eſt homo communis, ſed eſt homo iſte particularis. Sed Chriſtus, ſecundum quod eſt iſte homo, eſt Deus; quia in iſto homine deſignatur ſuppoſitum æternum, quod naturaliter eſt Deus. Ergo Chriſtus, ſecundum quod homo, eſt Deus.

Sed Contra. Illud quod convenit Chriſto, ſecundum quod homo, convenit cuilibet homini. Si ergo Chriſtus, ſecundum quod homo, eſt Deus, ſequitur quod omnis homo ſit Deus. quod patet eſſe falſum.

Reſpondeo dicendum, quod iſte terminus *homo* in reduplicatione poſitus poteſt *dupliciter* accipi. *Uno modo* quantum ad naturam: Et ſic non eſt verum, quod Chriſtus, ſecundum quod homo, ſit Deus: quia humana natura eſt diſtincta a divina ſecundum differentiam naturæ. *Alio modo* poteſt accipi ratione ſuppoſiti: Et ſic cum ſuppoſitum naturæ humanæ in Chriſto ſit perſona Filii Dei, cui per ſe convenit eſſe Deum, verum eſt, quod Chriſtus, ſecundum quod homo, ſit Deus.

Quia tamen terminus in reduplicatione poſitus magis proprie tenetur pro natura, quam pro ſuppoſito, ut ſupra dictum eſt, (*a. præc. in corp. & ad 2.*) *ideo magis eſt iſta neganda*: Chriſtus, ſecundum quod homo, eſt Deus, *quam ſit affirmanda*.

Ad primum ergo dicendum, quod non ſecundum idem convenit alicui moveri ad aliquid, & eſſe illud. nam moveri convenit alicui ratione materiæ, vel

vel ſubjecti: eſſe autem in actu ratione formæ. Et ſimiliter non ſecundum idem convenit Chriſto ordinari ad hoc, quod ſit Deus per gratiam unionis, & eſſe Deum. ſed *primum* convenit ſibi ſecundum humanam naturam: *ſecundum* vero ſecundum divinam. Et ideo hæc eſt vera: *Chriſtus ſecundum quod homo, habet gratiam unionis*: non tamen iſta: *Chriſtus ſecundum quod homo, eſt Deus.*

Ad ſecundum dicendum, quod filius hominis habet in terra poteſtatem dimittendi peccata, non virtute humanæ naturæ, ſed virtute naturæ divinæ: In qua quidem natura divina conſiſtit poteſtas dimittendi peccata per auctoritatem: in humana autem natura conſiſtit inſtrumentaliter, & per miniſterium. Unde Chryſoſt. ſuper Matth. (*implic. hom.* 30. *cir. med.*) hoc exponens dicit: *Signanter dicit, In terra dimittendi peccata, ut oſtenderet quod humanæ naturæ poteſtatem divinitatis univit indiviſibili unione: quia etſi factus eſt homo, tamen Dei Verbum permanſit.*

Ad tertium dicendum, quod cum dicitur *iſte homo*, pronomen demonſtrativum *hoc* nomen *homo* trahit ad ſuppoſitum. Et ideo magis eſt hæc vera, *Chriſtus, ſecundum quod iſte homo*, eſt Deus, quam iſta: *Chriſtus, ſecundum quod homo, eſt Deus.*

APPENDIX.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem, tanquam in radice, interimas hæreſes *Auguſtini de Roma*, & *Metamorphiſtarum*, quæ ponuntur in *ar.* 10. *append.* Secundum enim illas hæreſes Chriſtus, ſecundum quod homo, ideſt, ſecundum humanam naturam, eſſet Deus, cujus omnino contrarium articulus hic demonſtrat, & ideo prædictas hæreſes impugnat, & expugnat. *Secundo* habes: quomodo per rationem oſtendas, eas merito damnari a dictis & relatis ibid. *art.* 10. *Tertio* vides, &c.

AR-

ARTICULUS XII. III

Utrum hæc ſit vera: Chriſtus, ſecundum quod homo, eſt hypoſtaſis, vel perſona.

3. *d.* 10. *q.* 1. *a.* 2. & *Rom.* 1. *lect.* 3.

AD Duodecimum ſic proceditur. Videtur, quod Chriſtus, ſecundum quod homo, ſit hypoſtaſis, vel perſona. Illud enim quod convenit cuilibet homini, convenit Chriſto, ſecundum quod eſt homo. eſt enim aliis hominibus ſimilis, ſecundum illud Philip. 2. *In ſimilitudinem hominum factus*: Sed omnis homo eſt perſona. Ergo Chriſtus, ſecundum quod homo, eſt perſona.

2. Præterea. Chriſtus, ſecundum quod homo, eſt ſubſtantia rationalis naturæ: non autem ſubſtantia univerſalis. ergo ſubſtantia individua: Sed nihil aliud eſt perſona, quam *rationalis naturæ individua ſubſtantia*, ut Boetius dicit in lib. de duabus naturis. (*aliquant. a princ.*) Ergo Chriſtus, ſecundum quod homo, eſt perſona.

3. Præterea. Chriſtus ſecundum quod homo, eſt res humanæ naturæ, & ſuppoſitum, & hypoſtaſis ejuſdem naturæ: Sed omnis hypoſtaſis, & ſuppoſitum, & res humanæ naturæ eſt perſona. Ergo Chriſtus, ſecundum quod homo, eſt perſona.

Sed Contra. Chriſtus, ſecundum quod homo, non eſt perſona æterna. Si ergo Chriſtus, ſecundum quod homo, ſit perſona, ſequeretur quod in Chriſto ſint *duæ* perſonæ, *una* temporalis, & *alia* æterna. quod eſt erroneum, ut ſupra dictum eſt. (*q.* 2. *a.* 2. & 6. & *q.* 4. *a.* 2. & 3.)

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut ſupra dictum eſt, (*ar.* 10. & 11. *huj. quæ.*) iſte terminus *homo* in reduplicatione poſitus poteſt accipi *vel* ratione ſuppoſiti, *vel* ratione naturæ. Cum ergo dicitur, *Chriſtus ſecundum quod homo, eſt perſona*, ſi accipiatur ratione ſuppoſiti, *manifeſtum eſt, quod Chriſtus, ſecundum quod homo, eſt perſona*: quia ſuppoſitum humanæ naturæ nihil eſt aliud, quam perſona Filii Dei. Si autem accipiatur ratione naturæ, ſic poteſt intelligi *dupliciter*. *Uno modo*, ut intelligatur quod naturæ humanæ competat eſſe in aliqua perſona. *Et hoc etiam modo verum eſt*. omne enim quod ſubſiſtit in humana natura, eſt perſona. *Alio modo* poteſt intelligi, ut naturæ humanæ in Chriſto propria perſonalitas debeatur, cauſata ex principiis huma-

næ

næ naturæ. *Et ſic Chriſtus*, *ſecundum quod homo*, *non eſt perſona*: quia humana natura non eſt per ſe ſeorſum ſubſiſtens a divina natura; quod requirit ratio perſonæ.

Ad primum ergo dicendum, quod omni homini convenit eſſe perſonam, ſecundum quod omne ſubſiſtens in humana natura eſt perſona: Sed hoc eſt proprium homini Chriſto, quod perſona ſubſiſtens in humana natura ejus non ſit cauſata ex principiis humanæ naturæ, ſed ſit æterna: Et ideo uno modo eſt perſona, ſecundum quod homo, alio modo non, ſicut dictum eſt. (*in cor. art.*)

Ad ſecundum dicendum, quod *ſubſtantia individua*, quæ ponitur in definitione perſonæ, importat ſubſtantiam completam per ſe ſubſiſtentem, ſeparatim ab aliis: Alioquin manus hominis poſſet dici perſona, cum ſit ſubſtantia quædam individua: Quia tamen eſt ſubſtantia individua, ſicut in alio exiſtens, non poteſt dici perſona; Et eadem ratione nec humana natura in Chriſto, quæ tamen poteſt dici individuum, vel ſingulare quoddam.

Ad tertium dicendum, quod ſicut perſona ſignificat quid completum, & per ſe ſubſiſtens in natura rationali; ita hypoſtaſis, ſuppoſitum, & res naturæ in genere ſubſtantiæ ſignificant quiddam per ſe ſubſiſtens. Unde ſicut humana natura non eſt per ſe perſona ſeorſim a perſona Filii Dei; ita etiam non eſt per ſe hypoſtaſis, vel ſuppoſitum, vel res naturæ. Et ideo in ſenſu in quo negatur iſta, *Chriſtus*, *ſecundum quod homo*, *eſt perſona*, oportet etiam negari omnes alias.

APPENDIX.

Ex art. habes *primo*: quomodo per rationem tanquam in radice interimas hæreſim *Felicis* dicentis, quod in Chriſto inſunt duæ hypoſtaſes. Et hæreſim *Chanzinzariorum* dicentium, in Chriſto *duas* fuiſſe perſonas, *alteram* paſſam, *alteram* non paſſam. Et hæreſim *Neſtorii* dicentis, Chriſtum habuiſſe *duas* perſonas, *alteram* divinitatis, *alteram* humanitatis. *Secundo* habes; quomodo per rationem oſtendas, illas merito damnari a dictis *q.* 2. *art.* 2. 3. *append.* & *qu.* 4. *art.* 2. *append.* Item a dictis *qu. hac art.* 7. 8. 9. 10. *appen.* Item a Concilio *Epheſino primo* habito contra *Neſtorium*, qui purum hominem ex ſancta Virgine Maria natum aſſeruit: ut aliam perſonam carnis, aliam faceret deitatis, nec unum Chriſtum in Verbo Dei, & carne ſentiret, ſed ſeparatim,

ratim, atque ſejunctim alterum filium Dei, alterum hominis prædicaret. Hoc ergo Concilium cap. 2. ait. „ Si quis non confitetur, carni ſecundum ſubſiſtentiam unitum Dei verbum, unumque eſſe Chriſtum „ cum propria carne, eundem ſcilicet Deum ſimul, „ & hominem: anathema ſit. *Et c.* 3. Si quis in „ uno Chriſto dividit ſubſiſtentias poſt unionem, „ ſola eas connexione conjungens: anathema ſit. „ *Et c. 6.* Si quis non confitetur eundem ipſum Chriſtum, Deum ſimul, & hominem, propterea quod „ Verbum caro factum eſt, ſecundum ſcripturas: „ anathema ſit. *Pro cujus ſcripturæ ſana intelligentia ſubdit c.* 13. Hæc nos ſequi verba debemus conſiderantes, quid ſit incarnatum eſſe, & hominem „ factum Dei verbum. Non enim dicimus, quod „ Dei natura converſa, vel immutata facta ſit caro, nec, quod in totum hominem, qui eſt ex „ anima, & corpore, transformata ſit: ſed, quod „ carnem animatam anima rationali ſibi copulaverit, verbumque ſubſtantialiter, ineffabiliter, & „ incomprehenſibiliter factum ſit homo: & nuncupatum ſit etiam filius hominis, non nuda tantummodo voluntate, ſed nec aſſumptione perſonæ, „ ſed, quod diverſæ naturæ in unum convenerint „ ex quibus ambabus unus eſt Chriſtus. *Hæc ibi.* „ *Item ab* Eug. IV. *Papa in Conc.* Flor. Sacroſ. „ Rom. Eccl. anathematizat Theodorum Moſveſtenum, atque Neſtorium aſſerentes, in Chriſto duas „ eſſe perſonas, ſicut duas fatentur eſſe naturas: „ cum intelligere non valerent unionem humanitatis ad Verbum hypoſtaticam extitiſſe, & propterea negarent, verbi ſubſiſtentiam accepiſſe. „ Hæc ille in conſtitutio. ſuper unione Jacobin. *Tertio* vides: quomodo, &c.

QUÆSTIO XVII.

De pertinentibus ad unitatem in Chriſto quantum ad eſſe, in duos articulos diviſa.

DEinde conſiderandum eſt de his quæ pertinent ad unitatem in Chriſto in communi. Nam de his quæ pertinent ad unitatem, vel pluralitatem in ſpeciali, ſuis locis determinandum eſt: Sicut ſupra determinatum eſt, (*q.* 9.) quod in Chriſto non eſt una tantum ſcientia: Et infra determinabitur, (*quæſt.* 35.) quod in Chriſto non eſt una tantum nativitas.

Con-

Conſiderandum eſt ergo *Primo* de unitate Chriſti quantum ad eſſe. *Secundo* quantum ad velle. *Tertio* quantum ad operari.

Circa primum quæruntur duo.
Primo. Utrum Chriſtus ſit unum, vel duo.
Secundo. Utrum in Chriſto ſit tantum unum eſſe.

ARTICULUS I. 112

Utrum Chriſtus ſit unum, vel duo.

3. d. 6. q. 2. a. 1. & d. 21. q 1. a. 1. q. 2. ad 6. Et 4. con. c. 38. fin. & un. a. 2. ad 2 & 7. & a. 3. & 4. per tot. & a. 5. ad 14.

AD Primum ſic proceditur. Videtur, quod Chriſtus non ſit unum, ſed duo. Dicit enim Aug. in 1. de Trinit. (*c. 7. cir. med. tom. 3.*) *Quia forma Dei accepit formam ſervi, utrumque Deus propter accipientem Deum, utrumque autem homo propter acceptum hominem*: Sed utrumque dici non poteſt, niſi ubi ſunt duo. Ergo Chriſtus eſt duo.

2. Præterea. Ubicumque eſt aliud, & aliud, ibi ſunt duo: Sed Chriſtus eſt aliud, & aliud. dicit enim Auguſt. in Ench. (*c. 35. in med. to. 3.*) *Cum in forma Dei eſſet, formam ſervi accepit, utrumque unus, ſed aliud propter verbum, aliud propter hominem.* Ergo Chriſtus eſt duo.

3. Præterea. Chriſtus non eſt tantum homo: quia ſic purus homo eſſet. Ergo eſt aliquid aliud, quam homo: Et ita in Chriſto eſt aliud, & aliud. Ergo Chriſtus eſt duo.

4. Præterea. Chriſtus eſt aliquid quod eſt pater, & eſt aliquid quod non eſt pater. Ergo Chriſtus eſt aliquid, & aliquid. Ergo Chriſtus eſt duo.

5. Præterea. Sicut in myſterio Trinitatis ſunt tres perſonæ in una natura: ita in myſterio Incarnationis ſunt duæ naturæ in una perſona: Sed propter unitatem naturæ, non obſtante diſtinctione perſonæ, Pater, & Filius ſunt unum, ſecundum illud Joan. 10. *Ego, & Pater unum ſumus*. Ergo, non obſtante unitate perſonæ, propter dualitatem naturarum Chriſtus eſt duo.

6. Præterea. Philoſophus dicit in 3. Phyſ. (*ex tex. 18. to. 2.*) quod unum, & duo denominative dicuntur: Sed Chriſtus habet dualitatem naturarum. Ergo Chriſtus eſt duo.

7. Præ-

7. Præterea. Sicut forma accidentalis facit alterum, ita forma ſubſtantialis aliud, ut Porphyrius dicit: (*In Prædic. c. de differ. to. 1.*) Sed in Chriſto ſunt duæ naturæ ſubſtantiales, humana ſcilicet, & divina. Ergo Chriſtus eſt aliud, & aliud. Ergo Chriſtus eſt duo.

Sed Contra eſt, quod Boetius dicit in lib. de duabus naturis: (*implic. & lib. de unit. & uno, cir. princ.*) *Omne quod eſt, inquantum eſt, unum eſt:* Sed Chriſtum eſſe confitemur. Ergo Chriſtus eſt unum.

Reſpondeo dicendum, quod natura ſecundum ſe conſiderata, prout in abſtracto ſignificatur, non vere poteſt prædicari de ſuppoſito, ſeu perſona, niſi in Deo, in quo non differt *quod eſt*, & *quo eſt*, ut in prima parte habitum eſt. (*q. 3. a. 3. & 4.*) In Chriſto autem cum ſint duæ naturæ, divina ſcilicet & humana, altera earum, ſcil. divina, poteſt de eo prædicari & in abſtracto, & in concreto. dicimus enim, quod Filius Dei, qui ſupponitur in hoc nomine *Chriſtus*, & eſt divina natura, & eſt Deus. Sed humana natura non poteſt prædicari de Chriſto ſecundum ſe in abſtracto, ſed ſolum in concreto; prout ſcilicet ſignificatur in ſuppoſito. Non enim vere poteſt dici, quod Chriſtus ſit humana natura: quia natura humana non eſt nata prædicari de ſuo ſuppoſito. Dicitur autem, quod Chriſtus eſt homo, ſicut & quod Chriſtus eſt Deus. Deus autem ſignificat habentem deitatem, & homo ſignificat habentem humanitatem. Aliter tamen habens humanitatem ſignificatur per hoc nomen *homo*, & aliter per hoc nomen *Jeſus*, vel *Petrus*. Nam hoc nomen *homo* importat habentem humanitatem indiſtincte; ſicut & hoc nomen *Deus* indiſtincte importat habentem deitatem: Hoc autem nomen *Petrus*, vel *Jeſus*, importat diſtincte habentem humanitatem, ſcilicet ſub determinatis individualibus proprietatibus; ſicut & hoc nomen *Filius Dei* importat habentem deitatem ſub determinata proprietate perſonali. Numerus autem dualitatis in Chriſto ponitur circa ipſas naturas. Et ideo ſi ambæ naturæ in abſtracto prædicarentur de Chriſto, ſequeretur quod Chriſtus eſſet duo: Sed quia duæ naturæ non prædicantur de Chriſto, niſi prout ſignificantur in ſuppoſito, *oportet ſecundum rationem ſuppoſiti prædicari de Chriſto unum, vel duo.*

Quidam autem poſuerunt in Chriſto duo ſuppoſita, ſed unam perſonam; quæ quidem videtur ſe habere ſecundum eorum opinionem tanquam ſuppoſi-

tum completum ultima completione. Et ideo quia ponebant in Chriſto duo ſuppoſita, dicebant Chriſtum eſſe duo neutraliter: Sed quia ponebant unam perſonam, dicebant Chriſtum unum maſculine; nam neutrum genus deſignat quiddam informe, & imperfectum, genus autem maſculinum deſignat quiddam formatum, & perfectum. Neſtoriani autem ponentes in Chriſto duas perſonas dicebant, Chriſtum non ſolum eſſe duo neutraliter, ſed etiam duos maſculine. Quia vero nos ponimus in Chriſto unam perſonam, & unum ſuppoſitum, ut ex ſupra dictis patet, (*q.* 2. *a.* 2. & 3.) ſequitur quod dicamus, quod *non ſolum Chriſtus eſt unus maſculine, ſed etiam quod eſt unum neutraliter.*

Ad primum ergo dicendum, quod verbum illud Auguſtini non eſt ſic intelligendum, quod ly *utrumque* teneatur ex parte prædicati; quaſi dicat, quod Chriſtus ſit utrumque: ſed tenetur ex parte ſubjecti. Et tunc ly *utrumque* ponitur non quaſi pro duobus ſuppoſitis, ſed pro duobus nominibus ſignificantibus duas naturas in concreto. poſſum enim dicere, quod utrumque, ſcilicet Deus, & homo, eſt Deus propter accipientem Deum; & utrumque, ſcilicet Deus, & homo, eſt homo propter acceptum hominem.

Ad ſecundum dicendum, quod cum dicitur, *Chriſtus eſt aliud, & aliud*, locutio eſt exponenda, ut ſit ſenſus, *Habens aliam, & aliam naturam.* Et hoc modo exponit Auguſt. in lib. contra Felicianum: (*c.* 11. *in fi. tom.* 6.) Ubi cum dixiſſet, *In mediatorem Dei, & hominum aliud Dei filius, aliud hominis filius*, ſubdit: *Aliud, inquam, pro diſcretione ſubſtantiæ, non aliud pro unitate perſonæ.* Unde Gregorius Nazianzenus in Epiſt. 1. (*inter princ. & med.*) ad Cledonium dicit; *Si oportet compendioſe dicere, aliud quidem, & aliud ea, ex quibus Salvator eſt: ſiquidem non idem eſt inviſibile viſibili, & quod abſque tempore, ei quod ſub tempore: non autem alius, & alius: hæc enim ambo unum.*

Ad tertium dicendum, quod hæc eſt falſa: *Chriſtus eſt tantum homo*: quia non excludit aliud ſuppoſitum, ſed aliam naturam; eo quod termini in prædicato poſiti formaliter tenentur. Si vero adderetur aliquid, per quod traheretur ad ſuppoſitum, eſſet vera locutio: puta, *Chriſtus eſt tantum id quod eſt homo.* Non tamen ſequitur, quod ſit aliquid aliud quam homo: quia ly *aliud*, cum ſit relativum diverſitatis ſubſtantiæ, proprie refertur ad ſuppoſitum,

tum, ſicut & omnia relativa facientia perſonalem relationem. Sequitur autem: Ergo habet aliam naturam.

Ad quartum dicendum, quod cum dicitur, *Chriſtus eſt aliquid, quod eſt Pater*, ly *aliquid* tenetur pro natura divina, quæ etiam in abſtracto prædicatur de Patre, & Filio: Sed cum dicitur, *Chriſtus eſt aliquid, quod non eſt Pater*, ly *aliquid* tenetur non pro ipſa natura humana, ſecundum quod ſignificatur in abſtracto, ſed ſecundum quod ſignificatur in concreto, non quidem ſecundum ſuppoſitum diſtinctum, ſed ſecundum ſuppoſitum indiſtinctum, prout ſcilicet ſubſtat naturæ, non autem proprietatibus individuantibus. Et ideo non ſequitur, quod Chriſtus ſit aliud, & aliud, vel quod ſit duo: quia ſuppoſitum humanæ naturæ in Chriſto, quod eſt perſona Filii Dei, non ponit in numerum cum natura divina, quæ prædicatur de Patre, & Filio.

Ad quintum dicendum, quod in myſterio divinæ Trinitatis natura divina prædicatur etiam in abſtracto de tribus Perſonis: Et ideo ſimpliciter poteſt dici, quod tres Perſonæ ſint unum. Sed in myſterio Incarnationis non prædicantur ambæ naturæ in abſtracto de Chriſto: Et ideo non poteſt ſimpliciter dici, quod Chriſtus ſit duo.

Ad ſextum dicendum, quod duo dicitur, quaſi habens dualitatem, non quidem in aliquo alio, ſed in ipſo de quo *duo* prædicatur. Fit autem prædicatio de ſuppoſito, quod importatur per hoc nomen *Chriſtus*. Quamvis igitur Chriſtus habeat dualitatem naturarum; quia tamen non habet dualitatem ſuppoſitorum, non poteſt dici Chriſtus eſſe duo.

Ad ſeptimum dicendum, quod *alterum* importat diverſitatem accidentis. Et ideo diverſitas accidentis ſufficit ad hoc quod aliquid ſimpliciter dicatur alterum. Sed *aliud* importat diverſitatem ſubſtantiæ: Subſtantia autem dicitur non ſolum natura, ſed etiam ſuppoſitum, ut dicitur in 5. Met. (*tex.* 15. *to.* 3.) Et ideo diverſitas naturæ non ſufficit ad hoc, quod aliquid ſimpliciter dicatur aliud, niſi adſit diverſitas ſecundum ſuppoſitum: Sed diverſitas naturæ facit aliud ſecundum quid, ſcilicet ſecundum naturam, ſi non adſit diverſitas ſuppoſiti.

A P P E N D I X.

Ex art. habes *primo*: quomodo interimas hæreſim *Elceſeorum* dicentium: Chriſtum non unum, ſed plures fuiſſe. *Secundo* habes: quomodo

per rationem oſtendas, hanc merito damnari a dictis *quæſt.* 4. *art.* 2. *append.* Item a ſymbolo ſancti Athanaſii dicente. „ Qui, licet Deus ſit, & homo: „ non duo tamen, ſed unus eſt Chriſtus. Unus autem non converſione divinitatis in carnem, ſed „ aſſumptione humanitatis in Deum. Unus omnino „ non confuſione ſubſtantiæ, ſed unitate perſonæ. „ Nam, ſicut anima rationalis, & caro unus eſt „ homo, ita Deus, & homo unus eſt Chriſtus. „ Hæc ibi. Quantæ autem auctoritatis ſit prædictum ſymbolum, demonſtrat Papa *Eugenius IV.* per hoc, quod, ſacro approbante Concilio *Florent.* ipſum vocat compendioſam regulam fidei, ut patet in ſua conſtitutione ſuper unione Armenorum. Item merito damnari a Matthæi 13. *Magiſter veſter unus eſt Chriſtus*. Non ſolum enim dictum hoc exponitur ſic: veſter magiſter eſt unus, qui eſt Chriſtus: ſed etiam ſic, veſter magiſter eſt Chriſtus, qui eſt unus. Et ideo (ut ibi dicitur) *ne vocemini magiſtri*: hoc eſt, juxta hunc ſenſum; ne habeatis plures magiſtros. Item a 1. Corinth. 1. *Diviſus eſt Chriſtus*? Quaſi dicat. Abſit. Pro maximo enim inconvenienti ſe habere declarat Apoſtolus, quod vel in ſpeciem detur occaſio cogitandi, quod Chriſtus ſit diviſus, ideſt, quod ſit plures, dum Corinthios ſic acriter redarguendo corripit, ac ſi ex ipſo modo interrogandi dixerit. Manifeſtum & eſt, & vobis eſſe debet, ideoque mirum eſt, ſi vobis non ſit manifeſtum, quod Chriſtus non eſt diviſus, ideſt quod Chriſtus non plures, ſed unus eſt. Item a Conciliis *Conſtantinopolitano quinto*, & *Epheſino primo*, ut prudens lector applicabit ex *q.* 2. *ar.* 2. 3. *cum Elucid. Tertio* vides: quomodo ex iis bene penſatis, & applicatis doctrina præſens Angelica viciſſim declaretur, atque confirmetur.

ARTICULUS II. 113

Utrum in Chriſto ſit tantum unum eſſe.

3. d. 4. q. 1. a. 2. q. 1. cor. ſi. & d. 6. q. 2. a. 2. & un. ar. 4. & quol. 9. q. 2. a. 2. & opuſc. 2. c. 210. & 211.

AD Secundum ſic proceditur. Videtur, quod in Chriſto non ſit tantum unum eſſe, ſed duo. Dicit enim Damaſc. in 3. lib. (*orth. fid. c.* 13.) quod ea quæ conſequuntur naturam in Chriſto duplicantur:

tur: Sed eſſe conſequitur naturam: eſſe enim eſt à forma. Ergo in Chriſto ſunt duo eſſe.

2. Præterea. Eſſe Filii Dei eſt ipſa natura divina, & eſt æternum: Eſſe autem hominis Chriſti non eſt divina natura, ſed eſt eſſe temporale. Ergo in Chriſto non eſt tantum unum eſſe.

3. Præterea. In Trinitate quamvis ſint tres Perſonæ, eſt tamen unum eſſe propter unitatem naturæ: Sed in Chriſto ſunt duæ naturæ, quamvis ſit una Perſona. Ergo in Chriſto non eſt tantum unum eſſe, ſed duo.

4. Præterea. In Chriſto anima dat aliquod eſſe corpori, cum ſit forma ejus: Sed non dat ſibi eſſe divinum, cum ſit increatum. Ergo in Chriſto eſt aliud eſſe præter eſſe divinum. Et ſic in Chriſto non eſt tantum unum eſſe.

Sed Contra. Unumquodque ſecundum hoc dicitur ens, ſecundum quod dicitur unum; quia unum, & ens convertuntur. Si ergo in Chriſto eſſent duo eſſe, & non tantum unum, Chriſtus eſſet duo, & non unum.

Reſpondeo dicendum, quod, quia in Chriſto ſunt duæ naturæ, & una hypoſtaſis, neceſſe eſt, quod ea quæ ad naturam pertinent in Chriſto, ſint duo; quæ autem pertinent ad hypoſtaſim in Chriſto, ſint unum tantum. Eſſe autem pertinet & ad naturam, & ad hypoſtaſim: Ad hypoſtaſim quidem, ſicut ad id quod habet eſſe: Ad naturam autem, ſicut ad id quo aliquid habet eſſe. Natura enim ſignificatur per modum formæ, quæ dicitur ens ex eo, quod ea aliquid eſt, ſicut albedine eſt aliquid album, & humanitate eſt aliquis homo. Eſt autem conſiderandum, quod ſi eſt aliqua forma, vel natura, quæ non pertineat ad eſſe perſonale hypoſtaſis ſubſiſtentis, illud eſſe non dicitur eſſe illius perſonæ ſimpliciter, ſed ſecundum quid: ſicut eſſe album eſt eſſe Socratis, non inquantum eſt Socrates, ſed inquantum eſt albus. Et hujuſmodi eſſe nihil prohibet multiplicari in una hypoſtaſi, vel perſona. aliud enim eſt eſſe, quo Socrates eſt albus, & quo Socrates eſt muſicus. Sed illud eſſe, quod pertinet ad ipſam hypoſtaſim, vel perſonam, ſecundum ſe, impoſſibile eſt in una hypoſtaſi, vel perſona multiplicari: quia impoſſibile eſt, quod unius rei non ſit unum eſſe.

Si igitur humana natura adveniret Filio Dei non hypoſtatice, vel perſonaliter, ſed accidentaliter, ſicut quidam poſuerunt, oporteret ponere in Chriſto duo eſſe; unum quidem, ſecundum quod eſt Deus;

 aliud

aliud autem, ſecundum quod eſt homo: Sicut in Socrate ponitur aliud eſſe, ſecundum quod eſt albus, & aliud, ſecundum quod eſt homo: quia eſſe album non pertinet ad ipſum eſſe perſonale Socratis: Eſſe autem capitatum, & eſſe corporeum, & eſſe animatum, totum pertinet ad unam perſonam Socratis: Et ideo ex omnibus his non fit niſi unum eſſe in Socrate: Et ſi contingeret, quod poſt conſtitutionem perſonæ Socratis advenirent Socrati manus, vel pedes, vel oculi, ſicut accidit in cæco nato, ex his non accreſceret Socrati aliud eſſe, ſed ſolum relatio quædam ad hujuſmodi: quia ſcilicet diceretur eſſe non ſolum ſecundum ea quæ prius habebat, ſed etiam ſecundum ea quæ ſibi poſtmodum advenerunt. Sic igitur cum humana natura conjungatur Filio Dei hypoſtatice, vel perſonaliter, ut ſupra dictum eſt, (*q. 2. art. 5. & 6.*) & non accidentaliter, *conſequens eſt quod ſecundum humanam naturam non adveniat ſibi novum eſſe perſonale, ſed ſolum nova habitudo eſſe perſonalis præexiſtentis ad naturam humanam*: ut ſcilicet perſona illa jam dicatur ſubſiſtere non ſolum ſecundum divinam naturam, ſed etiam ſecundum humanam.

Ad primum ergo dicendum, quod eſſe conſequitur naturam, non ſicut habentem eſſe, ſed ſicut qua aliquid eſt: perſonam autem, ſive hypoſtaſim conſequitur, ſicut habentem eſſe. Et ideo magis retinet unitatem ſecundum unitatem hypoſtaſis, quam habeat dualitatem ſecundum dualitatem naturæ.

Ad ſecundum dicendum, quod illud eſſe æternum Filii Dei, quod eſt divina natura, fit eſſe hominis, inquantum humana natura aſſumitur a Filio Dei in unitatem perſonæ.

Ad tertium dicendum, quod, ſicut in prima parte dictum eſt, (*q. 3. ar. 3. & 4. & q. 39. ar. 1.*) quia perſona divina eſt idem cum natura, in perſonis divinis non eſt aliud eſſe perſonæ præter eſſe naturæ. Et ideo tres perſonæ non habent niſi unum eſſe: Haberent autem triplex eſſe, ſi in eis eſſet aliud eſſe perſonæ, & aliud eſſe naturæ.

Ad quartum dicendum, quod anima in Chriſto dat eſſe corpori, inquantum facit ipſum actu animatum; quod eſt dare ei complementum naturæ, & ſpeciei: Sed ſi intelligatur corpus perfectum per animam abſque hypoſtaſi habente utrumque, hoc totum compoſitum ex anima, & corpore, prout ſignificatur nomine humanitatis, non ſignificatur *ut quod* eſt, ſed *ut quo* aliquid eſt. Et ideo ipſum eſſe

ſe *eſt* perſonæ ſubſiſtentis, ſecundum quod habet habitudinem ad talem naturam: cujus habitudinis cauſa eſt anima, inquantum perficit humanam naturam informando corpus.

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo:* quomodo per rationem interimas hæreſim *Neſtorii* dicentis, quod Chriſtus non unus in divinitate, & humanitate fuit, ſed ſeparatim alter filius Dei, alter filius hominis. Item hæreſim *Severi Antiocheni* dicentis. In Chriſto fuiſſe unionem non perſonalem in duabus naturis vere ſubſiſtentem: ſed tantum habitualem, ideſt, ſecundum habitum, proprietatem, conditionemque quandam divinam, qua, cum ſolus eſſet homo, divina tamen aſſiſtente per quandam participationem virtute, miracula operaretur. Per has enim hæreſes, ut patet intelligenti, ponebantur in Chriſto duo eſſe, ſcilicet, æternum, & temporale, ac pro tanto & hic adducuntur, & a præſenti articulo confunduntur, & ab infra dicendis condemnari pro nunc intelligentur. *Secundo* igitur habes: quomodo per rationem oſtendas, illas damnari a dictis *ar. 1. append.* Item a *q. 16. art. 12. append.* cum ibi citatis. Quæcumque enim ſunt diſtincta ſecundum eſſe, ſunt & ſuppoſito diſtincta, ut dicit Doctor ſanctus in *quolib. 9. art. 3.* ideoque cum in locis allegatis monſtretur, quod in Chriſto eſt tantum unum ſuppoſitum, commonſtratum fuiſſe tenendum eſt, quod in Chriſto eſt ſolum unum eſſe. Item a dictis *q. 6. art. 6. append.* Item a Concilio Conſtantinopolitano quinto, *cap. 3.* „ Si quis dicit, alium eſſe Deum Verbum, qui miracula fecit, & alium Chriſtum, qui paſſus eſt; „ vel Deum Verbum cum Chriſto eſſe dicit, quando ex muliere naſcebatur, vel in ipſo eſſe, ut „ alterum in altero, & non unum, eundemque Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, Dei Verbum „ incarnatum, & hominem factum; atque ejuſdem „ miracula, & paſſiones, quas ſponte paſſus eſt carne, talis anathema ſit. „ Hæc ibi. Item merito damnari a Papa *Felice* per hoc, quod damnat hæreſim *Petri* cujuſdam Antiochiæ Epiſcopi, qua Triſagio addiderat ly *qui crucifixus es*, quaſi filium Dei inibi nomine fortis deſignatum diſtinguens ab illo, qui crucifixus eſt. Contra prædictum enim Petrum dicit Papa. „ Erroris venena fidelium auribus infudiſti, traditamque ab Angelis ſanctiſſimam laudationis formam corrupiſti inferens illi, qui cruci-

„ fixus es pro nobis. Ergone non advertiſti, quod „ Paulum Samoſatenum, Photinumque, & Artemium impietate tranſcendis, qui duos Dei filios „ poſuerunt, unum quidem ante ſæcula, alterum „ vero noviter natum, cum ipſe quoque Trinitati „ invexeris pluralitatem duos Dei filios dicens, unum „ fortem, alterum crucifixum? „ Hæc ille in epiſtola ad ipſum Petrum monitoria, quod non debet addi in triſagio *qui crucifixus es*. Pro præmiſſorum captu adverte, quod triſagium appellant Græci hymnum, in quo Deus ter ſanctus nominatur: ut ly *ſancte Deus*, *ſancte fortis*, *ſancte*, *& immortalis*. Erroneo autem auſu Petrus ille dicebat, *ſancte fortis*, *qui crucifixus es*: intelligentiam dividendi fortem a crucifixo in hac additione habens, ideoque in fide committens errorem. Chriſtum enim duo eſſe habere per hoc fatebatur: id, quod ipſe Papa, tamquam unum eſſe in eo tantum revera conteſtans (ut audivimus) reprobat omnino. Quod ſi abſque illa erronea intelligentia poſt ly *fortis* adderet quis ly *qui crucifixus es pro nobis*, intendens, quod ipſe unus, & idem filius fortis fuit carne crucifixus pro nobis, & ad nullam aliam perſonam refert crucifixionem talem, talis neque a Papa, neque ab aliquo ſapiente eſſet de hoc reprehendendus, quaſi errans in fide: ſed forte de hoc, quod hymno illi addidit publice id, quod communis uſus tacuerat, & tacet. Vide *quæſtionis quadrageſimæ ſextæ artic. duodecim append. Tertio* vides: quomodo ex iis bene penſatis, & applicatis doctrina præſens Angelica viciſſim declaretur, &c.

QUÆSTIO XVIII.

De pertinentibus ad unitatem in Chriſto quantum ad voluntatem, in ſex articulos diviſa.

DEinde conſidarandum eſt de unitate quantum ad voluntatem.

Et circa hoc quæruntur ſex.

Primo. Utrum in Chriſto ſit alia voluntas divina, & alia humana.

Secundo. Utrum in humana natura Chriſti ſit alia voluntas ſenſualitatis, & alia rationis.

Tertio. Utrum ex parte rationis fuerint in Chriſto plures voluntates.

Quarto. Utrum in Chriſto fuerit liberum arbitrium.

Quinto. Utrum voluntas humana Chriſti fuerit omnino conformis divinæ voluntati in volito.

Sexto. Utrum in Chriſto fuerit aliqua contrarietas voluntatum.

ARTICULUS I. 114

Utrum in Chriſto ſint duæ voluntates.

3. *d.* 14. *ar.* 1. *q.* 1. *cor.* & *d.* 17. *ar.* 1. *q.* 1. *Et* 4. *con. c.* 36. *Et po. qu.* 10. *a.* 4. *ad* 13. *Et op.* 2. *c.* 102. *Et Jo.* 6. *lect.* 4.

AD Primum ſic proceditur. Videtur, quod in Chriſto non ſint duæ voluntates, una divina, & alia humana. Voluntas enim eſt primum movens, & imperans in unoquoque volente: Sed in Chriſto primum movens, & imperans fuit voluntas divina: quia omnia humana in Chriſto movebantur ſecundum voluntatem divinam. Ergo videtur, quod in Chriſto non fuerit niſi una voluntas, ſcilicet divina.

2. Præterea. Inſtrumentum non movetur propria voluntate, ſed voluntate moventis: Sed natura humana fuit in Chriſto ſicut inſtrumentum divinitatis ejus. Ergo natura humana in Chriſto non movebatur propria voluntate, ſed divina.

3. Præterea. Illud ſolum multiplicatur in Chriſto, quod pertinet ad naturam: Voluntas autem non videtur ad naturam pertinere; quia ea quæ ſunt naturalia, ſunt ex neceſſitate: quod autem eſt voluntarium, non eſt neceſſarium. Ergo voluntas eſt una tantum in Chriſto.

4. Præterea. Damaſcenus dicit in 3. lib. (*orthod. fid. c.* 14. *inter princ.* & *med.*) quod *aliqualiter velle non eſt naturæ, ſed noſtræ intelligentiæ*, ſcilicet perſonalis: Sed omnis voluntas eſt aliqualis voluntas: quia nihil eſt in genere, quod non ſit in aliqua ejus ſpecie. Ergo omnis voluntas ad perſonam pertinet: Sed in Chriſto fuit, & eſt una tantum perſona. Ergo in Chriſto eſt una tantum voluntas.

Sed Contra eſt, quod Dominus dicit Luc. 22. *Pater, ſi vis, transfer calicem iſtum a me: verumtamen non mea voluntas, ſed tua fiat.* Quod inducens Ambroſ. ad Gratianum Imperatorem (*l.* 2. *de fide c.* 3. *verſus fi.*) dicit: *Sicut ſuſceperat voluntatem meam, ſuſcepit triſtitiam meam.* Et ſuper Luc. (*c.* 22. *ſup. illud, Verumtamen non mea voluntas*) dicit: *Voluntatem ſuam ad hominem retulit, Patris ad divinitatem,*

tem. voluntas enim hominis eſt temporalis, voluntas divinitatis æterna.

Reſpondeo dicendum, quod quidam poſuerunt in Chriſto eſſe unam ſolam voluntatem. Sed ad hoc ponendum diverſimode moti eſſe videntur. Apollinaris enim non poſuit animam intellectualem in Chriſto, ſed quod Verbum eſſet loco animæ, vel etiam loco intellectus. Unde cum voluntas ſit in ratione, ut Philoſophus dicit in 3. de Anima, (*tex. 42. tom. 2.*) ſequebatur quod in Chriſto non eſſet voluntas humana: & ita in eo non eſſet niſi una voluntas. Et ſimiliter Entyches, & omnes qui poſuerunt unam naturam compoſitam in Chriſto, cogebantur ponere unam voluntatem in eo. Neſtorius etiam, quia poſuit unionem Dei, & hominis eſſe factam ſolum ſecundum affectum, & voluntatem, poſuit unam voluntatem in Chriſto. Poſtmodum vero Macarius Antiochenus Patriarcha, & Cyrus Alexandrinus, & Sergius Conſtantinopolitanus, & quidam eorum ſequaces poſuerunt in Chriſto unam voluntatem, quamvis ponerent duas naturas in Chriſto ſecundum hypoſtaſim unitas: quia opinabantur, quod humana natura in Chriſto nunquam movebatur proprio motu, ſed ſolum ſecundum quod erat mota a divinitate, ut patet ex epiſtola Synodica Agathonis Papæ. (*a med. & hab. in Conc. Conſt. 3. gener. 6. Act. 4. to. 6.*)

Et ideo in ſexta Synodo apud Conſtantinopolim celebrata (*mox. cit. act. 18. quæ Græce eſt 17. in ſymb. Conſt. 150. PP. verſus fin.*) determinatum eſt, oportere dici quod in Chriſto ſint duæ voluntates: Ubi ſic legitur: *Juxta quod olim Propheta de Chriſto, & ipſe nos erudivit, & ſanctorum Patrum nobis tradidit ſymbolum, duas naturales voluntates in eo, & duas naturales operationes prædicamus.* Et hoc neceſſarium fuit dici. Manifeſtum eſt enim, quod Filius Dei aſſumpſit humanam naturam perfectam, ſicut ſupra oſtenſum eſt. (*qu. 2. art. 5.*) Ad perfectionem autem humanæ naturæ pertinet voluntas, quæ eſt naturalis ejus potentia, ſicut & intellectus, ut patet ex his, quæ in prima parte dicta ſunt. (*q. 79. & 80.*) Unde neceſſe eſt dicere, quod Filius Dei humanam voluntatem aſſumpſerit in humana natura. Per aſſumptionem autem humanæ naturæ nullam diminutionem paſſus eſt Filius Dei in his quæ pertinent ad divinam naturam, cui competit voluntatem habere, ut in 1. parte habitum eſt. (*qu. 19. ar. 1.*) Unde *neceſſe eſt dicere, quod in Chriſto ſint duæ voluntates, una ſcilicet divina, & alia humana.*

Ad

Ad primum ergo dicendum, quod quicquid fuit in humana natura Chriſti, movebatur nutu voluntatis divinæ: Non tamen ſequitur, quod in Chriſto non fuerit motus voluntatis proprius naturæ humanæ: quia etiam aliorum Sanctorum piæ voluntates moventur ſecundum voluntatem Dei. qui *operatur in eis velle, & perficere*, ut dicitur Philip. 2. Licet enim voluntas non poſſit interius moveri ab aliqua creatura; interius tamen movetur a Deo, ut in prima parte dictum eſt (*qu.* 105. *ar.* 4.) Et ſic etiam Chriſtus ſecundum voluntatem humanam ſequebatur voluntatem divinam, ſecundum illud Pſ. 39. *Ut facerem voluntatem tuam, Deus meus, volui*. Unde Auguſt. dicit contra Maximinum: (*l.* 3. *c.* 20. *ante med. to.* 6.) *Ubi dixit Filius Patri, Non quod ego volo, ſed quod tu vis, quid te adjuvat, quod tua verba ſubjungis, & dicis, Oſtendit vere ſuam voluntatem ſubjectam ſuo genitori: quaſi nos negemus, hominis voluntatem voluntati Dei debere eſſe ſubjectam?*

Ad ſecundum dicendum, quod proprium eſt inſtrumenti, quod moveatur a principali agente: Diverſimode tamen ſecundum proprietatem naturæ ipſius. Nam inſtrumentum inanimatum (ſicut ſecuris, aut ſerra) movetur ab artifice per ſolum motum corporalem: Inſtrumentum vero animatum anima ſenſibili movetur per appetitum ſenſitivum; ſicut equus a ſeſſore: Inſtrumentum vero animatum anima rationali movetur per voluntatem ejus; ſicut per imperium domini movetur ſervus ad aliquid agendum, qui quidem ſervus eſt ſicut inſtrumentum animatum, ut Philoſ. dicit in 1. Polit. (*c.* 3. & 4. & *l.* 8. *Ethic. c.* 11. *to.* 5.) Sic ergo humana natura in Chriſto fuit inſtrumentum divinitatis, ut moveretur per propriam voluntatem.

Ad tertium dicendum, quod ipſa potentia voluntatis eſt naturalis, & conſequitur naturam ex neceſſitate: Sed motus, vel actus hujus potentiæ, qui etiam voluntas dicitur, quandoque quidem eſt naturalis, & neceſſarius; puta reſpectu felicitatis: quandoque autem ex libero arbitrio rationis proveniens, & non neceſſarius, neque naturalis, ſicut patet ex his quæ in prima parte dicta ſunt: (*q.* 82. *a.* 2. & 1. 2. *q.* 5. *a.* 8. & *q.* 6. *a.* 1.) Et tamen etiam ipſa ratio, quæ eſt principium hujus motus, eſt naturalis. Et ideo præter voluntatem divinam oportet in Chriſto ponere voluntatem humanam, non ſolum prout eſt potentia naturalis, aut prout eſt motus naturalis, ſed etiam prout eſt motus rationalis.

Ad quartum dicendum, quod per hoc quod dicitur aliqualiter velle, deſignatur determinatus modus volendi. Determinatus autem modus ponitur circa ipſam rem, cujus eſt modus. Unde cum voluntas pertineat ad naturam, ipſum etiam quod eſt aliqualiter velle, pertinet ad naturam, non ſecundum quod eſt abſolute conſiderata, ſed ſecundum quod eſt in tali hypoſtaſi. Unde etiam voluntas humana Chriſti habuit quendam determinatum modum ex eo, quod fuit in hypoſtaſi divina, ut ſcilicet moveretur ſemper ſecundum nutum divinæ voluntatis.

APPENDIX.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem interimas hæreſes, quæ tanguntur in corp. videlicet, *Macarii Antiocheni*, & *Sergii*, quorum *primus* dixit, quod in Chriſto una tantum fuit voluntas, ſcilicet divina: *ſecundus* autem dixit, quod, licet in Chriſto ante unionem cum carne fuerint duæ voluntates, ſcilicet humana, & divina, tamen poſt unionem in unum confuſæ ſunt. *Secundo* habes: quomodo per rationem oſtendas, has merito damnari a *Luc.* 22. cum expoſitione B. Ambroſii, ut *in arg. cont.* Item a Jo. 5. *non quæro voluntatem meam, ſed ejus, qui miſit me*. Et cap. 6. *deſcendi de cœlo, non ut faciam voluntatem meam, ſed ejus, qui miſit me*. Per voluntatem enim ejus, qui miſit eum, intelligit ſuam divinam, cum hæc ſit una numeraliter cum voluntate illius, qui miſit ipſum: unde remanet clarum, quod per voluntatem aliam, quam non quærit facere, intelligat voluntatem ſuam humanam. Vide *art.* 5 6. ut inde edoctus rectum ſenſum prædictarum auctoritatum aſſequi poſſis. Item a Conciliis Univerſalibus *quarto*, *quinto*, *&* *ſexto* (nam quintum, & ſextum definitionem quarti renovavit) ſic. *Sancta, magna, atque univerſalis Synodus his, qui in duabus Chriſti naturis temperamentum, aut confuſionem exquirunt, reſiſtit. Et, qui duas quidem ante unitionem naturas Domini fabulantur, unam vero poſt unitionem confingunt, anathematizat*. Hæc ibi. Quæ etiam ad voluntates contra *Sergium* applicabis. Item infra. „ Duas naturales voluntates in „ Chriſto, & duas naturales operationes indiviſe, „ inconvertibiliter, inſeparabiliter, inconfuſe ſecun„ dum ſanctorum Patrum doctrinam prædicamus. „ *Hæc recitantur in conſt. Concil.* Flor. *ſuper un.* „ *Armen. Item a Papa* Eugen. 4. *in Conc.* Flor. Sa„ croſancta Rom. Eccl. Domini Salvatoris noſtri vo-

„ ce fundata anathematizat, execratur, & damnat „ Macarium Antiochenum, omneſque ſimilia ſapien- „ tes, qui, licet vere de naturarum dualitate, & „ perſonæ unitate ſentiret: enormiter tamen ober- „ ravit dicens, in Chriſto utriuſque naturæ unam „ fuiſſe operationem, unamque voluntatem. Hos „ omnes cum hæreſibus ſuis anathematizat Eccle- „ ſia, affirmans, in Chriſto duas eſſe voluntates, „ duaſque operationes. *Et infra*. Amplectitur, ap- „ probat, & ſuſcipit ſanctam tertiam Conſtantino- „ politanam Synodum, quæ ſexta eſt in ordine u- „ niverſalium Synodorum, in qua definitum eſt, „ in Domino noſtro Jeſu Chriſto duas eſſe perfe- „ ctas, integraſque naturas, & duas operationes, „ duas etiam voluntates, licet eſſet una, eademque „ perſona, cui utriuſque naturæ competerent actio- „ nes, deitate agente, quæ Dei ſunt, & humanita- „ te, quæ hominis ſunt. *Hæc ille in conſtit. ſuper* „ *unio. Jacobinorum. Item ab ead. 6. Synodo action.* „ 18. Anathemati merito ſubjicimus Theodorum Pha- „ rantianum, Sergium, Paulum, Pyrrum, Petrum, „ Cyrum, Macarium, „ &c. Hæc ibi. *Tertio* vi- des: quomodo, &c.

ARTICULUS II. 115

Utrum in Chriſto fuerit aliqua voluntas ſenſualitatis præter rationis voluntatem.

Inf. a. 5. cor. Et 3. d. 17. a. 1. q. 2. Et op. 3. c. 230.

AD Secundum ſic proceditur. Videtur, quod in Chriſto non fuerit aliqua voluntas ſenſualitatis præter rationis voluntatem. Dicit enim Philoſ. in 3. de anima, (*tex.* 42. *tom.* 2.) quod voluntas in ratione eſt; in ſenſitivo autem appetitu eſt iraſcibilis, & concupiſcibilis: Sed ſenſualitas ſignificat appetitum ſenſitivum. Ergo non fuit in Chriſto voluntas ſenſualitatis.

2. Præterea. Secundum Auguſt. 12. de Trinit. (*c.* 13. *a princ. to.* 3.) ſenſualitas ſignificatur per ſerpentem. Sed nihil ſerpentinum fuit in Chriſto. habuit enim ſimilitudinem animalis venenoſi ſine veneno, ut Aug. dicit (*lib.* 1. *de peccator. meritis, & remiſſ. c.* 32. *tom.* 7.) ſuper illud Joan. 3. *Sicut exaltavit Moyſes ſerpentem in deſerto*. Ergo in Chriſto non fuit voluntas ſenſualitatis.

3. Præterea. Voluntas ſequitur naturam, ut di-

ctum eſt: (*art. præc.*) Sed in Chriſto non fuit niſi una natura præter divinam. Ergo in Chriſto non fuit niſi una voluntas humana.

Sed Contra eſt, quod Ambroſ. dicit in 2. ad Gratianum Imperat. (*ſc. de fide c.* 3. *ad fi.*) *Mea eſt voluntas, quam ſuam dicit: quia ut homo, ſuſcepit triſtitiam meam*. Ex quo datur intelligi, quod triſtitia pertinet ad humanam voluntatem in Chriſto; Sed triſtitia pertinet ad ſenſualitatem, ut in ſecunda parte habitum eſt. (*q.* 23. *a.* 1. *&* 3. *& qu.* 25. *art.* 1. *& qu.* 35. *ar.* 1. *&* 2.) Ergo videtur, quod in Chriſto ſit voluntas ſenſualitatis præter voluntatem rationis.

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut prædictum eſt, (*art. præc.*) Filius Dei humanam naturam aſſumpſit cum omnibus, quæ pertinent ad perfectionem ipſius naturæ. In humana autem natura includitur etiam natura animalis; ſicut in ſpecie includitur genus. Unde oportet, quod Filius Dei aſſumpſerit cum humana natura etiam ea, quæ pertinent ad perfectionem naturæ animalis: Inter quæ eſt appetitus ſenſitivus, qui ſenſualitas dicitur: Et ideo *oportet dicere, quod in Chriſto fuit ſenſualis appetitus, ſive ſenſualitas*. Sciendum eſt etiam, quod ſenſualitas, ſive ſenſualis appetitus, inquantum eſt natus obedire rationi, dicitur rationale per participationem, ut patet per Philoſ. 1. Eth. (*c. ult. tom.* 5.) Et quia voluntas eſt in ratione, ut dictum eſt, (*ar. præc.*) pari ratione poteſt dici, quod ſenſualitas ſit voluntas per participationem.

Ad primum ergo dicendum, quod ratio illa procedit de voluntate eſſentialiter dicta, quæ non eſt niſi in parte intellectiva: Sed voluntas participative dicta poteſt eſſe in parte ſenſitiva, inquantum obedit rationi.

Ad ſecundum dicendum, quod ſenſualitas ſignatur per ſerpentem, non quantum ad naturam ſenſualitatis, quam Chriſtus aſſumpſit, ſed quantum ad corruptionem fomitis, quæ in Chriſto non fuit.

Ad tertium dicendum, quod ubi eſt unum propter alterum, ibi unum tantum eſſe videtur: ſicut ſuperficies, quæ eſt viſibilis per colorem, eſt unum viſibile cum colore. Et ſimiliter quia ſenſualitas non dicitur voluntas, niſi quia participat voluntatem rationis, ſicut una natura humana in Chriſto, ita etiam ponitur una voluntas humana in Chriſto.

AR-

APPENDIX.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a ſcripturis, & Athanaſio inſinuatum, quod in Chriſto ſit voluntas ſenſualitatis. A ſcripturis quidem: ut Luc. 22. *Pater, ſi vis, transfer calicem iſtum a me, verumtamen non mea voluntas, ſed tua fiat*. Per hoc enim monſtratur intentum, maxime juncta expoſitione B. Ambroſii, ſecundum quod cum applicatione ponitur *in argum. contra*. Ubi, quia de triſtitia mentio fit: ideo vide 1. 2. *quæſt*. 23. *art*. 1. 2. A D. Athanaſio autem per hoc, quod in ſermone de paſſio. Domini, dicit. „ Servator noſter Dominus Jeſus Chriſtus hanc ob„ cauſam circa mortis tempus cœpit & contriſtari, „ deprecans, ut poculum hoc tranſiret, clamabat„ que: Spiritus promptus, caro autem infirma, „ ut adverſarius noſter, velut hominem aggreſſus, „ divinam experiretur potentiam. His itaque rebus „ illectus miſer deluſus eſt, & adortus eſt Domi„ num. Mox conſpiciens fortitudinem expavit. Rur„ ſus conſiderans corporis imbecillitatem, recepit „ audaciam. Jamque videre licebat: diabolum cum „ toto exercitu, cum principatibus, & poteſtatibus „ ſuis fugientem, Dominum autem humanis armis „ perſequentem phalangem diabolicam. „ Hæc ibi. Dum enim triſtitiam in Domino, & eam obedientem rationi, utpote ad deludendum diabolum motam, ponit in eo ſenſualitatis naturam, quæ merito nomen voluntatis per participationem habere poteſt, fuiſſe affirmat. *Secundo* vides: quomodo ex iis bene penſatis, & applicatis doctrina præſens Angelica viciſſim declaretur, atque confirmetur.

ARTICULUS III. 116

Utrum in Chriſto fuerint duæ voluntates quantum ad rationem.

Sup. a. 2. *ad* 2. *& inf. a.* 4. *&* 5. *cor. Et* 3. *d.* 17. *art.* 1. *q.* 3. *& opuſ.* 2. *c.* 230.

AD Tertium ſic proceditur. Videtur, quod in Chriſto fuerint duæ voluntates quantum ad rationem Dicit enim Damaſc. in 2. lib., (*orth. fid. c.* 22. *ante med. l.* 3. *cap.* 14. *&* 18.) quod *duplex* eſt hominis voluntas: ſcilicet *naturalis*, quæ vocatur θέλησις; & voluntas *rationalis*, quæ vocatur βούλησις; Sed Chri-

ſtus

ſtus in humana natura habuit quicquid ad perfectionem humanæ naturæ pertinet. Ergo utraque prædictarum voluntatum fuit in Chriſto.

2. Præterea. Vis appetitiva diverſificatur in homine ſecundum diverſitatem virtutis apprehenſivæ: & ideo ſecundum differentiam ſenſus, & intellectus diverſificatur in homine appetitus ſenſitivus, & intellectivus: Sed ſimiliter quantum ad apprehenſionem hominis ponitur differentia rationis, & intellectus, quorum utrumque fuit in Chriſto. Ergo fuit in eo *duplex* voluntas, *una* intellectualis, & *alia* rationalis.

3. Præterea. A quibuſdam ponitur in Chriſto voluntas pietatis, quæ non poteſt poni niſi ex parte rationis. Ergo in Chriſto ex parte rationis ſunt plures voluntates.

Sed Contra eſt, quod in quolibet ordine eſt unum primum movens: Sed voluntas eſt primum movens in genere humanorum actuum. Ergo in uno homine non eſt niſi una voluntas proprie dicta, quæ eſt voluntas rationis: Chriſtus autem eſt unus homo. Ergo in Chriſto eſt una tantum voluntas humana.

Reſpondeo dicendum, quod ſicut dictum eſt, (*ar. 1. hu. qu. ad* 3.) voluntas quandoque accipitur pro potentia, & quandoque pro actu. Si ergo voluntas accipiatur pro actu, ſic oportet in Chriſto ex parte rationis ponere duas voluntates, ideſt duas ſpecies actuum voluntatis. Voluntas enim, ut in 2. parte dictum eſt, (1. 2. *q.* 8. *a.* 2. *&* 3.) & eſt finis, & eſt eorum quæ ſunt ad finem; & alio modo fertur in utrumque. Nam in finem fertur ſimpliciter, & abſolute, ſicut in id quod eſt ſecundum ſe bonum: In id autem quod eſt ad finem, fertur cum quadam comparatione, ſecundum quod habet bonitatem ex ordine ad aliud. Et ideo alterius rationis eſt actus voluntatis, ſecundum quod fertur in aliquid quod eſt ſecundum ſe volitum, ut ſanitas; quod a Damaſceno (*loc. cit.*) vocatur θέλησις, ideſt ſimplex voluntas, & a Magiſtris vocatur voluntas ut natura: & alterius rationis eſt actus voluntatis, ſecundum quod fertur in aliquid, quod eſt volitum ſolum ex ordine ad alterum; ſicut eſt ſumptio medicinæ: quem quidem voluntatis actum Damaſc. vocat βούλησιν, ideſt conſiliativam voluntatem, a Magiſtris autem vocatur voluntas ut ratio. Hæc autem diverſitas actus non diverſificat potentiam: quia uterque actus attenditur ad unam communem rationem objecti, quod eſt bonum. Et ideo dicendum eſt, quod *ſi loquamur de potentia voluntatis, in Chriſto eſt una ſola voluntas humana eſſentialiter, & non participative*

di-

dicta: ſi vero loquamur de voluntate, quæ eſt actus, ſic diſtinguitur in Chriſto voluntas quæ eſt ut natura, quæ dicitur θέλησις, *& voluntas quæ eſt ut ratio*, quæ dicitur βούλησις.

Ad primum ergo dicendum, quod illæ duæ voluntates non diverſificantur ſecundum potentiam, ſed ſolum ſecundum differentiam actus, ut dictum eſt. (*in corp. art.*)

Ad ſecundum dicendum, quod etiam intellectus, & ratio non ſunt diverſæ potentiæ, ut in prima parte dictum eſt. (*q. 79. a. 8.*)

Ad tertium dicendum, quod voluntas pietatis non videtur eſſe aliud, quam voluntas quæ conſideratur ut natura; inquantum ſcilicet refugit alienum malum abſolute conſideratum.

APPENDIX.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, & recte intelligas, merito eſſe inſinuatum a ſcripturis, Eccleſia, & Athanaſio, quod in Chriſto eſt ſolum una voluntas humana proprie dicta, ideſt, quantum ad rationem. A ſcripturis quidem per hoc, quod dicitur Joan. 1. *Verbum caro factum eſt*. Quia enim non dicitur carnes, ſed caro, ideo intelligi per hoc datur, quod Verbum non eſt factum homines, ſed eſt factum homo, ideſt, non aſſumpſit humanitates, ſed humanitatem. Cum igitur in una numero humanitate ſit una tantum numero voluntas (ſicut & unus numero intellectus) patet, quod ſcriptura illis verbis ad propoſitum iſtud applicatis dixit. Verbum incarnatum (quod unico nomine vocatur Chriſtus) habet unam tantum voluntatem humanam. Ab Eccleſia vero per hoc, quod dicit in hymno. *Memento rerum conditor, noſtri quod olim corporis, Sacrata ab alvo Virginis naſcendo formam ſumpſeris*. Signanter enim dicit: *formam corporis*, & non dicit formas corporum: ut per hoc denotet, ipſum auctorem noſtræ ſalutis aſſumpſiſſe animam unam intellectivam, quæ eſt per ſe vere forma corporis noſtri, Clem. in de ſum. Trin. & fide cathol. non autem duas animas intellectivas, quæ corporum duorum eſſent formæ, quoniam ſecundum multiplicationem corporum animæ ipſæ multiplicantur: & vice verſa Conc. *Later.* ſub *Leone X. ſeſſ.* 8. Cum igitur in una tantum anima intellectiva ſit una voluntas, patet, quod Eccleſia per talem locutionem in Chriſto unam ſolum voluntatem intellectivam eſſe affirmavit. A B. Athanaſio autem per hoc,

quod

quod in ſuo Symbolo, quod ſecundum Concil. *Florent.* eſt compendioſa regula fidei, de Chriſto dicit: *Perfectus Deus, perfectus homo ex anima rationali, & humana carne ſubſiſtens.* Nam ly *ex anima rationali*, non autem ex animabus, monſtrat, quod ipſe per hoc unam tantum voluntatem rationalem ponit in Chriſto. Diſcurre, ut ſupra. *Secundo* vides: quomodo, &c.

ARTICULUS IV. 117

Utrum in Chriſto fuerit liberum arbitrium.

3. d. 14. ar. 1. q. 1. cor. & d. 17. a. 1. qu. 3. ad 5.
Et diſ. 18. *ar. 2. ad 5.*

AD Quartum ſic proceditur. Videtur, quod in Chriſto non fuerit liberum arbitrium. Dicit enim Damaſc. in 3. lib. (*orth. fid. c. 14. prope fi.*) *γνώμην autem*, ideſt ſententiam, vel mentem, vel excogitationem, *& προαίρεσιν*, ideſt electionem, *in Domino dicere impoſſibile eſt, ſi proprie loqui volumus*: Maxime autem in his quæ ſunt fidei, eſt proprie loquendum. Ergo in Chriſto non fuit electio, & per conſequens nec liberum arbitrium, cujus actus eſt electio.

2. Præterea. Philoſ. dicit in 3. Ethic. (*c. 3. cir. fi. tom. 5.*) quod *electio eſt appetitus præconſiliati*: Sed conſilium non videtur fuiſſe in Chriſto: quia non conſiliamur de quibus certi ſumus: Chriſtus autem de omnibus certitudinem habuit. Ergo in Chriſto non fuit electio, & ſic nec liberum arbitrium.

3. Præterea. Liberum arbitrium ſe habet ad utrumque: Sed voluntas Chriſti fuit determinata ad bonum; quia non potuit peccare, ſicut ſupra dictum eſt. (*q. 15. a. 1. & 2.*) Ergo in Chriſto non fuit liberum arbitrium.

Sed Contra eſt, quod dicitur Iſa. 7. *Butyrum, & mel comedet, ut ſciat reprobare malum, & eligere bonum*; quod eſt actus liberi arbitrii. Ergo in Chriſto fuit liberum arbitrium.

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut dictum eſt, (*a. 1. hu. qu. ad 3.*) in Chriſto fuit *duplex* actus voluntatis: *unus* quidem, quo ejus voluntas ferebatur in aliquid, ſicut ſecundum ſe volitum; quod pertinet ad rationem finis: *alius* autem, ſecundum quem ejus voluntas ferebatur in aliquid per ordinem ad aliud: quod pertinet ad rationem ejus quod eſt ad finem. Differt autem, ut Philoſ. dicit in 3. Ethic. (*c. 2. in med.*

med. tom. 5.) electio a voluntate in hoc, quod voluntas, per ſe loquendo, eſt ipſius finis; electio autem eorum quæ ſunt ad finem. Et ſic ſimpliciter voluntas eſt idem, quod voluntas ut natura: Electio autem eſt idem, quod voluntas ut ratio; & eſt proprius actus liberi arbitrii, ut in 1. parte dictum eſt. (*q.* 83. *a.* 3. & 4.) Et ideo cum in Chriſto ponatur voluntas ut ratio, *neceſſe eſt etiam ponere electionem, & per conſequens liberum arbitrium*, cujus actus eſt electio, ut in prima parte habitum eſt. (*ibid.* & 1. 2. *q.* 13. *a.* 1.)

Ad primum ergo dicendum, quod Damaſc. excludit a Chriſto electionem, ſecundum quod intelligit in nomine electionis importari dubitationem. Hæc tamen dubitatio non eſt de neceſſitate electionis: quia etiam Deo convenit eligere, ſecundum illud Eph. 1. *Elegit nos in ipſo*, &c. cum tamen in Deo nulla ſit dubitatio. Accidit tamen dubitatio electioni, inquantum eſt in natura ignorante. Et idem dicendum eſt de aliis, de quibus fit mentio in auctoritate prædicta.

Ad ſecundum dicendum, quod electio præſupponit conſilium; non tamen ſequitur ex conſilio, niſi jam determinato per judicium. Illud enim quod judicamus agendum, poſt inquiſitionem conſilii eligimus, ut in 3. Ethicor. (*c.* 2. & 3. *to.* 5.) dicitur. Et ideo ſi aliquid judicetur ut agendum, abſque dubitatione, & inquiſitione præcedente, hoc ſufficit ad electionem. Et ſic patet, quod dubitatio, ſive inquiſitio non per ſe pertinet ad electionem, ſed ſolum ſecundum quod eſt in natura ignorante.

Ad tertium dicendum, quod voluntas Chriſti, licet ſit determinata ad bonum, non tamen eſt determinata ad hoc, vel ad illud bonum. Et ideo pertinet ad Chriſtum eligere per liberum arbitrium confirmatum in bono, ſicut ad Beatos.

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a ſcripturis, & Conciliis inſinuatum, quod in Chriſto homine eſt liberum arbitrium. A ſcriptur. quidem, ut Iſa. 7. *Butyrum*, &c. ſecundum quod eſt *in argument. contr.* Item per hoc, quod dicitur Philipp. 2. *Qui, cum in forma Dei eſſet, in ſimilitudinem hominum factus eſt*. Hoc eſt. Chriſtus, remanendo in forma Dei, factus eſt ejuſdem ſimilitudinis ſpecificæ cum hominibus, ideſt ejuſdem ſpeciei humanæ, qua omnes homines adinvicem ſimiles

les dicuntur. Cum ergo homo verus, ideſt ſpeciei humanæ exiſtens, habeat liberum arbitrium, ut patet, & per experientiam quotidianam, & per dicta in 1. *p. ar. n.* 352. 408. 412. 569. cum Eluc. item in 1. 2. *ar. num.* 603. cum Elucid. item per veritates aureas ſuper totam Legem Veterem, *Geneſ.* 1. *concluſ.* 4. Exod. 13. *concluſ.* 3. patet, quod Chriſtus homo habet liberum arbitrium. A Concil. vero generalibus 4. 5. & 6. inſinuatur idipſum per hoc, quod dicitur. *Sequentes Sanctos patres, conſonanter omnes docemus, Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum ſecundum humanitatem per omnia nobis ſimilem abſque peccato.* Hæc recitantur in conſtitutione Concil. *Florent.* ſuper unione Armenorum. Item a Concil. *Lateranenſi* ſub Papa *Martino* I. Canone 5. *Si quis non confitetur proprie, & vere unam naturam Dei verbi incarnatam, ex quo dicitur noſtra ſubſtantia perfecte in ipſo Chriſto Deo, & indiminute abſque tantummodo peccato ſignificata, ſit condemnatus.* Hæc ibi. Cum ergo homo, &c. ut nunc ſupra applicando Conciliis iſtis. *Secundo* vides: quomodo, &c.

ARTICULUS V. 118

Utrum voluntas humana Chriſti fuerit omnino conformis divinæ voluntati in volito.

Inf. q. 21. *a.* 3. *&* 4. *Et* 3. *d.* 17. *a.* 2. *q.* 1. *Et* 4. *contra cap.* 36. *fin.*

AD Quintum ſic proceditur. Videtur, quod voluntas humana in Chriſto non voluerit aliud, quam Deus vult. Dicitur enim in Pſal. 39. ex perſona Chriſti: *Ut facerem voluntatem tuam, Deus meus, volui*: Sed ille qui vult voluntatem alicujus facere, vult quod ille vult. Ergo videtur, quod voluntas humana Chriſti nihil aliud voluerit, quam voluntas divina ipſius.

2. Præterea. Anima Chriſti habuit perfectiſſimam charitatem, quæ etiam comprehenſionem noſtræ ſcientiæ excedit, ſecundum illud Eph. 3. *Supereminentem ſcientiæ charitatem Chriſti*. Sed charitatis eſt facere quod homo idem velit, quod Deus, unde & Philoſ. in 9. Ethic. (*c.* 4. *to.* 5.) dicit, Quod unum de amicabilibus eſt eadem velle, & eligere. Ergo voluntas humana in Chriſto nihil aliud voluit, quam divina.

3. Præterea. Chriſtus fuit verus comprehenſor: Sed Sancti, qui ſunt comprehenſores in patria, nihil aliud volunt, quam quod Deus vult: alioquin non eſ-

eſſent beati; quia non haberent quicquid vellent: *beatus* enim *eſt*, *qui habet quæcunque vult*, *& nihil male vult*, ut Auguſt. dicit in lib. 13. de Trinit. (*c.* 5. *in fi. to.* 3.) Ergo Chriſtus nihil aliud voluit ſecundum voluntatem humanam, quam voluerit voluntas divina.

Sed Contra eſt, quod Auguſt. dicit contra Maximinum: (*l.* 3. *c.* 20. *in med. to.* 6.) *In hoc quod Chriſtus ait*, *Non quod ego volo*, *ſed quod tu*, *aliud ſe oſtendit voluiſſe*, *quam Pater*; *quod niſi humano corde non poſſet*, *cum infirmitatem noſtram in ſuum non divinum*, *ſed humanum transfiguraret affectum*.

Reſpondeo dicendum, quod ſicut dictum eſt. (*ar.* 1. *&* 2. *huj. quæſt.*) in Chriſto ſecundum humanam naturam ponitur *duplex* voluntas; *ſcilicet* voluntas ſenſualitatis, quæ participative voluntas dicitur; *&* voluntas rationalis, *ſive* conſideretur per modum naturæ, *ſive* per modum rationis. Dictum eſt autem ſupra, (*qu.* 14. *art.* 1. *ad* 2.) quod ex quadam diſpenſatione Filius Dei ante ſuam paſſionem permittebat carni agere, & pati quæ ſunt ei propria: Et ſimiliter etiam permittebat omnibus viribus animæ agere, & pati quæ propria. Manifeſtum eſt autem, quod voluntas ſenſualitatis refugit naturaliter dolores ſenſibiles, & corporis læſionem. Similiter etiam voluntas ut natura repudiat ea, quæ ſunt naturæ contraria, & quæ ſunt ſecundum ſe mala, puta mortem, & alia hujuſmodi: Sed hæc tamen voluntas quandoque per modum rationis eligere poteſt ex ordine ad finem: Sicut etiam in aliquo puro homine ſenſualitas ejus, & etiam voluntas abſolute conſiderata refugit uſtionem, quam tamen voluntas ſecundum rationem eligit propter finem ſanitatis. Voluntas autem Dei erat, ut Chriſtus dolores, & paſſiones, & mortem pateretur; non quod iſta eſſent a Deo volita ſecundum ſe, ſed ex ordine ad finem humanæ ſalutis. Unde patet, quod *Chriſtus ſecundum voluntatem ſenſualitatis*, *& ſecundum voluntatem rationis*, *quæ conſideratur per modum naturæ*, *aliud poterat velle quam Deus*: *ſed ſecundum voluntatem*, *quæ eſt per modum rationis*, *ſemper idem volebat*, *quod Deus*. quod patet ex hoc ipſo, quod dicit: (*Marci* 14.) *Non ſicut ego volo*, *ſed ſicut tu*. Volebat enim ſecundum rationem, voluntatem divinam impleri, quamvis aliud dicat ſe velle ſecundum quandam aliam ejus voluntatem.

Ad primum ergo dicendum, quod Chriſtus per voluntatem rationalem voluit, ut divina voluntas impleretur; non autem per voluntatem ſenſualitatis,

cujus

cujus motus non ſe extendit uſque ad voluntatem Dei; neque per voluntatem, quæ conſideratur per modum naturæ, quæ fertur in aliqua objecta abſolute conſiderata, & non in ordine ad divinam voluntatem.

Ad ſecundum dicendum, quod conformitas voluntatis humanæ ad voluntatem divinam attenditur ſecundum voluntatem rationis, ſecundum quam etiam voluntates amicorum concordant. inquantum ſcilicet ratio conſiderat aliquod volitum in ordine ad voluntatem amici.

Ad tertium dicendum, quod Chriſtus fuit ſimul comprehenſor, & viator; inquantum ſcilicet per mentem fruebatur Deo, & habebat carnem paſſibilem. Et ideo ex parte carnis paſſibilis poterat in eo aliquid accidere, quod repugnaret naturali voluntati ipſius, & etiam appetitui ſenſitivo.

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, & recte intelligas, merito eſſe a ſcripturis, & Auguſt. inſinuatum, quod Chriſtus aliud quandoque voluit, quod Deus non voluit. A ſcripturis quidem per hoc, quod dixit Joan. 5. *Non quæro voluntatem meam; ſed ejus, qui miſit me*. Ac ſi apertius diceret. Ego ſecundum aliquam voluntatem volo aliud, quam Pater velit: ideoque ſecundum aliquam aliam voluntatem non appeto facere prædictam voluntatem meam, ſed voluntatem Dei Patris. Item per hoc, quod dicitur Rom. 15. *Chriſtus non ſibi placuit, ſed ſicut ſcriptum eſt, improperia improperantium tibi ceciderunt ſuper me*. Hoc eſt, in propoſito: Chriſtus ſecundum quandam voluntatem improperia ſuper ſe caſura repudiavit, & conſequenter ſecundum eandem voluntatem ipſe conſideratus in hoc, quod ſuper ſe talia ceciderunt, non ſibi placuit. A B. autem Auguſtino inſinuatur idem, ut *in arg. contr.* Pro quo, in ly *aliud ſe oſtendit voluiſſe, quam pater*, advertas, quod dictum hoc (ſicut & omne ſimile in præmiſſis) intelligitur materialiter, ideſt, de re volita: non autem cauſaliter ſecundum rationem cauſæ efficientis, ideſt, quaſi quod pater non ſit cauſa efficiens hoc, ſcilicet, quod res ipſa ſit volita a Chriſto. Dedit ſiquidem Pater voluntati ſenſualitatis Chriſti, ejuſque voluntati rationis ſecundum naturam conſideratæ inclinationem hanc, quod refugeret naturaliter mala pœnalia, & ideo, quando voluntas talis vult aliud, quam Pater, ſequitur inclinatio-

nem

nem ſibi datam a Patre; licet velit aliam rem, quam Pater non vult. Ergo tunc ſemper Chriſti voluntas talis Patri in volito conformata fuit ſic, quod, quando naturaliter recuſabat pœnas, tunc volebat illud, quod Deus Pater volebat, ipſam voluntatem velle. Uno ergo modo Chriſtus ſecundum voluntatem ſenſus, & naturæ fuit ſemper conformis voluntati Patris: quamvis tunc aliud materialiter voluerit, quam Pater. Pro diffuſiore hujus declaratione a ſimili vide *primam ſecundæ*, *quæſtione decimanona*, *articulo decimo*. *Secundo* vides: quomodo, &c.

ARTICULUS VI. 119

Utrum in Chriſto fuerit contrarietas voluntatum.

3. *d*. 17. *a*. 2. *q*. 2. & 3. *Et op*. 2. *c*. 230. *fi*.

AD Sextum ſic proceditur. Videtur, quod in Chriſto fuerit contrarietas voluntatum. Contrarietas namque voluntatum attenditur ſecundum contrarietatem objectorum; ſicut etiam contrarietas motuum attenditur ſecundum contrarietatem terminorum, ut patet per Philoſ. in 5. Phyſ. (*tex*. 49. & *ſeq*. *to*. 2.) Sed Chriſtus ſecundum diverſas voluntates contraria volebat: nam ſecundum voluntatem divinam volebat mortem; quam refugiebat ſecundum voluntatem humanam. unde Athanaſius dicit in lib. adverſus Apollinarium: (*qui inſcribitur*: *De nat. hum. ſuſcepta*, *verſ. fi.*) *Quando Chriſtus dicit*, *Pater*, *ſi poſſibile eſt*, *tranſeat a me calix iſte*, & *tamen non mea*, *ſed tua voluntas fiat*: & *iterum*, *Spiritus promptus eſt*, *caro autem infirma*, *duas voluntates hic oſtendit*, *humanam*, *quæ propter infirmitatem carnis refugiebat paſſionem*, & *divinam ejus promptam ad paſſionem*. Ergo in Chriſto fuit contrarietas voluntatum.

2. Præterea. Ad Galat. 5. dicitur, quod *caro concupiſcit adverſus ſpiritum*, & *ſpiritus adverſus carnem*. Eſt igitur contrarietas voluntatum, quando ſpiritus unum concupiſcit, & caro aliud: Sed hoc fuit in Chriſto: nam per voluntatem charitatis, quam Spiritus ſanctus in ejus mente faciebat, volebat paſſionem, ſecundum illud Iſa. 53. *Oblatus eſt*, *quia voluit*: ſecundum autem carnem paſſionem refugiebat. Ergo erat in eo contrarietas voluntatum.

3. Præterea. Luc. 22. dicitur, quod *factus in agonia*

nia prolixius orabat : Sed agonia videtur importare quandam compugnationem animi in contraria tendentis. Ergo videtur, quod in Chriſto fuerit contrarietas voluntatum.

Sed Contra eſt, quod in determinatione ſextæ Synodi (*ſcil. Conſtant. 3. gener. 6. act. 18. quæ græce eſt 17. in ſynb. 150. PP. a med. tom. 6.*) dicitur: *Prædicamus duas naturales voluntates non contrarias, juxta quod impii aſſerunt hæretici, ſed ſequentem ejus humanam voluntatem, & non reſiſtentem, vel reluctantem, ſed potius ſubjectam divinæ ejus, atque omnipotenti voluntati.*

Reſpondeo dicendum, quod contrarietas non poteſt eſſe, niſi oppoſitio attendatur in eodem, & ſecundum idem: ſi autem ſecundum diverſa, & in diverſis exiſtat diverſitas, non ſufficit hoc ad rationem contrarietatis, ſicut nec ad rationem contradictionis; puta quod homo ſit pulcher, aut ſanus ſecundum manum, & non ſecundum pedem. *Ad hoc ergo quod ſit contrarietas voluntatum in aliquo, requiritur primo quidem, quod ſecundum idem attendatur diverſitas voluntatum.* Si enim unius voluntas ſit de aliquo fiendo ſecundum quandam rationem univerſalem, & alterius voluntas ſit de eodem non fiendo ſecundum quandam rationem particularem, non eſt omnino contrarietas voluntatum: Puta ſi Rex velit ſuſpendi latronem propter bonum publicum, & aliquis ejus conſanguineus nolit eum ſuſpendi propter amorem privatum, non erit contrarietas voluntatis: niſi forte intantum ſe extendat voluntas hominis privati, ut bonum publicum velit impedire, ut conſervetur bonum privatum: tunc enim circa idem attenditur repugnantia voluntatum. *Secundo* autem requiritur ad contrarietatem voluntatis, *quod ſit circa eandem voluntatem.* Si enim homo vult unum ſecundum appetitum rationis, & vult aliud ſecundum appetitum ſenſitivum, non eſt hic aliqua contrarietas; niſi forte appetitus ſenſitivus in tantum prævaleat, quod vel immutet, vel retardet appetitum rationis: ſic enim jam ad ipſam voluntatem rationis perveniret aliquid de motu contrario appetitus ſenſitivi.

Sic igitur dicendum eſt, quod *licet voluntas naturalis, & voluntas ſenſualitatis in Chriſto aliquid voluerit, quam voluntas divina, & voluntas rationis ipſius; non tamen fuit aliqua contrarietas voluntatum. Primo* quidem, quia neque voluntas naturalis, neque voluntas ſenſualitatis repudiabat illam rationem, ſcilicet qua divina voluntas, & voluntas ratio-

tionis humanæ in Chriſto paſſionem volebat. Volebat enim etiam voluntas abſoluta in Chriſto ſalutem humani generis: ſed ejus non erat velle hoc in ordine ad aliud: motus autem ſenſualitatis ad hoc ſe extendere non valebat. *Secundo* quia neque voluntas divina, neque voluntas rationis in Chriſto impediebatur, aut retardabatur per voluntatem naturalem, aut per appetitum ſenſualitatis. Similiter etiam nec e contrario voluntas divina, vel voluntas rationis in Chriſto refugiebat, aut retardabat motum voluntatis naturalis humanæ, & motum ſenſualitatis in Chriſto. Placebat enim Chriſto ſecundum voluntatem divinam, & etiam ſecundum voluntatem rationis, ut voluntas naturalis in ipſo, & voluntas ſenſualitatis ſecundum ordinem ſuæ naturæ moverentur. Unde patet, quod in Chriſto nulla fuit repugnantia, vel contrarietas voluntatum.

Ad primum ergo dicendum, quod hoc ipſum quod aliqua voluntas humana in Chriſto aliud volebat, quam ejus voluntas divina, procedebat ex ipſa voluntate divina, *cujus beneplacito natura humana motibus propriis movebatur in Chriſto*, ut Damaſcenus dicit. (*lib.* 2. *orth. fid. c.* 15. *a med. & c* 19.)

Ad ſecundum dicendum, quod in nobis per concupiſcentiam carnis impeditur, aut retardatur concupiſcentia ſpiritus: Quod in Chriſto non fuit. Et ideo in Chriſto non fuit contrarietas carnis ad ſpiritum, ſicut in nobis.

Ad tertium dicendum, quod agonia non fuit in Chriſto quantum ad partem animæ rationalem, ſecundum quod importat concertationem voluntatum ex diverſitate rationum procedentem; puta cum aliquis, ſecundum quod ratio conſiderat unum, vult hoc, & ſecundum quod conſiderat aliud, vult contrarium. Hoc enim contingit propter debilitatem rationis, quæ non poteſt dijudicare, quid ſit ſimpliciter melius: Quod in Chriſto non fuit: quia per ſuam rationem judicabat ſimpliciter eſſe melius, quod per ejus paſſionem impleretur voluntas divina circa ſalutem generis humani. Fuit tamen in Chriſto agonia quantum ad partem ſenſitivam, ſecundum quod importat timorem infortunii imminentis, ut dicit Damaſc. in 3. lib. (*orth. fid. c.* 18. *a med. & c.* 20. & 23.)

APPENDIX.

Ex art. habes *primo*: quomodo per rationem interimas immaniſſimam hæreſim *Præmonſtratenſis Apoſtatæ*, cujus nec nomen quidem ſupereſſe, fuit permiſſum, dicentis (ut refert Gabriel Prateolus, tit. *Antichriſtiani*) quod Chriſtus eo, quod in cruce deſperarit, fuit damnatus. Secundum enim hoc inauditum vocis monſtrum Apoſtata iſte neceſſario præſupponebat, quod humana voluntas Chriſti fuiſſet aliquando contraria voluntati divinæ. Unde pro tanto hoc in loco adducitur, & pro tanto iſtic condemnabitur. Nam damnandus eſt directe ad literam in *q.* 50. *ar.* 2. *ad primum*. Item habes: quomodo per rationem a fortiori interimas hæreſim *Calvini* dicentis, quod Dei lex, & Dei voluntas ſæpe ſunt inter ſe contraria. Per hoc enim, quod articulus præſens monſtrat, quod voluntas Chriſti humana numquam contrariatur divinæ, commonſtraſſe intelligitur, quod multo magis voluntas divina numquam ſibiipſi contraria eſt, & conſequenter nec legi ſuæ. Lex ſiquidem a Deo data explicat nobis Dei voluntatem, *qu.* 1. *ar.* 3. *corp.* ideoque impoſſibile eſt, legem Dei contrariam eſſe voluntati ejus, niſi voluntas ejus ſit contraria ſibimetipſi, quod omnino impoſſibile eſt, quoniam Deus eſt prorſus immutabilis, 1. *quæſt.* 9. *ar.* 1. & ſua voluntas, 1. *qu.* 19. *art.* 7. *Secundo* habes: quomodo per rationem oſtendas, illas merito damnari a Veritatibus aureis ſuper totam Legem Veterem, *Levit.* 16. *concluſ.* 10. & a dictis in 1. *q.* 17. *a.* 4. & *q.* 19. *ar.* 7. cum Elucid. Non parum quoque damnationis affert vita peſſima *Calvini* contra prædictam, aliaſque hæreſes ejuſdem: quandoquidem, ſecundum B. Hieron. hæreſes ad ſuam originem revocare, condemnaſſe eſt. De vita ergo illius vide in Addition. *qu.* 9. *ar.* 4. Elucid. appen. Item contra eas vide ſup. *qu.* 15. *a.* 1. in Elucid. Item damnatur per hoc, quod Chriſtus, cujus teſtimonium omnino verum eſt, *Joan.* 8. de ſeipſo, inquantum homo eſt, dicit, Joan. ibid. *Pater non relinquit me ſolum, quia, quæ placita ſunt ei, facio ſemper*. Ac ſi apertius dixerit. Mea voluntas humana nunquam eſt contraria, ſed conformis voluntati patris opere, & veritate, quod ex eo patet, quia ego ſecundum voluntatem humanam illa, quæ placita ſunt voluntati patris, facio ſemper. Cum ergo voluntas patris, & voluntas divina Chriſti ſit eadem numeraliter, ſicut & eſſentia utriuſque eadem numero eſt, 1. *qu.* 31. *ar.* 2. *omnia enim in Deo ſunt*

unum,

unum, ubi non obviat relationis oppoſitio. Sic ait Concil. *Florent.* in conſtitutione ſuper unione Jacobino. ſequitur manifeſte, quod Chriſtus per illa verba conſignificaverit, quod voluntas ſua humana non eſt contraria ſuæ divinæ, ſed ei conformis. De hac continua conformitate quomodo, ſcilicet, humana faciat ſemper, quæ placita ſunt divinæ, vide corp. ly *placebat enim Chriſto ſecundum voluntatem divinam*, &c. & *ar.* 5. *append.* Ibi enim dicta juvant hæc, & ab his viciſſim juvantur. Item damnantur per dictum Chriſti ibidem. *Quis ex vobis arguet me de peccato?* Scilicet rationabiliter, ſeu ex ratione ſecundum B. Greg. in homil. Item ab Apoſtolo Hebr. 4. *Tentatum per omnia abſque peccato*. Tentatione ſcilicet exteriori ſolum, & cap. 7. *talis decebat, ut nobis eſſet Pontifex, Sanctus, innocens, impollutus, ſegregatus a peccatoribus, & excelſior cœlis factus*. Et c. 12. *per patientiam curramus ad propoſitum nobis certamen, aſpicientes in auctorem fidei, & conſummatorem Jeſum, qui, propoſito ſibi gaudio, ſuſtinuit crucem confuſione contempta, atque in dextera ſedis Dei ſedet.* Item. *Recogitate eum, qui talem ſuſtinuit adverſus ſemetipſum contradictionem, ut non fatigemini, animis veſtris deficientes*. Ergo ſecundum planum Apoſtoli ſenſum Chriſtus animo ſuo non defecit in fatigationibus, & tot, tantiſque contradictionibus adverſus ſemetipſum factis (quod ſolent deſperati, ſecundum Pſal. 139. *in miſeriis non ſubſiſtent*) alioquin exhortatione ſua Apoſtolus deſtrueret intentum ſuum, quo, ſcilicet, ad imitationem Chriſti cupit eos ita patienter ſufferre adverſa quæcunque, ut non deficiant animis. Et quomodo vel leniter deſperavit (etiamſi fingendi licentia detur) ſi confuſionem contempſit? Si, poſtquam tam viriliter ſuſtinuit crucem, in dextera ſedis Dei ſedet? ſi, ſuo tali Pontificio, ideſt Pontificis officio per ſui oblationem in cruce peracto, eſt excelſior cœlis factus? Et, ſi interiori tentatione per omnia, ideſt omnimoda (quod fuit tam amariſſima crucis paſſio) ſtetit ſemper abſque peccato, ſecundum teſtimonium Apoſtoli, utique multo magis in toto alio quovis tempore manſit abſque peccato. De impeccabilitate Chriſti, ſcilicet, quod peccare nullo modo unquam potuerit, vide Addit. *qu.* 16. *ar.* 1. *ad* 2. cum Elucid. in exam. Item damnantur a Joan. 14. *Venit princeps mundi hujus, & in me non habet quicquam*. Ecce, quod diabolus etiam veniens ad ſolertiſſime inquirendum de vita Chriſti, utrum ſcilicet invenire poſſet aliquid de ſuo, ideſt de peccato in illo,

non invenit de hoc in ipſo quicquam. Item per eandem art. rationem oſtendas, illas hæreſes merito damnari a Conc. *ſexto* generali *Conſtantinopoli* celebrato. Hoc enim *act.* 17. poſtquam longa oratione explicavit myſterium Dominicæ incarnationis in unitate perſonæ, & duas in unam perſonam concurriſſe naturas, & duas naturales voluntates, & duas naturales operationes indiviſe, inſeparabiliter, inconfuſe, in Chriſto copulatas: tum ſubjungit, ipſas voluntates non fuiſſe contrarias, juxta quod impii aſſerunt hæretici, ſed voluntatem nunquam repugnantem, ſed ſubjectam, ideſt obſequentem (ut ex *actio.* 11. habetur) divinæ ejus, atque omnipotenti voluntati, juxta ſententiam ſapientiſſimi Athanaſii. Idem quoque Concil. *actio.* 11. ex epiſtola Sophronii Patriarchæ Hieroſolymorum, quam poſtea in *act.* 13. approbat, poſtquam dixit, quod *Chriſtus eſt nobis per omnia ſimilis abſque peccato, & omnibus ipſum conſequentibus*: tum dicit, quod *Chriſtus erat arbiter, & dominus motuum naturalium, & omnium ſuorum affectuum, ſeu paſſionum, quæ, nonniſi eo annuente, movebantur. Quod nos minime ſumus.* Hæc ex ſumma Conciliorum. Prædicta applica tu (ut oportet) contra illas hæreſes pro diverſitate ſingularum; id, quod a te ſemper, & ubique præſertim in appendicibus faciendum præſupponitur: ideoque tibi munus tale, via Conciliorum, &c. oſtenſa, relinquitur. *Tertio* habes: quomodo, &c.

QUÆSTIO XIX.

De pertinentibus ad unitatem Chriſti quantum ad operationem, in quatuor articulos diviſa.

DEinde conſiderandum eſt de unitate operationis Chriſti.

Et circa hoc quæruntur quatuor.

Primo. Utrum in Chriſto ſit una operatio divinitatis, & humanitatis, vel plures.
Secundo. Utrum in Chriſto ſint plures operationes ſecundum humanam naturam.
Tertio. Utrum Chriſtus ſecundum humanam operationem aliquid ſibi meruerit.
Quarto. Utrum per eam aliquid meruerit nobis.

AR-

ARTICULUS I. 120

Utrum in Chriſto ſit una tantum operatio divinitatis, & humanitatis.

Inf. q. 25. a. 1. ad 2. Et 3. d. 10. qu. 1. ar. 2. q. 1. ad 3. & d. 18. art. 1. Et 4. con ca. 36. Et ve. q. 20. a. 1. ad 2. & 6. Et un. ar. 1. ad 16. & a. 5. Et op. 2. c. 211.

AD Primum ſic proceditur. Videtur, quod in Chriſto ſit una tantum operatio divinitatis, & humanitatis. Dicit enim Dionyſius in 2. cap. de div. nom. (*a med. lect.* 3.) *Diſcreta autem eſt benigniſſima circa nos Dei operatio per hoc, quod ſecundum nos ex nobis integre vereque humanatum eſt Verbum, quod eſt ſupra ſubſtantiam, & operatum, & paſſum, quæcunque humanæ ejus, divinæque operationi congruunt:* Ubi unam operationem nominat humanam, & divinam, quæ in Græco dicitur θεανδρική, ideſt Dei virilis. Videtur igitur eſſe una operatio compoſita in Chriſto.

2. Præterea. Principalis agentis, & inſtrumenti eſt una ſola operatio. Sed humana natura in Chriſto fuit inſtrumentum divinæ, ut ſupra dictum eſt. (*q.* 13. *a.* 2. & 3.) Ergo eadem eſt divinæ, & humanæ naturæ in Chriſto operatio.

3. Præterea. Cum in Chriſto ſint duæ naturæ in una hypoſtaſi, vel perſona, neceſſarium eſt unum & idem eſſe, quod pertinet ad hypoſtaſim, vel perſonam: Sed operatio pertinet ad hypoſtaſim, vel perſonam. nihil enim operatur, niſi ſuppoſitum ſubſiſtens. unde ſecundum Philoſophum (*l.* 1. *Metaph. cir. princ. tom.* 3.) actus ſunt ſingularium. Ergo in Chriſto eſt una & eadem operatio divinitatis, & humanitatis.

4. Præterea. Sicuti eſſe eſt hypoſtaſis ſubſiſtentis, ita etiam operari: Sed propter unitatem hypoſtaſis eſt in Chriſto unum eſſe, ut ſupra dictum eſt. (*q.* 17. *a.* 2.) Ergo etiam propter eandem unitatem eſt in Chriſto una operatio.

5. Præterea. Ubi eſt unum operatum, ibi eſt una operatio: Sed idem operatum erat divinitatis, & humanitatis; ſicut ſanatio leproſi, vel ſuſcitatio mortui. Ergo videtur, quod in Chriſto ſit una tantum operatio divinitatis, & humanitatis.

Sed Contra eſt, quod Ambroſ. dicit in 2. lib. ad Gratianum Imperatorem: (*ſc. de fide c.* 4. *aliqu. a princ.*)

princ.) *Quomodo eadem operatio diverſæ eſt poteſtatis? numquid ſic poteſt minor, quemadmodum major operari, aut una operatio poteſt eſſe, ubi diverſa ſubſtantia eſt?*

Reſpondeo dicendum, quod hæretici ſupra dicti, (*q. præc. a.* 1.) qui poſuerunt in Chriſto unam voluntatem, poſuerunt etiam in Chriſto unam operationem. Et ut eorum opinio erronea melius intelligatur, conſiderandum eſt, quod ubicumque ſunt plura agentia ordinata, inferius movetur a ſuperiori: ſicut in homine corpus movetur ab anima, & inferiores vires a ratione. Sic igitur actiones, & motus inferioris principii ſunt magis operata quædam, quam operationes. Id autem quod pertinet ad ſupremum principium, eſt proprie operatio: puta ſi dicamus in homine, quod ambulare, quod eſt pedum, & palpare, quod eſt manuum, ſunt quædam hominis operata, quorum unum operatur anima per pedes, aliud per manus; & quia eſt eadem anima operans per utrumque, ex parte ipſius operantis, quod eſt primum principium movens, eſt una & indifferens operatio: ex parte autem ipſorum operatorum differentia invenitur. Sicut autem in homine puro corpus movetur ab anima, & appetitus ſenſitivus a rationali: ita in Dom. JESU Chriſto humana natura movebatur, & regebatur a divina. Et ideo dicebant, quod *eadem eſt operatio, & indifferens ex parte ipſius divinitatis operantis: ſunt tamen diverſa operata;* inquantum ſcilicet divinitas Chriſti aliud agebat per ſeipſam, ſicut quod portabat omnia verbo virtutis ſuæ; aliud autem per humanam naturam, ſicut quod corporaliter ambulabat. Unde in ſexta Synodo (*ſc. Conſt.* 3. *gener.* 6. *act.* 10. *inter med. & ſi. to.*6.) inducuntur verba Severi hæretici ſic dicentis: „ Ea quæ agebantur, & operabantur ab uno Chriſto, multum differunt. quædam enim ſunt Deo decibilia, quædam humana: veluti corporaliter vadere ſuper terram, profecto humanum eſt, cruribus vero vexatis, & ambulare ſuper terram penitus non valentibus ſanum greſſum donare, Deo decibile eſt: Sed unus, ſcilicet incarnatum Verbum, hoc, & illud operatus eſt: & nequaquam hoc quidem hujus, hoc vero hujus eſt naturæ: neque eo quod diverſa ſunt operamenta, ideo duas operatrices naturas, atque formas juſte definiemus.

Sed in hoc decipiebantur: quia actio ejus quod movetur ab altero, eſt *duplex*: *Una* quidem, quam habet ſecundum propriam formam: *Alia* autem, quam

quam habet ſecundum quod movetur ab alio. ſicut ſecuris operatio ſecundum propriam formam eſt inciſio, ſecundum autem quod movetur ab artifice, operatio ejus eſt facere ſcamnum. Operatio igitur, quæ eſt alicujus rei ſecundum ſuam formam, eſt propria ejus; nec pertinet ad moventem, niſi ſecundum quod utitur hujuſmodi re ad ſuam operationem: ſicut calefacere eſt propria operatio ignis, non autem fabri, niſi quatenus utitur igne ad calefaciendum ferrum: Sed illa operatio, quæ eſt rei ſolum ſecundum quod movetur ab alio, non eſt alia præter operationem moventis ipſam: ſicut facere ſcamnum, non eſt ſeorſum operatio ſecuris ab operatione artificis, ſed ſecuris participat inſtrumentaliter operationem artificis.

Et ideo ubicumque movens, & motum habent diverſas formas, ſeu virtutes operativas, ibi oportet quod ſit alia operatio moventis, & alia operatio propria moti: licet motum participet operationem moventis, & movens utatur operatione moti, & ſic utrumque agat cum communione alterius. Sic igitur in Chriſto humana natura habet propriam formam, & virtutem, per quam operatur: Et ſimiliter divina. *Unde humana natura habet propriam operationem diſtinctam ab operatione divina, & e converſo.* Et tamen divina natura utitur operatione naturæ humanæ, ſicut operatione ſui inſtrumenti: Et ſimiliter humana natura participat operationem divinæ naturæ, ſicut inſtrumentum participat operationem principalis agentis. Et hoc eſt quod dicit Leo Papa in Epiſt. ad Flavian. (*quæ eſt* 10. *c.* 4. *ante med.*) *Agit utraque forma*, ſcil. tam natura divina, quam humana in Chriſto, *cum alterius communione*, *quod proprium eſt*, *Verbo ſcilicet operante*, *quod Verbi eſt*, *& carne exequente*, *quod carnis eſt*. Si vero eſſet una tantum operatio divinitatis, & humanitatis in Chriſto, oporteret dicere, *Vel* quod humana natura non haberet propriam formam, & virtutem, (de divina enim hoc dici eſt impoſſibile) ex quo ſequeretur, quod in Chriſto eſſet tantum divina operatio: *Vel* oporteret dicere, quod ex divina virtute, & humana eſſet conflata in Chriſto una virtus. Quorum *utrumque* eſt impoſſibile. Nam per *primum* horum ponitur natura humana in Chriſto eſſe imperfecta: Per *ſecundum* vero ponitur confuſio naturarum. Et ideo rationabiliter in ſexta Synodo (*ut ſup. cit. act.* 18. *quæ græce eſt* 17. *in ſymb.* 150. *PP.*) hæc opinio eſt condemnata: In cujus determinatione dicitur: *Duas naturales operationes indiviſe*, *inconvertibiliter*

ter, inconfuſe, inſeparabiliter in eodem Domino Jeſu Chriſto vero Deo noſtro glorificamus, hoc eſt divinam operationem, & humanam operationem.

Ad primum ergo dicendum, quod Dionyſ. ponit in Chriſto operationem θεανδρικὴν, ideſt divinam virilem, vel divinam humanam, non per aliquam confuſionem operationum, ſeu virtutum utriuſque naturæ, ſed per hoc quod divina operatio ejus utitur humana, & humana ejus operatio participat virtutem divinæ operationis. Unde, ſicut ipſe dicit in quadam Epiſtola ad Cajum, (*quæ eſt 4. cir. med.*) *Super hominem operabatur ea quæ ſunt hominis: quod monſtrat Virgo ſupernaturaliter concipiens, & aqua inſtabilis terrenorum pedum ſuſtinens gravitatem*. manifeſtum eſt enim, quod concipi eſt humanæ naturæ, ſimiliter & ambulare. ſed utrumque fuit in Chriſto ſupernaturaliter. Et ſimiliter divina operabatur humanitus: ſicut cum ſanavit leproſum tangendo. Unde in eadem Epiſtola ſubdit: *Non ſecundum Deum divina faciens, non humana ſecundum hominem, ſed Deo homine facto, nova quadam Dei & hominis operatione*. Quod autem intellexerit, duas eſſe operationes in Chriſto, unam divinæ naturæ, aliam autem humanæ, patet ex his quæ dicit in 2. cap. de div. nom. (*a med. lect.* 3.) ubi dicit, quod his, *quæ pertinent ad humanam ejus operationem, Pater, & Spiritus ſanctus nulla ratione communicant: niſi quis dixerit ſecundum benigniſſimam, & miſericordem voluntatem*; inquantum ſcil. Pater, & Spiritus ſanctus ex ſua miſericordia voluerunt Chriſtum agere, & pati humana. Addit autem, *& ſecundum omnem ſublimiſſimam, & ineffabilem Dei operationem, quam homo pro nobis factus adimplevit, immutabilis profecto Deus, & Dei verbum*. Sic igitur patet, quod alia eſt operatio humana, in qua Pater, & Spiritus ſanctus non communicant, niſi ſecundum acceptationem miſericordiæ ſuæ: & alia eſt ejus operatio, inquantum eſt Dei verbum; in qua communicant Pater, & Spiritus Sanctus.

Ad ſecundum dicendum, quod inſtrumentum dicitur aliquid agere ex eo, quod movetur a principali agente, quod tamen præter hoc poteſt habere propriam operationem ſecundum ſuam formam, ut de igne dictum eſt. (*in cor. a.*) Sic igitur actio inſtrumenti, inquantum eſt inſtrumentum, non eſt alia ab actione principalis agentis; poteſt tamen habere aliam operationem, prout eſt res quædam. Sic igitur operatio, quæ eſt humanæ naturæ in Chriſto, inquantum eſt inſtrumentum divinitatis, non eſt alia ab ope-

operatione divinitatis. non enim eſt alia ſalvatio, qua ſalvat humanitas Chriſti, & divinitas ejus: Habet tamen humana natura in Chriſto, inquantum eſt natura quædam, quandam propriam operationem præter divinam, ut dictum eſt. (*in cor. a.*)

Ad tertium dicendum, quod operari eſt hypoſtaſis ſubſiſtentis, ſed ſecundum formam, & naturam, a qua operatio ſpeciem recipit. & ideo a diverſitate formarum, ſeu naturarum eſt diverſa ſpecies operationum: ſed ab unitate hypoſtaſis eſt unitas ſecundum numerum, quantum ad operationem ſpeciei: Sicut ignis habet duas operationes ſpecie differentes, ſcil. illuminare, & calefacere ſecundum differentiam lucis, & caloris: & tamen eſt una numero illuminatio ignis ſimul illuminantis. Et ſimiliter in Chriſto oportet quod ſint duæ operationes ſpecie differentes ſecundum ejus duas naturas: quælibet tamen operationum eſt una numero in Chriſto ſimul facta; ſicut una ambulatio, & una ſanatio.

Ad quartum dicendum, quod eſſe, & operari eſt perſonæ a natura: Aliter tamen, & aliter. Nam eſſe pertinet ad ipſam conſtitutionem perſonæ; & ſic quantum ad hoc ſe habet in ratione termini. & ideo unitas perſonæ requirit unitatem ipſius eſſe completi, & perſonalis. Sed operatio eſt quidam effectus perſonæ ſecundum aliquam formam, vel naturam. unde pluralitas operationum non præjudicat unitati perſonali.

Ad quintum dicendum, quod aliud eſt proprium operatum operationis divinæ, & operationis humanæ in Chriſto. ſicut operatum proprium divinæ operationis eſt ſanatio leproſi: operatum autem proprium humanæ naturæ eſt ejus contactus. Concurrunt autem ambæ operationes ad unum operatum, ſecundum quod una natura agit cum communione alterius, ut dictum eſt. (*in corp. a.*)

A P P E N D I X.

Ex artic. habes *primo*: quomodo per rationem interimas hæreſim *Macarii* Antiocheni dicentis, quod in Chriſto fuit tantum una operatio, ſcil., divina: Et hæreſim *Sergii* Conſtantinopolitani dicentis: quod in Chriſto virtutes operatrices, licet ante unionem fuerint duæ, poſt unionem ſunt in unum adinvicem confuſæ. Poſt unionem ergo non eſt ſecundum *Sergium*, niſi una operatio in Chriſto. *Secundo* habes: quomodo per rationem oſtendas, has me-

rito damnari a dictis *qu.* 18. *ar.* 1. *append.* Et ibid. *ar.* 5. 6. *append.* Item a B. Ambroſio, ut *in argum. contr.* Ubi pro ſemper notabis illud, tanquam impoſſibile, ab ipſo adductum, ſcil., nunquid una operatio poteſt eſſe, ubi diverſa ſubſtantia eſt? Ex quo patet, quod contra illas hæreſes faciunt etiam dicta contra ponentes ſive unam ſolum naturam ſimpliciter, ſive unam ex confuſione naturarum conflatam in Chriſto. Ad damnationem ergo illarum hæreſum vide *qu.* 2. *ar.* 1. 2. *append.* & *quæſt.* 16. *ar.* 10. *append.* Et *pri. par. qu.* 75. *a.* 7. cum Elucid. Et Addition. articulorum numero 399. cum Elucid. Item ſignanter anathematizantur auctores earumdem a Synodo *ſexta Conſtantinopoli* celebrata. Ibi enim in act. decimaſexta adductus ad Concilium dicitur *Conſtantinus* presbyter Eccleſiæ, quæ eſt in Apamia ſecundæ Syriorum provinciæ, & examinatus eſt ab ipſo Concilio de ſua fide: qui reſpondit, ſe non cognoſcere, niſi unam voluntatem, & unam operationem in Chriſto. Cui poſt longam diſputationem ſanctum Concil. dixit: *Ita ſentis, & ita perſeveras uſque ad finem in hac ſecta? Conſtantinus* reſpondit. *Etiam Domini, ſic ſentio, ſic credo, & non eſt poſſibile aliter.* Sancta ſynodus exclamavit. „ Hæc ſecta Manichæorum eſt. Hæc „ eſt fides Apollinarii. Anathema illi cum dogma- „ tibus ſuis. Anathema Theodoro Pharanitano hæ- „ retico. Sergio hæretico anathema. Pyrro hæreti- „ co anathema. Paulo hæretico anathema. Petro „ hæretico anathema. Macario hæretico anathema „ ſit. Polychronio hæretico anathema. Aſpergio „ Pergenſi anathema. Omnibus, qui ſuffragantur „ hæreticis, anathema. Hæc ex ſumma Concilio- „ rum. *Tertio* vides, &c.

ARTICULUS II. 121

Utrum in Chriſto ſint plures operationes humanæ.

AD Secundum ſic proceditur. Videtur, quod in Chriſto ſint plures humanæ operationes. Chriſtus enim, inquantum homo, communicat cum plantis in natura nutritiva; cum animalibus autem in natura ſenſitiva; cum angelis vero in natura intellectiva, ſicut & cæteri homines: Sed alia eſt operatio plantæ, inquantum eſt planta, & alia animalis, inquantum eſt animal. Ergo Chriſtus, inquantum eſt homo, habet plures operationes.

2. Præ-

2. Præterea. Potentiæ, & habitus diſtinguuntur ſecundum actus: Sed in anima Chriſti fuerunt diverſæ potentiæ, & diverſi habitus. Ergo & diverſæ operationes.

3. Præterea. Inſtrumenta debent eſſe proportionata operationibus: Corpus autem humanum habet diverſa membra differentia ſecundum formam. Ergo diverſis operationibus debent eſſe accommodata. ſunt ergo in Chriſto diverſæ operationes ſecundum humanam naturam.

Sed Contra eſt, quod, ſicut Damaſc. dicit in 3. lib. (*orth. fid. c. 15. ante med.*) operatio ſequitur naturam. Sed in Chriſto eſt tantum una natura humana. Ergo in Chriſto fuit una tantum operatio humana.

Reſpondeo dicendum, quod quia homo eſt id quod eſt ſecundum rationem, illa operatio dicitur eſſe ſimpliciter humana, quæ a ratione procedit per voluntatem, quæ eſt rationis appetitus. Si qua autem operatio eſt in homine, quæ non procedit a ratione, & voluntate, non eſt ſimpliciter operatio humana: ſed convenit homini ſecundum aliquam partem humanæ naturæ: quandoque quidem ſecundum ipſam naturam elementi corporalis; ſicut ferri deorſum: quandoque vero ſecundum virtutem animæ vegetabilis; ſicut nutriri, & augeri: quandoque vero ſecundum partem ſenſitivam; ſicut videre, & audire, imaginari, & memorari, concupiſcere, & iraſci. Inter quas operationes eſt differentia. Nam operationes animæ ſenſitivæ ſunt aliqualiter obedientes rationi. & ideo ſunt aliqualiter rationales, & humanæ: inquantum ſcil. obediunt rationi, ut patet per Philoſ. in 1. Ethic. (*c. ult. to. 5.*) Operationes vero quæ ſequuntur animam vegetabilem, vel etiam naturam elementaris corporis, non ſubjiciuntur rationi. unde nullo modo ſunt rationales, nec humanæ ſimpliciter, ſed ſolum ſecundum partem humanæ naturæ. Dictum eſt autem ſupra, (*a. præc.*) quod quando agens inferius agit per propriam formam, tunc eſt alia operatio inferioris agentis, & ſuperioris: quando vero agens inferius non agit, niſi ſecundum quod eſt motum a ſuperiori agente, tunc eſt eadem operatio ſuperioris agentis, & inferioris.

Sic igitur in quocumque homine puro alia eſt operatio elementaris corporis, & animæ vegetabilis ab operatione voluntatis, quæ eſt proprie humana: & ſimiliter etiam operatio animæ ſenſitivæ, quantum ad id quod non movetur a ratione; ſed quan-

tum ad id quod movetur a ratione, eſt eadem operatio partis ſenſitivæ, & rationalis. Ipſius autem animæ rationalis eſt una operatio, ſi attendamus ad ipſum principium operationis, quod eſt ratio, vel voluntas: Diverſificatur autem ſecundum reſpectum ad diverſa objecta. Quam quidem diverſitatem aliqui appellaverunt diverſitatem operatorum magis quam operationum, judicantes de unitate operationis ſolum ex parte operativi principii. ſic enim nunc quæritur de unitate, vel pluralitate operationum in Chriſto. *Sic igitur in quolibet puro homine eſt tantum una operatio, quæ proprie humana dicitur: præter quam tamen ſunt in homine puro quædam aliæ operationes, quæ non ſunt proprie humanæ*, ſicut dictum eſt. (*hic ſup.*) Sed in homine Jeſu Chriſto nullus erat motus ſenſitivæ partis, qui non eſſet ordinatus a ratione. Ipſæ etiam operationes naturales, & corporales aliqualiter ad ejus voluntatem pertinebant; inquantum voluntatis ejus erat, ut caro ejus ageret, & pateretur quæ ſunt ſibi propria, ut dictum eſt ſupra. (*q. præc. a.* 5.) Et ideo *multo magis eſt una operatio in Chriſto, quam in quocumque alio homine*.

Ad primum ergo dicendum, quod operatio partis ſenſitivæ, & etiam nutritivæ non eſt proprie humana, ſicut dictum eſt. (*in corp.*) Et tamen in Chriſto hujuſmodi operationes fuerunt magis humanæ, quam in aliis.

Ad ſecundum dicendum, quod potentiæ, & habitus diverſificantur per comparationem ad objecta. & ideo diverſitas operationum hoc modo reſpondet diverſis potentiis, & habitibus, ſicut etiam reſpondet diverſis objectis. Talem autem diverſitatem operationum non intendimus excludere ab humanitate Chriſti; ſicut nec eam, quæ eſt ſecundum aliud & aliud inſtrumentum; ſed ſolum illam, quæ eſt ſecundum primum principium activum, ut dictum eſt. (*in corp. art.*)

Unde patet etiam reſponſio ad Tertium.

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, & recte intelligas, merito eſſe a ſcripturis inſinuatum, quod in Chriſto eſt tantum una operatio humana. Ut per hoc, quod dicitur Phil. 2. *Exinanivit ſemetipſum formam ſervi accipiens*. Hoc eſt. Naturam humanam. Unde poſtea ſubdit ly *inventus, ut homo*. Cum igitur operatio ſequatur

tur

tur naturam ſecundum Damaſcenum allegatum in *argum. contr.* ſequitur, quod Apoſtolus per dictum illud ſubindicaverit, quod in Chriſto ſit tantum una operatio humana. Adde his: quod Chriſtus turbavit ſemetipſum, *Joan.* 11. &, quod per quadraginta dies jejunus non eſuriit, poſtea mox eſuriit, *Matth.* 4. ut videas operationes ejus humanas ab Apoſtolo dictas unam operationem in hoc ſenſu, quod omnes illæ in Chriſto ſunt voluntariæ. Volens enim turbat ſemetipſum, volens non eſurit, volens eſurit. Et ſic a ſimili de aliis operationibus ejus. *Secundo* vides: quomodo, &c.

ARTICULUS III. 122

Utrum actio humana Chriſti potuerit eſſe ſibi meritoria.

3. *d.* 18. *ar.* 2. 3. 4. & 5. & *ver. q.* 29. *a.* 7. *ad* 6. & *op.* 2. *c.* 240. *fi.*

AD Tertium ſic proceditur. Videtur, quod actio humana Chriſti non potuerit ei eſſe meritoria. Chriſtus enim ante mortem fuit comprehenſor, ſicut & modo eſt: Sed comprehenſoris non eſt mereri. charitas enim comprehenſoris pertinet ad præmium beatitudinis, cum ſecundum eam attendatur fruitio. unde non videtur eſſe principium merendi, cum non ſit idem meritum, & præmium. Ergo Chriſtus ante paſſionem non merebatur, ſicut nec modo meretur.

2. Præterea. Nullus meretur id, quod eſt ſibi debitum: Sed ex hoc quod Chriſtus eſt Filius Dei per naturam, debetur ſibi hæreditas æterna, quam alii homines per bona opera merentur. Non ergo Chriſtus aliquid ſibi mereri potuit, quia a principio fuit Filius Dei.

3. Præterea. Quicumque habet id quod eſt principale, non proprie meretur id, quod ex illo habito ſequitur: Sed Chriſtus habuit gloriam animæ, ex qua ſecundum communem ordinem ſequitur gloria corporis, ut Auguſtinus dicit in Epiſt. ad Dioſcorum: (*quæ eſt* 56. *ante med. tom.* 2.) in Chriſto tamen diſpenſative factum eſt, quod gloria animæ non derivaretur ad corpus. Non ergo Chriſtus meruit gloriam corporis.

4. Præterea. Manifeſtatio excellentiæ Chriſti non eſt bonum ipſius Chriſti, ſed eorum qui eum cognoſcunt. unde & pro præmio promittitur dilecto-

ctoribus Chriſti, ut eis manifeſtetur, ſecundum illud Joan. 14. *Si quis diligit me, diligetur a Patre meo, & ego diligam eum, & manifeſtabo ei me ipſum*. Ergo Chriſtus non meruit manifeſtationem ſuæ altitudinis.

Sed Contra eſt, quod Apoſtolus dicit Philip. 2. *Factus eſt obediens uſque ad mortem: propter quod & Deus exaltavit illum*. Meruit ergo obediendo ſuam exaltationem: Et ita aliquid ſibi meruit.

Reſpondeo dicendum, quod habere aliquod donum per ſe eſt nobilius, quam habere illud per aliud. ſemper enim cauſa, quæ eſt per ſe, potior eſt ea, quæ eſt per aliud, ut dicitur in 8. Phyſicorum (*tex.* 39. *tom.* 2.) Hoc autem dicitur aliquis habere per ſeipſum, cujus eſt ſibi aliquo modo cauſa. Prima autem cauſa omnium bonorum noſtrorum per auctoritatem eſt Deus. Et per hunc modum nulla creatura habet aliquid boni per ſeipſam, ſecundum illud 1. ad Corinth. 4. *Quid habes, quod non accepiſti?* Poteſt tamen ſecundario aliquis eſſe cauſa ſibi alicujus boni habendi, inquantum ſcil. in hoc ipſo Deo cooperatur. Et ſic ille qui habet aliquid per meritum proprium, habet quodammodo illud per ſeipſum. Unde nobilius habetur id quod habetur per meritum, quam id quod habetur ſine merito. Quia autem omnis perfectio, & nobilitas Chriſto eſt attribuenda, *conſequens eſt, quod ipſe per meritum habuerit illud, quod alii per meritum habent: niſi ſit tale quid, cujus carentia magis dignitati Chriſti, & perfectioni præjudicet, quam per meritum acereſcat*. Unde nec gratiam, nec ſcientiam, nec beatitudinem animæ, nec divinitatem meruit: quia cum meritum non ſit niſi ejus quod nondum habetur, oporteret quod Chriſtus aliquando iſtis caruiſſet; quibus carere magis diminuit dignitatem Chriſti, quam augeat meritum. Sed gloria corporis, vel ſi quid aliud hujuſmodi eſt, minus eſt, quam dignitas merendi, quæ pertinet ad virtutem charitatis. Et ideo dicendum eſt, quod Chriſtus gloriam corporis, & ea quæ pertinent ad exteriorem ejus excellentiam, ſicut eſt aſcenſio, veneratio, & alia hujuſmodi, habuit per meritum. *Et ſic patet, quod aliquid ſibi mereri potuit*.

Ad primum ergo dicendum, quod fruitio, quæ eſt actus charitatis, pertinet ad gloriam animæ, quam Chriſtus non meruit. Et ideo ſi per charitatem aliquid meruit, non ſequitur quod idem ſit meritum, & præmium. Nec tamen per charitatem meruit, inquantum erat charitas comprehenſoris, ſed in-

inquantum erat viatoris. nam ipſe fuit ſimul viator, & comprehenſor, ut ſupra habitum eſt. (*q.* 15. *a.* 10.) Et ideo quia nunc non eſt viator, non eſt in ſtatu merendi.

Ad ſecundum dicendum, quod Chriſto, ſecundum quod eſt Deus, & Dei filius, per naturam debetur gloria divina, & dominium omnium, ſicut primo, & ſupremo domino. Nihilominus tamen debetur ei gloria, ſicut homini beato; quam quantum ad aliquid debuit habere ſine merito, & quantum ad aliquid cum merito, ut ex ſupra dictis patet. (*In cor. ar.*)

Ad tertium dicendum; quod redundantia gloriæ ex anima ad corpus eſt ex divina ordinatione, ſecundum congruentiam humanorum meritorum; ut ſcil. ſicut homo meretur per actum animæ, quem exercet in corpore, ita etiam remuneretur per gloriam animæ redundantem ad corpus. Et propter hoc non ſolum gloria animæ, ſed etiam gloria corporis cadit ſub merito, ſecundum illud Rom. 8. *Vivificabit mortalia corpora noſtra propter inhabitantem Spiritum ejus in nobis*. Et ita potuit cadere ſub merito Chriſti.

Ad quartum dicendum, quod manifeſtatio excellentiæ Chriſti pertinet ad bonum ejus ſecundum eſſe, quod habet in notitia aliorum; quamvis principalius pertineat ad bonum eorum, qui eum cognoſcunt ſecundum eſſe, quod habent in ſeipſis: ſed etiam hoc ipſum refertur ad Chriſtum, inquantum ſunt membra ejus.

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem & oſtendas, & recte intelligas, merito eſſe a ſcripturis inſinuatum, quod operatio Chriſti fuit ſibi meritoria, ſeu, quod ipſe Chriſtus ſibi meruit, ut Luc. 24. *Nonne hæc oportuit pati Chriſtum, & ita intrare in gloriam ſuam?* Ubi nota ly *& ita*, ideſt, per talem viam, ideſt, per tale meritum. Nam, ut inquit B. Auguſt. tract. 104. ſuper Joan. *humilitas paſſionis claritatis eſt meritum, claritas humilitatis eſt præmium*. Ibi etiam nota ly *gloriam ſuam*, ideſt, gloriam ſibi debitam, & jam ſine merito habitam in anima. Volebat ergo intrare ita, ideſt, cum merito in gloriam illam, non quatenus conſiſtebat in anima, ſed quatenus derivanda erat ex anima in corpus. Et hoc eſt, Chriſtum ſibi meruiſſe reſurrectionem, ideſt gloriam ſui corporis. Item

Joan.

Joan. 17. *Clarifica me tu pater claritate, quam habui apud temetipſum, priuſquam mundus fieret*. Hoc eſt. Fac, ut homines ad utilitatem ſuam, & diaboli ad confuſionem ſuam cognoſcant, quod ego ſecundum divinitatem ſum tibi æqualis ab æterno. Quia vero ibid. præmiſerat ly *venit hora*, ſc. paſſionis, clarifica filium tuum, &, ſecundum B. Aug. ſupra humilitas paſſionis claritatis eſt meritum: ideo Chriſtus per ſententiam ante adductam notificavit nobis, quod ipſe meruit ſibi manifeſtationem ſuæ excellentiæ non tantum, qua, ut homo, excellit omnes creaturas, ſed etiam, qua, ut Deus, æqualis eſt patri. Item ab Apoſtolo, qui tanquam omnia prædicta de merito Chriſti brevibus colligens dicit Philipp. 2. *Factus obediens uſque ad mortem, mortem autem crucis, propter quod & Deus exaltavit illum, & dedit illi nomen, quod eſt ſuper omne nomen, ut in nomine Jeſu omne genuflectatur cæleſtium, terreſtrium, & infernorum, & omnis lingua confiteatur, quia Dominus Jeſus Chriſtus in gloria eſt Dei patris*. Ubi nota ly *propter quod*, ideſt propter quod humilis obedientiæ meritum, Deus, &c. Humilitas enim meretur glorificari, ſecundum illud *primi Leonis* Papæ epiſt. 88. *declinata ſuperbia, cui proximum eſt, ut decidat, ametur humilitas, cui ſemper debetur, ut creſcat*. Ibi quoque nota ly *exaltavit*, ſc. per reſurrectionem, & aſcenſionem, ly *dedit nomen, quod eſt ſuper omne nomen*, ſcil. per manifeſtationem gloriæ Chriſti ſuper omnia: ly *dedit illi, ut in nomine Jeſu omne genuflect. cœl. ter. & infer.* ſcil. per judiciariam poteſtatem, qua ſubjecta Chriſto cognoſcentur omnia, ſive ſpontanee, ut cœleſtia, & terreſtria bona, ſive coacte, ut inferna damnata: ly *dedit illi, ut omnis ling. confit. quia dominus in gloria eſt Dei patris*, ſcil. per ſeſſionem ad ipſius dexteram, qua ab omnibus cognoſcetur & eſſe, ut homo, in potioribus bonis patris præ omni creatura, & eſſe, ut Deus, ipſi patri omnino æqualis, 1. *quæſt. 42. art. 2. q. 6.* Secundum Apoſtolum ergo Chriſtus ſibi meruit reſurrectionem, aſcenſionem, & manifeſtationem ſuæ magnificentiæ ſuper univerſa, tum quoad hoc, quod eſt judex vivorum, & mortuorum, tum quoad hoc, quod modo duplici declarato ſedet ad dexteram patris. *Secundo* vides: quomodo ex iis, &c.

AR-

ARTICULUS IV. 123

Utrum Chriſtus aliis mereri potuerit.

Inf. qu. 48. *a.* 1. *co. & a.* 6. *& qu.* 49. *art.* 1. *cor. Et* 2. *d.* 20. *q.* 2. *a.* 3. *ad* 3. *Et* 3. *d.* 18. *ar.* 6. *& ver. qu.* 26. *ar.* 6. *ad* 20. *& qu.* 29. *a.* 7.

AD Quartum ſic proceditur. Videtur, quod Chriſtus aliis mereri non potuerit. Dicitur enim Ezech. 18. *Anima quæ peccaverit, ipſa morietur*. Ergo pari ratione anima quæ meretur, ipſa remunerabitur. Non ergo eſt poſſibile, quod Chriſtus aliis meruerit.

2. Præterea. De plenitudine gratiæ Chriſti omnes accipiunt, ut dicitur Joan. 1. Sed alii homines habentes gratiam Chriſti non poſſunt aliis mereri. dicitur enim Ezech. 14. quod *ſi fuerint in civitate Noe, Daniel, & Job, filium, & filiam non liberabunt, ſed ipſi juſtitia ſua liberabunt animas ſuas*. Ergo nec Chriſtus potuit aliquid nobis mereri.

3. Præterea. Merces, quam quis meretur, debetur ſecundum juſtitiam, & non ſecundum gratiam, ut patet Rom. 4. Si ergo Chriſtus meruit ſalutem noſtram, ſequitur quod ſalus noſtra non ſit ex gratia Dei, ſed ex juſtitia; & quod injuſte agat cum eis, quos non ſalvat, cum meritum Chriſti ad omnes ſe extendat.

Sed Contra eſt, quod dicitur Rom. 5. *Sicut per unius delictum in omnes homines in condemnationem, ſic & per unius juſtitiam in omnes homines in juſtificationem vitæ*: Sed demeritum Adæ derivatur ad condemnationem aliorum. Ergo multo magis meritum Chriſti ad alios derivatur.

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut ſupra dictum eſt, (*quæſt.* 8.) in Chriſto non ſolum fuit gratia, ſicut in quodam homine ſingulari, ſed ſicut in capite totius Eccleſiæ, cui omnes uniuntur, ſicut capiti membra, ex quibus conſtituitur myſtice una perſona. Et exinde eſt, quod *meritum Chriſti ſe extendit ad alios, inquantum ſunt membra ejus*: ſicut etiam in uno homine actio capitis aliqualiter pertinet ad omnia membra ejus; quia non ſolum ſibi ſentit, ſed omnibus membris.

Ad primum ergo dicendum, quod peccatum ſingularis perſonæ non nocet niſi ſibiipſi. Sed peccatum Adæ, qui conſtitutus eſt a Deo principium totius

tius naturæ, ad alios per carnis propaginem derivatur. Et ſimiliter meritum Chriſti, qui eſt a Deo conſtitutus caput omnium hominum, quantum ad gratiam, ſe extendit ad omnia ejus membra.

Ad ſecundum dicendum, quod alii de plenitudine Chriſti accipiunt, non quidem fontem gratiæ; ſed quandam particularem gratiam. Et ideo non oportet, quod alii homines poſſint aliis mereri, ſicut Chriſtus.

Ad tertium dicendum, quod ſicut peccatum Adæ non derivatur ad alios, niſi per carnalem generationem; ita meritum Chriſti non derivatur ad alios, niſi per regenerationem ſpiritualem, quæ fit in baptiſmo, per quam homines Chriſto incorporantur, ſecundum illud ad Galat. 3. *Omnes quotquot in Chriſto baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis*: Et hoc ipſum eſt gratiæ, quod homini conceditur regenerari in Chriſto: Et ſic ſalus hominis eſt ex gratia.

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo:* quomodo per rationem oſtendas, merito inſinuatum eſſe a ſcripturis, Eccleſia, & concilio: quod Chriſtus nobis meruit. A Concilio quidem *Tridentino* ſeſſione 6. capit. 7. „ Cauſa autem meritoria dominus noſter Jeſus Chriſtus, qui, „ cum eſſemus inimici, propter nimiam charitatem, qua dilexit nos, ſua ſanctiſſima paſſione in „ ligno crucis nobis juſtificationem meruit. *Et infra*. Nemo poteſt eſſe juſtus, niſi cui merita paſſionis Domini noſtri Jeſu Chriſti communicantur. „ *Et cap.* 16. Quæ enim juſtitia noſtra dicitur, quia „ per eam nobis inhærentem juſtificamur: illa eadem Dei eſt, quia a Deo nobis infunditur per „ Chriſti meritum. *Et Canon.* 32. Si quis dixerit, „ ipſum juſtificatum bonis operibus, quæ ab eo per „ Dei gratiam, & Chriſti meritum fiunt, &c. Anathema ſit. *Et ſeſſ.* 5. ſi quis hoc Adæ peccatum „ per aliud remedium aſſerit tolli, quam per meritum Chriſti, aut negat, ipſum Chriſti meritum „ per baptiſmi ſacramentum in forma Eccleſiæ rite „ collatum tam adultis, quam parvulis applicari; „ anathema ſit. „ Hæc ibi. A ſcripturis autem inſinuatur Roman. 5. *ſicut per*, &c. ut *in argum. contr.* Ac ſi aperte dicat. Sicut demeritum Adæ poſteritati nocuit: ita meritum Chriſti ſuis membris profuit. Vide concilium idem ibid. de peccato originali circa nocumentum Adæ poſteris illatum. Item Rom.

6.

6. *Gratia Dei vita æterna in Chriſto Jeſu Domino noſtro*. Ecce meritum Chriſti pro nobis ſignificatum per ly *in Chriſto*, &c. Item Rom. 7. *Gratia Dei per Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum*. Hoc eſt. Per meritum Chriſti nobis data. Item ab Epheſ. 2. *Per ipſum habemus acceſſum ad patrem*. Ideſt, per meritum ipſius, ſcil. Chriſti habemus, &c. Item a Joan. 14. *Nemo venit ad patrem, niſi per me*. Hoc eſt. Niſi per gratiam meam (ſi loquamur de venire ad eſſe membrum Chriſti, ideſt ad regenerari in Chriſto) vel per meritum meum (ſi loquamur de venire, quantum ad cætera). Ab eccleſia vero inſinuatur per hoc, quod omnes orationes, ſeu collectas ad Deum patrem concludit ſic. *Per Chriſtum dominum noſtrum:* vel modo ſimili, puta intercedente filii tui paſſione, &c. Sed & hymnos ſimiliter terminat, ut *præſta pater omnipotens per Jeſum Chriſtum Dominum*, &c. vide, quanta Chriſti pro nobis merita. En igitur tibi aperta via: diſcurre tu juxta notation. pro lectorib. poſitam, 2. 2. *qu.* 70. *art.* 1. *append.* quod ſemper, & ubique in ſimilib. præſertim locis a te fiendum præſupponimus. *Secundo* vides, &c.

QUÆSTIO XX.

De convenientibus Chriſto, ſecundum quod Patri fuit ſubjectus, in duos articulos diviſa.

DEinde conſiderandum eſt de his quæ conveniunt Chriſto per comparationem ad Patrem: Quorum quædam dicuntur de ipſo ſecundum habitudinem ipſius ad Patrem; puta quod eſt ei ſubjectus, quod ipſum oravit, quod ei in ſacerdotio miniſtravit: Quædam vero dicuntur, vel dici poſſent ſecundum habitudinem Patris ad ipſum; puta ſi Pater eum adoptaſſet, & quod eum prædeſtinavit.

Primo igitur conſiderandum eſt de ſubjectione Chriſti ad Patrem.
Secundo. De ejus oratione.
Tertio. De ipſius ſacerdotio.
Quarto. De adoptione, an ei conveniat.
Quinto. De ejus prædeſtinatione.

Cir-

Circa primum quæruntur duo.

Primo. Utrum Chriſtus ſit ſubjectus Patri.
Secundo. Utrum ſit ſubjectus ſibiipſi.

ARTICULUS I. 124

Utrum dicendum ſit, Chriſtum eſſe ſubjectum Patri.

1. p. q. 42. a. 4. ad 1. & q. 45. ar. 7. ad 1. Et 3. d. 11. a. 1. ad 2. & diſt. 17. a. 3. q. 1. co. & 1. Cor. 15. lect. 3. fi.

AD Primum ſic proceditur. Videtur, quod non ſit dicendum, Chriſtum eſſe ſubjectum Patri. Omne enim quod ſubjicitur Deo Patri, eſt creatura: quia, ut dicitur in lib. de Eccleſiaſticis dogmatibus, (*c. 4. inter op. Auguſt. tom. 3.*) *in Trinitate nihil eſt ſerviens, neque ſubjectum:* Sed non eſt ſimpliciter dicendum, quod Chriſtus ſit creatura, ut ſupra dictum eſt. (*qu. 16. art. 8.*) Ergo etiam non eſt ſimpliciter dicendum, quod Chriſtus ſit Deo Patri ſubjectus.

2. Præterea. Ex hoc dicitur aliquid Deo ſubjectum, quod eſt ejus dominio ſerviens: Sed humanæ naturæ in Chriſto non poteſt attribui ſervitus. dicit enim Damaſcen. in 3. lib. (*orth. fid. c. 21. cir. med.*) „ Sciendum eſt, quod neque ſervam ipſam, „ *ſc. humanam naturam Chriſti*, dicere poſſumus. „ ſervitutis enim, & dominationis nomina non na- „ turæ ſunt nomina, cognitioniſque ſigna, ſed eo- „ rum quæ ad aliquid, quemadmodum paternita- „ tis, & filiationis nomina. „ Ergo Chriſtus ſecundum humanam naturam non eſt ſubjectus Deo Patri.

3. Præterea. Prioris ad Corinth. 15. dicitur: *Cum autem ſubjecta illi fuerint omnia, tunc ipſe filius ſubjectus erit illi, qui ſibi ſubjecit omnia:* Sed, ſicut dicitur Hebr. 2. *nunc necdum videmus omnia ſubjecta ei.* Ergo nondum ipſe eſt ſubjectus Patri, qui ei ſubjecit omnia.

Sed Contra eſt, quod Dominus dicit Joan. 14. *Pater major me eſt.* Et Auguſtin. dicit in 1. de Trinit. (*c. 7. ante med. tom. 3.*) „ Non immerito Scriptu- „ ra utrumque dicit, & æqualem Patri Filium, & „ Patrem Filio majorem. illud enim propter for- „ mam Dei; hoc autem propter formam ſervi ſine

„ ulla

„ ulla confuſione intelligitur: „ Sed minor eſt ſubjectus majori. Ergo Chriſtus ſecundum formam ſervi eſt Patri ſubjectus.

Reſpondeo dicendum, quod cuilibet habenti aliquam naturam conveniunt ea, quæ ſunt propria illi naturæ. Natura autem humana ex ſui conditione habet *triplicem* ſubjectionem ad Deum. *Unam* quidem ſecundum gradum bonitatis; prout ſcilicet divina natura eſt ipſa eſſentia bonitatis; ut patet per Dionyſ. 1. cap. de div. nom. (*a med. lect.* 3.) Natura autem creata habet quandam participationem divinæ bonitatis, quaſi radiis illius bonitatis ſubjecta. *Secundo* humana natura ſubjicitur Deo quantum ad Dei poteſtatem; prout ſc. natura humana, ſicut & quælibet creatura, ſubjacet operationi divinæ diſpoſitionis. *Tertio modo* ſpecialiter humana natura Deo ſubjicitur quantum ad proprium ſuum actum; inquantum ſc. propria voluntate obedit mandatis ejus. *Et hanc* triplicem *ſubjectionem ad Patrem Chriſtus de ſeipſo confitetur*. *Primam* quidem Matth. 19. *Quid me interrogas de bono? unus eſt bonus Deus*. Ubi Hieron. dicit, quod *qui magiſtrum vocaverat bonum, & non Deum, vel Dei filium confeſſus erat, diſcit, hominem, quamvis ſanctum, comparatione Dei non eſſe bonum*: Per quod dedit intelligere, quod ipſe ſecundum humanam naturam non pertingebat ad gradum bonitatis divinæ: Et quia *in his quæ non mole magna ſunt, idem eſt eſſe majus, quod melius*, ut Auguſtin. dicit in 6. de Trinit. (*cap.* 8. *cir. med. tom.* 3.) ex hac ratione Pater dicitur major Chriſto ſecundum humanam naturam. *Secunda* etiam ſubjectio Chriſto attribuitur, inquantum omnia quæ circa humanitatem Chriſti acta ſunt, divina diſpoſitione geſta creduntur. Unde Dion. dicit 4. c. Cœl. Hierar. (*prope fin.*) quod Chriſtus ſubjicitur Dei Patris ordinationibus. Et hæc eſt ſubjectio ſervitutis, ſecundum quod omnis creatura Deo ſervit, ejus ordinationi ſubjecta, ſecundum illud Sap. 16. *Creatura tibi factori deſerviens*. Et ſecundum hoc etiam Filius Dei Philipp. 2. dicitur formam ſervi accepiſſe. *Tertiam* etiam ſubjectionem attribuit ſibiipſi Joan. 8. dicens: *Quæ placita ſunt ei, facio ſemper*. Et hæc eſt ſubjectio obedientiæ Patris uſque ad mortem. Unde dicitur Philipp. 2. quod *factus eſt obediens Patri uſque ad mortem*.

Ad primum ergo dicendum, quod ſicut non eſt ſimpliciter intelligendum, quod Chriſtus ſit creatura, ſed ſolum ſecundum humanam naturam, ſive apponatur ei determinatio, ſive non, ut ſupra di-

ctum

ctum eſt: (*q. 16. ar.* 8.) ita etiam non eſt ſimpliciter intelligendum, quod Chriſtus ſit ſubjectus Patri, ſed ſolum ſecundum humanam naturam, etiamſi hæc determinatio non apponatur: Quam tamen convenientius eſt apponere, ad evitandum errorem Arrii, qui poſuit Filium minorem Patre.

Ad ſecundum dicendum, quod relatio ſervitutis, & dominii fundatur ſuper actione, & paſſione; inquantum ſcil. ſervi eſt moveri a domino ſecundum imperium. Agere autem non attribuitur naturæ, ſicut agenti, ſed perſonæ. actus enim ſuppoſitorum ſunt, & ſingularium ſecundum Philoſ. (*lib.* 1. *Met. c.* 1. *ante med. tom.* 3.) Attribuitur tamen actio naturæ, ſicut ei, ſecundum quam perſona, vel hypoſtaſis agit. Et ideo quamvis non proprie dicatur, quod natura ſit domina, vel ſerva: poteſt tamen proprie dici, quod quælibet hypoſtaſis, vel perſona ſit domina, vel ſerva ſecundum hanc, vel illam naturam. Et ſecundum hoc nihil prohibet Chriſtum dicere Patri ſubjectum, vel ſervum ſecundum humanam naturam.

Ad tertium dicendum, quod, ſicut Auguſt. dicit in 1. de Trin. (*cap.* 8. *ante med. tom.* 3.) *tunc Chriſtus tradet regnum Deo, & Patri, cum juſtos, in quibus nunc regnat per fidem, perducturus eſt ad ſpeciem*, ut ſcilicet videant ipſam eſſentiam communem Patri, & Filio. Et tunc totaliter erit Patri ſubjectus non ſolum in ſe, ſed etiam in membris ſuis, per plenam participationem divinæ bonitatis. Tunc etiam omnia erunt plene ei ſubjecta per finalem impletionem ſuæ voluntatis de eis: licet etiam modo ſint omnia ei ſubjecta quantum ad poteſtatem, ſecundum illud Matth. ult. *Data eſt mihi omnis poteſtas in cœlo, & in terra.*

APPENDIX.

EX artic. habes *primo*: quomodo per rationem & oſtendas, & recte intelligas, merito eſſe a ſcripturis inſinuatum, quod Chriſtus eſt ſubjectus patri. Ut Jo. 14. *Pater*, &c. ut cum expoſitione B. Aug. ponitur *in argum. contr.* Pro cujus captu pleniſſimo contra ignorantes, ſeu indoctos 2. *Petr.* 3. adverte ibi contextum, ſc. *vado ad patrem, quia pater major me eſt*. Non ergo ſimpliciter dicitur pater major Chriſto: ſed ſolum, ſecundum quod Chriſtus vadit ad ipſum. Sic enim per conjunctionem rationalem, ideſt per ly *quia* connectit ſententias illas: *vado*, inquit, *ad patrem, quia pater major me eſt.*

Ac

Ac ſi ad literam apertius dicat. Eatenus pater major me eſt, quatenus ego vado ad patrem. Tunc ſubintellecta neceſſario ibi a Chriſto exprime, ſcil. ſed ego ſecundum humanitatem ſolum (hujus enim tantum eſt mutare locum) vado ad patrem. ergò pater eſt major me ſecundum humanitatem ſolum conſiderato. Ecce: quomodo textura per ſe clamat contra ſuiipſius, ſicut & cæterarum ſcripturarum depravatorem *Arrium* ad propriam cum complicibus damnationem, 2. *Petr.* 3. alias de æqualitate filii ad patrem vide 1. *qu.* 42. *articulis ſuis*. *Secundo* vides, &c.

ARTICULUS II. 125

Utrum Chriſtus ſit ſubjectus ſibiipſi.

AD Secundum ſic proceditur. Videtur, quod Chriſtus non ſit ſubjectus ſibiipſi. Dicit enim Cyrillus in Epiſtola ſynodica, quam ſcil. Synodus Epheſina (*gener.* 3. *par.* 1. *c.* 26. *to.* 3.) recepit: *Neque ipſe Chriſtus ſibi ſervus eſt, neque dominus. fatuum enim eſt, magis autem & impium ita dicere, & ſapere.* Et hoc etiam aſſerit Damaſcen. in tertio libro (*orth. fid. c.* 21. *a med.*) dicens: *Unum enim ens Chriſtus non poteſt ſervus eſſe ſuiipſius, & dominus:* Sed intantum Chriſtus dicitur ſervus Patris, inquantum eſt ei ſubjectus. Ergo Chriſtus non eſt ſubjectus ſibiipſi.

2. Præterea. Servus refertur ad dominum: Sed relatio non eſt alicujus ad ſeipſum. unde & Hilar. dicit in lib. 3. de Trinit. (*parum ante fi.*) quod nihil eſt ſibi ſimile, aut æquale. Ergo Chriſtus non poteſt dici ſervus ſuiipſius, & per conſequens nec ſibi eſſe ſubjectus.

3. Præterea. *Sicut anima rationalis, & caro unus eſt homo: ita Deus, & homo unus eſt Chriſtus*, ut Athanaſ. dicit: (*in ſuo ſymb. fid.*) Sed homo non dicitur ſubjectus ſibiipſi, vel ſervus ſuiipſius, aut major ſeipſo, propter hoc quod corpus ejus ſubjectum eſt animæ. Ergo neque Chriſtus dicitur ſubjectus ſibiipſi propter hoc quod ejus humanitas ſubjecta eſt divinitati ipſius.

Sed Contra eſt, quod Auguſt. dicit in 1. de Trinit. (*c.* 7. *ante med. tom.* 3.) *Veritas oſtendit ſecundum iſtum modum*, quo ſcil. Pater major Chriſto ſecundum humanam naturam, etiam *ſeipſo minorem Filium*.

Præterea. Sicut ipſe argumentatur ibidem, ſic ace-

ce-

cepta eſt a Filio Dei forma ſervi, ut non amitteretur forma Dei: Sed ſecundum formam Dei, quæ eſt communis Patri, & Filio, Pater eſt Filio major ſecundum humanam naturam. Ergo etiam Filius eſt major ſeipſo ſecundum humanam naturam.

Præterea. Chriſtus ſecundum humanam naturam eſt ſervus Dei Patris, ſecundum illud Joan. 20. *Aſcendo ad Patrem meum, & Patrem veſtrum, Deum meum, & Deum veſtrum:* Sed quicunque eſt ſervus Patris, eſt ſervus Filii: alioquin non omnia, quæ ſunt Patris, eſſent Filii. Ergo Chriſtus eſt ſervus ſuiipſius, & ſibi ſubditus.

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut dictum eſt, (*art. præc. ad* 2.) eſſe dominum, & ſervum attribuitur perſonæ, vel hypoſtaſi ſecundum aliquam naturam. Cum ergo dicitur Chriſtus eſſe dominus, vel ſervus ſuiipſius, vel quod Verbum Dei eſt dominus hominis Chriſti, hoc poteſt intelligi *dupliciter*. *Uno modo*, ut intelligatur hoc eſſe dictum ratione alterius hypoſtaſis, vel perſonæ, quaſi alia ſit perſona Verbi Dei dominantis, & alia hominis ſervientis, quod pertinet ad hæreſim Neſtorii. Unde in condemnatione Neſtorii dicitur in Synodo Epheſina: (*par.* 3. *cap.* 1. *anathematiſm.* 6. *tom.* 3.) „ Si „ quis dicit, Deum, vel Dominum eſſe Chriſti ex „ Deo Patre Verbum, & non magis eundem ipſum „ confitetur ſimul Deum, & hominem, utpote Ver„ bum factum carnem, ſecundum Scripturas, ana„ thema ſit. „ Et hoc modo negatur a Cyrillo, & Damaſc. (*locis in arg.* 1. *citat.*) Et *ſub eodem ſenſu negandum eſt, Chriſtum eſſe minorem ſeipſo, vel eſſe ſibi ſubjectum*. *Alio modo* poteſt intelligi ſecundum diverſitatem naturarum in una perſona, vel hypoſtaſi. Et „ ſic dicere poſſumus ſecundum „ unam earum, in qua cum Patre convenit, ſimul „ eum cum Patre præeſſe, & dominari: ſecundum „ vero alteram naturam, in qua nobiſcum conve„ nit, ipſum ſubeſſe, & ſervire. „ Et per hunc modum dicit Aug. (*loc. ſup. cit.*) *Filium eſſe ſeipſo minorem*.

Sciendum tamen, quod cum hoc nomen *Chriſtus* ſit nomen perſonæ, ſicut & hoc nomen *Filius*, illa per ſe, & abſolute poſſunt dici de Chriſto, quæ conveniunt ei ratione ſuæ perſonæ, quæ eſt æterna: & maxime hujuſmodi relationes, quæ magis proprie videntur ad perſonam, vel hypoſtaſim pertinere: Sed ea quæ conveniunt ſibi ſecundum humanam naturam, ſunt ei potius attribuenda cum determinatione; ut videlicet dicamus, Chriſtum eſſe ſimpliciter

citer maximum, & dominum, & præſidentem: Quod autem ſit ſubjectus, vel ſervus, vel minor, eſt ei attribuendum cum determinatione, ſc. ſecundum humanam naturam.

Ad primum ergo dicendum, quod Cyrillus, & Damaſcenus negant Chriſtum eſſe Dominum ſui ipſius, ſecundum quod per hoc importatur pluralitas ſuppoſitorum, quæ requiritur ad hoc quod aliquis ſimpliciter ſit dominus alicujus.

Ad ſecundum dicendum, quod ſimpliciter quidem oportet eſſe alium dominum, & alium ſervum: Poteſt tamen aliqua ratio dominii, & ſervitutis ſervari, prout idem eſt dominus, & ſervus ſuiipſius ſecundum aliud, & aliud.

Ad tertium dicendum, quod propter diverſas partes hominis, quarum una eſt ſuperior, & alia inferior, dicit etiam Philoſoph. in 5. Ethic. (*c. ult. to.* 5.) quod eſt hominis ad ſeipſum juſtitia, inquantum iraſcibilis, & concupiſcibilis obediunt rationi. Unde per hunc modum etiam unus homo poteſt dici ſibi ſubjectus, & ſerviens ſecundum diverſas ſui partes.

Ad alia autem argumenta patet reſponſio ex dictis. Nam Auguſtin. aſſerit, Filium ſeipſo minorem eſſe, vel ſibi ſubjectum, ſecundum humanam naturam, non ſecundum diverſitatem ſuppoſitorum.

APPENDIX.

X articul. habes *primo*: quomodo per rationem & oſtendas, & recte intelligas, merito eſſe a ripturis inſinuatum, quod Chriſtus eſt ſubjectus ſi-, ut a Joan. 14. *Pater major me eſt*. Sicut enim ter propter divinitatem eſt major filio ſecundum manitatem accepto: ita filius, ut Deus, eſt major pſo, ut homo eſt. Item a Phil. 2. *Qui, cum in ma Dei eſſet, exinanivit ſemetipſum formam ſer- accipiens*. ſecundum ergo Apoſtolum Chriſtus ha- t in ſe *duplicem* formam, *ſcilicet* Dei, & formam vi. Sed Dei eſt eſſe Dominum, & ſuperiorem, vi autem eſt eſſe ſubditum, & inferiorem. ergo Apoſtolo teſte) Chriſtus juxta diverſas formas eſt ipſi dominus, & ſubditus, ſuperior, & inferior. *cundo* vides: quomodo ex iis, &c.

QUÆSTIO XXI.

De Oratione Chriſti, in quatuor articulos diviſa.

DEinde conſiderandum eſt de oratione Chriſti.

Et circa hoc quæruntur quatuor.

Primo. Utrum Chriſto conveniat orare.
Secundo. Utrum conveniat ſibi ſecundum ſuam ſenſualitatem.
Tertio. Utrum conveniat ſibi orare pro ſeipſo, an tantum pro aliis.
Quarto. Utrum omnis ejus oratio ſit exaudita.

ARTICULUS I. 126

Utrum Chriſto competat orare.

3. *d.* 17. *ar.* 3. *qu.* 1. *Et* 4. *d.* 15. *q.* 4. *ar.* 6. *q.* 2. *ad* 1. *Et Jo.* 11. *lect.* 6.

AD Primum ſic proceditur. Videtur, quod Chriſto non competat orare. Nam, ſicut Damaſcenus dicit, (*l.* 3. *orth. fid. c.* 24. *in princ.*) *oratio eſt petitio decentium a Deo:* Sed cum Chriſtus omnia facere poſſet, non videtur ei convenire, quod aliquid ab aliquo peteret. Ergo videtur, quod Chriſto non conveniat orare.

2. Præterea. Non oportet orando petere illud, quod aliquis ſcit pro certo eſſe futurum; ſicut non oramus, quod ſol oriatur cras: neque eſt etiam conveniens, quod aliquis orando petat, quod ſcit nullo modo eſſe futurum: Sed Chriſtus ſciebat circa omnia quid eſſet futurum. Ergo non conveniebat ei aliquid orando petere.

3. Præterea. Damaſcenus dicit in libro 3. (*loc. cit.*) quod *oratio eſt aſcenſus intellectus in Deum:* Sed intellectus Chriſti non indigebat aſcenſione in Deum; quia ſemper intellectus ejus erat Deo conjunctus, non ſolum ſecundum unionem hypoſtaſis, ſed etiam ſecundum fruitionem beatitudinis. Ergo Chriſto non conveniebat orare.

Sed Contra eſt, quod dicitur Luc. 6. *Factum eſt, in illis diebus exiit in montem orare, & erat pernoctans in oratione Dei.*

Reſ-

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut dictum eſt in ſecunda parte, (2. 2. *qu.* 83. *ar.* 1. *&* 2.) oratio eſt quædam explicatio propriæ voluntatis apud Deum, ut eam impleat. Si igitur in Chriſto eſſet una tantum voluntas, ſcilicet divina, nullo modo competeret ſibi orare; quia voluntas divina per ſeipſam eſt effectiva eorum quæ vult, ſecundum illud Pſal. 134. *Omnia quæcunque voluit Dominus, fecit*. Sed quia in Chriſto eſt alia voluntas divina, & alia humana, & voluntas humana non eſt per ſeipſam efficax ad implendum quæ vult, niſi per virtutem divinam, inde eſt quod *Chriſto, ſecundum quod eſt homo, & humanam voluntatem habens, competit orare*.

Ad primum ergo dicendum, quod Chriſtus poterat perficere omnia quæ volebat, ſecundum quod Deus, non autem ſecundum quod homo: quia ſecundum quod homo, non habuit omnipotentiam, ut ſupra habitum eſt. (*q.* 13. *a.* 1.) Nihilominus tamen ipſe idem Deus exiſtens, & homo, voluit ad Patrem orationem porrigere, non quaſi ipſe eſſet impotens, ſed propter noſtram inſtructionem. *Primo* quidem, ut oſtenderet ſe eſſe a Patre. Unde ipſe dicit Joan. 11. *Propter populum qui circumſtat, dixi*, ſcil. verba orationis, *ut credant, quia tu me miſiſti*. Unde Hilar. in 1c. de Trinit. (*cir. fi.*) dicit; *Non prece eguit, pro nobis oravit, ne filius ignoraretur*. *Secundo*, ut nobis exemplum orandi daret. Unde Ambroſ. dicit ſuper Luc. (*cap. 6. ſup. illud: Et erat pernoctans, &c.*) „ Noli inſidiatrices „ aperire aures, ut putes Filium Dei quaſi infir- „ mum rogare, ut impetret quod implere non poſ- „ ſit. poteſtatis enim auctor, obedientiæ magiſter, „ ad præcepta virtutis ſuo nos informat exemplo. „ *Unde & Auguſt. dicit ſuper Joan.*) *tract.* 104. *cir. med. to.* 9.) Poterat Dominus in forma ſervi, ſi „ hoc opus eſſet, orare ſilentio: ſed ita ſe Patri exhibere voluit precatorem, ut meminiſſet noſtrum „ ſe eſſe Doctorem:

Ad ſecundum dicendum, quod inter alia, quæ Chriſtus ſcivit futura, ſcivit quædam eſſe fienda propter ſuam orationem. Et hujuſmodi non inconvenienter a Deo petiit.

Ad tertium dicendum, quod aſcenſio nihil eſt aliud, quam motus in id quod eſt ſurſum. Motus autem, ut habetur in 3. de anima, (*tex.* 28. *to.* 2.) *dupliciter* dicitur. *Uno modo* proprie, ſecundum quod importat exitum de potentia in actum, prout eſt actus imperfecti. Et ſic aſcendere competit ei, quod

eſt potentia ſurſum, & non actu: Et hoc modo, ut Damaſcenus dicit in 3. lib. (*loc. cit. in arg.*) „ intellectus humanus Chriſti non eget aſcenſione „ in Deum; cum ſit ſemper Deo unitus & ſecun- „ dum eſſe perſonale, & ſecundum contemplatio- „ nem beatam. „ *Alio modo* dicitur motus, qui eſt actus perfecti, ideſt exiſtentis in actu: ſicut intelligere, & ſentire dicuntur quidam motus. Et hoc modo intellectus Chriſti ſemper aſcendit in Deum; quia ſemper contemplatur ipſum, ut ſupra ſe exiſtentem.

APPENDIX.

Ex art. habes *primo*: quomodo per rationem & oſtendas & recte intelligas, merito eſſe a ſcripturis inſinuatum, quod Chriſto competit orare. Ut Luc. 6. *factum*, &c. ſecundum quod eſt *in arg. cont.* Ubi ex ly *pernoctans in oratione* damnabis pro hæreſi poſitionem *Nyctagum* a ſomno dictorum, qui, teſte Iſidoro, dicebant, noctis vigilias, ſeu ad horas matutinas ſurgere, eſſe quid ſuperſtitioſum, & jura temerare divina, quæ noctem ad requiem tribuunt. Et poſitionem *Vigilantii*, potius *Dormitantii* (ſecundum B. Hieron.) vocandi, qui dixit: Vigilias ſanctorum eſſe damnandas. Contra has hæreſes vide etiam 2. 2. *a. n.* 706. In textu quoque ex ly *orare* dic, quod ex omnibus ſimilibus locis damnantur hæreſes ponentes in Chriſto ſolam voluntatem divinam, contra quas vide ſup. *articulorum num.* 114. 120. *appen.* Et hæreſes ponentes, quod orationes ſunt inutiles, nulliuſque virtutis, contra quas vide etiam 2. 2. *articulorum nu.* 439. *cum Elucid.* Et Addition. *articulorum*] *nu.* 31. 61. 300. cum Elucid. Et Veritates Aureas ſuper totam legem veterem *Geneſ.* 8. *concl.* 6. *&* *c.* 20. *concl.* 4. Item *Exod.* 32. *concl.* 2. Item *Num.* 13. *concl.* 1. Condemnavit ergo Chriſtus omnes poſitiones prædictas, monſtravitque eas eſſe hæreſes, contrariaſque illis eſſe catholicas, & hoc factis propriis, quando ſc. oravit de nocte. *Secundo* vides: &c.

AR-

ARTICULUS II.

Utrum Chriſto conveniat orare ſecundum ſuam ſenſualitatem.

Inf. ar. 4. corp. & ad 4. Et 3. d. 17. ar. 3. q. 3. Et opuſ. 2. c. 240. & opuſ. 7.

AD Secundum ſic proceditur. Videtur, quod Chriſto conveniat orare ſecundum ſuam ſenſualitatem. Dicitur enim in Pſ. 83. ex perſona Chriſti: *Cor meum, & caro mea exultaverunt in Deum vivum*: Sed ſenſualitas dicitur appetitus carnis. Ergo ſenſualitas Chriſti potuit aſcendere in Deum vivum exultando, & pari modo orando.

2. Præterea. Ejus videtur eſſe orare, cujus eſt deſiderare illud quod petitur: Sed Chriſtus petivit aliquid, quod deſideravit ejus ſenſualitas, cum dixit, *Tranſeat a me calix iſte*, ſicut dicitur Matth. 26. Ergo ſenſualitas Chriſti oravit.

3. Præterea. Magis eſt uniri Deo in perſona, quam aſcendere in Deum per orationem: Sed ſenſualitas fuit aſſumpta a Deo in unitatem perſonæ, ſicut & quælibet pars humanæ naturæ. Ergo multo magis potuit aſcendere in Deum orando.

Sed Contra eſt, quod dicitur Philipp. 2. quod Filius Dei ſecundum naturam quam aſſumpſit, *in ſimilitudinem hominum factus eſt*: Sed alii homines non orant ſecundum ſenſualitatem. Ergo nec Chriſtus oravit ſecundum ſenſualitatem.

Reſpondeo dicendum, quod orare ſecundum ſenſualitatem poteſt intelligi *dupliciter*. *Uno modo* ſic, quod ipſa oratio ſit actus ſenſualitatis: Et *hoc modo Chriſtus ſecundum ſenſualitatem non oravit*: quia ejus ſenſualitas ejuſdem naturæ, & ſpeciei fuit in Chriſto, & in nobis: In nobis autem non poteſt ſenſualitas orare *duplici* ratione. *Primo* quidem, quia motus ſenſualitatis non poteſt ſenſibilia tranſcendere. & ideo non poteſt in Deum aſcendere; quod requiritur ad orationem. *Secundo*, quia oratio importat quandam ordinationem; prout ſc. aliquis deſiderat aliquid, quaſi a Deo implendum: Et hoc eſt ſolius rationis.

Unde oratio eſt actus rationis, ut in ſecunda parte habitum eſt. (2. 2. *q.* 83. *a.* 1.)

Alio modo poteſt dici aliquis orare ſecundum ſenſualitatem, quia ſcilicet ejus oratio orando Deo pro-

Ponit, quod eſt in appetitu ſenſualitatis ipſius: Et *ſecundum hoc Chriſtus oravit ſecundum ſenſualitatem*: inquantum ſcilicet oratio ejus exprimebat ſenſualitatis affectum, tanquam ſenſualitatis advocata: Et hoc ut nos de *tribus* inſtrueret: *Primo* quidem ut oſtenderet ſe veram naturam humanam ſuſcepiſſe cum omnibus naturalibus affectibus: *Secundo*, ut oſtenderet quod homini licet ſecundum naturalem affectum aliquid velle, quod Deus non vult: *Tertio*, ut oſtendat quod proprium affectum debet homo divinæ voluntati ſubjicere. Unde Auguſtinus in Pſal. 32. (*conc.* 1. *parum a princ. to.* 8.) dicit: *Chriſtus hominem gerens oſtendit privatam quandam hominis voluntatem, cum dicit: Tranſeat a me calix iſte. hæc enim erat humana voluntas, proprium aliquid, & tanquam privatum volens. Sed quia recto corde vult eſſe hominem, & ad Deum dirigi, ſubdit: Veruntamen non ſicut ego volo, ſed ſicut tu: ac ſi dicat: Vide te in me, quia potes aliquid proprium velle, etſi Deus aliud velit.*

Ad primum ergo dicendum, quod caro exultat in Deum vivum, non per actum carnis aſcendentem in Deum, ſed per redundantiam a corde in carnem; inquantum appetitus ſenſitivus ſequitur motum appetitus rationalis.

Ad ſecundum dicendum, quod licet ſenſualitas hoc voluerit, quod ratio petebat: hoc tamen orando petere non erat ſenſualitatis, ſed rationis, ut dictum eſt. (*in corp. a.*)

Ad tertium dicendum, quod unio in perſona eſt ſecundum eſſe perſonale, quod pertinet ad quamlibet partem humanæ naturæ: ſed aſcenſio orationis eſt per actum, qui non convenit niſi rationi, ut dictum eſt. (*in corp. ar.*) Unde non eſt ſimilis ratio.

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem & oſtendas, & recte intelligas merito eſſe a ſcripturis inſinuatum: quod Chriſtus ſecundum ſenſualitatem & oravit, & non oravit. Quod quidem non oraverit ſecundum illam, inſinuatur per hoc, quod dicitur Philipp. 2. *formam ſervi accipiens in ſimilitudinem hominum factus*. Sed alii homines non orant ſecundum ſenſualitatem, ut patet *duplici* ratione in tex. corp. Ergo ſecundum Apoſtolum filius Dei humanatus non oravit ſecundum ſenſualitatem. Quod autem ſecundum illam oraverit, inſinuatur per hoc,

quod dicitur Matth. 26. *Pater, ſi poſſibile eſt, tranſeat a me calix iſte*. Vox enim iſta, ut ſc. poculum paſſionis tranſiret, ideſt, quod non moreretur per Crucem, eſt vox imbecillitatis humanæ, ideſt, ſenſualitatis: ut habetur ex Divo Athanaſio *in ſermo. de paſſion*. Abſit enim, ut, qui ad hoc venerat, ut pro nobis crucifigeretur, refugerit aliquando ſecundum voluntatem rationis illam mortem. Pro præmiſſorum fuſiori declaratione, & captu vide *quæſt.* 18. *art.* 2. 3. 5. 6. *Secundo* vides: quomodo ex his bene penſatis, & applicatis Doctrina præſens Angelica viciſſim declaretur, atque confirmetur.

ARTICULUS III. 128

Utrum fuerit conveniens Chriſtum pro ſe orare.

3. *d.* 17. *a.* 3. *q.* 2. *Et op.* 7. *Et Jo.* 12. *lect.* 4.

AD Tertium ſic proceditur. Videtur, quod Chriſto non fuerit conveniens pro ſe orare. Dicit enim Hilarius in 10. de Trinit. (*cir. fi.*) *Cum ſibi non proficeret deprecationis ſermo, ad profectum tamen noſtræ fidei loquebatur*. Sic ergo videtur, quod Chriſtus non ſibi, ſed nobis oraverit.

2. Præterea. Nullus orat, niſi pro eo quod vult: quia, ſicut dictum eſt, (*ar.* 1. *hu. qu.*) oratio eſt quædam explicatio voluntatis per Deum implendæ: Sed Chriſtus volebat pati ea quæ patiebatur. dicit enim Auguſtinus 26. contra Fauſt. (*cir. fin. lib. tom.* 6.) *Homo plerunque, etſi nolit, iraſcitur; etſi nolit, contriſtatur; etſi nolit, dormit; etſi nolit, eſurit, ac ſitit: Ille autem*, ſc. Chriſtus, *omnia iſta fecit, quia voluit*. Ergo ei non competebat pro ſeipſo orare.

3. Præterea. Cyprianus dicit in lib. de oratione Dominica: (*aliquant. a princ.*) *Pacis doctor, & unitatis magiſter noluit ſigillatim, & privatim preces fieri, ut quis, cum precatur, pro ſe tantum precetur*: Sed Chriſtus illud implevit, quod docuit, ſecundum illud Act. 1. *Cœpit Jeſus facere, & docere*. Ergo Chriſtus nunquam pro ſe ſolo oravit.

Sed Contra eſt, quod ipſe Dominus orando dicit Jo. 17. *Clarifica Filium tuum*.

Reſpondeo dicendum, quod *Chriſtus pro ſe oravit dupliciter*: *Uno modo exprimendo affectum ſenſualitatis*, ut ſupra dictum eſt, (*art. præc.*) vel etiam voluntatis ſimplicis, quæ conſideratur ut natura; ſicut cum oravit a ſe calicem paſſionis transferri: *A-*

lio modo exprimendo affectum voluntatis deliberatæ, quæ conſideratur ut ratio: ſicut cum petiit gloriam reſurrectionis. Et hoc rationabiliter. Sicut enim dictum eſt, (*art.* 1. *hu. q. ad* 1.) Chriſtus ad hoc uti voluit oratione ad Patrem, ut nobis daret exemplum orandi, & ut oſtenderet Patrem ſuum eſſe auctorem, a quo & æternaliter proceſſit ſecundum divinam naturam, & ſecundum naturam humanam ab eo habet, quicquid boni habet. Sicut autem in humana natura quædam bona habebat a Patre jam percepta; ita etiam expectabat ab eo quædam bona nondum habita, ſed percipienda. Et ideo ſicut pro bonis jam perceptis in humana natura gratias agebat Patri, recognoſcendo eum auctorem, ut patet Matth. 26. & Joan. 11. ita etiam ut Patrem auctorem recognoſceret, ab eo orando petebat ea, quæ ſibi deerant ſecundum humanam naturam; puta gloriam corporis, & alia hujuſmodi. Et in hoc etiam nobis dedit exemplum, ut de perceptis a nobis muneribus gratias agamus, & etiam nondum habita orando poſtulemus.

Ad primum ergo dicendum, quod Hilarius loquitur quantum ad orationem vocalem, quæ non erat ei neceſſaria propter ipſum, ſed ſolum propter nos: unde ſignanter dicit, quod *ſibi non proficiebat deprecationis ſermo*. Si enim *deſiderium pauperum exaudit Dominus*, ut in Pſal. 9. dicitur, multo magis ſola voluntas Chriſti habet vim orationis apud Patrem. Unde ipſe dicebat Joan. 11. *Ego ſciebam, quoniam ſemper me audis; ſed propter populum qui circumſtat, dixi, ut credant, quia tu me miſiſti*.

Ad ſecundum dicendum, quod Chriſtus volebat quidem pati illa quæ patiebatur pro tempore illo: ſed nihilominus volebat, ut poſt paſſionem gloriam corporis conſequeretur, quam nondum habebat: Quam quidem gloriam expectabat a Patre, ſicut ab Auctore. Et ideo convenienter ab ipſo eam petebat.

Ad tertium dicendum, quod ipſa gloria, quam Chriſtus orando petebat, pertinebat ad ſalutem aliorum, ſecundum illud Rom. 4. *Reſurrexit propter juſtificationem noſtram*. Et ideo illa etiam oratio, quam pro ſe faciebat, erat quodammodo pro aliis: Sicut & quicunque homo aliquod bonum a Deo poſtulat, ut utatur illo ad utilitatem aliorum, non ſibi ſoli, ſed etiam aliis orat.

APPENDIX.

EX art. habes *primo* : quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a ſcripturis inſinuatum : quod Chriſtus oravit pro ſeipſo. Ut Hebr. 5. *Qui in diebus carnis ſuæ preces, ſupplicationeſque ad Deum, qui poſſet illum ſalvum facere a morte, cum clamore valido, & lachrymis offerens, exauditus eſt pro ſua reverentia*. Precibus enim his, atque ſupplicationibus poſtulabat reſurrectionem, ſecundum Apoſtolum propter hoc deſignandum addentem ly *exauditus eſt pro ſua reverentia*. Nam facere aliquem ſalvum a morte contingit *dupliciter* : *primo modo*, ut mors non veniat; *alio modo*, ut mors adveniens non duret, ideſt, ut a morte quis excitetur, quod quidem Chriſtus expreſſit Joan. 11. *infirmitas hæc non eſt ad mortem, ſed, ut*, &c. Hoc eſt infirmitati huic mors ſuccedens non durabit in Lazaro: ſed ſalvus fiet cito a morte per reſurrectionem, quo facto glorificabitur filius Dei per eum. Quod vero de duobus illis modis circa ſalvari a morte dictum eſt, fuit a ſimili ſubminiſtratum per ſanctum Doctorem in 1. *quæſtio*. 2. *artic*. 3. *argument*. 1. *cum reſponſion*. Primo itaque modo illo ſalvatus non eſt Chriſtus a morte, quia ſecundum voluntatem divinam, & voluntatem rationis humanam ſalvari nolebat, licet deſiderium ſenſualitatis orando proponeret convenienter, ut dicitur *artic*. 2. *corp*. verſus fin. Secundo autem modo ſalvatus fuit a morte. Unde & primo modo loquens propheta de Chriſto dicit ad Deum Patrem Pſal. 88. *Lætificaſti omnes inimicos ejus*. Inquantum, ſcilicet, a tam ignominioſa morte ab inimicis ejus deſiderata ipſi, non ſalvaſti Chriſtum tuum ; ne videlicet eam pateretur. Secundo nihilominus modo loquens ipſe Chriſtus ad eundem Patrem dixit Pſalm. 29. *Nec delectaſti inimicos meos ſuper me*, ſcilicet, tu pater reſuſcitaſti me contra voluntatem, & opinionem inimicorum meorum. Primo igitur modo non eſt locutus Apoſtolus ſupra ad Hebr. ſed ſecundo modo. Cæterum, quia in titulo quæſiti dicebatur ly *conveniens*, & conſequenter in concluſione articuli ſubintelligebatur, vide de convenientia ſcripturarum totali *in ſecunda ſecundæ, quæſtione* 112. *articulo ſecundo append*. & *quæſtio*. 140. *articul*. 1. *append*. & *in* 1. 2. *quæſtio*. 68. *articulo quarto append*. *Secundo* vides: quomodo ex iis, &c.

ARTICULUS IV. 129

Utrum oratio Chriſti ſemper fuerit exaudita.

3. d. 17. ar. 3. q. 3. & 4. Et op. 2. c. 240. Et op. 7. & pſ. 21. & Jo. 12. lect. 4. & Heb. 5. co. 2.

AD Quartum ſic proceditur. Videtur quod oratio Chriſti non ſemper fuerit exaudita. Petiit enim a ſe removeri calicem paſſionis, ut patet Matth. 26. Qui tamen ab eo non fuit translatus. Ergo videtur, quod non omnis oratio ejus fuerit exaudita.

2. Præterea. Ipſe oravit, ut peccatum crucifixoribus ſuis ignoſceretur, ut patet Luc. 22. Non tamen omnibus peccatum illud fuit dimiſſum: nam Judæi fuerunt pro illo peccato puniti. Ergo videtur, quod non omnis ejus oratio ſit exaudita.

3. Præterea. Dominus oravit pro his, qui erant credituri per verbum Apoſtolorum in ipſum, ut omnes in eo unum eſſent, & ut pervenirent ad hoc quod eſſent cum ipſo: Sed non omnes ad hoc perveniunt. Ergo non omnis ejus oratio eſt exaudita.

4. Præterea. In Pſal. 21. dicitur in perſona Chriſti: *Clamabo per diem, & non exaudies.* Ergo non omnis oratio Chriſti fuit exaudita.

Sed Contra eſt, quod Apoſtolus dicit ad Hebr. 5. *Cum clamore valido, & lacrymis offerens, exauditus eſt pro ſua reverentia.*

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut dictum eſt, (*ar. præc. arg.* 2.) oratio eſt quodammodo interpretativa voluntatis humanæ. Tunc ergo alicujus orantis exauditur oratio, quando ejus voluntas adimpletur. Voluntas autem ſimpliciter hominis eſt rationis voluntas. Hoc enim abſolute volumus, quod ſecundum deliberatam rationem volumus. Illud autem quod volumus ſecundum motum ſenſualitatis, vel etiam ſecundum motum voluntatis ſimplicis, quæ conſideratur ut natura, non ſimpliciter volumus, ſed ſecundum quid, ſcilicet ſi aliud non obſiſtat, quod per deliberationem rationis invenitur. Unde talis voluntas magis eſt dicenda velleitas, quam abſoluta voluntas; quia ſc. homo hoc vellet, ſi aliud non obſiſteret. Secundum autem voluntatem rationis Chriſtus nihil aliud voluit, niſi quod ſcivit Deum velle. Et *ideo omnis abſoluta voluntas Chriſti, etiam huma-*

na,

na, fuit impleta; quia fuit Deo conformis, & per conſequens omnis ejus oratio fuit exaudita. Nam & ſecundum hoc aliorum orationes implentur, quod ſunt eorum voluntates Deo conformes, ſecundum illud Rom. 8. *Qui autem ſcrutatur corda, ſcit*, ideſt approbat, *quid deſideret ſpiritus*, ideſt quid faciat ſanctos deſiderare; *quoniam ſecundum Deum*, ideſt ſecundum conformitatem divinæ voluntatis, *poſtulat pro ſanctis*.

Ad primum ergo dicendum, quod illa petitio de translatione calicis diverſimode a Sanctis exponitur. Hilarius enim ſuper Matth. (*can. 31. a med.*) dicit: *Quod autem ut a ſe tranſeat rogat, non ut ipſe prætereatur orat, ſed ut in alterum id quod a ſe tranſit, accedat: atque ideo pro his orat, qui paſſuri poſt ſe erant*: ut ſit ſenſus: *Quomodo a me bibitur calix iſte paſſionis, ita ab his bibatur ſine ſpei diffidentia, ſine ſenſu doloris, ſine metu mortis*. Vel ſecundum Hieron. (*ſup. hunc loc. Matth. 26.*) *Signanter dicit, Calix iſte, hoc eſt populi Judæorum, qui excuſationem ignorantiæ habere non poſſunt, ſi me occiderint, habentes leges, & prophetas qui me quotidie vaticinantur*. Vel ſecundum Dionyſium Alexandrinum, (*hab. in Cat. Græcor. PP.*) quod dicit, *Transfer calicem iſtum a me, non hoc eſt, Non adveniat mihi: niſi enim advenerit, transferri non poterit: Sed ſicut quod præterit, nec intactum eſt, nec permanens, ſic Salvator leviter invadentem tentationem flagitat pelli*. Ambroſius autem dicit, (*ſup. illud Luc. 22. Pater, ſi vis, &c.*) & Origenes, (*tract. 35. in Matt. inter princ. & med.*) & Chryſoſtomus, (*hom. 84. in Matth. parum a princ.*) quod hoc petiit, quaſi homo naturali voluntate mortem recuſans. Sic ergo ſi intelligatur, quod petierit per hoc, alios martyres ſuæ paſſionis imitatores fieri, ſecundum Hilarium, (*loc. ſup. cit.*) vel ſi petiit, quod timor bibendi calicis eum non perturbaret; vel quod mors eum non detineret, omnino impletum eſt quod petivit. Si vero intelligitur petiiſſe, quod non biberet calicem mortis, & paſſionis, vel quod non biberet ipſum a Judæis, non quidem eſt factum quod petiit; quia ratio, quæ petitionem propoſuit, nolebat ut hoc impleretur. Sed ad inſtructionem noſtram volebat demonſtrare nobis ſuam voluntatem naturalem, & motum ſenſualitatis, quem ſicut homo habebat.

Ad ſecundum dicendum, quod Dominus non oravit pro omnibus crucifixoribus, neque etiam pro omnibus qui erant crediturі in eum, ſed pro his ſo-

 lum,

lum, qui erant prædeſtinati, ut per ipſum vitam conſequerentur æternam.

Unde patet etiam reſponſio ad Tertium.

Ad quartum dicendum, quod cum dicit *Clamabo, & non exaudies*, intelligendum eſt quantum ad affectum ſenſualitatis, quæ mortem refugiebat. Exauditur tamen quantum ad affectum rationis, ut dictum eſt. (*in corp.*)

APPENDIX.

Ex art. habes *primo*: quomodo per rationem & oſtendas, & recte intelligas, merito eſſe a ſcripturis inſinuatum, quod oratio Chriſti ſemper fuit exaudita. Ut Hebr. quinto. *Cum clamore*, &c. ſecundum quod eſt *in argumen. contr.* Ubi adverte, quod Apoſtolus per illam indefinitam propoſitionem, ſcilicet, *exauditus eſt pro ſua reverentia*, intellexit ſimul univerſalem, ſcilicet, quod non tantum in hac particulari oratione clamoroſa, ſed etiam in omnibus aliis ſimilibus, ideſt, ſecundum voluntatem rationis procedentibus, fuit exauditus pro ſua reverentia. Hoc eſt. Chriſtus homo, quandocumque, quotieſcumque, quomodocumque voluit ſimpliciter exaudiri, fuit exauditus ad plenum pro reverentia ſua. Alioquin, ſi Apoſtolus ſub illa indefinita propoſitione non cointelligeret etiam univerſalem, tunc Divus Thomas, adducendo illam auctoritatem, non concluderet intentum ſuum, ſcilicet, quod in omni oratione ſua Chriſtus eſt exauditus. Sic ergo univerſaliter intellexit eam Sanctus Doctor, ut per ipſam efficaciter aſſequeretur id, quod intendebat. Cæterum, quomodo tota illa auctoritas, pro quanto præſentis articuli intentionem non deſtruit, ſed juvat, intelligi debeat, vide *in articul.* 3. *append. Secundo* vides: quomodo ex iis bene penſatis, & applicatis doctrina præſens Angelica, &c.

QUÆ-

QUÆSTIO XXII.

De Sacerdotio Chriſti, in ſex articulos diviſa.

DEinde conſiderandum eſt de Sacerdotio Chriſti.

Et circa hoc quæruntur ſex.

Primo. Utrum conveniat Chriſto eſſe ſacerdotem.
Secundo. De hoſtia hujus ſacerdotis.
Tertio. De effectu hujus ſacerdotii.
Quarto. Utrum effectus ſacerdotii ejus pertineat ad ipſum, vel ſolum ad alios.
Quinto. De æternitate ſacerdotii ejus.
Sexto. Utrum debeat dici ſacerdos ſecundum ordinem Melchiſedech.

ARTICULUS I. 130

Utrum Chriſto conveniat eſſe Sacerdotem.

Inf. q. 31. *a.* 2. *cor. & ad* 2. *& q.* 59. *a.* 4. *ad* 1. *Et* 4. *con.* 76. *& opu.* 20. *c.* 3. *col.* 12. *fi. & pſ.* 2. *co.* 6. *& pſ.* 44. *co.* 10. *& Heb.* 1. *lect.* 4. *fi.*

AD Primum ſic proceditur. Videtur, quod Chriſto non conveniat eſſe ſacerdotem. Sacerdos enim eſt minor Angelo. unde dicitur Zach. 3. *Oſtendit mihi Deus Sacerdotem magnum ſtantem coram Angelo Domini:* Sed Chriſtus eſt major angelis, ſecundum illud Hebr. 1. *Tanto melior angelis effectus, quanto differentius præ illis nomen hæreditavit.* Ergo Chriſto non convenit eſſe ſacerdotem.

2. Præterea. Ea quæ fuerunt in veteri Teſtamento, fuerunt figuræ Chriſti, ſecundum illud Coloſ. 2. *Quæ ſunt umbra futurorum, corpus autem Chriſti*: Sed Chriſtus non traxit carnis originem ex ſacerdotibus veteris legis. dicit enim Apoſtolus ad Heb. 7. *Manifeſtum eſt, quod ex Juda ortus ſit Dominus noſter; in qua tribu nihil de ſacerdotibus Moyſes locutus eſt*. Ergo Chriſto non convenit eſſe ſacerdotem.

3. Præterea. In veteri lege, quæ eſt figura Chriſti, non fuit idem legiſlator, & ſacerdos. unde dicit

cit Dominus ad Moyſem legislatorem Exod. 28. *Applica Aaron fratrem tuum, ut ſacerdotio fungatur mihi*: Chriſtus autem eſt lator novæ legis, ſecundum illud Hierem. 31. *Dabo legem meam in cordibus eorum*. Ergo Chriſto non convenit eſſe ſacerdotem.

Sed Contra eſt, quod dicitur Hebr. 4. *Habemus Pontificem, qui penetravit cœlos, JESUM filium Dei*.

Reſpondeo dicendum, quod proprie officium ſacerdotis eſt eſſe mediatorem inter Deum, & populum; inquantum ſcil. divina populo tradit: unde dicitur ſacerdos, quaſi *ſacra dans*, ſecundum illud Malach. 2. *Legem requirent ex ore ejus*, ſcil. ſacerdotis: Et iterum inquantum preces populi Deo offert, & pro eorum peccatis Deo aliqualiter ſatisfacit. Unde Apoſt. dicit ad Hebr. 5. *Omnis Pontifex ex hominibus aſſumptus pro hominibus conſtituitur in his quæ ſunt ad Deum, ut offerat dona, & ſacrificia pro peccatis*. Hoc autem maxime convenit Chriſto. nam per ipſum divina dona hominibus ſunt collata, ſecundum illud 2. Petr. 1. *Per quem*, ſcilicet Chriſtum, *maxima, & pretioſa nobis promiſſa donavit, ut per hoc efficiamini divinæ conſortes naturæ*. Ipſe etiam humanum genus Deo reconciliavit, ſecundum illud Coloſſ. 1. *In ipſo*, ſcilicet Chriſto, *complacuit omnem plenitudinem inhabitare, & per eum reconciliare omnia*. Unde *Chriſto maxime convenit eſſe ſacerdotem*.

Ad primum ergo dicendum, quod poteſtas hierarchica convenit quidem angelis, inquantum & ipſi ſunt medii inter Deum, & hominem, ut patet per Dion. in lib. Cœl. Hierarch. (*c. 9. ad fi.*) ita quod ipſe ſacerdos, inquantum eſt medius inter Deum, & populum, angeli nomen habet, ſecundum illud Malach. 2. *Angelus Domini exercituum eſt*. Chriſtus autem major angelis fuit, non ſolum ſecundum divinitatem, ſed etiam ſecundum humanitatem; inquantum habuit plenitudinem gratiæ, & gloriæ. Unde etiam excellentiori modo hierarchicam, ſeu ſacerdotalem poteſtatem præ angelis habuit, ita etiam quod ipſi angeli fuerunt miniſtri ſacerdotii ejus, ſecundum illud Matth. 4. *Acceſſerunt angeli, & miniſtrabant ei*. Secundum tamen paſſibilitatem carnis *modico ab angelis minoratus eſt*, ut Apoſt. dicit Hebr. 2. Et ſecundum hoc conformis fuit hominibus viatoribus in ſacerdotio conſtitutis.

Ad ſecundum dicendum, quod, ſicut Damaſcenus dicit in 3. libro, (*orth. fid. c. 26. in fi.*) *quod in omni-*

mnibus eſt ſimile, idem utique erit, & non exemplum. Quia igitur ſacerdotium veteris legis erat figura ſacerdotii Chriſti, noluit Chriſtus naſci de ſtirpe figuralium ſacerdotum; ut oſtenderetur non eſſe omnino idem ſacerdotium, ſed differre, ſicut verum a figurali.

Ad tertium dicendum, quod, ſicut ſupra dictum eſt, (*quæſt.* 8.) alii homines particulatim habent quaſdam gratias: Sed Chriſtus, tanquam omnium caput, habet perfectionem omnium gratiarum. Et ideo quantum ad alios pertinet, alius eſt legiſlator, & alius ſacerdos, & alius rex: Sed hæc omnia concurrunt in Chriſto, tanquam in fonte omnium gratiarum. Unde dicitur Iſa. 33. *Dominus judex noſter, Dominus legifer noſter, Dominus rex noſter, ipſe veniet, & ſalvabit nos*.

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a ſcripturis, & Concilio inſinuatum, quod Chriſtus eſt ſacerdos. A ſcripturis quidem Hebr. 4. *habemus*, &c. ut in *argumen. contr.* Ubi nota, quod quantum ad nomen antiquitus non differebant epiſcopus, ſeu Pontifex, & Sacerdos, & ideo Divus Thomas pro ſuo intento adducit Apoſtolum utentem nomine Pontificis. Ac ſi per hoc dicat. Hic accipitur ab Apoſtolo ly *Pontificem* pro ly *ſacerdotem*. Dixi quantum ad nomen ad differentiam rei, quoniam quantum ad rem differebant etiam antiquitus tempore Apoſtolorum. De quo vide 2.2. *quæſtio.* 184. *ar.* 6. *cum Elucid.* contra errores aliquorum, & Addition. *articulorum nu.* 94. *cum Elucid.* Et Veritates Aureas ſuper legem veterem, *Levit.* 8. *concluſ.* 1. Concluderet tamen adhuc ſanctus Doctor intentum ſuum præſens per auctoritatem illam, etiamſi ibi ſumeretur Pontifex, prout diſtinguitur a ſacerdote. Non enim diſtinguitur ab illo, tanquam penitus diſparatum, ſed tamquam majus a minori contento in ipſo majori. Unde ex eo, quod Chriſtus eſt Pontifex, ſequitur neceſſario, quod ſit ſacerdos, quoniam, licet ſacerdos præciſe non ſit Pontifex, ideſt, ſummus ſacerdos, tamen ſummus ſacerdos neceſſario eſt ſacerdos. A Concilio autem *Tridentino* inſinuatur intentum prædictum, dicente ſeſſione 22. cap. 1. *Quoniam ſub priori teſtamento, teſte Apoſtolo Paulo, propter Levitici ſacerdotii imbecillitatem conſummatio non erat, oportuit, Deo patre miſericordiarum ita ordinante, ſacerdotem alium ſecundum ordinem Melchiſedech*

ſedecb ſurgere Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, qui poſſet omnes, quotquot ſanctificandi eſſent, conſummare, & ad perfectum adducere. Hæc ibi. *Secundo* vides: quomodo ex iis bene penſatis, &c.

ARTICULUS II. 131

Utrum Chriſtus ſimul fuerit Sacerdos, & Hoſtia.

Inf. qu. 84. ar. 7. ad 4. & opuſ. 69. c. 18.

AD Secundum ſic proceditur. Videtur, quod ipſe Chriſtus non fuerit ſimul ſacerdos, & hoſtia. Sacerdotis enim eſt hoſtiam occidere: Sed Chriſtus non ſeipſum occidit. Ergo ipſe non fuit ſimul ſacerdos, & hoſtia.

2. Præterea. Sacerdotium Chriſti magis eſt ſimile ſacerdotio Judæorum, quod erat a Deo inſtitutum, quam ſacerdotio Gentilium, quo dæmones colebantur: In veteri autem lege nunquam homo in ſacrificium offerebatur; quod maxime reprehenditur in ſacrificiis Gentilium, ſecundum illud Pſalmi 105. *Effuderunt ſanguinem innocentem, ſanguinem filiorum ſuorum, & filiarum ſuarum, quas ſacrificaverunt ſculptilibus Chanaan*. Ergo in ſacerdotio Chriſti non debuit eſſe ipſe homo Chriſtus hoſtia.

3. Præterea. Omnis hoſtia, ex hoc quod Deo offertur, Deo ſanctificatur: Sed ipſa Chriſti humanitas a principio fuit ſanctificata, & Deo conjuncta. Ergo non convenienter poteſt dici, quod Chriſtus, ſecundum quod homo, fuerit hoſtia.

Sed Contra eſt, quod Apoſt. dicit ad Eph. 5. *Chriſtus dilexit nos, & tradidit ſemetipſum pro nobis oblationem, & hoſtiam Deo in odorem ſuavitatis*.

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut Auguſt. dicit in 10. de Civit. Dei, (*cap. 5. tom. 5.*) *omne ſacrificium viſibile inviſibilis ſacrificii ſacramentum, ideſt ſacrum ſignum eſt*. Inviſibile autem ſacrificium eſt, quo homo Deo ſpiritum ſuum offert, ſecundum illud Pſ. 50. *Sacrificium Deo ſpiritus contribulatus*. Et ideo omne illud quod Deo exhibetur, ad hoc quod ſpiritus hominis feratur in Deum, poteſt dici ſacrificium. Indiget igitur homo ſacrificio propter *tria*. *Uno* quidem *modo* ad remiſſionem peccati, per quod a Deo avertitur. Et ideo Apoſt. dicit ad Heb. 5. quod ad Sacerdotem pertinet, *ut offerat dona, & ſacrificia pro peccatis*. *Secundo*, ut homo in ſtatu gratiæ conſervetur, ſem-

ſemper Deo inhærens; in quo ejus pax, & ſalus conſiſtit. Unde & in veteri lege immolabatur hoſtia pacifica pro offerentium ſalute, ut habetur Levit. 3. *Tertio* ad hoc quod ſpiritus hominis perfecte Deo uniatur: quod maxime erit in gloria. Unde & in veteri lege offerebatur holocauſtum, quaſi totum incenſum, ut dicitur Levit 1. Hæc autem per humanitatem Chriſti nobis provenerunt. Nam *primo* quidem noſtra peccata deleta ſunt, ſecundum illud Rom. 4. *Traditus eſt propter delicta noſtra*. *Secundo* gratiam nos ſalvantem per ipſum accepimus, ſecundum illud Hebr. 5. *Factus eſt omnibus obtemperantibus ſibi cauſa ſalutis æternæ*. *Tertio* per ipſum perfectionem gloriæ adepti ſumus. Heb. 10. *Habemus fiduciam per ſanguinem ejus in introitum ſanctorum*, ſcilicet in gloriam cœleſtem. Et ideo *ipſe Chriſtus*, *inquantum homo*, *non ſolum fuit ſacerdos*, *ſed etiam hoſtia perfecta*, *ſimul exiſtens hoſtia pro peccato*, *& hoſtia pacifica*, *& holocauſtum*.

Ad primum ergo dicendum, quod Chriſtus non ſe occidit, ſed ſeipſum voluntarie morti expoſuit, ſecundum illud Iſa. 53. *Oblatus eſt*, *quia ipſe voluit*. Et ideo dicitur ſeipſum obtuliſſe.

Ad ſecundum dicendum, quod hominis Chriſti occiſio poteſt ad *duplicem* voluntatem comparari. *Uno modo* ad voluntatem occidentium. Et ſic non habet rationem hoſtiæ. non enim dicuntur occiſores Chriſti hoſtiam Deo obtuliſſe, ſed graviter deliquiſſe. Et hujus peccati ſimilitudinem gerebant impia Gentilium ſacrificia, quibus homines idolis immolabant. *Alio modo* poteſt conſiderari occiſio Chriſti per comparationem ad voluntatem patientis, qui voluntarie ſe obtulit paſſioni. Et ex hac parte habet rationem hoſtiæ: In quo non convenit cum ſacrificiis Gentilium.

Ad tertium dicendum, quod ſanctitas humanitatis Chriſti a principio non impedit, quin ipſamet humana natura, cum in paſſione oblata eſt Deo, ſanctificata novo modo fuerit, ſcilicet ut hoſtia actualiter tunc exhibita. Acquiſivit enim actualem hoſtiæ ſanctificationem tunc ex antiqua charitate, & gratia unionis ſanctificante eandem abſolute.

APPENDIX.

Ex art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a ſcripturis, & Concilio inſinuatum, quod Chriſtus eſt ſacerdos ſimul, & hoſtia. A ſcripturis quidem, ut Eph. 5. ſecundum quod

eſt

eſt *in argumen. contr.* Ubi nota, quod Chriſtus, inquantum tradidit, eſt ſacerdos, inquantum autem ipſe eſt, quem tradidit, eſt hoſtia: ita, quod per ly *tradidit ſemetipſum*, ſignificavit Apoſtolus utrumque. Item pro captu pleno de ly *hoſtiam* recole Philoſophum dicentem, ſimpliciter dico, quod, nullo addito, dico. Sic enim fiet, quod per ly *hoſtiam* intelligas hoſtiam ſimpliciter, ideſt non hanc, vel illam ſolum, ſed omnem hoſtiam, ſc. pro peccato, pacificam, holocauſtum. Id, quod & denotavit idem Apoſt. quando dixit Hebr. 9. *Chriſtus oblatus eſt ad multorum exhaurienda peccata*: Et iterum ibid. *quanto magis ſanguis Chriſti, qui per Spiritumſanctum ſemetipſum obtulit immaculatum Deo, emundabit conſcientiam noſtram ab operib. mortuis ad ſerviendum Deo viventi*? Et cap. 10. *Una oblatione conſummavit in ſempiternum ſanctificatos*. *Prima* enim auctoritate monſtrat, Chriſtum eſſe hoſtiam pro peccato: *Secunda* vero per ly *ad ſerviendum Deo viventi*, eſſe oſtiam pacificam. *Tertia* autem per ly *conſummavit in ſempiternum*, eſſe holocauſtum. Item idipſum inſinuavit in c. 9. *ſemel in conſummatione ſæculorum per hoſtiam ſuam apparuit*. Hoc eſt. Per hoſtiam, quæ eſt ipſemet. Ita, quod ly *ſuam facit* non ſenſum tranſitivum, ſicut quando antiqui ſacerdotes dicebantur offerre hoſtias ſuas, ideſt, alias a ſe: ſed facit ſenſum intranſitivum, ſicut Jo. 2. *Ille dicebat de templo corporis ſui*, ideſt, de templo, quod eſt corpus ſuum. A Conc. item *Trid.* idipſum inſinuatur ſeſſ. 22. cap. 1. „ Deus, & Dominus noſter, etſi „ ſemel ſeipſum in ara Crucis, morte intercedente, „ Deo patri oblaturus erat, ut æternam illic redem„ ptionem operaretur; quia tamen per mortem ſa„ cerdotium ejus extinguendum non erat: in cœna „ noviſſima, ut dilectæ ſponſæ ſuæ eccleſiæ viſibile „ (ſicut hominum natura exigit) relinqueret ſa„ crificium, quo cruentum illud ſemel in cruce pe„ ragendum repræſentaretur, ejuſque memoria in fi„ nem uſque ſeculi permaneret, atque illius ſaluta„ ris virtus in remiſſionem, quæ a nobis quotidie „ committuntur, peccatorum applicaretur, ſacerdo„ tem ſecundum ordinem Melchiſedech ſe in æter„ num conſtitutum declarans, corpus, & ſanguinem „ ſuum ſub ſpeciebus panis, & vini obtulit. *Et cap.* „ 2. Hujus quippe oblatione placatus Dominus gra„ tiam, & donum pœnitentiæ concedens crimina, „ & peccata, etiam ingentia, dimittit. Una enim, „ eademque eſt hoſtia, idem nunc offerens ſacerdo„ tum miniſterio, qui ſeipſum tunc in Cruce obtu-

„ lit.

„ ſit: ſola offerendi ratione diverſa. „ Hec ibid. Vide *ar.* 1. *appen. Secundo* vides: quomodo ex iis bene penſatis, & applicatis doctrina præſens Angelica, &c.

ARTICULUS III. 132

Utrum effectus ſacerdotii Chriſti ſit expiatio peccatorum.

AD Tertium ſic proceditur. Videtur, quod effectus ſacerdotii Chriſti non ſit expiatio peccatorum. Solius enim Dei eſt peccata delere, ſecundum illud Iſa. 43. *Ego ſum, qui deleo iniquitates tuas propter me:* Sed Chriſtus non eſt ſacerdos, ſecundum quod Deus, ſed ſecundum quod homo. Ergo ſacerdotium Chriſti non eſt expiativum peccatorum.

2. Præterea. Apoſt. dicit Hebr. 10. quod hoſtiæ veteris teſtamenti *non poterant perfectos facere, alioquin ceſſaſſent offerri; eo quod nullam haberent conſcientiam peccati cultores ſufficienter ſemel mundati; ſed in ipſis commemoratio peccatorum per ſingulos annos fit:* Sed ſimiliter ſub ſacerdotio Chriſti fit commemoratio peccatorum, cum dicitur: *Dimitte nobis debita noſtra*. Matth. 6. Offertur etiam continue ſacrificium in Eccleſia. unde & ibidem dicitur: *Panem noſtrum quotidianum da nobis hodie*. Ergo per ſacerdotium Chriſti non expiantur peccata.

3. Præterea. In veteri lege maxime immolabatur hircus pro peccato principis, vel capra pro peccato alicujus de populo, vel vitulus pro peccato ſacerdotis, ut patet Levit. 4. Sed Chriſtus nulli horum comparatur, ſed agno, ſecundum illud Hierem 11. *Ego quaſi agnus manſuetus, qui portatur ad victimam*. Ergo videtur, quod ejus ſacerdotium non ſit expiativum peccatorum.

Sed Contra eſt, quod Apoſtolus dicit Hebr. 9. *Sanguis Chriſti, qui per Spiritum ſanctum ſeipſum obtulit immaculatum Deo, emundabit conſcientiam noſtram ab operibus mortuis, ad ſerviendum Deo viventi:* Opera autem mortua dicuntur peccata. Ergo ſacerdotium Chriſti habet virtutem emundandi peccata.

Reſpondeo dicendum, quod ad peccatorum perfectam emundationem duo requiruntur, ſecundum quod duo ſunt in peccato, ſcilicet macula culpæ, & reatus pœnæ. Macula quidem culpæ deletur per gratiam, qua cor peccatoris convertitur in Deum: Reatus

tus autem pœnæ totaliter tollitur per hoc, quod homo Deo ſatisfacit. Utrumque autem horum efficit ſacerdotium Chriſti. Nam virtute ipſius gratia nobis datur, qua corda noſtra convertuntur ad Deum, ſecundum illud Rom. 3. *Juſtificati gratis per gratiam ipſius per redemptionem, quæ eſt in Chriſto JESU, quem propoſuit Deus propitiatorem per fidem in ſanguine ipſius*. Ipſe etiam pro nobis plenarie ſatisfecit, inquantum ipſe *languores noſtros tulit, & dolores noſtros ipſe portavit*. Unde patet, quod *Chriſti ſacerdotium habet plenam vim expiandi peccata*.

Ad primum ergo dicendum, quod licet Chriſtus non fuerit ſacerdos, ſecundum quod Deus, ſed ſecundum quod homo, unus tamen & idem fuit ſacerdos, & Deus. Unde in Synodo Epheſina (*par.* 3. *c.* 1. *can.* 10. *tom.* 3.) legitur: ,, Si quis Pontificem, & Apo-,, ſtolum noſtrum factum dicit, non ipſum ex Deo ,, Verbum, quando factum eſt caro, & ſecundum nos ,, homo, ſed tanquam alterum præter eum ſeorſum ,, hominem ex muliere, anathema ſit. ,, Et ideo, inquantum ejus humanitas operabatur in virtute divinitatis, illud ſacrificium erat efficaciſſimum ad delenda peccata. Propter quod Auguſtinus dicit in 4. de Trin. (*cap.* 14. *in fin. to.* 3.) ,, Ut, quoniam qua-,, tuor conſiderantur in omni ſacrificio, cui offera-,, tur, a quo offeratur, quid offeratur, pro quibus ,, offeratur, idem ipſe unus verusque mediator, per ,, ſacrificium pacis reconcilians nos Deo, unum cum ,, illo maneret, cui offerebat; unum in ſe faceret, ,, pro quibus offerebat; unus ipſe eſſet, qui offere-,, bat, & quod offerebat. ,,

Ad ſecundum dicendum, quod peccata non commemorantur in nova lege propter inefficaciam ſacerdotii Chriſti, quaſi per ipſum non ſufficienter expientur peccata; ſed commemorantur quantum ad illos, qui vel ejus ſacrificii nolunt eſſe participes, ſicut ſunt infideles, pro quorum peccatis oramus, ut convertantur; vel etiam quantum ad illos, qui poſt participationem hujus ſacrificii ab eo deviant qualitercumque peccando. Sacrificium autem, quod quotidie in Eccleſia offertur, non eſt aliud a ſacrificio, quod ipſe Chriſtus obtulit, ſed ejus commemoratio. Unde Auguſtinus dicit in 10. de Civitate Dei: (*c.* 20. *in med. to.* 5.) *Sacerdos ipſe Chriſtus offerens, ipſe & oblatio: cujus rei ſacramentum quotidianum eſſe voluit Eccleſiæ ſacrificium*.

Ad tertium dicendum, quod, ſicut Orig. dicit ſuper Jo. (*tom.* 9. *ſecundum ejus ordinem ſup. illud Joan.* 1. *Ecce Agnus Dei*) licet diverſa animalia in veteri

teri lege offerrentur; quotidianum tamen ſacrificium, quod offerebatur mane, & veſpere, erat agnus, ut habetur Num. 28. Unde ſignificabatur, quod oblatio agni veri, ideſt Chriſti, eſſet ſacrificium conſummativum omnium aliorum. Et ideo Joan. 1. dicitur: *Ecce agnus Dei, qui tollit peccata mundi.*

APPENDIX.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito inſinuatum eſſe a Scripturis, & eccleſia, quod effectus ſacerdotii Chriſti eſt expiatio peccatorum. A ſcripturis quidem, ut Hebr. 9. *ſanguis*, &c. ſecundum quod eſt *in argum. cont.* Ab eccleſia vero per hoc, quod dicit in Hymn. Paſch.

O vera cœli victima,
Subjecta cui ſunt tartara,
Soluta mortis vincula,
Recepta vitæ præmia,

Patet enim, quod hæc omnia ſingillatim includunt, directe, vel indirecte ſupponunt, expiationem factam per illam hoſtiam. Neque enim tartara fregiſſet, neque plebem captivatam redemiſſet, neque præmia vitæ illa hoſtia per ſacerdotem Chriſtum crucifixum immolata reddidiſſet, niſi peccata, quibus & tartareæ portæ firmabantur, & plebs captiva tenebatur, & præmia vitæ impediebantur, efficaciter deleviſſet. *Secundo* vides: quomodo ex iis, &c.

ARTICULUS IV. 133

Utrum effectus ſacerdotii Chriſti non ſolum ad alios pertinuerit, ſed etiam ad ipſum.

4. d. 4. q. 1. a. 3. q. 5.

AD Quartum ſic proceditur. Videtur, quod effectus ſacerdotii Chriſti non ſolum pertinuerit ad alios, ſed etiam ad ipſum. Ad officium enim ſacerdotis pertinet pro populo orare, ſecundum illud 2. Machab. 1. *Orationem faciebant ſacerdotes, dum conſummaretur ſacrificium*: Sed Chriſtus non ſolum pro aliis oravit, ſed etiam pro ſeipſo, ſecundum quod ſupra dictum eſt: (*q. præc. a. 3.*) ſicut expreſſe dicitur Heb. 5. quod *in diebus carnis ſuæ preces, ſupplicationeſque ad Deum, qui poſſit illum ſalvum facere a morte, cum clamore valido, & lacrymis obtulit*. Ergo ſacerdotium Chriſti effectum habuit non ſolum in aliis, ſe etiam in ſeipſo.

2. Præ-

2. Præterea. Chriſtus ſacrificium obtulit ſeipſum in ſua paſſione: Sed per paſſionem ſuam non ſolum aliis meruit, ſed etiam ſibi, ut ſupra habitum eſt. (*qu.* 19. *art.* 3. & 4.) Ergo ſacerdotium Chriſti non ſolum habuit effectum in aliis, ſed etiam in ſeipſo.

3. Præterea. Sacerdotium veteris legis fuit figura ſacerdotii Chriſti: Sed ſacerdos veteris legis non ſolum pro aliis, ſed etiam pro ſeipſo ſacrificium offerebat. dicitur enim Levit. 16. quod *Pontifex ingreditur ſanctuarium, ut roget pro ſe, & pro domo ſua, & pro univerſo cœtu filiorum Iſrael.* Ergo etiam ſacerdotium Chriſti non ſolum in aliis, ſed in ſeipſo effectum habuit.

Sed Contra eſt, quod in Epheſina Synodo (*gener.* 3. *par.* 3. *c.* 1. *can.* 10. *to.* 3.) legitur: *Si quis dicit, Chriſtum pro ſe obtuliſſe oblationem, & non magis pro nobis ſolum, (non enim indiguit ſacrificio, qui peccatum neſcit) anathema ſit*: Sed in ſacrificio offerendo potiſſime ſacerdotis conſiſtit officium. Ergo ſacerdotium Chriſti non habuit effectum in ipſo Chriſto.

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut dictum eſt, (*a.* 1. *hu. q.*) ſacerdos conſtituitur medius inter Deum, & populum. Ille autem indiget medio ad Deum, qui per ſeipſum accedere ad Deum non poteſt: Et talis ſacerdotio ſubjicitur, effectum ſacerdotii participans. Hoc autem Chriſto non competit. Dicit enim Apoſtolus ab Heb 7. *Accedens per ſemetipſum ad Deum, ſemper vivens ad interpellandum pro nobis*. Et ideo *Chriſto non convenit effectum ſacerdotii in ſe ſuſcipere*, ſed potius ipſum aliis communicare. Primum enim agens in quolibet genere ita eſt influens, quod non eſt recipiens in genere illo: ſicut ſol illuminat, ſed non illuminatur, & ignis calefacit, ſed non calefit. Chriſtus autem eſt fons totius ſacerdotii. Nam ſacerdos legalis erat figura ipſius: Sacerdos autem novæ legis in perſona ipſius operatur, ſecundum illud 1. ad Cor. 2. *Nam & ego quod donavi, ſi quid donavi, propter vos in perſona Chriſti*. Et ideo non competit Chriſto effectum ſacerdotii recipere.

Ad primum ergo dicendum, quod oratio etſi conveniat ſacerdotibus, non tamen eſt eorum officio propria. Cuilibet enim convenit & pro ſe, & pro aliis orare, ſecundum illud Jacobi ult. *Orate pro invicem, ut ſalvemini*. Et ſic poſſet dici, quod oratio, qua Chriſtus pro ſe oravit, non erat actus ſacerdotii ejus. Sed hæc reſponſio videtur excludi per hoc, quod Apoſt. Heb. 5. cum dixiſſet, *Tu es ſacer-*

cerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech, ſubdit: *Qui in diebus carnis ſuæ preces*, , & ut ſupra. (*in arg.* 1.) Et ita videtur, quod oratio, qua Chriſtus oravit, ad ejus ſacerdotium pertineat. Et ideo oportet dicere, quod alii ſacerdotes effectum ſacerdotii ſui participant, non inquantum ſacerdotes, ſed inquantum peccatores, ut infra dicetur : (*art. ſeq. arg.* 1.) Chriſtus autem ſimpliciter loquendo peccatum non habuit. Habuit tamen ſimilitudinem peccati in carne, ut dicitur Rom. 8. Et ideo non ſimpliciter dicendum eſt, quod ipſe effectum ſacerdotii participaverit, ſed ſecundum quid, ſcilicet ſecundum paſſibilitatem carnis. Unde ſignanter dicit: *Qui poſſit illum ſalvum facere a morte.*

Ad ſecundum dicendum, quod in oblatione ſacrificii cujuſcumque ſacerdotis duo poſſunt conſiderari; ſcilicet ipſum ſacrificium oblatum, & devotio offerentis. Proprius autem effectus ſacerdotii eſt id, quod ſequitur ex ipſo ſacrificio. Chriſtus autem conſecutus eſt per ſuam paſſionem gloriam reſurrectionis, non quaſi ex vi ſacrificii, quod offertur per modum ſatisfactionis, ſed ex ipſa devotione, qua ſecundum charitatem humiliter paſſionem ſuſtinuit.

Ad tertium dicendum, quod figura non poteſt adæquare veritatem. Unde ſacerdos figuralis veteris legis non poterat ad hanc perfectionem pertingere, ut ſacrificio ſatisfactorio non indigeret. Sed Chriſtus non indiguit. Unde non eſt ſimilis ratio de utroque. Et hoc eſt quod Apoſtolus dicit: (*Heb.* 7.) *Lex homines conſtituit ſacerdotes, infirmitatem habentes; ſermo autem jurisjurandi, qui poſt legem eſt, filium in æternum perfectum.*

APPENDIX.

EX art. habes *primo :* quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a ſcripturis, & Concilio inſinuatum : quod effectus ſacerdotii Chriſti non ad ipſum, ſed ad nos pervenit. A ſcripturis quidem per hoc, quod dicitur Hebr. 7. *Hic autem eo, quod maneat in æternum, ſempiternum habet ſacerdotium. Unde & ſalvare in perpetuum poteſt, accedens per ſemetipſum ad Deum.* Connexio enim iſtarum ſententiarum importata per ly *unde*, demonſtrat intentum. Ex eo namque, quod Chriſtus habet ſacerdotium, infertur ibi, quod ipſe ſalvare poteſt. Non dicit, ſalvari : ne crederes, quod ipſe per ſacerdotium illud, ideſt (hoc demum in idem redit) quod per hoſtiam a ſemetipſo ſacerdote oblatam, ſalvaretur,

retur; ſed dicit ly *ſalvare*, ut hinc agnoſceres, quod effectus talis ſacerdotii perveniret ad alios. Adeo, quod non tantum affirmativam hanc, ſed etiam negativam illam inibi incluſit Apoſtolus, quam quoque negativam magis explicare voluit, ut conſideranti patet per ly *accedens per ſemetipſum ad Deum*. A Concilio autem *Epheſino primo* inſinuatur idem capitul. 10. Qui dicit: *Pontificem noſtrum Chriſtum per ſe etiam obtuliſſe, ſemetipſum oblationem, & non pro nobis ſolis (non enim eguit oblatione, qui peccatum omnino neſcivit) anathema ſit*. Hæc ibi. Ubi Cyrillus a 6. *Synodo*, Can. 2. approbatus pro declaratione inquit. „ Pontificem confeſſionis noſtræ „ pro ſeipſo ſemetipſum Deo, & Patri obtuliſſe, „ omnino a recta eſt, & incupata fide alienum. „ Peccatum enim non fecit: qui vero ſuperior eſt „ omni delicto, & prorſus expers peccati, oblatione „ pro ſe nulla opus habuit. „ Hæc ille. Quibus omnibus concordat ſymbolum Patrum dicens. *Crucifixum etiam pro nobis*, ſcilicet ad differentiam ſuiipſius. Ubi ſuper ly *pro nobis* nota (hoc faciet quoque ad concluſionis articuli declarationem) quod Chriſtus in cruce obtulit ſemetipſum & pro his, qui jam de facto etiam ab origine mundi peccaverant, & pro his, qui de facto peccaturi erant, & pro his, qui peccare poterant, licet numquam per ipſius gratiam actu peccaturi eſſent, ut de B. Virgine creditur. Ab oppoſitis ergo patet, quod, quando Concilium *Epheſinum*, & Cyrillus dixerunt, Chriſtum ideo non obtuliſſe ſacrificium pro ſemetipſo, quia peccatum omnino neſcivit; tunc voluerunt dicere, quod Chriſtus non ſolum de facto, ſed etiam de potentia, numquam peccavit: hoc eſt, quod ipſe ſuapte natura impeccabilis fuit, ideſt, peccare non potuit. Quod utique ipſi ſoli, nullique alteri hominum convenit. Effectus igitur ſacerdotii Chriſti ſolum ad homines quocumque modo peccando peccatores ſe extendit. *Secundo* vides: quomodo, &c.

AR-

ARTICULUS V. 134

Utrum ſacerdotium Chriſti permaneat in æternum.

Ar. ſeq. co. & qu. 93. *ar.* 5. *cor. &* 1. 2. *quæ.* 106. *a.* 4. *Et* 3. *d.* 22. *q.* 1. *ar.* 1. *ad* 4.

AD Quintum ſic proceditur. Videtur, quod ſacerdotium Chriſti non permaneat in æternum. Quia, ut dictum eſt, (*a. præc.*) illi ſoli effectu ſacerdotii indigent, qui habent infirmitatem peccati; quæ per ſacerdotis ſacrificium expiari poteſt: Sed hoc non erit in æternum: quia in Sanctis nulla erit infirmitas, ſecundum illud Iſaiæ 60. *Populus tuus omnes juſti*: peccatorum autem infirmitas inexpiabilis erit; quia in inferno nulla eſt redemptio. Ergo ſacerdotium Chriſti fruſtra remaneret in æternum.

2. Præterea. Sacerdotium Chriſti præcipue manifeſtatum eſt in ejus paſſione, & morte, quando *per proprium ſanguinem introivit in ſancta*, ut dicitur Hebr. 9. Sed paſſio, & mors Chriſti non erit in æternum, ſecundum illud Rom. 6. *Chriſtus reſurgens a mortuis jam non moritur*. Ergo ſacerdotium Chriſti non eſt in æternum.

3. Præterea. Chriſtus eſt ſacerdos, non ſecundum quod Deus, ſed ſecundum quod homo: Sed Chriſtus quandoque non fuit homo, ſcilicet in triduo mortis: Ergo ſacerdotium Chriſti non eſt in æternum.

Sed Contra eſt, quod dicitur in Pſal. 109. *Tu es ſacerdos in æternum*.

Reſpondeo dicendum, quod in officio ſacerdotis *duo* poſſunt conſiderari: *Primo* quidem ipſa oblatio ſacrificii: *Secundo* ipſa ſacrificii conſummatio: quæ quidem conſiſtit in hoc, quod illi, pro quibus ſacrificium offertur, finem ſacrificii conſequuntur. Finis autem ſacrificii, quod Chriſtus obtulit, non fuerunt bona temporalia, ſed æterna, quæ per ejus mortem adipiſcimur. Unde dicitur Hebr. 9. quod *Chriſtus eſt aſſiſtens Pontifex futurorum bonorum*; ratione cujus Chriſti ſacerdotium dicitur eſſe æternum. Et hæc quidem conſummatio ſacrificii Chriſti præfigurabatur in hoc ipſo, quod Pontifex legalis ſemel in anno cum ſanguine hirci, & vituli intrabat in ſancta ſanctorum, ut dicitur Levit. 16. cum tamen hircum, & vitulum non immolaret in ſan-

ĉtis ſanĉtorum, ſed extra. Et ſimiliter Chriſtus in ſanĉta ſanĉtorum, ideſt in ipſum cœlum intravit, & nobis viam paravit intrandi per virtutem ſanguinis ſui, quem pro nobis in terra effudit.

Ad primum ergo dicendum, quod Sanĉti, qui erunt in patria, non indigebunt ulterius expiari per ſacerdotium Chriſti, ſed expiati jam indigebunt conſummari per ipſum Chriſtum, a quo gloria eorum dependet. Unde dicitur Apocal. 21. quod *claritas Dei illuminat illam*, ſcilicet civitatem Sanĉtorum, *& lucerna ejus eſt agnus*.

Ad ſecundum dicendum, quod licet paſſio, & mors Chriſti de cætero non ſint iteranda: tamen virtus illius hoſtiæ ſemel oblatæ permanet in æternum: quia, ut dicitur ad Heb. 10. *Una oblatione conſummavit in æternum ſanĉtificatos*.

Et per hoc patet reſponſio ad Tertium.

Unitas autem hujus oblationis figurabatur in lege per hoc, quod ſemel in anno legalis Pontifex cum ſolemni oblatione ſanguinis intrabat in ſanĉta, ut dicitur Levit. 16. Sed deficiebat figura a veritate in hoc, quod illa hoſtia non habebat ſempiternam virtutem. & ideo annuatim illæ hoſtiæ reiterabantur.

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito inſinuatum eſſe a ſcripturis, quod ſacerdotium Chriſti manet in æternum. Ut pſ. 109. *Tu es ſacerdos in æternum*. Item Hebr. 7. *Alii quidem plures facti ſunt ſacerdotes ſecundum legem, idcirco, quod morte prohiberentur permanere, hic autem eo, quod maneat in æternum, ſempiternum habet ſacerdotium*. Item per illud, quod legitur numer. 28. *Agnos immaculatos duos quotidie in holocauſtum ſempiternum*. Per hos enim agnos figurabatur unus agnus, ſcilicet Chriſtus, qui duas in ſe immaculatas habet naturas, & offerebantur in holocauſtum ſempiternum, ut figuraretur ſacrificium Chriſti ſempiternum, & inexhauribilem habere virtutem, quod eſt ſacerdotium ejus manere in æternum. *Secundo* vides: quomodo, &c.

A R.

ARTICULUS VI.

Utrum ſacerdotium Chriſti fuerit ſecundum ordinem Melchiſedech.

Inf. q. 61. *a.* 3. *ad* 3. *Et* 4. *diſ.* 8. *q.* 1. *a.* 2. *q.* 3.

AD Sextum ſic proceditur. Videtur, quod ſacerdotium Chriſti non fuerit ſecundum ordinem Melchiſedech. Chriſtus enim eſt fons totius ſacerdotii, tanquam principalis ſacerdos: Sed illud quod eſt principale, non ſequitur ordinem alterius, ſed alia ſequuntur ordinem ipſius. Ergo Chriſtus non debet dici ſacerdos ſecundum ordinem Melchiſedech.

2. Præterea. Sacerdotium veteris legis propinquius fuit ſacerdotio Chriſti, quam ſacerdotium quod fuit ante legem: Sed ſacramenta tanto expreſſius ſignificabant Chriſtum, quanto propinquiora fuerunt Chriſto, ut patet ex his quæ in 2. parte dicta ſunt. (*implic.* 2. 2. *q.* 2. *a.* 7.) Ergo ſacerdotium Chriſti magis debet denominari ſecundum ſacerdotium legale, quam ſecundum ſacerdotium Melchiſedech, quod fuit ante legem.

3. Præterea. Hebr. 7. dicitur, quod eſt *Rex pacis, ſine patre, ſine matre, ſine genealogia, neque initium dierum, neque finem vitæ habens*: Quæ quidem conveniunt ſoli Filio Dei. Ergo non debet dici Chriſtus ſacerdos ſecundum ordinem Melchiſedech, tanquam cujuſdam alterius, ſed ſecundum ordinem ſuiipſius.

Sed Contra eſt, quod dicitur in Pſal. 109. *Tu es ſacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech.*

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut ſupra dictum eſt, (*art.* 4. *hu. qu. arg.* 3.) legale ſacerdotium fuit figura ſacerdotii Chriſti, non quidem quaſi adæquans veritatem, ſed multum ab ea deficiens: tum quia ſacerdotium legale non mundabat peccata: tum etiam quia non erat æternum, ſicut ſacerdotium Chriſti. Ipſa autem excellentia ſacerdotii Chriſti ad ſacerdotium Leviticum fuit figurata in ſacerdotio Melchiſedech, qui ab Abraham decimas ſumpſit, in cujus lumbis decimatus eſt quodammodo ipſe ſacerdos legalis. Et ideo *ſacerdotium Chriſti dicitur eſſe ſecundum ordinem Melchiſedech*, propter excellentiam veri ſacerdotii ad figurale ſacerdotium legis.

Ad primum ergo dicendum, quod Chriſtus non dicitur eſſe ſecundum ordinem Melchiſedech, qua-

ſi principalioris ſacerdotis, ſed quaſi præfigurantis excellentiam ſacerdotii Chriſti ad ſacerdotium Leviticum.

Ad ſecundum dicendum, quod in ſacerdotio Chriſti *duo* poſſunt conſiderari; ſcilicet *ipſa oblatio* Chriſti, & *participatio* ejus. Quantum ad ipſam oblationem, expreſſius figurabat ſacerdotium Chriſti ſacerdotium legale per ſanguinis effuſionem, quam ſacerdotium Melchiſedech, in quo ſanguis non effundebatur. Sed quantum ad participationem hujus ſacrificii, & ejus effectum, in quo præcipue attenditur excellentia ſacerdotii Chriſti ad ſacerdotium legale, expreſſius præfigurabatur per ſacerdotium Melchiſedech, qui offerebat panem, & vinum *ſignificantia*, ut Auguſtin. dicit (*Tract.* 26. *in Joan. a med. tom.* 9. *vid. etiam c. Quia paſſus de Conſecrat. diſt.* 2.) *eccleſiaſticam unitatem, quam conſtituit participatio ſacrificii Chriſti*. Unde etiam in nova lege verum Chriſti ſacrificium communicatur fidelibus ſub ſpecie panis, & vini.

Ad tertium dicendum, quod Melchiſedech dictus eſt *ſine patre, & ſine matre, & ſine genealogia, & quod non habet initium dierum, neque finem*, non quia iſta non habuerit, ſed quia in Scriptura ſacra iſta de eo non leguntur. Et per hoc ipſum, ut Apoſtolus ibidem dicit, aſſimilatus eſt Filio Dei, qui in terris eſt ſine patre, & in cœlis ſine matre, & ſine genealogia, ſecundum illud Iſai. 53. *Generationem ejus quis enarrabit?* & ſecundum divinitatem neque principium, neque finem dierum habet.

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem interimas hæreſim eorum, qui a B. Aug. in lib. de hæreſibus vocantur *Melchiſedechiani*, dicentium, quod Melchiſedech ſacerdos non fuit purus homo, ſed Chriſtus, aut Spirituſſanctus. Per hoc enim, quod articulus præſens demonſtrat, ipſum Melchiſedech fuiſſe figuram excellentiæ ſacerdotii Chriſti, relinquit apertum, quod ipſe fuit alius homo differens a Chriſto, tamquam figura a figurato, & per hoc, quod ipſum dicit fuiſſe ſacerdotem Dei (alioquin ejus ſacerdotium, ſi non fuiſſet Dei ſacerdos, non præfiguraſſet ſacerdotium Chriſti) relinquit manifeſtum, quod Melchiſedech non fuit Spirituſſanctus, quoniam Spirituſſanctus non eſt ſacerdos Dei, cum de illo non verificetur definitio ſacerdotis data ab Apoſtolo ſub nomine Pontificis, Hebr. 5. *omnis*

nam-

namque Pontifex, &c. Per hæc igitur prædicta patet, quod articulus iſte oppugnat, & expugnat illam hæreſim pro utraque parte. *Secundo* habes: quomodo per rationem oſtendas, eam merito damnari ab Apoſtolo Hebr. 7. *hic enim Melchiſedech rex Salem, ſacerdos Dei ſummi, benedixit Abrahæ, aſſimilatus filio Dei*, manifeſtat, quod Melchiſedech non fuit Chriſtus, qui eſt filius Dei, & per ly *rex Salem* manifeſtat, quod Melchiſedech non eſt Spirituſſanctus. Nam Spirituſſanctus non eſt ſolum rex Salem, urbis Sichimorum, *Gen.* 33. ut dividitur contra alias civitates, puta civitatem Sodomorum, cujus rex narratur etiam ibi, quod egreſſus fuit in occurſum Abrahæ: neque Spirituſſanctus regnat modo regum temporalium, quo quidem modo regnabat Melchiſedech. Item per ly *ſacerdos Dei ſummi* monſtratur idem, ſcilicet, quod ipſe non ſit Spirituſſanctus, ut patet ex ſupradictis. Item per ly *benedixit Abrahæ* declaratur idem, quod nunc. In libro enim Geneſis, de quo factum illud ſumpſit prællegatus Apoſtolus, explicando illam benedictionem, dicitur c. 14. *Benedixitque ei, & ait: benedictus Abram Deo excelſo, qui creavit cœlum, & terram, & benedictus Deus excelſus, quo protegente hoſtes in manibus tuis ſunt*. Cum enim Spirituſſanctus ſit Deus, & non ſit incarnatus, non poteſt ſecundum ſe Deo, tamquam excelſiori ſeipſo, reddere gratias pro victoria Abrahæ, quod tamen Melchiſedech ipſum feciſſe, ſicut & panem cum vino ad eundem finem Deo obtuliſſe, narrat ſcriptura. Item per eandem articuli hujus rationem potes oſtendere, illam hæreſim merito condemnari a Veritatibus Aureis ſuper totam legem veterem, *Gen.* 15. *concl.* 6. In quo etiam capitulo pro meliori captu eorum, quæ in præſenti art. de Melchiſedech dicta ſunt, vide eaſdem Veritates Aureas *concl.* 3. 4. 5. 7. Cæterum non obſtare præmiſſis D. Auguſtinum noveris *in lib.* qui prætitulatur *de quæſtionibus novi, & veteris teſtamenti*, alioquin ſibimetipſi in *lib. de hæreſibus* loquenti obſtaret. Licet ergo in *lib. de quæſtionibus illis*, *q.* 109. dicat, Melchiſedech non fuiſſe purum hominem, ſed quandam Dei virtutem, ſcilicet Spiritum ſanctum, idque nonnullis (quamvis ſeipſo indignis, utpote invalidis) argumentis probet, tamen firmiter de Auguſtino ipſo tenendum eſt, quod habuerit illam poſitionem pro hæreſi: ſicut & B. Tho. *ſuper Ep. ad Heb.* 7. illam pro tali habet, addens, quod hoc dogma, tamquam hæreticum, ab Eccleſia condemnatum eſt. Dicendum igitur erit, quod aut

liber de quæſtionibus novi, & veteris teſtamenti non eſt revera D. Aug. aut quod ipſe ibi recitative loquitur de illa poſitione cum ejus inſipidis argumentis, aut quod ab aliquo impoſtore, ut vel ſic Auguſtinum, quoad hanc opinionem ſuum facere poſſet, illud de prædicta poſitione libro eidem furtim adjectum eſt. *Tertio* vides: quomodo, &c.

QUÆSTIO XXIII.

De Adoptione Chriſti, in quatuor articulos diviſa.

DEinde conſiderandum eſt, an adoptio Chriſto conveniat.

Et circa hoc quæruntur quatuor.

Primo. Utrum Deo conveniat adoptare filios.
Secundo. Utrum hoc conveniat ſoli Deo Patri.
Tertio. Utrum ſit proprium hominum adoptari in filios Dei.
Quarto. Utrum Chriſtus poſſit dici filius adoptivus.

ARTICULUS I. 136

Utrum Deo conveniat filios adoptare.

3. *d.* 10. *q.* 2. *a.* 1. *q.* 1. *Et* 4. *cont. c.* 17. *fi.*

AD Primum ſic proceditur. Videtur, quod Deo non conveniat filios adoptare. Nullus enim adoptat niſi extraneam perſonam in filium, ſecundum quod Juriſtæ dicunt: Sed nulla perſona eſt extranea a Deo, qui eſt omnium creator. Ergo videtur, quod Deo non conveniat adoptare.

2. Præterea. Adoptio videtur eſſe introducta in defectum filiationis naturalis: Sed in Deo invenitur naturalis filiatio, ut in 1. parte habitum eſt. (*qu.* 33. *art.* 3.) Ergo non convenit Deo filios adoptare.

3. Præterea. Ad hoc aliquis adoptatur, ut in hæreditate adoptantis ſuccedat: Sed in hæreditate Dei non videtur aliquis poſſe ſuccedere; quia ipſe nunquam decedit. Ergo Deo non convenit adoptare.

Sed Contra eſt, quod dicitur Epheſ. 1. *Prædeſtinavit nos in adoptionem filiorum*: Sed prædeſtinatio Dei non eſt irrita. Ergo Deus aliquos ſibi adoptat in filios.

Reſ-

Reſpondeo dicendum, quod aliquis homo adoptat alium ſibi in filium, inquantum ex ſua bonitate admittit eum ad participationem ſuæ hæreditatis. Deus autem eſt infinitæ bonitatis; ex qua contingit, quod ad participationem bonorum ſuorum ſuas creaturas admittit; & præcipue rationales creaturas, quæ inquantum ſunt ad imaginem Dei factæ, ſunt capaces beatitudinis divinæ: quæ quidem conſiſtit in fruitione Dei, per quam etiam ipſe Deus beatus eſt, & per ſeipſum dives, inquantum ſcilicet ſeipſo fruitur. Hoc autem dicitur hæreditas alicujus, ex quo ipſe eſt dives. Et ideo, *inquantum Deus ex ſua bonitate admittit homines ad beatitudinis hæreditatem, dicitur eos adoptare*. Hoc autem plus habet adoptatio divina, quam humana: quia Deus hominem, quem adoptat, idoneum facit per gratiæ munus ad hæreditatem cœleſtem percipiendam: Homo autem non facit idoneum eum, quem adoptat; ſed potius eum jam idoneum eligit adoptando.

Ad primum ergo dicendum, quod homo in ſua natura conſideratus non eſt extraneus a Deo, quantum ad bona naturalia quæ recipit: Eſt tamen extraneus quantum ad bona gratiæ, & gloriæ: Et ſecundum hoc adoptatur.

Ad ſecundum dicendum, quod hominis eſt operari ad ſupplendam ſuam indigentiam; non autem Dei, cui convenit operari ad communicandam ſuæ perfectionis abundantiam. Et ideo ſicut per actum creationis communicatur bonitas divina omnibus creaturis ſecundum quandam ſimilitudinem: ita per actum adoptionis communicatur ſimilitudo naturalis filiationis hominibus, ſecundum illud Rom. 8. *Quos præſcivit conformes fieri imaginis filii ſui*.

Ad tertium dicendum, quod bona ſpiritualia poſſunt ſimul a pluribus poſſideri, non autem bona corporalia. Et ideo hæreditatem corporalem nullus poteſt percipere, niſi ſuccedens decedenti: Hæreditatem autem ſpiritualem ſimul omnes ex integro accipiunt ſine detrimento patris ſemper viventis. Quamvis poſſet dici, quod Deus decedit, ſecundum quod eſt in nobis per fidem, ut incipiat in nobis eſſe per ſpeciem; ſicut Gloſſa (*ordinar.*) dicit Rom. 8. ſuper illud, *Si filii, & heredes*.

APPENDIX.

Ex art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a ſcripturis inſinuatum, quod convenit Deo adoptare in filios. Ut Eph. 1.

prædeſtinavit, &c. ſecundum quod eſt *in arg. contr.* Item per hoc, quod dicitur Rom. 8. *Deus, qui juſtificat*, & conſequenter Deus nullum juſtificaret, ideſt, nulli gratiam juſtificantem daret, contra illud Pſ. 83. *gratiam dabit dominus*: niſi Deo conveniret adoptare in filios. Nam, quod tunc tolleretur juſtificatio, patet per Concilium *Tridentinum*, ſeſſione ſexta c. 4. dicens. *Quibus verbis juſtificationis impii deſcriptio inſinuatur, ut ſit translatio ab eo ſtatu, in quo homo naſcitur filius primi Adæ, in ſtatum gratiæ, & adoptionis filiorum Dei per ſecundum Adam Jeſum Chriſtum Salvatorem noſtrum.* Hæc ibi. In idem ergo redit dicere cum Apoſtolo ly *Deus juſtificat*, & cum Davide ly *gratiam dabit Dominus*, quod eſt dicere, Deus adoptat, & adoptabit in filios. *Secundo* vides, &c.

ARTICULUS II. 137

Utrum adoptare conveniat toti Trinitati.

3. d. 10. q. 2. a. 1. q. 2. & 3.

AD Secundum ſic proceditur. Videtur, quod adoptare non conveniat toti Trinitati. Adoptatio enim dicitur in divinis ad ſimilitudinem rerum humanarum: Sed in rebus humanis ſoli illi convenit adoptare, qui poteſt filios generare; quod in divinis convenit ſoli Patri. Ergo in divinis ſolus Pater poteſt adoptare.

2. Præterea. Homines per adoptionem efficiuntur fratres Chriſti, ſecundum illud Rom. 8. *Ut ſit ipſe primogenitus in multis fratribus*: Fratres autem dicuntur, qui ſunt filii unius patris. unde & Dominus dicit Joan. 20. *Aſcendo ad Patrem meum, & Patrem veſtrum*. Ergo ſolus Pater Chriſti habet filios adoptivos.

3. Præterea. Galat. 4. dicitur: *Miſit Deus Filium ſuum, ut adoptionem filiorum Dei reciperemus: quoniam autem eſtis filii Dei, miſit Deus ſpiritum filii ſui in corda veſtra clamantem, Abba, pater.* Ergo ejus eſt adoptare, cujus eſt Filium, & Spiritum ſanctum habere: Sed hoc eſt ſolius perſonæ Patris. Ergo adoptare convenit ſoli perſonæ Patris.

Sed Contra. Ejus eſt adoptare nos in filios, quem nos patrem poſſumus nominare. unde dicitur Roman. 8. *Accepiſtis Spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus, Abba, pater*: Sed cum Deo dicimus, *Pater noſter*, hoc pertinet ad totam Trinitatem, ſic-

ut & cætera nomina, quæ dicuntur de Deo relative ad creaturam, ut in 1. parte habitum eſt. (*q.* 33. *a.* 3. *&* *q.* 37. *a.* 7.) Ergo adoptare convenit toti Trinitati.

Reſpondeo dicendum, quod hæc eſt differentia inter filium Dei adoptivum, & naturalem, quod filius Dei naturalis eſt genitus, non factus: filius autem adoptivus eſt factus, ſecundum illud Jo. 1. *Dedit eis poteſtatem filios Dei fieri*. Dicitur tamen quandoque filius adoptivus eſſe genitus propter ſpiritualem regenerationem, quæ eſt gratuita, non naturalis. Unde dicitur Jacobi 1. *Voluntarie genuit nos verbo veritatis*. Quamvis autem generare in divinis ſit proprium perſonæ Patris; tamen facere quemcunque effectum in creaturis eſt commune toti Trinitati propter unitatem naturæ; quia ubi eſt una natura, oportet quod ſit una virtus, & una operatio. Unde Dominus dicit Jo. 5. *Quæcunque Pater facit, hæc & Filius ſimiliter facit*. Et ideo *adoptare homines in filios Dei convenit toti Trinitati*.

Ad primum ergo dicendum, quod omnes perſonæ humanæ non ſunt unius naturæ ſecundum numerum, ut oporteat unam eſſe omnium operationem tantum, & unum effectum, ſicut accidit in divinis. Et ideo, quantum ad hoc, non potuit attendi ſimilitudo utrobique.

Ad ſecundum dicendum, quod nos per adoptionem efficimur fratres Chriſti, quaſi eundem patrem habentes cum ipſo: qui tamen alio modo eſt pater Chriſti, & alio modo eſt pater noſter. Unde ſignanter Dominus Joan. 20. ſeorſum dixit, *Patrem meum*, & ſeorſum dixit, *Patrem veſtrum*. eſt enim Pater Chriſti naturaliter generando; quod eſt proprium ſibi: eſt autem pater noſter voluntarie aliquid faciendo; quod eſt commune ſibi, & Filio, & Spiritui ſancto. & ideo Chriſtus non eſt Filius totius Trinitatis, ſicut nos.

Ad tertium dicendum, quod, ſicut dictum eſt, (*art. præc. ad* 2.) filiatio adoptiva eſt quædam ſimilitudo filiationis æternæ: ſicut omnia quæ in tempore facta ſunt, ſimilitudines quædam ſunt eorum, quæ ab æterno fuerunt. Aſſimilatur autem homo ſplendori æterni Filii per gratiæ claritatem, quæ attribuitur Spiritui ſancto. Et ideo adoptatio licet ſit communis toti Trinitati, appropriatur tamen Patri ut auctori, Filio ut exemplari, Spiritui ſancto ut imprimenti in nobis hujus ſimilitudinem exemplaris.

APPENDIX.

Ex art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a ſcripturis, & Concilio inſinuatum, quod adoptare convenit toti Trinitati. A ſcripturis quidem, ut Rom. 8. *Accepiſtis ſpiritum*, &c. ut cum diſcurſu, & applicatione ponitur *in arg. contr.* A Concilio autem *Toletano 6.* per hoc, quod univerſaliter de operibus Dei ad extra loquens dicit Can. 1. *Inſeparabilia ſunt opera Trinitatis*. Et, quare ſint inſeparabilia, oſtenditur ex Concilio *Tolet.* 11. dicente Canon. 1. *Cum relative tres perſonæ dicantur: una tamen ſubſtantia creditur. Hæc ergo ſancta Trinitas, quæ unus, & verus eſt Deus, nec recedit a numero, nec capitur numero. In relatione enim perſonarum numerus cernitur: in divinitatis vero ſubſtantia, quod enumeratum ſit, non comprehenditur. Ergo hoc ſolo numerum inſinuant, quod ad invicem ſunt, & in hoc numero carent, quod in ſe ſunt. Nam ita ſanctæ huic Trinitati unum naturale convenit nomen: ut tribus perſonis non poſſit eſſe plurale.* Hæc ibi. Ex quibus vides, unam ſolam naturam numero tribus perſonis aſſignari, & ideo unam ſolam virtutem numero, & operationem. Hoc ergo idem eſt, ac ſi Concilium hoc Tolet. 11. rationem dicti a ſexto exprimeret dicendo. Ideo inſeparabilia ſunt opera Trinitatis ad extra: quia Trinitatis una ſolum eſt natura numero, una virtus, & operatio: nec numerus ibi, niſi in mutua relatione perſonarum, cernitur. *Secundo* vides: quomodo, &c.

ARTICULUS III. 138.

Utrum adoptari ſit proprium rationalis creaturæ.

3. *d.* 10. *q.* 2. *a.* 2. *q.* 1. *&* 2. *Et* 4. *cont. c.* 17. *ſi. Et* 21. *fin.*

Ad Tertium ſic proceditur. Videtur, quod adoptari non ſit proprium rationalis creaturæ. Non enim dicitur Deus pater creaturæ rationalis, niſi per adoptionem: dicitur autem pater creaturæ etiam irrationalis, ſecundum illud Job 38. *Quis eſt pluviæ pater, & ſtillas roris quis genuit?* Ergo adoptari non eſt proprium rationalis creaturæ.

2. Præterea. Per adoptionem dicuntur aliqui filii Dei: Sed eſſe filios Dei in Scriptura proprie videtur attri-

attribui Angelis, ſecundum illud Job 1. *Quadam autem die cum aſſiſterent filii Dei coram Domino*. Ergo non eſt proprium creaturæ rationalis adoptari.

3. Præterea. Quod eſt proprium alicui naturæ, convenit omnibus habentibus naturam illam; ſicut riſibile convenit omnibus hominibus: Sed adoptari non convenit omni rationali naturæ. Ergo adoptari non eſt proprium rationalis creaturæ.

Sed Contra eſt, quod filii adoptati ſunt hæredes Dei, ut patet Rom. 8. Sed talis hæreditas convenit ſoli rationali creaturæ. Ergo proprium eſt creaturæ rationalis adoptari.

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut dictum eſt, (*ar. præc. ad* 3.) filiatio adoptionis eſt quædam ſimilitudo filiationis naturalis. Filius autem Dei naturaliter procedit a Patre, ut verbum intellectuale, unum cum ipſo Patre exiſtens. Huic ergo verbo *tripliciter* poteſt aliquid aſſimilari. *Uno* quidem *modo* ſecundum rationem formæ, non autem ſecundum intellectualitatem ipſius: ſicut forma domus exterius conſtitutæ aſſimilatur verbo mentali artificis ſecundum ſpeciem formæ, non autem ſecundum intellectualitatem; quia forma domus in materia non eſt intelligibilis, ſicut erat in mente artificis. Et hoc modo Verbo æterno aſſimilatur quælibet creatura, cum ſit facta per Vebum. *Secundo modo* aſſimilatur creatura Verbo, non ſolum quantum ad rationem formæ, ſed etiam quantum ad intellectualitatem ipſius: ſicut ſcientia, quæ fit in mente diſcipuli, aſſimilatur verbo, quod eſt in mente magiſtri. Et hoc modo creatura rationalis, etiam ſecundum ſuam naturam, aſſimilatur Verbo Dei. *Tertio modo* aſſimilatur creatura Verbo Dei æterno ſecundum unitatem, quam habet ad Patrem; quod quidem fit per gratiam, & charitatem. Unde Dominus orat Joan. 17. *Sint unum in nobis, ſicut & nos unum ſumus*: Et talis aſſimilatio perficit rationem adoptionis: quia ſic aſſimilatis debetur hæreditas æterna. Unde manifeſtum eſt, quod *adoptari convenit ſoli creaturæ rationali, non tamen omni, ſed ſolum habenti charitatem, quæ eſt diffuſa in cordibus noſtris per Spiritum ſanctum*, ut dicitur Roman. 5. Et ideo Rom. 8. Spiritus ſanctus dicitur *ſpiritus adoptionis filiorum*.

Ad primum ergo dicendum, quod Deus dicitur pater creaturæ irrationalis, non proprie per adoptionem, ſed per creationem ſecundum primam participationem ſimilitudinis.

Ad ſecundum dicendum, quod Angeli dicuntur filii

lii Dei filiatione adoptionis; non quia ipſis primo conveniat, ſed quia ipſi primo adoptionem filiorum receperunt.

Ad tertium dicendum, quod adoptio non eſt proprium conſequens naturam, ſed conſequens gratiam, cujus natura rationalis eſt capax. & ideo non oportet, quod omni rationali creaturæ conveniat, ſed quod omnis rationalis creatura ſit capax adoptionis.

A P P E N D I X.

EX artic. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe inſinuatum a ſcripturis, & Auguſt. quod adoptari eſt proprium creaturæ rationalis. A ſcripturis quidem, ut per hoc, quod de filiis adoptatis dicitur Rom. 8. *Si filii, & hæredes*, ſcilicet, hæreditatis Dei: ut ibi mox habetur. *Sed talis hæreditas convenit ſoli*, &c. ut *in argu. contr.* Quod vero talis hæreditas, ut quæ conſiſtat in viſione divina, conveniat ſoli rationali creaturæ, ut dicitur ibid. præſupponitur clarum ex dictis, 1. *q.* 12. *ar.* 1. 3. 4. 5. *&* 1. 2. *q.* 3. *ar.* 3. 8. Vide tu ibi. A D. Auguſt. autem idipſum inſinuatur per hoc, quod in lib. de prædeſtinatione ſanct. dicit: *Poſſe habere fidem, ſicut poſſe habere charitatem, naturæ eſt hominum, habere autem, gratiæ eſt fidelium*. Ad differentiam enim aliarum naturarum, Angelica dempta, loquitur ſic, ut patet videnti illum, & adoptari in potentia, ideſt, adoptabilem eſſe, eſt poſſe habere fidem cum charitate, adoptari autem in actu ideſt adoptatum eſſe, eſt habere fidem cum charitate, ut patet in textu cor. & ex hoc, quod charitas viæ non poteſt reperiri ſine fide. 2. 2. *q.* 23. *ar.* 7. Ergo dicere, quod poſſe habere fidem, & charitatem eſt naturæ hominum, habere autem utramque gratiæ eſt fidelium, idem eſt, ac ſi diceretur; poſſe in filium Dei adoptari eſt proprium hominibus, ut homines ſunt, actualiter autem adoptari eſt proprium hominibus per gratiam Dei juſtificatis, ideſt, fidem ſimul cum charitate habentibus. Pone modo, quod D. Auguſtinus ſub ly *hominum* intelligat & Angelorum; quoniam utrique in hoc ſunt ſimiles, utpote ambo naturam intellectualem habentes; tunc illum dixiſſe poſuiſti, quod adoptari poſſe eſt proprium naturæ intellectuali, ut natura talis eſt, actualiter vero adoptari eſt proprium naturæ intellectuali, ut fidelis eſt, ideſt, ut fidem charitate formatam habet. *Secundo* vides: quomodo, &c.

AR-

ARTICULUS IV. 139

Utrum Chriſtus, ſecundum quod homo, ſit Filius Dei adoptivus.

Inf. q. 32. *a.* 3. *Et q.* 43. *a.* 1. *cor. Et* 3. *d.* 10. *q.* 2. *ar.* 2. *q.* 3. *Et* 4. *contra c.* 4. *Et ver. q.* 29. *a.* 1. *ad* 1.

AD Quartum ſic proceditur. Videtur, quod Chriſtus, ſecundum quod homo, ſit filius Dei adoptivus. Dicit enim Hilarius (*l.* 2. *de Trinit. a med.*) de Chriſto loquens: *Poteſtatis dignitas non amittitur, dum carnis humilitas adoptatur*. Ergo Chriſtus, ſecundum quod homo, eſt filius adoptivus.

2. Præterea. Auguſt. dicit in lib. de Prædeſtin. Sanct. (*c.* 15. *ante med. to.* 7.) quod *ea gratia fit ab initio fidei ſuæ homo quicunque Chriſtianus, qua gratia homo ille ab initio ſuo factus eſt Chriſtus*: Sed alii homines ſunt Chriſtiani per gratiam adoptionis. Ergo & ille homo eſt Chriſtus per adoptionem: Et ita videtur eſſe filius adoptivus.

3. Præterea. Chriſtus, ſecundum quod homo, eſt ſervus: Sed dignius eſt eſſe filium adoptivum, quam ſervum. Ergo multo magis Chriſtus, ſecundum quod homo, eſt filius adoptivus.

Sed Contra eſt, quod Ambroſ. dicit in lib. de Incarnat. (*cap.* 8. *in fin.*) *Adoptivum filium non dicimus filium eſſe natura: ſed eum dicimus natura eſſe filium, qui verus eſt filius*: Chriſtus autem eſt verus, & naturalis Dei filius, ſecundum illud 1. Joan. ult. *Ut ſimus in vero Filio ejus Jeſu Chriſto*. Ergo Chriſtus, ſecundum quod homo, non eſt filius adoptivus.

Reſpondeo dicendum, quod filiatio proprie convenit hypoſtaſi, vel perſonæ, non autem naturæ. Unde & in prima parte dictum eſt, (*q.* 33. *a.* 2. & 3.) quod filiatio eſt proprietas perſonalis. In Chriſto autem non eſt alia perſona, vel hypoſtaſis, quam increata, cui convenit eſſe filium per naturam. Dictum eſt autem ſupra, (*a. præc.*) quod filiatio adoptionis eſt participata ſimilitudo filiationis naturalis. Non autem recipitur, aliquid dici participative, quod per ſe dicitur. Et ideo *Chriſtus, qui eſt filius Dei naturalis, nullo modo poteſt dici filius adoptivus*. Secundum autem illos, qui ponunt in Chriſto duas perſonas, vel duas hypoſtaſes, ſeu duo ſuppoſita, nihil rationabiliter prohiberet, Chriſtum hominem dici filium adoptivum.

Ad primum ergo dicendum, quod ſicut filiatio non proprie convenit naturæ, ita nec adoptio. Et ideo cum dicitur, quod carnis humilitas adoptatur, impropria eſt locutio: Et accipitur ibi adoptatio pro unione humanæ naturæ ad perſonam filii.

Ad ſecundum dicendum, quod ſimilitudo illa Auguſtini eſt intelligenda quantum ad principium; quia ſcilicet ſicut ſine meritis quilibet homo habet ut ſit Chriſtianus, ita iſte homo ſine meritis habuit ut eſſet Chriſtus. Eſt tamen differentia quantum ad terminum: quia ſcilicet Chriſtus per gratiam unionis eſt filius naturalis; alius autem per gratiam habitualem eſt filius adoptivus. Gratia autem habitualis in Chriſto non facit de non filio filium adoptivum; ſed eſt quidam effectus filiationis naturalis in anima Chriſti, ſecundum illud Joan. 1. *Vidimus gloriam ejus quaſi unigeniti a Patre, plenum gratiæ, & veritatis.*

Ad tertium dicendum, quod eſſe creaturam, & etiam ſervitus, vel ſubjectio ad Deum, non ſolum reſpicit perſonam, ſed etiam naturam. quod non poteſt dici de filiatione. Et ideo non eſt ſimilis ratio.

A P P E N D I X.

Ex art. habes *primo*: quomodo per rationem interimas hæreſim *Arrianorum*, *Neſtorii*, *Felicis cujuſdam*, *Bonoſiacorum*, ſeu, *Donoſiacorum* dicentium: quod Chriſtus eſt adoptione filius, ſeu quod eſt filius Dei adoptivus. *Secundo* habes: quomodo per rationem oſtendas, illam merito damnari ex dictis ſupra, *articulorum nu.* 107. 108. 42. 113. cum Elucid. Item a i. Joan. ult. *Ut ſimus in vero filio ejus Jeſu Chriſto: hic eſt verus Deus*. Item ex ſupradictis *articulorum nu.* 8. 9. 12. 28. 29. cum Elucid. Item a B. Ambroſio, ſecundum quod eſt *in argum. contr.* Item a Concil. *Lateranenſi* ſub *Martino I.* canon. 6. *Si quis non confitetur, proprie, & vere ex duabus naturis, deitate, & humanitate ſecundum ſubſiſtentiam unitis inconfuſe, & indiviſe, eundem, & unum Chriſtum eſſe, ſit condemnatus*. Et canon. 8. *Si quis non confitetur, proprie, & vere ſecundum compoſitionem, ideſt, ſecundum ſubſiſtentiam naturarum unitarum inconfuſe, & indiviſe, ex quibus unus, & ſolus extitit Chriſtus: ſit condemnatus*. Hæc ibi. Per hoc enim quod iſtud concilium unam tantum perſonam in Chriſto ponit, monſtrat implicite, tanquam in fundamento; quod Chriſtus, etiam

iam ut homo, non poteſt dici filius adoptivus. Vide illa, quæ dicuntur ad *tertium* circa fin. *Tertio* vides: quomodo, &c.

QUÆSTIO XXIV.

De Prædeſtinatione Chriſti, in quatuor articulos diviſa.

DEinde conſiderandum eſt de Prædeſtinatione Chriſti.

Et circa hoc quæruntur quatuor.

Primo. Utrum Chriſtus ſit prædeſtinatus.
Secundo. Utrum ſit prædeſtinatus, ſecundum quod homo.
Tertio. Utrum ejus prædeſtinatio ſit exemplar noſtræ prædeſtinationis.
Quarto. Utrum ſit cauſa prædeſtinationis noſtræ.

ARTICULUS I. 140.

Utrum Chriſto conveniat prædeſtinatum eſſe.

1. d. 40. q. 2. co. fin. & ad 5. Et 3. d. 7. q. 3. a. 2. q. 2. & 3. Et 4. con. c. 9. Et Ro. 1. lect. 3.

AD Primum ſic proceditur. Videtur, quod Chriſto non conveniat prædeſtinatum eſſe. Terminus enim prædeſtinationis videtur eſſe adoptio filiorum, ſecundum illud Epheſ. 1. *Prædeſtinavit nos in adoptionem filiorum*: Sed Chriſto non convenit eſſe filium adoptivum, ut dictum eſt. (*q. præc. a.* 4.) Ergo Chriſto non convenit prædeſtinatum eſſe.

2. Præterea. In Chriſto *duo* eſt conſiderare; ſcil. *naturam humanam*, & *perſonam*: Sed non poteſt dici, quod Chriſtus ſit prædeſtinatus ratione humanæ naturæ: quia hæc eſt falſa: *Humana natura eſt filius Dei*: Similiter etiam neque ratione perſonæ: quia illa perſona non habet ex gratia, quod ſit filius Dei, ſed ex natura: prædeſtinatio autem eſt eorum quæ ſunt ex gratia, ut in 1. parte dictum eſt. (*q.* 23. *a.* 1. & 5.) Ergo Chriſtus non eſt Prædeſtinatus filius Dei.

3. Præterea. Sicut illud quod eſt factum, non ſemper fuit, ita & illud quod eſt prædeſtinatum; eo quod prædeſtinatio anteceſſionem quandam importat.

Sed.

Sed quia Chriſtus ſemper fuit Deus, & filius Dei, non proprie dicitur quod homo ille ſit factus filius Dei. Ergo pari ratione non debet dici, quod Chriſtus ſit prædeſtinatus filius Dei.

Sed Contra eſt, quod Apoſtolus dicit Rom. 1. de Chriſto loquens. *Qui prædeſtinatus eſt filius Dei in virtute.*

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut patet ex his quæ in 1. parte dicta ſunt, (*q.* 23. *a* 1. *&* 5.) prædeſtinatio proprie accepta eſt quædam divina præordinatio ab æterno de his, quæ per gratiam Dei ſunt fienda in tempore. Eſt autem hoc in tempore factum per gratiam unionis a Deo, ut homo eſſet Deus, & Deus eſſet homo. Nec poteſt dici, quod Deus ab æterno non præordinaverit hoc ſe facturum in tempore: quia ſequeretur, quod divinæ menti aliquid de novo accideret. Et ideo oportet dicere, quod ipſa unio naturarum in perſona Chriſti cadat ſub æterna Dei prædeſtinatione: Et *ratione hujus Chriſtus dicitur eſſe prædeſtinatus.*

Ad primum ergo dicendum, quod Apoſtolus ibi loquitur de prædeſtinatione, qua nos prædeſtinamur, ut ſimus filii adoptivi. Sicut autem Chriſtus ſingulari modo præ aliis eſt Dei filius naturalis; ita quodam ſingulari modo eſt prædeſtinatus.

Ad ſecundum dicendum, quod, ſicut dicitur in Gloſſ. (*ord. ſup. illud Qui prædeſtinatus eſt filius, & eſt Aug. de prædeſt. Sanct. c.* 15. *a med. to.* 7.) Rom. 1. quidam dixerunt, prædeſtinationem intelligendam eſſe de natura, non de perſona: quia ſc. humanæ naturæ facta eſt hæc gratia, ut uniretur Filio Dei in unitate perſonæ. Sed ſecundum hoc locutio Apoſtoli eſt impropria, propter duo. *Primo* quidem ratione communi. non enim dicimus, naturam alicujus prædeſtinari, ſed ipſum ſuppoſitum: quia prædeſtinari eſt dirigi in ſalutem; quod quidem eſt ſuppoſiti agentis propter beatitudinis finem. *Secundo* ratione ſpeciali: quia eſſe filium Dei non convenit humanæ naturæ. Eſt enim hæc falſa: *Humana natura eſt filius Dei*: Niſi forte quis velit ſic exponere extorta expoſitione: *Qui prædeſtinatus eſt filius Dei in virtute*, ideſt prædeſtinatum eſt, ut humana natura uniretur Filio Dei in perſona. Relinquitur ergo, quod prædeſtinatio attribuatur perſonæ Chriſti, non quidem ſecundum ſe, vel ſecundum quod ſubſiſtit in divina natura, ſed ſecundum quod ſubſiſtit in humana natura. Unde cum dixiſſet Apoſtol., *Qui factus eſt ei ex ſemine David ſecundum carnem*, ſubjunxit, *Qui prædeſtinatus eſt filius Dei in virtute*; ut daret in-

intelligere, quod ſecundum hoc quod eſt factus ex ſemine David ſecundum carnem, eſt prædeſtinatus filius Dei in virtute. quamvis enim ſit naturale illi perſonæ ſecundum ſe conſideratæ quod ſit filius Dei in virtute; non tamen eſt ei naturale ſecundum humanam naturam, ſecundum quam hoc ſibi convenit per gratiam unionis.

Ad tertium dicendum, quod Origenes ſuper Epiſt. ad Rom. (*in hunc loc. Apoſt.*) dicit hanc eſſe literam Apoſtoli, *Qui deſtinatus eſt filius Dei in virtute*; ita quod non deſignetur aliqua anteceſſio: Et ſic nihil habet difficultatis. Alii vero anteceſſionem, quæ deſignatur in hoc participio, *prædeſtinatus*, referunt non ad id quod eſt eſſe filium Dei, ſed ad ejus manifeſtationem, ſecundum illum conſuetum modum loquendi in Scripturis, quo res dicuntur fieri, quando innoteſcunt: ut ſit ſenſus, quod Chriſtus prædeſtinatus eſt manifeſtari filius Dei. Sed ſic non proprie prædeſtinatio accipitur. nam aliquis dicitur proprie prædeſtinari, ſecundum quod dirigitur in finem beatitudinis: Beatitudo autem Chriſti non dependet ex noſtra cognitione. Et ideo melius dicendum eſt, quod illa anteceſſio, quam importat hoc participium *prædeſtinatus*, non refertur ad perſonam ſecundum ſeipſam, ſed ratione humanæ naturæ: quia ſcil. perſona illa etſi ab æterno fuerit filius Dei; hoc tamen non fuit ſemper, quod ſubſiſtens in natura humana fuerit filius Dei. Unde Auguſt. dicit in lib. de prædeſt. Sanct. (*c. 15. a med. to. 7.*) *Prædeſtinatus eſt Jeſus, ut qui futurus erat ſecundum carnem filius David, eſſet in virtute filius Dei.* Et eſt conſiderandum, quod licet hoc participium, *prædeſtinatus*, importet anteceſſionem, ſicut & hoc participium *factus*: aliter tamen, & aliter. Nam fieri pertinet ad ipſam rem, ſecundum quod in ſe eſt: prædeſtinari autem pertinet ad aliquem, ſecundum quod eſt in apprehenſione alicujus præordinantis. Id autem quod ſubeſt alicui formæ, & naturæ ſecundum rem, poteſt apprehendi, vel prout eſt ſub forma illa, vel etiam abſolute: Et quia abſolute non convenit perſonæ Chriſti, quod inceperit eſſe filius Dei; convenit autem ei, ſecundum quod intelligitur, vel apprehenditur ut in natura humana exiſtens; quia ſcilicet hoc aliquando incepit eſſe, quod in natura humana exiſtens eſſet filius Dei; ideo magis hæc eſt vera, *Chriſtus eſt prædeſtinatus filius Dei*, quam iſta, *Chriſtus eſt factus filius Dei*.

AP-

APPENDIX.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a ſcripturis inſinuatum: quod Chriſtus eſt prædeſtinatus. Ut Rom. 1. *Qui*, &c. ſecundum quod eſt *in arg. contr.* Item per illud, quod dicitur Iſa. 7. *Ecce virgo concipiet*, &c. *vocabitur nomen ejus Emmanuel*. Sed & univerſaliter, ubicunque filius Dei carnem aſſumpturus in teſtamento Veteri prænunciatur, oſtenditur per hoc: quod Chriſtus eſt prædeſtinatus. Nam prædeſtinatio eſt præordinatio eorum, quæ in tempore per gratiam ad beatitudinem dirigenda ſunt. Chriſtus autem ſecundum naturam humanam per gratiam unionis ad beatitudinem maximam præordinatus eſt a Deo. Maxima enim beatitudo eſt uniri Deo ſubſtantialiter (quod hic fuit, quando unita eſt humanitas divinitati in perſona (*qu.* 2. *ar.* 6.) quoniam major eſt, quam beatitudo ſanctorum aliorum, qui uniuntur Deo non ſubſtantialiter, ſed accidentaliter, ideſt, per operationem intellectus, & voluntatis: licet talis operatio ſit æterna, & indeficiens. vide *qu.* 7. *ar.* 1. 10. *&* *q.* 15. *ar.* 10. Item 1. 2. *q.* 3. *ar.* 4. *&* *q.* 4. *ar.* 2. *Secundo* vides: quomodo ex iis, &c.

ARTICULUS II. 141

Utrum hæc ſit falſa: Chriſtus, ſecundum quod homo, eſt prædeſtinatus eſſe filius Dei.

3. *d.* 10. *q.* 1. *a.* 1. *q.* 2. *Et* 4. *cont. c.* 9.

AD Secundum ſic proceditur. Videtur, quod hæc ſit falſa: *Chriſtus, ſecundum quod homo, eſt prædeſtinatus eſſe filius Dei*. Hoc enim eſt unuſquiſque ſecundum aliquod tempus, quod eſt prædeſtinatus eſſe; eo quod prædeſtinatio Dei non fallitur. Si ergo Chriſtus, ſecundum quod homo, eſt prædeſtinatus eſſe filius Dei, videtur ſequi quod ſit filius Dei, ſecundum quod homo: Hoc autem eſt falſum. Ergo & primum.

2. Præterea. Illud quod convenit Chriſto, ſecundum quod eſt homo, convenit cuilibet homini; eo quod ipſe eſt unius ſpeciei cum aliis hominibus. Si ergo Chriſtus, ſecundum quod homo, eſſet prædeſtinatus eſſe filius Dei, ſequeretur quod cuilibet homini hoc conveniret. Hoc autem eſt falſum. Ergo & primum.

3. Præ-

3. Præterea. Hoc ab æterno prædeſtinatur, quod eſt aliquando fiendum in tempore. Sed magis hæc eſt vera, *Filius Dei factus eſt homo*, quam iſta, *Homo factus eſt filius Dei*, ut ſupra habitum eſt. (*qu. 16. a. 6. & 7.*) Ergo magis hæc eſt vera, *Chriſtus, ſecundum quod eſt filius Dei, prædeſtinatus eſt eſſe homo*, quam e converſo, *Chriſtus, ſecundum quod eſt homo, eſt prædeſtinatus eſſe filius Dei*.

Sed Contra eſt, quod Auguſt. dicit in lib. de prædeſt. Sanct. (*c. 15. cir. med. to. 7.*) *Ipſum Dominum gloriæ, inquantum homo factus eſt Dei filius, prædeſtinatum eſſe dicimus*.

Reſpondeo dicendum, quod in prædeſtinatione *duo* poſſunt conſiderari. *Unum* quidem ex parte ipſius prædeſtinationis æternæ: Et ſecundum hoc importat anteceſſionem quandam reſpectu ejus, quod ſub prædeſtinatione cadit. *Alio modo* poteſt conſiderari ſecundum effectum temporalem, qui quidem eſt aliquod gratuitum Dei donum. Dicendum eſt ergo, quod ſecundum utrumque iſtorum attribuitur prædeſtinatio Chriſto ratione ſolius humanæ naturæ. Nam humana natura non ſemper fuit Verbo unita; & ei etiam hoc per gratiam eſt collatum, ut Filio Dei in perſona uniretur. Et ideo ſolum ratione humanæ naturæ prædeſtinatio competit Chriſto. Unde Auguſt. dicit in libro de prædeſt. Sanct. (*loc. cit.*) *Prædeſtinata eſt iſta humanæ naturæ tanta, & tam excelſa ſubvectio, ut quo attolleretur altius non haberet*. Hoc autem dicimus convenire alicui, ſecundum quod homo, quod ei convenit ratione humanæ naturæ. Et ideo dicendum eſt, quod *Chriſtus, ſecundum quod homo, eſt prædeſtinatus eſſe filius Dei*.

Ad primum ergo dicendum, quod cum dicitur, *Chriſtus, ſecundum quod homo, eſt prædeſtinatus eſſe filius Dei*, hæc determinatio, *ſecundum quod homo*, poteſt referri ad actum ſignificatum per participium *dupliciter*. *Uno modo* ex parte ejus quod materialiter cadit ſub prædeſtinatione. Et hoc modo eſt falſa. eſt enim ſenſus, quod prædeſtinatum ſit, ut Chriſtus, ſecundum quod homo, ſit filius Dei. Et in hoc ſenſu procedit objectio. *Alio modo* poteſt referri ad ipſam propriam rationem actus; prout ſcilicet prædeſtinatio importat in ſui ratione anteceſſionem, & effectum gratuitum. Et hoc modo convenit Chriſto ratione humanæ naturæ, ut dictum eſt: (*in corp.*) Et ſecundum hoc dicitur prædeſtinatus, ſecundum quod homo.

Ad ſecundum dicendum, quod aliquid poteſt convenire alicui homini ratione humanæ naturæ dupli-

citer. Uno modo ſic, quod humana natura ſit cauſa illius; ſicut eſſe riſibile convenit Socrati ratione humanæ naturæ, ex cujus principiis cauſatur. Et hoc modo prædeſtinari non convenit nec Chriſto, nec alteri homini ratione humanæ naturæ. Et in hoc ſenſu procedit objectio. *Alio modo* dicitur convenire aliquid alicui ratione humanæ naturæ, cujus humana natura eſt ſuſceptiva. Et ſic dicimus, Chriſtum eſſe prædeſtinatum ratione humanæ naturæ: quia prædeſtinatio refertur ad exaltationem humanæ naturæ in ipſo, ut dictum eſt. (*in corp. a.*)

Ad tertium dicendum, quod, ſicut Auguſt. dicit in lib. de Prædeſt. Sanct. (*loc. ſup. cit.*) „ Ipſa eſt illa „ ineffabiliter facta hominis a Deo Verbo ſuſceptio „ ſingularis, ut filius Dei, & filius hominis ſimul, „ & filius hominis propter ſuſceptum hominem, & „ filius Dei propter ſuſcipientem unigenitum Deum „ veraciter, & proprie diceretur. „ Et ideo quia illa ſuſceptio ſub prædeſtinatione cadit, tanquam gratuita, utrumque poteſt dici; ſcilicet quod & Filius Dei prædeſtinatus ſit eſſe homo; & filius hominis prædeſtinatus ſit eſſe filius Dei. Quia tamen gratia non eſt facta Filio Dei, ut eſſet homo, ſed potius humanæ naturæ, ut Filio Dei uniretur, magis proprie poteſt dici, quod Chriſtus, ſecundum quod homo, eſt prædeſtinatus eſſe filius Dei, quam quod Chriſtus, ſecundum quod filius Dei, ſit prædeſtinatus eſſe homo.

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a Scripturis, Auguſt., & Athanaſio inſinuatum, quod Chriſtus, ſecundum quod homo, prædeſtinatus eſt. A B. Auguſt. quidem ut eſt *in arg. contr.* A D. Athanaſio autem per hoc, quod in ſuo ſymbolo, quod ſecundum Concil. *Floren.* eſt compendioſa regula fidei, dicit: *Æternus Pater, æternus Filius, æternus Spiritus Sanctus.* Ex eo enim quod filius, ſecundum quod Deus, eſt æternus, relinquitur manifeſtum, quod ipſe, ſecundum quod Deus prædeſtinari non potuit: quoniam ly *præ* dicit anteceſſionem, quam de æterno, ut æternum eſt, prædicari implicat contradictionem. Cum ergo Chriſtus ſit prædeſtinatus, *ar.* 1. patet: quod, qui dicit, eum, ſecundum quod eſt Deus, non eſſe prædeſtinatum, denotat implicite ſecundum catholicam fidem, quod ipſe, ſecundum quod homo, prædeſtinatus eſt. A ſcriptur. vero idem inſinuatur Rom. 1. *De filio ſuo, qui factus eſt ei ex ſemine David ſecundum carnem*;

qui prædeſtinatus eſt filius Dei. Ecce ex contextu Apoſtoli, quod Chriſtus ſecundum carnem, ideſt, ſecundum humanitatem, & factus eſt, & prædeſtinatus eſt. Nam ly *ſecundum carnem* cadit ſuper Chriſtum, ut refertur ad utrumque, ſcilicet, ad fieri, & ad prædeſtinari: prout patet ex aperta ſerie literæ. *Secundo* vides: quomodo ex iis bene penſatis, & applicatis, doctrina præſens Angelica viciſſim declaretur, atque confirmetur.

ARTICULUS III. 142

Utrum prædeſtinatio Chriſti ſit noſtræ prædeſtinationis exemplar.

3. *d.* 10. *q.* 3. & *Rom.* 1. *lect.* 3.

AD Tertium ſic proceditur. Videtur, quod prædeſtinatio Chriſti non ſit exemplar noſtræ prædeſtinationis. Exemplar enim præexiſtit exemplato: Nihil autem præexiſtit æterno. Cum igitur prædeſtinatio noſtra ſit æterna, videtur quod prædeſtinatio Chriſti non ſit exemplar noſtræ prædeſtinationis.

2. Præterea. Exemplar ducit in cognitionem exemplati: Sed non oportuit, quod Deus duceretur in cognitionem noſtræ prædeſtinationis ex aliquo alio, cum dicatur Rom. 8. *Quos præſcivit, hos prædeſtinavit*. Ergo prædeſtinatio Chriſti non eſt exemplar noſtræ prædeſtinationis.

3. Præterea. Exemplar eſt conforme exemplato: Sed alterius rationis videtur eſſe prædeſtinatio Chriſti, quam prædeſtinatio noſtra, quia nos prædeſtinamur in filios adoptionis; Chriſtus autem *eſt prædeſtinatus filius Dei in virtute*, ut dicitur Rom. 1. Ergo ejus prædeſtinatio non eſt exemplar noſtræ prædeſtinationis.

Sed Contra eſt. quod Auguſt. dicit in libro de Prædeſt. Sanct. (*c.* 15. *to.* 7.) *Eſt præclariſſimum lumen Prædeſtinationis, & gratiæ ipſe Salvator, ipſe mediator Dei, & hominum, homo Chriſtus Jeſus:* Dicitur autem lumen prædeſtinationis, & gratiæ, inquantum per ejus prædeſtinationem, & gratiam manifeſtatur noſtra prædeſtinatio; quod videtur ad rationem exemplaris pertinere. Ergo prædeſtinatio Chriſti eſt exemplar noſtræ prædeſtinationis.

Reſpondeo dicendum, quod prædeſtinatio dupliciter poteſt conſiderari: *Uno modo* ſecundum ipſum actum prædeſtinantis: Et *ſic prædeſtinatio Chriſti non poteſt dici exemplar noſtræ prædeſtinationis*. uno enim

nim modo, & eodem actu æterno prædeſtinavit Deus nos, & Chriſtum. *Alio modo* poteſt prædeſtinatio conſiderari ſecundum illud, ad quod aliquis prædeſtinatur; quod eſt prædeſtinationis terminus, & effectus: *Et ſecundum hoc prædeſtinatio Chriſti eſt exemplar noſtræ prædeſtinationis*. Et hoc *dupliciter*. *Primo* quidem quantum ad bonum, ad quod prædeſtinamur. ipſe enim eſt prædeſtinatus ad hoc, quod eſſet Dei filius naturalis: nos autem prædeſtinamur ad filiationem adoptionis, quæ eſt quædam participata ſimilitudo filiationis naturalis. Unde dicitur Rom. 8. *Quos præſcivit, hos prædeſtinavit conformes fieri imaginis filii ſui*. *Alio modo* quantum ad modum conſequendi iſtum bonum, quod eſt per gratiam: Quod quidem in Chriſto eſt manifeſtiſſimum; quia natura humana in Chriſto nullis ſuis præcedentibus meritis eſt unita filio Dei: Et de plenitudine gratiæ ejus nos omnes accepimus, ut dicitur Joan. 1.

Ad primum ergo dicendum, quod illa ratio procedit ex parte illius actus prædeſtinantis.

Et ſimiliter dicendum ad Secundum.

Ad tertium dicendum, quod non eſt neceſſarium quod exemplatum exemplari quantum ad omnia conformetur: ſed ſufficit, quod exemplatum aliqualiter imitetur ſuum exemplar.

A P P E N D I X.

EX artic. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe inſinuatum a ſcripturis, & Auguſt. quod prædeſtinatio Chriſti eſt exemplar prædeſtinationis noſtræ. A D. Auguſt. quidem: ut cum applicatione ponitur *in arg. cont.* A ſcripturis vero Rom. 8. *Quos præſcivit, hos & prædeſtinavit, conformes fieri imaginis filii ſui, ut ſit ipſe primogenitus in multis fratribus*. Nota ſignanter ly *conformes*, ly *primogenitus*, ly *in multis*, ſcilicet, in prædeſt.natis. Nam ideo Chriſtus vocatur primogenitus in numero prædeſtinatorum: quia prædeſtinatio ejus eſt exemplar, cui conformari debent omnes præ aliis prædeſtinati. Unde patenter per hoc oſtenditur intentum; quoniam præſcitos, ſc. approbationis ſcientia, prædeſtinari, ut fiant conformes, &c. eſt in ſenſu, licet non in verbis, prædeſtinationem Chriſti eſſe exemplar prædeſtinationis noſtræ. Nam, ſicut ex eo, quod dicitur Philipp. 3. *Salvatorem expectamus, qui reformabit corpus humilitatis noſtræ configuratum corpori claritatis ſuæ*, datur intelligi: quod reſurrectio Chriſti eſt exemplar reſurrectionis noſtræ,

Ad-

Addit. 76. *ar.* 1. *cum Elucid.* ita ex eo, quod dicitur Rom. 8. *quos*, &c. datur intelligi: quod prædeſtinatio Chriſti eſt noſtræ prædeſtinationis exemplar. Item inſinuatur per dictum illud Eph. 1. *Qui prædeſtinavit nos in adoptionem filiorum per Jeſum Chriſtum in ipſum*. Non enim abſque cauſa dicit ly *in ipſum*, ideſt, inquantum ei conformamur, ut ibi exponit D. Thom. Ergo per ly *in ipſum* deſignat intentum præſentis art. *Secundo* vides: quomodo ex iis bene penſatis, & applicatis doctrina præſens Angelica viciſſim, &c.

ARTICULUS IV. 143

Utrum prædeſtinatio Chriſti ſit cauſa noſtræ prædeſtinationis.

3. *d.* 10. *q.* 3. *a.* 3.

AD Quartum ſic proceditur. Videtur, quod prædeſtinatio Chriſti non ſit cauſa noſtræ prædeſtinationis. Æternum enim non habet cauſam: Sed prædeſtinatio noſtra eſt æterna. Ergo prædeſtinatio Chriſti non eſt cauſa noſtræ prædeſtinationis.

2. Præterea. Illud quod dependet ex ſimplici Dei voluntate, non habet aliam cauſam, niſi Dei voluntatem: Sed prædeſtinatio noſtra ex ſimplici voluntate Dei dependet. dicitur enim Epheſ. 1. *Prædeſtinati ſecundum propoſitum ejus, qui omnia operatur ſecundum conſilium voluntatis ſuæ*. Ergo prædeſtinatio Chriſti non eſt cauſa noſtræ prædeſtinationis.

3. Præterea. Remota cauſa, removetur effectus: Sed remota prædeſtinatione Chriſti, non removetur noſtra prædeſtinatio: quia etiamſi Filius Dei non incarnaretur, erat alius modus poſſibilis noſtræ ſalutis, ut Auguſt. dicit in lib. 13. de Trinit. (*c.* 10. *a princ. tom.* 3.) Prædeſtinatio ergo Chriſti non eſt cauſa noſtræ prædeſtinationis.

Sed Contra eſt, quod dicitur Epheſ. 1. *Prædeſtinavit nos in adoptionem filiorum per Jeſum Chriſtum*.

Reſpondeo dicendum, quod *ſi conſideretur prædeſtinatio ſecundum ipſum prædeſtinationis actum, prædeſtinatio Chriſti non eſt cauſa noſtræ prædeſtinationis*; cum uno & eodem actu Deus prædeſtinaverit ipſum, & nos: *Si autem conſideretur prædeſtinatio ſecundum terminum prædeſtinationis, ſic prædeſtinatio Chriſti eſt cauſa noſtræ prædeſtinationis*. Sic enim Deus præordinavit noſtram ſalutem, ab æterno

no prædeſtinando, ut per Jeſum Chriſtum compleretur. Sub prædeſtinatione enim æterna non ſolum cadit id, quod eſt fiendum in tempore, ſed etiam modus, & ordo, ſecundum quem eſt complendum in tempore.

Ad primum ergo, & Secundum dicendum, quod rationes illæ procedunt de prædeſtinatione ſecundum prædeſtinantis actum.

Ad tertium dicendum, quod ſi Chriſtus non fuiſſet incarnandus, Deus præordinaſſet homines ſalvari per aliam cauſam. Sed quia præordinavit incarnationem Chriſti, ſimul cum hoc præordinavit, ut eſſet noſtræ ſalutis cauſa.

APPENDIX.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem & oſtendas, & bene intelligas, merito eſſe a ſcriptur., eccleſia, & concil. inſinuatum: quod prædeſtinatio Chriſti eſt cauſa prædeſtinationis noſtræ. A ſcripturis quidem, *ut Eph.* 1. ſecundum quod eſt *in argum. contr.* Item Heb. 2. *Qui multos filios in gloriam adduxerat*. Item Rom. 5. *Per quem habemus acceſſum per fidem in gratiam iſtam: in qua ſtamus, & gloriamur in ſpe gloriæ filiorum Dei*. Item Eph. 2. *Per quem habemus acceſſum ambo ad patrem in uno ſpiritu*. Nam Chriſtum adducere multos adoptivos filios, ideſt, prædeſtinatos in gloriam, eſt ipſum eſſe cauſam prædeſtinationis omnium aliorum hominum prædeſtinatorum: quoniam hoc eſt, ſalutem noſtram glorioſam compleri per Chriſtum ipſum. Similiter nos per Chriſtum habere acceſſum per fidem in gratiam, & ſpem filiorum Dei, ideſt prædeſtinatorum: in unoque ſpiritu, ideſt, in charitate concordi acceſſum habere ad patrem per Chriſtum, eſt prædeſtinationem ejus eſſe cauſam prædeſtinationis noſtræ: quoniam hoc eſt, ſalutem noſtram fidelem, gratioſam, & charitatem viæ in unum connexam compleri per ipſum Chriſtum. Ac ſi ex omnibus locis citatis apertius dixiſſet Apoſtolus. Chriſtus eſt ille, per quem prædeſtinatorum ſalus, ſive quoad fidem, ſive quoad ſpem, ſive quoad ſtare, ideſt, quoad perſeverantiam bonam, ſive quoad gratiam, ſive quoad charitatem, ſive quoad unitatem ſpiritus, ſive quoad quoſcunque alios modos accedendi ad Patrem, conſiderata completur. Quod utique eſt Chriſti prædeſtinationem noſtræ prædeſtinationis cauſam exiſtere. A Concil. autem *Trident.* idipſum inſinuatur ſeſſ. 6. c. 2. „ Cœleſtis pater Chriſtum Jeſum ad ho-

„ mi-

„ mines miſit, ut & Judæos redimeret, & gentes juſtitiam apprehenderent: atque omnes adoptionem filiorum reciperent. Hunc propoſuit Deus propitiatorem per fidem in ſanguine ipſius. *Hæc ibi. & c.* 5. Declarat, juſtificationis exordium in adultis a Dei per Chriſtum præveniente gratia ſumendum eſſe, hoc eſt, ab ejus vocatione: qua nullis eorum exiſtentibus meritis vocantur. *Hæc ibi. Et c.* 6. Credentes illud in primis a Deo juſtificari impium per gratiam ejus per redemptionem, quæ eſt in Chriſto. *Hæc ibi & c.* 7. nemo poteſt eſſe juſtus: niſi, cui merita paſſionis Chriſti communicantur: *& infra.* In juſtificatione cum remiſſione peccatorum hæc omnia ſimul infuſa, fidem, ſpem, charitatem accipit homo per Chriſtum. *Hæc ibi & c.* 11. Sobrie, juſte, & pie viventes proficere poſſunt per Chriſtum: per quem acceſſum habuerunt in gratiam iſtam. *Hæc ibi. & c.* 14. Qui ab accepta juſtificationis gratia per peccatum exciderunt, rurſus juſtificari poterunt: dum excitante Deo per pœnitentiæ ſacramentum merito Chriſti amiſſam gratiam recuperare procuraverint. *Hæc ibi & c.* 16. Bene operantibus uſque in finem, & in Deo ſperantibus proponenda eſt vita æterna: & tanquam gratia filiis Dei per Chriſtum miſericorditer promiſſa, & tanquam merces ex ipſius Dei promiſſione bonis ipſorum operibus, & meritis fideliter reddenda. „ Hæc ibi. Ubi paſſim, & in ſequentibus canonibus definiendo aperit hoc ipſum, quod in capitulis adductis prædeclaraverat, ſcilicet, quod totus noſtræ prædeſtinationis effectus tum quoad fidem, tum quoad ſpem, tum quoad charitatem, tum quoad bona opera, tum quoad profectum, & finalem perſeverantiam in omnibus prædictis, tum quoad vitæ æternæ conſecutionem actualem in nobis a Deo per Jeſum Chriſtum completur, ut patet ibid. conſiderantibus. Hoc vero totum eſt illud, ſcil. quod prædeſtinatio Chriſti eſt cauſa noſtræ prædeſtinationis: ut patet legentibus textum corp. & de particularibus effectibus prædeſtinationis, 1. *q.* 23. *a.* 5. 8. Ab eccleſia vero idipſum inſinuatur per hoc: quod in ſuis orationibus, collectis, Miſſis, hymnis, &c. inceſſanter terminando dicit ly *per Chriſtum Dominum noſtrum*: vel aliquid æquivalens. Ex eo enim, quod ad precum ſuarum complementum, ſive pro fide, ſive pro ſpe, ſive pro gratia Dei, ſive pro charitate, ſive pro bonis operibus, ſive pro in his augmento, ſive pro virtutibus aliis, ſive pro vita æterna aſſequenda fiant, apponit

ly *per Chriſtum*, &c. relinquit manifeſtum perſpicacibus ſcholaſticis: quod ipſe firmiſſime ſentit, prædeſtinationem Chriſti eſſe cauſam prædeſtinationis noſtræ. Ex ſuperioribus intellige, quæ nunc dico. *Secundo* vides: quomodo, &c.

QUÆSTIO XXV.

De Adoratione Chriſti, in ſex articulos diviſa.

DEinde conſiderandum eſt de his quæ pertinent ad Chriſtum in comparatione ad nos. Et *Primo* de adoratione Chriſti, qua ſcilicet nos eum adoramus. *Secundo* de hoc quod eſt Mediator noſter ad Deum.

Circa primum quæruntur ſex.

Primo. Utrum una & eadem adoratione ſit adoranda divinitas Chriſti, & ejus humanitas.

Secundo. Utrum caro Chriſti ſit adoranda adoratione latriæ.

Tertio. Utrum adoratio latriæ ſit exhibenda imagini Chriſti.

Quarto. Utrum ſit exhibenda cruci Chriſti.

Quinto. Utrum ſit exhibenda matri ejus.

Sexto. De adoratione Reliquiarum Sanctorum.

ARTICULUS I. 141

Utrum una & eadem adoratione ſit adoranda divinitas Chriſti, & ejus humanitas.

Inf. q. 56. a. 3. c. fi. & ad primum. Et 3. d. 9. q. 1. a. 2. q. 1. & d. 39. a. 1. ad 4. & ver. q. 29. ar. 4. ad 4.

AD Primum ſic proceditur. Videtur, quod non eadem adoratione adoranda ſit humanitas Chriſti, & ejus divinitas. Divinitas enim Chriſti eſt adoranda adoratione, quæ eſt communis Patri, & Filio. unde dicitur Joan. 5. *Omnes honorificent Filium, ſicut honorificant Patrem:* Sed humanitas Chriſti non eſt communis ei, & Patri. Ergo non eadem adoratione adoranda eſt humanitas Chriſti, & ejus divinitas.

2. Præterea. Honor eſt proprie præmium virtutis, ut Philoſ. dicit in 4. Ethic. (*c. 3. cir. med. to. 5.*) Meretur autem virtus ſuum præmium per actum; Cum igitur in Chriſto ſit alia operatio divinæ, & humanæ

næ naturæ, ut ſupra habitum eſt, (*q.* 19. *a.* 1.) videtur, quod alio honore ſit veneranda humanitas Chriſti, & alio ejus divinitas.

3. Præterea. Anima Chriſti, ſi non eſſet Verbo unita, eſſet veneranda propter excellentiam ſapientiæ, & gratiæ, quam habet: Sed nihil dignitatis eſt ei ſubtractum per hoc quod eſt unita Verbo. Ergo natura humana in Chriſto eſt quadam propria adoratione veneranda, præter venerationem quæ exhibetur divinitatis ipſius.

Sed Contra eſt, quod in capitulis quintæ Synodi (*ſc. Conſtan.* 2. *gener.* 5. *collat.* 8. *can.* 9. *to.* 5.) ſic legitur: „ Si quis in duabus naturis adorari dicit „ Chriſtum, ex quo duæ adorationes introducuntur, „ ſed non una adoratione Deum Verbum incarnatum „ cum propria ipſius carne adorat, ſicut ab initio „ Dei Eccleſiæ traditum eſt, talis anathema ſit.

Reſpondeo dicendum, quod in eo qui honoratur, duo poſſumus conſiderare, ſcilicet eum cui honor exhibetur, & cauſam honoris. Proprie autem honor exhibetur toti rei ſubſiſtenti. Non enim dicimus, quod manus hominis honoretur, ſed quod homo honoretur: Et ſi quandoque contingat, quod dicatur honorari manus, vel pes alicujus, hoc non dicitur ea ratione, quod hujuſmodi partes ſecundum ſe honorentur, ſed quia in iſtis partibus honoratur totum: Per quem etiam modum aliquis homo poteſt honorari in aliquo exteriori; puta in veſte, aut in imagine, aut in nuntio. Cauſa autem honoris eſt id, ex quo ille qui honoratur, habet aliquam excellentiam. Nam honor eſt reverentia alicui exhibita propter ſui excellentiam, in 2. parte dictum eſt. (2. 2. *q.* 103. *a.* 1.) Et ideo ſi in uno homine ſunt plures cauſæ honoris, puta prælatio, ſcientia, & virtus, erit quidem illius hominis unus honor ex parte ejus qui honoratur, plures tamen ſecundum cauſas honoris. homo enim eſt, qui honoratur & propter ſcientiam, & propter virtutem.

Sic ergo cum in Chriſto ſit tantum una perſona divinæ, & humanæ naturæ, & etiam una hypoſtaſis, & unum ſuppoſitum, *eſt quidem ejus una adoratio, & unus honor ex parte ejus qui adoratur: ſed ex parte cauſæ qua honoratur, poſſunt dici eſſe plures adorationes*; ut ſcilicet alio honore honoretur propter ſapientiam increatam, & alio propter ſapientiam creatam. Si autem ponerentur in Chriſto plures perſonæ, ſeu hypoſtaſes, ſequeretur quod ſimpliciter eſſent plures adorationes. Et hoc eſt quod in Synodis reprobatur. Dicitur enim in capitulis Cyrilli:

li: (*hab. in ejus epiſt. ad Neſtor. in Concil. Epheſ. gen. 3. ar. 1. c. 26. tom. 3.*) „ Si quis audet dicere, aſſum-
„ ptum hominem coadorari oportere Deo Verbo,
„ quaſi alterum alteri, & non potius una adoratione
„ honorificat Emmanuelem, ſecundum quod Ver-
„ bum caro factum eſt, Anathema ſit.

Ad primum ergo dicendum, quod in Trinitate ſunt tres qui honorantur, ſed eſt una cauſa honoris. In myſterio autem Incarnationis eſt e converſo. Et ideo alio modo eſt unus honor Trinitatis, & alio modo eſt unus honor Chriſti.

Ad ſecundum dicendum, quod operatio non eſt quæ honoratur, ſed eſt ratio honoris. Et ideo per hoc quod in Chriſto ſunt duæ operationes, non oſtenditur quod ſint duæ adorationes, ſed quod ſint duæ adorationis cauſæ.

Ad tertium dicendum, quod anima Chriſti, ſi non eſſet unita Dei Verbo, eſſet id quod eſt principaliſſimum in homine illo: & ideo ſibi præcipue deberetur honor; quia homo eſt id quod eſt potiſſimum in eo: Sed quia anima Chriſti eſt unita perſonæ digniori, illi perſonæ præcipue debetur honor, cui anima Chriſti unitur. Nec per hoc tamen diminuitur dignitas animæ Chriſti, ſed augetur ut etiam ſupra dictum eſt. (*qu. 2. ar. 2. ad 2.*)

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo:* quomodo per rationem intimas hæreſim *& Neſtorii*, *& Felicis*, *& Chanzinzariorum* convenientium radicitus in hoc unum, ſcil., quod non eadem adoratione eſt adorandus Chriſtus Deus, & Chriſtus homo, ſed diverſa. Radicem namque hujus hæreſis ponebat *Neſtorius* dicens: quod Chriſtus habet duas perſonas, alteram divinitatis, & alteram humanitatis: vel, quod in idem redit, quod Chriſtus non eſt unus in deitate, & humanitate, ſed ſeparatim alter filius Dei, alter filius hominis. Similiter *Felix* ille infelix dicebat: In Chriſto ineſſe duas hypoſtaſes. Item *Chanzinzarii* aſſerebant: in Chriſto fuiſſe duas perſonas, unam paſſam, alteram ſeorſum ſtetiſſe, & paſſionis ſpectatricem fuiſſe. Ex hac enim radice neceſſario ſequebatur, & ipſi intelligebant: quod Chriſtus Deus, & Chriſtus homo duplici adoratione, non autem ſimplici, adorandus erat. Contra quam hæreſim directe pugnat præſens art.. Deſtructæ quidem fuerunt prædictæ infectæ radices ſupra, *art. num.* 8. 9. 28. 111. 113. *cum Elucidat.* & valent illis in locis di-

dicta tum ad corroborandum præſentem art. , tum ad tanquam confutandum hæreſim ex radice illa neceſſario deductam ; ſed nondum fuit directe pugnatum contra eandem quatenus de adoratione humanitatis, & divinitatis in Chriſto male ſentit , ut dictum eſt. Nunc ergo directe impugnanda, ſimulque expugnanda eſt tum per art. hunc, tum per concil. ſacras definitiones: quandoquidem & pro tanto ſolum illæ hæreſes huc adductæ ſunt, inquantum ſcilicet de adoratione loquuntur implicite modo prædeclarato. *Secundo* igitur habes: quomodo per rationem oſtendas , hæreſim antedictam merito damnari a ſynodo *Conſtantinopolitana ſecunda*, quæ eſt quinta in ordine ſynodorum generalium , actione, ſeu confeſſ. 8. cap. 9. „ Si quis in duabus naturis adorari dicit „ Chriſtum , ex quo duæ adorationes introducun„ tur, ſemotim Dei Verbo, & ſemotim homini, ſed „ non una adoratione Deum verbum incarnatum , „ &c. ut *in argum. cont.* Item ab eadem ſynodo per hoc , quod *ibid. c.* 13. approbat duodecim cap. S. Cyrilli: & anathematizat ipſis capitul. contraria ſapientes. Quid vero dicat B. Cyrillus in uno illorum capitulorum , audivimus *in text. corp.* Item a Concil. *Epheſ.* 1. can. 8. iiſdem ferme verbis Cyrilli dicente. „ Si quis audet dicere: hominem aſſumptum coado„ randum Deo verbo, & conglorificandum, & con„ nuncupandum Deum tanquam alterum cum altero „ (nam *con* ſyllaba ſuperadjecta hæc cogit intelli„ gi) & non potius una adoratione veneratur Em„ manuel, unamque ei glorificationem rependit: jux„ ta quod Verbum caro factum eſt : anathema „ ſit. „ Hæc ibi. Item a Concil. *Conſtantinopolitano quarto*, quod ad ſupplementum 6. Concil. congregatum eſt ſub Imperatore *Juſtiniano*, damnatur per hoc, quod *canon.* 2. approbat, ſtabileſque, ac firmos manere ſtatuit Canones prædicti Cyrilli, canones hi ſunt illa duodecim ejus capitula . Ubi in fine idem Concilium, poſt nonnullorum etiam canones admiſſos, inquit. „ Si quis autem, quod prædictorum ca„ nonum aliquem innovare , vel ſubvertere cone„ tur, convictus fuerit, reus erit ſecundum eum ca„ nonem: ut ipſe pronuntiat Canon, pœnam luens , „ & per ipſum in eo, in quo offendit, medelam ſu„ ſcipiens. „ Hæc ibi. Ex quibus ſequitur, quod ille anathema judicandus , & tanquam anathema puniendus eſt, qui B. Cyrilli canonem prædictum ſubvertere conatur , quales ſunt ſupradicti hæretici , quoniam in canone, ſeu capitulo ipſo anathematizatur ab eodem Cyrillo quicumque tenuerit contrarium:

rium : ut patet in ipſo recitato a textu *corpor. ſin.*
Tertio vides: quomodo ex his, &c.

ARTICULUS II. 143

Utrum humanitas Chriſti adoranda ſit adoratione latriæ.

3. d. 9. q. 1. a. 2. q. 1. & q. 4. ad 1.

AD Secundum ſic proceditur. Videtur, quod humanitas Chriſti non ſit adoranda adoratione latriæ. Quia ſuper Pſal. 98. *Adorate ſcabellum pedum ejus, quoniam ſanctum eſt*, dicit Gloſ. (*ord. Aug. to.* 8.) *Caro a Verbo Dei aſſumpta ſine impietate adoratur a nobis; quia nemo carnem ejus ſpiritualiter manducat, niſi prius adoret; non illa dico adoratione, quæ latria eſt, quæ ſoli Creatori debetur:* Caro autem Chriſti eſt pars humanitatis. Ergo humanitas Chriſti non eſt adoranda adoratione latriæ.

2. Præterea. Cultus latriæ nulli creaturæ debetur. ex hoc enim reprobantur Gentiles, quod *coluerunt, & ſervierunt creaturæ*, ut dicitur Rom. 1. Sed humanitas Chriſti eſt creatura. Ergo non eſt adoranda adoratione latriæ.

3. Præterea. Adoratio latriæ debetur Deo in recognitionem maximi dominii, ſecundum illud Deuteron. 6. *Dominum Deum tuum adorabis, & illi ſoli ſervies:* Sed Chriſtus, ſecundum quod eſt homo, eſt minor Patre. Ergo humanitas ejus non eſt adoratione latriæ adoranda.

Sed Contra eſt, quod Damaſc. dicit in 4. lib. (*orth. fid. c.* 3.) *Adoratur autem caro Chriſti incarnato Verbo Deo, non propter ſeipſam, ſed propter unitum ei ſecundum hypoſtaſim Verbum Dei.* Et ſuper illud Pſ. 98. *Adorate ſcabellum pedum ejus*, dicit gloſſ. (*ord. Auguſt. to.* 8.) *Qui adorat corpus Chriſti, non terram intuetur, ſed illum potius, cujus ſcabellum eſt, in cujus honore ſcabellum adorat:* Sed Verbum incarnatum adoratur adoratione latriæ. Ergo & corpus ejus, ſive ejus humanitas.

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut ſupra dictum eſt, (*a. præc.*) honor adorationis proprie debetur hypoſtaſi ſubſiſtenti: Tamen ratio honoris poteſt eſſe aliquid non ſubſiſtens, propter quod honoratur perſona, cui illud ineſt. Adoratio igitur humanitatis Chriſti *dupliciter* poteſt intelligi. *Uno modo*, ut ſit ejus ſicut rei adoratæ: Et ſic adorare carnem Chriſti nihil eſt aliud, quam adorare Verbum Dei incarna-

na-

natum: ſicut adorare veſtem regis nihil eſt aliud, quam adorare regem veſtitum. *Et ſecundum hoc adoratio humanitatis Chriſti eſt adoratio latriæ. Alio modo* poteſt intelligi adoratio humanitatis Chriſti, quæ ſit ratione humanitatis Chriſti perfectæ omni munere gratiarum: *Et ſic adoratio humanitatis Chriſti non eſt adoratio latriæ, ſed adoratio duliæ*, ita ſcil. *quod una & eadem perſona Chriſti adoretur adoratione latriæ propter ſuam divinitatem, & adoratione duliæ propter perfectionem humanitatis*. Nec hoc eſt inconveniens: quia ipſi Deo Patri debetur honor latriæ propter deitatem, & honor duliæ propter dominium, quo gubernat creaturam. Unde ſuper illud Pſal. 7. *Domine Deus meus, in te ſperavi*, dicit gloſ. (*interl.*) *Dominus omnium per potentiam, cui debetur dulia: Deus omnium per creationem, cui debetur latria*.

Ad primum ergo dicendum, quod gloſſa illa non eſt ſic intelligenda, quaſi ſcorſum adoretur caro Chriſti ab ejus divinitate: hoc enim poſſet contingere ſolum hoc modo, ſi eſſet alia hypoſtaſis Dei, & hominis: Sed quia, ut Damaſc. dicit, (*loc. ſup. cit.*) *ſi dividas ſubtilibus intelligentiis, quod videtur ab eo quod intelligitur, inadorabilis eſt, ut creatura*, ſc. adoratione latriæ: Et tunc ſic intellectæ, ut ſeparatæ a Dei Verbo, deberetur ſibi adoratio duliæ, non cujuſcumque, puta quæ communiter exhibetur aliis creaturis, ſed cujuſdam excellentioris, quam hyperduliam vocant.

Et per hoc etiam patet reſponſio ad Secundum, & Tertium: quia adoratio latriæ non exhibetur humanitati Chriſti ratione ſuiipſius, ſed ratione divinitatis, cui unitur, ſecundum quam Chriſtus non eſt minor Patre.

A P P E N D I X.

Ex art. habes *primo*: quomodo per rationem & oſtendas, & recte intelligas, merito eſſe a ſcripturis inſinuatum, quod humanitas Chriſti adoranda eſt, & non adoranda adoratione latriæ. Quod quidem ſit ſic adoranda, inſinuatur per illud dictum Pſal. 98. *Adorate ſcabellum*, &c. juncta glo. B. Aug. ibid. ſecundum quod recitatur cum applicatione *in arg. contr.* Item per illud Apoc. 5. *Dignus eſt agnus, qui occiſus eſt, accipere divinitatem, & honorem, & gloriam*. Hoc eſt. Honorem glorioſum, qui debetur divinitati; & hic eſt adoratio latriæ. Conſiderarunt enim Angeli ibi hoc dicentes humanitatem

Chriſti, quæ occiſa eſt, prout exiſtit in agno, ideſt in perſona agni, ut ibid. patet conſiderantibus, tanquam, ſc. cui humanitati, velut rei adoratæ, debetur adoratio. Hunc locum juvant concilia relata in *artic.* 1. *append.* ſi recte applicentur. Quod vero non ſit ſic adoranda, inſinuatur per illud Joan. 14. *Pater major me eſt*; & per illud Phil. 3. *Exinanivit ſemetipſum formam ſervi*, ideſt humanitatem, *accipiens*. Et per illud Luc. 2. *erat ſubditus illis*. Hæc enim omnia, & ſimilia, dicuntur de Chriſto ſecundum humanam naturam. Humana igitur natura Chriſti eſt minor patre, eſt ſerva, eſt ſubdita, ideoque non adoranda tanta adoratione, quanta eſt adorandus pater. Ac ſi ergo & Chriſtus, & Apoſtolus, & Lucas, ad propoſitum hoc ſcholaſticum applicando verba ſua aperte dixiſſent: Chriſti humanitas non eſt adoranda adoratione latriæ, vide ſupra *a. num.* 8. 69. 82. 104. 109. & 1. *q.* 14. *a.* 16. item *q.* 75. *a.* 7. item *Addit. art. num.* 389. ubique cum Elucid. quod ſc. non eſt tanta Chriſti humanitas, quanta eſt ejus divinitas, licet per aliquid huic æquivalens ibi recitetur. Nam omnia ibi dicta contra hanc hæreſim faciunt pro loco iſto: quoniam, ſi ad propoſitum præſens ſuaviter inflectantur, unanimiter dicunt, quod latriæ adorationem non debemus exhibere humanitati Chriſti, &, quod dicere contrarium in eodem ſenſu, in quo negatur, eſt hæreſis: cum in ſententia hoc ſit dicere, humanitatem Chriſti æqualem eſſe ſuæ divinitati. Ex præſenti quoque loco ad confutationem illarum hæreſum in locis nunc citatis narratarum aptiſſime viciſſim juvaberis. *Secundo* vides, &c.

ARTICULUS III. 144

Utrum imago Chriſti ſit adoranda adoratione latriæ.

2. 2. qu. 81. ar. 3. ad 3. & qu. 49. ar. 1. ad 2. Et inf. a. 4. cor. & a. 5. ad 2. Et 3. diſ. 9. qu. 1. ar. 2. qu. 2.

AD Tertium ſic proceditur. Videtur, quod imago Chriſti non ſit adoranda adoratione latriæ. Dicitur enim Exod. 20. *Non facies tibi ſculptile, neque omnem ſimilitudinem*: Sed nulla adoratio eſt facienda contra Dei præceptum. Ergo imago Chriſti non eſt adoranda adoratione latriæ.

2. Præterea. Operibus Gentilium non debemus com-

communicare, ut Apoſt. dicit Epheſ. 5. Sed Gentiles de hoc præcipue inculpantur, quod *commutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in ſimilitudinem imaginis corruptibilis hominis*, ut dicitur Rom. 1. Ergo imago Chriſti non eſt adoranda adoratione latriæ.

3. Præterea. Chriſto debetur adoratio latriæ ratione divinitatis, non ratione humanitatis: Sed imagini divinitatis ejus, quæ eſt animæ rationali impreſſa, non debetur adoratio latriæ. Ergo multo minus imagini corporali, quæ repræſentat humanitatem ipſius.

4. Præterea. Nihil videtur eſſe in cultu divino faciendum, niſi quod eſt a Deo inſtitutum. unde & Apoſt. 1. ad Corinth. 11. traditurus doctrinam de ſacrificio Eccleſiæ dicit: *Ego accepi a Domino, quod & tradidi vobis*: Sed nulla traditio in Scriptura invenitur de adorandis imaginibus. Ergo imago Chriſti non eſt adoranda adoratione latriæ.

Sed Contra eſt, quod Damaſc. (*l.* 4. *orth. fid. c.* 17. *cir. princ.*) inducit Baſilium dicentem: *Imaginis honor ad prototypum pervenit*, ideſt exemplar: Sed ipſum exemplar (ſcil. Chriſtus) eſt adorandum adoratione latriæ. Ergo & ejus imago.

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut Philoſophus dicit in lib. de Memoria, & Reminiſcentia, (*cap.* 2. *cir. med. tom.* 2.) *duplex* eſt motus animæ in imaginem: *Unus* quidem in ipſam imaginem, ſecundum quod res quædam eſt: *Alio modo* in imaginem, inquantum eſt imago alterius. Et inter hos *duos* motus eſt hæc differentia: quia *primus* motus, quo quis movetur in imaginem, ut eſt res quædam, eſt alius a motu, qui eſt in rem: *ſecundus* autem motus, qui eſt in imaginem, inquantum eſt imago, eſt unus & idem cum illo, qui eſt in rem.

Sic ergo dicendum eſt, quod imagini Chriſti, inquantum eſt res quædam, (puta lignum ſculptum, vel pictum) nulla reverentia exhibetur: quia reverentia nonniſi rationali naturæ debetur. Relinquitur ergo, quod exhibeatur ei reverentia, ſolum inquantum eſt imago: & ſic ſequitur, quod eadem reverentia exhibeatur imagini Chriſti, & ipſi Chriſto. Cum ergo Chriſtus adoretur adoratione latriæ, *conſequens eſt quod ejus imago ſit adoratione latriæ adoranda*.

Ad primum ergo dicendum, quod non prohibetur illo præcepto facere quamcumque ſculpturam, vel ſimilitudinem, ſed facere ad adorandum. Unde ſubdit: *Non adorabis ea, neque coles*. Et quia, ſicut dictum eſt, (*in cor. ar.*) idem eſt motus in ima-

 gi-

ginem, & in rem, eo modo prohibetur adoratio imaginis, quo prohibetur adoratio rei, cujus imago eſt. Unde ibi intelligitur prohiberi adoratio imaginum, quas Gentiles faciebant in venerationem Deorum ſuorum, ideſt dæmonum. Et ideo præmittitur: *Non habebis Deos alienos coram me*. Ipſi autem vero Deo, cum ſit incorporeus, nulla imago corporalis poterat poni: quia, ut Damaſc. dicit, (*loc. ſup. cit.*) *inſipientiæ ſummæ eſt, & impietatis figurare quod eſt divinum*. Sed quia in novo Teſtamento Deus factus eſt homo, poteſt in ſui imagine corporali adorari.

Ad ſecundum dicendum, quod Apoſtolus prohibet operibus infructuoſis Gentilium communicare: Communicare autem utilibus eorum operibus, Apoſtolus non prohibet. Adoratio autem imaginum eſt inter infructuoſa opera computanda, quantum ad *duo*. *Primo* quidem quantum ad hoc, quod quidam eorum adorabant ipſas imagines ut res quaſdam, credentes in eis eſſe aliquod numen, propter reſponſa quæ dæmones in eis dabant, & alios hujuſmodi effectus mirabiles. *Secundo* propter res, quarum erant imagines. ſtatuebant enim hujuſmodi imagines aliquibus creaturis, quas in eis veneratione latriæ venerabantur. Nos autem adoramus adoratione latriæ imaginem Chriſti, qui eſt verus Deus, non propter ipſam imaginem, ſed propter rem, cujus imago eſt, ſicut dictum eſt. (*in corp. ar.*)

Ad tertium dicendum, quod creaturæ rationali debetur reverentia propter ſeipſam. Et ideo ſi creaturæ rationali, in qua eſt imago Dei, exhiberetur adoratio latriæ, poſſet eſſe erroris occaſio; ut ſc. motus adorantis ſiſteret in homine, inquantum eſt res quædam, & non ferretur in Deum, cujus eſt imago, quod non poteſt contingere de imagine ſculpta, vel picta in materia ſenſibili.

Ad quartum dicendum, quod Apoſtoli familiari inſtinctu Spiritus ſancti quædam Eccleſiis tradiderunt ſervanda, quæ non reliquerunt in ſcriptis, ſed in obſervatione Eccleſiæ per ſucceſſionem fidelium. Unde ipſe Apoſt. dicit 2. ad Theſſ. 2. *State, & tenete traditiones, quas didiciſtis, ſive per ſermonem*, ſc. ore prolatum, *ſive per epiſtolam*, ſc. ſcripto tranſmiſſam: Et inter hujuſmodi traditiones eſt imaginum Chriſti adoratio. Unde & B. Lucas dicitur depinxiſſe Chriſti imaginem, quæ Romæ habetur.

APPENDIX.

EX art. habes *primo:* quomodo per rationem interimas hæreſim *Felicis cujuſdam*, *Iconoclaſtarum*, *Joannis de Rocſeſana*, *Xeniæ Hierapol.* dicentium: Imaginem Chriſti eſſe idolum, & quod imagines in templis habere idololatria eſt, ſive ſint Chriſti, ſive cujuſcunque ſancti. Et hæreſim *Almarici* dicentis, quod imagines thurificare idololatria eſt. Et hæreticiſſimum factum quorundam impiiſſimorum homuncionum, qui (ut refert Gabriel Prateol. in titul. *Albigenſes*, *Alaſcani*, *Carloſtadius*, *Conſtan. V. Imperator*, *Leo III. & IV. Imperatores*, *Joannes de Ziſcha*, *Orphani*) ſacram imaginem Crucifixi fœdarunt, oppugnarunt, conſpurcarunt, conculcarunt, perfregerunt, projecerunt, aliiſque ſacrilegis eorum adinventionibus ipſam affecerunt. *Secundo* habes: quomodo per rationem oſtendas, illa omnia hæreticalia merito condemnari a Domino Salvatore noſtro per hoc: quod imaginem propriam, & Agabaro, & Veronicæ miſericorditer donare dignatus eſt. Unde hoc inſigne factum Damaſc. li. 4. c. 16. his verbis enarrat. „ Volens benigniſſimus Dominus Jeſus Chri„ ſtus pro Agabari regis Edeſſenorum ſatisfacere af„ fectui, deterſa ſua facie, impreſſam ſudario ima„ ginem tranſmiſit. *De hac imagine vide etiam Eu„ ſebium li. 2. Eccleſiaſticæ hiſt.* Præterea. Faciem „ ſuam dominus ipſe linteo impreſſam dedit Vero„ nicæ: dum ipſa pientiſſ. affectu paſſiones ejus mul„ tiplices ad montem Calvariæ crucem bajulantis „ lachrymarum imbre proſequeretur. „ Cujus imagine ſacra Tiberius Cæſar poſt mortem Domini ſanatus eſt, & ob id decrevit Chriſto honores divinos. Verum, quia inſcio Senatu hoc fecerat, Senatus prohibuit, ut auctor eſt Suetonius. Euſebius idem, qui ſup. *li.* 7. ſcribit de imaginibus Petri, & Pauli Apoſtolorum: meminit quoque imaginis Chriſti miracula facientis in Cæſarea, cujus miracula narrantur etiam in hiſtoria tripartita *li. 6.* Item, ſi licet ab inimicis Eccleſiæ pro Eccleſiaſtico hoc dogmate ad confuſionem infidelium in principio appendicis narratorum teſtificationem afferre; ecce. *Luther.* alioquin Catholicorum hoſtis invenitur contra *Carloſtadium* ſic dicens. „ Imagines rememorativas, „ aut teſtimoniales, ſicut ſunt imagines Crucifixi, „ & Sanctorum, probatum eſt eſſe tolerandas, e„ tiam in lege. Et non ſolum tolerandas: ſed quan„ diu memoria, & teſtimonium in eis durat, tunc

„ ſunt laudabiles, & honorabiles, ſicut ſtatuæ Joſue, & Samuelis. „ Item, quoad imagines aliorum ſanctorum, quod non ſubſit periculum idololatriæ ullum, ſi ſecundum Eccleſiæ Catholicæ intentionem adorentur, declarat *ſexta ſynodus* hoc modo. „ Venerabiles imagines Chriſtiani non Deos appellant, neque ſerviunt eis, ut diis, neque ſpem „ ſalutis ponunt in eis, neque ab eis expectant judicium futurum, ſed ad memoriam, & recordationem primitivorum venerantur eas, & adorant: „ ſed non ſerviunt eis cultu divino, nec alicui creaturæ. „ Hæc ibi, & recitantur in decretis de conſecr. d. 3. c. *venerabiles*. Intellige ly *primitivorum*, ideſt prototyporum, ſeu exemplarium, ut patet ex magno Baſilio hic *in arg. cont.* Item hæreticalia in principio dicta oſtendes per rationem eandem merito damnari a Conc. *Niceno* 2. *act.* 1. 2. 3. immo quaſi per totum, cum paſſim de adoratione imaginum loquatur. ſpeciatim vero magis act. 7. inquit. „ Fatemur „ unanimiter, nos Eccleſiaſt. traditiones, ſive ſcripto, ſive conſuetudine valentes retinere velle, „ quorum de numero eſt imaginum effiguratio. Sanctorum ergo noſtrorum, & divinorum patrum doctrinæ inſiſtentes, & catholicæ Eccleſiæ, in qua „ ſanctus ſpiritus inhabitat, traditionem obſervantes, definimus, ſanctas imagines, maxime autem „ imaginem domini noſtri Jeſu Chriſti, deinde intemeratæ dominæ noſtræ Deiparæ, venerandorum „ Angelorum, omniumque ſanctorum, omni diligentia venerandas, & e coloribus, teſſelis, aut alia quavis materia commode, ſicut & Crux, paratas, & dedicatas, & in templis ſacris dedicandas, & habendas tum in ſacris vaſis, ac veſtibus, tum in parietibus & tabulis, tum in ædibus „ privatis, & viis publicis; quo ſe per hanc imaginum pictarum inſpectionem omnes, qui contemplantur, ad prototyporum memoriam veniant, „ illiſque honorariam adorationem exhibeant. Imaginis enim honor in prototypum reſultat: &, „ qui adorat imaginem, in ea adorat quoque deſcriptum argumentum. Sic enim ſanctorum noſtrorum patrum obtinet diſciplina, & traditio catholicæ eccleſiæ, quæ a finibus uſque ad fines terræ „ euangelium ſuſcepit. Igitur, qui auſi fuerint aliud ſeutire, aut more impiorum hæreticorum eccleſiaſticas traditiones contemnere (*alias contaminare*) aut novam vaniloquentiam inducere, aut „ quicquam de conſecratis in eccleſia abjicere; euangelii (inquam) depictum codicem, aut figuram

„ cru-

„ crucis, aut imaginis alicujus picturam, aut reli-
„ quias martyrum, quas ſciverint eſſe germanas,
„ aut contra iſtas vafre aliquid contra eccleſiaſti-
„ cam conſtitutionem cogitare, aut uti, tanquam
„ communibus, ſacratis Deo: ſi epiſcopi, vel cleri-
„ ci fuerint, deponuntur, ſi monachi, vel laici,
„ communione privantur. Tunc ſancta ſynodus ex-
„ clamavit: Omnes ſic credimus, omnes idem ſa-
„ pimus, omnes approbantes ſubſcribimus. Hæc eſt
„ fides Apoſtolorum. Hæc eſt fides patrum. Hæc
„ eſt fides orthodoxorum. Hæc fides orbem terra-
„ rum confirmavit. Credentes in Deum trinum, &
„ unum, venerandas imagines amplexamur. Qui
„ ſecus agunt, anathemate percelluntur. qui ſic non
„ ſentiunt, ab eccleſia depelluntur. Quicunque ſen-
„ tentias ſacræ ſcripturæ de idolis contra veneran-
„ das imagines adducunt, Anathema. Qui vene-
„ randas imagines idola appellant, Anathema. Qui
„ dicunt, quod Chriſtiani imagines, ut Deos, ado-
„ rant, Anathema. Qui ſcienter communicant cum
„ illis, qui contra venerandas imagines ſentiunt, aut
„ eas dehoneſtant, anathema. Qui præter Chriſtum
„ dominum Deum noſtrum dixerit, alium nos a
„ cultu idolorum liberaſſe, anathema. Qui audent,
„ eccleſiam catholicam dicere idola aliquando ſuſce-
„ piſſe, anathema. Si quis ex Iconoclaſtarum hæ-
„ reſi aliquem exiſtentem defenderit, anathema.
„ Si quis euangelicas narrationes per picturam re-
„ præſentatas non acceptaverit, anathema. Si quis
„ has non ſalutaverit in nomine domini, & ſan-
„ ctorum ejus, anathema. Si quis Eccleſiæ traditio-
„ nes ſive ſcripto, ſive conſuetudine, valentes non
„ curaverit, anathema. *Hæc omnia ibi ad literam*,
„ *ideſt*, *in actione ſeptima: ubi tamen incipit*. De-
„ finitio ſanctæ, magnæ, & univerſalis in Nicæa
„ ſynodi ſecundæ. *In præmiſſis notaſti ly* qui ado-
„ rat imaginem, adorat quoque in ea deſcriptum
„ argumentum, *&* *ly* ſic traditio obtinet catholicæ
„ eccleſiæ, quæ a finibus uſque ad fines terræ euan-
„ gelium ſuſcepit. „ Si hæc notaſti. ergo per lo-
cum ab oppoſitis inferas, quod non adorantes ima-
gines, ſecundum quod deſcriptis argumentis, ideſt,
prototypis convenit adoratio, ii tales & excluſi ſunt
a gremio eccleſiæ catholicæ, & non ſuſcipiunt e-
uangelium. Hoc eſt. Non adorantes imaginem Chri-
ſti adoratione latriæ eo, quod latria adoratur Chri-
ſtus, non adorantes imaginem B. Virginis Deiparæ
adoratione hyperduliæ eo, quod ipſa virgo adoratur
hyperdulia, non adorantes imagines aliorum ſancto-
rum,

rum, ſive hominum, ſive Angelorum adoratione duliæ eo, quod tales ſancti adorantur dulia, ii omnes, ac ſinguli & excluſi ſunt, &c. ut nunc ſupra. Item in præmiſſis notaſti ly *qui dicunt*, *quod Chriſtiani imagines*, *ut Deos adorant*, *anathema*. Hinc ergo directe inferas, quod hæretici in principio narrati, quatenus Chriſtianos adoratores imaginum ſanctorum de idololatria propter id accuſant, ignorant propriam vocem, ideſt *non intelligunt*, *nec quæ loquuntur*, *neque de quibus affirmant*, 1. Tim. 1. Ratio eſt, quia Chriſtiani non adorant latria imagines Sanctorum (ſoli enim Deo talem adorationem reſervant) & conſequenter etiam dato per impoſſibile, quod ſancti non eſſent digni adoratione ipſis a Chriſtianis exhibita, adhuc non poſſent Chriſtiani tales vocari idololatræ, quaſi idolis latriam præſtantes. Poterant quidem pagani recte vocari idololatræ; quoniam idola ſua, ut Deos, habebant; ipſiſque ideo latriæ adorationem exhibebant. Nam tales dicebantur, & erant idololatræ, non quia præciſe adorabant indignos adorari, ſed principaliter, & formaliter, quia adorabant latria indignos adorari latria. Unde, poſito etiam per impoſſibile, quod illi perverſi homines per idola repræſentati fuiſſent digni adorari, adhuc pagani adorantes illos fuiſſent idololatræ non quia adoraſſent ipſos adoratione, qua digni extitiſſent (fuiſſet enim ſolum dulia) ſed quia adoraſſent illos, ut Deos, ideſt, adoratione latriæ, numquam enim latria digni, nec etiam per prædictam ſuppoſitionem, fuiſſent, quoniam creaturæ, ut ſic, latriæ adoratio repugnat. Porro, ſi plura contra inſaniſſimas hæreſes in principio dictas deſideraveris, vide Veritates aureas ſuper Legem veterem *Gen.* 47. *conc.* 5. & *cap.* 23. *concl.* 2. Item *Exod.* 20. *conc.* 2. Item *Numer.* 12. *concluſ.* 7. & *cap.* 21. *concl.* 8. Videas quoque i. *q.* 17. *ar.* 2. *cum Elucid.* *Tertio* vides: quomodo ex his bene penſatis, & applicatis, &c.

AR-

ARTICULUS IV. 145

Utrum Crux Chriſti ſit adoranda adoratione latriæ.

2. 2. *qu.* 103. *art.* 4. *ad* 3. *Et* 3. *d.* 9. *qu.* 1. *a.* 2. *qu.* 4.

AD Quartum ſic proceditur. Videtur, quod crux Chriſti non ſit adoranda adoratione latriæ. Nullus enim pius filius veneratur contumeliam patris ſui, puta flagellum quo flagellatus eſt, vel lignum in quo fuit ſuſpenſus, ſed magis illud abhorret: Chriſtus autem in ligno crucis opprobrioſiſſimam mortem paſſus eſt, ſecundum illud Sapientiæ 2. *Morte turpiſſima condemnemus eum*. Ergo non debemus crucem venerari, ſed magis abhorrere.

2. Præterea. Humanitas Chriſti adoratione latriæ adoratur, inquantum eſt unita Filio Dei in perſona: quod de cruce dici non poteſt. Ergo crux Chriſti non eſt adoranda adoratione latriæ.

3. Præterea. Sicut crux Chriſti fuit inſtrumentum paſſionis ejus, & mortis; ita etiam & multa alia, puta clavi, corona, & lancea: quibus tamen non exhibemus latriæ cultum. Ergo videtur, quod crux Chriſti non ſit adoratione latriæ adoranda.

Sed Contra eſt, quod illi exhibemus latriæ cultum, in quo ponimus ſpem ſalutis: Sed in cruce Chriſti ponimus ſpem ſalutis. cantat enim Eccleſia: *O crux, ave ſpes unica, hoc paſſionis tempore, auge piis juſtitiam, reiſque dona veniam*. Ergo crux Chriſti eſt adoranda adoratione latriæ.

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut ſupra dictum eſt, (*a. præc.*) honor, ſeu reverentia non debetur niſi rationali naturæ: Creaturæ autem inſenſibili non debetur honor, vel reverentia, niſi ratione rationalis naturæ. Et hoc *dupliciter*. *Uno modo*, inquantum repræſentat rationalem naturam: *Alio modo*, inquantum ei quocumque modo conjungitur. *Primo modo* conſueverunt homines venerari regis imaginem: *Secundo modo* ejus veſtimentum: Utrumque autem venerantur homines eadem veneratione, qua venerantur & regem.

Si ergo loquamur de ipſa cruce, in qua Chriſtus crucifixus eſt, utroque modo eſt a nobis veneranda. *Uno* ſc. *modo*, inquantum repræſentat nobis figuram Chriſti extenſi in ea; *Alio modo* ex contactu ad

membra Chriſti, & ex hoc quod ejus ſanguine eſt perfuſa. Unde utroque modo adoratur eadem adoratione cum Chriſto, ſcilicet adoratione latriæ. Et propter hoc etiam crucem alloquimur, & deprecamur quaſi ipſum crucifixum. *Si vero loquamur de effigie crucis Chriſti in quacumque alia materia*, puta lapidis, vel ligni, argenti, vel auri, *ſic veneramur crucem tantum, ut imaginem Chriſti*, quam veneramur adoratione latriæ, ut ſupra dictum eſt. (*a. præc.*)

Ad primum ergo dicendum, quod in cruce Chriſti quantum ad intentionem, vel opinionem infidelium conſideratur opprobrium Chriſti: Sed quantum ad effectum noſtræ ſalutis conſideratur virtus divina ipſius, qua de hoſtibus triumphavit, ſecundum illud Coloſſ. 2. *Ipſum tulit de medio affigens illud cruci, & ſpolians principatus, & poteſtates, traduxis confidenter palam triumphans illos in ſemetipſo.* Et ideo dicit Apoſtolus 1. ad Corinth. 1. *Verbum crucis pereuntibus quidem ſtultitia eſt: his autem qui ſalvi fiunt, ideſt nobis, virtus Dei eſt.*

Ad ſecundum dicendum, quod crux Chriſti, licet non fuerit unita Verbo Dei in perſona, fuit tamen ei unita aliquo alio modo, ſcilicet per repræſentationem, & contactum. Et hac ſola ratione exhibetur ei reverentia.

Ad tertium dicendum, quod quantum ad rationem contactus membrorum Chriſti, adoramus non ſolum crucem, ſed etiam omnia quæ ſunt Chriſti. Unde Damaſc. dicit in 4. lib. (*orth. fid. c.* 12. *cir. med.*) *pretioſum lignum, ut ſanctificatum tactu ſancti corporis, & ſanguinis, decenter adorandum, clavos, indumenta, lanceam, & ſacra ejus tabernacula, quæ ſunt præſepe, ſpelunca, & hujuſmodi.* Iſta tamen non repræſentant imaginem Chriſti, ſicut crux, quæ dicitur ſignum filii hominis, quod apparebit in cœlo, ut dicitur Matth. 24. Ideoque mulieribus dixit angelus: (*Marci* 16.) *Jeſum quæritis Nazarenum crucifixum*: Non dixit, *lanceatum*, ſed, *crucifixum*. Et inde eſt quod crucem Chriſti veneramur in quacumque materia, non autem imaginem clavorum, vel quorumcumque hujuſmodi.

APPENDIX.

Ex art. habes *primo*: quomodo per rationem interimas hæreſim *Claudii Taurinenſis*, qui non ſolum dixit, crucem Dominicam nullo modo eſſe adorandam, ſed etiam fuit Dux, & magiſter eorum, qui

qui hoc dixerunt. *Secundo* habes: quomodo per rationem oſtendas, illam merito damnari ab Eccleſia in ly *o crux ave ſpes*, &c. ut eſt cum diſcurſu *in argum. cont.* Item a ſcripturis per hoc, quod dicitur Gen. 47. *adoravit Dominum converſus ad lectuli caput*. Ubi ſecundum aliam translationem dicitur, *adoravit faſtigium virgæ ejus*. Vide omnino Veritates Aureas ſuper totam legem veterem, ibidem *cap.* 47. *concluſ.* 5. Item a ſcripturis per hoc, quod dicitur Numer. 22. *Fac ſerpentem æneum, & pone eum pro ſigno*, &c. Ubi vide Veritates eaſdem *concluſio.* 8. Item a *ſexta* Synodo Canon. 73. „ Cum crux vi-„ vifica illud ſalutare nobis oſtendat: nos omne ſtu-„ dium adhibere oportet, ut ei, per quam ab anti-„ quo lapſu ſalvati ſumus, eum, qui par eſt, ho-„ norem habeamus. Unde & mente, & ſermone, „ & ſenſu adorationem ei tribuentes, crucis figuras, „ quæ in ſolo, ac pavimento fiunt, omnino deleri „ jubemus: ne incedentium conculcatione victoriæ „ nobis trophæum injuria afficiatur. Qui ſecus fece-„ rit, excommunicari decernimus. „ Hæc ibi. Ubi vides, quanti faciat crucem Chriſti. Quod vero per illam adorationem, quæ par eſt, intelligat adorationem latriæ, patere faciliter poteſt ex dictis Concilii *ſeptimi*, ideſt, Concilii *Niceni ſecundi*, cum præcedentia Concilia exponi intelligantur per ſequentia. Vide ergo *artic.* 3. *append.* Sed & omnia, quæ in appendice illa citantur, ad majorem hæreſis prædictæ condemnationem valent: dummodo recte ad crucem applicentur ita, ut pro imagine legatur crux. Conveniunt enim hæc ambo in ratione repræſentationis. *Tertio* vides: quomodo ex iis bene penſatis, & applicatis doctrina præſens Angelica viciſſim declaretur, atque confirmetur.

ARTICULUS V. 148

Utrum mater Chriſti ſit adoranda adoratione latriæ.

2. 2. *q.* 102. *a.* 4. *ad* 2. *Et* 3. *d.* 9. *q.* 1. *a.* 2. *q.* 3.

AD Quintum ſic proceditur. Videtur, quod mater Dei ſit adoranda adoratione latriæ. Videtur enim idem honor eſſe exhibendus matri regis, & regi. unde dicitur 3. Reg. 2. quod *poſitus eſt thronus matri regis, quæ ſedit ad dexteram ejus*. Et Aug. dicit in Serm. de Aſſumptione: (*c.* 6. *circ. med. & eſt Tract.* 8. *de Diverſis to.* 9.) *Thronum Dei, & thalamum*

mum Domini domum, atque tabernaculum Chriſti dignum eſt ibi eſſe, ubi eſt ipſe. Sed Chriſtus adoratur adoratione latriæ. Ergo & mater ejus.

2. Præterea. Damaſc. dicit in 4. lib. (*orth. fid. c.* 17. *ad fi.*) quod honor matris refertur ad filium: Sed filius adoratur adoratione latriæ. Ergo & mater.

3. Præterea. Conjunctior eſt Chriſto mater ejus, quam crux: Sed crux adoratur adoratione latriæ. Ergo & mater Chriſti eſt adoratione latriæ adoranda.

Sed Contra eſt, quod Mater Dei eſt pura creatura: Non ergo ei debetur adoratio latriæ.

Reſpondeo dicendum, quod quia latria ſoli Deo debetur, nulli creaturæ debetur latria, prout creaturam ſecundum ſe veneramur. Licet autem creaturæ inſenſibiles non ſint capaces venerationis ſecundum ſeipſas: creatura tamen rationalis eſt capax venerationis ſecundum ſeipſam. Et ideo nulli puræ creaturæ rationali debetur cultus latriæ. Cum igitur beata Virgo ſit pura creatura rationalis, non debetur ei adoratio latriæ, ſed ſolum veneratio duliæ: Eminentius tamen, quam cæteris creaturis, inquantum ipſa eſt mater Dei. Et ideo dicitur, quod *debetur ei non qualiſcunque dulia, ſed hyperdulia*.

Ad primum ergo dicendum, quod matri regis non debetur æqualis honor honori qui debetur regi: debetur tamen ei quidam honor conſimilis ratione cujuſdam excellentiæ. Et hoc ſignificant auctoritates inductæ.

Ad ſecundum dicendum, quod honor matris refertur ad filium: quia ipſa mater eſt propter filium adoranda: non tamen eo modo, quo honor imaginis refertur ad exemplar: quia ipſa imago, prout in ſe conſideratur ut res quædam, nullo modo eſt veneranda.

Ad tertium dicendum, quod crux non eſt capax venerationis, prout in ſe conſideratur, ut dictum eſt: (*art. præc.*) Sed B. Virgo ſecundum ſeipſam eſt venerationis capax. Et ideo non eſt ſimilis ratio.

APPENDIX.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem interimas hæreſim *Collyridianorum* dicentium, B. Virginem Mariam adorandam, ut Deum. *Secundo* habes: quomodo per rationem oſtendas, hanc merito damnari a dictis *in* 1. *q.* 13. *artic.* 10. *Elucid.* Item a Deo dicente Iſa. 42. *Gloriam meam alteri non dabo*. Hoc eſt, in propoſito ſcholaſtico. Adorationem la-

latriæ mihi debitam creaturis puris non communicabo. *Mater* autem *Dei eſt pura*, &c. ut *in argum. cont.* Item a *ſexta* Synodo per hoc, quod dicit ly *imagines Chriſtiani non Deos appellant*, *neque ſerviunt eis, ut Diis*. De quibus autem imaginibus intelligatur, ſubindicat per ly *non ſerviunt eis cultu divino*, *nec alicui creaturæ*. Vide iſta *art.* 3. *appen.* Cum igitur B. Virgo ſit creatura, ipſa ſecundum Concilium hoc non eſt adoranda cultu divino, neque pro Deo habenda. Item a *ſeptima* Synodo, ideſt, a Concilio *Niceno ſecundo* per hoc, quod tamquam ex ordine, & modo loquendi, adorationis differentiam connotans dicit ly *maxime autem imaginem Domini Noſtri Jeſu Chriſti*, *deinde intemeratæ Dominæ noſtræ deiparæ, venerandas*. Vide *ar.* 3. *append.* Ubi & poſt multa ſubdit ly *qui dicunt*, *quod Chriſtiani imagines*, *ut Deos*, *adorant*: *Anathema*. Ex his ergo patet: quod Concilium *ſeptimum* iſtud, ſi ad propoſitum ſuaviter inflectatur, non tantum docet, quod Beata Virgo mater Dei non debet adorari latria, ſed & tenore eodem ſtatuit, quod, ſi quis dixerit, eam tali adoratione eſſe adorandam, ipſe ſit anathema. Non tantum igitur Synodus iſta prohibet, quod Beata Virgo adoretur latria, ſed etiam hoc prohibet ſub anathemate. Item merito damnari a Deu. 6. *Dominum Deum tuum timebis*, & *illi ſoli ſervies*. Quod cum expoſitione ſua repetens Chriſtus dixit Matthæ. 4. *Dominum Deum tuum adorabis*. Ac ſi aperte dicat: Illa Deuteronomii auctoritas intelligitur de adoratione, & ſervitute, quæ ſoli Deo debentur. Ergo, ſecundum Chriſtum, datur adoratio, & ſervitus, in quibus nulla creatura communicat. Hæc autem eſt adoratio latriæ, & ſervitus latriæ. Ergo adorationem latriæ, & ſervitutem latriæ ſoli Deo, non autem ejus matri, exhibere debemus, prout ſcriptura prædicta ſententialiter dicit. Ex præmiſſa igitur veritate tot ſcripturis, atque Conciliis firmata habes verum ſenſum multorum attributorum B. Virgini ab Eccleſia catholica, quæ alioquin juxta ſuperficialem tantum literæ corticem viderentur favere, quod in æternum abſit, prædictæ hæreſi. Senſus ergo verus, quo B. Virgini dicitur in Eccleſia ly *Regina cœli*, ly *Regina mater miſericordiæ*, ly *vita*, *dulcedo*, & *ſpes noſtra*, & alia ſimilia, neque eſt ipſam æquiparari, neque velle æquiparari Deo, ut impii *Novatores* mentiuntur, ſed eſt velle ei præ aliis creaturis poſt Deum talia veraciter adſcribere. Veraciter, inquantum; quia ſicut verum eſt, Beatam Virginem excellentia quadam ſpeciali, puta, quod ſit mater Dei,

Dei, alias creaturas excedit vehementiſſime poſt Deum, ideoque hyperdulia, licet non latria, adoratur, ita de neceſſaria *ſequela* verum eſt, quod ipſa eminentius, quam aliæ puræ creaturæ, participat hæc attributa, ſc. eſſe reginam cœli, eſſe reginam, matremque miſericordiæ, eſſe vitam noſtram, dulcedinem noſtram, ſpem noſtram, & alia hujuſmodi. In hoc ſenſu etiam canimus ei, *Mortalium ſpes una*, & ipſa de ſe per allegoriam, ut nos Eccleſia docet, inquit: *In me omnis gratia viæ, & veritatis. In me omnis ſpes vitæ, & virtutis*, Eccleſiaſtici 24. & alia, quæ Novatores, ſic enim hæreticos vocat Concilium *Triden. ſeſſ.* 14. *cap.* 8. de mendacio, & idololatria mordent, *non intelligentes, neque ea, quæ loquuntur, neque de quibus affirmant*, 1. Timoth. 1. Sed *has, ſicut & cæteras ſcripturas, depravantes ad ſuam ipſorum perditionem*, 2. Petr. 3. Ulterius. Si *Deus eſt pater miſericordiarum, & totius conſolationis*, cur Dei vera mater non ſit & ipſa vere, quamvis non eadem ratione, ſed poſt Deum præ cæteris, miſericordiarum mater, totiuſque conſolationis? Si Deus eſt cœlorum Rex, atque terrarum, cur ſua mater, modo ſibi præ cæteris convenienti, non vere dicatur *Regina cœli, Regina Angelorum, Domina mundi*? Si Chriſtus eſt *via, veritas, & vita*, &c. cur mater Chriſti non ſit poſt Chriſtum omnis ſpes viæ, & veritatis, vita noſtra, advocata noſtra, tota fiducia noſtra, &c. Præterea, ſi cum veritate hac, quod Chriſtus eſt *lux mundi*, Joan. 8. ſtat, quod Apoſtoli ſunt *lux mundi*, Matth. 5. Si & cum hac, quod Chriſtus eſt *petra*, 1. Corinth. 10. ſtat, quod unus Apoſtolorum, tamquam petra, cognominatur Petrus, *Matth.* 16. Si & cum hac, quod Chriſtus eſt *paſtor*, Joann. 10. ſtat, quod Petrus præ cæteris eſt paſtor, *Jo.* 21. Quomodo fiet unquam, quod de Beata Virgine matre Dei non poſſint poſt Deum precibus verificari illa, quæ, ut audivimus, ei attribuuntur a ſancta Eccleſia? Abeant itaque cum inſcitia ſua ſcripturarum, veritatis, ac Beatæ Virginis oſores, & impii in tenebris conticeſcant: quia, etſi non ut Deum, ut docuit præſentis articuli concluſio, tamen præ reliquis poſt Deum, *Beatam eam dicent omnes generationes*. *Tertio* vides: quomodo ex his bene penſatis, & applicatis doctrina hæc Angelica viciſſim, &c.

AR-

ARTICULUS VI.

Utrum Reliquiæ Sanctorum ſint adorandæ.

2. 2. q. 96. a. 3.

AD Sextum ſic proceditur. Videtur, quod ſanctorum reliquiæ nullo modo ſint adorandæ. Non enim eſt aliquid faciendum, quod poſſit eſſe occaſio erroris: Sed adorare mortuorum reliquias videtur ad errorem Gentilium pertinere, qui mortuis hominibus honorificentiam impendebant. Ergo non ſunt ſanctorum reliquiæ adorandæ.

2. Præterea. Stultum videtur rem inſenſibilem venerari: Sed ſanctorum reliquiæ ſunt inſenſibilia corpora. Ergo ſtultum eſt eas venerari.

3. Præterea. Corpus mortuum non eſt ejuſdem ſpeciei cum corpore vivo; & per conſequens non videtur eſſe numero idem. Ergo videtur, quod poſt mortem alicujus ſancti corpus ejus non ſit adorandum.

Sed Contra eſt, quod dicitur in libro de Eccleſiaſticis dogmatibus: (*cap. 73. inter op. Aug. tom. 3.*) „ Sanctorum corpora, & præcipue beatorum martyrum reliquias, ac ſi Chriſti membra, ſynceriſſime „ honoranda credimus. *Et poſtea ſubditur*: Si quis „ contra hanc ſententiam venerit, non chriſtianus, „ ſed Eunomianus, & Vigilantianus creditur.

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut Aug. dicit in lib. 1. de civ. Dei, (*c. 13. a princ. to. 5.*) „ Si paterna veſtis, & annulus, ac ſi quid hujuſmodi, „ tanto carius eſt poſteris, quanto erga parentes eſt „ major affectus, nullo modo ipſa ſpernenda ſunt „ corpora, quæ utique multo familiarius, atque conjunctius, quam quælibet indumenta, geſtamus. „ hæc enim ad ipſam naturam hominis pertinent. „ Ex quo patet, quod qui habet affectum ad aliquem, etiam ea quæ de ipſo poſt mortem relinquuntur, veneratur, non ſolum corpus, aut partes corporis ejus, ſed etiam aliqua exteriora, puta veſtes, & ſimilia. Manifeſtum eſt autem, quod ſanctos Dei in veneratione habere debemus, tanquam membra Chriſti, Dei filios, & amicos, & noſtros interceſſores. Et *ideo eorum reliquias qualeſcunque honore congruo in eorum memoriam venerari debemus, & præcipue eorum corpora*, quæ fuerunt templa, & organa Spiritus ſancti in eis habitantis, & operantis, & ſunt corpori Chriſti configuranda per glorioſam reſurrectionem.

Unde

Unde & ipſe Deus hujuſmodi reliquias convenienter honorat, in earum præſentia miracula faciendo.

Ad primum ergo dicendum, quod hæc fuit ratio Vigilantii, cujus verba introducit Hieronymus in libro, quem contra eum ſcribit (*cap. 2. parum a princ.*) *dicentis:* „ Prope ritum Gentilium videmus ſub prætextu religionis introductum, pulviſculum neſcio quod, in modico vaſculo pretioſo linteamine circumdatum, oſculantes adorant. *Contra quem Hieronym. dicit in Epiſtola ad Riparium:* (*quæ eſt* 53. *parum a princ.*) Nos, non dico Martyrum reliquias, ſed nec ſolem, nec lunam, nec angelos adoramus, *ſcil. adoratione latriæ:* honoramus autem reliquias Martyrum, ut eum, cujus ſunt martyres, adoremus: honoramus ſervos, ut honor ſervorum redundet ad Dominum. „ Sic ergo honorando reliquias Sanctorum, non incidimus in errorem Gentilium, qui cultum latriæ mortuis hominibus exhibebant.

Ad ſecundum dicendum, quod corpus illud inſenſibile non adoramus propter ſeipſum, ſed propter animam, quæ fuit ei unita, quæ nunc fruitur Deo, & propter Deum, cujus fuerunt miniſtri.

Ad tertium dicendum, quod corpus mortuum alicujus ſancti non eſt idem numero, quod primo fuit, dum viveret, propter diverſitatem formæ, quæ eſt anima: eſt tamen idem identitate materiæ, quæ eſt iterum ſuæ formæ unienda.

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem interimas hæreſes *Vigilantii* (ut innuit B. Hieronymus in lib. quem contra eundem ſcripſit) dicentis: Reliquias ſanctorum, carnes, & oſſa mortui non debere a populo venerari; neque a monumento fœtido extrahi, nec in capſa aurea, vel argentea reponi. Et dicentis: ſanctorum martyrum ſepulchra, & ſanctorum corpora non eſſe veneranda. Item *Orphanorum*, qui facto ſuo, quo ſanctorum reliquias deſtruebant, dixerunt; reliquias ipſas non eſſe venerandas. Item aliquorum (hos ajunt fuiſſe *Joannem Uviclef*, & *Eunomium*) dicentium: quod ii, qui venerantur ſanctorum reliquias, idololatriam committunt. Et addentium pejus, ſcilicet, quod reliquiæ Chriſti Salvatoris noſtri adoratione aliqua non ſunt dignæ. *Secundo* habes: quomodo per rationem oſtendas, eas merito damnari a Veritatibus Aureis ſuper totam legem veterem, *Num.* 12. *concl.* 7. Item a Concilio

cilio *Niceno ſecundo*, ut recitatur *art.* 3. *ap.* Ipſius enim dicta facile eſt applicare etiam ad reliquias ſanctorum ratione contactus, & inde contraria hæreticorum phantaſmata condemnare. Item a dictis *art.* 4. *cum Elucid.* ratione eadem, ſc. contactus. Item ab Eccleſiaſticis dogmatibus. *ſanctorum corpora*, &c. ſecundum quod eſt *in argument. cont.* Ex quibus a fortiori, ideſt, multo magis (ut quiſque prudens diſcurrendo concludet) condemnantur ii, qui contra reliquias Chriſti blaſphema bucca obloquuntur, & latrant. Item a B. Auguſtino in lib. de Civit. Dei, id, quod ſummatim tangitur in tex. corp. „ Tu de„ mortui patris relictam tibi veſtem honorificenter „ tractas, & reverenter induis, & oſſa Divorum ſu„ gillabis? Quæ ſane hoc magis honorari convenit, „ quo præſtabiliora ſunt indumento. Annulo, quem „ amicus decedens e vivis tibi legavit, digitum non „ exornas; niſi chari amici imago ſubeat, niſi dul„ cium verborum memineris, niſi annulum etiam „ perpetuæ amicitiæ pignus relictum exoſculaveris. „ Et tu in cineres Divorum nobiſcum repoſitos mor„ dacem jocum confingens, Linguam coinquinatam, „ quaſi ignem devorantem, & gladium acutum exer„ ces? Quid enim ſunt cineres, & oſſa, niſi quædam „ ſanctorum pignora in terris relicta? Quæ & futu„ ram reſurrectionem nobis promittunt, & in cor„ poris glorificationem ſpem noſtram erigunt. *Item* „ *a B. Hieronymo in epiſtola contra Vigilantium ſic* „ *eum alloquente*. Quis enim, o inſanum caput, a„ liquando martyres (*latria*) adoravit? Quis ho„ mines putavit Deum? Nonne Paulus, & Barnabas, „ cum a Lycaonibus Jupiter, & Mercurius putaren„ tur, & eis vellent hoſtias immolare, ſciderunt ve„ ſtimenta ſua, & ſe homines eſſe dixerunt? Non „ quod meliores non eſſent olim mortuis hominibus, „ Jove, & Mercurio: ſed, quod ſub gentilitatis er„ rore honor eis Deo debitus deferretur. Quod & „ de Petro legimus, qui Cornelium ſe adorare cupi„ entem manu ſublevavit, & dixit. Surge: nam & „ ego homo ſum. Et audes dicere, illud neſcio quid, „ quod in modico vaſe transferendo colis? Quid eſt „ illud, neſcio quid? id ſcire deſidero. Expone libe„ rius, ut tota libertate blaſphemes, pulviſculum, „ neſcio quid, in modico vaſculo pretioſo linteami„ ne circumdatum. Dolet, martyrum reliquias pre„ tioſo operiri velamine, & non vel pannis, vel ci„ licio colligari, vel projici in ſterquilinium, ut ſo„ lum Vigilantius ebrius, & dormiens adoretur. Er„ go ſacrilegi ſumus, quando Apoſtolorum Baſilicas

„ ingre-

„ ingredimur? Sacrilegus fuit Conſtantinus Imperator, qui ſanctas reliquias Andreæ, Lucæ, & Timothei tranſtulit Conſtantinopolim: apud quas dæmones rugiunt, & inhabitatores Vigilantii illorum ſe ſentire præſentiam confitentur? Sacrilegus dicendus & nunc Auguſtus Arcadius, qui oſſa B. Samuelis longo poſt tempore de Judæa tranſtulit in Thraciam? Omnes Epiſcopi non ſolum ſacrilegi, ſed & fatui judicandi, qui rem viliſſimam, & cineres diſſolutos in ſerico, & vaſe aureo portaverunt? Stulti omnium Eccleſiarum populi, qui occurrerunt ſanctis reliquiis, & tanta lætitia, quaſi præſentem, viventemque prophetam cernerent, ſuſceperunt; ut de Palæſtina uſque Chalcedonem jungerentur populorum examina, & in Chriſti laudem una voce reſonarent? o portentum in terras ultimas deportandum! *Hæc ibi. Qui & in epiſtola ad Riparium presbyterum dicit:* De his rebus interrogas, quæ & proferre, & audire, ſacrilegium eſt. Ais: Vigilantium, qui Dormitantius rectius diceretur, os fœtidum rurſus aperire; & putorem ſpurciſſimum contra ſanctorum martyrum proferre reliquias, & nos, qui eas ſuſcipimus, appellare cinerarios, & idololatras, qui mortuorum hominum oſſa veneremur. O infelicem hominem, & omni lachrymarum fonte plangendum! Ergo Petri, & Pauli immundæ ſunt reliquiæ? Ergo Moyſi corpuſculum immundum erit, quod juxta Hebraicam veritatem ab ipſo Domino ſepultum eſt? Plus aliquid dicam, quod redundet in auctoris caput, & inſanum cerebrum vel ſanet aliquando, vel deleat. Ergo & Domini corpus in ſepulchro poſitum immundum fuit? Et Angeli, qui candidis veſtibus utebantur, mortuo cadaveri, atque polluto præbebant excubias? Et quid paſſi ſunt Apoſtoli, ut immundum Stephani corpus tanta funeris ambitione præcederent? *Hæc ibi. Item ab eodem in lib. 3. contra Ruffinum.* „ Protinus concito gradu Bethlehem meam reverſus ſum; ubi adoravi præſepe, & incunabula Salvatoris „ Hæc ibi: quibus facto ſuo adorationis reliquiarum condemnat hæreſes antedictas. Item a Damaſceno in lib. 4. de fid. orthod. cap. 3. *Si amatorum diligibilis eſt domus, & lectulus, & hortus: quanto magis, quæ Dei, & Salvatoris, per quæ & ſalvati ſumus?* Hæc ibi. Item a Concilio *Bracarenſi* 3. *Cano.* 5. per hoc, quod ab eo ſanctorum reliquiæ vocantur ſanctæ Dei reliquiæ. Item a Concilio Nicæno ſecundo, *actio.* 3. „ Servator noſter Chriſtus fontes ſalutares, ſanctorum re-

„ li-

„ liquias nobis reliquit; multis modis beneficia fun- „ dentes. Martyrum enim oſſa virtutes multas ope- „ rantur, atque id per Chriſtum, qui in ipſis ha- „ bitat. Cum his ſanctas etiam imagines reveremur; „ principio adorantes Dei verbi propter nos incar- „ nati imaginem. „ Hæc ibi: quibus (ut prudentibus ex contextu patet) adorationem impendendam ſanctorum reliquiis decernit. Item a Concil. *Trident.* ſeſſ. 25. Decret. de invocatio. veneratio. & reliq. ſanctorum. „ Mandat ſancta Synodus, &c. affirmantes, „ ſanctorum reliquiis venerationem, atque honorem „ non deberi, vel eas, aliaque ſacra monumenta a „ fidelibus inutiliter honorari, atque eorum opis im- „ petrandæ cauſa ſanctorum memorias fruſtra fre- „ quentari, omnino damnandos eſſe: prout jam pri- „ dem eos damnavit, & nunc etiam damnat Eccle- „ ſia. „ Hæc ibi. Vide totum illud capitulum: quoniam ad multa in tota hac *qu.* 25. dicta valet. Item a Papa *Innocentio Tertio* in Concilio Generali: ut habetur *Extravagan. de reliq. & veneratio. ſanctor. c. ſecundo*. *Tertio* vides: quomodo ex iis bene, &c.

QUÆSTIO XXVI.

De eo quod Chriſtus mediator Dei, & hominum dicitur, in duos articulos diviſa.

DEinde conſiderandum eſt de hoc quod dicitur Chriſtus Dei, & hominum mediator.

Et circa hoc quæruntur duo.

Primo. Utrum eſſe mediatorem Dei, & hominum, ſit proprium Chriſto.
Secundo. Utrum hoc conveniat ei ſecundum humanam naturam.

ARTICULUS I. 150

Utrum eſſe mediatorem Dei, & hominum ſit proprium Chriſto.

AD Primum ſic proceditur. Videtur, quod eſſe mediatorem Dei, & hominum non ſit proprium Chriſto. Sicut enim ſacerdos, ita & propheta videtur eſſe mediator inter Deum, & homines, ſecundum illud Deuter. 5. *Ego illo tempore ſequeſter fui, & medius inter Deum, & vos*: Sed eſſe prophetam, & ſa-

 cer-

cerdotem non eſt proprium Chriſto. Ergo nec eſſe mediatorem.

2. Præterea. Illud quod convenit angelis bonis, & malis, non poteſt dici eſſe proprium Chriſto: Sed eſſe medium inter Deum, & homines convenit angelis bonis, ut Dion. dicit 4. c. de div. nom. (*parum a princ. lect.* 1.) Convenit etiam angelis malis, ideſt dæmonibus: habent enim quædam communia cum Deo, ſcilicet immortalitatem; quædam cum hominibus, ſcilicet quod ſunt animo paſſivi, & per conſequens miſeri, ut patet per Aug. in 9. de Civ. Dei. (*c.* 8. 13. *&* 15. *to.* 5.) Ergo eſſe mediatorem Dei, & hominum non eſt proprium Chriſto.

3. Præterea. Ad officium mediatoris pertinet interpellare ad unum eorum, inter quos eſt mediator pro altero: Sed *Spiritus ſanctus*, ſicut dicitur Roman. 8. *interpellat pro nobis ad Deum gemitibus inenarrabilibus*. Ergo Spiritus ſanctus eſt mediator inter Deum, & homines. Non ergo eſt proprium Chriſto.

Sed Contra eſt, quod dicitur 1. ad Timoth. 2. *Unus eſt mediator Dei, & hominum homo JESUS Chriſtus*.

Reſpondeo dicendum, quod ad mediatoris officium proprie pertinet conjungere, & unire eos, inter quos eſt mediator. nam extrema uniuntur in medio. Unire autem homines Deo perfective quidem convenit Chriſto, per quem homines ſunt reconciliati Deo, ſecundum illud 2. ad Cor. 5. *Deus erat in Chriſto, mundum reconcilians ſibi*. Et ideo *ſolus Chriſtus eſt perfectus Dei, & hominum mediator*; inquantum per ſuam mortem humanum genus Deo reconciliavit. Unde cum Apoſtolus dixiſſet, *Mediator Dei, & hominum homo Chriſtus JESUS*, ſubjunxit: *Qui dedit ſemetipſum redemptionem pro omnibus*. Nihil tamen prohibet, *aliquos alios ſecundum quid dici mediatores inter Deum, & homines*, prout ſcilicet cooperantur ad unionem hominum cum Deo diſpoſitive, vel miniſterialiter.

Ad primum ergo dicendum, quod prophetæ, & ſacerdotes veteris Teſtamenti dicti ſunt mediatores inter Deum, & homines diſpoſitive, & miniſterialiter; inquantum ſc. prænuntiabant, & præfigurabant verum & perfectum Dei & hominum mediatorem. Sacerdotes vero novi Teſtamenti poſſunt dici mediatores Dei, & hominum, inquantum ſunt miniſtri veri mediatoris, vice ipſius ſalutaria ſacramenta hominibus exhibentes.

Ad ſecundum dicendum, quod angeli boni, ut Auguſt.

guſt. dicit in 9. de civit. Dei, (*cap.* 13. *a med. tom.* 5.) non recte poſſunt dici mediatores inter Deum, & homines. „ Cum enim utrumque habeant com„ mune cum Deo, & beatitudinem, & immortalita„ tem, nihil autem horum cum hominibus miſeris, „ & mortalibus, quomodo non potius remoti ſunt „ ab hominibus, Deoque conjuncti, quam inter u„ troſque medii conſtituti? „ Dionyſ. tamen dicit, eos eſſe medios, quia ſecundum gradum naturæ ſunt infra Deum, & ſupra homines conſtituti, & mediatoris officium exercent, non quidem principaliter, & perfective, ſed miniſterialiter, & diſpoſitive. Unde Matth. 4. dicitur, quod *acceſſerunt Angeli, & miniſtrabant ei*, ſcilicet Chriſto. Dæmones autem habent communem cum Deo immortalitatem, cum hominibus autem miſeriam. ad hoc enim ſe interponit medium dæmon immortalis, & miſer, ut ad immortalitatem beatam tranſire non ſinat, ſed perducat ad miſeriam immortalem. unde eſt ſicut malus medius, qui ſeparat amicos. Chriſtus autem habuit communem cum Deo beatitudinem, cum hominibus autem mortalitatem. & ideo ad hoc ſe interpoſuit medium, ut mortalitate tranſacta, & ex mortuis faceret immortales, (quod in ſe reſurgendo monſtravit) & ex miſeris beatos efficeret. unde nunquam ipſe deceſſit. Et ideo ipſe eſt bonus mediator, qui reconciliat inimicos.

Ad tertium dicendum, quod Spiritus ſanctus, cum ſit per omnia Deo æqualis, non poteſt dici medius, vel mediator inter Deum, & homines: ſed ſolus Chriſtus, qui licet ſecundum divinitatem æqualis ſit Patri, tamen ſecundum humanitatem minor eſt Patre, ut ſupra dictum eſt. (*q.* 20. *art.* 1.) Unde ſuper illud ad Gal. 3. *Mediator unius non eſt*, dicit gloſ. *Non Pater; nec Spiritus ſanctus*. Dicitur autem Spiritus ſanctus interpellare pro nobis, quia ipſe interpellare nos facit.

APPENDIX.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem concluſ. 2. interimas hæreſim *Pauperum de Lugduno* (ut refertur ex ſumma F. Icconeti, 5. *p. c.* 2. in bibliotheca Vaticana manuſcripta) dicentium, quod ſancti non orant pro nobis, neque audiunt orationes fidelium. Item hæreſim *Vigilantii* dicentis, quod ſancti in cœlo non orant pro vivis: ideo non ſunt in noſtrum auxilium invocandi. Quibus hæreſibus concordant multi alii, ſicut & in pleriſque aliis tum

ſupra, tum infra recitandis; licet hoc non exprimatur, ſed ſemper præſupponatur. *Secundo* habes: quomodo per eandem *ſecundæ* concluſionis rationem oſtendas, illas merito damnari a 2. 2. *articulorum num.* 441. *cum Elucidat.* Item ab *Additio. articulorum, nu.* 314. 315. 356. *cum Elucidat.* Item a Veritatibus Aureis ſuper legem veterem, *Exod.* 32. *concl.* 3. *& Numer.* 11. *concl.* 1. Item a Concilio *Trid. ſeſſ.* 25. *Decret. de invocatio.* &c. ſecundum quod allegatur ſupra *qu.* 25. *ar.* 6. *append.* Vide tu loca omnia: ut tollatur prolixitas, & repetitio. Item a Job c. 3. *Ad aliquem ſanctorum convertere*. Scilicet, pro auxilio tui invocandum: ut ibi patet. De ſententiis amicorum Job, quarum hæc eſt una, quomodo recte intelligi debeant, vide 1. 2. *articulorum num.* 467. *in Elucidatio.* Item ab Exod. 32. *Quieſcat ira tua, & eſto placabilis ſuper malitia populi tui: Recordare Abraham, Iſaac, & Jacob*, &c. *Placatus eſt Dominus ſuper iniquitatem populi ſui*. Patet enim hic, quod merita ſanctorum mortuorum, ſc. Abraham, Iſaac, Jacob, interceſſerunt pro populo, & obtinuerunt ei miſericordiam: quoniam textuum connexio ſenſum hunc aperte monſtrat conſideranti. Similiter etiam damnantur a Daniel. 3. *Ne auferas miſericordiam tuam a nobis propter Abraham dilectum tuum, & Iſaac ſervum tuum*, &c. Hac enim oratione finita, quam ſuffragarunt merita patrum, ſc. Abraham, Iſaac, & Iſrael, qui ibi adducebantur ab orante: tunc liberati ſunt de fornace illi tres. Item a Gen. 48. *Invocetur nomen meum ſuper eos, & nomina patrum meorum Abraham, & Iſaac*. Ex hoc enim patet intentum, ut ſupra, diſcurrenti. Item a 2. Machab. 15. „ Oniam „ manus protendentem orare pro omni populo Ju„ dæorum. Qui & dixit Judæ. Hic eſt, qui multum „ orat pro populo, & univerſa ſancta Civitate, Hie„ remias propheta Dei. „ Ex præmiſſis enim tu, a fortiori argumentando, concludas univerſaliter (ſecundum ſcripturas) dicens contra hæreſes illas. Si patres ſancti in lymbo exiſtentes, nondumque aperta Dei viſione fruentes pro hominibus orabant, & ſuffragabantur eis: multo utique magis ſanctos nunc in æterna, claraque Dei beatitudine exiſtentes orare credendum eſt pro nobis. Item a dictis in *q.* 8. *ar.* 1. 3. Si enim hominum vivorum ſimul, & bonorum mortuorum Chriſtus eſt caput, ut ibi dicitur; & membra ſunt pro ſe invicem ſolicita, 1. *Corinth.* 12. utique ſancti in patria, cum non deſierint nobiſcum eſſe membra unius capitis, ſc. Chriſti, erunt ſoliciti pro nobis, ut ad conſortium ipſorum perveniamus,

tan-

tanquam membra membris colligata, in unius corporis augmentum, perfectionemque concurrentes. Quomodo autem ſanctorum erga nos manifeſtaretur ſolicitudo prædicta, quam Apoſtolus atteſtatur, niſi orarent pro nobis, hoc eſt, niſi, tamquam mediatores, cooperarentur ad noſtram unionem cum Deo, ideſt, ad noſtram ſalutem? Aut ergo membra Chriſti nobiſcum ſanctos perſeverare negent, aut membra non eſſe pro ſe invicem ſolicita dicant, neceſſe eſt illos, qui ſanctorum interceſſionem tollere contendunt: quorum tamen utrumque contra Apoſtolum eſt, tum *Roman.* 14. per ly *ut vivorum, & mortuorum dominetur*, tum 1. *Corinth.* 12. ut allegatum fuit. Apoſtolus igitur, locum utrumque connectendo, ſimul dixit; Mortui cum vivis ſunt membra unius Chriſti, & pro ſe invicem ſolicitudinem habent, id, quod eſt, ſcholaſtice eum dixiſſe, ſancti mortui ſunt mediatores vivorum apud Deum, & conſequenter vivi debent honorare ipſos, ipſorumque reliquias (*quæſt.* 25. *art.* 6.) necnon invocare eoſdem in ſui patrocinium: *Tertio* vides: quomodo, &c.

ARTICULUS II. 151

Utrum Chriſtus, ſecundum quod homo, ſit mediator Dei, & hominum.

3. *d.* 19. *a* 5. *q.* 2. *Et* 4. *d.* 43. *ar.* 2. *q.* 1. *cor. Et d.* 48. *q.* 1. *a.* 2. *Et ver. q.* 29. *a.* 5. *ad* 5. *Et* 1. *Tim.* 2. *lect.* 1. *fin. Et* 2. *Tim.* 2. *col.* 2.

AD Secundum ſic proceditur. Videtur, quod Chriſtus non ſit mediator Dei, & hominum, ſecundum quod homo. Dicit enim Auguſt. in lib. contra Felicianum: (*c.* 10. *ante med. to.* 6.) „ Una eſt Chriſti perſona, ne ſit non unus Chriſtus, non una „ ſubſtantia, ne mediatoris diſpenſatione ſubmota, „ aut Dei tantum dicatur, aut hominis filius: „ Sed non eſt Dei, & hominis filius, ſecundum quod homo, ſed ſimul ſecundum, quod Deus, & homo. Ergo neque dicendum eſt, quod ſit mediator Dei, & hominum ſolum ſecundum quod homo.

2. Præterea. Sicut Chriſtus, inquantum eſt Deus, convenit cum Patre, & Spiritu ſancto; ita inquantum eſt homo, convenit cum hominibus: Sed propter hoc quod inquantum eſt Deus, convenit cum Patre, & Spiritu ſancto, non poteſt dici mediator, inquantum eſt Deus: quia ſuper illud 1. ad Tim. 2. *Mediator Dei, & hominum* &c. dicit gl. (*ord. Aug. l.* 10.

Conf. c. 43. ante med. to. 1.) *Inquantum eſt Verbum, non medius eſt; quia æqualis eſt Deo, & Deus apud Deum, & ſimul unus Deus*. Ergo nec etiam inquantum eſt homo, poteſt dici mediator, propter convenientiam quam cum hominibus habet.

3. Præterea. Chriſtus dicitur mediator, inquantum reconciliavit nos Deo: quod quidem fecit auferendo peccatum, quod nos ſeparabat a Deo: Sed auferre peccatum convenit Chriſto, non inquantum eſt homo, ſed inquantum eſt Deus. Ergo Chriſtus, inquantum eſt homo, non eſt mediator, ſed inquantum eſt Deus.

Sed Contra eſt, quod Aug. dicit in lib. 9. de Civ. Dei: (*c. 15. ad fi. to. 5.*) ,, Non ob hoc mediator ,, eſt Chriſtus, quia Verbum: maxime quippe immortale, & maxime beatum Verbum longe eſt a ,, mortalibus miſeris; ſed mediator eſt, ſecundum ,, quod homo.

Reſpondeo dicendum, quod in mediatore *duo* poſſumus conſiderare: *Primo* quidem rationem medii: *Secundo* officium conjungendi. Eſt autem de ratione medii, quod diſtet ab utroque extremorum. Conjungit autem mediator per hoc, quod ea quæ unius ſunt, defert ad alterum. Neutrum autem horum poteſt convenire Chriſto, ſecundum quod eſt Deus, ſed ſolum ſecundum quod eſt homo. Nam ſecundum quod Deus, non differt a Patre, & Spiritu ſancto in natura, & poteſtate dominii. Nec etiam Pater, & Spiritus ſanctus aliquid habent, quod non ſit Filii; ut ſic poſſit id quod eſt Patris, vel Spiritus ſancti, quaſi quod eſt aliorum, ad alios deferre. Sed utrumque convenit ei, inquantum eſt homo: quia ſecundum quod eſt homo, diſtat & a Deo in natura, & ab hominibus in dignitate & gratiæ, & gloriæ. Inquantum etiam eſt homo, convenit ei conjungere homines Deo, præcepta & dona Dei hominibus exhibendo, & pro hominibus Deo ſatisfaciendo, & interpellando.

Et ideo *veriſſime dicitur mediator, ſecundum quod homo*.

Ad primum ergo dicendum, quod ſi ſubtrahatur divina natura a Chriſto, ſubtrahetur per conſequens ab eo ſingularis plenitudo gratiarum, quæ convenit ei, inquantum eſt unigenitus a Patre, ut dicitur Joan. 1. Ex qua quidem plenitudine habet, ut ſit ſuper omnes homines conſtitutus, & propinquius ad Deum accedens.

Ad ſecundum dicendum, quod Chriſtus, ſecundum quod Deus, eſt per omnia æqualis Patri: Sed etiam in

in humana natura excedit alios homines: Et ideo ſecundum quod homo, poteſt eſſe mediator, non autem ſecundum quod Deus.

Ad tertium dicendum, quod licet auctoritative peccatum auferre conveniat Chriſto, ſecundum quod eſt Deus: tamen ſatisfacere pro peccato humani generis convenit ei, ſecundum quod eſt homo. Et ſecundum hoc dicitur Dei, & hominum mediator.

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a ſcripturis, & Auguſt. inſinuatum, quod Chriſtus eſt mediator, ſecundum quod homo, non ſecundum quod Deus. A B. Aug. quidem, ut *in argum. cont.* A ſcripturis vero per hoc, quod dicitur 1. Timoth. 2. *Mediator Dei, & hominum homo Chriſtus Jeſus*. Non enim abſque cauſa, dum Chriſtum dicit eſſe mediatorem, ſignanter apponit ly *homo*. Sciebat utique Apoſtolus, quod Chriſtus non tantum eſt homo, ſed etiam Deus; immo & quod filius Dei prius eſt Deus, quam homo, ſed & hoc ſciebat, quod dignius in infinitum eſt dicere, illum eſſe Deum, quam hominem, & quod a digniori fieri alicujus denominatio debet: & tamen, his non obſtantibus, ipſemet Chriſtum vocat hominem expreſſe, cum eundem appellat mediatorem, poſtpoſito nomine Dei. Non enim dicit ly *mediator Dei, & hominum, Deus, & homo Chriſtus Jeſus*, ſed dicere prælegit ly *mediator Dei, & hominum homo Chriſtus Jeſus*. Ac ſi aperte dicat. Ideo Chriſti humanitatem tantum adduco in medium, quando ipſum mediatorem eſſe Dei, & hominum affirmo, quia officium hoc mediatoris convenit Chriſto ſecundum humanitatem tantum, ideſt non ſecundum quod Deus, ſed ſecundum quod homo. Licet autem a digniori debeat fieri denominatio alicujus, abſolute loquendo: tamen in caſu, quando ſc. ad aliquod propoſitum facit magis minus dignum alicujus, quam plus dignum (ut contingit in præſenti) tunc denominatio rei illius non fit a digniori, ſed minus digno: non quia minus dignum, ſed quia magis ad occurrens propoſitum eſt. Item inſinuatur idipſum per hoc, quod dicitur Deuter. 18. *prophetam de gente tua, & de fratribus tuis, ſicut me, ſuſcitabit tibi Dominus Deus tuus*. Iſte enim propheta eſt Meſſias, ideſt Chriſtus, ut pulcherrime ad longum declaratur in Veritatibus Aureis ſuper totam legem veterem *Deuter.* 18. *concluſ.* 6. Sciebat utique Moyſes,

quod iſte propheta futurus erat non tantum ſui ſimilis, ideſt homo, ſed etiam Deus: cum non minor fuerit Moyſes, quam Iſaias, *Deuter.* 34. & Iſaias hoc ipſum cognoverit, cap. 48. *Audi me Jacob, & Iſrael, quem ego voco: Ego primus, & ego noviſſimus*. Hoc eſt. Ego Deus Iſrael prædico tibi, quod veniet tempus, quando ego non ſolum ero primus, ideſt Deus (quod ſemper fui) ſed etiam ero noviſſimus, ideſt homo) quod non ſemper fui. Nam, ſicut in ſcripturis patet, quod Deus eſt proprie primus, ideſt ante quem nihil eſt, ideſt æternus: ita etiam in eis *Geneſ. c.* 1. patet, quod homo eſt noviſſimus, ideſt noviſſime creatus, cum & ſexto die, & poſt aliorum omnium creationem creatus ibi narretur. Cum ergo Moyſes ſciret, prophetam illum, ideſt, Chriſtum, fore Deum, & hominem, cur de illo, tamquam de homine tantum loquitur per hoc, quod introducit illum fore ſimilem ſibi, qui ſolum erat homo? Ut inde intelligere neceſſario debeas, quod Chriſtus, pro quanto fuit ſimilis Moyſi, ideſt pro quanto fuit medius, & ſequeſter inter Deum, & homines (talis enim erat Moyſes *Deuteronom. quinto*) non erat, niſi homo, hoc eſt, quod non exercuit officium mediatoris, inquantum Deus, ſed inquantum homo. *Secundo* vides: quomodo, &c.

QUÆSTIO XXVII.

De Beatæ Virginis MARIÆ ſanctificatione, in ſex articulos diviſa.

POſt prædicta, in quibus de unione Dei, & hominis, & de his quæ unionem conſequuntur, tractatum eſt, reſtat conſiderandum de his quæ Filius Dei incarnatus in natura humana ſibi unita geſſit, vel paſſus eſt. Quæ quidem conſideratio *quadripartita* erit. Nam *primo* conſiderabimus de his quæ pertinent ad ingreſſum ejus in mundum. *Secundo* de his quæ pertinent ad progreſſum vitæ ipſius in hoc mundo. *Tertio* de exitu ipſius ab hoc mundo. *Quarto* de his quæ pertinent ad exaltationem ipſius poſt hanc vitam.

Circa *primum quatuor* conſideranda occurrunt. *Primo* quidem de conceptione Chriſti. *Secundo* de ejus nativitate. *Tertio* de ejus circumciſione. *Quarto* de ejus baptiſmo.

Circa conceptionem autem ejus oportet *primo* aliqua conſiderare quantum ad matrem concipientem.

Secun-

Secundo quantum ad modum conceptionis. *Tertio* quantum ad perfectionem prolis conceptæ.

Ex parte autem matris occurrunt quinque conſideranda. *Primo* quidem de ſanctificatione ejus. *Secundo* de virginitate ejus. *Tertio* de deſponſatione ejuſdem. *Quarto* de annuntiatione ipſius. *Quinto* de præparatione ipſius ad concipiendum.

Circa primum quæruntur ſex.

Primo. Utrum B. Virgo mater Dei fuerit ſanctificata ante nativitatem ex utero.

Secundo. Utrum fuerit ſanctificata ante animationem.

Tertio. Utrum per hujuſmodi ſanctificationem fuerit ſibi totaliter ſublatus fomes peccati.

Quarto. Utrum per hujuſmodi ſanctificationem fuerit conſecuta ut nunquam peccaret.

Quinto. Utrum per hujuſmodi ſanctificationem adepta fuerit plenitudinem gratiarum.

Sexto. Utrum ſic ſanctificari fuerit proprium ſibi.

ARTICULUS I. 152

Utrum B. Virgo Mater Dei fuerit ſanctificata ante nativitatem ex utero.

3. *d.* 3. *q.* 1. *a.* 1. *q.* 3. *& quoli.* 6. *q.* 5. *a.* 1. *cor. Et op.* 3. *c.* 231. *Et pſal.* 45. *co.* 2.

AD Primum ſic proceditur. Videtur, quod Beata Virgo non fuerit ſanctificata ante nativitatem ex utero. Dicit enim Apoſt. 1. ad Cor. 15. *Non prius quod ſpirituale eſt, ſed prius quod eſt animale, deinde quod eſt ſpirituale*: Sed per gratiam ſanctificantem naſcitur homo ſpiritualiter in filium Dei, ſecundum illud Joan. 1. *Ex Deo nati ſunt*: nativitas autem ex utero eſt nativitas animalis. Non ergo Beata Virgo fuit prius ſanctificata, quam ex utero naſceretur.

2. Præterea. Auguſt. dicit in Epiſt. ad Dardanum: (*quæ eſt* 57. *inter med. & fi. to.* 2.) *Sanctificatio, qua efficimur templum Dei, nonniſi renatorum eſt*: Nemo autem renaſcitur, niſi prius naſcatur. Ergo Beata Virgo non fuit prius ſanctificata, quam ex utero naſceretur.

3. Præterea. Quicunque eſt ſanctificatus per gratiam, eſt mundatus a peccato originali, & actuali. Si ergo Beata Virgo fuit ſanctificata ante nativita-

tem ex utero, conſequens eſt quod tunc fuerit emundata ab originali peccato: Sed ſolum originale peccatum poterat eam impedire ab introitu regni cœleſtis. Si ergo tunc mortua fuiſſet, videtur quod januam regni cœleſtis introiſſet. quod tamen fieri non potuit ante paſſionem Chriſti. *habemus enim fiduciam in introitum ſanctorum per ſanguinem ejus*, ut dicitur Hebr. 10. Videtur ergo, quod B. Virgo non fuerit ſanctificata, antequam ex utero naſceretur.

4. Præterea. Peccatum originale contrahitur ex origine, ſicut peccatum actuale ex actu: Sed quamdiu aliquis eſt in actu peccandi, non poteſt a peccato actuali mundari. Ergo etiam nec Beata Virgo a peccato originali mundari potuit, dum eſſet adhuc in ipſo actu originis in materno utero exiſtens.

Sed Contra eſt, quod Eccleſia celebrat nativitatem B. Virginis: Non autem celebratur feſtum in Eccleſia, niſi pro aliquo Sancto. Ergo B. Virgo in ipſa ſua nativitate fuit ſancta. Fuit ergo in utero ſanctificata.

Reſpondeo dicendum, quod de ſanctificatione B. Mariæ, quod ſc. fuerit ſanctificata in utero, nihil in Scriptura canonica traditur, quæ etiam nec de ejus nativitate mentionem facit. Sicut tamen Auguſt. in ſerm. de Aſſumptione ipſius Virginis (*qui eſt tract. 8. de Diverſis c. 2. 4. & 5. to. 5.*) rationabiliter argumentatur, quod cum corpore ſit aſſumpta in cœlum; (quod tamen Scriptura non tradit) ita etiam rationabiliter argumentari poſſumus, quod fuerit ſanctificata in utero.

Rationabiliter enim creditur, quod illa quæ genuit *Unigenitum a Patre, plenum gratiæ, & veritatis*, præ omnibus aliis majora privilegia gratiæ acceperit. Unde, ut legitur Luc. 1. *Angelus ei dixit: Ave gratia plena*. Invenimus autem quibuſdam aliis hoc privilegium eſſe conceſſum, ut in utero ſanctificarentur: Sicut Hieremiæ, cui dictum eſt (*Hierem. 1.*) *Antequam exires de vulva, ſanctificavi te*: Et ſicut Joanni Baptiſtæ, de quo dictum eſt Luc. 1. *Spiritu ſancto replebitur adhuc ex utero matris ſuæ*. Unde rationabiliter creditur, quod B. Virgo ſanctificata fuerit, antequam ex utero naſceretur.

Ad primum ergo dicendum, quod etiam in B. Virgine prius fuit id quod eſt animale, & poſt id quod eſt ſpirituale: quia prius fuit ſecundum carnem concepta, & poſtea ſecundum Spiritum ſanctificata.

Ad ſecundum dicendum, quod Auguſtinus loquitur ſecundum legem communem, ſecundum quam per ſacramenta non regenerantur aliqui, niſi prius nati.

nati. Sed Deus huic legi ſacramentorum potentiam ſuam non alligavit, quin aliquibus ex ſpeciali privilegio gratiam ſuam conferre poſſit, antequam naſcantur ex utero.

Ad tertium dicendum, quod B. Virgo ſanctificata fuit in utero a peccato originali, quantum ad maculam perſonalem: non tamen fuit liberata a reatu, quo tota natura tenebatur obnoxia; ut ſcilicet non intraret in paradiſum, niſi per Chriſti hoſtiam: † *al. oſtium* † ſicut & de ſanctis Patribus dicitur, qui fuerunt ante Chriſtum.

Ad quartum dicendum, quod peccatum originale trahitur ex origine, inquantum per eam communicatur humana natura, quam proprie reſpicit peccatum originale: quod quidem fit, quando proles concepta animatur. Unde poſt animationem nihil prohibet, prolem conceptam ſanctificari. poſtea enim non manet in materno utero ad accipiendam humanam naturam, ſed ad aliqualem perfectionem ejus, quod jam accepit.

APPENDIX.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a ſcripturis, & Eccleſia inſinuatum, quod Beata Virgo fuit ſanctificata, antequam ex utero naſceretur. Ab Eccleſia quidem, ut cum diſcurſiva applicatione dicitur *in argum. cont.* Pro quo fortius roborando ſcias, quod D. Thom. inquit 2. 2. qu. 10. art. 12. & quolib. 2. art. 7. „ Maximam habet auctoritatem Eccleſiæ conſuetudo, quæ „ ſemper eſt in omnibus æmulanda, quia & ipſa do„ ctrina catholicorum Doctorum ab Eccleſia auctori„ tatem habet. Unde magis ſtandum eſt auctoritati „ Eccleſiæ, quam auctoritati vel Auguſt. vel Hiero„ nym. vel cujuſcumque Doctoris. „ Hæc ibi. Ex quibus patet, quod hoc, ſcilicet, Beatam Virginem fuiſſe in utero matris ſuæ ſanctificatam, cum dicatur ab Eccleſia facto ſuo, ideſt, conſuetudine celebrandi ejus nativitatem, tenendum eſt firmius, quam, ſi hoc idem a quocumque catholico Doctore diceretur. *Maximam* enim inquit S. Th. ibi, ut audiſti, *auctoritatem habet Eccleſiæ conſuetudo*; & quidem ſuper cujuſcumque Doctor. auctoritatem. Hoc annotabis pro ſequentis articuli reſponſione ad *tertium*. Ex quo loco etiam viciſſim nunc habes, quod dictum illud 2. 2. de Eccleſia intelligitur de Eccleſia Romana. Et merito ſane: quoniam ipſa Romana ex Chriſti inſtituto (per ly *Tu es Petrus*, *&* *ſuper hanc*

Petram ædificabo Eccleſiam meam, Matth. 16. & per ly *confirma fratres tuos*, Luc. 22.) eſt mater, & magiſtra omnium Eccleſiarum. Quapropter omnes Eccleſiæ, ut in ipſa colligatæ, ſimul cum ipſa ſunt una tantum Eccleſia catholica, unica ſponſa Chriſti dilecta, una columba ſpecioſa, & hujuſmodi alia in ſcripturis dicta de Eccleſia. A ſcripturis vero idipſum in principio appendicis dictum inſinuatur, ut pſalm. 45. *Sanctificavit tabernaculum ſuum altiſſimus*. Tabernaculum enim Dei, in quo natus, *pſalm.* 86. requievit novem menſibus, fuit Beata Virgo. Hanc ergo ipſe non tantum per creationem fundavit altiſſimus *pſalm.* 86. ſed etiam per infuſionem gratiæ ſanctificavit. Cæterum ſanctificatio iſta, quamvis fuerit a peccato originali (ut in reſponſione ad *tertium*) utrum fuerit ab illo actualiter jam contracto, ab illo de potentia debitrice contrahendo, nondum eſt in præſenti articulo a S. Doctore determinatum, ſed more ſuo prudentiſſimo, ne, ſcilicet, articulos commiſceat adinvicem, &, ut omnia in locis propriis proprie tractentur, eſt ſequenti articulo reſervatum. Videbis ergo ibi ad clariorem quoque aliquorum dictorum in hoc articulo intelligentiam habendam. Pro quo & omnino vide Compend. Alber. Mag. *lib.* 4. *cap.* 4. *cum ſchol. Secundo* vides: quomodo ex iis bene penſatis, & applicatis doctrina præſens Angelica viciſſim declaretur, atque confirmetur.

ARTICULUS II. 153

Utrum B. Virgo fuerit ſanctificata ante animationem.

3. *d.* 3. *q.* 1. *a.* 1. *Et quol.* 6. *q.* 5. *a.* 1. *cor. Et opuſ.* 2. *c.* 231.

AD Secundum ſic proceditur. Videtur, quod B. Virgo ſanctificata fuerit ante animationem. Quia, ut dictum eſt, (*a. præc.*) plus gratiæ eſt collatum Virgini matri Dei, quam alicui Sanctorum. Sed quibuſdam videtur eſſe conceſſum, quod ſanctificarentur ante animationem: quia, ut dicitur Hierem. 1. *Priuſquam te formarem in utero, novi te*: non autem infunditur anima ante corporis formationem: Similiter etiam de Joanne Baptiſta dicit Ambroſ. ſuper Luc. (*c.* 1. *ſup. illud*: *Et Spiritu ſcilicet replebitur*) quod *nondum inerat ei ſpiritus vitæ, & jam inerat ei Spiritus gratiæ*. Ergo multo

to magis B. Virgo ante animationem ſanctificari potuit.

2. Præterea. Conveniens fuit, ſicut Anſelmus dicit in lib. de conceptu Virginali, (*cap.* 18. *parum a princ.*) *ut illa Virgo ea puritate niteret, qua major ſub Deo nequit intelligi*. unde & Cant. 4. dicitur: *Tota pulchra es amica mea, & macula non eſt in te:* Sed major puritas fuiſſet B. Virginis, ſi nunquam anima ejus fuiſſet inquinata contagio originalis peccati. Ergo hoc ei præſtitum fuit, ut antequam animaretur caro ejus, ſanctificaretur.

3. Præterea. Sicut dictum eſt, (*ar. præc. arg. ſed cont.*) non celebratur feſtum niſi de aliquo Sancto: Sed quidam celebrant feſtum Conceptionis B. Virginis. Ergo videtur, quod in ipſa ſua conceptione fuerit ſancta; & ita quod ante animationem fuerit ſanctificata.

4. Præterea. Apoſt. dicit Rom. 11. *Si radix ſancta, & rami*: Radix autem filiorum ſunt parentes eorum. Potuit ergo B. Virgo ſanctificari etiam in ſuis parentibus ante animationem.

Sed Contra eſt, quod ea quæ fuerunt in veteri Teſtamento, ſunt figura novi, ſecundum illud 1. ad Cor. 10. *Omnia in figura contingebant illis*: Sed per ſanctificationem tabernaculi, de qua dicitur in Pſal. 45. *Sanctificavit tabernaculum ſuum Altiſſimus*, videtur ſignificari ſanctificatio Matris Dei, quæ tabernaculum Dei dicitur, ſecundum illud Pſ. 18. *In ſole poſuit tabernaculum ſuum*: De tabernaculo autem dicitur Exod. ult. *Poſtquam cuncta perfecta ſunt, operuit nubes Tabernaculum teſtimonii, & gloria Domini implevit illud*. Ergo etiam Beata Virgo non fuit ſanctificata, niſi poſtquam cuncta ejus perfecta ſunt, ſc. & corpus, & anima.

Reſpondeo dicendum, quod *ſanctificatio Beatæ Virginis non poteſt intelligi ante ejus animationem, duplici* ratione. *Primo* quidem, quia ſanctificatio, de qua loquimur, non eſt niſi emundatio a peccato originali. ſanctitas enim eſt perfecta munditia, ut Dionyſ. dicit in 12. cap. de divinis nominibus. (*parum a princ.*) Culpa autem non poteſt emundari niſi per gratiam, cujus ſubjectum eſt ſola creatura rationalis. Et ideo ante infuſionem animæ rationalis Beata Virgo ſanctificata non fuit. *Secundo*, quia cum ſola creatura rationalis ſit ſuſceptiva culpæ, ante infuſionem animæ rationalis proles concepta non eſt culpæ obnoxia. Et ſic quocunque modo ante animationem Beata Virgo ſanctificata fuiſſet, nunquam incurriſſet maculam originalis culpæ,

&

& ita non indiguiſſet redemptione, & ſalute, quæ eſt per Chriſtum, de quo dicitur Matth. 1. *Ipſe ſalvum faciet populum ſuum a peccatis eorum*. Hoc autem inconveniens eſt, quod Chriſtus non ſit Salvator omnium hominum, ut dicitur 1. ad Tim. 4.

Unde relinquitur, quod ſanctificatio B. Virginis fuerit poſt ejus animationem.

Ad primum ergo dicendum, quod Dominus dicit, ante formationem in utero ſe Hieremiam noviſſe, notitia ſcilicet prædeſtinationis; ſed ſanctificaſſe dicit eum non ante formationem, ſed antequam exiret de ventre. Quod autem Ambroſius dicit, quod Joanni Baptiſtæ nondum inerat ſpiritus vitæ, cum jam habebat ſpiritum gratiæ, non eſt intelligendum, ſecundum quod ſpiritus vitæ dicitur anima vivificans, ſed ſecundum quod ſpiritus vitæ dicitur aer exterius reſpiratus. Vel poteſt dici, quod nondum inerat ei ſpiritus vitæ, ideſt anima, quantum ad manifeſtas, & completas operationes ipſius.

Ad ſecundum dicendum, quod ſi nunquam anima B. Virginis fuiſſet contagio originalis peccati inquinata, hoc derogaret dignitati Chriſti, ſecundum quam eſt univerſalis omnium Salvator. Et ideo ſub Chriſto, qui ſalvari non indiguit, tamquam univerſalis Salvator, maxima fuit B. Virginis puritas. Nam Chriſtus nullo modo contraxit originale peccatum, ſed in ipſa ſui conceptione fuit ſanctus, ſecundum illud Luc. 1. *Quod ex te naſcetur ſanctum, vocabitur Filius Dei*. Sed B. Virgo contraxit quidem originale peccatum, ſed ab eo fuit mundata, antequam ex utero naſceretur. Et hoc ſignatur Job. 3. ubi de nocte originalis peccati dicitur: *Expectet lucem*, ideſt Chriſtum, *& non videat* (quia *nihil inquinatum incurrit in illam*, ut dicitur Sap. 7.) *nec ortum ſurgentis auroræ*, ideſt B. Virginis, quæ in ſuo ortu a peccato originali fuit immunis.

Ad tertium dicendum, quod licet Romana Eccleſia Conceptionem B. Virginis non celebret; tolerat tamen conſuetudinem aliquarum Eccleſiarum illud feſtum celebrantium. Unde talis celebritas non eſt totaliter reprobanda. Nec tamen per hoc quod feſtum Conceptionis celebratur, datur intelligi, quod in ſua conceptione fuerit ſancta: ſed quia quo tempore ſanctificata fuerit, ignoratur, celebratur feſtum ſanctificationis ejus potius, quam conceptionis in die conceptionis ipſius.

Ad quartum dicendum, quod *duplex* eſt ſanctificatio. *Una* quidem totius naturæ, inquantum ſcilicet tota natura humana ab omni corruptione culpæ, & pœ-

& pœnæ liberatur: Et hæc erit in reſurrectione. *Alia* vero eſt ſanctificatio perſonalis, quæ non tranſit in prolem carnaliter genitam; quia talis ſanctificatio non reſpicit carnem, ſed mentem. Et ideo etſi parentes Beatæ Virginis fuerunt mundati a peccato originali, nihilominus Beata Virgo peccatum originale contraxit, cum fuerit concepta ſecundum carnis concupiſcentiam ex commixtione maris, & feminæ. Dicit enim Auguſt. in lib. 1. de nuptiis, & concupiſcentia, (*cap. 12. cir. princ. to. 7.*) *omnem, quæ de concubitu naſcitur, carnem eſſe peccati.*

A P P E N D I X.

EX artic. habes *primo*: quomodo per rationem & oſtendas, & recte intelligas, merito eſſe a ſcripturis Papa, & Concil. inſinuatum, quod B. Virgo non fuit ſanctificata ante animationem. A ſcripturis quidem per hoc, quod dicitur Rom. 5. *Per unum hominem peccatum intravit in mundum, in quo omnes peccaverunt.* Peccato ſcilicet originali, vel actu, vel potentia contrahendo. Quia enim B. Virgo, ſi ante animationem fuiſſet ſanctificata, non contraxiſſet peccatum originale, neque etiam in potentia debitrice, ut ſup. not. 1. & 2. oſtenſum eſt, ideo Apoſt. præmiſſis verbis, ſi ad propoſitum hoc ſcholaſticum ſcholaſtice applicetur, dicere voluit, quod B. Virgo ante animationem ſanctificata non fuit. A Papa autem *Sixto* 4. inſinuatur idem per hoc, quod in *extravag. prædicta c.* 2. excommunicat dicentes, opinionem hanc, ſcil. B. Virgo eſt concepta ſine originali, eſſe hæreticam, & conſequenter per hoc ipſe affirmat, opinionem hanc non eſſe hæreticam. Iſto igitur facto ſuo monſtravit, B. Virginem non fuiſſe ſanctificatam ante animationem: quoniam ipſe noverat, & quod dicere, illam neque etiam in debito, ſeu potentia contraxiſſe peccatum originale, eſſe hæreticum, & quod dicere, eam eſſe ſanctificatam ante animationem, eſt dicere ipſam neque etiam in debitrice potentia contraxiſſe tale peccatum. A Concilio item *Trid.* idem inſinuatur per hoc, quod pœnam illam excommunicationis latæ a *Sixto IV.* innovat. Poſtquam enim omnes Adæ poſteros contrahere actualiter originale peccatum *ſeſſ.* 5. decreverat: ſubdit. *Declarat tamen hæc ipſa ſancta ſynodus, non eſſe ſuæ intentionis comprehendere in hoc decreto, ubi de peccato originali agitur, beatam, & immaculatam Virginem Mariam Dei genitricem: ſed obſervandas eſſe conſtitutiones felicis re-*

cor-

cordationis Sixti Papæ IV. ſub pœnis in eis conſtitutionibus contentis, *quas innovat*. Hæc ibi. Ergo hic, ut unum ſupra de Sixto, diſcurre ad propoſitum. vide omnino Compendium Alber. Mag. *lib.* 4. *cap.* 4. *cum ſcholiis*. *Secundo* vides: quomodo, &c.

ARTICULUS III. 154

Utrum per ſanctificationem fuerit Beatæ Virgini fomes totaliter ſublatus.

3. *d.* 3. *q.* 1. *a.* 2. *& ib. in expoſitione pr. par. tex. & opuſ.* 2. *c.*231.

AD Tertium ſic proceditur. Videtur, quod B. Virgo non fuerit emundata ab infectione fomitis. Sicut enim pœna originalis peccati eſt fomes, qui conſiſtit in inferiorum virium rebellione ad rationem; ita etiam pœna originalis peccati eſt mors, & cæteræ pœnalitates corporales. Sed B. Virgo fuit ſubjecta hujuſmodi pœnalitatibus. Ergo etiam fomes ab ea totaliter remotus non fuit.

2. Præterea. 2. ad Cor. 12. dicitur: *Virtus in infirmitate perficitur*; & loquitur ibi de infirmitate fomitis, ſecundum quam patiebatur ſtimulum carnis; Sed nihil quod pertinet ad perfectionem virtutis, fuit B. Virgini ſubtrahendum. Ergo non fuit B. Virgini totaliter ſubtrahendus fomes.

3. Præterea. Damaſcenus dicit, (*l.* 3. *orth. fid. c.* 2.) quod *in B. Virginem ſupervenit Spirituſſanctus, purgans eam ante conceptionem Filii Dei.* Quod non poteſt intelligi niſi de purgatione a fomite: nam peccatum non fecit, ut Auguſt. dicit in lib. de natura, & gratia. (*cap.* 36. *ante med. to.* 7.) Ergo per ſanctificationem in utero non fuit libere mundata a fomite.

Sed Contra eſt, quod dicitur Cant. 4. *Tota pulchra es amica mea*, *& macula non eſt in te*: Fomes autem ad maculam pertinet, ſaltem carnis. Ergo in beata Virgine fomes non fuit.

Reſpondeo dicendum, quod circa hoc ſunt *diverſæ* opiniones; *Quidam* enim dixerunt, quod in ipſa ſanctificatione B. Virginis, qua fuit ſanctificata in utero, totaliter fuit ei fomes ſubtractus. *Quidam* vero dicunt, quod remanſit fomes quantum ad hoc, quod facit difficultatem ad bonum; ſublatus tamen fuit quantum ad hoc, quod facit pronitatem ad malum. *Alii* vero dixerunt, quod ſublatus fuit fomes, inquantum pertinet ad corruptionem perſonæ,

pro-

prout impellit ad malum, & difficultatem facit ad bonum; remanſit tamen, inquantum pertinet ad corruptionem naturæ, prout ſcilicet eſt cauſa traducendi originale peccatum in prolem. *Alii* vero dicunt, quod in prima ſanctificatione remanſit fomes ſecundum eſſentiam, ſed ligatus; in ipſa autem conceptione Filii Dei fuit totaliter ſublatus. Ad horum autem intellectum oportet conſiderare, quod fomes nihil eſt aliud, quam inordinata concupiſcentia ſenſibilis appetitus; habitualis tamen, quia actualis concupiſcentia eſt motus peccati. Dicitur autem concupiſcentia ſenſualitatis eſſe inordinata, inquantum repugnat rationi; quod fit, inquantum inclinat ad malum, vel difficultatem facit in bono. Et ideo ad ipſam rationem fomitis pertinet, quod inclinet ad malum, vel difficultatem faciat in bono. Unde ponere, quod remanſerit fomes in B. Virgine non inclinans ad malum, eſt ponere duo oppoſita ſimul. Similiter etiam videtur oppoſitionem implicare, quod remanſerit fomes, inquantum pertinet ad corruptionem naturæ, non autem inquantum pertinet ad corruptionem perſonæ. nam ſecundum Aug. in lib. 1. de nup. & concupiſcentia, (*cap.* 24. *to.* 7.) libido eſt, quæ peccatum originale tranſmittit in prolem. Libido autem importat inordinatam concupiſcentiam, quæ non totaliter ſubditur rationi. Et ideo ſi totaliter fomes ſubtraheretur, inquantum pertinet ad corruptionem perſonæ, non poſſet remanere, inquantum pertinet ad corruptionem naturæ. Reſtat ergo ut dicamus, quod vel totaliter fomes fuerit ab ea ſublatus per primam ſanctificationem, vel quod remanſerit ligatus. Poſſet enim intelligi, quod totaliter fuerit ſublatus fomes hoc modo, quod præſtitum fuerit B. Virgini ex abundantia gratiæ deſcendentis in ipſam, ut talis eſſet diſpoſitio virium animæ in ipſa, quod inferiores vires nunquam moverentur ſine arbitrio rationis; ſicut dictum eſt (*q.* 15. *a.* 2.) fuiſſe in Chriſto, quem conſtat peccati fomitem non habuiſſe; & ſicut fuit in Adam ante peccatum per originalem juſtitiam: ita quod quantum ad hoc gratia ſanctificationis in Virgine habuit vim originalis juſtitiæ. Et quamvis hæc poſitio ad dignitatem Virginis matris pertinere videatur; derogat tamen in aliquo dignitati Chriſti, abſque cujus virtute nullus a prima damnatione liberatur. Et quamvis per fidem Chriſti aliqui ante Chriſti incarnationem ſint ſecundum ſpiritum ab illa damnatione liberati: tamen quod ſecundum carnem aliquis ab illa damnatione liberetur, non videtur

fieri

fieri debuiſſe niſi poſt incarnationem ejus, in qua primo debuit immunitas damnationis apparere. Et ideo ſicut ante immortalitatem carnis Chriſti reſurgentis nullus adeptus fuit carnis immortalitatem: ita inconveniens videtur dicere, quod ante Chriſti carnem, in qua nullum fuit peccatum, caro Virginis matris ejus, vel cujuſcumque alterius fuerit abſque fomite, qui dicitur lex carnis, ſive membrorum. Et ideo *videtur melius dicendum, quod per ſanctificationem in utero non fuerit ſublatus B. Virgini fomes ſecundum eſſentiam, ſed remanſerit ligatus: non quidem per actum rationis ſuæ*, ſicut in viris ſanctis; quia non habuit uſum liberi arbitrii adhuc in ventre matris exiſtens: hoc enim eſt ſpeciale privilegium Chriſti: *Sed per abundantiam gratiæ, quam in ſanctificatione recepit, & etiam perfectius per divinam providentiam, ſenſualitatem ejus ab omni inordinato motu prohibentem*. Poſtmodum vero in ipſa conceptione carnis Chriſti, in qua primo debuit refulgere peccati immunitas, credendum eſt quod ex prole redundaverit in matrem, totaliter fomite ſubtracto. Et hoc ſignatur Ezech. 43. ubi dicitur: *Ecce gloria Dei Iſrael ingrediebatur per viam orientalem*, ideſt per beatam Virginem: *& terra*, ideſt caro ipſius, *ſplendebat a majeſtate ejus*, ſcilicet Chriſti.

Ad primum ergo dicendum, quod mors, & hujuſmodi pœnalitates de ſe non inclinant ad peccatum. Unde etiam Chriſtus, licet aſſumpſerit hujuſmodi pœnalitates, fomitem tamen non aſſumpſit. Unde etiam in B. Virgine, ut Filio conformaretur, de cujus plenitudine gratiam accipiebat, primo quidem fuit ligatus fomes, & poſtea ſublatus: Non autem liberata fuit a morte, & aliis hujuſmodi pœnalitatibus.

Ad ſecundum dicendum, quod infirmitas carnis ad fomitem pertinens eſt quidem in ſanctis viris perfectæ virtutis occaſio, non tamen cauſa, ſine qua perfectio haberi non poſſit. Sufficit autem in B. Virgine ponere perfectam virtutem ex abundantia gratiæ; nec oportet in ea ponere omnem occaſionem perfectionis.

Ad tertium dicendum, quod Spiritus ſanctus in B. Virgine *duplicem* purgationem fecit. *Unam* quidem quaſi præparatoriam ad Chriſti conceptionem; quæ non fuit ab aliqua impuritate culpæ, vel fomitis, ſed mentem ejus magis in unum colligens, & a multitudine ſuſtollens. Nam & angeli purgari dicuntur, *in quibus nulla impuritas invenitur*, ut

Dio-

Dionyſ. dicit 6. c. Eccl. Hierarch. (*verſus fi.*) *Aliam* vero purgationem operatus eſt in ea Spiritus ſanctus mediante conceptione Chriſti, quæ eſt Spiritus ſancti opus. Et ſecundum hoc poteſt dici, quod purgavit eam totaliter a formite.

APPENDIX.

EX art. habes *primo:* quomodo per rationem a fortiori interimas hæreſim *Raymundi Lulli* dicentis (ut refert Directorium Inquiſito. *p.* 2. *q.* 9.) quod voluntas Mariæ fuit aliquando actu ſuo contra juſtitiam ſtulta, & inobediens: quando, ſcilicet, non dilexit mortem filii ſui. Per hoc enim, quod articulus iſte monſtrat, B. Virginem numquam habuiſſe fomitem actualiter furentem, ſed aut ligatum, aut omnino ablatum, patet, quod ſimul multo magis commonſtrat, eam nullam habuiſſe unquam actualem injuſtitiam, eam nunquam in actibus voluntatis ſuæ fuiſſe ſtultam, aut inobedientem. Si enim inclinationem ad peccandum nunquam, vel minimam habuit, id, quod articulus hic negando in ea fomitem docet; quomodo non reſtat ex hoc eodem articulo firmiſſimum, quod actualem injuſtitiam, ſtultitiam, aut inobedientiam nunquam habuit? Porro ad arcendum illum ignorantiæ ſcrupulum *Raymundi*, quod, ſcilicet, Maria non potuerit ſine injuſtitia velle ſuum filium non mori, vide a ſimili *quæſt.* 18. *art.* 5. & 1. 2. *q.* 19. *a.* 10. *Secundo* habes: quomodo per rationem oſtendas, hæreſim illam merito damnari a Concilio *Trid.* per hoc, quod dicit ſeſſ. 6. canon. 23. Beatam Virginem ſemper fuiſſe ſine peccato etiam veniali: & contrarium anathematizat in hæc verba. *Si quis hominem ſemel juſtificatum dixerit poſſe in tota vita peccata omnia etiam venialia vitare, niſi ex ſpeciali Dei privilegio, quemadmodum de B. Virgine tenet Eccleſia: anathema ſit.* Hæc ibi. Item damnari a B. Ambroſio in lib. 2. de virginibus. *Sit vobis, tanquam in imagine, deſcripta virginitas, vitaque B. Mariæ: de qua, velut ſpeculo, refulget ſpecies caſtitatis, & forma virtutis. Erat illa virgo non ſolum corpore, ſed etiam mente: quæ nullo doli ambitu ſincerum adulteraret affectum, corde humilis, verbis gravis, animo prudens. Nihil torvum in oculis, nihil in verbis procax, nihil in actu inverecundum. Non geſtus fractior, non inceſſus ſolutior, non vox petulantior: ut ipſa corporis ſpecies ſimulacrum fuerit mentis, figura probitatis:* & infra. *Talem hanc*

Evan-

Euangeliſta monſtravit: talem Angelus reperit: talem Spirituſſanctus elegit. Hæc ibi. Quæ tu per teipſum, pro quanto opus eſt, applicabis contra Raymundum. Item merito damnari à B. Hieronymo in ſermone de aſſumptione B. Virginis. *Quicquid in ea geſtum eſt, totum puritas, & ſimplicitas: totum veritas, & gratia fuit: totum miſericordia, & juſtitia. Immaculata autem dicitur: quia in nullo corrupta fuit. Quam ſi diligentius inſpicias: nihil virtutis, nihil ſpecioſitatis, nihil eſt candoris, & gloriæ, quod ex ea non reſplendeat*. Hæc ibi. Item merito damnari a B. Bernardo in ſerm. *Jure quoque Maria ſole perhibetur amicta, quæ luci illi inacceſſibili videtur immerſa: nec ſummatim tangi, ſed operiri magis, & circumfundi, & tanquam ipſo igne concludi. Candidiſſimus ſane, ſed & calidiſſimus amictus, cui omnia tam excellenter irradiata noſcuntur: ut nihil in ea tenebroſum, vel ſubobſcurum ſaltem, vel minus lucidum, ſed nec tepidum quidem aliquid, aut non ferventiſſimum liceat ſuſpicari*. Hæc ibi. Ex quibus dic: ſi nihil in ea non lucidum, non tepidum, non ferventiſſimum, licet ſuſpicari: quantam damnationem meretur Raymundus Lullus ex eo, quod in ea injuſtitiam, ſtultitiam, inobedientiam ſuſpicari non erubuit? Item merito reprobari a Papa *Gregorio XI.* per hoc, quod (ut refert Directorium Inquiſit. ubi ſupra) ipſe in Conſiſtorio, etiam de conſilio fratrum ſuorum, interdixit, & condemnavit doctrinam cujuſdam Raymundi Lulli (hic eſt ille) Catalani mercatoris de civitate Majoricarum oriundi, laici, phantaſtici, imperiti, qui quamplures libros ediderat in vulgari Catalonico, quia grammaticam ignorabat. Quo in loco ex quingentis erroribus centum recenſentur. De iſto Raymundo etiam R. P. F. Bernardus Lutzemb. dicit, quod multa edidit opuſcula hæreſeos crimine undequaque referta vulgari ſermone Catalonico ſcripta: quam doctrinam, haud dubium eſt, eum habuiſſe a diabolo: licet ille aſſerat, in quodam monte a Chriſto ſibi apparente in ſpecie crucifixi illam didiciſſe. Quæ omnia Petrus Terracenſis, & Nicolaus Eymericus ordinis Prædicatorum ſententia ſua condemnarunt. In quibus voluminibus plus, quam quingenti errores ſunt reperti. Nec obſtat vel minimum prædicta ſua jactantia, quoniam (inquit idem Reverendus Pater) eſt hæreticorum proprium, ſibi Deum ſæpe imaginaliter fingere: quem intueri ſpiritualiter nequeunt. Errorem autem prædictum in principio appendicis non vocaſſe hæ-

reſim,

reſim, niſi præter has omnes damnationes phantaſiarum Raymundi vidiſſem ab Eccleſia catholica ſpeciatim teneri contrarium in canone Concilii *Trident.* ſupra adducti, ſcilicet, quod B. Virgo nunquam peccavit actualiter, nec peccato veniali quidem. *Tertio* vides: quomodo ex his bene penſatis & applicatis doctrina Angelica viciſſim declaretur, atque confirmetur.

ARTICULUS IV. 155

Utrum per hujuſmodi ſanctificationem fuerit conſecuta ut nunquam peccaret.

3. d. 3. q. 1. a. 2. q. 3. & diſt. 13. q. 1. a. 2. q. 1. cor. Et 4. d. 6. q. 1. a. 1. q. 2. cor. & op. 3. c. 224. & op. 7. c. 6. princ. & op. 60. c. 3.

AD Quartum ſic proceditur. Videtur, quod per ſanctificationem in utero non fuerit B. Virgo præſervata ab omni peccato actuali. Quia, ut dictum eſt, (*a. præc.*) poſt primam ſanctificationem fomes peccati remanſit in Virgine. Motus autem fomitis, etiamſi rationem præveniat, eſt peccatum veniale, licet leviſſimum, ut Aug. dicit in lib. de Trinit. Ergo in B. Virgine fuit aliquod peccatum veniale.

2. Præterea. Super illud Luc. 2. *Tuam ipſius animam pertranſibit gladius*, dicit Aug. in lib. QQ. veteris, & novi Teſtamenti, (*q. 73. cir. med. tom. 4.*) quod *B. Virgo in morte Domini ſtupore quodam dubitavit*: Sed dubitare de fide peccatum eſt. Ergo B. Virgo non fuit præſervata immunis ab omni peccato.

3. Præterea. Chryſoſt. ſuper Matth. 12. (*hom. 45. parum a princ.*) exponens illud, *Ecce mater tua, & fratres tui foris ſtant, quærentes te*, dicit: *Manifeſtum eſt, quod ſolum ex vana gloria hoc faciebant*. Et Joan. 2. ſuper illud, *Vinum non habent*, dicit idem Chryſoſt. (*hom. 20. in Joan. cir. med.*) quod „ volebat ut jam hominum gratiam conciliaret, & ſe ipſum clariorem facere per Filium: & fortaſſis quid humanum patiebatur, quemadmodum & fratres ejus dicentes, Manifeſta teipſum mundo. *Et poſt pauca ſubdit:* Nondum enim, quam oportebat, de eo opinionem habebat: „ Quod totum conſtat eſſe peccatum. Ergo B. Virgo non fuit præſervata immunis ab omni peccato.

Sed Contra eſt, quod Aug. dicit in lib. de na-

tura,

tura, & gratia: (*cap. 36. ante med. to. 7.*) „ De
„ ſancta Virgine Maria propter honorem Chriſti nul-
„ lam prorſus, cum de peccatis agitur, habere vo-
„ lo quæſtionem. inde enim ſcimus, quod ei plus
„ gratiæ collatum fuerit ad vincendum ex omni
„ parte peccatum, quod concipere, ac parere me-
„ ruit eum, quem conſtat nullum habuiſſe pecca-
„ tum.

Reſpondeo dicendum, quod illos, quos Deus ad aliquid eligit, ita præparat, & diſponit, ut ad id, ad quod eliguntur, inveniantur idonei, ſecundum illud 2. ad Corinth. 3. *Idoneos nos fecit miniſtros novi Teſtamenti*. Beata autem Virgo fuit electa divinitus, ut eſſet mater Dei. Et ideo non eſt dubitandum, quin Deus per ſuam gratiam eam ad hoc idoneam reddidit, ſecundum quod Angelus ad eam dicit Lucæ 1. *Inveniſti gratiam apud Deum: ecce concipies* &c. Non autem fuiſſet idonea mater Dei, ſi peccaſſet aliquando: Tum quia honor parentum redundat in prolem, ſecundum illud Proverb. 17. *Gloria filiorum patres eorum*: unde & per oppoſitum ignominia matris ad filium redundaſſet: Tum etiam quia ſingularem affinitatem habuit ad Chriſtum, qui ab ea carnem accepit. Dicitur autem 2. ad Cor. 6. *Quæ conventio Chriſti ad Belial?* Tum quia ſingulari modo Dei Filius, qui eſt Dei ſapientia, in ipſa habitavit, non ſolum in anima, ſed etiam in utero. Dicitur autem Sap. 1. *In malevolam animam non introibit ſapientia, nec habitabit in corpore ſubdito peccatis*. Et ideo *ſimpliciter fatendum eſt, quod beata Virgo nullum actuale peccatum commiſit, nec mortale, nec veniale*: ut ſic in ea impleatur, quod dicitur Cant. 4. *Tota pulchra es amica mea, & macula non eſt in te*.

Ad primum ergo dicendum, quod in B. Virgine poſt ſanctificationem in utero remanſit quidem fomes peccati, ſed ligatus; ne ſcilicet prorumperet in aliquem motum inordinatum, qui rationem præveniret: Et licet ad hoc operaretur gratia ſanctificationis; non tamen ad hoc ſufficiebat: alioquin virtute illius gratiæ hoc ei fuiſſet præſtitum, ut nullus motus poſſet eſſe in ſenſualitate ejus, niſi ratione præventus; & ſic fomitem non habuiſſet, quod eſt contra ſupra dicta. (*a. præc.*) Unde oportet dicere, quod complementum illius ligationis fuit ex divina providentia, quæ non permittebat aliquem motum inordinatum ex fomite provenire.

Ad ſecundum dicendum, quod illud verbum Simeonis Origenes, (*hom. 17. in Luc. a med.*) & quidam

dam alii Doctores exponunt de dolore, quem paſſa eſt in Chriſti paſſione. Ambroſ. autem (*in hunc loc.*) *per gladium* dicit *ſignificari prudentiam Mariæ non ignaram myſterii cæleſtis. Vivum eſt enim verbum Dei, & validum, & acutius omni gladio acutiſſimo:* Quidam vero per gladium dubitationem intelligunt: Quæ tamen non eſt intelligenda dubitatio infidelitatis, ſed admirationis, & diſcuſſionis. Dicit enim Baſilius in Epiſt. ad Optimum, (*quæ eſt* 317. *in fi.*) quod *B. Virgo aſſiſtens cruci, & aſpiciens ſingula, poſt teſtimonium Gabrielis, poſt ineffabilem divinæ conceptionis notitiam, poſt ingentem miraculorum oſtenſionem, animo fluctuabat,* ex una ſcilicet parte videns eum pati abjecta, & ex alia parte conſiderans ejus mirifica.

Ad tertium dicendum, quod in verbis illis Chryſoſtomus exceſſit: Poſſunt tamen exponi, ut intelligatur in ea Dominum cohibuiſſe non inordinatum inanis gloriæ motum quantum ad ipſam, ſed id quod ab aliis poſſet æſtimari.

APPENDIX.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito inſinuatum eſſe a Scripturis, Concilio, & Auguſt quod B. Virgo nullam umquam actualem culpam incurrit. A D. Auguſtino quidem: ut *in argum. contr.* Ubi nota: quod per ly *propter honorem Chriſti* deſignatur, D. Auguſtinum loquutum ibi fuiſſe de peccatis actualibus magis, quam de originali. Nam qui B. Virginem originale peccatum contraxiſſe ponunt, quibus & annumeratur *Auguſt. Pſalm.* 34. item *lib.* 2. *de baptiſ. parvulorum*. item *lib.* 20. *ſuper Geneſ.* hi propter honorem Chriſti, ut ſcilicet ſit redemptor univerſalis, ad hoc ponendum induci videntur. vide *ar.* 2. *cum Eluci.* ad longum. A Concilio autem *Trident. ſeſſ.* 6. *canon.* 23. ut recitatur ſupra *art.* 3. *append.* Et ſcito, quod hæreſis ibi recitata, & damnata poteſt etiam condemnari per rationem præſentis articuli. A ſcripturis vero Luc. 11. *Beatus venter, qui te portavit*, &c. *Quinimmo beati, qui audiunt verbum Dei, & cuſtodiunt illud.* Ac ſi aperte dicat. Plus eſt beata mater mea ex hoc, quod mandata Dei audita pleniſſime cuſtodivit, quam quod in ventre me portavit, & uberibus lactavit. Unde Beda venerabilis iſta verba exponens ait. „ Hoc in loco B. Dei „ genitricis excellentia commendatur: quia in tanta „ ſpeculationis cuſtodia domino famulabatur, quod

„ ipſius

„ ipſius humilitati, & ſanctitati nullus ſanctorum comparatur. Beatam igitur eſſe matrem ſuam Salvator „ noſter prædicavit, quæ verbum Dei audivit, & „ ſupra omnes hujus vitæ mortales cuſtodivit. „ Hæc ille in homil. Supra omnes autem mortales, quod eſt pleniſſime cuſtodire mandata Dei eſt, quantum ad declinationem a malo, nullum peccatum actuale, nec etiam veniale committere in tota vita ſua. Nemo enim mortalium ab omni actuali veniali ſic abſtinuit umquam ſecundum Concilium ſup. & 1. *Joan.* 1. ideoque beata virgo ſupra omnes homines alios verbum Dei, quoad elongationem a culpa, tunc dicitur cuſtodiſſe, quando conſideratur, quod ab omni veniali ſemper immunis fuit. *Secundo* vides; quomodo ex iis bene, &c.

ARTICULUS V. 156

Utrum Beata Virgo per hujuſmodi ſanctificationem adepta fuerit plenitudinem omnium gratiarum.

3. *d.* 3. *q.* 1. *a.* 2. *q.* 3. *c.* & *d.* 13. *qu.* 1. *a.* 2. *q.* 1. *c.* & *op.* 8. & *op.* 60. *c.* 3. & *Jo.* 16. *co.* 3. & *Rom.* 8. *lect.* 5. *co.* 1. *fin.*

AD Quintum ſic proceditur. Videtur, quod beata Virgo per ſanctificationem in utero non obtinuerit gratiæ plenitudinem, ſive perfectionem. Hoc enim videtur pertinere ad privilegium Chriſti, ſecundum illud Joan. 1. *Vidimus eum quaſi unigenitum a Patre, plenum gratiæ, & veritatis*: Sed ea quæ ſunt propria Chriſti, non ſunt alteri attribuenda. Ergo beata Virgo plenitudinem gratiarum non accepit in ſanctificatione.

2. Præterea. Ei, quod eſt plenum, & perfectum, non reſtat aliquid addendum: quia *perfectum eſt, cui nihil deeſt*, ut dicitur in 3. Phyſic. (*tex.* 63. & 64. *to.* 2.) Sed beata Virgo poſtmodum additionem gratiæ ſuſcepit, & quando Chriſtum concepit (dictum eſt enim Luc. 1. *Spiritus ſanctus ſuperveniet in te*) & iterum quando in gloriam eſt aſſumpta. Ergo videtur, quod non habuerit in ſua prima ſanctificatione plenitudinem gratiarum.

3. Præterea. Deus non facit aliquid fruſtra, ut dicitur in 1. de Cœlo: (*tex.* 32. & *lib.* 2. *tex.* 59. *to.* 2.) Fruſtra autem habuiſſet quaſdam gratias, cum earum uſum nunquam exercuerit. non enim legitur aut docuiſſe, quod eſt actus ſapientiæ: aut miracula feciſſe,

ciſſe, quod eſt actus gratiæ gratis datæ. Non igitur habuit plenitudinem gratiarum.

Sed Contra eſt, quod Angelus ad eam dixit Luc. 1. *Ave gratia plena*. Quod exponens Hieronym. in ſerm. de Aſſumptione (*ſeu epiſt. ad Paul. & Euſtoch. inter op. reject. inter princ. & med.*) dicit: *Bene gratia plena, quia cæteris per partes præſtatur; Mariæ vero ſe totam ſimul infudit gratiæ plenitudo*.

Reſpondeo dicendum, quod quanto aliquid magis appropinquat principio in quolibet genere, tanto magis participat effectum illius principii. Unde Dionyſ. dicit 4. cap. coel. Hierar. (*ante med.*) quod angeli, qui ſunt Deo propinquiores, magis participant de bonitatibus divinis, quam homines. Chriſtus autem eſt principium gratiæ, ſecundum divinitatem quidem auctoritative, ſecundum humanitatem vero inſtrumentaliter. Unde & Jo. 1. dicitur: *Gratia, & veritas per Jeſum Chriſtum facta eſt*. Beata autem Virgo Maria propinquiſſima Chriſto fuit ſecundum humanitatem; quia ex ea accepit humanam naturam. Et ideo *præ cæteris majorem debuit a Chriſto gratiæ plenitudinem obtinere*.

Ad primum ergo dicendum, quod unicuique a Deo datur gratia, ſecundum hoc ad quod eligitur. Et quia Chriſtus, inquantum eſt homo, ad hoc fuit prædeſtinatus, & electus, ut eſſet filius Dei, in virtute ſanctificandi, hoc fuit ſibi proprium, ut haberet talem plenitudinem gratiæ, quod redundaret in omnes, ſecundum quod dicitur Jo. 1. *De plenitudine ejus nos omnes accepimus*. Sed beata Virgo Maria tantam gratiæ obtinuit plenitudinem, ut eſſet propinquiſſima auctori gratiæ; ita quod eum, qui eſt plenus omni gratia, in ſe reciperet, & eum pariendo, quodammodo gratiam ad omnes derivaret.

Ad ſecundum dicendum, quod in rebus naturalibus *primo* quidem eſt perfectio diſpoſitionis; puta cum materia eſt perfecte ad formam diſpoſita. *Secundo* autem eſt perfectio formæ, quæ eſt potior. nam & ipſe calor eſt perfectior, qui provenit ex forma ignis, quam ille, qui ad formam ignis diſponebat. *Tertio* autem eſt perfectio finis: ſicut ignis perfectiſſime habet proprias qualitates, cum ad locum ſuum pervenerit. Et ſimiliter in Beata Virgine fuit *triplex* perfectio gratiæ. *Prima* quidem quaſi diſpoſitiva, per quam reddebatur idonea ad hoc, quod eſſet mater Chriſti: Et hæc fuit perfectio ſanctificationis. *Secunda* autem perfectio gratiæ fuit in Beata Virgine ex præſentia Filii Dei in ejus utero incarnati. *Tertia* autem eſt perfectio finis, quam habet in gloria.

Quod autem ſecunda perfectio ſit potior, quam prima, & tertia, quam ſecunda, patet quidem *uno modo* per liberationem a malo. Nam *primo* in ſua ſanctificatione fuit liberata a culpa originali: *Secundo* in conceptione Filii Dei fuit totaliter a fomite mundata: *Tertio* vero in ſui glorificatione fuit liberata etiam ab omni miſeria. *Alio modo* per ordinem ad bonum: Nam *primo* in ſua ſanctificatione adepta eſt gratiam inclinantem eam ad bonum: In conceptione *autem* Filii Dei conſummata eſt ejus gratia confirmans eam in bono: In ſui *vero* glorificatione conſummata eſt ejus gratia perficiens eam in fruitione omnis boni.

Ad tertium dicendum, quod non eſt dubitandum, quin B. Virgo acceperit excellenter donum ſapientiæ, & gratiam virtutum, & etiam gratiam prophetiæ: Non tamen accepit, ut haberet omnes uſus harum, & ſimilium gratiarum, ſicut habuit Chriſtus, ſed ſecundum quod conveniebat conditioni ipſius: Sapientiæ enim uſum habuit in contemplando, ſecundum illud Luc. 2. *Maria autem conſervabat omnia verba hæc, conferens in corde ſuo*: Non autem habuit uſum ſapientiæ quantum ad docendum: quia hoc non conveniebat ſexui muliebri, ſecundum illud 1. ad Timoth. 2. *Docere autem mulieri non permitto*. Miraculorum autem uſus ſibi non competebat, dum viveret: quia tunc temporis confirmanda erat doctrina Chriſti miraculis. Et ideo ſoli Chriſto, & ejus diſcipulis, qui erant bajuli doctrinæ Chriſti, conveniebat miracula facere. propter quod etiam de Joanne Baptiſta dicitur Jo. 10. quod *ſignum fecit nullum*, ut ſcil. omnes Chriſto intenderent. Uſum autem Prophetiæ habuit, ut patet in Cantico, quod fecit: *Magnificat anima mea Dominum* &c. (*Luc.* 1.)

APPENDIX.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito inſinuatum a ſcripturis, & Hieronymo, quod per ſanctificationem B. Virgo obtinuit gratiæ plenitudinem. A B. Hieronymo quidem: ut eſt *in argum. contr.* A ſcripturis vero per hoc, quod dicitur Luc. 1. *Ave gratia plena*. Nam de gratiæ plenitudine per ſanctificationem habita intelligitur hoc: ut ex ſufficienti diviſione habetur. Non enim de plenitudine, ſeu perfectione gratiæ habita in conceptione Chriſti intelligendum eſt illud Angeli ad B. Virginem dictum: quoniam ipſa virgo nondum conceperat filium, quando hoc ſibi dicebatur. Item nec de plenitudine vel in die Pentecoſtes, vel in ſui aſſum-

ſumptione habita intelligi poteſt illud: ut de ſe patet. *Secundo* ex art. præſentis determinatione excluſum habes errorem *Raymundi Lulli*: quo (ut refert Directorium Inquiſit. 2. *p. q.* 9.) dixit: Mariam Virginem eſſe bonam per naturam, & habere proprietatem per ſeipſam faciendi bonum. Vides enim ex art. iſto Sancti Doctoris, quod hæc, ſcil., bonitas moralis, & facultas faciendi bonum, conveniunt B. Virgini per gratiam: & conſequenter neque per naturam, neque per ſeipſam, neque per proprietatem naturalem. Tota ſiquidem hujuſmodi ejus (ſicut & aliorum) bonitas, ſanctitas, operatio bona, ſunt in ea (ſicut & in omnibus aliis) ex munere Dei: non autem ſecundum hæreſim *Pelagianam* ex humanis naturæ viribus. Quia ergo *Raymundus Lullus* quoad iſtud particulare dictum ſuum ad hæreſim *Pelagii* declinat: ideo contra ipſum abundantius condemnandum, articulumque præſentem D. Thomæ plus firmandum (ſi tamen cuncta ad propoſitum applicaveris, ut decet) vide 1. 2. *art. num.* 580. 581. 584. 612. *cum Elucid.* Item 2. 2. *art. num.* 670. Item 1. *art. num.* 139. 410. 499. *cum Elucid.* Item Veritates Aureas ſuper totam Legem Veterem, *Levit.* 18. *concl.* 1. & *Num.* 34. *concl.* 2. & *Deuter.* 6. *concl.* 4. *Tertio* cave diligenter, ne ex veritate dictorum in præſenti art., occaſione aliqualiter accepta, incidas in errorem ejuſdem *Raymundi*: quo (ut refert idem Directorium ibid.) dixit Mariam relaxare culpas, & peccata, & donare virtutes & merita, fidem, ſpem, & charitatem. Non enim plenitudo gratiarum B. Virgini collata ſe extendit ad hæc, ut habetur ex reſpon. ad *primum*, propter differentiam ſalvandam inter plenitudinem gratiæ Chriſti, & plenitudinem gratiæ B. Virgin. Quod ſi dicas, Virginem ipſam ex tali, tantaque plenitudine poſſe præ aliis creaturis omnia illa facere per interceſſionem, inquantum ſcilicet per orationes ſuas præ cæteris Deo acceptiſſimas talia, ſcilicet, relaxationem culparum, donationem virtutum, ac meritorum, nobis obtinet: tunc quidem verum dixiſti, ſed non ad ſenſum *Raymundi* errantis. Contra cujus erroneum ſenſum (quandoquidem ad *Albanenſes* declinare videtur dicentes: Hominem poſſe ex ſe dare Spiritum ſanctum) vide 1. *qu.* 43. *ar.* 8. *cum Elucid.* & 1. 2. *ar.* 596. *cum Elucid.* *Quarto* vides: quomodo, &c.

ARTICULUS VI. 157

Utrum ſic ſanctificari fuerit proprium Beatæ Virginis.

3. *d.* 3. *q.* 1. *a.* 2. *q.* 1. *ad* 4. *& quol.* 6. *q.* 5. *a.* 1. *corp. fi. & opuſc.* 2. *c.* 224. *& Pſ.* 45. *co.* 5.

AD Sextum ſic proceditur. Videtur, quod ſanctificari in utero poſt Chriſtum proprium fuerit B. Virgini. Dictum eſt enim, (*ar.* 3. *&* 4. *hu. qu.*) quod propter hoc B. Virgo fuit ſanctificata in utero, ut redderetur idonea ad hoc ut eſſet mater Dei: Sed hoc eſt proprium ſibi. Ergo ſola ipſa fuit ſanctificata in utero.

2. Præterea. Aliqui videntur propinquius acceſſiſſe ad Chriſtum, quam Hieremias, & Joannes Baptiſta, qui dicuntur ſanctificati in utero. Nam Chriſtus ſpecialiter dicitur filius David, & Abraham, propter promiſſionem eis ſpecialiter factam de Chriſto. Iſaias etiam expreſſiſſime de eo prophetavit. Apoſtoli etiam cum ipſo Chriſto converſati ſunt: Nec tamen leguntur ſanctificati in utero. Ergo neque etiam Hieremiæ, & Joanni Baptiſtæ convenit ſanctificari in utero.

3. Præterea. Job de ſe dicit Job 31. *Ab infantia crevit mecum miſeratio, & de utero egreſſa eſt mecum*: Nec tamen propter hoc dicimus eum ſanctificatum in utero. Ergo neque etiam Joannem Baptiſtam, & Hieremiam cogimur dicere ſanctificatos in utero.

Sed Contra eſt, quod dicitur de Hieremia Hierem. 1. *Antequam exires de ventre, ſanctificavi te.* Et de Joanne Baptiſta dicitur Luc. 1. *Spiritu ſancto replebitur adhuc ex utero matris ſuæ.*

Reſpondeo dicendum, quod Auguſtinus in Ep. ad Dardanum (*quæ eſt* 57. *a med. tom.* 2.) dubie videtur loqui de horum ſanctificatione in utero. *Potuit enim exultatio Joannis in utero*, ut ipſe dicit, *eſſe ſignificatio rei tantæ*, ſcil. quod mulier eſſet mater Dei, „ a majoribus cognoſcendæ; non a parvulo cognitæ. Unde in Euangelio non dicitur, Credidit infans in utero, ſed, Exultavit. Videmus autem, „ exultationem non ſolum parvulorum, ſed etiam „ pecorum eſſe. Sed hæc inuſitata extitit, quia in „ utero. Et ideo ſicut ſolent miracula fieri, facta „ eſt divinitus in infante, non humanitus ab infante. Quanquam etiam ſi uſque adeo eſt in illo pue-

„ ro

„ ro acceleratus uſus rationis, & voluntatis, ut in-
„ tra viſcera materna jam poſſet agnoſcere, crede-
„ re, conſentire (ad quod in aliis parvulis ætas ex-
„ pectatur, ut poſſint) & hoc in miraculis habendum
„ puto divinæ potentiæ.

Sed quia expreſſe in Euangelio (*Luc.* 1.) dicitur, quod *Spiritu ſancto replebitur adhuc ex utero matris ſuæ*, & de Hieremia expreſſe dicitur, *Antequam exires de vulva, ſanctificavi te*, aſſerendum videtur, *eos ſanctificatos in utero*: quamvis in utero uſum liberi arbitrii non habuerint. de quo Auguſtin. (*loc. cit.*) quæſtionem movet: ſicut etiam pueri, qui ſanctificantur per baptiſmum, non ſtatim habent uſum liberi arbitrii. Nec eſt credendum, aliquos alios ſanctificatos eſſe in utero, de quibus Scriptura mentionem non facit, quia hujuſmodi privilegia gratiæ, quæ dantur aliquibus præter legem communem, ordinantur ad utilitatem aliorum, ſecundum illud 1. ad Corinth. 12. *Unicuique datur manifeſtatio ſpiritus ad utilitatem*: quæ nulla proveniret ex ſanctificatione aliquorum in utero, niſi Eccleſiæ innoteſceret. Et quamvis judiciorum Dei non poſſit ratio aſſignari, quare ſcil. huic, & non alii hoc munus gratiæ conferat; conveniens tamen videtur fuiſſe utrumque dictorum ſanctificari in utero ad præfigurandam ſanctificationem per Chriſtum faciendam: *Primo* quidem per ejus paſſionem, ſecundum illud Hebr. ult. *Jeſus ut ſanctificaret per ſuum ſanguinem populum, extra portam paſſus eſt*: Quam quidem paſſionem Hieremias & verbis, & myſteriis apertiſſime prænuntiavit, & ſuis paſſionibus expreſſiſſime præfiguravit: *Secundo* per baptiſmum, ſecundum illud 1. Corinth. 6. *Sed abluti eſtis, ſed ſanctificati eſtis*: Ad quem quidem baptiſmum Joannes ſuo baptiſmo homines præparavit.

Ad primum ergo dicendum, quod Beata Virgo, quæ fuit a Deo electa in matrem, ampliorem ſanctificationis gratiam obtinuit, quam Joannes Baptiſta, & Hieremias, qui ſunt electi ut ſpeciales præfiguratores ſanctificationis Chriſti. Cujus ſignum eſt, quod B. Virgini præſtitum eſt, ut de cætero non peccaret nec mortaliter, nec venialiter: aliis autem ſanctificatis creditur præſtitum eſſe, ut de cætero mortaliter non peccarent, divina eos gratia protegente.

Ad ſecundum dicendum, quod quantum ad alia potuerunt ſancti eſſe Chriſto conjunctiores, quam Hieremias, & Joannes Baptiſta, qui tamen fuerunt ei conjunctiſſimi, quantum ad expreſſam figuram ſanctificationis ipſius, ut dictum eſt. (*in corp. art.*)

Ad tertium dicendum, quod miſeratio, de qua ibi Job loquitur, non ſignificat virtutem infuſam, ſed quandam inclinationem naturalem ad actum hujus virtutis.

APPENDIX.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem interimas hæreſim *Manichæorum*, ut refert Bernardus de Lutzemburgo in ſuo catalogo hæreticorum, dicentium; quod Joan. Baptiſta Chriſti præcurſor eſt damnatus eo, quod non crediderit in Chriſtum. Dixi ly *tanquam in radice*: quoniam art. præſens per hoc, quod monſtrat, Joan. Bapt. fuiſſe ſanctificatum, commonſtrat pariter hoc aliud, ſcil., quod nunquam poſtea habuit peccatum mortale: ut patet ex reſponſione text. *ad* 1. In idem ergo redit, quod fuerit ſanctificatus, & quod nullam actualem mortalem culpam habuerit: ideoque omnia, quæ ipſum in utero ſanctificatum dicunt, ipſum etiam ab actuali mortali defendunt. Nullus verò damnatus eſt unquam, aliquandove damnabitur, niſi propter peccatum mortale, vel originale, vel actuale, ut conſtat evidentiſſime ex ſcripturis. *Secundo* habes: quomodo per rationem oſtendas, illam radicitus merito damnari a Luc. 1. *Spiritu ſancto replebitur adhuc ex utero matris ſuæ*. Item ab eod. ibid. *Exultavit in gaudio infans in utero meo*. Ut dicit B. Amb. *vocem prior Eliſabeth audivit, ſed Joannes prior gratiam ſenſit. Illa Mariæ, iſte domini ſenſit adventum*. Item merito directe damnatur a Matth. 11. *Cœpit dicere ad turbas de Joanne: Quid exiſtis in deſertum videre arundinem vento agitatam*? quaſi dicat. Non Arundo agitata vento Joannes ideo eſſe negatur: ut oſtendatur, quod ab illa fide, qua prius in Chriſtum credidit, ipſamque confeſſus eſt demonſtrando eundem Joan. 1. *Ecce agnus Dei*, nunquam propter ullam adverſitatem, nec etiam vinculorum, in quibus tunc erat, dimotus eſt: & quod nunquam in fide illa ex humana inconſtantia vel leviter vacillavit: ſed quod ſemper idem, qui adhuc in ventre matris clauſus in fide fuit, conſtanter perſeveravit. Dixi ly *adhuc in ventre*, quoniam etiam tunc & in fide claruit, & fidem de Chriſto docuit. Unde B. Maximus in ſerm. de S. Joan. Bapt. ſic dicit. „ Hic „ naſciturum, *Chriſtum*, prophetalis ſpiritus illumi- „ natione prævidit: & natum privilegio gratiæ ſin- „ gularis oſtendit. Intantum autem in B. Joanne ſpi- „ ritualis præfulſit electio: ut ante mereretur an-

„ nun-

„ nuntiare dominum, quam lingua, qua annuntiare „ poſſet, acciperet. Vere puer iſte omnium beatiſſimus parvulorum, qui intra viſcera materna adhuc concluſus adeſſe ſalvatorem mundi, quia necdum ſermone poterat; prophetico gaudio revelaverit. S. Joannes intantum omnium prophetarum ſupergreſſus eſt gloriam: ut Salvatorem noſtrum non ſolum eſſe venturum, ſed adventaſſe jam, & cohabitare hominibus revelaret; cum eum digito demonſtrans ait; Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Quam innocens hujus vita? vel qua devotione poſſumus hujus merita compenſare; qui agni cœleſtis adventum & primus agnovit, & ſolus oſtendit? *Hæc ibi. Item a Matth.* 11. Inter natos mulierum non ſurrexit major Joanne Baptiſta. *Quod exponens B. Aug. in ſerm. de eod. ſancto ait*. Magnus Joannes, cujus magnitudini etiam Salvator teſtimonium perhibuit dicens; Non ſurrexit inter natos mulierum major Joan. Bapt. Præcellit cunctis; Eminet univerſis: Antecedit Prophetis; Supergreditur Patriarchas; & quiſquis de muliere natus eſt, inferior eſt Joanne.„ Hæc ibi. Item damnatur illa hæreſis ab eccleſia per hoc quod decollationis ejus feſtum celebrat: ſine dubio factis ipſis aperte conteſtans; quod Joannes propter juſtitiam in corripiendo Herodem oſtenſam, decollatus ad cœleſtia regna a miſeria qualibet ſalvus aſcendit. Unde paſſiones martyrum ab eccleſia vocantur natalitia, ſeu dies natales: ſecundum B. Aug. in ſerm. de S. Cypriano dicentem. „ Hodie natalem „ martyris eccleſia celebrat. Quid eſt hoc fratres? „ Quando ſanctus iſte natus eſt, ignoramus; & quia hodie paſſus eſt, natalem hujus celebramus. Sed, quando natus eſt, etiamſi ſciremus, nequaquam diem illum celebraremus. Illo namque die peccatum originale contraxit; iſto die peccatum omne finivit. Illo die ex faſtidioſo matris utero in hanc lucem proceſſit, quæ oculos carnis illecebrat; iſto autem die ex profundiſſ. carcere in illam lucem diſceſſit, quæ viſum mentis illuſtrat. Ad pretioſam mortem, juſte vivendo, venit; ad glorioſam vero vitam, injuſte moriendo, perrexit. *Hæc ibi. Et idem in ſerm. de S. Geneſio*. Magna ex Sanctorum natalium nomine demonſtratur ſpes, ac ſecuritas eccleſiæ. Non enim talem debemus timere mortem, in qua renaſcimur ad ſalutem. Negotiator iſte beatus dedit minus, ut acciperet amplius; emit commercio ſanguinis regnum ſalutis: factaque eſt ei brevis paſſio, perpetua beatitudo. Hinc eſt

„ ergo, quod illius natale colimus; non quo eſt in „ terra natus, ſed quo eſt in cœlo renatus; non „ quo pannis vilibus eſt indutus; ſed quo divinis „ eſt floribus coronatus: non quo plorans in mun- „ dum venit, ſed quo de mundo cum gloria trium- „ phavit. „ Hæc ibi. Quæ, pro quanto decet, puta ab ipſo Auguſtino dici ad propoſitum celebritatis martyrii S. Joann. Bapt.. Cæterum, quia forſan hæreſis prædicta ab ignorantia *Manichæorum* videbatur deduci poſſe ex Matth. 11. Quando Joannes mittens diſcipulos ſuos ad Chriſtum dixit ei; *Tu es, qui venturus es: an alium expectamus*? ideo contra diſtorſionem ſcripturæ hujus ab eis fallaciter factam vide veram ipſius ſacrorum doctorum expoſitionem in 2. 2. *q.* 2. *art.* 7. *ad ſecundum*. Factus eſt enim tunc Joannes diſcipulis infirmis infirmus: quoniam ſub eorum perſona ſic Chriſtum interrogavit, ut diſcipulos ipſos ex reſponſis a Chriſto lucrifaceret, cum tamen in perſona propria eſſet non ſolum firmus, ſed & firmiſſimus in fide Chriſti; pro quo tunc paratus erat mori, & mortuus eſt. *Tertio* vides: quomodo ex iis bene penſatis, & applicatis doctrina præſens Angelica, &c.

QUÆSTIO XXVIII.

De Virginitate Beatæ Mariæ, in quatuor articulos diviſa.

DEinde conſiderandum eſt de virginitate Matris Dei.

Et circa hoc quæruntur quatuor.

Primo. Utrum fuerit virgo in concipiendo.
Secundo. Utrum fuerit virgo in partu.
Tertio. Utrum permanſerit virgo poſt partum.
Quarto. Utrum votum virginitatis emiſerit.

ARTICULUS I. 158

Utrum Beata Maria fuerit Virgo in concipiendo.

4. *cont. c.* 45. *& opuſc.* 2. *c.* 225. *& opuſc.* 60. *c.* 4.

AD Primum ſic proceditur. Videtur, quod mater Dei non fuerit virgo in concipiendo Chriſtum. Nulla enim proles, quæ habet patrem, & matrem, ex Virgine matre concipitur. Sed Chriſtus non ſolum

lum dicitur habere matrem, ſed etiam patrem. dicitur enim Luc. 2. *Erant pater ejus, & mater mirantes ſuper his, quæ dicebantur de illo*. & infra eadem mater dicit: *Ecce pater tuus, & ego dolentes quærebamus te*. Ergo Chriſtus non eſt conceptus ex virgine matre.

2. Præterea. Matth. 1. probatur, quod Chriſtus fuerit filius Abrahæ, & David per hoc, quod Joſeph ex David deſcendit: Quæ quidem probatio nulla eſſet, ſi Joſeph pater Chriſti non fuiſſet. Ergo videtur, quod mater Chriſti eum ex ſemine Joſeph conceperit: Et ita non videtur fuiſſe virgo in concipiendo.

3. Præterea. Galat. 4. dicitur: *Miſit Deus filium ſuum factum ex muliere*: Mulier autem conſueto modo loquendi dicitur, quæ eſt viro cognita. Ergo Chriſtus non fuit conceptus ex Virgine matre.

4. Præterea. Eorum quæ ſunt ejuſdem ſpeciei, eſt idem modus generationis: quia generatio recipit ſpeciem a termino, ſicut & cæteri motus: Sed Chriſtus fuit ejuſdem ſpeciei cum aliis hominibus, ſecundum illud Philip. 2. *In ſimilitudinem hominum factus, & habitu inventus ut homo*. Cum ergo alii homines generentur ex commixtione maris, & fœminæ, videtur quod etiam Chriſtus ſimili modo fuerit generatus: Et ita non videtur fuiſſe conceptus ex virgine matre.

5. Præterea. Qualibet forma naturalis habet materiam ſibi determinatam, extra quam eſſe non poteſt: Materia autem formæ humanæ videtur eſſe ſemen maris, & fœminæ. Si ergo corpus Chriſti non fuerit conceptum ex ſemine maris, & fœminæ, non vere fuit corpus humanum, quod eſt inconveniens. Videtur igitur non fuiſſe conceptus ex virgine matre.

Sed Contra eſt, quod dicitur Iſaiæ 7. *Ecce virgo concipiet*.

Reſpondeo dicendum, quod *ſimpliciter confitendum eſt, matrem Chriſti Virginem concepiſſe*. Contrarium enim pertinet ad hæreſim Ebionitarum, & Cerinthi, qui Chriſtum purum hominem arbitrabantur, & de utroque ſexu eum natum putaverunt.

Quod enim Chriſtus ſit conceptus ex Virgine, conveniens eſt propter *quatuor*. *Primo* propter mittentis Patris dignitatem conſervandam. Cum enim Chriſtus ſit verus, & naturalis Dei filius, non fuit conveniens quod alium patrem haberet quam Deum, ne dignitas Dei Patris transferretur ad alium. *Secundo* hoc fuit conveniens proprietati ipſius filii, qui mittitur, qui quidem eſt Verbum Dei. Verbum autem abſque

omni corruptione cordis concipitur: quinimmo cordis corruptio perfecti verbi conceptionem non patitur. Quia ergo caro ſic fuit a Verbo Dei aſſumpta, ut eſſet caro Verbi Dei, conveniens fuit, quod etiam ipſa ſine corruptione matris conciperetur. *Tertio* hoc fuit conveniens dignitati humanitatis Chriſti, in qua locum peccatum habere non debuit, per quam peccatum mundi tollebatur, ſecundum illud Joan. 1. *Ecce agnus Dei*, ſcilicet innocens, *qui tollit peccatum mundi*. Non poterat autem eſſe, quod in natura jam corrupta ex concubitu caro naſceretur ſine infectione originalis peccati. Unde Auguſtinus dicit in lib. 1. de nuptiis, & concupiſcentia: (*c.* 12. *in princ. tom.* 7.) *Solus nuptialis concubitus ibi non fuit*, ſcilicet in matrimonio Mariæ, & Joſeph; *quia in carne peccati fieri non poterat ſine illa carnis pudenda concupiſcentia*, *quæ accidit ex peccato*, *ſine qua concipi voluit*, *qui futurus erat ſine peccato*. *Quarto* propter ipſum finem Incarnationis Chriſti, quæ ad hoc fuit, ut homines renaſcerentur in filios Dei, *non ex voluntate carnis*, *neque ex voluntate viri*, *ſed ex Deo*, ideſt ex ipſa Dei virtute: cujus rei exemplar apparere debuit in ipſa conceptione Chriſti. Unde Auguſt. dicit in lib. de ſancta Virginitate: (*c.* 6. *ante med. to.* 6.) „Oportebat, caput noſtrum „ inſigni miraculo ſecundum carnem naſci de virgine „ quo ſignificaret membra ſua de virgine Eccleſia „ ſecundum ſpiritum naſcitura.

Ad primum ergo dicendum, quod, ſicut Beda dicit ſuper Lucam, (*l.* 1. *c.* 7. *inter med. & fi.*) „ pater Salvatoris appellatur Joſeph, non quod vere juxta „ Photinianos pater fuerit ei, ſed quod ad famam „ Mariæ conſervandam pater ſit ab omnibus æſtimatus. „ Unde & Luc. 3. dicitur: *Ut putabatur filius Joſeph*. Vel, ſicut Auguſt. dicit in lib. 2. de Conſenſu Euangeliſtarum: (*c.* 1. *to.* 4.) „ Eo modo pater Chriſti dicitur Joſeph, quo & vir Mariæ intelligitur ſine commixtione carnis ipſa copulatione „ conjugii, multo videlicet conjunctius, quam ſi eſſet aliunde adoptatus. Neque enim propterea non „ erat appellandus Joſeph pater Chriſti, quia non „ eum genuerat concumbendo: quandoquidem pater „ eſſet etiam ei, quem non ex ſua conjuge procreatum aliunde adoptaſſet.

Ad ſecundum dicendum, quod, ſicut Hieron. dicit ſuper Matth. (*c.* 1. *ſuper illud: Chriſti generatio ſic erat*) „ Cum Joſeph non ſit pater Domini Salvatoris, „ ordo generationis ejus uſque ad Joſeph deducitur. „ *Primo quidem quia* non eſt conſuetudinis Scriptu-

„ rarum , ut mulierum in generationibus ordo te„ xatur. Deinde ex una tribu fuit Joſeph & Maria, „ unde & ex lege eam accipere cogebatur ut propin„ quam. *Et, ut Auguſt. dicit in lib.* 1. *de nuptiis,* „ *& concupiſcentia,* (*c.* 11. *ad fi. to.* 7.) fuit genera„ tionum ſeries uſque ad Joſeph perducenda, ne in „ illo conjugio virili ſexui utique potiori fieret in„ juria, cum veritati nihil deperiret, quia ex ſemi„ ne David & Joſeph erat, & Maria.

Ad tertium dicendum, quod, ſicut Gloſ. (*ord. Aug. l.* 23. *cont. Fauſt. c.* 7. *to.* 6.) dicit ibidem, „ mulierem „ pro fœmina poſuit, more locutionis Hebræorum. „ uſum enim Hebrææ locutionis mulieres dicit non „ virginitate corruptas, ſed fœminas.

Ad quartum dicendum, quod ratio illa habet locum in his, quæ præcedunt in eſſe per viam naturæ: eo quod natura ſicut eſt determinata ad unum effectum, ita etiam eſt determinata ad unum modum producendi illum: ſed virtus ſupernaturalis divina, cum ſit infinita, ſicut non eſt determinata ad unum effectum, ita non eſt determinata ad modum producendi quemcumque effectum. Et ideo ſicut virtute divina fieri potuit, ut primus homo de limo terræ formaretur: ita etiam fieri potuit, ut divina virtute corpus Chriſti formaretur de virgine abſque virili ſemine.

Ad quintum dicendum, quod ſecundum Philoſ. in lib. 1. de generat. animal. (*c.* 2. 10. *&* 20. *verſ. fi. to.* 4.) ſemen maris non eſt ſicut materia in conceptione animalis, ſed ſolum ſicut agens: ſola autem fœmina materiam ſubminiſtrat conceptui. Unde per hoc quod ſemen maris defuit in conceptione corporis Chriſti, non ſequitur quod defuerit ei debita materia. Si tamen ſemen maris eſſet materia fœtus concepti in animalibus, manifeſtum eſt, quod non eſt materia permanens in eadem forma, ſed materia traſmutata. Et quamvis virtus naturalis non poſſit tranſmutare ad certam formam, niſi determinatam materiam: virtus tamen divina, quæ eſt infinita, poteſt tranſmutare omnem materiam in quamcunque formam. Unde ſicut tranſmutavit limum terræ in corpus Adæ; ita in corpus Chriſti tranſmutare potuit materiam a matre miniſtratam, etiamſi non eſſet ſufficiens materia ad naturalem conceptum.

APPENDIX.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem interimas hæreſim *Antidicomarianitarum* dicentium: quod Maria partum viro genuit, ideſt quod non fuit virgo in concipiendo partum, ideſt filium, ſed quod ex virili ſemine in utero genuiſſet illum, ideſt concepiſſet. Item hæreſim *Judæorum*, & *Aquilæ*, qui cum *Ebione* dixerunt, quod Chriſtus fuit ex utroque ſexu, & ex viro Joſeph natus, ſcilicet nativitate, tum in utero, tum ex utero. *Secundo* habes: quomodo per rationem oſtendas, eam merito damnari ab Iſ. 7. *Ecce virgo concipiet*. Hoc eſt, una virgo concipiet virgo, ideſt remanens virgo in concipiendo. Item ab Eccleſia in hymno Natalis Domini. *Non ex virili ſemine, ſed myſtico ſpiramine, verbum Dei factum caro, fructuſque ventris floruit*. Hæc ibi. Item a Symbolo fidei Apoſtolorum, & patrum Conciliorum omnium legitimorum de hac re tractantium, & dicentium: quod Chriſtus conceptus eſt ex virgine Maria. Item ſpeciatim a Concilio *Lateranenſi* ſub Papa *Martino I.* cano. 2. „ Si quis non „ confitetur, ſecundum ſanctos patres proprie, & ve„ re, unum ſanctæ, & conſubſtantialis, & adoran„ dæ Trinitatis Deum verbum deſcendentem de cœ„ lis, & incarnatum de Spiritu ſancto ex Maria „ virg. & hominem factum, ſit condemnatus. *Et* „ *can.* 3. ſi quis non confitetur, proprie, & vere Dei „ genitricem ſanctam ſemper virginem immaculatam „ Mariam abſque ſemine concepiſſe ex Spirituſan„ cto, & incorruptibiliter enixam eſſe, & indiſſolu„ bili permanente, & ante, & poſt partum ejuſdem „ virginitate; ſit condemnatus. *Hæc ibi*. *Item ab* „ *Eccleſia in feſto Purific. B. Virg. Reſp.* 8. ſenex pue„ rum portabat, puer autem ſenem regebat. Quem „ virgo concepit, virgo peperit, virgo poſt partum, „ quem genuit, adoravit. „ Hæc ibi. Item a Papa *Paulo IV. in ſua bulla*. Quam & veriſſimam, & terribilem vide ſup. *q.* 16. *ar.* 8. *appen.* &, pro quanto ſufficit, huc applicabis contra hæreſim prædictam. *Tertio* vides, &c.

AR.

ARTICULUS II. 159

Utrum mater Dei fuerit Virgo in partu.

Opuſc. 2. cap. 225.

AD Secundum ſic proceditur. Videtur, quod mater Chriſti non fuerit virgo in partu. Dicit enim Ambroſ. ſuper Luc. (*c. 1. ſup. illud*, *Omne maſculinum*) *Qui vulvam ſanctificavit alienam, ut naſceretur propheta, hic eſt qui aperuit matri ſuę vulvam, ut immaculatus exiret*. Sed apertio vulvæ virginitatem excludit. Ergo mater Chriſti non fuit virgo in partu.

2. Præterea. Nihil in myſterio Chriſti eſſe debuit, per quod corpus ejus phantaſticum appareret: Sed hoc non videtur vero corpori, ſed phantaſtico convenire, ut poſſit per clauſa tranſire: eo quod duo corpora ſimul eſſe non poſſunt. Non igitur debuit ex matris utero clauſo corpus Chriſti prodire. Et ita non decuit, quod eſſet virgo in partu.

3. Præterea. Sicut Gregor. dicit in Homil. octavarum Paſchæ, (*quę eſt 26. in Euang. a princ.*) per hoc quod januis clauſis ad diſcipulos poſt reſurrectionem intravit Dominus, *oſtendit corpus ſuum eſſe ejuſdem naturę, & alterius glorię:* Et ſic per clauſa tranſire videtur ad gloriam corporis pertinere. Sed corpus Chriſti in ſua conceptione non fuit glorioſum, ſed paſſibile, *habens ſimilitudinem carnis peccati*, ut Apoſtolus dicit ad Rom. 8. Non ergo exivit per Virginis uterum clauſum.

Sed Contra eſt, quod in quodam ſermone Epheſini Concilii (*qui eſt Theodori Ancyr. in princ. & hab. in eo Conc. ſc. gener. 3. p. 3. c 9. to. 3.*) dicitur: *Natura poſt partum neſcit ulterius virginem: Gratia vero & parientem oſtendit, & matrem fecit, & virginitati non nocuit. Fuit ergo Mater Chriſti Virgo in partu.*

Reſpondeo dicendum, quod *abſque omni dubio aſſerendum eſt, matrem Chriſti etiam in partu virginem fuiſſe*. Nam Propheta non ſolum dicit: *Ecce virgo concipiet*; ſed etiam addit: *Et pariet filium*. (Iſaiæ 7.)

Et hoc quidem conveniens fuit propter *tria*. *Primo* quidem, quia hoc competebat proprietati ejus, qui naſcebatur, qui eſt Verbum Dei. Nam Verbum non ſolum in corde abſque corruptione concipitur, ſed etiam abſque corruptione ex corde procedit. Unde

de ut oſtenderetur, quod illud eſſet corpus ipſius Verbi Dei, conveniens fuit, ut de incorrupto virginis utero naſceretur. Unde in ſermone quodam Epheſini Concilii (*loc. cit.*) legitur: „Quæ parit carnem puram, a virginitate ceſſat: Sed quia natum „ eſt in carne Verbum Dei, cuſtodit virginitatem, „ ſeipſum per hoc oſtendens Verbum. Neque enim „ noſtrum Verbum, cum paritur, corrumpit mentem: Neque Deus Verbum ſubſtantiale, partum eligens, peremit virginitatem. „ *Secundo* hoc eſt conveniens quantum ad effectum Incarnationis Chriſti. Nam ad hoc venit, ut noſtram corruptionem tolleret. Unde non fuit conveniens, ut virginitatem matris naſcendo corrumperet. Unde Auguſt. dicit in quodam ſerm. de Nativ. Dom. (*ſe.* 10. *de Temp. to.* 10.) *Fas non erat, ut per ejus adventum violaretur integritas, qui venerat ſanare corrupta. Tertio* fuit conveniens, ne matris honorem naſcendo diminueret, qui parentes præceperat honorandos.

Ad primum ergo dicendum, quod Ambroſ. dicit hoc exponens illud, quod Euangeliſta (*Luc.* 2.) de lege induxit, „ Omne maſculinum adaperiens vulvam ſanctum Domino vocabitur: Quod quidem, „ *ut Beda dicit*, (*c.* 8. *in Luc.*) conſuetæ nativitatis more loquitur, non quod Dominus ſacri ventris hoſpitium, quod ingreſſus ſanctificaverat, egreſſus devirginaſſe credendus ſit. „ Unde illa adapertio non ſignificat reſerationem communem clauſtri pudoris virginei, ſed ſolum exitum prolis de utero matris.

Ad ſecundum dicendum, quod ita Chriſtus voluit veritatem ſui corporis demonſtrare, quod etiam ejus divinitas declararetur. Et ideo permiſcuit mira humilibus. Unde ut corpus ejus verum oſtenderetur, naſcitur ex fœmina; ſed ut oſtenderetur ejus divinitas, naſcitur ex virgine. *Talis enim partus decet Deum*, ut Ambroſ. dicit in hymno Nativitatis. (*qui eſt* 24. *nec eſt nunc in uſu*)

Ad tertium dicendum, quod quidam dixerunt, Chriſtum in ſua nativitate dotem ſubtilitatis aſſumpſiſſe, ſicut quando ambulavit ſiccis pedibus ſuper mare, dicunt eum aſſumpſiſſe dotem agilitatis. Sed hoc non convenit his, quæ ſupra determinata ſunt. (*qu.* 14.) Hujuſmodi enim dotes corporis glorioſi proveniunt ex redundantia gloriæ animæ ad corpus, ut infra dicetur, cum tractabitur de corporibus glorioſis. (*in ſupplem. qu.* 95.) Dictum eſt autem ſupra, (*q.* 14. *ar.* 1. *ad* 2.) quod Chriſtus ante paſſionem permittebat carni ſuæ agere, & pati quæ propria:

pria: nec fiebat talis redundantia gloriæ ab anima ad corpus. Et ideo dicendum eſt, quod omnia iſta facta ſunt miraculoſe per virtutem divinam. Unde Auguſt. dicit ſuper Joan. (*tract.* 121. *inter med. & fin. tom.* 9.) „ Moli corporis, ubi divinitas erat, oſtia „ clauſa non obſtiterunt. ille quippe non eis aper- „ tis intrare potuit, quo naſcente virginitas matris „ inviolata permanſit. *Et Dionyſius dicit in qua-* „ *dam epiſt.* (*ſcil.* 3. *ad Cajum*, *cir. med.*) quod „ Chriſtus ſuper hominem operabatur ea quæ ſunt „ hominis: Et hoc monſtrat Virgo ſupernaturaliter „ concipiens, & aqua inſtabilis terrenorum pedum „ ſuſtinens gravitatem.

APPENDIX.

Ex art. habes *primo*: quomodo per rationem interimas hæreſes prædictas in appendice art. *primi*; pro quanto poſſunt illi hæretici, cointelligere illam de partu ex utero, ſcil. non peperit manens virgo. *Secundo* habes: quomodo per rationem oſtendas, eam in tali ſenſu merito damnari a multis, quæ ibi quoad parere ex utero recitata ſunt: ut & videre, & per te ad hunc locum applicare potes. Maxime autem videnda eſt bulla Papæ *Pauli IV.* ibi citata contra hæreticos hos, ac ſimiles. Item a Concilio *primo Epheſino*, ut *in argu. contr.* Item a Concilio *Telenſi* in reſcripto ad Papam *Siricium*. „ Chri- „ ſtus carnem ſic ſuſcepit, & ſic homo factus eſt: „ ut hominem redimeret, atque a morte revocaret. „ Inuſitato tamen quaſi Deus itinere venit in ter- „ ris, ut, quemadmodum dixerat: Ecce facio omnia „ nova, partu immaculatæ virginis naſceretur. Au- „ divit Maria vocem Angeli, & quæ dixerat ante: „ quomodo fiet iſtud? non de fide generationis in- „ terrogans, reſpondit poſtea: Ecce ancilla Domi- „ ni, contingat mihi ſecundum verbum tuum. Hæc „ eſt virgo, quæ in utero concepit, virgoque pepe- „ rit filium. Sic enim ſcriptum eſt: Ecce virgo in „ utero concipiet, & pariet filium. Non enim con- „ cepturam tantummodo virginem, ſed & parituram „ virginem, dixit. Quid autem incredibile: ſi con- „ tra uſum originis naturalis peperit Maria, & vir- „ go permanet: quando contra uſum naturæ mare „ vidit, & fugit? Atque in fontem ſuum Jordanis „ fluenta remearunt? Non ergo excedit fidem, quod „ virgo peperit, quando legimus, quod petra vo- „ muit aquas: & in muri ſpeciem maris unda ſo- „ lidata eſt. Non excedit fidem, quod homo exi-

„ vit

„ vit de virgine: quando petra fontem profluum ſca-
„ turivit, ferrum ſuper aquas natavit, ambulavit
„ homo ſuper aquas. Ergo, ſi hominem unda por-
„ tavit, non potuit hominem virgo generare? At-
„ que hominem, de quo legimus: Mittet illis Do-
„ minus hominem, qui ſalvos faciet eos: & notus
„ erit Dominus Ægyptiis? In veteri itaque teſta-
„ mento virga Hebræorum per mare duxit exercitum:
„ in novo teſtamento virgo regis aula cœleſtis ele-
„ cta eſt ad ſalutem. „ Hæc ibi. Ubi propter Iſa-
iam adductum adverte: quod in ly *virgo concipiet, & pariet* non potuit propheta intelligere, niſi de virgine, quæ & in concipiendo permanet virgo, ideſt ſine apertione clauſtrorum pudoris virginei generat. Ratio eſt evidens ex ipſius Iſaiæ contextu ly *pete tibi ſignum, ſive in profundum inferni, ſive in excelſum ſupra:* & ly *dabit Dominus ipſe vobis ſignum. Ecce virgo*, &c. Ad planam enim literam patet: quod iſte conceptus, & partus virginis debet eſſe miraculoſus: alioquin nec daretur a Domino tanquam ſignum ab ipſo ſolo petendum, & conſequenter ab ipſo ſolo profluens: nec eſſet ſignum ſuperans omne ſignum ſive in profundo inferni, ſive in excelſo ſupra datum. Nam, quod virgo concipiat, & pariat, amiſſa virginitate, nullum prorſus miraculum eſt, ſed quotidianus originis naturalis progreſſus. Quod vero aliqua virgo concipiat, & pariat indiſſolubili remanente virginitate, miraculum magnum eſt: quod ſi concipiat & pariat, ut dixit Iſaias, filium, qui ſit Emmanuel: hoc non tantum miraculum magnum eſt, ſed etiam miraculum ſuperans omne miraculum, ſive in profundo inferni, ſive in excelſo ſupra factum. Magnitudinem enim tantam eſſe hanc Joannes Epiſcopus in homil. ſuper *Matt.* 3. ſignanter annotavit dicens. „ Illud quippe eſt admirationis omni-
„ mode plenum, quod ſcilicet ille, qui erat Deus,
„ homo fieri voluit. Jam vero alia juxta rationis
„ ordinem conſequuntur. *Hęc ibi. Item ab Eccle-*
„ *ſia Beatam virginem ſic alloquente*. Gabrielem
„ Archangelum ſcimus divinitus te eſſe affatum: u-
„ terum tuum de Spiritu ſancto credimus impregna-
„ tum; erubeſcat Judæus infelix, qui dicit: Chri-
„ ſtum ex Joſeph ſemine eſſe natum. „ Hæc illa in feſti Purificationis Beatæ Mariæ Reſponſorio nono. *Tertio* vides, &c.

AR-

ARTICULUS III. 160

Utrum Mater Dei permanſerit Virgo poſt partum.

Opuſc. 2. *c.* 225.

AD Tertium ſic proceditur. Videtur, quod Mater Chriſti non permanſerit virgo poſt partum. Dicitur enim Matth. 1. *Antequam convenirent*, Joſeph, & Maria, *inventa eſt in utero habens de Spiritu ſancto*: Non autem Euangeliſta diceret, *antequam convenirent*, niſi de conventuris: quia nemo dicit de non pranſuro, antequam pranderet. Ergo videtur, quod beata Virgo quandoque convenerit carnali copula cum Joſeph; & ita non permanſerit virgo poſt partum.

2. Præterea. Ibidem ſubditur ex verbis Angeli loquentis ad Joſeph: *Noli timere accipere Mariam conjugem tuam*: Conjugium autem conſummatur per carnalem copulam. Ergo videtur, quod quandoque carnalis copula intervenerit inter Mariam, & Joſeph: & ita videtur, quod non permanſerit virgo poſt partum.

3. Præterea. Ibidem poſt pauca ſubditur: *Et accepit conjugem ſuam, & non cognoſcebat eam, donec peperit filium ſuum primogenitum*: Hoc autem adverbium *donec* conſuevit determinatum tempus ſignare, quo impleto fiat id, quod uſque ad illud tempus non fiebat: verbum autem cognoſcendi ibi ad coitum refertur; ſicut & Geneſ. 4. dicitur, quod *Adam cognovit uxorem ſuam*. Ergo videtur, quod poſt partum beata Virgo fuerit carnaliter a Joſeph cognita. Ergo videtur, quod non permanſerit virgo poſt partum.

4. Præterea. Primogenitus non poteſt dici, niſi qui habeat fratres ſubſequentes. Unde & Rom. 8. dicitur: *Quos præſcivit, & prædeſtinavit conformes fieri imaginis Filii ſui, ut ſit ipſe primogenitus in multis fratribus*: Sed Euangeliſta nominat Chriſtum primogenitum matris ejus. Ergo habuit alios filios poſt Chriſtum: Et ita videtur, quod mater Chriſti non manſerit virgo poſt partum.

5. Præterea. Joan. 2. dicitur: *Poſt hæc deſcendit Capharnaum ipſe*, ſcil. Chriſtus, *& mater ejus, & fratres ejus*: Sed fratres dicuntur, qui ex eodem parente geniti ſunt. Ergo videtur, quod beata Virgo habuerit alios filios poſt Chriſtum.

6. Præ-

6. Præterea. Matth. 27. dicitur: *Erant ibi*, ſcil. juxta crucem Chriſti, „ mulieres multæ a longe, „ quæ ſecutæ erant Jeſum a Galilæa, miniſtrantes „ ei: inter quas erat Maria Magdalene, & Maria „ Jacobi, & Joſeph mater, & mater filiorum Ze- „ bedæi: „ Videtur autem hęc Maria, quæ hic dicitur Jacobi, & Joſeph mater, eſſe etiam mater Chriſti. dicitur enim Joan. 19. quod *ſtabat juxta crucem Jeſu Maria mater ejus*. Ergo videtur, quod mater Chriſti non permanſerit Virgo poſt partum.

Sed Contra eſt, quod dicitur Ezech. 44. „ Porta „ hæc clauſa erit, & non aperietur, & vir non tran- „ ſibit per eam; quoniam Dominus Deus Iſrael in- „ greſſus eſt per eam. „ Quod exponens Auguſtinus in quodam ſermone, (*ſc.* 18. *de Temp. parum a princ. to.* 10.) dicit: „ Quid eſt porta in domo „ Domini clauſa, niſi quod Maria ſemper erit inta- „ cta? Et quid eſt, Homo non tranſibit per eam, „ niſi quod Joſeph non cognoſcet eam? Et quid „ eſt, Dominus ſolus intrat, & egreditur per eam, „ niſi quod Spiritus ſanctus imprægnabit eam, & „ angelorum Dominus naſcetur per eam? Et quid „ eſt, Clauſa erit in æternum, niſi quod Maria „ Virgo eſt ante partum, & Virgo in partu, & Vir- „ go poſt partum?

Reſpondeo dicendum, quod abſque omni dubio deteſtandus eſt error Helvidii, qui dicere præſumpſit, Matrem Chriſti poſt partum a Joſeph eſſe carnaliter cognitam, & alios filios genuiſſe. Hoc enim *primo* derogat Chriſti perfectioni: qui ſicut ſecundum divinam naturam unigenitus eſt Patris, tanquam perfectus per omnia filius ejus; ita decuit ut eſſet unigenitus matris, tanquam perfectiſſimum germen ejus. *Secundo* hic error injuriam facit Spiritui ſancto, cujus ſacrarium fuit uterus virginalis, in quo carnem Chriſti formavit. Unde non decebat, quod de cætero violaretur per commixtionem virilem. *Tertio* derogat dignitati, & ſanctitati Matris Dei, quæ ingratiſſima videretur, ſi tanto Filio contenta non eſſet, & ſi virginitatem, quæ in ea miraculoſe conſervata fuerat, ſponte perdere vellet per carnis concubitum. *Quarto* etiam ipſi Joſeph eſſet ad maximam præſumptionem imputandum, ſi eam, quam revelante angelo de Spiritu ſancto Deum concepiſſe cognoverat, polluere attentaret. Et ideo *ſimpliciter eſt aſſerendum, quod Mater Dei ſicut virgo concepit, & virgo peperit, ita etiam & virgo poſt partum in ſempiternum permanſit*.

Ad

Ad primum ergo dicendum, quod, ſicut Hieronymus dicit in lib. contra Helvidium, (*c. 1. ad fi.*) „ intelligendum eſt, quod hæc propoſitio *ante*, licet ſæpe conſequentia indicet, tamen nonnunquam ea tantum, quæ prius cogitabantur, oſtendit. Nec neceſſe eſt, ut cogitata fiant; cum ideo aliud intervenerit, ne ea, quæ cogitata ſunt, fierent: Sicut ſi aliquis dicat, Antequam in portu pranderem, navigavi, non intelligitur quod in portu prandeat, poſtquam navigaverit, ſed quia cogitabatur in portu pranſurus. *Et ſimiliter Euangeliſta dicit*, Antequam convenirent, inventa eſt in utero habens de Spiritu ſancto; „ non quia poſtea convenerint; ſed quia dum viderentur conventuri, prævenit conceptio per Spiritum ſanctum; ex quo factum eſt, ut ulterius non convenirent.

Ad ſecundum dicendum, quod, ſicut Auguſtinus dicit in lib. 1. de nuptiis, & concupiſcentia; (*c. 11. a princ. to. 7.*) „ Conjux Joſeph vocatur Mater Dei ex prima diſpenſationis fide, quam per concubitum non cognoverat, nec fuerat cogniturus. *Ut enim Ambroſius dicit ſuper Lucam*: (*c. 1. ſup. illud, Et nomen Virginis Maria*) non Virginitatis ereptio, ſed conjugii teſtificatio, nuptiarum celebratio declaratur.

Ad tertium dicendum; quod quidam dixerunt, hoc non eſſe intelligendum de cognitione coitus, ſed de cognitione notitiæ. Dicit enim Chryſoſtomus, (*hom. 1. in op. imperf. ad fi.*) quod „ non cognovit eam Joſeph, antequam pareret, cujus fuerit dignitatis: ſed poſtquam peperit, tunc cognovit eam: quia per ipſius prolem ſpecioſior, & dignior facta fuerat, quam totus mundus: quia quem totus mundus capere non poterat, in anguſto cubiculo uteri ſui ſola ſuſcepit. „ Quidam vero hoc referunt ad notitiam viſus. Sicut enim Moyſi cum Deo colloquentis glorificata eſt facies, ut non poſſent intendere in eum filii Iſrael: ſic Maria claritate virtutis Altiſſimi obumbrata cognoſci non poterat a Joſeph, donec pareret: poſt partum autem a Joſeph agnita invenitur ſpecie faciei, non tactu libidinis: Hieronymus autem (*li. adverſ. Helvid. c. 3. parum a princ.*) concedit, hoc eſſe intelligendum de cognitione coitus: Sed dicit, quod *uſque*, vel *donec* in Scripturis dupliciter poteſt intelligi. *Quandoque* enim deſignat certum tempus, ſecundum illud Gal. 3. *Propter tranſgreſſionem lex poſita eſt, donec veniret ſemen, cui promiſerat: Quandoque* vero ſignat

gnat infinitum tempus, ſecundum illud Pſalm. 122 *Oculi noſtri ad Dominum Deum noſtrum, donec miſereatur noſtri*: ex quo non eſt intelligendum, quod poſt impetratam miſericordiam oculi avertantur a Deo. Et ſecundum hunc modum loquendi ſignificantur ea, de quibus poſſet dubitari, ſi ſcripta non fuiſſent: cætera vero noſtræ intelligentiæ derelinquuntur. Et ſecundum hoc Euangeliſta dicit, Matrem Dei non eſſe cognitam a viro uſque ad partum, ut multo magis intelligamus cognitam non fuiſſe poſt partum.

Ad quartum dicendum, quod mos divinarum Scripturarum eſt, ut primogenitum vocent non ſolum eum, quem fratres ſequuntur, ſed eum qui primus natus ſit: Alioquin ſi non eſt primogenitus, niſi quem ſequuntur fratres, tandiu ſacerdotibus ſecundum legem primogenita non debentur, quandiu & alia non fuerint procreata: Quod patet eſſe falſum, cum intra unum menſem † *al. intra annum, & poſt menſem* † primogenita redimi mandentur ſecundum legem.

Ad quintum dicendum, quod *quidam*, ſicut Hieronymus dicit ſuper Matth. (*cap. 12. ſup. illud, Ecce Mater ejus*) „ fratres Domini de alia uxore Joſeph „ filios ſuſpicantur. Nos autem fratres Domini, non „ filios Joſeph, ſed conſobrinos Salvatoris Mariæ „ materteræ Domini liberos intelligimus. *Quatuor* enim modis in Scripturis fratres dicuntur, ſc. *natura, gente, cognatione*, & *affectu*. Unde fratres Domini dicti ſunt, non ſecundum naturam, quaſi ab eadem matre nati, ſed ſecundum cognationem, quaſi conſanguinei ejus exiſtentes. Joſeph autem, ſicut Hieronymus dicit contra Helvidium, (*cap. 9. in fin.*) „ magis credendus eſt Virgo permanſiſſe; quia a„ liam uxorem habuiſſe non ſcribitur, & fornicatio in ſanctum virum non cadit.

Ad ſextum dicendum, quod Maria, quæ dicitur Jacobi & Joſeph mater, non intelligitur eſſe mater Domini, quæ in Euangelio non conſuevit nominari niſi cum cognominatione hujus divinitatis, quod ſit mater JESU. Hæc autem Maria intelligitur eſſe uxor Alphæi, cujus filius eſt Jacobus minor, qui dictus eſt frater Domini.

APPENDIX.

EX artic. habes *primo*: quomodo per rationem interimas hæreſim *Helvidii* dicentis, ut in tex. corp. Et hæreſim *Joviniani*, & *Lucæ-Sternbergen* di-

dicentium: quod Maria præter unigenitum Chriſtum alios peperit filios. Hinc quoque per articulos omnes hos, ſcilicet, *primum*, *ſecundum*, *tertium*, quorundam aliorum deſtrues hæreſim dicentium abſolute: quod Maria non fuit Virgo. *Secundo* habes: quomodo per rationem oſtendas, hæreſes prædictas merito damnari ab Eccleſia per hoc, quod in omnibus fere de B. Maria collectis, & alibi eam vocat perpetuam Virginem, ſemper Virginem, immaculatam, inviolatam, intactam, ſemper illibatam. Quinetiam ſpeciatim ad propoſitum de ipſa canit: *Poſt partum Virgo inviolata permanſiſti*. Item ab Ezech. 42. *porta hæc*, &c. cum expoſitione B. Auguſtini, ut ponitur *in argu. contr.* Item a Concilio *Telenſi* in ſuo reſcripto ad *Siricium* Papam dicentem. „ Quæ „ eſt ſanctuarii illa porta, porta illa exterior ad o„ rientem, quæ manet clauſa; & nemo pertranſibit „ per eam, ſed ſolus Deus Iſrael tranſibit per eam? „ Nonne hæc porta Maria eſt, per quam in hunc „ mundum Redemptor intravit? Hæc eſt porta ju„ ſtitiæ, ſicut ipſe dixit, ſine nos implere omnem „ juſtitiam. Hæc porta eſt Maria, de qua ſcriptum „ eſt. Quia Dominus pertranſibit per eam, & erit „ clauſa poſt partum. „ Hæc ibi. Item a Veritatibus Aureis ſuper legem veterem, *Num. 8. conclu.* 34. Et *c. 17. concluſ.* 3. Item a dictis in *ar.* 1. *&* 2. *appen.* Item & maxime a Bulla *Pauli IV.* ubi tunc allegatur, quam omnino videas, vel ibi, vel in Directorio Inquiſitorum poſitam verſus finem inter literas Apoſtolicas. Item a B. Hieronymo in lib. contra Helvidium. Item a *Siricio* Papa in Epiſtola ſecunda ad Eccleſiam Mediolanenſem, damnatur *Jovinianus*, tamquam hæreticus, & præcipitur, quod ipſe, ſociique ejus ab Eccleſia removeantur. Item a B. Maximo in ſermon. de B. Virg. ubi univerſaliter contra *Antimarianos* invehitur dicens. „ Ma„ ter Virgo univerſam pravitatem hæreticam ſola „ contrivit. Alius illam non de ſubſtantia ſuæ car„ nis Chriſtum edidiſſe, dogmatizavit. Alius, eam „ parvulum non peperiſſe, ſimulabat. Alius partum „ viro genitum blaſphemabat. Alius Dei matrem „ audire non ſuſtinens, magnum illud nomen Θεο„ τόκος, impiiſſime ſugillabat. Sed contriti ſunt in„ ſidiatores, conculcati ſunt ſupplantatores, confuta„ ti derogatores, & beatam eam dicent omnes ge„ nerationes. „ Hæc ibi. De his vide Epiphanium *lib.* 3. *tom.* 2. *cont. hær.* *Tertio* vides: quomodo ex his bene penſatis, & applicatis doctrina præſens Angelica viciſſim, &c.

AR-

ARTICULUS IV. 161

Utrum Mater Dei virginitatem voverit.

4. *d.* 30. *q.* 2. *a.* 1. *q.* 1. *Et Matth.* 1.

AD Quartum ſic proceditur. Videtur, quod Mater Dei virginitatem non voverit. Dicitur enim Deuter. 7. *Non erit apud te ſterilis utriuſque ſexus*: Sterilitas autem ſequitur virginitatem. Ergo ſervatio virginitatis erat contra præceptum veteris legis. Sed adhuc lex vetus habebat ſtatum, antequam Chriſtus naſceretur. Ergo non potuit licite Beata Virgo vovere virginitatem pro tempore illo.

2. Præterea. Apoſtolus 1. ad Corinth. 7. dicit: *De virginibus autem præceptum Domini non habeo, conſilium autem do*: Sed perfectio conſilii a Chriſto debuit inchoari, qui eſt finis legis, ut Apoſtolus dicit Roman. 10. Non ergo conveniens fuit, quod Beata Virgo votum virginitatis emitteret.

3. Præterea. Gloſſa Auguſtini dicit 1. ad Timoth. 5. (*ſup. illud: Habentes damnationem &c. & l. de bono viduit. c.* 9. *tom.* 4.) quod *voventibus caſtitatem non ſolum nubere, ſed etiam velle nubere damnabile eſt*: Sed mater Chriſti nullum peccatum damnabile commiſit, ut ſupra habitum eſt. (*qu.* 27. *artic.* 4.) Cum ergo deſponſata fuerit, ut habetur Luc. 1. videtur, quod ipſa virginitatis votum non emiſerit.

Sed Contra eſt, quod Auguſtinus dicit in libro de ſancta Virginitate: (*c.* 4. *cir. princ. to.* 6.) „ Annuntianti Angelo Maria reſpondit: Quomodo fiet „ iſtud, quoniam virum non cognoſco? quod pro- „ fecto non diceret, niſi prius ſe Virginem Deo vo- „ viſſet.

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut in ſecunda parte habitum eſt, (2. 2. *q.* 88. *a.* 6.) perfectionis opera magis ſunt laudabilia, ſi ex voto celebrentur. Virginitas autem In Matre Dei præcipue debuit pollere, ut ex ſupra dictis rationibus patet. (*a.* 1. *huqu.*) Et ideo *conveniens fuit, ut virginitas ejus ex voto eſſet Deo conſecrata.*

Verum quia tempore legis oportebat generationi inſiſtere tam mulieres, quam viros, quia ſecundum carnis originem cultus Dei propagabatur, antequam ex illo populo Chriſtus naſceretur, *Mater Dei non creditur, antequam deſponſaretur Joſeph, abſolute virginitatem voviſſe*: ſed licet eam in deſide-

derio habuerit, ſuper hoc tamen voluntatem ſuam divino commiſit arbitrio: *Poſtmodum vero accepto ſponſo*, ſecundum quod mores illius temporis exigebant, *ſimul cum eo votum virginitatis emiſit*.

Ad primum ergo dicendum, quod quia videbatur eſſe legę prohibitum non dare operam ad relinquendum ſemen ſuper terram, ideo non ſimpliciter virginitatem vovit Dei Genitrix, ſed ſub conditione, ſi Deo placeret: Poſtquam autem ei innotuit hoc eſſe Deo acceptum, abſolute vovit, antequam ab Angelo annuntiaretur.

Ad ſecundum dicendum, quod ſicut gratiæ plenitudo perfecte quidem fuit in Chriſto, & tamen aliqua ejus inchoatio præceſſit in matre; ita etiam obſervatio conſiliorum, quæ per gratiam Dei fit, perfecte quidem incepit in Chriſto, ſed aliquo modo fuit inchoata in Virgine matre ejus.

Ad tertium dicendum, quod verbum illud Apoſtoli eſt intelligendum de illis, quæ abſolute caſtitatem vovent: Quod quidem Mater Dei non fecit, antequam Joſeph deſponſaretur; ſed poſt deſponſationem ex communi voluntate ſimul cum ſponſo ſuo votum virginitatis emiſit.

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem & oſtendas, & recte intelligas, merito eſſe inſinuatum a ſcripturis, quod B. Virgo vovit virginitatem. Ut Luc. 1. *Quomodo fiet*, &c. cum expoſitione S. Auguſt. ut *in argu. cont.* Ubi propterea expone tu ly *cognoſco*, ideſt cognoſcere nec volo, nec poſſum. Nam votum ligat etiam poteſtatem, 2. 2. *q.* 88. *a.* 6. Hinc patet, quod votum virginitatis abſolute emiſit, antequam enuntiaretur, *q.* 28. *a.* 4. *ad primum*. *Secundo* ex hoc tum articulo, tum Euangelio habes: quomodo merito condemnes hæreſes damnantes vota: puta, *Lamperianorum*, *Calviniſtarum*, *Lutheranorum*, vel dicentium, quod perfectior eſt vita ſine voto, quam cum voto, puta *Pſeudoapoſtolorum*: vel etiam damnantes continentiam; puta *Lutheri*, *Vigilantii*, *Joannis Uveſtphali*. Porro ad abundantiorem horum primorum confutationem vide 2. 2. *articulorum numero* 473. 889. *cum Elucid.* Item veritates Aureas ſuper totam legem veterem, *Geneſ.* 31. *concl.* 3. & *Levit.* 27. *concl.* 1. & *Nu.* 15. *concl.* 1. & *Gen.* 3. *concl.* 2. Item 2. 2. *artic. num.* 489. *Elucid.* Item *Additi. articulorum num.* 212. 266. *Elucid.* Ad illo-

illorum autem ſecundorum confutationem majorem vide 2. 2. *articulorum*] *num*. 471. 475. 889. 890. *cum Elucid*. Ad eorum vero tertiorum confutationem ampliorem vide 2. 2. *articulorum nu*. 728. 754. 887. *Elucid*. & *Additio. articulorum num*. 152. 214. 266. 267. 352. *cum Elucid*. *Tertio* vides : quomodo, &c.

QUÆSTIO XXIX.

De Matris Dei deſponſatione, in duos articulos diviſa.

DEinde conſiderandum eſt de deſponſatione Matris Dei.

Et circa hoc quæruntur ſex.

Primo. Utrum Chriſtus debuerit de deſponſata naſci.

Secundo. Utrum fuerit verum matrimonium inter Mariam Matrem Domini, & Joſeph.

ARTICULUS I. [162

Utrum Chriſtus naſci debuerit de Virgine deſponſata.

4. *d*. 30. *q*. 2. *a*. 1. *q*. 2. & 3. *Et Matth*. 1.

AD Primum ſic proceditur. Videtur, quod Chriſtus non debuerit de Virgine deſponſata naſci. Deſponſatio enim ad carnalem copulam ordinatur: Sed mater Domini nunquam voluit carnali copula uti; quia hoc derogaret virginitati mentis ipſius. Ergo non debuit eſſe deſponſata.

2. Præterea. Quod Chriſtus ex virgine naſceretur, miraculum fuit. unde Auguſt. dicit in Epiſt. ad Voluſianum: (*quæ eſt* 3. *ante med. to*. 2.) *Ipſa Dei virtus per inviolata matris Virginea viſcera membra infantis eduxit, quæ poſtea per clauſa oſtia membra juvenis introduxit. Hic ſi ratio quæritur, non erit mirabile; ſi exemplum poſcitur, non erit ſingulare*. Sed miracula fiunt ad confirmationem fidei: unde debent eſſe manifeſta. Cum igitur per deſponſationem hoc miraculum fuerit obumbratum, videtur non fuiſſe conveniens, quod Chriſtus de deſponſata naſceretur.

3. Præterea. Ignatius martyr, ut Hieron. dicit ſuper

per Matth. (*c.* 1. *ſup.* *illud* : *Cum eſſet deſponſata*) hanc cauſam aſſignavit deſponſationis matris Dei , *ut partus ejus diabolo celaretur ; dum eum putat non de Virgine , ſed ex uxore generatum* . Quæ quidem cauſa nulla eſſe videtur : Tum quia diabolus ea quæ corporaliter fiunt , perſpicacitate ſui ſenſus cognoſcit : Tum etiam quia poſtmodum per multa evidentia ſigna dæmones aliqualiter Chriſtum cognoverunt . unde dicitur Marci 1. quod *homo in ſpiritu immundo exclamavit dicens : Quid nobis , & tibi , JESU Nazarene ? veniſti ante tempus perdere nos ? ſcio , quod ſis ſanctus Dei* . Non ergo videtur conveniens fuiſſe , quod Mater Dei eſſet deſponſata .

4. Præterea . Aliam rationem aſſignat Hieronym. (*loc. cit.*) *Ne lapidaretur mater Dei a Judæis , ſicut adultera* . Hæc autem ratio nulla eſſe videtur . ſi enim non eſſet deſponſata , non poſſet de adulterio condemnari . Et ita non videtur rationabile fuiſſe , quod Chriſtus de deſponſata virgine naſceretur .

Sed Contra eſt , quod dicitur Matth. 1. *Cum eſſet deſponſata mater JESU Maria Joſeph* . & Luc. 1. *Miſſus eſt Gabriel Angelus ad Mariam Virginem deſponſatam viro , cui nomen erat Joſeph* .

Reſpondeo dicendum , quod *conveniens fuit* , *Chriſtum de deſponſata Virgine naſci* , tum *propter ipſum* , tum *propter matrem* , tum *etiam propter nos* . Propter ipſum quidem Chriſtum *quadruplici* ratione . *Primo* quidem , ne ab infidelibus tamquam illegitime natus abjiceretur . Unde Ambro. dicit ſuper Luc. (*c.* 1. *ſup. illud : In menſe ſexto*) *Quid Judæis , quid Herodi poſſet adſcribi , ſi natum viderentur ex adulterio perſecuti*) *Secundo* , ut conſueto modo ejus genealogia per virum deſcriberetur . Unde dicit Ambroſ. ſuper Luc. (*c.* 3. *ſup. illud , Et ipſe JESUS erat &c.*) „ Qui in ſæculum venit , ſæculi debuit „ more deſcribi . Viri autem perſona quæritur , qui „ in ſenatu , & reliquis curiis civitatum generis aſ- „ ſerit dignitatem . Conſuetudo etiam nos inſtituit „ Scripturarum , quę ſemper viri originem quærit . *Tertio* ad tutelam pueri nati , ne diabolus contra eum vehementius nocumenta procuraret . Et ideo Ignatius dicit , ipſam fuiſſe deſponſatam , *ut partus ejus diabolo celaretur* . *Quarto* , ut a Joſeph nutriretur . unde & pater ejus dictus eſt , quaſi nutritius . Fuit etiam conveniens ex parte Virginis . *Primo* quidem , quia per hoc redditur immunis a pœna ; *ne ſcilicet lapidaretur a Judæis tanquam adultera* , ut Hieronymus dicit . (*loc. ſup. cit.*) *Secundo* , ut per

per hoc ab infamia liberaretur. Unde dicit Ambroſ. ſuper Luc. (*c.* 1. *ſup. illud* : *In menſe ſexto*) quod „ deſponſata eſt, ne temeratæ virginitatis adureretur infamia, cui gravis alvus corruptelę videretur „ inſigne præferre. *Tertio*, ut ei a Joſeph miniſterium exhiberetur, ut Hieron. dicit. (*loc. cit.*) Ex parte etiam noſtra hoc fuit conveniens. *Primo* quidem, quia teſtimonio Joſeph comprobatum eſt, Chriſtum ex virgine natum. Unde Ambr. dicit ſuper Luc. (*loc. ſup. cit.*) „ Locupletior teſtis pudoris maritus adhibetur, qui poſſet & delere injuriam, & vindicare opprobrium, ſi non agnoſceret „ ſacramentum. *Secundo* quia ipſa Verba Virginis matris magis credibilia redduntur ſuam virginitatem aſſerentis. Unde Ambroſ. dicit ſuper Luc. (*ibid.*) „ Fides Mariæ verbis major adſciſcitur, & mendacii cauſa removetur. Videretur enim culpam obumbrare voluiſſe mendacio innupta prægnans: „ Cauſam autem mentiendi deſponſata non habuit, „ cum conjugii præmium, & gratia nuptiarum partus ſit fœminarum. „ quæ quidem duo pertinent ad firmitatem fidei noſtræ. *Tertio*, ut tolleretur excuſatio virginibus, quæ propter ſuam incautelam non vitant infamiam. Unde Ambroſ. dicit: (*ibid.*) „ Non decuit virginibus ſiniſtra opinione viventibus velamen excuſationis relinqui, quod infamata „ Mater quoque Domini videretur. *Quarto*, quia per hoc ſignificatur univerſa Eccleſia; quæ *cum virgo ſit*, *deſponſata tamen eſt uni viro Chriſto*, ut Auguſt. dicit in lib. de ſancta Virginitate. (*cap.* 12. *to.* 6.) Poteſt etiam & *quinta* ratio eſſe, quod Mater Domini fuit deſponſata, & virgo; quia in perſona ipſius & virginitas, & matrimonium honoratur, contra hæreticos alteri horum detrahentes.

Ad primum ergo dicendum, quod Beata Virgo mater Dei ex familiari inſtinctu Spiritus ſancti credenda eſt deſponſari voluiſſe, confidens de divino auxilio, quod nunquam ad carnalem copulam perveniret: Hoc tamen divino commiſit arbitrio: Unde in nullo detrimentum paſſa eſt virginitas.

Ad ſecundum dicendum, quod, ſicut Ambroſius dicit ſuper Lucam: (*loc. cit. in princ. corp.*) „ maluit Dominus aliquos de ſui ortu, quam de matris pudore dubitare. Sciebat enim, teneram eſſe „ Virginis verecundiam, & lubricam famam pudoris, nec putavit ortus ſui fidem matris injuriis aſtruendam. Sciendum tamen, quod miraculorum Dei *quædam* ſunt, de quibus eſt fides: ſicut miraculum virginei partus, & reſurrectionis Domini, &

etiam

etiam Sacramenti Altaris : & ideo Dominus voluit iſta occultiora eſſe, ut fides eorum magis meritoria eſſet: *Quædam* vero miracula ſunt ad fidei comprobationem : & iſta debent eſſe manifeſta.

Ad tertium dicendum, quod, ſicut Auguſtinus dicit in 3. de Trin. (*implic. c.* 7. & 8. *to.* 3.) diabolus multa poteſt virtute ſuæ naturæ, a quibus tamen prohibetur virtute divina. Et hoc modo poteſt dici, quod virtute naturæ ſuæ diabolus cognoſcere poterat, Matrem Dei non fuiſſe corruptam, ſed Virginem : prohibebatur tamen a Deo cognoſcere modum partus divini. Quod autem poſtmodum eum aliqualiter cognovit diabolus eſſe filium Dei, non obſtat: quia jam tempus erat, ut Chriſtus ſuam virtutem contra diabolum oſtenderet, & perſecutionem ab eo concitatam pateretur. Sed in infantia oportebat impediri malitiam diaboli, ne eum acrius perſequeretur, quando Chriſtus nec pati diſpoſuerat, nec virtutem ſuam oſtendere, ſed in omnibus aliis infantibus ſe ſimilem exhibebat. Unde Leo Papa in ſerm. de Epiph. (*qui eſt* 4. *in eo Feſto. c.* 3. *ad fi.*) dicit, quod „ Magi viderunt, & adoraverunt pue„ rum Jeſum quantitate parvum, alienæ opis indi„ gentem, fandi impotentem, & in nullo ab huma„ næ infantiæ generalitate diſcretum. „ Ambroſius tamen ſuper Lucam (*loc. cit. in princ. corp.*) videtur hoc magis referre ad membra diaboli. Præmiſſa enim hac ratione, ſc. de fallendo principem mundi, ſubdit: „ Sed tamen magis fefellit principem ſæcu„ li. dæmonum enim malitia, facile etiam occulta „ deprehendit. at vero qui ſæcularibus vanitatibus „ occupantur, ſcire divina non poſſunt.

Ad quartum dicendum, quod judicio adulterarum lapidabatur ſecundum legem non ſolum illa, quæ jam erat deſponſata, vel nupta, ſed etiam illa, quæ in domo patris cuſtodiebatur ut Virgo quandoque nuptura. Unde dicitur Deutero. 22. *Si non eſt in puella inventa virginitas, lapidibus obruent eam viri civitatis illius, & morietur; quia fecit nefâs in Iſrael, ut fornicaretur in domo patris ſui.*

Vel poteſt dici ſecundum quoſdam, quod Beata Virgo erat de ſtirpe Aaron. unde erat cognata Eliſabeth, ut dicitur Luc. 1. Virgo autem de genere Sacerdotali propter ſtuprum occidebatur. Legitur enim Levit. 21. *Sacerdotis filia, ſi deprehenſa fuerit in ſtupro, & violaverit nomen patris ſui, flammis exuretur.* Quidam referunt verbum Hieronymi ad lapidationem infamiæ.

APPENDIX.

EX art. habes *primo:* quomodo per rationem tamquam in radice, omnino interimas, ſeu potius interemptam ex ſuppoſitione oſtendas hæreſim *Manichæorum* recentiorum (ut refert Directorium Inquiſitorum, 2. *p. q.* 13.) dicentium, quod Maria non fuit mulier. Patet enim, quod non deſponſantur viris, niſi mulieres. Per hoc ergo, quod articulus iſte demonſtrat, & quidem tot rationibus, B. Mariam fuiſſe convenienter deſponſatam viro, commonſtratum eſſe eodem tenore cointelligit, quod ipſa fuit mulier. *Secundo* habes quomodo per rationem oſtendas hæreſim illam, tamquam in ſuppoſita radice, merito damnari a *Matth.* 1. & *Luc.* 1. ut *in arg. cont.* Item damnari directe a Luc. 11. *Beatus venter, qui te portavit, & ubera, quæ ſuxiſti.* Non enim aliquis venter, niſi mulieris, portat filium: neque ubera aliqua, niſi mulieris, ſugit filius: ut patet. Item damnari directius a Joann. 2. *quid mihi, & tibi eſt mulier?* & cap. 19. *Mulier, ecce filius tuus*. Et Galat. 4. *Miſit Deus filium ſuum natum ex muliere*. Cæterum propter ly *conveniens* in concluſione dictum vide de continentia ſcripturarum, 2. 2. *qu.* 127. *art.* 2. *append. & qu.* 140. *art.* 1. *append. & qu.* 179. *art.* 2. *append.* Sed & 1. 2. *qu.* 68. *art.* 4. *append.* Tuum vero erit, ut ſemper in hujuſmodi præſupponitur, illa ad propoſitum hoc ſapienter applicare. *Tertio* vides: quomodo ex his bene penſatis, &c.

ARTICULUS II. 163

Utrum inter Mariam, & Joſeph fuerit verum matrimonium.

4. diſt. 30. qu. 2. art. 2. & opuſc. 60. c. 2. & Matth. 1.

AD Secundum ſic proceditur. Videtur, quod inter Mariam, & Joſeph non fuerit verum matrimonium. Dicit enim Hieronymus contra Helvidium, (*cap.* 2. *ante med.*) quod Joſeph Mariæ cuſtos fuit potius, quam maritus ejus: Sed ſi fuiſſet verum matrimonium, vere Joſeph maritus ejus fuiſſet. Ergo videtur, quod non fuerit verum matrimonium inter Mariam, & Joſeph.

2. Præterea. Super illud Matth. 1. *Jacob genuit Jo-*

Joſeph virum Mariæ, dicit Hieronym. „ Cum vi„ rum audieris, ſuſpicio tibi non ſubeat nuptiarum; „ ſed recordare conſuetudinis Scripturarum, quod „ ſponſi viri, & ſponſæ uxores vocantur: „ Sed verum matrimonium non efficitur ex ſponſalibus, ſed ex nuptiis. Ergo non fuit verum matrimonium inter B. Virginem, & Joſeph.

3. Præterea. Matth. 1. dicitur: „ Joſeph vir ejus, „ cum eſſet juſtus, & nollet eam traducere, *ſc.* in „ domum ſuam ad cohabitationem aſſiduam, voluit „ eam occulte dimittere, *ideſt* tempus nuptiarum „ mutare, „ ut Remigius exponit. (*hab. in Cat. aur. D. Th.*) Ergo videtur, quod nondum nuptiis celebratis, nondum eſſet verum matrimonium; Præſertim cum poſt matrimonium contractum non liceat alicui ſponſam dimittere.

Sed Contra eſt, quod Aug. dicit in lib. 2. de Conſenſu Euangeliſtarum: (*c.* 1. *ante med. to.* 4.) „ Non „ erat fas, ut Joſeph ob hoc a conjugio Mariæ ſe„ parandum Euangeliſta putaret, quod non ex ejus „ concubitu, ſed Virgo peperit Chriſtum. Hoc e„ nim exemplo magnifice inſinuatur fidelibus con„ jugatis, etiam ſervata pari conſenſu continentia, „ poſſe permanere, vocarique conjugium, non per„ mixto corporis ſexu.

Reſpondeo dicendum, quod matrimonium, ſive conjugium dicitur verum ex hoc, quod ſuam perfectionem attingit. *Duplex* eſt autem rei perfectio; *prima*, & *ſecunda*. *Prima* quidem rei perfectio conſiſtit in ipſa forma, ex qua ſpeciem ſortitur: *Secunda* vero perfectio conſiſtit in operatione rei, per quam res aliqualiter ſuum finem attingit. Forma autem matrimonii conſiſtit in quadam indiviſibili conjunctione animorum, per quam unus conjugum indiviſibiliter alteri fidem ſervare tenetur. Finis autem matrimonii eſt proles generanda, & educanda: Ad quorum *primum* pervenitur per concubitum † *Al. conſenſum* † conjugalem: ad *ſecundum* per alia opera viri, & uxoris, quibus ſibi invicem obſequuntur ad prolem nutriendam.

Sic igitur *dicendum eſt*, *quod quantum ad primam perfectionem*, *omnino verum fuit matrimonium Virginis matris Dei*, *& Joſeph*: quia uterque conſenſit in copulam conjugalem; non autem expreſſe in copulam carnalem, niſi ſub conditione, ſi Deo placeret. Unde & Angelus vocat Mariam conjugem Joſeph, dicens ad Joſeph Matth. 1. *Noli timere accipere Mariam conjugem tuam*: Quod exponens Auguſt. in lib. 1. de nuptiis, & concupiſcentia (*c.* 11

a *princ. to. 7.*) dicit: *Conjux vocatur ex prima deſponſationis fide, quam concubitu nec cognoverat, nec fuerat cogniturus.* Quantum vero „ ad ſecundam per„ fectionem, quæ eſt per actum matrimonii, ſi hoc „ referatur ad carnalem concubitum, per quem pro„ les generatur, non fuit illud matrimonium conſummatum. „ Unde Ambroſ. dicit ſuper Luc. (*c. 1. ſup. illud; In menſe ſexto*) „ Non te moveat, quod „ frequenter Mariam Scriptura vocat conjugem. „ non enim virginitatis ereptio, ſed conjugii teſtifi„ catio, nuptiarum celebratio declaratur.

„ Habuit tamen illud matrimonium etiam ſecun„ dam perfectionem, quantum ad prolis educatio„ nem. *Unde Auguſt. dicit in lib. 1. de nupt. & concupiſc.* (*c. 11. in fi. to. 7.*) „ Omne nuptiarum bo„ num impletum eſt in illis parentibus Chriſti; „ proles, fides, ſacramentum. Prolem cognoſcimus „ ipſum Dominum Jeſum: Fidem, quia nullum a„ dulterium: Sacramentum, quia nullum divortium: „ Solus ibi nuptialis concubitus non fuit.

Ad primum ergo dicendum, quod Hieron. accipit ibi maritum ab actu matrimonii conſummati.

Ad ſecundum dicendum, quod nuptias Hieron. vocat nuptialem concubitum.

Ad tertium dicendum, quod, ſicut Chryſoſt. dicit ſuper Matth. (*hom. 1. in op. imperf. ſub fi.*) *Beata Virgo ſic fuit deſponſata Joſeph, quod etiam eſſet domi habita. Nam ſicut in ea, quæ in domo viri concipit, intelligitur conceptio maritalis; ſic in ea, quæ extra domum concipit, eſt ſuſpecta conjunctio.* Et ita non eſſet ſufficienter proviſum famæ Beatæ Virginis per hoc, quod fuit deſponſata, niſi etiam fuiſſet domi habita. Unde quod dicitur, *Et nollet eam traducere*, melius intelligitur, ideſt *nollet eam diffamare in publicum*, quam quod intelligatur de traductione in domum. Unde & Euangeliſta ſubdit, quod *voluit occulte dimittere eam*. Quamvis tamen eſſet domi habita propter primam deſponſationis fidem; nondum tamen intervenerat ſolemnis celebratio nuptiarum: propter quod etiam nondum carnaliter convenerant. Unde, ſicut Chryſoſt. dicit, (*hom. 4. in Matth. aliquant. a princ. & loc. ſup. cit.*) *non dicit Euangeliſta, Antequam duceretur in domum ſponſi. etenim intus jam erat. Conſuetudo enim fuit veteribus, multotiens in domo deſponſatas habere.* Et ideo etiam Angelus dicit Joſeph: *Ne timeas accipere Mariam conjugem tuam*, ideſt *non timeas nuptias ejus ſolemniter celebrare*. Licet alii dicant, quod nondum erat in domum in-

du-

ducta, ſed ſolum deſponſata: Primum tamen magis conſonat Euangelio.

APPENDIX.

EX a. habes 1. quomodo per rationem tamquam in radice interimas, ſeu potius interemptam ex ſuppoſitione oſtendas hęreſim *Adamianorum* dicentium, Matrimonium, quaſi per ſe malum eſſe damnandum. Et hæreſim *Tatianorum* dicentium, Matrimonium nil aliud eſſe, niſi occultum meretricium. Et hæreſim *Catharorum* (ut refert Cardinalis Turrecremata de Eccleſia *lib.* 4. *cap.* 35.) dicentium, Matrimonium eſſe peccatum mortale. Per hoc enim, quod inter Beatam Virginem, & Joſeph fuiſſe verum matrimonium, articulus iſte demonſtrat, ſupponere ſe utique pro declarato commonſtrat: quod matrimonium & non eſt per ſe malum, & non eſt peccatum mortale, & non eſt occultum meretricium. Beatam namque Virginem, & ſine peccato actuali ſemper fuiſſe ſupponit ex *qu.* 27. *art.* 4. & perpetuam virginitatem ſervaſſe, ex *qu.* 28. *art.* 1. 2. 3. Cæterum pro ampliori illarum hæreſum condemnatione vide 2. 2. *articulorum num.* 738. *cum Elucidat.* Item *Addit. artic. num.* 170. 172. 175. 176. 287. 268. 202. *cum Elucid.* Item Verit. aureas ſuper totam legem veterem, *Geneſ.* 1. *concl.* 22. *&c.* 4. *concl.* 5. *Secundo* videre poterit vigilantiſſimus Lector; quomodo ex iis, &c.

QUÆSTIO XXX.

De Beatæ Mariæ Virginis Annuntiatione, in quatuor articulos diviſa.

DEinde conſiderandum eſt de Annuntiatione Beatæ Virginis.

Et circa hoc quæruntur quatuor.

Primo. Utrum conveniens fuerit ei annuntiari, quod in ea generandum erat.
Secundo. Per quem erat ei hoc annuntiandum.
Tertio. Per quem modum ei annuntiari debebat.
Quarto. De ordine annuntiationis.

ARTICULUS I. 164

Utrum neceſſarium fuerit annuntiari B. Virgini, quod in ea erat generandum.

3. *d.* 3. *q.* 3. *a.* 1. *q.* 1.

AD Primum ſic proceditur. Videtur, quod non fuerit neceſſarium B. Virgini annutiari, quod in ea fiendum erat. Annuntiatio enim ad hoc ſolum neceſſaria eſſe videbatur, ut Virginis conſenſus haberetur: Sed conſenſus ejus non videtur neceſſarius fuiſſe; quia conceptus Virginis prænuntiatus fuit prophetia prædeſtinationis, *quæ ſine noſtro completur arbitrio*, ut dicit quædam gl. Matth. 1. (*ord. ſup. illud: Ut adimpleretur quod dictum eſt, &c.*) Non ergo neceſſarium fuit, quod talis annuntiatio fieret.

2. Præterea. B. Virgo Incarnationis fidem habebat, ſine qua nullus eſſe poterat in ſtatu ſalutis: quia, ut dicitur Rom. 3. *Juſtitia Dei per fidem Jeſu Chriſti in omnes*: Sed de eo quod aliquis per certitudinem credit, non indiget ulterius inſtrui. Ergo B. Virgini non fuit neceſſarium, ut ei incarnatio Filii Dei annuntiaretur.

3. Præterea. Sicut B. Virgo corporaliter Chriſtum concepit; ita & quælibet ſancta anima concipit ipſum ſpiritualiter. unde Apoſt. dicit Gal. 4. *Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Chriſtus in vobis*: Sed illis, qui ſpiritualiter debent Chriſtum concipere, talis conceptio non annuntiatur. Ergo nec B. Virgini fuit annuntiandum, quod eſſet in utero conceptura Filium Dei.

Sed Contra eſt, quod habetur Luc. 1. quod Angelus dixit ei: *Ecce concipies in utero, & paries filium.*

Reſpondeo dicendum, quod *congruum fuit B. Virgini annuntiari, quod eſſet Chriſtum conceptura.* *Primo* quidem, ut ſervaretur congruus ordo conjunctionis Filii Dei ad Virginem; ut ſc. prius mens ejus de ipſo inſtrueretur, quam carne eum conciperet. Unde Aug. dicit in lib. de Virginitate: (*cap.* 3. *to.* 6. *Beatior eſt Maria percipiendo fidem Chriſti, quam concipiendo carnem Chriſti*. Et poſtea ſubdit: *Materna propinquitas nihil Mariæ profuiſſet, niſi felicius Chriſtum corde, quam carne geſtaſſet.* *Secundo*. ut poſſet eſſe certior teſtis hujus ſacramenti, quando ſuper hoc divinitus erat inſtructa. *Tertio*,

ut

ut voluntaria ſui obſequii munera Deo offerret: Ad quod ſe promptam obtulit dicens: *Ecce ancilla Domini*. *Quarto*, ut oſtenderetur eſſe quoddam ſpirituale matrimonium inter Filium Dei, & humanam naturam. Et ideo per annuntiationem expectabatur conſenſus Virginis loco totius humanæ naturæ.

Ad primum ergo dicendum, quod prophetia prædeſtinationis completur ſine noſtro arbitrio cauſante, non tamen ſine noſtro arbitrio conſentiente.

Ad ſecundum dicendum, quod Beata Virgo expreſſam fidem habebat Incarnationis futuræ: ſed cum eſſet humilis, non tam alta de ſe ſapiebat: & ideo ſuper hoc erat inſtruenda.

Ad tertium dicendum, quod ſpiritualem conceptionem Chriſti, quæ eſt per fidem, præcedit annuntiatio, quæ eſt per fidei prædicationem, ſecundum quod *fides eſt ex auditu*, ut dicitur Rom. 10. Nec tamen propter hoc aliquis pro certo ſcit ſe gratiam habere; ſed ſcit veram fidem eſſe, quam accepit.

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito fuiſſe inſinuatum a ſcripturis, quod fuit conveniens, annuntiari Beatæ Virgini illud, quod in ea fiendum erat. Ut Luc. 1. *Ecce concipies*, &c. ut *in argum. contr.* Per hoc enim, quod Angelus juſſu Dei nuntiavit ei illud, quod in ea complendum erat, conſtat intentum, ſc. quod tale quid fuit conveniens. Cum enim a Deo introducatur factum, ipſo jure congruum fuiſſe monſtratur, ut patet. Quod autem a ſcripturis narratur, ut conveniens, nonniſi conveniens eſſe poteſt: quandoquidem non poteſt ſolvi ſcriptura, *Joann.* 10. Cæterum de hujuſmodi convenientia ſcripturarum univerſaliter vide 2. 2. *qu.* 122. *art.* 2. *append.* & *qu.* 140. *art.* 1. *append.* Item 1. 2. *qu.* 68. *artic.* 4. *append.* *Secundo* vides: quomodo ex iis bene penſatis, &c.

ARTICULUS II. 165

Utrum annuntiatio B. Virgini fieri debuerit per Angelum.

3. d. 3. qu. 3. a. 2. q. 1. & 2.

AD Secundum ſic proceditur. Videtur, quod Beatæ Virgini non debuerit annuntiatio fieri per Angelum. Supremis enim Angelis fit revelatio immediate a Deo, ut Dionyſ. dicit 7. cap. Cœleſt. Hierar. (*parum a med.*) Sed Mater Dei eſt ſuper omnes angelos exaltata. Ergo videtur, quod immediate a Deo debuerit ſibi aununtiari Incarnationis myſterium, & non per angelum.

2. Præterea. Si in hoc oportebat ſervari communem ordinem, ſecundum quem divina hominibus per angelos revelantur, ſimiliter divina ad mulierem per virum deferuntur. unde & Apoſtolus dicit 1. ad Corinth. 14. *Mulieres in Eccleſiis taceant: ſi quid autem volunt diſcere, domi viros ſuos interrogent.* Ergo videtur, quod Beatæ Virgini debuerit annuntiari myſterium Incarnationis per aliquem virum; Præſertim quia Joſeph vir ejus ſuper hoc fuit ab angelo inſtructus, ut legitur Matth. 1.

3. Præterea. Nullus poteſt congrue annuntiare, quod ignorat: Sed etiam ſupremi angeli non plene cognoverunt Incarnationis myſterium. unde dicit Dionyſ. 7. Cœleſt. Hierarch. (*a med.*) ex eorum perſona eſſe intelligendam quæſtionem, quæ ponitur Iſa. 63. *Quis eſt iſte, qui venit de Edom?* Ergo videtur, quod per nullum angelum potuit convenienter annuntiatio Incarnationis fieri.

4. Præterea. Majora ſunt per majores nuntios annuntianda: Sed myſterium Incarnationis eſt maximum inter omnia, quæ per angelos ſunt hominibus annuntiata. Ergo videtur, quod ſi per aliquem angelum debuit annuntiari, ille debuerit eſſe de ſupremo ordine: Sed Gabriel non eſt de ſupremo ordine, cum ſit de ordine Archangelorum, qui eſt penultimus. unde Eccleſia cantat: *Gabrielem Archangelum ſcimus divinitus te eſſe affatum.* Non ergo hujuſmodi annuntiatio per Gabrielem Archangelum convenienter facta eſt.

Sed Contra eſt, quod dicitur Luc. 1. *Miſſus eſt Gabriel angelus a Deo* &c.

Reſpondeo dicendum, quod *conveniens fuit, Matri Dei annuntiari per angelum divinæ Incarnationis*

nis myſterium, propter *tria*. *Primo* quidem, ut in hoc etiam ſervaretur divina ordinatio, ſecundum quam mediantibus angelis divina ad homines perveniunt. Unde Dionyſ. dicit 4. cap. Cœleſt. Hierarch. (*a med.*) quod *divinum Jeſu benignitatis myſterium angeli primo edocti ſunt: poſtea per ipſos ad nos cognitionis gratia tranſivit. Sic ergo diviniſſimus Gabriel Zachariam quidem docuit prophetam Joannem ex ipſo naſciturum, Mariam autem, quomodo in ipſa fieret thearchicum ineffabilis Dei formationis myſterium*. *Secundo* hoc fuit conveniens reparationi humanæ, quæ futura erat per Chriſtum. Unde Beda dicit in Homil. (*ſc. in feſto Annunt. in princ. & eſt inter hyemales de SS.*) *Aptum humanæ reſtaurationis principium, ut angelus a Deo mitteretur ad Virginem partu conſecrandam divino: quia prima perditionis humanæ fuit cauſa, cum ſerpens a diabolo mittebatur ad mulierem ſpiritu ſuperbiæ decipiendam*. *Tertio*, quia hoc congruebat virginitati Matris Dei. Unde Hieron. dicit in ſerm. Aſſumptionis: (*ſeu epiſt. ad Paul. & Euſtoch. inter ejus op. adſcitit. inter princ. & med.*) *Bene angelus ad Virginem mittitur: quia ſemper eſt angelis cognata virginitas. Profecto in carne præter carnem vivere, non terrena vita eſt, ſed cœleſtis*.

Ad primum ergo dicendum, quod Mater Dei ſuperior erat angelis quantum ad dignitatem, ad quam divinitus eligebatur: Sed quantum ad ſtatum præſentis vitæ, inferior erat angelis: quia & ipſe Chriſtus ratione paſſibilis vitæ *modico ab angelis minoratus eſt*, ut dicitur Hebr. 2. Sed tamen quia Chriſtus ſimul fuit viator, & comprehenſor quantum ad cognitionem divinorum, non indigebat ab angelis inſtrui. Sed Mater Dei nondum erat in ſtatu comprehenſorum: Et ideo de divino conceptu per angelos inſtruenda erat.

Ad ſecundum dicendum, quod, ſicut Aug. dicit in ſerm. de Aſſumptione, (*qui eſt Tract.* 8. *de Diverſis, c.* 4. *to.* 9.) *Beata Virgo Maria vera æſtimatione a quibuſdam generalibus excipitur: quia nec conceptus multiplicavit, nec ſub viri, ideſt mariti, poteſtate fuit, quæ integerrimis viſceribus de Spiritu ſancto Chriſtum ſuſcepit*. Et ideo non debuit mediante viro inſtrui de myſterio Incarnationis, ſed mediante angelo. Propter quod etiam ipſa eſt prius inſtructa, quam Joſeph. nam ipſa inſtructa eſt ante conceptum, Joſeph autem poſt ejus conceptum.

Ad tertium dicendum, quod, ſicut patet ex au-

ctoritate Dionyſ. inducta, (*in corp. a.*) angeli Incarnationis myſterium cognoverunt : ſed tamen interrogabant, perfectius ſcire cupientes a Chriſto hujus myſterii rationes, quæ ſunt incomprehenſibiles omni creato intellectui. Unde Maximus dicit : „ Quod angeli noverint futuram Incarnationem, „ ambigere non oportet : Latuit autem eos inveſtigabilis Domini conceptio, atque modus, qualiter „ totus in genitore, totus manebat in omnibus, „ nec non & in virginea cellula.

Ad quartum dicendum, quod quidam dicunt, Gabrielem fuiſſe de ſupremo ordine angelorum. propter quod Gregor. dicit : (*hom.* 34. *in Evang. cir. med.*) *Summum angelum venire dignum fuerat, qui ſummum omnium nuntiabat*. Sed ex hoc non habetur, quod fuerit ſummus inter omnes ordines, ſed reſpectu angelorum. fuit enim de ordine archangelorum. Unde & Eccleſia eum archangelum nominat : Et Greg. ipſe dicit in Homil. de centum ovibus, (*loc. cit.*) quod *Archangeli dicuntur, qui ſumma annuntiant*. Satis eſt ergo credibile, quod ſit ſummus in ordine archangelorum. Et, ſicut Gregorius dicit (*ibid.*) hoc nomen officio ſuo congruit. *Gabriel* enim „ Dei fortitudo nominatur. Per Dei „ ergo fortitudinem nuntiandus erat, qui virtutum „ Dominus, & potens in prælio ad debellandas poteſtates aereas veniebat.

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo* : quomodo per rationem oſtendas, merito inſinuatum a ſcripturis eſſe, quod annunciatio myſterii incarnationis B. Virgini debuit fieri per Angelum. Ut *Luc.* 1. ſecundum quod eſt *in argum. contr.* At, quod convenienter ſic factum fuerit, vide loca citata ſupra *art.* 1. *append.* *Secundo* vides : quomodo ex iis bene penſatis, & applicatis, &c.

ARTICULUS III. 166

Utrum Angelus annuntians debuerit B. Virgini viſione corporali apparere.

3. *d.* 3. *q.* 3. *a.* 2. *q.* 2.

AD Tertium ſic proceditur. Videtur, quod angelus annuntians non debuerit Virgini apparere viſione corporali. *Dignior enim eſt intellectualis viſio, quam corporalis*, ut Auguſt. dicit 12. ſuper Geneſ. ad literam: (*c.* 24. *cir. med. tom.* 3.) Et præcipue ipſi angelo eſt magis conveniens: nam viſione intellectuali videtur angelus in ſui ſubſtantia; viſione autem corporali videtur in aſſumpta figura corporea: Sed ſicut ad annuntiandum conceptum divinum decebat venire ſummum nuntium; ita etiam videtur, quod decuerit eſſe ſummum genus viſionis. Ergo videtur, quod angelus annuntians apparuerit Virgini viſione intellectuali.

2. Præterea. Viſio imaginaria videtur etiam eſſe nobilior, quam viſio corporalis; ſicut imaginatio eſt altior potentia, quam ſenſus: Sed angelus apparuit Joſeph in ſomnis ſecundum imaginariam viſionem, ut patet Matth. 1. & 2. Ergo videtur, quod etiam apparere debuerit Beatæ Virgini imaginaria viſione, & non corporali.

3. Præterea. Corporalis viſio ſpiritualis ſubſtantiæ videntes ſtupefacit. unde & de ipſa Virgine cantatur: *Expaveſcit Virgo de lumine*: Sed melius fuiſſet, quod a tali turbatione mens ejus eſſet præſervata. Non ergo fuit conveniens, quod hujuſmodi annuntiatio fieret per viſionem corporalem.

Sed Contra eſt, quod Auguſt. in quodam ſermone (*ſe.* 18. *de Temp. ante med. to.* 10.) inducit beatam Virginem ſic dicentem: *Venit ad me Gabriel Archangelus facie rutilans, veſte coruſcans, ingreſſu mirabilis*: Sed hæc non poſſunt pertinere niſi ad corpoream viſionem. Ergo corporea viſione angelus annuntians B. Virgini apparuit.

Reſpondeo dicendum, quod *Angelus annuntians apparuit Matri Dei corporea viſione. Et hoc conveniens fuit. Primo* quidem quantum ad id quod annuntiabatur. Venerat enim angelus annuntiare Incarnationem inviſibilis Dei, per quam viſibilis fieret. unde etiam conveniens fuit, ut ad hujus rei declarationem inviſibilis creatura formam aſſumeret, in qua viſibiliter appareret; cum etiam omnes apparitio-

riſiones veteris Teſtamenti ad hanc apparitionem prærdinentur, qua Filius Dei in carne apparuit. *Secundo* fuit congruum dignitati Matris Dei, quæ non ſolum in mente, ſed in corporeo ventre erat Dei Filium receptura. & ideo non ſolum mens ejus, ſed etiam ſenſus corporei erant viſione angelica refovendi. *Tertio* congruit certitudini ejus, quod annuntiabatur. Ea enim quæ ſunt oculis ſubjecta, certius apprehendimus, quam ea quæ imaginamur. Unde Chryſoſt. dicit ſuper Matth. (*hom.* 4. *ante med.*) quod *Angelus non in ſomnis, immo viſibiliter Virgini aſtitit. nam quia magnam valde revelationem accipiebat ab Angelo, egebat ante tantæ rei eventum viſione ſolemni.*

Ad primum ergo dicendum, quod intellectualis viſio eſt potior, quam viſio imaginaria, vel corporalis, ſi ſit ſola: Sed ipſe Auguſt. dicit, (*l.* 12. *ſup. Gen. ad lit. c.* 9. *cir. med. to.* 3.) quod excellentior eſt prophetia, quæ habet ſimul intellectualem, & imaginariam viſionem, quam illa, quæ habet alteram tantum. Beata autem Virgo non ſolum percepit viſionem corporalem, ſed etiam intellectualem illuminationem. Unde talis apparitio nobilior fuit: Fuiſſet tamen nobilior, ſi ipſum angelum intellectuali viſione in ſua ſubſtantia vidiſſet. Sed hoc non patiebatur ſtatus hominis viatoris, quod angelum per eſſentiam videret.

Ad ſecundum dicendum, quod imaginatio eſt quidem altior potentia, quam ſenſus exterior: Quia tamen principium humanæ cognitionis eſt ſenſus, in eo conſiſtit maxima certitudo: quia ſemper oportet, quod principia cognitionis ſint certiora. Et ideo Joſeph, cui angelus in ſomnis apparuit, non ita excellentem apparitionem habuit, ſicut B. Virgo.

Ad tertium dicendum, quod, ſicut Ambroſ. dicit ſuper Luc. (*c.* 1. *ſup. illud: Apparuit illi Angelus*) *Perturbamur, & a noſtro alienamur affectu, quando perſtringimur alicujus ſuperioris poteſtatis occurſu.* Et hoc contingit non ſolum in viſione corporali, ſed etiam in viſione imaginaria. Unde Geneſ. 15. dicitur, quod *cum ſol occubuiſſet, ſopor irruit ſuper Abraham; & horror magnus, & tenebroſus invaſit eum.* Talis tamen perturbatio hominis non tantum homini nocet, ut propter eam debeat angelica apparitio prætermitti. *Primo* quidem, quia ex hoc ipſo quod homo ſupra ſeipſum elevatur, quod ad ejus pertinet dignitatem, pars ejus inferior debilitatur; ex quo provenit perturbatio prædicta; ſicut etiam calore naturali ad interiora reducto, exteriora tremunt.

Se-

Secundo, quia, ſicut Origen. dicit ſuper Luc. (*hom. 4. in princ.*) *Angelus apparens*, *ſciens hanc eſſe humanam naturam*, *primum perturbationi medetur*. *unde tam Zachariæ*, *quam Mariæ poſt turbationem dixit*: *Ne timeas*. Et propter hoc, ut legitur in vita Antonii, (*in Vitis Patrum l.* 1. *c.* 18.) non difficilis eſt beatorum ſpirituum, malorumque diſcretio. Si enim poſt timorem ſucceſſerit gaudium, a Domino veniſſe ſciamus auxilium: quia ſecuritas animæ præſentis majeſtatis indicium eſt: Si autem incuſſa formido permanſerit, hoſtis eſt qui videtur. Ipſa etiam turbatio Virginis conveniens fuit verecundiæ Virginali; quia, ut Ambroſ. dicit ſuper Lucam, (*c.* 1. *ſup. illud*: *Et ingreſſus Angelus*) *trepidare virginum eſt*, & *ad omnes viri ingreſſus pavere*, *omnes viri affatus vereri*. Quidam tamen dicunt, quod cum Beata Virgo aſſueta eſſet viſionibus angelorum, non turbata fuit in viſione Angeli, ſed in admiratione eorum, quæ ei ab angelo dicebantur; quia de ſe tam magnifica non cogitabat. Unde & Euangeliſta non dicit, quod turbata fuerit in viſione Angeli, ſed in *ſermone ejus*.

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a ſcripturis, Augu. & Ambroſ. inſinuatum, quod angelus annuncians debuit apparere corporea viſione. a D. Auguſt. quidem, ut *in arg. contr.* A D. Ambr. autem ſuper *Luc.* 1. de Angeli apparitione ad B. Virginem dicente. *Ipſa autem*, *ut vidit eum*, *mota eſt in introitu ejus*. *Trepidare virginum eſt*, & *ad omnes viri ingreſſus pavere*; *omnes viri affatus vereri*. *Maria etiam ſalutationem Angeli verebatur*. Hæc ille. A ſcripturis vero Luc. 1. *Ingreſſus Angelus ad eam dixit*: *Ave gratia plena*. Nam ſecundum morem ſcripturarum ly *ingreſſus* dictum de angelis corporale quid importat. Ut quando de Angelo Raphaele dicitur Tob. 5. *Ingreſſus ſalutavit eum*, & *dixit*: *gaudium tibi ſit ſemper*. Et cap. 7. *Ingreſſi ſunt ad Raguelem*. Nec mirum. Tales enim locutiones denotant motum progreſſivum, qui, ſecundum Philoſ. in lib. de anima, proprie convenit animalibus. Expone tu in propoſito ly *animalibus*, ſc. aut vere, aut apparenter, ſimilitudinem animalium habentibus. Quod autem de ly *ingreſſus* dictum eſt, intellige etiam de aliis hujuſmodi, quæ corporale quid, tanquam animalibus convenicns, ſonant. Sic intelligunt D. Aug. & Ambroſ.

broſ. ly *venit*, ly *facie rutilans*, ly *veſte coruſcans*, ly *inceſſu mirabilis*, ly *in introitu ejus*, ly *viri ingreſſus*, ly *viri affatus*, ly *ſalutationem*. Ad prædictorum quoque intelligentiam, pro quanto per ſimiles locutionum phraſes denotatur, quid corporale in apparitionibus Angelorum, faciunt illa, quæ circa Angelos corporaliter apparentes deſcribuntur, *Geneſ.* 18. 19. 32. *Joſue c.* 5. *Judicum*, *c.* 13. Propter ly *debuit*, vide de convenientia ſcripturarum, 2. 2. &c. ut ſup. *ar.* 1. *appen.* *Secundo* vides: &c.

ARTICULUS IV. *167*

Utrum annuntiatio convenienti fuerit ordine perfecta.

AD Quartum ſic proceditur. Videtur, quod annuntiatio ejus non fuerit convenienti ordine perfecta. Dignitas enim Matris Dei dependet ex prole concepta: Sed cauſa prius debet manifeſtari, quam effectus. Ergo primo debuit angelus Virgini annuntiare conceptum prolis, quam ejus dignitatem exponere, eam ſalutando.

2. Præterea. Probatio aut prætermitti debet in his quæ dubia non ſunt, aut præmitti in his quæ dubia eſſe poſſunt: Sed angelus primo videtur annuntiaſſe id, de quo Virgo dubitaret, & dubitando quæreret, dicens: *Quomodo fiet iſtud?* & poſtea probationem adjunxit, tum ex exemplo Eliſabeth, tum ex Dei omnipotentia. Ergo inconvenienti ordine annuntiatio per angelum eſt effecta.

3. Præterea. Majus non poteſt probari ſufficienter per minus: Sed majus fuit Virginem parere, quam vetulam. Ergo non fuit ſufficiens probatio angeli probantis conceptum Virginis ex conceptu ſenis.

Sed Contra eſt, quod dicitur Rom. 13. *Quæ a Deo ſunt, ordinata ſunt*: Angelus autem miſſus eſt a Deo ad hoc, quod Virgini annuntiaret, ut dicitur Luc. 1. Ergo ordinatiſſime fuit annuntiatio per angelum completa.

Reſpondeo dicendum, quod *annuntiatio congruo ordine per Angelum eſt perfecta*. *Tria* enim angelus intendebat circa Virginem. *Primo* quidem reddere mentem ejus attentam ad tantæ rei conſiderationem: quod quidem fecit, eam ſalutando quadam nova, & inſolita ſalutatione. Unde Orig. dicit ſuper Lucam, (*hom.* 6. *a med.*) quod *ſi ſciviſſet, ad alium quempiam ſimilem eſſe factum ſermonem, utpote*

pote quæ habebat legis ſcientiam, numquam eam quaſi peregrina talis ſalutatio terruiſſet. In qua quidem ſalutatione præmiſit idoneitatem ejus ad conceptum in hoc quod dixit: *Gratia plena:* Expreſſit conceptum in hoc quod dixit: *Dominus tecum*: Et prænuntiavit honorem conſequentem, cum dixit: *Benedicta tu in mulieribus*. *Secundo* autem intendebat eam inſtruere de myſterio Incarnationis, quod in ea erat implendum. quod quidem fecit prænuntiando conceptum, & partum, dicens: *Ecce concipies in utero* &c. & oſtendendo dignitatem prolis conceptæ, cum dixit: *Hic erit magnus* &c. & etiam demonſtrando modum conceptionis, cum dixit: *Spiritus ſanctus ſuperveniet in te*. *Tertio* intendebat animum ejus inducere ad conſenſum. quod quidem fecit exemplo Eliſabeth, & ratione ex divina omnipotentia ſumpta.

Ad primum ergo dicendum, quod animo humili nihil eſt mirabilius, quam auditus ſuæ excellentiæ: Admiratio autem maxime attentionem animi facit: Et ideo angelus volens mentem Virginis attentam reddere ad auditum tanti myſterii, ab ejus laude incepit.

Ad ſecundum dicendum, quod Ambroſ. expreſſe dicit ſuper Lucam; (*cap.* 1. *ſuper illud*, *Quomodo fiet iſtud*) quod B. Virgo de verbis angeli non dubitavit. Dicit enim: „ Temperantior eſt Mariæ re„ ſponſio, quam verba ſacerdotis. Hæc ait: Quomo„ do fiet iſtud? Ille reſpondit: Unde hoc ſciam? „ Negat ille ſe credere, qui negat ſe ſcire: iſta ſe „ facere profitetur, nec dubitat eſſe faciendum, quod „ quomodo fieri poſſit, inquirit. „ Aug. tamen videtur dicere, quod dubitaverit. Dicit enim in lib. Quæſtionum veteris, & novi Teſtam. (*q.* 51. *cir. princ. to.* 4.) *Ambigenti Mariæ de conceptu poſſibilitatem Angelus prædicat*: Sed talis dubitatio magis eſt admirationis, quam incredulitatis: Et ideo probationem angelus inducit, non ad auferendam infidelitatem, ſed magis ad removendam ejus admirationem.

Ad tertium dicendum, quod, ſicut Ambroſ. dicit in Hexameron, (*implic. l.* 5. *c.* 19. *& ſuper illud Luc.* 1. *Exurgens Maria*. *& c.* 8. *ſup. illud*, *Adhuc eo loquente*) *ob hoc multæ ſteriles pepererunt, ut partus credatur Virginis*. Et ideo conceptus Eliſabeth ſterilis inducitur, non quaſi ſufficiens argumentum, ſed quaſi quoddam figurale exemplum. Et ideo ad confirmationem hujus exempli ſubditur argumentum efficax ex omnipotentia divina. (*Hæc expreſſius hab.*

Baſil.

Baſil. Seleuciæ hom. 13. *quæ eſt in Jonam ante med.* & *Greg. Nyſſ. in hom. de Natali Dom. cir. med.*)

APPENDIX.

EX art. habes *primo* : quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a ſcripturis inſinuatum, quod annuntiatio facta eſt per Angelum convenienti ordine. Ut per hoc, quod dicitur *Rom.* 13. &c. ſecundum quod eſt, & applicatur in *argum. contr.* Pro cujus captu meliori recordare illius regulæ *lib. Topicor.* ſcilicet, ſicut ſe habet ſimpliciter ad ſimpliciter, ita magis ad magis, ita maxime ad maxime: & hanc applicando præſenti propoſito, videbis, quam rationabiliter prædicti argumenti concluſio ex præmiſſis illis auctoritatibus inferat ly *ordinatiſſime*. Videbatur quidem ſolum inferendum ex *Rom.* 13. quod talis annuntiatio fuit ordinate completa : ſed, quia hujuſmodi miſſio Angeli, de qua ibi ſubſumitur, inter illa, quæ ſunt a Deo, maximum quid dicit, ut patet *art.* 2. *ad* 4. ideo ſervata prædicta regula Topicorum, oportuit concludere ly *ordinatiſſime*. Ex quo etiam datur intelligi, quod ly *congruo* in articuli concluſione poſitum tenetur antonomaſtice, ideſt, per excellentiam, ac ſi dictum fuiſſet, congruentiſſimo. Cæterum, ut abſque errore intelligas, quod a Deo poteſt eſſe, & eſt aliquid majus, ſeu melius altero, vide 1. *quæſt.* 20. *articul.* 3. & *quæſt.* 25. *articul.* 6. Item ad intelligentiam ampliorem de ly *congruo* juvabit videre de convenientia ſcripturarum, & ſufficientia, *prima ſecundæ quæſtio.* 68. *art.* 4. *append.* Et *ſecundæ ſecundæ quæſtio.* 122. *articul.* 2. *append.* Item *quæſtio.* 140. *art.* 1. *append.* Item *quæſtio.* 179. *art.* 2. *append.* *Secundo* vides: quomodo ex iis bene penſatis, & applicatis, doctrina præſens Angelica viciſſim declaretur, atque confirmetur.

QUÆ-

QUÆSTIO XXXI.

De conceptione Salvatoris quoad materiam, de qua corpus ejus conceptum eſt, in octo articulos diviſa.

DEinde conſiderandum eſt de ipſa conceptione Salvatoris. *Primo* quantum ad materiam, de qua ejus corpus conceptum eſt. *Secundo* quantum ad conceptionis auctorem. *Tertio* quantum ad modum, & ordinem conceptionis.

Circa primum quæruntur octo.

Primo. Utrum caro Chriſti fuerit ſumpta de Adam.
Secundo. Utrum fuerit ſumpta de David.
Tertio. De genealogia Chriſti, quæ in Euangeliis ponitur.
Quarto. Utrum decuerit Chriſtum naſci de fœmina.
Quinto. Utrum fuerit de puriſſimis ſanguinibus virginis corpus ejus formatum.
Sexto. Utrum caro Chriſti fuerit in antiquis Patribus ſecundum aliquid ſignatum.
Septimo. Utrum caro Chriſti in Patribus fuerit peccato obnoxia.
Octavo. Utrum fuerit decimata in lumbis Abrahæ.

ARTICULUS I. 168

Utrum caro Chriſti fuerit ſumpta de Adam.

AD Primum ſic proceditur. Videtur, quod caro Chriſti non fuerit ſumpta ex Adam. Dicit enim Apoſtolus 1. ad Corinth. 25. *Primus homo de terra terrenus, ſecundus homo de cœlo cœleſtis:* Primus autem homo eſt Adam, ſecundus eſt Chriſtus. Ergo Chriſtus non eſt ex Adam, ſed habet ab eo diſtinctam originem.

2. Præterea. Conceptio Chriſti debuit eſſe maxime miraculoſa: Sed majus eſt miraculum formare corpus hominis ex limo terræ, quam ex materia humana, quæ de Adam trahitur. Ergo videtur, quod non fuerit conveniens, Chriſtum ab Adam carnem ſumpſiſſe. Ergo videtur, quod corpus Chriſti non de-

debuerit formari de maſſa humani generis derivata ab Adam, ſed de aliqua alia materia.

3. Præterea. *Peccatum in hunc mundum intravit per unum hominem*, ſcilicet per Adam; quia omnes in eo originaliter exiſtentes peccaverunt, ut patet Roman. 5. Sed ſi corpus Chriſti fuiſſet ab Adam ſumptum, ipſe etiam in Adam originaliter fuiſſet, quando peccavit. Ergo peccatum originale contraxiſſet, quod non decebat Chriſti puritatem. Non ergo corpus Chriſti eſt formatum de materia ſumpta ab Adam.

Sed Contra eſt, quod Apoſtolus dicit ad Hebr. 2. *Nuſquam angelos apprehendit*, ſcilicet Filius Dei, *ſed ſemen Abrahæ apprehendit*: Semen autem Abrahæ ſumptum eſt ex Adam. Ergo corpus Chriſti fuit formatum de materia ex Adam ſumpta.

Reſpondeo dicendum, quod Chriſtus humanam naturam aſſumpſit, ut eam a corruptione purgaret. Non autem purgatione indigebat natura humana, niſi ſecundum quod infecta erat per originem vitiatam, qua ex Adam deſcendebat. Et ideo *conveniens fuit, ut carnem ſumeret ex materia ab Adam derivata*, ut ipſa natura per aſſumptionem curaretur.

Ad primum ergo dicendum, quod ſecundus homo, ideſt Chriſtus, dicitur eſſe de cœlo, non quidem quantum ad materiam corporis, ſed vel quantum ad virtutem formativam corporis ejus, vel etiam quantum ad ipſam ejus divinitatem. Secundum autem materiam corpus Chriſti fuit terrenum, ſicut & corpus Adæ.

Ad ſecundum dicendum, quod, ſicut ſupra dictum eſt, (*qu.* 29. *ar.* 1. *ad* 2.) myſterium incarnationis Chriſti eſt quiddam miraculoſum, non ſicut ordinatum ad confirmationem fidei, ſed ſicut articulus fidei. Et ideo in myſterio Incarnationis non requiritur, quid ſit majus miraculum, ſicut in miraculis quæ fiunt ad confirmationem fidei; ſed quid ſit divinæ ſapientiæ convenientius, & magis expediens humanæ ſaluti, quod requiritur in omnibus quæ fidei ſunt.

Vel poteſt dici, quod in myſterio Incarnationis non ſolum attenditur miraculum ex materia conceptus, ſed magis ex modo conceptionis, & partus: quia ſcilicet Virgo concepit, & peperit Deum.

Ad tertium dicendum, quod, ſicut ſupra dictum eſt, (*in corp. ar. & q.* 4. *a.* 6.) corpus Chriſti fuit in Adam ſecundum corpulentam ſubſtantiam; quia ſcilicet ipſa materia corporis Chriſti derivata eſt ab Adam: Non autem fuit ibi ſecundum ſeminalem ratio-

tionem ; quia non eſt conceptum ex virili ſemine & ideo non contraxit originale peccatum, ſicut cæteri, qui ab Adam per viam virilis ſeminis derivantur.

APPENDIX.

EX art. habes *primo:* quomodo per rationem interimas hæreſim *Valentini* dicentis: Chriſtum, licet ſit verus homo, non eſſe ejuſdem naturæ nobiſcum, quia a patre miſſus corpus cœleſte ſecum traxit. Item hæreſim *Apollinari* dicentis, quod Chriſtus carnem non adventitiam ſuſcepit, ſed antequam deſcendiſſet, carnem in cœlo anteſæcularem, & conſubſtantialem habuit. Item hæreſim *Mennonitarum* dicentium; Chriſtum non ex virginis carne, ſed ex Dei patris ſubſtantia cœlitus attuliſſe corpus. Per hoc enim, quod articulus iſte Chriſtum carnem ex Adam derivatam aſſumpſiſſe demonſtrat, explodit ſimul, ut patet, omnes dicentes, eum habuiſſe carnem aliunde provenientem, cujuſmodi ſunt hæreſes prædictæ, quæ pro tanto hic adducuntur, pro quanto negativam hanc, ſcilicet, Chriſti carnem ex Adam non fuiſſe, includunt. Conſequenter ergo pro tanto hic damnabuntur directe. Si tamen eaſdem ad literam damnatas fuiſſe videre delectat, id, quod etiam ad hunc locum quodammodo juvandum valebit, conſule ſupra *articulorum numero 7. 34. cum Elucidat.* & *pri. par. articulorum numero 455. cum Elucidat. Secundo* igitur habes*:* quomodo per rationem oſtendas, illas, quantum ad propoſitum directum nunc attinet, merito damnari ab Hebr. ſecundo. *Nuſquam*, &c. ut ponitur cum diſcurſu *in argum. cont.* Item a Matth. primo. *Liber generationis Jeſu Chriſti filii David, filii Abraham*. Hi enim patres deſcenderunt ex Adam, ut per ordinem patet in *Paralipomenon libro primo cap.* 1. 2. Item a Luc. 3. *Jeſus erat incipiens quaſi annorum triginta, ut putabatur filius Joſeph, qui fuit*, &c. *qui fuit Seth, qui fuit Adam*. Ex progreſſu namque uſque ad Adam intelligi manifeſte datur, quod omnes ibi numerati, & conſequenter Chriſtus Jeſus, habent carnem derivatam ab Adam. *Tertio* vides: quomodo, &c.

AR-

ARTICULUS II. 169

Utrum caro Chriſti fuerit ſumpta de David.

AD Secundum ſic proceditur. Videtur, quod Chriſtus non ſumpſerit carnem de ſemine David. Matthæus enim genealogiam Chriſti texens eam ad Joſeph perducit: Joſeph autem non fuit pater Chriſti, ut ſupra dictum eſt. (*q.* 28. *a.* 1. *ad* 2. & *q.* 29. *a.* 2.) Non ergo videtur, quod Chriſtus de genere David deſcenderit.

2. Præterea. Aaron fuit de tribu Levi, ut patet Exod. 6. Maria autem mater Chriſti cognata dicitur Eliſabeth, quæ eſt filia Aaron, ut patet Luc. 1. Cum ergo David fuerit de tribu Juda, ut patet Matth. 1. videtur quod Chriſtus de ſemine David non deſcenderit.

2. Præterea. Hierem. 22. dicitur de Jechonia: *Scribe iſtum virum ſterilem: nec enim erit de ſemine ejus vir, qui ſedeat ſuper ſolium David*: Sed de Chriſto dicitur Iſa. 9. *Super ſolium David ſedebit*. Ergo Chriſtus non fuit de ſemine Jechoniæ, & per conſequens nec de genere David: quia Matthæus a David per Jechoniam ſeriem generationum perducit.

Sed Contra eſt, quod dicitur Rom. 1. *Qui factus eſt ei ex ſemine David ſecundum carnem*.

Reſpondeo dicendum, quod *Chriſtus ſpecialiter duorum antiquorum Patrum filius dicitur eſſe, Abrahæ ſcilicet, & David*, ut patet Matth. 1. Cujus eſt *multiplex* ratio. *Prima* quidem, quia ad hos ſpecialiter de Chriſto promiſſio facta eſt. Dictum eſt enim Abrahæ Geneſ. 22. *Benedicentur in ſemine tuo omnes gentes terræ*. Quod Apoſt. de Chriſto exponit, dicens Galat. 3. *Abrahæ dictæ ſunt promiſſiones, & ſemini ejus. Non dicit, Et ſeminibus, quaſi in multis, ſed quaſi in uno: Et ſemini tuo, qui eſt Chriſtus*. Ad David autem dictum eſt: (*Pſalm.* 131.) *De fructu ventris tui ponam ſuper ſedem tuam*. Unde & populi Judæorum, ut regem honorifice ſuſcipientes, dicebant Matth. 21. *Hoſanna filio David*. *Secunda* ratio eſt, quod Chriſtus futurus erat Rex, Propheta, & Sacerdos. Abraham autem Sacerdos fuit, ut patet ex hoc quod Dominus dixit ad eum Gen. 15. *Sume tibi vaccam triennem* &c. Fuit etiam Propheta, ſecundum illud quod dicitur Geneſ. 20. *Propheta eſt, & orabit pro te*. David autem Rex fuit, & Propheta. *Tertia* ratio eſt, quia in Abraham

ham primo incepit circumciſio: In David autem maxime manifeſtata eſt Dei electio, ſecundum illud quod dicitur 1. Reg. 13. *Quæſivit Dominus ſibi virum juxta cor ſuum*. Et ideo utriuſque filius Chriſtus ſpecialiſſime dicitur, ut oſtendatur eſſe in ſalutem & circumciſioni, & electioni Gentilium.

Ad primum ergo dicendum, quod hæc objectio fuit Fauſti Manichæi volentis probare, Chriſtum non eſſe filium David, quia non eſt conceptus ex Joſeph, uſque ad quem ſeriem generationis Matthæus perducit. Contra quem Auguſt. reſpondet 23. lib. contra Fauſt. (*cap. 8. ad fi. & c. 9. to. 6.*) quod „ cum „ idem Euangeliſta dicat, & virum Mariæ eſſe Joſeph, & Chriſti matrem virginem eſſe, & Chriſtum eſſe ex ſemine David, quid reſtat, niſi credere Mariam non fuiſſe extraneam a cognatione „ David, & eam Joſeph conjugem non fruſtra appellatam propter animorum confœderationem, „ quamvis ei non fuerit carne commixtus; & quod „ potius propter dignitatem virilem ordo generationum uſque ad Joſeph perducitur? Sic ergo nos „ credimus etiam Mariam fuiſſe de cognatione David, quia Scripturis credimus, quæ utrumque dicunt, & Chriſtum ex ſemine David ſecundum carnem, & ejus matrem Mariam, non cum viro concumbendo, ſed Virginem. „ Ut enim dicit Hieronym. ſuper Matth. (*cap. 1. ſuper illud: Chriſti generatio ſic erat*) „ ex una tribu fuit Joſeph, & „ Maria; & ſecundum legem eum accipere cogebatur ut propinquam, propter quod & ſimul cenſentur in Bethleem, quaſi de una ſtirpe generati. „

Ad ſecundum dicendum, quod huic objectioni Gregor. Nazianz. (*implic. in carm. 38. de genealog. Chriſti. & Aug. l. 1. de conſenſu Euang. cap. 2. & l. 2. c. 3. tom. 4.*) reſpondet dicens, quod *hoc nutu ſuperno contigit, ut regium genus ſacerdotali ſtirpi jungeretur, ut Chriſtus, qui Rex eſt, & ſacerdos, ab utriſque naſceretur ſecundum carnem*. Unde & Aaron, qui fuit primus ſacerdos ſecundum legem, duxit ex tribu Juda conjugem Eliſabeth filiam Aminadab. Sic ergo potuit fieri, ut pater Eliſabeth aliquam uxorem habuerit de ſtirpe David, ratione cujus B. Virgo Maria, quæ fuit de ſtirpe David, eſſet Eliſabeth cognata. Vel potius e converſo, quod pater Beatæ Mariæ de ſtirpe David exiſtens, uxorem habuerit de ſtirpe Aaron: Vel, ſicut Aug. dicit 23. contra Fauſtum, (*cap. 9. tom. 6.*) Si Joachim pater Mariæ de ſtirpe Aaron fuit (ut Fau-

ſtus hæreticus per quaſdam ſcripturas apocryphas aſſerebat) credendum eſt, quod mater Joachim fuerit de ſtirpe David, vel etiam uxor ejus, ita ut per aliquem modum Mariam dicamus fuiſſe de ſtirpe David.

Ad tertium dicendum, quod per illam auctoritatem propheticam, ſicut Ambroſ. dicit ſuper Lucam, (*cap.* 3. *ſup. illud: Qui fuit Salathiel*) „ non negatur ex ſemine Jechoniæ poſteros naſcituros. & „ ideo de ſemine ejus Chriſtus eſt. Et quod regnavit Chriſtus, non contra prophetiam eſt. non enim ſæculari honore regnavit. ipſe enim dixit: „ Regnum meum non eſt de hoc mundo.

APPENDIX.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem interimas hæreſim *Fauſti* Manichæi, ut refert D. Auguſt. *lib.* 22. *contra Fauſtum*, dicentis, quod Chriſtus non fuit ex ſtirpe David ſecundum carnem, ſeu, quod idem eſt, Chriſtum non aſſumpſiſſe carnem ex progenie David. *Secundo* habes: quomodo per rationem oſtendas, hanc merito damnari ab eodem Aug. ib. contra Fauſtum. Item ab omnibus ſcripturis paſſim, & expreſſe, quando de tali materia inciderit ſermo, cujus rei ſit exemplum id *Roma.* 1. quod eſt *in arg. cont.* Ubi ſemper, & ubique in hujuſmodi ſumitur ly *ex ſemine David*, ſecundum corpulentam ſubſtantiam, non autem ſecundum ſeminalem rationem. Si enim Chriſtus eſſet ex ſemine David ſecundum ſeminalem rationem; eſſet utique & ex Adam ſecundum ſeminalem rationem, & conſequenter ipſe Chriſtus peccaſſet in Adam, & contraxiſſet peccatum originale, & Beata Maria mater ipſius non fuiſſet virgo in conceptu, & partu. Quæ omnia cum ſint manifeſtæ hæreſes, ut patet *art.* 1. & *quæſt.* 28. *artic.* 1. 2. *in text.* & *Elucid.* maxime in Bulla *Pauli IV.* inibi citata, oportet de neceſſitate fidei catholicæ dicere, quod Chriſtus eſt ex ſemine David ſolum, quoad corpulentam ſubſtantiam, quo & modo ſæpe dictum eſt, eum fuiſſe ex Adam. Ac ſi clarius uno verbo dictum fuiſſet; Chriſtus carnem ſumpſit ex ſola virgine ſtirpis David. *Tertio* vides: quomodo, &c.

AR-

ARTICULUS III. 170

Utrum convenienter genealogia Chriſti ab Euangeliſtis texatur.

Matth. 1. *Luc.* 1. 2. 3. & 4.

AD Tertium ſic proceditur. Videtur, quod genealogia Chriſti inconvenienter ab Euangeliſtis texatur. Dicitur enim Iſa. 53. de Chriſto: *Generationem ejus quis enarrabit?* Ergo non fuit generatio Chriſti enarranda.

2. Præterea. Impoſſibile eſt unum hominem duos patres habere: Sed Matthæus dicit, (*c.* 1.) quod *Jacob genuit Joſeph virum Mariæ*, Lucas autem dicit, (*c.* 3.) Joſeph fuiſſe filium Heli. Ergo contraria ſibi invicem ſcribunt.

3. Præterea. Videntur in quibuſdam a ſe invicem diverſificari. Matthæus enim in principio libri incipiens ab Abraham deſcendendo uſque ad Joſeph, quadraginta duas generationes enumerat. Lucas autem poſt baptiſmum Chriſti generationem Chriſti ponit, incipiens a Chriſto, & perducens generationum numerum uſque ad Deum, ponens generationes ſeptuaginta ſeptem, utroque extremo computato. Videtur igitur, quod inconvenienter generationem Chriſti deſcribant.

4. Præterea. 4. Reg. 8. legitur, quod Joram genuit Ochoziam: Cui ſucceſſit Joas filius ejus: Huic autem ſucceſſit filius ejus Amaſias: Poſtea regnavit filius ejus Azarias, qui appellatur Ozias: Cui ſucceſſit Joatham filius ejus. Matthæus autem dicit, quod *Joram genuit Oziam*. Ergo videtur inconvenienter generationem Chriſti deſcribere, tres reges in medio prætermittens.

5. Præterea. Omnes qui in Chriſti generatione deſcribuntur, patres habuerunt, & matres, & plurimi etiam ex eis fratres habuerunt. Matthæus autem in generatione Chriſti tres tantum enumerat matres, ſcilicet Thamar, Ruth, & uxorem Uriæ: fratres autem nominat Judæ, & Jechoniæ: & iterum Phares, & Zaram: Quorum nihil poſuit Lucas. Ergo videntur Euangeliſtæ inconvenienter genealogiam Chriſti deſcripſiſſe.

Sed Contra eſt auctoritas Scripturæ.

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut dicitur 2. ad Timoth. 3. *Omnis ſcriptura ſacra eſt divinitus inſpirata*. Quæ autem divinitus fiunt, ordinatiſſime

fiunt, ſecundum illud Rom. 13. *Quæ a Deo ſunt, ordinata ſunt*. Unde *convenienti ordine genealogia Chriſti eſt ab Euangeliſtis ſcripta*.

Ad primum ergo dicendum, quod, ſicut Hieron. dicit ſuper Matth. (*in cap.* 1. *in princ.*) Iſaias loquitur de generatione divinitatis Chriſti: Matthæus autem enarrat generationem Chriſti ſecundum humanitatem, non quidem explicans modum Incarnationis, quia hoc etiam eſt ineffabile, ſed enumerans Patres, ex quibus Chriſtus ſecundum carnem proceſſit.

Ad ſecundum dicendum, quod ad hanc objectionem, quam movit Julianus Apoſtata, *diverſimode* ab aliquibus reſpondetur.

Quidam enim, ut Gregor. Nazianz. dicit, (*Vide Aug. l.* 2. *QQ. Euang. q.* 5. *to.* 4.) dicunt eoſdem eſſe, quos uterque Euangeliſta enumerat, ſed ſub diverſis nominibus, quaſi binonymes. Sed hoc ſtare non poteſt: quia Matthæus ponit unum filiorum David, ſcilicet Salomonem; Lucas autem ponit alium, ſcilicet Natthan, quos ſecundum hiſtoriam libri Regum conſtat fratres fuiſſe.

Unde *alii* dixerunt, quod Matthæus veram genealogiam Chriſti tradidit, Lucas autem putativam. unde incepit, *Ut putabatur*, *filius Joſeph*. Erant enim aliqui ex Judæis, qui propter peccata Regum Juda credebant, Chriſtum ex David non per reges, ſed per aliam ejus ſtirpem hominum privatorum eſſe naſciturum.

Alii vero dixerunt, quod Matthæus poſuit patres carnales, Lucas vero poſuit patres ſpirituales, ſcilicet juſtos viros, qui dicuntur patres propter ſimilitudinem honeſtatis. In libro vero de Quæſtionibus veteris, & novi Teſtamenti (*par.* 1. *qu.* 56. *&* *par.* 2. *in QQ. novi Teſtam. qu.* 6. *inter op. Aug. to.* 4.) reſpondetur, quod non eſt intelligendum, quod Joſeph a Luca dicatur eſſe filius Heli, ſed quod Heli, & Joſeph fuerunt patres Chriſti, diverſimode a David deſcendentes. Unde de Chriſto dicitur, quod putabatur filius Joſeph, & quod ipſe etiam Chriſtus fuit Heli filius: Quaſi diceret, quod Chriſtus ea ratione, qua dicitur filius Joſeph, poteſt dici filius Heli, & omnium eorum qui ex ſtirpe David deſcenderunt, ſicut Apoſtolus dicit Rom. 9. *Ex quibus*, ſcilicet Judæis, *Chriſtus eſt ſecundum carnem*.

Auguſtin. vero in lib. 2. de Quæſtionibus Euangel. (*q.* 5. *to.* 4.) tripliciter ſolvit dicens: „ Tres „ cauſæ occurrunt, quarum aliquam Euangeliſta ſe-

„ cutus

„ cutus eſt: *Aut* enim unus Euangeliſta patrem Jo-
„ ſeph, a quo genitus eſt, nominavit; alter vero
„ vel avum maternum, vel aliquem de cognatis
„ majoribus poſuit: *Aut* unus erat Joſeph natura-
„ lis pater, & alter eum adoptaverat: *Aut* more
„ Judæorum, cum ſine filiis unus deceſſiſſet, ejus
„ uxorem propinquus accipiens, filium quem ge-
„ nuit propinquo mortuo deputavit: „ quod etiam quoddam genus adoptionis legalis eſt, ut ipſe Auguſt. dicit in 2. de conſenſu Euangel. (*cap.* 3. *a princ. to.* 4.)

Et hæc ultima cauſa eſt verior, quam & Hieron. ſuper Matth. (*c.* 1. *ſup. illud, Jacob autem genuit Joſeph*) ponit, & Euſeb. Cæſarienſis in Eccleſiaſtica hiſtoria (*lib.* 1. *cap.* 7.) ab Aphricano Hiſtoriographo traditam aſſerit. Dicunt enim, quod Matthan, & Melchi diverſis temporibus de una eademque uxore Eſtha nomine ſingulos filios procreaverunt; quia Matthan, qui per Salomonem deſcendit, uxorem eam primum ceperat; & relicto filio uno Jacob nomine, defunctus eſt: poſt cujus obitum, quoniam lex viduam alii viro non vetat nubere, Melchi, qui per Natthan genus ducit, cum eſſet ex eadem tribu, ſed non ex eodem genere, relictam Matthan accepit uxorem, ex qua etiam ipſe ſuſcepit filium nomine Heli: Et ſic ex diverſo patrum genere efficiuntur Jacob, & Heli uterini fratres: quorum alter, ideſt Jacob, fratris ſui Heli ſine liberis defuncti ex mandato legis accipiens uxorem, genuit Joſeph, natura quidem generis ſuum filium; ſecundum vero legis præceptum Heli efficitur filius. Et ideo Matthæus dicit: *Jacob genuit Joſeph:* Sed Lucas, quia legalem generationem deſcribit, nullum nominat aliquem genuiſſe. Et quamvis Damaſc. dicat, (*lib.* 4. *orth. fid. cap.* 15. *ante med.*) quod B. Virgo Maria Joſeph attinebat ſecundum illam originem, qua pater ejus dicitur Heli, quia dicit eam ex Melchi deſcendiſſe: tamen credendum eſt, quod etiam ex Salomone originem duxerit, ſecundum aliquem modum per illos patres, quos enumerat Matthæus, qui carnalem Chriſti generationem dicitur enarrare: præſertim cum Ambroſ. dicat, (*ſup. illud Lucæ* 3. *Qui fuit Salathiel*) Chriſtum de ſemine Jechoniæ deſcendiſſe.

Ad tertium dicendum, quod, ſicut dicit Auguſtin. in lib. 2. de conſenſu Euangel. (*c.* 4. *to.* 4.) *Matthæus regiam in Chriſto inſtituerat inſinuare perſonam, Lucas autem ſacerdotalem. Unde in generationibus Matthæi ſignificatur noſtrorum ſuſceptio pec-*

catorum a Domino Jeſu Chriſto; inquantum ſcilicet per carnis originem ſimilitudinem carnis peccati aſſumpſit: *In generationibus autem Lucæ ſignatur noſtrorum abolitio peccatorum*, quæ eſt per ſacrificium Chriſti. „ Et ideo generationes Matthæus deſcen-
„ dens enumerat, Lucas autem aſcendens. Inde et-
„ iam eſt, quod Matthæus ab ipſo David per Salo-
„ monem deſcendit, in cujus matre ille peccavit:
„ Lucas vero ad ipſum David per Natthan aſcen-
„ dit, per cujus nominis Prophetam Deus peccatum
„ illius expiavit. Et inde eſt etiam, quod quia Mat-
„ thæus ad mortalitatem noſtram Chriſtum deſcen-
„ dentem voluit ſignare, ipſas generationes ab A-
„ braham uſque ad Joſeph, & uſque ad ipſius Chri-
„ ſti nativitatem deſcendendo commemoravit ab
„ initio Euangelii ſui: Lucas autem non ab initio,
„ ſed a baptiſmo Chriſti generationes narrat, nec
„ deſcendendo, ſed aſcendendo, tanquam ſacerdotem
„ in expiandis peccatis magis aſſignans, ubi teſti-
„ monium Joannes perhibuit dicens: *Ecce qui tol-*
„ *lit peccatum mundi*: Aſcendendo autem tranſit
„ ad Abraham, & pervenit ad Deum, cui munda-
„ ti, & expiati reconciliamur. Merito etiam ado-
„ ptionis originem ipſe ſuſcepit: quia per adoptio-
„ nem efficimur filii Dei: per carnalem vero gene-
„ rationem Filius Dei filius hominis factus eſt. Sa-
„ tis autem demonſtravit, non ſe ideo dixiſſe Jo-
„ ſeph filium Heli, quod de illo ſit genitus, ſed
„ quod ab illo fuerit adoptatus, cum & ipſum A-
„ dam filium Dei dixerit, cum ſit factus a Deo. „
Numerus etiam quadragenarius ad tempus præſentis vitæ pertinet, propter quatuor partes mundi, in quo mortalem vitam ducimus ſub Chriſto regnante. *Quadraginta* autem *quater habent decem*, *& ipſa decem ab uno uſque ad quatuor progrediente numero conſummantur*. Poſſet etiam denarius ad Decalogum referri, & quaternarius ad præſentem vitam, vel etiam ad quatuor Euangelia, ſecundum quæ Chriſtus regnat in nobis. Et ideo Matthæus regiam perſonam Chriſti commendans, quadraginta perſonas poſuit, excepto ipſo. Sed hoc intelligendum eſt, ſi ſit idem Jechonias, qui ponitur in fine ſecundi quaterdenarii, & in principio tertii, ut Aug. vult (*loc. ſup. cit.*) qui dicit factum eſſe ad ſignificandum, quod „ in Jechonia facta eſt quædam deflexio ad
„ extraneas gentes, quando in Babyloniam tranſ-
„ migratum eſt: quod præfigurabat, Chriſtum a
„ circumciſione ad præputium migraturum. „ Hieronymus autem dicit, (*ſup. illud Matth.* 1. *Et poſt*
tranſ-

tranſmigrationem) *duos* fuiſſe Joachim, ideſt Jechonias, patrem ſcilicet, & filium; quorum uterque in generatione Chriſti aſſumitur, ut conſtet diſtinctio generationum, quas Euangeliſta per tres quaterdenarios diſtinguit, quod aſcendit ad quadraginta duas perſonas. Qui etiam numerus ſanctæ convenit Eccleſiæ. hic enim numerus conſurgit ex ſenario, qui ſignificat laborem præſentis vitæ, & ſeptenario, qui ſignificat quietem vitæ futuræ: ſexies enim ſeptem ſunt quadraginta duo. Ipſe etiam quaternarius, quia ex denario, & quaternario conſtituitur per aggregationem ad eandem ſignificationem pertinere poteſt, quæ attributa eſt quadragenario, qui conſurgit ex eiſdem numeris ſecundum multiplicationem. Numerus autem, quo Lucas utitur in generationibus Chriſti, ſignificat univerſitatem peccatorum. Denarius enim, tanquam juſtitiæ numerus, in decem præceptis legis oſtenditur. Peccatum autem eſt legis tranſgreſſio. Denarii vero numeri tranſgreſſio eſt undenarius. Septenarius autem ſignificat univerſitatem: quia univerſum tempus ſeptenario dierum numero volvitur. Septies autem undecim ſunt ſeptuaginta ſeptem: Et ita per hoc ſignificatur univerſitas peccatorum, quæ per Chriſtum tolluntur.

Ad quartum dicendum, quod, ſicut Hieronymus ſuper Matth. dicit, (*c.* 1. *ſup. illud: Joram autem genuit &c.*) „ quia Joram rex generi ſe miſcuerat „ impiiſſimæ Jezabelis, idcirco uſque ad tertiam ge„ nerationem ejus memoria tollitur, ne in ſanctæ „ nativitatis ordine poneretur. *Et ita, ut Chryſoſt.* „ *dicit*, (*hom.* 1. *in Matth. in op. imperf. ante med.*) „ quanta benedictio facta eſt ſuper Jehu, qui vin„ dictam fecerat ſuper domum Achab, & Jezabel, „ tanta fuit maledictio ſuper domum Joram propter „ filiam iniqui Achab, & Jezabel, ut uſque ad „ quartam generationem præcidantur filii ejus de „ numero regum, ſicut ſcriptum eſt Exod. 20. Red„ dam peccatum parentum in filios uſque ad ter„ tiam, & quartam generationem. „ Eſt etiam attendendum, quod & alii reges fuerunt peccatores, qui in genealogia Chriſti ponuntur: ſed non fuit eorum continua impietas. Nam, ut dicitur in lib. Quæſtionum veteris, & novi Teſtamenti, (*q.* 81. *a med. inter op. Aug. to.* 4.) *Salomon merito patris ſui dimiſſus in regno eſt: Roboam merito Aſa filii ſui: Horum autem trium continuavit impietas.*

Ad quintum dicendum, ſicut dicit Hieron. ſuper Matth. (*c.* 1. *ſup. illud: Judas genuit &c.*) „ In

„ genealogia Salvatoris nullam ſanctarum mulie-
„ rum aſſumi, ſed eas, quas Scriptura reprehendit,
„ ut qui propter peccatores venerat, de peccatori-
„ bus naſcens omnium peccata deleret. „ Unde ponitur Thamar, quæ reprehenditur de ſocerino concubitu; & Raab, qua fuit meretrix; & Ruth, quæ fuit alienigena; & Berſabee, uxor Uriæ, quæ fuit adultera, quæ tamen proprio nomine non ponitur, ſed ex nomine viri deſignatur; tum propter peccatum ipſius, quæ fuit adulterii, & homicidii conſcia; tum etiam ut nominato viro peccatum David ad memoriam revocetur. Et quia Lucas Chriſtum deſignare intendit ut peccatorum expiatorem, talium mulierum mentionem non facit: Fratres autem Judæ commemorat, ut oſtendat eos ad Dei populum pertinere; cum tamen Iſmael frater Iſaac, & Eſau frater Jacob a populo Dei fuerint ſeparati, propter quod in generatione Chriſti non commemorantur; & etiam ut ſuperbiam de nobilitate excludat. Multi enim fratrum Judæ ex ancillis nati fuerunt; ſed omnes ſimul erant Patriarchæ, & tribuum principes. Phares autem, & Zaram ſimul nominantur, ut Ambroſius dicit ſuper Lucam, (*c.* 3. *ſuper illud, Qui fuit Phareſ.*) quia *per eos* gemina *deſcribitur vita populorum*: una *ſecundum legem*, quæ ſignificatur per Zaram: *altera ſecundum fidem*, quæ ſignificatur per Phares. Fratres autem Jechoniæ ponit, quia omnes regnaverunt diverſis temporibus, quod in aliis regibus non acciderat; vel quia eorum ſimilis fuit & iniquitas, & miſeria.

APPENDIX.

Ex art. habes *primo*: quomodo per rationem tum directam, hæc eſt in corp. tum indirectam, hæc eſt ſolutio argumentorum, quod & ſemper in ſimilibus appendicum locis intelligitur per ly *rationem*, interimas hæreſim *Fauſti* Manichæi, qua non minus impudenter, quam imprudenter, & ignoranter genealogiæ Chriſti deſcriptionem hanc de inconvenientia incuſat, ut refert D. Auguſt. contra Fauſtum *lib.* 2. *c.* 2. 3. 6. & *lib.* 7. *cap.* 2. & *lib.* 22. *cap.* 5. 8. 9. & Retractationum *lib.* 2. *c.* 7. ubi, quia de Julio Aphricano meminit contra Fauſtum, vide hiſtoriam Eccleſiaſticam *lib.* 1. *c.* 6. *Secundo* habes: quomodo per rationem oſtendas, illam hæreſim merito damnari ab Eccleſia catholica per hoc, quod recipit Euangelium Sanctorum Matthæi, & Lucæ cum omnibus ejus particulis, inter quas profecto eſt Chri-

ſti genealogia ab utroque ipſorum contexta. De hoc in canonibus Apoſtolorum, quos *ſexta* ſynodus, ut patet in lib. Decretorum, *diſt. 6. cap. placuit huic ſanctæ ſynodo*, recepit, dicitur. *Sint omnibus vobis clericis ſimul*, & *laicis venerandi*, *ac ſacri libri*. *Veteris quidem teſtamenti*, *Moyſis quinque*, &c. *Noſtri vero*, *hoc eſt*, *novi teſtamenti*, *Euangelia quatuor*, *Matth. Mar. Luc. Joan.* Hæc eadem quatuor Euangelia recipit & approbat Concilium *Laodicenum c.* 59. Quod quidem Concilium fuit confirmatum in *ſexta* ſynodo generali, quæ in *Trullo* celebrata eſt. Hæc eadem approbat Concilium *Carthaginenſe* 3. *c.* 47. Quod & ab eadem ſynodo confirmatum eſt. Hæc eadem approbavit Papa *Innocentius primus*, in epiſtola 3. ad Exuperium Tholoſanum epiſcopum, cap. 7. Ubi & poſt receptionem bonarum ſcripturarum, quatuorque prædictorum Euangeliorum, ſubjungit. „ Cætera autem, quæ „ vel ſub nomine Petri, & Joannis, quæ a quodam „ Leutio ſcripta ſunt, vel ſub nomine Andreæ, quæ „ a Nexocharide, & Leonide Philoſophis, vel ſub „ nomine Thomæ, & ſi qua ſunt alia, non ſolum „ repudianda, verum etiam noveris eſſe damnanda. *Hæc ibi*. *Sed* & *Concilium* Triden. *eadem* „ *quatuor Euangelia*, *Matth. Mar. Luc. Joan. comprobat dicens ſeſſ.* 4. *Decret.* 1. Sacroſancta generalis Tridentina ſynodus orthodoxorum Patrum „ exempla ſecuta, omnes libros tam Veteris, quam „ novi Teſtamenti, cum utriuſque unus Deus ſit „ auctor, ſuſcipit, & veneratur. Sunt vero infraſcripti, teſtamenti Veteris quinque Moyſi, *&c.* „ teſtamenti novi quatuor Euangelia, ſecundum „ Mar. Luc. & Joann. Actus Apoſtolorum, *&c.* Si „ quis autem libros ipſos integros cum omnibus „ ſuis partibus, prout in Eccleſia catholica legi conſueverunt, & in veteri vulgata latina editione „ habentur pro ſacris, & canonicis non ſuſceperit: „ Anathema ſit. „ Hæc ibi. Item a *B. Gregorio*, & a *Gelaſio* ſummis Pontificibus Euangelia illa quatuor reverenter acceptantur, ut patet in lib. Decretorum, diſt. 15. cap. *ſicut*. & cap. *Sancta Romana*. Ubi & diſt. 11. cap. *palam*, dicit B. Aug. contra Manichæos. „ Palam eſt, quod in re dubia, ad fidem, & certitudinem valeat auctoritas Eccleſiæ „ catholicæ, quæ ab ipſis fundatiſſimis Apoſtolorum „ ſedibus uſque ad hodiernum diem ſuccedentium „ ſibimet & epiſcoporum ſerie, & tot populorum „ conſenſione firmatur. „ Hoc ibi. Ex quibus patet, quanta ſit auctoritas Eccleſiæ catholicæ, ideſt Ro-

Romanæ, ut inquit ibidem gloſſator, & hoc ratione capitis eccleſiæ catholicæ, ideſt ſummi Pontificis, ibi reſidentis, ſic tanquam a principaliori loco denominatæ. Cæterum ſi quis dicat. Quomodo valet iſta conſequentia ad damnationem illius hæreſis neceſſario ſubintellecta, ſcilicet Euangelica genealogia Chriſti tam ſecundum Matthæum, quam ſecundum Lucam eſt inter ſacras, canonicaſque ſcripturas per Eccleſiam recepta: ergo genealogia ipſa eſt convenienter ab eiſdem Euangeliſtis conſcripta? Quomodo ex hoc, quod aliqua ſcriptura eſt canonica, ſequitur mox: quod ipſa nullum inconveniens neque in verbis, neque in ſenſu, neque in ordine; immo omnia pro hujuſmodi convenientia habeat? Ad hoc reſpondit jam ſupra Concilium *Trid.* ſeſſ. 4. per ly *teſtamenti utriuſque unus Deus eſt auctor*. Cum enim manifeſtum ſit omnibus ratione utentibus, quod nonniſi convenientia Deus facere poteſt: ſimul quoque manifeſtum inde fit illis, quod impoſſibile eſt, ſcripturam, cujus auctor eſt Deus, inconvenienter eſſe compactam vel in verbis, vel in ſenſu, vel in ordinis textura. Rurſum. Hujus reſponſionis univerſalem doctrinam attulerat prius, quaſi præcedentem inſtantiam, ſeu interrogationem per reſponſum ſatis clarum præoccupans, ſapientia divina; dum loquens de ſeipſa, ut nobis in ſcripturis revelata eſt, dicit Prov. 8. *Juſti ſunt omnes ſermones mei: non eſt in eis pravum quid, neque perverſum. Recti ſunt intelligentibus, & æqui invenientibus ſcientiam*. Quibus omnibus atteſtatur Sapiens per hoc, quod dicit Deo, Sapi. 11. *Omnia in menſura, & numero, & pondere diſpoſuiſti*. Si enim omnia. ergo & ſacras ſcripturas, quæ non minimum locum tenent inter illa, quæ fecit Deus. Verum pro ampliori præmiſſarum auctoritatum captu, & applicato examine, &c. (ut repetitio evitetur) vide omnino de totali convenientia ſcripturarum 2. 2. *q.* 122. *ar.* 2. *append.* item *qu.* 140. *art.* 1. *append.* item *qu.* 179. *art.* 2. *append.* & 1. 2. *qu.* 68. *art.* 4. *append.* Ex iis omnibus apprime inſtructus eris pro ſemper contra quoſcunque hæreticos ſcripturam ſacram in aliquo accuſare, violare, adulterare, minorare, vel labefactare contendentes. Item a Beato Auguſtino multipliciter convincitur *Fauſtus* in libris ſuis ſuperius adductis. vide tu ibi. *Tertio* vides: quomodo ex iis bene penſatis, &c.

ARTICULUS IV. 171

Utrum decuerit Chriſtum naſci de fœmina.

3. *d.* 12. *q.* 3. *art.* 2. *quæſt.* 2. *&* *op.* 2. *c.* 218.

AD Quartum ſic proceditur. Videtur, quod materia corporis Chriſti non debuerit eſſe aſſumpta de fœmina. Sexus enim maſculinus eſt nobilior, quam ſexus fœmineus: Sed maxime decuit, ut Chriſtus aſſumeret id, quod eſt perfectum in humana natura. Ergo videtur, quod non debuerit de fœmina carnem aſſumere, ſed magis de viro; ſicut & Eva de coſta viri formata eſt.

2. Præterea. Quicunque ex fœmina concipitur, utero fœminæ includitur: Sed Deo, qui cœlum, & terram implet, ut dicitur Hierem. 23. non competit, quod parvo fœminæ utero includatur. Ergo videtur, quod non debuerit concipi de fœmina.

3. Præterea. Illi qui concipiuntur ex fœmina, quandam immunditiam patiuntur. unde dicitur Job 25. *Numquid juſtificari poteſt homo comparatus Deo, aut apparere mundus natus de muliere?* Sed in Chriſto nulla immunditia eſſe debuit. ipſe enim eſt Dei ſapientia, de qua dicitur Sapientiæ 7. *Nihil inquinatum in illam incurrit.* Ergo non videtur, quod debuerit carnem aſſumere de fœmina.

Sed Contra eſt, quod dicitur Gal. 4. *Miſit Deus Filium ſuum factum ex muliere.*

Reſpondeo dicendum, quod licet Filius Dei carnem humanam aſſumere potuerit, de quacunque materia voluiſſet; *convenientiſſimum tamen fuit, ut de fœmina carnem acciperet.* *Primo* quidem, quia per hoc tota humana natura nobilitata eſt. Unde Aug. dicit in lib. 83. Quæſtionum: (*q.* 11. *to.* 4.) *Hominis liberatio in utroque ſexu debuit apparere. Ergo quia virum oportebat ſuſcipere, qui ſexus honorabilior eſt, conveniens erat, ut fœminei ſexus liberatio hinc appareret, quod ille vir de fœmina natus eſt. Secundo*, quia per hoc veritas Incarnationis adſtruitur. Unde Ambroſ. dicit in lib. de Incar. (*cap. 6. cir. med.*) „ Multa in Chriſto ſecundum „ naturam invenies, & ultra naturam. ſecundum „ conditionem etenim naturæ in utero, *fœminei* „ *ſcilicet corporis*, fuit: ſed ſupra conditionem vir- „ go concepit, virgo generavit, út crederes, quia „ Deus erat, qui innovabat naturam, & homo e- „ rat, qui ſecundum naturam naſcebatur ex homi- „ ne.

„ ne. *Et Auguſt. dicit in Epiſt. ad Voluſian.* (*quæ* „ *eſt* 3. *parum ante med. to.* 2.) Si omnipotens Deus „ hominem ubicunque formatum non ex materno „ utero crearet, ſed repentinum inferret aſpectibus, „ nonne opinionem confirmaret erroris, nec homi- „ nem verum ſuſcepiſſe ullo modo crederetur, & „ dum omnia mirabiliter facit, auferret quod mi- „ ſericorditer fecit? Nunc vero ita inter Deum, & „ hominem mediator apparuit, ut in unitate per- „ ſonæ copulans utramque naturam, & ſolita ſubli- „ maret inſolitis, & inſolita ſolitis temperaret. „ *Tertio*, quia per hunc modum completur omnis di- verſitas generationis humanæ. Nam primus homo productus eſt ex limo terræ ſine viro, & fœmina: Eva vero producta eſt ex viro, ſine fœmina: alii vero homines naſcuntur ex viro, & fœmina. Unde hoc quartum quaſi Chriſto proprium relinquebatur, ut produceretur ex fœmina ſine viro.

Ad primum ergo dicendum, quod quia ſexus maſculinus eſt nobilior, quam fœmineus, ideo humanam naturam in maſculino ſexu aſſumpſit. Ne tamen ſexus fœmineus contemneretur, congruum fuit, ut carnem aſſumeret de fœmina. Unde Aug. dicit in lib. de agone Chriſtiano: (*c.* 11. *circ. med. to.* 3.) *Nolite voſipſos contemnere viri: filius Dei virum ſuſcepit. Nolite voſipſas contemnere fœminæ: filius Dei natus ex fœmina eſt.*

Ad ſecundum dicendum, quod, ſicut Aug. dicit lib. 23. contra Fauſt. (*c.* 10. *ante med. to.* 6.) qui hac objectione utebatur: „ Non plane, *inquit*, catholica fides, quæ Chriſtum Dei filium, natum „ ſecundum carnem credit ex virgine, ullo modo „ eundem Dei filium ſic in utero mulieris includit, „ quaſi extra non ſit, quaſi cœli, & terræ admini- „ ſtrationem deſeruerit, quaſi a Patre receſſerit. „ Sed vos Manichæi corde illo, quo nihil poteſtis „ niſi corporalia phantaſmata cogitare, iſta omnino „ non capitis. *Ut enim dicit in Epiſt. ad Voluſ.* „ (*quæ eſt* 3. *aliquant. a princ. to.* 2.) Hominum „ iſte ſenſus eſt, nihil niſi corpora valentium cogi- „ tare, quorum nullum poteſt eſſe ubique totum; „ quoniam per innumerabiles partes aliud alibi ha- „ beat neceſſe eſt. Longe alia eſt animæ natura, „ quam corporis: quanto magis Dei, qui creator „ eſt animæ, & corporis, & novit ubique totus eſ- „ ſe, & nullo contineri loco; novit venire, non „ recedendo ubi erat; novit abire, non deſerendo „ quo venerat?

Ad tertium dicendum, quod in conceptione viri ex

ex fœmina non eſt aliquid immundum, inquantum eſt opus Dei. Unde dicitur Act. 10. *Quod Deus creavit, tu ne commune dixeris*, ideſt immundum. Eſt ibi tamen aliqua immunditia ex peccato proveniens, prout cum libidine quis concipitur ex commixtione maris, & fœminæ: quod tamen in Chriſto non fuit, ut ſupra oſtenſum eſt. (*q*. 29. *a*. 2.)

Si tamen aliqua eſſet ibi immunditia, ex ea non inquinaretur Dei Verbum, quod nullo modo eſt mutabile, vel alterabile. Unde Aug. dicit in lib. de 5. hæreſibus: (*c*. 5. *cir. med. to*. 6.) „ Dicit Deus „ creator hominis, filius hominis; Quid eſt, quod „ te permovet in mea nativitate? non ſum libidi- „ nis conceptus cupiditate: ego matrem, de qua „ naſcerer, feci. Si ſolis radius cloacarum ſordes „ ſiccare novit, eis inquinari non novit, quanto „ magis ſplendor lucis æternæ, quocumque radia- „ verit, mundare poteſt, & ipſe pollui non poteſt?

APPENDIX.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem interimas hæreſim *Appellis* dicentis, quod Chriſtus carnem ſuam non de matre aſſumpſit, ſed ex elementis. Item hæreſes *Cerdonis*, *Valentini*, *Mennonitarum* recitatas ſupra art. num. 7. 33. 34. 168. *Elucid. Secundo* habes: quomodo per rationem oſtendas, illam merito damnari a Galat. 4. *miſit*, &c. ut *in arg. cont*. Item a Matth. 1. *De qua natus eſt Jeſus, qui vocatur Chriſtus*. Ibi enim tractatur de generatione Chriſti ſecundum carnem, *art*. 3. *ad primum*. ideo dictum illud ſecundum planum contextus Euangeliſtæ ſenſum exponitur ſic. *De qua natus eſt*, ideſt, de qua carnem aſſumpſit. Item ab Eccleſia in collecta S. Annæ matris B. Virginis, ubi dicit: *Deus, qui B. Annam genitricis tuæ matrem*, &c *ex cujus ſalutari puerperio pro ſalute mundi humanam naturam aſſumere dignatus es*. Item in alia collecta. *Deus, qui de B. Mariæ virg. utero verbum tuum, Angelo nunciante, carnem ſuſcipere voluiſti: præſta quæſumus*, &c. Item a locis illis nunc ſupra citatis per hoc, quod ibi damnantur illæ hæreſes *Cerdonis*, &c. Damnatio enim illarum eſt ſimul & condemnatio *Appellis*, & confirmatio veritatis hujus art. Faciunt quoque pro præſenti negotio dicta contra hæreſim recitatam ſup. *articulorum num*. 16. 20. *appen*. Item a ſymbolo fidei: *Incarnatus eſt, natus ex Maria virgine, & homo factus eſt*. Nam, quid ſit fieri hominem ex Maria virgine, declarat

Concilium *Epheſinum primum* in ea epiſtola, quam *Neſtorio* miſit, dicens. *Sequentes itaque omnium Sanctorum patrum confeſſiones, quas loquente in eis ſpiritu ſancto protulerunt, & intentioni, quæ eſt in eorum intellectibus, æquis veſtigiis inhærentes, profitemur, quod unigen. Dei verbum, de Deo vero Deus verus, ad exinanitionem ſeſe dignatus eſt inclinare: natus autem, & homo factus, ideſt carnem de virgine ſancta ſuſcipiens, eamque propriam faciens, nativitatem noſtram ex vulva ſuſtinuit.* Hæc ſanctum illud Concilium, quod eſt unum de primis quatuor generalibus. *Tertio* vides: quomodo ex his bene penſatis, & applicatis, &c.

ARTICULUS V. 173

Utrum corpus Chriſti de puriſſimis ſanguinibus Virginis formatum fuerit.

3. d. 3. q. 2. a. 1. ad 4.

AD Quintum ſic proceditur. Videtur, quod caro Chriſti non fuerit concepta ex puriſſimis ſanguinibus Virginis. Dicitur enim in Collecta, quod Deus Verbum ſuum de Virgine carnem ſumere voluit: Sed caro differt a ſanguine Virginis. Ergo corpus Chriſti non eſt ſumptum de ſanguine Virginis.

2. Præterea. Sicut mulier formata eſt miraculoſe de viro, ſic corpus Chriſti miraculoſe formatum eſt de Virgine: Sed mulier non dicitur eſſe formata de ſanguine viri, ſed magis de carne, & oſſibus ejus, ſecundum illud quod dicitur Geneſ. 2. *Hoc nunc os de oſſibus meis, & caro de carne mea.* Ergo videtur, quod nec etiam corpus Chriſti formari debuerit de ſanguine Virginis, ſed de carnibus, & oſſibus ejus.

3. Præterea. Corpus Chriſti fuit ejuſdem ſpeciei cum corporibus aliorum hominum: Sed corpora aliorum hominum non formantur ex puriſſimo ſanguine, ſed ex ſemine, & ſanguine menſtruo. Ergo videtur, quod nec etiam corpus Chriſti fuerit conceptum ex puriſſimis ſanguinibus Virginis.

Sed Contra eſt, quod Damaſc. dicit in 3. lib. (*orth. fid. c. 2. in med.*) quod *Filius Dei conſtruxit ſibiipſi ex caſtiſſimis, & puriſſimis ſanguinibus Virginis carnem animatam anima rationali.*

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut ſupra dictum eſt, (*ar. præc.*) in conceptione Chriſti fuit ſecundum conditionem naturæ, quod eſt natus ex fœmina,

na,

na, ſed ſupra conditionem naturæ, quod eſt natus ex Virgine. Habet autem hoc naturalis conditio, quod in generatione animalis fœmina materiam miniſtret, ex parte autem maris ſit principium activum in generatione, ſicut probat Philoſ. in lib. 1. de Generatione animalium. (*c.* 19. *in fine*, & *l.* 2. *c.* 4. & 5. *to.* 4.) Fœmina autem, quæ ex mare concipit, non eſt virgo. Et ideo ad ſupernaturalem modum generationis Chriſti pertinet, quod activum principium in generatione illa fuerit virtus ſupernaturalis divina: Sed ad naturalem modum generationis ejus pertinet, quod ejus materia, de qua corpus ejus conceptum eſt, ſit conformis materiæ, quam aliæ fœminæ ſubminiſtrant ad conceptionem prolis. Hæc autem materia, ſecundum Philoſ. in lib. 1. de generatione animalium, (*cap.* 19. *to.* 4.) eſt ſanguis mulieris, non quicunque, ſed perductus ad quandam ampliorem digeſtionem per virtutem generativam matris, ut ſit materia apta ad conceptum. Et ideo *ex tali materia fuit corpus Chriſti conceptum*.

Ad primum ergo dicendum, quod cum beata Virgo fuerit ejuſdem naturæ cum aliis fœminis, conſequens eſt quod habuerit carnem, & oſſa ejuſdem naturæ. Carnes autem, & oſſa in aliis fœminis ſunt actuales corporis partes, ex quibus conſtituitur integritas corporis. & ideo ſubtrahi non poſſunt ſine corruptione corporis, vel diminutione. Chriſtus autem, qui venerat corrupta reparare, nullam corruptionem, aut diminutionem integritati matris ejus inferre debuit, ut ſupra dictum eſt. (*q.* 28. *ar.* 1. & 2.) Et ideo non debuit corpus Chriſti formari de carne, vel oſſibus Virginis, ſed de ſanguine, qui nondum eſt actu pars, ſed eſt potentia totum, ut dicitur in lib. 1. de gener. animalium. (*c.* 18. & 19. & *l.* 2. *de partib. animal c.* 10. *a med. to.* 4.) Et ideo dicitur carnem de Virgine ſumpſiſſe, non quod materia corporis ejus fuerit actu caro, ſed ſanguis, qui eſt potentia caro.

Ad ſecundum dicendum, quod, ſicut in 1. parte dictum eſt, (*q.* 92. *a.* 3. *ad* 2.) Adam, quia inſtitutus erat ut principium quoddam humanæ naturæ, habebat in ſuo corpore aliquid carnis, & oſſis, quod non pertinebat ad integritatem perſonalem ipſius, ſed ſolum inquantum erat naturæ humanæ principium. Et de tali carne formata eſt mulier abſque viri detrimento. Sed nihil tale fuit in corpore Virginis, ex quo corpus Chriſti poſſet formari ſine corruptione materni corporis.

Ad

Ad tertium dicendum, quod ſemen fœminæ non eſt generationi aptum, ſed eſt quiddam imperfectum in genere ſeminis, quod non potuit perduci ad perfectum ſeminis complementum propter imperfectionem virtutis fœmineæ. Et ideo tale ſemen non eſt materia, quæ de neceſſitate requiratur ad conceptum, ſicut Philoſ. dicit in lib. 1. de gener. animalium. (*c. 19. a med. to. 4.*) Et ideo in conceptione corporis Chriſti non fuit: præſertim quia licet ſit imperfectum in genere ſeminis, tamen cum quadam concupiſcentia reſolvitur, ſicut & ſemen maris. In illo autem conceptu virginali concupiſcentia locum habere non potuit. Et ideo Damaſc. dicit, (*l. 3. orth. fid. c. 2. cir. med. & l. 4. c. 15. a med.*) quod Corpus Chriſti non ſeminaliter conceptum eſt. Sanguis autem menſtruus, quem fœminæ per ſingulos menſes emittunt, impuritatem quandam naturalem habet corruptionis; ſicut & cæteræ ſuperfluitates, quibus natura non indiget, ſed expellit. Ex tali autem menſtruo corruptionem habente, quod natura repudiat, non formatur conceptus; ſed hoc eſt purgamentum quoddam illius puri ſanguinis, qui digeſtione quadam eſt præparatus ad conceptum, quaſi purior, & perfectior alio ſanguine. Habet tamen impuritatem libidinis in conceptione aliorum hominum, inquantum ex ipſa commixtione maris, & fœminæ talis ſanguis ad locum generationi congruum attrahitur. Sed hoc in conceptione Chriſti non fuit: quia operatione Spiritusſancti talis ſanguis in utero Virginis adunatus eſt, & formatus in prolem. Et ideo dicitur corpus Chriſti ex caſtiſſimis, & puriſſimis ſanguinibus virginis formatum.

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a Conciliis ſimul cum ſcripturis inſinuatum, quod caro Chriſti fuit concepta ex puriſſimis ſanguinibus beatæ Virginis. A Conciliis quidem, ut per hoc, quod dicitur a Concilio *Epheſino primo* ca. 13. (id, quod & habetur in Concilio *Chalcedonenſi*) *is, qui natus ante omnia ſecula eſt ex patre, etiam ex muliere carnaliter eſt procreatus in tempore*. Et infra. „ Naturam ſibi copu„ lavit humanam, & proceſſit ex muliere, idcir„ co dicitur eſſe natus carnaliter. *Et inf.* In ute„ ro virginali ſecum carnem conjunxit, & ſuſtinuit „ generationem carnalem; carnis ſuæ nativitatem „ ſuam faciens. *Hæc ibi. Item per hoc, quod dicitur*

tur a Concilio Lateranenſi ſub Papa Martino I. can. 3. „ Si quis non confitetur ; proprie , & vere „ Dei genitricem ſemper virginem immaculatam „ Mariam abſque ſemine concepiſſe : Anathema ſit . „ *Et can.* 4. ſi quis non confitetur , proprie , & ve„ re Chriſti duas nativitates exiſtere , &c. alteram „ autem de Virgine Maria carnaliter in ultimis ſæ„ culorum : Anathema ſit . „ Hæc ibi . A ſcripturis vero per hoc , quod dicitur Joan. 1. *Qui non ex ſanguinibus , neque ex voluntate carnis , neque ex voluntate viri , ſed ex Deo nati ſunt* . His enim verbis Euangeliſta monſtrat , quod homines , qui naſcuntur carnaliter ex parentibus ſuis , ad differentiam naſcentium ex Deo , naſcuntur ex ſanguinibus , tractis videlicet ad locum conceptionis ex voluntate carnis , ideſt , cum quadam concupiſcentia carnali , & ex voluntate viri , ideſt ex vi activa ſeminis virilis . Jungas itaque ſcripturam hanc Conciliis prædictis , & applicans omnia recte videbis intentum . Ut ſi dicas . Chriſtus ex B. Virg. carnaliter conceptus eſt , abſque ſemine tamen , ut patet in Conciliis illis . ergo Chriſti corpus ex ſanguinibus B. Virg. conceptum eſt , non tamen ex voluntate carnis , neque ex voluntate viri . Conſequentia iſta patet ex Euangelio , quoniam natos carnaliter dicit natos , ideſt conceptos , ex ſanguinibus procul dubio matris ſuæ , exceptio autem iſta , ſc. non tamen , &c. patet ex Conciliis , quia ſine ulla concupiſcentia carnali , & ſine ſemine virili conceptus fuit Chriſtus . Et , quamvis prædicta concluſa vera ſint : tamen adhuc veriora conſtabunt , ſeu confirmabuntur ex hac veritate , quod ſc. Chriſtus per omnia nobis ſimilis factus eſt abſque peccato , ut ex ſcripturis , & Conciliis ſæpe habuimus : ſi noſtra igitur caro ex ſanguinibus concipitur , oportet dicere , quod & caro Chriſti ex ſanguinibus concepta fuerit . *Secundo* vides . quomodo ex his bene penſatis , & applicatis , &c.

ARTICULUS VI. 173

Utrum corpus Chriſti in antiquis Patribus fuerit ſecundum aliquid ſignatum .

3. *d.* 3. *q.* 4. *a.* 2.

AD Sextum ſic proceditur . Videtur , quod corpus Chriſti fuerit ſecundum aliquid ſignatum in Adam , & in aliis Patribus . Dicit enim Auguſt. 10. ſuper Geneſ. ad literam , (*c.* 19. & 20. *to.* 3.) quod ca-

caro Chriſti fuit in Adam, & Abraham *ſecundum corpulentam ſubſtantiam*: ſed ſubſtantia corpulenta eſt quiddam ſignatum. Ergo caro Chriſti fuit in Adam, & Abraham, & aliis Patribus ſecundum aliquid ſignatum.

2. Præterea. Rom. 1. dicitur, quod *Chriſtus factus eſt ex ſemine David ſecundum carnem*: Sed ſemen David fuit aliquid ſignatum in ipſo. Ergo Chriſtus fuit in David ſecundum aliquid ſignatum, & eadem ratione in aliis Patribus.

3. Præterea. Chriſtus ad humanum genus affinitatem habet, inquantum ex humano genere carnem aſſumpſit: Sed ſi caro illa non fuit ſecundum aliquid ſignatum in Adam, nullam videtur habere affinitatem ad humanum genus, quod ex Adam derivatur, ſed magis ad alias res, unde materia carnis ejus aſſumpta eſt. Videtur ergo, quod caro Chriſti fuerit in Adam, & in aliis Patribus ſecundum aliquid ſignatum.

Sed Contra eſt, quod Auguſt. dicit 10. ſuper Geneſ. ad literam: (*colligitur ex c.* 19. *&* 20. *to.* 3.) Quocumque modo Chriſtus fuit in Adam, & Abraham, & aliis Patribus, alii homines etiam ibi fuerunt, ſed non convertitur: Alii autem homines *non* fuerunt in Adam, & Abraham ſecundum aliquam materiam ſignatam, ſed ſolum ſecundum originem, ut in 1. parte habitum eſt. (*q. & art. ult. ad* 4.) Ergo neque Chriſtus fuit in Adam, & Abraham ſecundum aliquid ſignatum; & eadem ratione nec in aliis Patribus.

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut ſupra dictum eſt, (*art. prec.*) materia corporis Chriſti non fuit caro, & os beatæ Virginis, nec aliquid, quod fuerit actu pars corporis ejus, ſed ſanguis, qui eſt potentia caro. Quicquid autem fuit in beata Virgine a parentibus acceptum, fuit actu pars corporis Beatæ Virginis. Unde illud quod fuit in Beata Virgine a parentibus acceptum, non fuit materia corporis Chriſti. Et ideo *dicendum eſt, quod corpus Chriſti non fuit in Adam, & aliis Patribus ſecundum aliquid ſignatum*, ita ſc. quod aliqua pars corporis Adæ, vel alicujus alterius poſſet deſignari determite, ut diceretur quod ex hac materia determinate formabitur corpus Chriſti: ſed fuit ibi ſecundum originem, ſicut & caro aliorum hominum. Corpus enim Chriſti habet relationem ad Adam, & alios Patres mediante corpore matris ejus. Unde nullo alio modo fuit in Patribus corpus Chriſti, quam corpus matris ejus, quod non fuit in Patribus

bus ſecundum materiam ſignatam, ſicut nec corpora aliorum hominum, ut in 1. parte dictum eſt. (*q. & a. ult. ad* 4.)

Ad primum ergo dicendum, quod cum dicitur Chriſtus fuiſſe in Adam *ſecundum corpulentam ſubſtantiam*, non eſt intelligendum hoc modo, quod corpus Chriſti in Adam fuerit quædam corpulenta ſubſtantia; ſed quia corpulenta ſubſtantia corporis Chriſti, ideſt materia, quam ſumpſit ex Virgine, fuit in Adam ſicut in principio activo, non autem ſicut in materiali principio; quia ſc. per virtutem generativam Adæ, & aliorum ab Adam deſcendentium uſque ad Beatam Virginem, factum eſt, ut illa materia præpararetur ad conceptum corporis Chriſti. Non autem fuit materia illa formata in corpus Chriſti per virtutem ſeminis ab Adam derivatam. Et ideo Chriſtus dicitur fuiſſe in Adam originaliter ſecundum corpulentam ſubſtantiam, non autem ſecundum ſeminalem rationem.

Ad ſecundum dicendum, quod quamvis corpus Chriſti non fuerit in Adam, & in aliis Patribus ſecundum ſeminalem rationem: corpus tamen beatæ Virginis, quod ex ſemine maris eſt conceptum, fuit in Adam, & in aliis Patribus ſecundum rationem ſeminalem. Et ideo mediante B. Virgine, Chriſtus ſecundum carnem dicitur eſſe ex ſemine David per modum originis.

Ad tertium dicendum, quod Chriſtus habet affinitatem ad humanum genus ſecundum ſimilitudinem ſpeciei. Similitudo autem ſpeciei attenditur, non ſecundum materiam remotam, ſed ſecundum materiam proximam, & ſecundum principium activum, quod generat ſibi ſimile in ſpecie. Sic igitur affinitas Chriſti ad humanum genus ſufficienter conſervatur per hoc, quod corpus Chriſti formatum eſt ex ſanguinibus Virginis, derivatis ſecundum originem ab Adam, & aliis Patribus. Nec refert ad hanc affinitatem, undecumque materia illorum ſanguinum ſumpta fuerit; ſicut nec hoc refert in generatione aliorum hominum, ſicut in prima parte dictum eſt: (*q.* 118. *a.* 1.)

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe inſinuatum a ſcripturis, & Auguſtino, quod caro Chriſti non fuit in Adam ſecundum aliquid ſignatum. A D. Auguſt. quidem, ut cum diſcurſiva applicatione ponitur *in argu contr.*

Pro

Pro cujus captu, præter allegationem habitorum in 1. *q.* 119. *ar.* 1. 2. adverte: quod omnes homines ſecundum Apoſtolum fuerunt in Adam, alioquin in illo peccante non peccaſſent omnes, quod eſt contra eundem *Rom.* 5. Unde, ſi in ipſo fuiſſent ſecundum aliquid ſignatum, eo ſc. modo, quo Eva in illo fuit, *art.* 5. *ad ſecundum*, tunc oporteret dicere, ut patet, quod Adæ corpus fuiſſet craſſiſſimum, & ultra, quam decebat, materialiſſimum. In corpore enim ejus tunc fuiſſet actualiter aliquid carnis, vel oſſis, vel nervi, vel hujuſmodi, de qua carne vel, &c. formandus eſſet Abel, & iterum aliquid carnis, vel, &c. de qua carne vel, &c. formandus eſſet Cain, & iterum aliquid carnis vel, &c. de qua carne vel, &c. formandus eſſet Enoch: & ſic deinceps, quaſi in infinitum, uſque ad ultimum hominem naſciturum in mundo. Ne igitur tam magnum inconveniens ſequatur, dicendum neceſſario eſt, quod nos omnes fuimus ſolum originaliter in Adam, hoc eſt, ſecundum quod effectus omnes virtualiter contineri in ſuis cauſis dicunt philoſophi, quantum videlicet cauſa quælibet habet virtutem ad producendum ſuum effectum. Neque enim in ſole, qui omnium inferiorum cauſa eſt, ſunt materialiter inferiora, puta aliquid arboris, aliquid frumenti, vel aliorum terræ naſcentium, aliquid bovis, aliquid leonis, capræ, ovis, aut cæterorum: ſed ipſa ſubſtantia ſolis habet hanc virtutem, ut poſſit producere, & producat, tanquam cauſa univerſalis, omnia talia. Et hoc eſt, effectum eſſe ſecundum originem, ut verbo textus utar, in cauſa: non autem ſecundum aliquid ſignatum, ideſt, ſecundum aliquam materiam ſignatam modo prædeclarato. A ſcripturis vero idem inſinuatur per hoc, quod de Chriſto dicitur Hebr. 2. *Semen Abrahæ apprehendit. unde debuit per omnia fratribus aſſimilari*, ſc. abſque peccato, ut ſubjungitur ibid. ca. 4. Nota ly *unde*. Ac ſi aperte dixerit. Chriſtus ex eo, quod ſemen Abrahæ, ideſt, carnem derivatam ab Abraham, apprehendit, debuit quoad aſſumptam carnem aſſimilari per omnia cæteris hominibus. Quia ergo cæterorum hominum caro non eſt ſecundum aliquid ſignatum in Abraham, vel aliis patribus, a quibus derivatur, ut dictum eſt, ideo voluit, quoad propoſitum pertinet, dixiſſe Apoſtolus, quod Chriſti caro in patribus, ex quibus deſcendit, non fuit ſecundum aliquid ſignatum. *Secundo* vides: quomodo, &c.

AR-

ARTICULUS VII. 174

Utrum caro Chriſti in Patribus fuerit peccato obnoxia.

3. *d.* 3. *q.* 4. *art.* 1.

AD Septimum ſic proceditur. Videtur, quod caro Chriſti in antiquis Patribus peccato infecta non fuerit. Dicitur enim Sap. 7. quod in divinam ſapientiam *nihil inquinatum incurrit*: Chriſtus autem eſt Dei ſapientia, ut dicitur 1. ad Corinth. 1. Ergo caro ejus nunquam peccato inquinata fuit.

2. Præterea. Damaſc. dicit in 3. lib. (*orth. fid. c.* 2. *a. med. & c.* 11. *a princ.*) quod Chriſtus primitias noſtræ naturæ aſſumpſit. Sed in primo ſtatu caro humana non erat peccato infecta. Ergo caro Chriſti non fuit infecta nec in Adam, nec in aliis Patribus.

3. Præterea. Aug. dicit 10. ſuper Geneſ. ad literam, (*c.* 20. *a med. tom.* 3.) quod *natura humana ſemper habuit cum vulnere vulneris medicinam*: Sed id quod eſt infectum, non poteſt eſſe vulneris medicina, ſed magis ipſum indiget medicina. Ergo ſemper in natura humana fuit aliquid non infectum, ex quo poſtmodum eſt corpus Chriſti formatum.

Sed Contra eſt, quod corpus Chriſti non refertur ad Adam, & ad alios Patres, niſi mediante corpore B. Virginis, de qua carnem aſſumpſit: Sed corpus B. Virginis totum fuit in originali peccato conceptum, ut ſupra dictum eſt, (*q.* 14. *a.* 3. *ad* 1. *& q.* 27. *a.* 2.) & ita etiam ſecundum quod fuit in Patribus, fuit peccato obnoxium. Ergo caro Chriſti, ſecundum quod fuit in Patribus, fuit peccato obnoxia.

Reſpondeo dicendum, quod cum dicimus, Chriſtum, vel carnem ejus fuiſſe in Adam, & in aliis Patribus, comparamus ipſum, vel carnem ejus ad Adam, & alios Patres. Manifeſtum autem eſt, quod alia fuit conditio Patrum, & alia Chriſti. nam Patres fuerunt ſubjecti peccato: Chriſtus autem fuit omnino a peccato immunis.

Dupliciter ergo in hac comparatione errare contingit. *Uno modo*, ut attribuamus Chriſto, vel carni ejus conditionem, quæ fuit in Patribus: puta ſi dicamus, quod Chriſtus in Adam peccavit, quia in eo aliquo modo fuit; quod eſt falſum; quia non

eo

eo modo in eo fuit, ut ad Chriſtum peccatum Adæ perveniret; quia non derivatur ab eo ſecundum concupiſcentiæ legem, ſive ſecundum rationem ſeminalem, ut ſupra dictum eſt. (*art. præc. ad 1. & qu. 15. art. 1. ad 2.*) *Alio modo* contingit errare, ſi attribuamus ei, quod actu fuit in Patribus, conditionem Chriſti, vel carnis ejus; ut ſc. quia caro Chriſti, ſecundum quod in Chriſto fuit, non fuit peccato obnoxia, ita etiam in Adam, & in aliis Patribus fuerit aliqua pars corporis ejus, quæ non fuit peccato obnoxia, ex qua poſtmodum corpus Chriſti formaretur: ſicut quidam poſuerunt. Quod quidem eſſe non poteſt. *Primo*, quia caro Chriſti non fuit ſecundum aliquid ſignatum in Adam, & in aliis Patribus, quod poſſet diſtingui a reliqua ejus carne, ſicut purum ab impuro; ſicut jam ſupra dictum eſt. (*loc. cit.*) *Secundo*, quia cum caro humana peccato inficiatur ex hoc, quod eſt per concupiſcentiam concepta, ſicut tota caro alicujus hominis per concupiſcentiam concipitur, ita etiam tota peccato inquinatur.

Et ideo *dicendum eſt, quod tota caro antiquorum Patrum fuit peccato obnoxia; nec fuit in eis aliquid a peccato immune, de quo poſtmodum corpus Chriſti formaretur.*

Ad primum ergo dicendum, quod Chriſtus non aſſumpſit carnem humani generis ſubjectam peccato, ſed ab omni infectione peccati mundatam. Et ideo in Dei ſapientiam nihil inquinatum incurrit.

Ad ſecundum dicendum, quod Chriſtus dicitur primitias noſtræ naturæ aſſumpſiſſe quantum ad ſimilitudinem conditionis; quia ſcilicet aſſumpſit carnem peccato non infectam, ſicut fuerat caro hominis ante peccatum: Non autem hoc intelligitur ſecundum continuationem puritatis; ita ſcilicet quod illa caro primi hominis conſervaretur a peccato immunis uſque ad formationem corporis Chriſti.

Ad tertium dicendum, quod in humana natura ante Chriſtum erat vulnus, ideſt infectio originalis peccati in actu: Medicina autem vulneris non erat ibi actu, ſed ſolum ſecundum virtutem originis, prout ab illis Patribus propaganda erat caro Chriſti.

AP-

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo* : quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe inſinuatum a ſcripturis, & a Magiſtro ſententiarum, quod caro Chriſti in patribus antiquis fuit peccato infecta. A magiſtro quidem ſententiarum lib. 3. diſt. 3. „ Quæritur de carne „ verbi, an prius, quam conciperetur, obligata fue- „ rit peccato? Et an talis fuerit aſſumpta a verbo? „ Sane dici poteſt, & credi oportet, juxta ſanctorum „ atteſtationis convenientiam, ipſam prius peccato „ fuiſſe obnoxiam, ſicut reliqua virginis caro, ſed „ ſpiritusſancti operatione ita mundatam, ut ab o- „ mni peccati contagione immunis uniretur verbo. Hæc ibi. Ex quibus patet intentum, & quidem a fortiori, uſque ad ly *ſed ſpiritusſancti*, &c. Nam ſi tota virginis caro, de qua minus videtur, fuit peccato obnoxia; multo magis tota patrum caro, de qua plus videbatur, fuit obnoxia peccato: juxta illam logicorum regulam, ſi, de quo minus videtur ineſſe, ineſt. ergo &, de quo magis videtur ineſſe, inerit. Caro igitur Chriſti & in beata Virgine, & in antiquis patribus juxta communem ſanctorum atteſtationem fuit peccato infecta. vide corollar. poſt concl. & *ar. 6. append.* A ſcripturis vero idipſum inſinuatur per hoc, quod dicitur & Rom. 3. *Cauſati ſumus omnes ſub peccato eſſe*; & cap. 5. *per unum hominem peccatum intravit in mundum*. & cap. 7. *ſcio, quod non habitat in carne mea bonum*. His enim tribus ſententiis ſimul junctis manifeſtat Apoſtolus, dummodo ad propoſitum hoc ſcholaſticum ſuaviter inflectatur, quod in patribus antiquis caro Chriſti fuit inquinata. Nam omnes illos actualiter ſubjacuiſſe peccato ſaltem originali, monſtrant *cap. 3. & cap. 5.* in eiſdem vero non fuiſſe actualiter aliquam carnem bonam, ideſt, a peccato immunem, *cap. 7.* commonſtrat, quandoquidem ſub exemplo ſui de omnibus aliis etiam antiquis ibi loquitur Apoſtolus. *Secundo* vides: quomodo, &c.

AR-

ARTICULUS VIII. 175

Utrum Chriſtus in lumbis Abrahæ fuerit decimatus.

3. d. 3. q. 4. art. 3. q. 2. Et 4. d. 1. q. 2. a. 2. q. 3. ad 2. & d. 2. qu. 1. a. 2. ad 4.

AD Octavum ſic proceditur. Videtur, quod Chriſtus fuerit in lumbis Abrahæ decimatus. Dicit enim Apoſtolus ad Hebr. 7. quod Levi pronepos Abrahæ decimatus fuit in Abraham, quia eo decimas dante Melchiſedech, adhuc Levi erat in lumbis ejus: Sed ſimiliter Chriſtus erat in lumbis Abrahæ, quando decimas dedit. Ergo ipſe etiam Chriſtus fuit decimatus in Abraham.

2. Præterea. Chriſtus eſt ex ſemine Abrahæ ſecundum carnem, quam de matre accepit: Sed mater ejus fuit decimata in Abraham. Ergo pari ratione Chriſtus.

3. Præterea. *Illud in Abraham decimabatur, quod curatione indigebat*, ut Auguſt. dicit 10. ſuper Geneſ. ad literam: (*cap.* 20. *a med. to.* 3.) Curatione autem indiget omnis caro peccato obnoxia. Cum igitur caro Chriſti fuerit peccato obnoxia, ſicut dictum eſt, (*a. præc.*) videtur quod caro Chriſti in Abraham fuerit decimata.

4. Præterea. Hoc non videtur aliquo modo derogare dignitati Chriſti. nihil enim prohibet, patre alicujus pontificis decimas dante alicui ſacerdoti, filium ejus pontificem majorem eſſe ſimplici ſacerdote. Licet ergo dicatur Chriſtus decimatus, Abraham decimas dante Melchiſedech, non tamen propter hoc excluditur, quin Chriſtus ſit major, quam Melchiſedech.

Sed Contra eſt, quod Auguſt. dicit in 10. ſuper Gen. ad literam, (*cap.* 20. *a med. tom.* 3.) quod *Chriſtus ibi*, ſc. in Abraham, *decimatus non eſt*, *cujus caro inde non fervorem vulneris*, *ſed materiam medicaminis traxit*.

Reſpondeo dicendum, quod ſecundum intentionem Apoſtoli oportet dicere, quod Chriſtus in lumbis Abrahæ non fuerit decimatus. Probat enim Apoſtolus, majus eſſe ſacerdotium, quod eſt ſecundum ordinem Melchiſedech, ſacerdotio Levitico, per hoc quod Abraham decimas dedit Melchiſedech, adhuc Levi exiſtente in lumbis ejus, ad quem pertinet legale ſacerdotium. Si autem Chriſtus etiam in Abraham

ham decimatus eſſet, ejus ſacerdotium non eſſet ſecundum ordinem Melchiſedech, ſed minus ſacerdotio Melchiſedech. Et ideo dicendum eſt, quod Chriſtus non eſt decimatus in lumbis Abrahæ, ſicut Levi. Quia enim ille qui decimas dat, novem ſibi retinet, decimam alii tribuit, quod eſt perfectionis ſignum, inquantum eſt quodammodo terminus omnium numerorum, qui procedunt uſque ad decem, inde eſt, quod ille qui decimas dat, proteſtatur ſe imperfectum, & perfectionem alii tribuere. Imperfectio autem humani generis eſt propter peccatum, quod indiget perfectione ejus, qui a peccato curat. Curare autem a peccato eſt ſolius Chriſti. ipſe enim eſt *agnus, qui tollit peccatum mundi*, ut dicitur Joan. 1. Figuram autem ejus gerebat Melchiſedech, ut Apoſtol. probat Hebr. 7. Per hoc ergo quod Abraham Melchiſedech decimas dedit, præfiguravit ſe velut in peccato conceptum, & omnes qui ab eo deſcenſuri erant, ea ratione ut peccatum originale contraherent, indigere curatione, quæ eſt per Chriſtum. Iſaac autem, & Jacob, & Levi, & omnes alii ſic fuerunt in Abraham, ut ex eo derivarentur non ſolum ſecundum corpulentam ſubſtantiam, ſed etiam ſecundum rationem ſeminalem, per quam originale peccatum contrahitur. Et ideo omnes in Abraham ſunt decimati, ideſt præfigurati indigere curatione, quæ eſt per Chriſtum. Solus autem Chriſtus ſic fuit in Abraham, ut ab eo derivaretur, non ſecundum rationem ſeminalem, ſed ſecundum corpulentam ſubſtantiam. Et ideo non fuit in Abraham ſicut curatione indigens, ſed magis ſicut vulneris medicina. Et ideo *non fuit in lumbis Abrahæ decimatus*.

Et per hoc patet reſponſio ad Primum.

Ad ſecundum dicendum, quod quia beata Virgo fuit in originali concepta, fuit in Abraham ſicut curatione indigens. & ideo fuit ibi decimata, velut inde deſcendens ſecundum ſeminalem rationem. De corpore autem Chriſti non eſt ſic, ut dictum eſt. (*art. præc.*)

Ad tertium dicendum, quod caro Chriſti dicitur fuiſſe in antiquis Patribus peccato obnoxia, ſecundum qualitatem quam habuit in ſuis parentibus, qui fuerunt decimati, non autem ſecundum qualitatem quam habet, prout eſt actu in Chriſto, qui non eſt decimatus.

Ad quartum dicendum, quod ſacerdotium Leviticum ſecundum carnis originem derivabatur. Unde non minus fuit in Abraham, quam in Levi. Unde per hoc quod Abraham decimas dedit Melchiſedech

tan-

tanquam majori, oſtenditur ſacerdotium Melchiſedech, inquantum gerit figuram Chriſti, eſſe majus ſacerdotio Levitico. Sacerdotium autem Chriſti non ſequitur carnis originem, ſed gratiam ſpiritualem. Et ideo poteſt eſſe, quod pater det decimas alicui ſacerdoti, tanquam minor majori; & tamen filius ejus, ſi ſit Pontifex, eſt major illo ſacerdote, non propter carnis originem, ſed propter gratiam ſpiritualem, quam habet a Chriſto.

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a ſcripturis, & Augu. inſinuatum, quod Chriſtus in lumbis Abrahæ non fuit decimatus. A Divo Auguſt. quidem; ut *in arg. cont.* Pro quo plenius intelligendo facit qu. 15. art. 2. & 1. 2. qu. 81. art. 4. A ſcripturis vero per hoc, quod 4. Reg. 4. de oleo miraculoſe facto nihil præcipitur decimandum ab Heliſæo, cum ſolum ab eo ibi dicatur; *vade, vende oleum, & redde creditori tuo: tu autem, & filii tui vivite de reliquo*. Conſtat enim Heliſæum fuiſſe hominem prophetam, & juſtum; & conſequenter ſciviſſe, quod danda erat decima de oleo ſecundum illud Deut. 14. *decimam frumenti tui, & vini, & olei*, & conſequenter, quod mentionem feciſſet de decimando oleo per miraculum multiplicato, ſi hoc neceſſarium fuiſſet. Ex eo igitur, quod de re miraculoſa non jubet decimationem faciendam, ſubintelligendum nobis reliquit hoc, ſc. quod miraculoſe factum, & non virtute naturæ non eſt ſubjectum decimationi, ideſt, non debet decimari. Ac ſi ad hujus differentiam ſcriptura illa Deuter. ad ly *frumenti, vini, olei* ſignanter appoſuerit ly *tui*, ideſt, virtute naturæ terræ tuæ producti. Cum ergo caro Chriſti miraculoſe ſimpliciter ex Abraham fuerit propaganda, & de facto poſtmodum propagata ſit, *qu.* 33. *ar.* 4. patet, quod Heliſæus ibi, ſi ad hoc propoſitum ſcholaſticum ſuaviter inflectatur, dicit a ſimili concluſionis intentum, ſc. quod Chriſtus in lumbis Abrahæ neque fuit decimatus, neque debuit decimari. *Secundo* vides; quomodo, &c.

QUÆ-

QUÆSTIO XXXII.

De conceptione Chriſti quoad activum principium, in quatuor articulos diviſa.

DEinde conſiderandum eſt de principio activo in conceptione Chriſti.

Et circa hoc quæruntur quatuor.

Primo. Utrum Spiritus ſanctus fuerit principium activum conceptionis Chriſti.

Secundo. Utrum poſſit dici, quod Chriſtus ſit conceptus de Spiritu ſancto.

Tertio. Utrum poſſit dici, quod Spiritus ſanctus ſit pater Chriſti ſecundum carnem.

Quarto. Utrum beata Virgo aliquid active egerit in conceptione Chriſti.

ARTICULUS I. 176

Utrum Spirituſſanctus fuerit principium activum conceptionis Chriſti.

2. *d.* 2. *q.* 2. *a.* 2. *q.* 2. *Et* 4. *cont. c.* 43. *&* 46. *&* *op.* 2. *cap.* 223. *&* *Jo.* 12. *le.* 4.

AD Primum ſic proceditur. Videtur, quod efficere conceptionem Chriſti non debeat attribui Spirituiſancto. Quia, ut Auguſt. dicit in 1. de Trin. (*cap.* 4. *in fin. &* *cap.* 5. *tom.* 3.) *indiviſa ſunt opera Trinitatis, ſicut & indiviſa eſt Trinitatis eſſentia*: Sed efficere conceptionem Chriſti, eſt quoddam opus divinum. Ergo videtur, quod non magis ſit attribuendum Spirituiſancto, quam Patri, vel Filio.

2. Præterea. Apoſtolus dicit Gal. 4. *Cum venit plenitudo temporis, miſit Deus Filium ſuum factum ex muliere.* Quod exponens Aug. in 4. de Trin. (*c.* 20. *cir. med. tom.* 3.) dicit: *Eo utique miſſum, quo factum ex muliere*: Sed miſſio Filii attribuitur præcipue Patri, ut in prima parte habitum eſt. (*q.* 43. *a.* 8.) Ergo & conceptio, ſecundum quam factus eſt ex muliere, debet præcipue Patri attribui.

3. Præterea. Prov. 9. dicitur: *Sapientia ædificavit ſibi domum*: Eſt autem ſapientia Dei ipſe Chriſtus, ſecundum illud 1. ad Corinth. 1. *Chriſtum Dei virtutem, & Dei ſapientiam*: Domus autem hujus ſapien-

pientiæ eſt corpus Chriſti, quod etiam dicitur templum ejus, ſecundum illud Joan. 2. *Hoc autem dicebat de templo corporis ſui*. Ergo videtur, quod efficere conceptionem corporis Chriſti debet præcipue attribui Filio. Non ergo Spiritui ſancto.

Sed Contra eſt, quod dicitur Luc. 1. *Spiritus ſanctus ſuperveniet in te* &c.

Reſpondeo dicendum, quod *conceptionem corporis Chriſti tota Trinitas eſt operata. Attribuitur tamen hoc Spirituiſancto*, triplici *ratione*.

Primo quidem, quia hoc congruit cauſæ Incarnationis, quæ conſideratur ex parte Dei. Spiritus enim ſanctus eſt amor Patris, & Filii, ut in prima parte habitum eſt. (*qu.* 37. *art.* 1.) Hoc autem ex maximo Dei amore provenit, ut Filius Dei carnem ſibi aſſumeret in utero virginali. Unde dicitur Joan. 3. *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium ſuum unigenitum daret*.

Secundo, quia hoc congruit cauſæ Incarnationis ex parte naturæ aſſumptæ. Per hoc enim datur intelligi, quod humana natura aſſumpta eſt a Filio Dei in unitatem perſonæ, non ex aliquibus meritis, ſed ex ſola gratia, quæ Spirituiſancto attribuitur, ſecundum illud 1. ad Cor. 12. *Diviſiones gratiarum ſunt, idem autem Spiritus*. Unde Aug. dicit in Enchirid. (*c.* 40. *to.* 3.) *Iſte modus, quo eſt natus Chriſtus de Spirituſancto, inſinuat nobis gratiam Dei, qua homo nullis præcedentibus meritis, in ipſo primo exordio naturæ ſuæ, quo eſſe cœpit, Verbo Dei copularetur in tantam perſonæ unitatem, ut idem ipſe eſſet filius Dei, qui filius hominis, & filius hominis, qui filius Dei*.

Tertio, quia hoc congruit termino Incarnationis. Ad hoc enim terminata eſt Incarnatio, ut homo ille qui concipiebatur, eſſet ſanctus, & filius Dei. Utrumque autem horum attribuitur Spirituiſancto. Nam per ipſum efficiuntur homines filii Dei, ſecundum illud Galat. 4. *Quoniam eſtis filii Dei, miſit Deus Spiritum Filii ſui in corda veſtra, clamantem Abba pater*. Ipſe eſt etiam Spiritus ſanctificationis, ut dicitur Rom. 1. Sicut ergo alii per Spiritumſanctum ſanctificantur ſpiritualiter, ut ſint filii adoptivi: ita Chriſtus per Spiritumſanctum eſt in ſanctitate conceptus, ut eſſet filius Dei naturalis. Unde Rom. 1. ſecundum unam gloſſ. (*interlin.*) quod præmittitur, ſcil. *Qui prædeſtinatus eſt filius Dei in virtute*, manifeſtatur per id quod immediate ſequitur, *Secundum Spiritum ſanctificationis*, ideſt per hoc quod eſt conceptus de Spirituſancto.

Et

Et Angelus annuncians ex hoc quod præmiſerat, *Spiritus ſanctus ſuperveniet in te*, concludit: *Ideoque & quod naſcetur ex te ſanctum, vocabitur Filius Dei*.

Ad primum ergo dicendum, quod opus conceptionis commune quidem eſt toti Trinitati; ſecundum tamen modum aliquem attribuitur ſingulis perſonis. Nam Patri attribuitur auctoritas reſpectu perſonæ Filii, qui per hujuſmodi conceptionem ſibi aſſumpſit humanam naturam: Filio autem attribuitur formatio corporis, quod aſſumitur a Filio. Nam ipſe Spiritus ſanctus eſt ſpiritus Filii, ſecundum illud Galat. 4. *Miſit Deus Spiritum Filii ſui*. Sicut autem virtus animæ, quæ eſt in ſemine, per ſpiritum, qui in ſemine includitur, format corpus in generatione aliorum hominum: ita virtus Dei, quæ eſt ipſe Filius, ſecundum illud 1. ad Corinth. 1. *Chriſtum Dei virtutem*, per Spiritum ſanctum corpus formavit, quod aſſumpſit. Et hoc etiam verba Angeli demonſtrant dicentis: *Spiritus ſanctus ſuperveniet in te*, quaſi ad præparandam, & formandam materiam corporis Chriſti: *Et virtus Altiſſimi*, ideſt Chriſtus, *obumbrabit tibi*, ideſt corpus in te humanitatis accipiet incorporeum lumen divinitatis. *Umbra enim a lumine formatur, & corpore*, ut Gregor. dicit 18. Moral. (*cap. 12. verſ. fin.*) Altiſſimus autem intelligitur Pater, cujus virtus eſt Filius.

Ad ſecundum dicendum, quod miſſio refertur ad perſonam aſſumentem, quæ a Patre mittitur: ſed conceptio refertur ad corpus aſſumptum, quod operatione Spiritus ſancti formatur. Et ideo, licet miſſio, & conceptio ſint idem ſubjecto; quia tamen differunt ratione, miſſio attribuitur Patri, efficere autem conceptionem Spirituiſancto, ſed carnem aſſumere attribuitur Filio.

Ad tertium dicendum, quod, ſicut Aug. dicit in lib. de Quæſtionibus veteris, & novi Teſtamenti, (*q. 52. to. 4.*) „ quæſtio iſta gemina ratione poteſt „ intelligi. Primum enim domus Chriſti Eccleſia „ eſt, quam ædificavit ſibi ſanguine ſuo. Deinde po„ teſt & corpus ejus dici domus ipſius, ſicut dicitur „ templum ejus. Factum autem Spirituſſancti factum „ Filii Dei eſt propter naturæ, & voluntatis unita„ tem.

APPENDIX.

EX art. habes *primo* : quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a ſcripturis, inſinuatum quod efficere conceptionem Chriſti debet attribui ſpirituiſancto. Ut Luc. 1. *Spirituſſanctus*, &c. *ut in argument. contr.* Pro cujus meliori captu, ut ſc. videas, quam aptiſſime, ac directiſſime probetur intentum per illam auctoritatem, inſpiciendum eſt, ad quid reſpondeat Angelus dicendo ly *ſpirituſſanctus ſuperveniet in te*. Interrogarat ſecundum Euangelii contextum Beata Virgo Angelum ipſum de modo, quo verbum conceptura erat dicens, *Quomodo fiet iſtud*? Ideſt. Quis efficiet iſtam, quam tu narraſti, conceptionem? Non quidem ſemen virile erit hujus cauſa efficiens: *quoniam virum non cognoſco*, ideſt, nec cognoſco, nec cognoſcere poſſum, ſtante voto virginitatis jam abſolute emiſſo, *qu.* 28. *art.* 4. *ad primum*, quod præterire non licet. Ad hanc de modo, ideſt, de cauſa effectrice conceptionis interrogationem prudentiſſimam, reſpondit Angelus, ly *ſpirituſſanctus*, & cætera. Ac ſi aperte totam interrogationem, ideſt, & interrogationem ipſam, & interrogationis motivum per ly *quoniam*, &c. deſignatum, evacuans dicat. De cauſa, quæ efficit conceptionem prolis in utero matris, trahendo ſc. active ſanguines ejus puros ad locum proprium concipiendi, ne ſollicita ſis: quia non ſemen viri (ut in aliis mulieribus) ſed Spirituſſanctus hoc faciet in te. Et ſic, ſtante virginitatis voto illibato, concipies filium Dei. Ecce, quod, & quomodo Spirituſſanctus eſt principium activum conceptionis Chriſti: quæ duo, ſc. quod ſit, & quomodo ſit, expreſſit Angelus illis breviſſimis verbis ad totam interrogationem applicatis. Cave tamen, ne hinc inferas, quod aliarum duarum perſonarum appropriata hic non reperiantur: ſed tantum, quod præcipue ibi appropriatum ſpirituſſancti invenitur. Teſte enim Damaſceno *lib.* 3. *orthodoxæ fidei cap.* 1. In incarnatione manifeſtatur bonitas, potentia, & ſapientia Dei (nam & in qualibet operatione divina trium perſonarum hæc attributa ſunt, ut habetur ex Dionyſio *capitul. ſecundo de divin. nominibus*, quorum potentia eſt appropriatum patris, & ſapientia appropriatum filii, ſicut bonitas eſt appropriatum ſpirituſſancti. Quomodo autem tria hæc attributa in hoc opere ſecundum mentem ejuſdem Damaſceni reluceant, vide *qu.* 1. *art.* 1. *arg. cont.* Ex his omnibus edo-

edoctus videbis : quod ly *convenienter* in concluſione articuli poſitum dicit quandam emphaſim, hoc eſt, non ſolum dicit convenientiam ſimplicem, ideſt, quamcumque, ſed convenientiam antonomaſticam, ideſt, maximam. Ac ſi dictum ibi fuiſſet. Efficere conceptionem Chriſti appropriatur convenientiſſime ſpirituiſancto, & per conſequens magis convenienter huic, quam patri, vel filio. Et hoc, quia in tali efficientia magis oſtenditur, ut patet ex corp. attributum ſpirituiſancto, ſc. bonitas, quam attributum vel patris, ſc. potentia, vel filii, ſc. ſapientia. *Secundo* vides, &c.

ARTICULUS II. 177

Utrum Chriſtus debeat dici conceptus de Spirituſancto.

3. *d.* 4. *q.* 1. *a.* 1. *q.* 4. *Et* 4. *cont. c.* 46. *Et op.* 3. *c.* 223.

AD Secundum ſic proceditur. Videtur, quod Chriſtus non debeat dici conceptus de Spirituſancto. Quia ſuper illud Rom. 2. *Ex ipſo, & per ipſum, & in ipſo ſunt omnia*, dicit gl. Auguſt. (*ord. lib. de nat. boni. c.* 27. *to.* 6.) *Attendendum, quod non ait, De ipſo, ſed, Ex ipſo, ex ipſo enim cœli ſunt, & terra, quia fecit ea; non autem de ipſo, quia non de ſubſtantia ſua*: Sed Spiritusſanctus non formavit corpus Chriſti de ſubſtantia ſua. Ergo Chriſtus non debet dici conceptus de Spirituſancto.

2. Præterea. Principium activum, de quo aliquid concipitur, ſe habet ſicut ſemen in generatione: Sed Spirituſſanctus non ſe habuit ſicut ſemen in conceptione Chriſti. dicit enim Hieron. in expoſitione Catholicæ fidei, (*ſeu epiſt.* 17. *ad Damaſ. inter ſuppoſit. ante med.*) *Non, ſicut quidam ſceleratiſſime opinantur, Spiritum ſanctum dicimus fuiſſe pro ſemine; ſed potentia, ac virtute Creatoris dicimus eſſe operatum*, ideſt formatum, *corpus Chriſti*. Non ergo debet dici, quod Chriſtus ſit conceptus de Spirituſancto.

3. Præterea. Nihil unum de duobus formatur, niſi aliquo modo commixtis: Sed corpus Chriſti formatum eſt de Virgine Maria. Si ergo Chriſtus dicatur conceptus de Spirituſancto, videtur quod facta ſit commixtio quædam Spirituſſancti, & materiæ, quam Virgo miniſtravit: quod patet eſſe falſum. Non ergo Chriſtus debet dici conceptus de Spirituſancto.

Sed Contra eſt, quod dicitur Matth. 1. *Anteqnam convenirent, inventa eſt in utero habens de Spiritu-ſancto.*

Reſpondeo dicendum, quod conceptio non attribuitur ſoli corpori Chriſti, ſed etiam ipſi Chriſto ratione ipſius corporis. In Spiritu autem ſancto *duplex* habitudo conſideratur reſpectu Chriſti. Nam *ad* ipſum Filium Dei, qui dicitur eſſe conceptus, habet habitudinem conſubſtantialitatis: *Ad* corpus autem ejus habet habitudinem cauſæ efficientis. Hæc autem præpoſitio, *De*, utramque habitudinem deſignat; ſicut cum dicimus hominem aliquem eſſe de ſuo patre. Et ideo *convenienter dicere poſſumus, Chriſtum eſſe conceptum de Spirituſancto, hoc modo quod efficientia Spirituſſancti referatur ad corpus aſſumptum, conſubſtantialitas vero ad perſonam aſſumentem.*

Ad primum ergo dicendum, quod corpus Chriſti, quia non eſt conſubſtantiale Spirituiſancto, non proprie poteſt dici de Spirituſancto conceptum, ſed magis ex Spirituſancto; ſicut Ambroſ. dicit in lib. 2. de Spiritu ſancto: (*c.* 5. *ad fi.*) *Quod ex aliquo eſt, aut ex ſubſtantia, aut ex poteſtate ejus eſt: Ex ſubſtantia, ſicut Filius, qui a Patre eſt: Ex poteſtate, ſicut ex Deo omnia, quomodo & in utero habuit Maria ex Spirituſancto.*

Ad ſecundum dicendum, quod ſuper hoc videtur eſſe quædam diverſitas Hieronymi ad quoſdam alios Doctores, qui aſſerunt, Spiritumſanctum in conceptione Chriſti fuiſſe pro ſemine. Dicit enim Chryſoſt. ſuper Matth. (*Hom.* 1. *in op. imperf. ad fi.*) *Unigenito Dei in Virginem ingreſſuro, præceſſit Spiritusſanctus, ut præcedente Spirituſancto in ſanctificationem, naſeatur ſcilicet Chriſtus ſecundum corpus, divinitate ingrediente pro ſemine.* Et Damaſcen. dicit in 3. lib. (*orth. fid. cap.* 2. *a princ.*) *Obumbravit ſuper ipſam Dei ſapientia, & virtus, velut divinum ſemen.* Sed hoc de facili ſolvitur: quia ſecundum quod in ſemine intelligitur virtus activa, ſic Chryſoſtomus, & Damaſcenus comparant ſemini Spiritumſanctum, vel etiam Filium, qui eſt virtus Altiſſimi: ſecundum autem quod in ſemine intelligitur ſubſtantia corporalis, quæ in conceptione tranſmutatur, negat Hieronymus, Spiritumſanctum fuiſſe pro ſemine.

Ad tertium dicendum, quod, ſicut Aug. dicit in Enchirid. (*cap.* 40. *tom.* 3.) non eodem modo dicitur Chriſtus conceptus, aut natus de Spirituſancto, & de Maria Virgine. nam de Maria Virgine materialiter, de

de Spirituſancto vero effective. Et ideo non habuit hic locum commixtio.

A P P E N D I X.

EX artic. habes *primo*: quomodo per rationem & oſtendas, & in ſenſu recto intelligas, merito eſſe a ſcripturis, ſymbolo fidei, & Concilio inſinuatum: quod Chriſtus debet dici conceptus de ſpirituſancto. A ſcripturis quidem per hoc, quod dicitur Matth. 1. *Antequam convenirent*, &c. ut *in argum. cont.* Ubi nota ly *in utero habens*, ſc. Chriſtum. Quem accuſativum ſubintelligi debere ſupra ibidem colligitur ex ly *De qua natus eſt Jeſus*, *qui vocatur Chriſtus*. Item per hoc, quod ibi ſubditur. *Quod enim in ea natum eſt*, *de ſpirituſancto eſt*. Expone tu ex nunc dictis, quod in ea natum eſt, ideſt, Chriſtus, qui in ea conceptus eſt. A ſymbolo vero fidei tum Apoſtolorum per ly *qui conceptus eſt de ſpirituſancto*, tum Patrum per ly *incarnatus eſt de ſpirituſancto*. A Concilio autem *Lateranenſi* ſub Papa *Martino I.* canon. 2. „ Si quis non confitetur „ ſecundum ſanctos Patres, vere, & proprie ipſum „ unum ſanctæ, & conſubſtantialis, & adorandæ „ trinitatis, Deum verbum incarnatum de ſpiritu- „ ſancto, &c. ſit condemnatus. „ Hæc ibi. Ubi etiam, quod ad gloſſandam articuli concluſionem facit, habes, quod propoſitio hæc, ſc. Chriſtus eſt conceptus, ſeu incarnatus de ſpirituſancto, non tantum dicitur vere, ſed & proprie. Et licet idem Concilium can. 3. dicat, *virginem ſemper immaculatam Mariam proprie*, & *vere concepiſſe ex ſpirituſancto*: non tamen propterea contradicit ſibiipſi prius dicenti ly *de ſpirituſancto*. Ratio eſt, quia refert ly *de ſpirituſancto* ad verbum incarnatum, ut ibi expreſſe patet, & refert ly *ex ſpirituſancto* ad corpus ipſius verbi conceptum. Quomodo autem iſta ſtent ſimul, & conſequenter Concilium ſibi conſtet, conſule reſpon. ad *primum*. *Secundo* vides: quomodo, &c.

ARTICULUS III. 178

Utrum Spirituſſanctus dici debeat pater Chriſti ſecundum carnem.

3. *d.* 4. *q.* 1. *a.* 2. *q.* 1. *&* *q.* 2. *ad* 1. *&* 4. *&* *in expo. lit. ad* 2. *Et* 4. *cont. c.* 47. *Et op.* 3. *ca.* 223.

AD Tertium ſic proceditur. Videtur, quod Spirituſſanctus debeat dici pater Chriſti ſecundum humanitatem. Quia ſecundum Philoſ. in lib. 1. de generatione animalium (*c.* 2. *to.* 4.) pater dat principium activum in generatione, mater vero miniſtrat materiam: Sed B. Virgo dicitur mater Chriſti, propter materiam quam in conceptione ejus miniſtravit. Ergo videtur, quod etiam Spirituſſanctus poſſit dici pater ejus, propter hoc quod fuit principium activum in conceptione ipſius.

2. Præterea. Sicut mentes aliorum Sanctorum formantur per Spiritumſanctum; ita etiam corpus Chriſti eſt per Spiritumſanctum formatum: Sed alii Sancti propter prædictam formationem dicuntur filii totius Trinitatis, & per conſequens Spirituſſancti. Videtur ergo, quod Chriſtus debeat dici filius Spirituſſancti, inquantum corpus ejus eſt a Spirituſancto formatum.

3. Præterea. Deus dicitur pater noſter ſecundum hoc quod nos fecit, ſecundum illud Deut. 32. *Nonne ipſe eſt pater tuus, qui poſſedit te, & fecit, & creavit te.* Sed Spirituſſanctus fecit corpus Chriſti, ut dictum eſt. (*a.* 1. *hu. qu.*) Ergo Spirituſſanctus debet dici pater Chriſti ſecundum corpus ab ipſo formatum.

Sed Contra eſt, quod Auguſt. dicit in Ench. (*c.* 40. *to.* 3.) *Natus eſt Chriſtus de Spiritu ſancto non ſicut filius, & de Maria Virgine ſicut filius.*

Reſpondeo dicendum, quod nomina paternitatis, & maternitatis, & filiationis generationem conſequuntur; non tamen quamlibet, ſed proprie generationem viventium, & præcipue animalium. Non enim dicimus, quod ignis generatus ſit filius ignis generantis, niſi forte ſecundum metaphoram: ſed hoc ſolum dicimus in animalibus, quorum generatio eſt magis perfecta. Nec tamen omne quod in animalibus generatur, filiationis accipit nomen; ſed ſolum illud, quod generatur in ſimilitudinem generantis. Unde, ſicut Auguſt. dicit, (*in Enchir. c.* 39. *tom.* 3.)

non

non dicimus, quod capillus qui naſcitur ex homine, ſit filius hominis; nec etiam dicimus, quod homo qui naſcitur, ſit filius ſeminis; quia nec capillus habet ſimilitudinem hominis, nec homo qui naſcitur ex ſemine, habet ſimilitudinem ſeminis, ſed hominis generantis. Et ſi quidem perfecta ſit ſimilitudo, erit perfecta filiatio tam in divinis, quam in humanis: ſi autem ſit ſimilitudo imperfecta, erit etiam filiatio imperfecta: Sicut in homine eſt quædam ſimilitudo Dei imperfecta; & inquantum creatus eſt ad imaginem Dei, & inquantum recreatus eſt ſecundum ſimilitudinem gratiæ: & ideo utroque modo poteſt homo dici filius Dei; & quia ſcil. eſt creatus ad imaginem ejus; & quia eſt ei aſſimilatus per gratiam.

Eſt autem conſiderandum, quod illud quod de aliquo dicitur ſecundum perfectam rationem, non eſt dicendum de eo ſecundum rationem imperfectam: Sicut quia Socrates dicitur naturaliter homo ſecundum propriam rationem hominis, nunquam dicitur homo ſecundum illam ſignificationem, qua pictura hominis dicitur homo, licet forte ipſe aſſimiletur alteri homini.

Chriſtus autem eſt filius Dei ſecundum perfectam rationem filiationis. unde quamvis ſecundum humanam naturam ſit creatus, & juſtificatus; non tamen debet dici filius Dei neque ratione creationis, neque ratione juſtificationis, ſed ſolum ratione generationis æternæ, ſecundum quam eſt filius Patris ſolius. Et ideo *nullo modo debet dici Chriſtus filius Spirituſſancti, nec etiam totius Trinitatis*.

Ad primum ergo dicendum, quod Chriſtus conceptus eſt de Maria Virgine materiam miniſtrante in ſim ilitudinem ſpeciei. & ideo dicitur filius ejus. Chriſtus autem, ſecundum quod homo, conceptus eſt de Spirituſancto, ſicut de activo principio: non tamen ſecundum ſimilitudinem ſpeciei, ſicut homo naſcitur de patre ſuo. Et ideo Chriſtus non dicitur filius Spirituſſancti.

Ad ſecundum dicendum, quod homines, qui ſpiritualiter formantur a Spirituſancto, non poſſunt dici filii Dei ſecundum perfectam rationem filiationis. & ideo dicuntur filii Dei ſecundum filiationem imperfectam, quæ eſt ſecundum ſimilitudinem gratiæ, quæ eſt a tota Trinitate. Sed de Chriſto eſt alia ratio ut dictum eſt. (*in cor. a.*)

Et ſimiliter dicendum eſt ad Tertium.

APPENDIX.

EX art. habes *primo* : quomodo per rationem interimas hæreſim *Suenefeldianam* dicentem, quod Chriſti humana natura eſt genitura Spirituſſancti. Hoc eſt in ſenſu. Quod Spirituſſanctus eſt pater Chriſti ſecundum humanitatem, quia ipſum ſecundum hanc generavit. *Secundo* habes : quomodo per rationem oſtendas, hæreſim illam damnari a D. Aug. in Enchir. cap. 38. vel 39. dicente. „ Numquid dicturi ſumus, patrem hominis Chriſti eſſe ſpiritumſanctum, ut Deus pater Verbum genuerit, ſpiritusſanctus hominem, ex qua utraque ſubſtantia Chriſtus unus eſſet, & Dei patris filius ſecundum verbum, & ſpirituſſancti filius ſecundum hominem eo, quod eum ſpirituſſanctus, tanquam pater ejus, de matre Virgine genuiſſet? Quis hoc dicere audebit? Cum hoc ita ſit abſurdum, ut nullæ fidelium aures id valeant ſuſtinere. Proinde, cum confiteamur Chriſtum natum de Spirituſancto ex Maria Virgine: quomodo non ſit filius Spirituſſancti, & ut filius virginis, cum & de illo, & de illa ſit natus, explicare difficile eſt. Proculdubio non ſic de illo, ut de patre, ſic autem de *illa*, ut de matre natus eſt. Non eſt autem concedendum, quicquid de aliqua re naſcitur, continuo ejuſdem rei filium nuncupandum. Ut enim omittam, aliter de homine naſci filium, aliter capillum, aliter pediculum, vel lumbricum, quorum nihil vilius (ut ergo hæc omittam, quoniam tantæ rei deformiter comparantur) certe, qui naſcuntur ex aqua, & Spirituſancto, non aquæ filios eos recte dixerit quiſpiam, ſed dicuntur filii Dei patris, & matris Eccleſiæ. Sic ergo de Spirituſancto natus eſt Chriſtus, nec tamen filius eſt Spirituſſancti. „ Hæc ibi. Ubi, quia dicit ly *non ſic de illo, ut de patre, natus eſt*, ipſe Auguſt. aperte ſignificat : quod Spirituſſanctus non genuit Chriſtum de B. Virgine. Et re vera ſic eſt. Nam proprie generare eſt ex ſua ſubſtantia aliquid producere (ut ait Damaſcenus) Spirituſſanctus vero non producit Chriſtum hominem ex ſua ſubſtantia, ſed tantum ſua virtute (ſecundum B. Hieron. ſupra *art.* 2.) cum B. Virgo ex propria ſubſtantia Chriſtum ipſum produxerit. Item eadem hæreſis damnatur ab Eccleſia per hoc, quod ipſa ex *homil. Origenis ſuper illud Matth.* 1. dicit, quod Jeſus Chriſtus in terra eſt ſine patre. Vide illam homil. in vigilia natalis Domini. Quod qui-

quidem dictum ab ea tam ſolemniter approbatum non eſſet verum (ut patet) ſi Spirituſſanctus, aut trinitas eſſet pater Chriſti hominis; vel (quod in idem redit) ſi humana natura eſſet genitura illorum, ideſt, ſi Spirituſſanctus, aut trinitas genuiſſet proprie naturam humanam Chriſti. *Tertio* vides: quomodo, &c.

ARTICULUS IV. 179

Utrum B. Virgo aliquid active egerit in conceptione corporis Chriſti.

Inf. q. 33. a. 4. ad 2. & 3. d. 3. q. 2. art. 1.

AD Quartum ſic proceditur. Videtur, quod B. Virgo aliquid active egerit in conceptione corporis Chriſti. Dicit enim Damaſcen. in 3. lib. (*orth. fid. c. 2. ante med.*) *quod Spirituſſanctus ſupervenit Virgini, purgans ipſam, & virtutem ſuſceptivam Verbi Dei tribuens, ſimul autem & generativam*: Sed virtutem generativam paſſivam habebat a natura, ſicut & quælibet fœmina. Ergo dedit ei virtutem generativam activam: Et ſic aliquid active egit in conceptione Chriſti.

2. Præterea. Omnes virtutes animæ vegetabilis ſunt virtutes activæ, ſicut Comment. dicit in 2. de anima: (*comment. 33. & ſeq.*) Sed potentia generativa tam in mare, quam in fœmina pertinet ad animam vegetabilem. Ergo tam in mare, quam in fœmina active operatur ad conceptionem prolis.

3. Præterea. Fœmina ad conceptionem prolis materiam miniſtrat, ex qua naturaliter corpus prolis formatur: Sed natura eſt principium motus intrinſecum. Ergo videtur, quod in ipſa materia, quam Beata Virgo miniſtravit ad conceptum Chriſti, fuerit aliquod principium activum.

Sed Contra eſt, quod principium activum in generatione dicitur ratio ſeminalis; ſed, ſicut Auguſt. dicit 10. ſuper Gen. ad literam (*c. 20. & 21. tom. 3.*) *corpus Chriſti in ſola materia corporali per divinam conceptionis, formationiſque rationem de Virgine aſſumptum eſt, non autem ſecundum aliquam rationem ſeminalem humanam*. Ergo Beata Virgo nihil active fecit in conceptione corporis Chriſti.

Reſpondeo dicendum, quod quidam dicunt, Beatam Virginem aliquid active operatam eſſe in conceptione Chriſti & naturali virtute, & ſupernaturali. Naturali quidem virtute, quia ponunt, quod in qua-

libet materia naturali eſt aliquod activum principium; alioquin credunt, quod non eſſet tranſmutatio naturalis.

In quo decipiuntur: quia tranſmutatio dicitur naturalis propter principium intrinſecum, non ſolum activum, ſed etiam paſſivum. Expreſſe enim dicit Philoſ. in 8. Pphyſicor. (*tex.* 29. & *ſeq. tom.* 2.) quod in gravibus, & levibus eſt principium paſſivum motus naturalis, & non activum. Nec eſt poſſibile, quod materia agat ad ſui formationem; quia non eſt actu. Nec eſt etiam poſſibile, quod aliquid moveat ſeipſum, niſi dividatur in duas partes quarum una ſit movens, & alia ſit mota; quod in ſolis animatis contingit, ut probatur 8. Phyſic. (*text.* 30. *to.* 2.)

Supernaturali autem virtute, quia dicunt ad matrem requiri, quod non ſolum materiam miniſtret, (quæ eſt ſanguis menſtruus) ſed etiam ſemen, quod commixtum virili ſemini habet virtutem activam in generatione. Et quia in Beata Virgine nulla fuit facta reſolutio ſeminis propter integerrimam ejus virginitatem, dicunt quod Spiritusſanctus ſupernaturaliter ei tribuit virtutem activam in conceptione corporis Chriſti, quam aliæ matres habent per ſemen reſolutum.

Sed hoc non poteſt ſtare: quia cum quælibet res ſit propter ſuam operationem, ut dicitur 2. de cœlo, (*tex.* 17. *tom.* 2.) natura non diſtingueret ad opus generationis ſexum maris, & fœminę, niſi eſſet diſtincta operatio maris ab operatione fœminæ. In generatione autem diſtinguitur operatio agentis, & patientis. Unde relinquitur, quod tota virtus activa ſit ex parte maris, paſſio autem ex parte fœminæ. propter quod in plantis, in quibus utraque vis commiſcetur, non eſt diſtinctio maris, & fœminæ.

Quia igitur Beata Virgo non hoc accepit, ut eſſet pater Chriſti, ſed mater, conſequens eſt, quod non acceperit potentiam activam in conceptione Chriſti; *ſive* aliquid egerit, ex quo ſequitur, ipſam fuiſſe patrem Chriſti; *ſive* nihil egerit, ut quidam dicunt, ex quo ſequitur hujuſmodi potentiam activam ſibi fruſtra fuiſſe collatam. Et ideo *dicendum eſt, quod in ipſa conceptione Chriſti B. Virgo nihil active operata eſt, ſed ſolam materiam miniſtravit; operata tamen eſt ante conceptionem aliquid active, præparando materiam, ut eſſet apta conceptui.*

Ad primum ergo dicendum, quod illa conceptio tria privilegia habuit, ſcil. quod eſſet ſine peccato originali, quod eſſet non puri hominis, ſed Dei, & hominis, item quod eſſet conceptio virginis. Et hæc

tria habuit a Spirituſancto . Et ideo dicit Damaſc. quantum ad *primum* , quod *Spirituſſanctus ſupervenit Virgini purgans ipſam* , ideſt præſervans , ne cum peccato originali conciperet. Quantum ad *ſecundum* dicit , *& virtutem ſuſceptivam Verbi Dei tribuens* , ideſt ut conciperet Verbum Dei : Quantum autem ad *tertium* , dicit , *ſimul autem & generativam* , ut ſcil. manens virgo poſſet generare , non quidem active, ſed paſſive , ſicut aliæ matres hoc conſequuntur ex ſemine viri.

Ad ſecundum dicendum , quod potentia generativa in fœmina eſt imperfecta reſpectu potentiæ generativæ, quæ eſt in mare. Et ideo ſicut in artibus ars inferior diſponit materiam, ars autem ſuperior inducit formam , ut dicitur in 2. Phyſic. (*tex.* 25. *tom.* 2.) ita etiam virtus generativa fœminæ præparat materiam ; virtus autem activa maris format materiam præparatam.

Ad tertium dicendum , quod ad hoc quod transmutatio ſit naturalis, non requiritur quod in materia ſit principium activum , ſed ſolum paſſivum , ut dictum eſt. (*in cor. ar.*)

A P P E N D I X.

Ex art. habes *primo* : quomodo per rationem & oſtendas, & recte intelligas, merito eſſe a ſcripturis , & Auguſt. inſinuatum ; quod B. Virgo nihil active egerit in conceptione Chriſti . A D. Auguſt. quidem, ut *in argum. cont.* Ac ſi dixerit ibi Auguſt. in ſenſu , quod alibi parum remote his verbis expreſſit Chriſtus viſibilem carnis ſubſtantiam de carne virginis aſſumpſit : ratio vero conceptionis non a virili ſemine , ſed longe aliter , ac deſuper venit . Ubi per ly *ratio conceptionis* (ut patet conſideranti) intelligitur virtus activa in conceptione. Cum ergo virtus hæc, ſecundum illum , fuerit deſuper , ſequitur: quod ſecundum eundem non fuerit a Virgine : & conſequenter , quod ipſa non concurrerit active in illa conceptione prædicta. A ſcripturis vero idem inſinuatur per hoc , quod ubique vocant tantum eam matrem Chriſti , ut Matth. 1. *De qua natus eſt Jeſus, qui vocatur Chriſtus* : & , *cum eſſet deſponſata mater Jeſu Maria*, &c. (ut ſupra . Nota. poſt prob. concl.) Ac ſi per hoc aperte dixerint . B. Maria Virgo ad conceptum Chriſti , nonniſi , ut mater , ſe habuit . Quomodo autem ſe habeat mater in hoc ad filios, monſtravit philoſophus in 15. de animalibus dicens. *Vir dat animam , formam , & principium motus* :

fœ-

fœmina dat corpus , *& materiam* . *Sicut accidit in lacte coagulato*, *quod corpus exit ex lacte*, *& coagulatio ex coagulo* . Et infra . *Manifeſtum eſt* , *quod mas eſt operans*, *& fœmina patiens* : *ſicut erat ſcamnum ex carpentario*, *& ligno*. Hæc ille. Pro quorum tamen, & conſequenter pro totius art. præſentis (cujus declarationem primo intendimus) notitia pleniori adverte , quod circa prolis conceptionem *triplex* actio conſiderari poteſt. *Una*, quæ & principalis eſt, ſcil., formatio , & organizatio corporis: *Alia* actio eſt , quæ præparat ad hanc actionem, cum enim formatio prolis fieri debeat ex materia, non quacunque, ſed convenienti, oportet eſſe virtutem aliquam agentem, quæ actione ſua præparet materiam ad formationem, ſeu ad hoc, ut poſtea inde formetur fœtus . *Alia* item actio eſt, quæ comitatur, aut ſequitur actionem illam principalem; nam, ſicut locus facit ad bonitatem generationis; ita & bona matricis diſpoſitio juvat ad bonam diſpoſitionem prolis, tanquam præbens ei fomentum. Ex Avicenna *cap. de dilu.* His tribus actionibus ſtantibus, adhuc ſcito ; quod reſpectu principalis actionis mater nihil agit, ſed ſolummodo ſubminiſtrat materiam agenti, ſcil., patri : reſpectu autem actionis præparatoriæ mater active ſe habet, quoniam active præparat materiam: reſpectu vero actionis concomitantis, vel ſequentis mater etiam active concurrit, fomentum ſcilicet dando proli jam formatæ. Ex his ita præmiſſis, applicando , concludas ad propoſitum art.; quod quantum ad principalem actionem, ſcil., formationis corporis Chriſti , nihil fuit ex parte B. Virginis, quod eſſet activum: ſed id, quod ipſa Virgo miniſtravit, ſe habuit ſolum materialiter ad hanc actionem. Quantum vero ad ſecundam , & tertiam rationem, ſcilicet præparatoriam, & etiam concomitantem, Beata Virgo active operata eſt: ſicut & aliæ matres. Merito igitur ab Eccleſia Catholica ſemper & dictum fuit, & dicitur , & dicetur : quod Beata Virgo eſt vere mater Chriſti; ideoque, cum Chriſtus ſit verus Deus, *q.* 35. *ar.* 4. quod ipſa eſt vere mater Dei veri. *Secundo* vides; quomodo, &c.

QUÆ-

QUÆSTIO XXXIII.

De modo, & ordine conceptionis Chriſti, in quatuor articulos diviſa.

DEinde conſiderandum eſt de modo, & ordine conceptionis Chriſti.

Et circa hoc quæruntur quatuor.

Primo. Utrum corpus Chriſti in primo inſtanti conceptionis fuerit formatum.
Secundo. Utrum in primo inſtanti conceptionis fuerit animatum.
Tertio. Utrum in primo inſtanti conceptionis fuerit a Verbo aſſumptum.
Quarto. Utrum conceptio illa fuerit naturalis, vel miraculoſa.

ARTICULUS I. 180

Utrum corpus Chriſti fuerit formatum in primo inſtanti conceptionis.

3. *d.* 3. *q.* 5. *a.* 2. *Et* 4. *cont. c.* 44.

AD Primum ſic proceditur. Videtur, quod corpus Chriſti non fuerit formatum in primo inſtanti ſuæ conceptionis. Dicitur enim Joan. 2. *Quadraginta, & ſex annis ædificatum eſt templum hoc*: quod exponens Auguſt. 4. de Trinit. (*cap.* 5. *tom.* 3.) dicit: *Hic numerus perfectioni Dominici corporis aperte congruit*. & in lib. 83. Q. Q. (*quæſt.* 56. *in fi. to.* 4.) dicit: *Non abſurde quadragintaſex annis dicitur fabricatum eſſe templum, quod corpus ejus figurabat, ut quot anni fuerunt in fabricatione templi, tot dies fuerint in corporis Dominici perfectione*. Non ergo in primo inſtanti conceptionis corpus Chriſti fuit perfecte formatum.

2. Præterea. Ad formationem corporis Chriſti requirebatur motus localis, quo puriſſimi ſanguines de corpore Virginis ad locum generationi congruum pervenirent: Nullum autem corpus poteſt moveri localiter in inſtanti; eo quod tempus motus dividitur ſecundum diviſionem mobilis, ut probatur in 6. Phyſic. (*tex.* 37. 38. 39. *tom.* 2.) Ergo corpus Chriſti non fuit in inſtanti formatum.

3. Præterea. Corpus Chriſti formatum eſt ex puriſ-

riſſimis ſanguinibus Virginis, ut ſupra habitum eſt: (*q.* 31. *a.* 5.) Non autem potuit eſſe materia illa in eodem inſtanti ſanguis, & caro; quia ſic materia ſimul fuiſſet ſub duabus formis. Ergo aliud fuit inſtans, in quo ultimo fuit ſanguis, & aliud, in quo primo fuit caro formata: Sed inter quælibet duo inſtantia eſt tempus medium. Ergo corpus Chriſti non fuit in inſtanti formatum, ſed per aliquod tempus.

4. Præterea. Sicut potentia augmentativa requirit determinatum tempus in ſuo actu, ita etiam virtus generativa: utraque enim eſt potentia naturalis ad vegetativam animam pertinens: Sed corpus Chriſti fuit determinato tempore augmentatum, ſicut & aliorum hominum corpora. dicitur enim Luc. 2. quod *proficiebat ſapientia, & ætate*. Ergo videtur, quod pari ratione formatio corporis ejus, quæ pertinet ad vim generativam, non fuerit in inſtanti, ſed determinato tempore, quo aliorum hominum corpora formantur.

Sed Contra eſt, quod Greg. dicit 18. Moralium: (*c.* 27. *inter med. & fin.*) *Angelo nuntiante, & Spirituſancto adveniente, mox Verbum in utero, mox intra uterum Verbum caro*.

Reſpondeo dicendum, quod in conceptione corporis Chriſti *tria* eſt conſiderare: *Primo* quidem motum localem ſanguinis ad locum generationis: *Secundo* formationem corporis ex tali materia: *Tertio* autem augmentum, quo perducitur ad quantitatem perfectam: In quorum medio ratio conceptionis conſiſtit. nam *primum* eſt conceptioni præambulum: *tertium* autem conceptionem conſequitur. Primum autem non potuit eſſe in inſtanti: quia hoc eſt contra ipſam rationem motus localis corporis cujuſcunque, cujus partes ſucceſſive ſubintrant locum. Similiter & tertium oportet eſſe ſucceſſivum: tum quia augmentum non eſt ſine motu locali: tum etiam quia procedit ex virtute animæ jam in corpore formato operantis, quæ non operatur niſi in tempore.

Sed *ipſa formatio corporis, in qua principaliter ratio conceptionis conſiſtit, fuit in inſtanti duplici* ratione. *Primo* quidem propter virtutem agentis infinitam, ſcil. Spirituſſancti, per quem corpus Chriſti eſt formatum, ut ſupra dictum eſt. (*q. præc. a.* 1.) Tanto enim aliquod agens citius poteſt materiam diſponere, quanto majoris virtutis eſt. Unde agens infinitæ virtutis poteſt in inſtanti materiam diſponere ad debitam formam. *Secundo* ex parte perſonæ Filii, cujus corpus formabatur. Non enim erat congruum,

gruum, ut corpus humanum aſſumeret, niſi formatum. Si autem ante formationem perfectam aliquod tempus conceptionis præceſſiſſet, non poſſet tota conceptio attribui Filio Dei, quæ non attribuitur ei, niſi ratione aſſumptionis. Et ideo in primo inſtanti, quo materia adunata pervenit ad locum generationis, fuit perfecte formatum corpus Chriſti, & aſſumptum. Et per hoc dicitur ipſe Filius Dei conceptus, quod aliter dici non poſſet.

Ad primum ergo dicendum, quod verbum Auguſt. utrobique non refertur ad ſolam formationem corporis Chriſti, ſed ad formationem ſimul cum determinato augmento uſque ad tempus partus. Unde ſecundum rationem illius numeri dicit perfici tempus novem menſium, quo Chriſtus fuit in utero Virginis.

Ad ſecundum dicendum, quod motus ille localis non comprehenditur infra ipſam conceptionem; ſed eſt conceptioni præambulus.

Ad tertium dicendum, quod non eſt aſſignare ultimum inſtans, in quo materia illa fuit ſanguis; ſed eſt aſſignare ultimum tempus, quod continuatur nullo interveniente medio ad primum inſtans, in quo fuit caro Chriſti formata: Et hoc inſtans fuit terminus temporis motus localis materiæ ad locum generationis.

Ad quartum dicendum, quod augmentum fit per potentiam augmentativam ipſius, quod augetur: ſed formatio corporis fit per potentiam generativam, non ejus qui generatur, ſed ipſius generantis ex ſemine, in quo operatur vis formativa ab anima patris derivata. Corpus autem Chriſti non fuit formatum ex ſemine viri, ſicut ſupra dictum eſt, (*qu. præc. ar.* 1.) ſed ex operatione Spiritusſancti. Et ideo talis debuit eſſe formatio, ut Spiritum ſanctum deceret. Sed augmentum corporis Chriſti fuit factum ſecundum potentiam augmentativam animæ Chriſti, quæ cum ſit ſpecie conformis animæ noſtræ, eodem modo debuit corpus illud augmentari, ſicut & alia hominum corpora augmentantur, ut ex hoc oſtenderetur veritas humanæ naturæ.

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, & recte intelligas, merito inſinuatum eſſe a ſcripturis, & Gregorio, quod corpus Chriſti in primo inſtanti conceptionis ſuæ fuit formatum. A B. Grego. quidem, ut *in argum. cont.* Pro cujus notitia adverte, quod ly *mox* non dicit tempus breve,

ut

ut Tobiæ 11. *mox aperientur oculi ejus*. Et tamen poſt dimidiam fere horam hoc factum eſt, ſed dicit mutationem inſtantaneam, ſeu inſtans temporis, ut Tobiæ 3. *Aſmodæus occiderat eos mox, ut ingreſſi fuiſſent ad eam*. Alioquin, ut patet, nihil concluderet ad propoſitum ſuum D. Thomas per hanc auctoritatem. Rurſus nota ly *angelo nunciante, & Spiritusſancto adveniente*, quod ſcilicet totum hoc ſumitur conjunctim ita, quod, licet Angelus nunciaverit, antequam Spirituſſanctus adveniret, tamen Verbum caro factum non eſt, niſi tunc primo, quando nunciationi Angelicæ ſimul conjunctus eſt adventus Spirituſſancti. Hoc autem tunc fuit, quando B. Virgo conſenſum præbuit, obſequiumque Deo in his, quæ ab Angelo audierat, ſpopondit dicens. *Ecce ancilla Domini fiat mihi ſecundum verbum tuum*. In eodem enim inſtanti, quo iſtius ſententiæ, quæ tempore menſuratur, protulit ultimam literam, ſcilicet, ly *tuum*, mox advenit Spirituſſanctus, de quo Angelus ipſe prædixerat ly *Spirituſſanctus ſuperveniet in te*. Et ſic in illo tunc eodem factum eſt, quod ex D. Gregor. inquit textus, ſcil. *Verbum in utero, intra uterum Verbum caro*. A Scripturis vero idipſum inſinuatur per hoc, quod dicitur Joann. 1. *Ipſe eſt, qui ante me factus eſt*. Clarum eſt enim, quod hoc de Chriſto quoad divinitatem non poteſt intelligi, cum de ipſo quoad divinitatem Eccleſia in fidei ſymbolo cantet ly *genitum, non factum*. Ubi aperte fatetur, quod ille quantum ad divinitatem non eſt factus, ſed genitus. Oportet ergo intelligere Euangelicam illam ſententiam de Chriſto quoad humanitatem ita, quod Chriſtus homo factus ſit ante, quam Joannes Baptiſta fieret homo. Quod utique non poteſt intelligi comparando unius conceptionem, qua aliquis fit homo, conceptioni alterius, videndo, ſcil. utra illarum ſit tempore prior. Nam per dictum Luc. 1. *hic menſis eſt ſextus illi, quæ vocatur ſterilis*, conſtat, quod Joannes Baptiſta fuit multo tempore conceptus, ideoque factus homo ante, quam Chriſtus homo conciperetur. Non ergo comparando conceptiones utriuſque adinvicem verificatur illa ſententia: ſed aliter, & hoc eſt, conſiderando utriuſque conceptionem in ſeipſa, quænam, ſcil. illarum ſecundum ſe citius facta ſit, poſtquam incœpit fieri. Ut, ſi dicamus. Conceptio Joannis Baptiſtæ quanto tempore duravit, antequam eſſentialiter compleretur, ideſt, antequam corpus Joannis in illa conceptione formaretur? Duravit quadraginta diebus, ſecundum enim Philoſ. 9. *de Animalibus* maſculi conceptio non per-

perficitur, niſi uſque ad quadrageſimum diem, vel quadraginta quinque, ſecundum B. Auguſt. . Nam primis ſex diebus, inquit ille in Epiſt. ad B. Hieron., ſemen quaſi lactis habet ſimilitudinem, novem diebus immediate ſequentibus vertitur in ſanguinem, poſtea duodecim ſequentibus diebus ſolidatur, deinde diebus decem, & octo mox ſequentibus formatur uſque ad perfecta membrorum lineamenta. Toto autem reliquo tempore uſque ad tempus partus, cum corpus ipſum ſic formatum augeatur magnitudine, nihil iſtius temporis computatur in ipſa eſſentiali conceptione. Chriſti vero hominis conceptio eſſentialis quanto tempore duravit? Nullo, ſed in inſtanti tota conſummata eſt. Vide *not. poſt prob. concluſi.* Harum igitur conceptionum in ſeipſis conſideratarum utra citius facta eſt? Chriſti; cum ejus corpus in primo conceptionis inſtanti formatum fuerit. Quis ergo horum in ſui conceptione prius factus eſt homo; ſeu, quod in idem redit, quis in ſui conceptione ante alium factus eſt? Proculdubio Chriſtus ante Joannem Baptiſtam: quandoquidem Chriſtus formatus eſt homo in primo inſtanti ſuæ conceptionis, Joannes autem non in primo, ſed in ultimo conceptionis inſtanti, ideſt, in fine quadraginta, vel quadraginta quinque dierum. Illa igitur ſententia Joan. 1. *Ante me factus eſt*, exponenda eſt ſic, ideſt, ipſe in ſui conceptione factus eſt homo, antequam ego in mei conceptione factus ſim homo. Et hoc ex nobiliori principio, quam ego, ſcil., ex Spirituſſancto. Id, quod denotat per contextum immediate ſubjungens ly *cujus ego non ſum dignus ſolvere corrigiam calceamenti*. *Secundo* vides: quomodo ex his bene penſatis, & applicatis Doctrina præſens Angelica viciſſim declaretur, atque confirmetur.

ARTICULUS II. 181

Utrum corpus Chriſti fuerit animatum in primo inſtanti ſuæ conceptionis.

3. d. 3. q. 5. a. 2. ad 3. Et 4. con. c. 44. & 45. ad 2. Et op. 2. c. 223. & 225. Et Jo. 2. lect. 15. & c. 2. lect. 3.

AD Secundum ſic proceditur. Videtur, quod corpus Chriſti non fuerit animatum in primo inſtanti ſuæ conceptionis. Dicit enim Leo Papa in Epiſtola ad Julianum: (*quæ eſt 11. prope fi.*) *Non alterius naturæ erat caro Chriſti, quam noſtra: nec*

alio

Digitized by Google

alio illi, quam cæteris hominibus, anima eſt inſpirata principio: Sed aliis hominibus non infunditur anima in primo inſtanti ſuæ conceptionis. Ergo nec corpori Chriſti anima debuit infundi in primo inſtanti ſuæ conceptionis.

2. Præterea. Anima, ſicut qualibet forma naturalis, requirit determinatam quantitatem in ſua materia: Sed in primo inſtanti conceptionis corpus Chriſti non habuit tantam quantitatem, quantam habent corpora aliorum hominum, quando animantur; alioquin ſi continue fuiſſet poſtmodum augmentatum, *vel* citius fuiſſet natum, *vel* in ſua nativitate fuiſſet majoris quantitatis, quam alii infantes: quorum *primum* eſt contra Auguſt. 4. de Trinit. (*c.* 5. *to.* 3.) ubi probat, eum ſpatio novem menſium in utero Virginis fuiſſe: *ſecundum* autem eſt contra Leonem Papam, qui in ſermone Epiphaniæ (*qui eſt* 4. *in eod. feſto c* 3. *ad fi.*) dicit, quod Magi invenerunt puerum Jeſum *in nullo ab humanæ infantiæ generalitate diſſimilem*. Non ergo corpus Chriſti fuit animatum in primo inſtanti ſuæ conceptionis.

3. Præterea. Ubicunque eſt prius, & poſterius, oportet eſſe plura inſtantia: Sed ſecundum Philoſophum in libro 2. de generatione animalium (*cap.* 3. *cir. princ. & c.* 4. *ad fi. to.* 4.) In generatione hominis requiritur prius, & poſterius: prius enim eſt vivum, & poſtea animal, & poſtea homo. Ergo non potuit animatio Chriſti perfici in primo inſtanti ſuæ conceptionis.

Sed Contra eſt, quod Damaſc. dicit in 3. lib. (*orth. fid. cap.* 2. *a med.*) *Simul caro, ſimul Dei Verbi caro, ſimul caro animata anima rationali, & intellectuali*.

Reſpondeo dicendum, quod ad hoc quod conceptio ipſi Filio Dei attribuatur, ut in Symbolo confitemur dicentes, *Qui conceptus eſt de Spiritu Sancto*, neceſſe eſt dicere, quod ipſum corpus Chriſti, dum conciperetur, eſſet a Verbo Dei aſſumptum. Oſtenſum eſt autem ſupra, (*q.* 6. *ar.* 1. & 2.) quod Verbum Dei aſſumpſit corpus mediante anima, & animam mediante ſpiritu, ideſt intellectu. Unde *oportuit, quod in primo inſtanti conceptionis corpus Chriſti eſſet animatum anima rationali*.

Ad primum ergo dicendum, quod principium inſpirationis animæ poteſt conſiderari *dupliciter*. *Uno modo* ſecundum diſpoſitionem corporis: Et ſic non ab alio principio inſpirata eſt anima corpori Chriſti, & corporibus aliorum hominum. ſicut enim

ſtatim

ſtatim formato corpore alterius hominis, infunditur anima, ita fuit in Chriſto. *Alio modo* poteſt conſiderari dictum principium ſolum ſecundum tempus: Et ſic quia prius tempore formatum fuit perfecte corpus Chriſti, prius tempore fuit etiam animatum.

Ad ſecundum dicendum, quod anima requirit debitam quantitatem in materia, cui infunditur: ſed iſta quantitas quandam latitudinem habet; quia & in majori, & in minori quantitate ſalvatur. Quantitas autem corporis, quam habet, cum primo ſibi infunditur anima, proportionatur quantitati perfectæ, ad quam per augmentum perveniet; ita ſcilicet quod majorum hominum majorem quantitatem corpora habent in prima animatione. Chriſtus autem in perfecta ætate habuit decentem, & mediocrem quantitatem, cui proportionabatur quantitas, quam corpus ejus habuit tempore quo aliorum hominum corpora animantur: minorem tamen habuit in principio ſuæ conceptionis: ſed tamen illa parva quantitas non erat tam parva, ut in ea non poſſet ratio animati corporis conſervari; cum in tali quantitate quorundam parvorum hominum corpora animentur.

Ad tertium dicendum, quod in generatione aliorum hominum locum habet quod dicit Philoſophus, propter hoc quod ſucceſſive corpus formatur, & diſponitur ad animam. unde primo tanquam imperfecte diſpoſitum recipit animam imperfectam, & poſtmodum, quando perfecte eſt diſpoſitum, recipit animam perfectam. Sed corpus Chriſti propter infinitam virtutem agentis fuit perfecte diſpoſitum in inſtanti. unde ſtatim in primo inſtanti recepit formam perfectam, ideſt animam rationalem.

APPENDIX.

EX artic. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a ſcripturis, & Damaſceno inſinuatum, quod corpus Chriſti fuit animatum anima rationali in primo inſtanti ſuæ conceptionis. A Damaſceno quidem, ut *in argum. contr.* Vide ſupra *articulorum num.* 35. 36. *Elucidation.* A ſcripturis autem id inſinuatur per hoc, quod dicitur Hierem. 31. *Creavit Dominus novum ſuper terram, fœmina circumdabit virum.* Nomine ſiquidem viri, ut etiam in humanis patet, intelligitur non tantum homo maſculus, ſed & anima rationali, uſuque liberi arbitrii, ſapientia, virtuteque præditus. Per ly

no-

novum intelligitur myſterium incarnationis, ubi fuit novitas tum ex parte prolis conceptæ, tum ex parte modi conceptus. Ex parte quidem agentis conceptionem, quia non virtute ordinaria ſeminis humani, ſed virtute Spirituſſancti ſupernaturaliter *facta* eſt, ex parte autem prolis conceptæ, quia non homo ſolus, ut ordinarie contingit, ſed homo Deus concipiebatur; ex parte vero modi conceptus, quia non ſucceſſive, ut conſuetum eſt, proles concepta deducebatur ad perfectum, neque ratione corporis, cum in primo inſtanti formatum ſit, *art.* 1. neque ratione animæ, cum in primo conceptionis inſtanti anima intellectiva corpori fuerit infuſa, & plenum uſum liberi arbitrii, omniumque virtutum habuerit. Alioquin concepta proles non fuiſſet vir tunc, quam primum fœmina concipiens in utero ſuo circumdediſſet eam, cum tamen ſcriptura dicat ly *fœmina circumdabit virum*. Hoc eſt. Non prius erit circumdatio a fœmina, quam ſit virilitas in illo, qui circumdabitur: ſed mox, ut circumdatio dabitur, quod erit in primo inſtanti conceptionis, tunc ille, qui circumdabitur, erit vir, ideſt ſecundum interpretationem nominis ſuprapoſitam, anima intellectiva virtutibus earum uſu perfecte dotatus. *Secundo* vides: quomodo ex his bene penſatis, & applicatis, doctrina præſens Angelica viciſſim declaretur, atque confirmetur.

ARTICULUS III. 182

Utrum corpus Chriſti in primo inſtanti ſuæ conceptionis fuerit a Verbo aſſumptum.

3. *d.* 2. *q.* 2. *a.* 3. *&* *d.* 3. *q.* 5. *a.* 2. *Et* 4. *con. c.* 44. *&* 45.

AD Tertium ſic proceditur. Videtur, quod caro Chriſti prius fuerit concepta, & poſtmodum aſſumpta. Quod enim eſt, non poteſt aſſumi: Sed caro Chriſti per conceptionem eſſe incepit. Ergo videtur, quod fuerit aſſumpta a Verbo Dei, poſtquam fuit concepta.

2. Præterea. Caro Chriſti fuit aſſumpta a Verbo Dei mediante anima rationali: Sed in termino conceptionis accepit animam rationalem. Ergo in termino conceptionis fuit aſſumpta: Sed in termino conceptionis dicitur jam concepta. Ergo prius fuit concepta, & poſtmodum aſſumpta.

3. Præterea. In omni generato prius tempore eſt id,

id, quod eſt imperfectum, eo, quod eſt perfectum, ut patet per Philoſophum in 9. Metaphyſicorum: (*tex.* 13. *to.* 3.) ſed corpus Chriſti eſt quiddam generatum. Ergo ad ultimam perfectionem, quæ conſiſtit in unione ad Verbum Dei, non ſtatim in primo inſtanti conceptionis pervenit; ſed primo fuit caro concepta, & poſtmodum aſſumpta.

Sed Contra eſt, quod Auguſtinus dicit in libro de fide ad Petrum: (*c.* 18. *to.* 3.) *Firmiſſime tene, & nullatenus dubites, carnem Chriſti non fuiſſe conceptam in utero Virginis, priuſquam ſuſciperetur a Verbo.*

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut ſupra dictum eſt, (*q.* 16. *a.* 6. *&* 7.) proprie dicimus Deum factum eſſe hominem; non autem proprie dicimus, quod homo factus ſit Deus: quia ſcilicet Deus aſſumpſit ſibi id quod eſt hominis; non autem præextitit id quod eſt hominis, quaſi per ſe ſubſiſtens, antequam ſuſciperetur a Verbo. Si autem caro Chriſti fuiſſet concepta, antequam ſuſciperetur a Verbo, habuiſſet aliquando aliquam hypoſtaſim præter hypoſtaſim Verbi Dei. quod eſt contra rationem Incarnationis, ſecundum quam ponimus, Verbum Dei eſſe unitum humanæ naturæ, & omnibus partibus ejus in unitate hypoſtaſis. Nec fuit conveniens, quod hypoſtaſim præexiſtentem humanæ naturæ, vel alicujus partis ejus Verbum Dei ſua aſſumptione deſtrueret. Et ideo *contra fidem eſt dicere, quod caro Chriſti prius fuerit concepta, & poſtmodum aſſumpta a Verbo Dei.*

Ad primum ergo dicendum, quod ſi caro Chriſti non fuiſſet in inſtanti formata, ſeu concepta, ſed per temporis ſucceſſionem, oporteret alterum duorum ſequi, vel quod aſſumptum nondum eſſet caro, vel quod prius eſſet conceptio carnis, quam ejus aſſumptio: Sed quia ponimus, conceptionem in inſtanti eſſe perfectam, conſequens eſt, quod in illa carne ſimul fuit concipi, & conceptum eſſe: Et, ſicut Auguſt. dicit in libro de fide ad Petrum, (*cap.* 18. *to.* 3.) *dicimus ipſum Dei Verbum ſuæ carnis acceptione conceptum, ipſamque carnem Verbi incarnatione conceptam.*

Et per hoc patet etiam reſponſio ad Secundum. Nam ſimul dum caro illa concipitur, concepta eſt, & animatur.

Ad tertium dicendum, quod in myſterio Incarnationis non conſideratur aſcenſus, quaſi alicujus præexiſtentis proficientis uſque ad unionis dignitatem; ſicut poſuit Photinus hæreticus; ſed potius

con-

conſideratur ibi deſcenſus, ſecundum quod perfe-
ctum Dei Verbum imperfectionem naturæ noſtræ ſibi aſſumpſit, ſecundum illud Joan. 6. *Deſcendit de cælo*.

APPENDIX.

EX art. habes *primo:* quomodo per rationem, tamquam in radice, interimas hæreſim *Photini* dicentis: quod Chriſtus fuerit prius homo purus, & poſtea per meritum bonæ vitæ obtinuerit eſſe filius Dei. Cum enim monſtret articulus iſte, quod caro Chriſti non fuit ante concepta, quam aſſumpta: neceſſario intelligitur commonſtrare, quod ipſe Chriſtus non fuit antea purus homo, qui poſtea fuerit Deus. Dixi ly *tamquam in radice:* quia *Photinus* ſupponebat hoc pro ſuæ poſitionis firma radice, quod prius fuiſſet conceptus homo, & poſtmodum aſſumptus. Alioquin, quomodo Chriſtus ſecundum illum fuiſſet homo purus, antequam ad eſſe Deum aſſumeretur? Non tantum ergo articulus præſens radicitus *Photinum* ſubvertit: ſed & quæcumque dicta patrum, &c. carnem Chriſti non prius conceptam, quam aſſumptam ponentia. *Secundo* igitur habes: quomodo per rationem oſtendas, hæreſim illam merito damnari a regulis catholicæ fidei, quæ pro magna, & principaliſſima parte ponuntur a D. Aug. in ſuo libro, cujus titulus eſt de fide ad Petrum. *Firmiſſime tene*, &c. ut *in arg. contr.* Item ab *Eugenio IV.* in Concil. *Florent. Sacroſancta Romana Eccleſia Domini Salvatoris noſtri voce fundata damnat Ebionem, Cerinthum, Marcionem, Paulum Samoſatenum, Photinum, omneſque ſimiliter blaſphemantes: qui Jeſum Chriſtum Dominum Noſtrum eſſe verum Deum negaverunt: ipſum purum hominem confitentes: qui divinæ gratiæ participatione majori, quam ſanctioris vitæ merito ſuſcepiſſet, divinus homo diceretur.* Hæc ille Papa in Conſtit. Concil. *Floren.* ſuper union. Jacobinor. Ex quibus per ſuperius declarata patet, & quod iſti omnes hæretici ſupponunt pro radice id, quod ſupponebat *Photinus*, & quod Papa cum Concilio virtualiter neceſſario fatetur eſſe de fide tenendum, quod caro Chriſti non fuit concepta ante, quam Chriſtus eſſet Deus. Item damnatur illa hæreſis a dictis ſup. *ar. n.* 7. 17. 107. 108. 139. *cum Eluc.* ubique. *Tertio* vides: quomodo, &c.

AR-

ARTICULUS IV.

Utrum conceptio Chriſti fuerit naturalis, vel miraculoſa.

3. d. 3. q. 2. a. 2. Et 4. con. c. 45. & quolib. 6. q. 10. & opuſ. 2. c. 223. uſque 225. & Iſa. in princ.

AD Quartum ſic proceditur. Videtur, quod conceptio Chriſti fuerit naturalis. Secundum enim conceptionem carnis Chriſtus dicitur filius hominis: Eſt autem verus, & naturalis filius hominis, ſicut verus, & naturalis Dei filius. Ergo ejus conceptio fuit naturalis.

2. Præterea. Nulla creatura producit operationem miraculoſam: Sed conceptio Chriſti attribuitur B. Virgini, quæ eſt pura creatura: dicitur enim, quod Virgo Chriſtum concepit. Ergo videtur, quod non ſit miraculoſa conceptio, ſed naturalis.

3. Præterea. Ad hoc quod aliqua tranſmutatio ſit naturalis, ſufficit quod principium paſſivum ſit naturale, ut ſupra habitum eſt: (*q. præc. a. 4.*) Sed principium paſſivum ex parte matris in conceptione Chriſti fuit naturale, ut ex dictis patet. (*ibid.*) Ergo conceptio Chriſti fuit naturalis.

Sed Contra eſt, quod Dionyſ. dicit in Epiſt. ad Cajum Monachum: (*quæ eſt 4. cir. med.*) *ſuper hominem operabatur Chriſtus ea quæ ſunt hominis: & hoc monſtrat Virgo ſupernaturaliter concipiens.*

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut Ambroſius dicit in libro de Incarnatione, (*c. 6. cir. med.*) *multa in hoc myſterio & ſecundum naturam invenies, & ultra naturam*. Si enim conſideremus id, quod eſt ex parte materiæ conceptus, quam mater miniſtravit, totum eſt naturale. Si vero conſideremus id, quod eſt ex parte virtutis activæ, totum eſt miraculoſum. Sed quia unumquodque magis judicatur ſecundum formam, quam ſecundum materiam, & ſimiliter ſecundum agens, quam ſecundum patiens; inde eſt quod *conceptio Chriſti debet dici ſimpliciter miraculoſa, & ſupernaturalis, ſed ſecundum aliquid naturalis.*

Ad primum ergo dicendum, quod Chriſtus dicitur naturalis filius hominis, inquantum habet naturam humanam veram, per quam eſt filius hominis, licet eam miraculoſe habuerit: ſicut cæcus illuminatus videt naturaliter per potentiam viſivam, quam miraculoſe accepit.

Ad ſecundum dicendum, quod conceptio attribuitur Virgini Beatæ, non tanquam principio activo, ſed quia miniſtravit materiam conceptui, & in ejus utero eſt conceptio celebrata.

Ad tertium dicendum, quod principium paſſivum naturale ſufficit ad tranſmutationem naturalem, quando naturali, & conſueto modo movetur a principio activo proprio. Sed hoc in propoſito non habet locum. Et ideo conceptio illa non poteſt dici ſimpliciter naturalis.

A P P E N D I X.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem & oſtendas, & recte intelligas, merito eſſe a ſcripturis, ac Dionyſio inſinuatum, quod conceptio Chriſti eſt miraculoſa, & naturalis. A Sancto quidem Dionyſio, ut *in arg. contr.* ubi per ly *concipiens* ſignatur, quod eſt naturalis, & per ly *ſupernaturaliter*, quod eſt miraculoſa. A ſcripturis vero per hoc, quod dicitur Matth. 1. *Hoc totum factum eſt, ut adimpleretur dictum per prophetam: Ecce virgo in utero habebit, & pariet filium*. Ibi enim ly *in utero habebit* importat quid naturale, & ly *virgo*, ſcilicet, permanens virgo, habebit in utero, & pariet, dicit quid miraculoſum. Hoc autem ultimum tanto magis eſſe verum patet, quanto dictum illud Euangeliſtæ Matthæi pro ſigno mirabili dando a Deo eſt accipiendum: prout patet ex contextu Iſaiæ Prophetæ, *c.* 7. unde originaliter ſumptum eſt, quo in loco ly *ſignum* pro miraculo magno ſtat, ſecundum quod monſtrat ibi ſubjunctus textus ly *virgo concipiet*, &c. Cæterum, quod verus, immo & principalis ſenſus prophetarum in ſuis dictis ſit ille, in quo ab Euangeliſtis, aliiſque novi teſtamenti ſcriptoribus Canonicis adducuntur, vide hujus rei pulchram, efficacemque rationem in 1. *p. q.* 1. *art.* 10. *appen.* Ex præmiſſis tamen, pro quanto conceptionem Chriſti adſtruunt eſſe miraculoſam, ne inferas, cave, quod hujuſmodi (cum noſtri conceptio non ſit miraculoſa) adverſentur ſententiæ Apoſtoli de Chriſto dicentis Heb. 2. *debuit per omnia fratribus aſſimilari*. Non enim ly *omnia* ſtat ibi univerſaliter pro quibuſcunque ad Chriſtum hominem pertinentibus, ut videtur talem errorem inferre volenti, ſed tantum ſtat univerſaliter pro quibuſcumque in tali genere, puta reparationis humanæ repertis. Nam contextus Apoſtolicus aperte demonſtrat, quod ſermo ibidem ſit de Chriſto, prout eſt mediantibus

ſuis

ſuis paſſionibus redemptor generis humani, & conſequenter quod ly *per omnia* ad genus redemptionis refertur. Ac ſi dictum fuiſſet: Chriſtus debuit per omnia, quæ neceſſaria ſunt ad redimendum fratres, fratribus aſſimilari. Ergo ly *omnia*, ut ſcholaſtice propius ad aures logicorum loquamur, eſt univerſale quidem: non tamen univerſaliter abſolute intelligendum, ſed univerſaliter accommode. Satisfactum ergo abſque veritatis præmiſſorum denigratione erit veritati huic Apoſtolicæ, ſi univerſa ad hanc materiam dicta, quantum ſufficit, in ſimul concordando dixerimus. Chriſtus debuit aſſimilari fratribus per omnia in his, quæ ad eorum reparationem erant neceſſaria. Talia autem ſunt, in quibus humanæ naturæ veritas conſiſtit, ſcilicet, partes ipſius naturæ eſſentiales, & naturales tum proprietates, tum paſſiones: quoniam his noſtræ redemptionis opus explendum erat. In aliis vero, ſcilicet, conceptionis, nativitatis, &c. quibuſdam modis, utpote quæ non ſic ſunt ad opus hujuſmodi complendum neceſſaria, debuit Chriſtus excellere fratres, tamquam nobiliſſimus omnium illorum Salvator. Conſonæ itaque ſunt omnes ſcripturæ prædictæ. *Secundo* vides: quomodo, &c.

QUÆSTIO XXXIV

De perfectione prolis conceptæ, in quatuor articulos diviſa.

DEinde conſiderandum eſt de perfectione prolis conceptæ.

Et circa hoc queruntur quatuor.

Primo. Utrum in primo inſtanti conceptionis Chriſtus fuerit ſanctificatus per gratiam.
Secundo. Utrum in eodem inſtanti habuerit uſum liberi arbitrii.
Tertio. Utrum in eodem inſtanti potuerit mereri.
Quarto. Utrum in eodem inſtanti fuerit plene comprehenſor.

ARTICULUS I. 184

Utrum Chriſtus in primo inſtanti ſuæ conceptionis fuerit ſanctificatus per gratiam.

3. *d.* 3. *q.* 5. *a.* 3.

AD Primum ſic proceditur. Videtur, quod Chriſtus non fuerit ſanctificatus in primo inſtanti ſuæ conceptionis. Dicitur enim 1. ad Cor. 15. *Non prius ſpirituale, ſed quod animale, demum quod ſpirituale eſt*: Sed ſanctificatio gratiæ pertinet ad ſpiritualitatem. Non ergo ſtatim a principio ſuæ conceptionis Chriſtus percepit gratiam ſanctificationis, ſed poſt aliquod ſpatium temporis.

2. Præterea. Sanctificatio videtur eſſe a peccato, ſecundum illud 1. ad Cor. 6. *Et hæc quidem fuiſtis aliquando*, ſcilicet peccatores; *ſed abluti eſtis, ſed ſanctificati eſtis*: Sed in Chriſto nunquam fuit peccatum. Ergo non convenit ſibi ſanctificari per gratiam.

3. Præterea. Sicut per Verbum Dei omnia facta ſunt, ita per Verbum incarnatum ſunt omnes homines ſanctificati, qui ſanctificantur, Hebr. 2. *Qui ſanctificat, & qui ſanctificantur ex uno omnes*: Sed *Verbum Dei, per quod facta ſunt omnia, non eſt factum*, ut Aug. dicit in 1. de Trin. (*cap. 6. parum a princ. to.* 3.) Ergo Chriſtus, per quem ſanctificantur omnes, non eſt ſanctificatus.

Sed Contra eſt, quod dicitur Luc. 1. *Quod ex te naſcetur ſanctum, vocabitur filius Dei*. Et Joan. 10. *Quem pater ſanctificavit, & miſit in mundum*.

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut ſupra dictum eſt, (*q.* 7. *ar.* 1.) abundantia gratiæ ſanctificantis animam Chriſti derivatur ex ipſa Verbi unione, ſecundum illud Joan. 1. *Vidimus gloriam ejus, quaſi Unigeniti a Patre, plenum gratiæ, & veritatis*. Oſtenſum eſt autem ſupra, (*q. præc.*) quod in primo inſtanti ſuæ conceptionis corpus Chriſti animatum fuit, & a Verbo Dei aſſumptum. Unde *conſequens eſt, quod in primo inſtanti conceptionis Chriſtus habuerit plenitudinem gratiæ ſanctificantis animam, & corpus ejus*.

Ad primum ergo dicendum, quod ille ordo, quem ponit ibi Apoſtolus, pertinet ad eos, qui per profectum ad ſpiritualem ſtatum perveniunt. In myſterio autem Incarnationis magis conſideratur deſcenſus divinæ plenitudinis in naturam humanam, quam

quam profeſſus humanæ naturæ, quaſi præexiſtentis, in Deum. Et ideo in homine Chriſto a principio fuit perfecta ſpiritualitas.

Ad ſecundum dicendum, quod ſanctificari eſt aliquid fieri ſanctum. Fit autem aliquid non ſolum ex contrario, ſed etiam ex negative, vel privative oppoſito, ſicut album fit ex nigro, & etiam ex non albo. Nos autem ex peccatoribus ſancti efficimur: Et ita ſanctificatio noſtra eſt ex peccato. Sed Chriſtus quidem ſecundum hominem factus eſt ſanctus; quia hanc gratiæ ſanctitatem non ſemper habuit: non tamen factus eſt ſanctus ex peccatore; quia peccatum nunquam habuit: ſed factus eſt ſanctus ex non ſancto ſecundum hominem; non quidem privative, ut ſcilicet aliquando fuerit homo, & non fuerit ſanctus; ſed negative, quia ſcilicet quando non fuit homo, non habuit ſanctitatem humanam: & ideo ſimul factus fuit homo, & ſanctus homo. Propter quod Angelus dicit Luc. 1. *Quod naſcetur ex te ſanctum*. Quod exponens Greg. 18. Moral. (*ca*. 27. *inter med. & fi.*) dicit: *Ad diſtinctionem noſtræ ſanctitatis Jeſus ſanctus naſciturus aſſeritur. nos quippe, ſi ſancti efficimur, non tamen naſcimur; quia ipſa naturæ corruptibilis conditione conſtringimur. ille autem ſolus veraciter ſanctus natus eſt, qui ex conjunctione carnalis copulæ conceptus non eſt.*

Ad tertium dicendum, quod aliter operatur Pater creationem rerum per Filium, aliter tota Trinitas ſanctificationem hominum per hominem Chriſtum. Nam Verbum Dei eſt ejuſdem virtutis, & operationis cum Deo Patre. unde Pater non operatur per Filium, ſicut per inſtrumentum quod movet motum. Humanitas autem Chriſti eſt ſicut inſtrumentum divinitatis, ut ſupradictum eſt. (*q.* 13. *a.* 3.) & ideo humanitas Chriſti eſt ſanctificans, & ſanctificata.

A P P E N D I X.

Ex art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe a ſcripturis inſinuatum, quod Chriſtus in primo conceptionis inſtanti fuit ſanctificatus. Ut per illa, quæ dicuntur *Luc.* 1. & *Jo.* 10. ſecundum quod recitatur *in argu. contr.* Ubi pro dicto Luc. nota, quod ly *ſanctum*, cum ſit quoddam indeterminate poſitum, plenitudinem ſanctitatis importat, ac ſi diceretur, res, quæ ex te naſcetur, erit totaliter ex omni parte ſancta. Id,

quod concluſio articuli notificavit per ly *plenitudinem gratiæ ſanctificantis animam , & corpus*. Ibidem quoque nota, quod, cum Angelus reſpondeat B. Virgini, ly *naſcetur*, ſtat non tantum pro naſci ex utero, ſed etiam pro naſci in utero, ideſt, concipi. Quæſierat ſiquidem B. Virgo: quomodo fiendum eſſet iſtud, intelligens per ly *iſtud* totum id, quod dixerat Angelus de ſeipſa in utero habitura, ideſt: quomodo conceptura erat, ſecundum quod audierat ly *concipies*, & quomodo paritura, ſecundum quod audierat ly *paries*. Ut igitur ad totum interrogationis ſenſum, ut decet ſapientem, reſpondeat Angelus, ne interrogatione nova opus ſit, dicendum neceſſario eſt, quod ipſe per ly *naſcetur* comprehendere intendit utrumque, ſcilicet, conceptionem, & parturitionem. Adde, quod, niſi per ly *naſcetur* intelligeretur etiam concipi in utero, Doctor ſanctus ex iſta auctoritate non concluderet intentum ſuum, utpote eam extra propoſitum adducens. Intendebat enim per eam firmare adhuc veritatem concluſionis, ſcilicet, quod Chriſtus eſt ſanctificatus in primo inſtanti conceptionis. Unde, ſi ly *naſcetur* non ſtat pro conceptione, concludet quidem per hoc, quod Chriſtus fuit ante nativitatem ex utero ſanctificatus, quod non quærebatur, non autem, quod in conceptionis primo inſtanti fuerit ſanctificatus, quod quærebatur. Ibidem etiam nota, quod ly *ex* dicit cauſam materialem, ideſt, materiam, ex qua aliquid fit. Vult ſiquidem angelus dicere, *quod naſcetur ex te*, ideſt, ex tua ſubſtantia. Unde per hoc procul dubio & concipiendum deſignat corpus Chriſti ex ſubſtantia B. Virginis, & condemnat hæreſim *Valentini* dicentis, quod Chriſtus corpus cœleſte ſecum traxit, per Virginemque tamquam per rimam quandam tranſiens nullam carnem de ea aſſumpſit. Contra quam hæreſim vide & ſupra *art. num.* 734. 168. 171. & 1. *p. q.* 75. *art.* 7. & *q.* 91. *art.* 1. *cum Elucidat.* ſemper. Quaſi ergo aperte, in propoſito articuli, dicit Angelus. Chriſtus ſanctus, qui concipietur ex tua ſubſtantia, ideſt, non prius concipietur, quam ſit ſanctus: hoc eſt, in primo inſtanti conceptionis erit ſanctificatus. Ad dictum vero illud Joan. *in argu. contr.* adductum tranſeundo, nota, quod ly *ſanctificavit*, quoad humanitatem ſolum verificatur, ſi proprie, ut ſonat, & tex. articuli vult, exponatur ly *ſanctificavit*, ideſt, ſanctum fecit. Non enim Chriſtum quoad divinitatem pater ſanctificavit, quia nec illum fecit, cum Deus filius, ut habetur ex Symbolo fidei,

fidei, non ſit a patre factus: licet ſit & genitus, & genitus ſanctus. Item mihi nota, quod ly *miſit in mundum* ſtat pro incarnari fecit. Quomodo ergo pater ſanctificavit hominem Chriſtum, & miſit in mundum? Numquid homo Chriſtus fuit prius, & tunc ſanctificatus eſt, antequam incarnaretur? Num ergo erat homo ſanctificatus, antequam in utero B. Virginis conciperetur? Abſit. Sunt enim hæ ſequelæ hæreſes ex ſuperius citatis locis multipliciter, & efficaciter condemnatæ: tamquam *Valentini*, & ſimilium, puta *Mennonitarum*, *Apellis*, atque *Apollinaris* dogmata ſapientes. Reſtat igitur ex his, velut ab oppoſitis, dicendum, quod ideo dicitur ly *ſanctificavit*, & *miſit*, ut fateri cogamur, quod non fuit miſſus, ideſt incarnatus, antequam ſanctificatus: & conſequenter, quod in inſtanti eodem, in quo miſſus, ideſt conceptus, fuit etiam ſanctificatus. Ad hoc etiam denotandum, clariuſque ad hanc veritatem dicendam compellendum, non dixit, quem miſit, & ſanctificavit, ne ipſum prius miſſum, ideſt conceptum, quod factibile videbatur, poſſet aliquis ſuſpicari, & poſtea ſanctificatum. *Secundo* vides: quomodo, &c.

ARTICULUS II. 185

Utrum Chriſtus in primo inſtanti ſuæ conceptionis habuerit uſum liberi arbitrii.

Veri. qu. 29. art. 8.

AD Secundum ſic proceditur. Videtur, quod Chriſtus ſecundum hominem non habuerit uſum liberi arbitrii in primo inſtanti ſuæ conceptionis. Prius eſt enim eſſe rei, quam agere, vel operari: Uſus autem liberi arbitrii eſt quædam operatio. Cum ergo anima Chriſti eſſe inceperit in primo inſtanti conceptionis, ut ex prædictis patet, (*a. præc.*) videtur eſſe impoſſibile, quod in primo inſtanti conceptionis habuerit uſum liberi arbitrii.

2. Præterea. Uſus liberi arbitrii eſt electio: Electio autem præſupponit deliberationem conſilii. dicit enim Philoſ. in 3. Ethic. (*c. 3. cir. fi. tom. 5.*) quod *electio eſt appetitus præconſiliati*. Ergo videtur impoſſibile, quod in primo inſtanti ſuæ conceptionis Chriſtus habuerit uſum liberi arbitrii.

2. Præterea. Liberum arbitrium eſt facultas voluntatis, & rationis, ut in prima parte habitum eſt: (*q. 83. a. 3.*) & ita uſus liberi arbitrii eſt actus

voluntatis, & rationis, ſive intellectus: Sed actus intellectus præſupponit actum ſenſus, qui eſſe non poteſt ſine convenientia organorum, quæ non videntur fuiſſe in primo inſtanti conceptionis Chriſti. Ergo videtur, quod Chriſtus non potuerit habere uſum liberi arbitrii in primo inſtanti ſuæ conceptionis.

Sed Contra eſt, quod Auguſt. dicit in lib. de Trinitate: (*id hab. Greg. in Regiſtro lib. 9. epiſt. 61. a med.*) *Mox ut Verbum venit in uterum, ſervata veritate propriæ naturæ, factum eſt caro, & perfectus homo*. Sed perfectus homo habet uſum liberi arbitrii. Ergo Chriſtus habuit in primo inſtanti ſuæ conceptionis uſum liberi arbitrii.

Reſpondeo dicendum, quod, ſicut ſupra dictum eſt, (*quæſt. 7. a. 12. & q. 19. a. 3. & q. 33. a. 3. ad 3.*) humanæ naturæ, quam Chriſtus aſſumpſit, convenit ſpiritualis perfectio; in qua non profecit, ſed eam ſtatim a principio habuit. Perfectio autem ultima non conſiſtit in potentia, vel in habitu, ſed in operatione. Unde in 2. de Anima (*tex. 5. to. 2.*) dicitur, quod operatio eſt actus ſecundus. Et ideo dicendum eſt, quod Chriſtus in primo inſtanti ſuæ conceptionis habuit illam operationem animæ, quæ poteſt in inſtanti haberi. Talis autem eſt operatio voluntatis, & intellectus, in qua conſiſtit uſus liberi arbitrii. Subito enim, & in inſtanti perficitur operatio intellectus, & voluntatis, magis quam viſio corporis; eo quod intelligere, velle, & ſentire non eſt motus, qui ſit actus imperfecti, (quod ſucceſſive perficitur) ſed eſt actus jam perfecti, ut dicitur in 3. de anima. (*tex. 28. to. 2.*) Et ideo *dicendum eſt, quod Chriſtus in primo inſtanti ſuæ conceptionis habuit uſum liberi arbitrii*.

Ad primum ergo dicendum, quod eſſe eſt prius natura, quam agere: non tamen eſt prius tempore, ſed ſimul cum agens habet eſſe perfectum, incipit agere, niſi ſit aliquid impediens: ſicut ignis ſimul dum generatur, incipit calefacere, & illuminare; ſed calefactio non terminatur in inſtanti, ſed per temporis ſucceſſionem; illuminatio autem perficitur in inſtanti. Et talis operatio eſt uſus liberi arbitrii, ut dictum eſt. (*in corp. ar.*)

Ad ſecundum dicendum, quod ſimul cum terminatur conſilium, vel deliberatio, poteſt eſſe electio. Illi autem qui deliberatione conſilii indigent, in ipſa terminatione conſilii primo habent certitudinem de eligendis: & ideo non ſtatim eligunt. Ex quo patet, quod deliberatio conſilii non præexigitur

tur ad electionem, niſi propter inquiſitionem incerti. Chriſtus autem in primo inſtanti ſuæ conceptionis, ſicut habuit plenitudinem gratiæ ſanctificantis, ita habuit plenitudinem veritatis cognitæ, ſecundum illud, (*Joan.* 1.) *Plenum gratiæ, & veritatis*. Unde quaſi habens omnium certitudinem, potuit ſtatim in inſtanti eligere.

Ad tertium dicendum, quod intellectus Chriſti ſecundum ſcientiam infuſam poterat intelligere, etiam non convertendo ſe ad phantaſmata, ut ſupra habitum eſt. (*q.* 11. *a.* 1. *ad* 2. *&* *a.* 2.) Unde poterat in eo eſſe operatio voluntatis, & intellectus abſque operatione ſenſus. Sed tamen potuit in eo eſſe etiam operatio ſenſus in primo inſtanti ſuæ conceptionis, maxime quantum ad ſenſum tactus; quo ſenſu proles concepta ſentit in matre, etiam antequam animam rationalem obtineat, ut dicitur in lib. 2. de Gener. animal. (*cap.* 3. *a princ. & c.* 4. *a med. tom.* 4.) Unde cum Chriſtus in primo inſtanti ſuæ conceptionis habuerit animam rationalem, formato jam, & organizato corpore ejus, multo magis in eodem inſtanti poterat habere operationem ſenſus tactus.

APPENDIX.

EX art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas; merito inſinuatum eſſe a Scripturis, & Auguſt. quod Chriſtus in primo inſtanti conceptionis ſuæ habuit uſum liberi arbitrii. A D. Auguſtino quidem, ut *in arg. cont.* Ubi ly *mox ut Verbum*, &c. tanti valet, quanti ly *in inſtanti*, *quo Verbum*, &c. De ly *mox* vide *q.* 33. *art.* 1. *append.* A ſcripturis vero per hoc, quod dicitur Hierem. 31. *fœmina circumdabit virum*. Hoc enim ſecundum Doctores ad literam verificatur in myſterio incarnationis de Chriſto, ſecundum quod eſt homo, ideſt, ſecundum humanitatem, & de B. Virgine matre ejus. Nam a B. iſta fœmina fuit in conceptione circumdatus homo Chriſtus, tamquam vir. Quod quidem, ſcilicet, ipſum in conceptione tam parvulum ſecundum corpus fuiſſe virum ſecundum animam, & in ſpeciali (ut ſtemus in propoſito) ſecundum operationes potentiarum animæ, uſumque liberi arbitrii, ideſt, non quomodocumque, ſed ad modum viri abſolute dicti, ideſt, perfecte uſus virium ſuarum habentis, & operantis: hoc, inquam, totum eſt quoddam novum a Deo creatum ſuper terram, ut ibi contextus prophetæ docet. Notandum vero, quod non

ponit

ponit circumdationem cujuſque rei, puta ſanguinis, vel lactis, vel alicujus embrionis ſolidi (ut in aliis fœtibus conceptis accidit, *q.* 33. *a.* 1. *append.*) ſed ſolum viri, ideſt, facta mentione circumdationis mox virum circumdatum abſque alio intermedio aſſignat; & hoc, ut ex ipſa litera detur intelligi, iſta *duo*, *ſcilicet*, circumdationem a matre, *&* virilitatem in prole fuiſſe ſimultanea, ideſt, in eodem inſtanti incœpiſſe. Non ergo circumdatus a fœmina fuit Chriſtus ante, quam eſſet vir, ſed ſimul fuit vir, & a fœmina in loco conceptionis carnea ſubſtantia circumdatus. Vide *q.* 33. *art.* 2. *appen.* Item a ſcripturis inſinuatur idem per hoc, quod dicitur Jo. 1. *Verbum caro factum eſt*, *& vidimus eum plenum gratiæ*, *& veritatis*. Ecce, quod quamprimum Deus verbum fit caro, eſt, ſecundum quod caro, ideſt, ſecundum humanitatem, plenum veritatis. Conſtat autem ex *Phil.* 2. *de anima*, quod plenitudo, ideſt ultima perfectio veritatis non conſiſtit in potentia, vel habitu, ſed in operatione, ideſt in uſu ipſius potentiæ, vel habitus. Ergo verbum hominem factum fuiſſe tunc plenum veritatis eſt, ipſum habuiſſe uſum potentiarum, & habituum ad cognitionem pertinentium, & conſequenter (ſpeciatim in ſubjecta materia loquendo) habuiſſe tunc, ideſt in eodem inſtanti, uſum liberi arbitrii. Non ergo prius Verbum caro, quam ad plenum utatur libero arbitrio, ſed ſimul Verbum caro, & ad plenum utens libero arbitrio. *Secundo* vides: quomodo, &c.

ARTICULUS III. 186

Utrum Chriſtus in primo inſtanti ſuæ conceptionis mereri potuerit.

3. d. 23. q. 1. ar. 2. q. 3. & d. 14. a. 3. q. 6. & d. 18. ar. 3. & 5. c. Et ver. q. 29. ar. 8. Et op. 2. c. 213. & 214.

AD Tertium ſic proceditur. Videtur, quod Chriſtus in primo inſtanti ſuæ conceptionis mereri non potuerit. Sicut enim ſe habet liberum arbitrium ad merendum, ita ad demerendum: Sed diabolus in primo inſtanti ſuæ creationis non potuit peccare, ut in prima parte habitum eſt. (*q.* 63. *a.* 5.) Ergo neque anima Chriſti in primo inſtanti ſuæ creationis, quod fuit primum inſtans conceptionis Chriſti, potuit mereri.

2. Præ-

2. Præterea . Illud quod homo habet in primo inſtanti ſuæ conceptionis , videtur ei eſſe naturale ; quia hoc eſt , ad quod terminatur ſua generatio naturalis : Sed naturalibus non meremur , ut patet ex his quæ dicta ſunt in ſecunda parte . (1. 2. *q.* 24. *a.* 1. *ad* 3. & 2. 2. *q.* 158. *a.* 2. *ad* 1.) Ergo videtur , quod uſus liberi arbitrii , quem Chriſtus habuit ſecundum hominem in primo inſtanti ſuæ conceptionis , non fuerit meritorius .

3. Præterea . Id quod ſemel aliquis meruit , jam fecit quodammodo ſuum : & ita non videtur , quod iterum poſſit illud mereri ; quia nullus meretur quod ſuum eſt . Si ergo Chriſtus in primo inſtanti ſuæ conceptionis meruit , ſequitur quod poſtea nihil meruerit : quod patet eſſe falſum . Non ergo Chriſtus in primo inſtanti ſuæ conceptionis meruit .

Sed Contra eſt , quod Gregorius dicit ſuper Exod. (*ſeu Paterius inter op. Greg. cap.* 40. *ante med.*) *Non habuit omnino Chriſtus juxta animæ meritum , quo potuiſſet proficere* : Potuiſſet autem proficere in merito , ſi in primo inſtanti ſuæ conceptionis non meruiſſet . Ergo in primo inſtanti ſuæ conceptionis meruit Chriſtus .

Reſpondeo dicendum , quod , ſicut ſupra dictum eſt , (*a.* 1. *hu. q.*) Chriſtus in primo inſtanti ſuæ conceptionis ſanctificatus fuit per gratiam . Eſt autem *duplex* ſanctificatio : *Una* quidem adultorum , qui ſecundum proprium actum ſanctificantur : *Alia* autem puerorum , qui non ſanctificantur ſecundum proprium actum fidei , ſed ſecundum fidem parentum , vel Eccleſiæ . *Prima* autem ſanctificatio eſt perfectior , quam *ſecunda* ; ſicut actus eſt perfectior , quam habitus , & quod eſt per ſe , eo quod eſt per aliud . Cum ergo ſanctificatio Chriſti fuerit perfectiſſima ; (quia ſic ſanctificatus eſt , ut eſſet aliorum ſanctificator) conſequens eſt , quod ipſe ſecundum proprium motum liberi arbitrii in Deum fuerit ſanctificatus : qui quidem motus liberi arbitrii eſt meritorius . Unde *conſequens eſt , quod in primo inſtanti ſuæ conceptionis Chriſtus meruerit* .

Ad primum ergo dicendum , quod liberum arbitrium non eodem modo ſe habet ad bonum , & malum . Nam ad bonum ſe habet per ſe , & naturaliter ; ad malum autem ſe habet per modum defectus , & præter naturam . Sicut autem Philoſ. dicit in 2. de cœlo , (*tex.* 18. *to.* 2.) poſterius eſt quod eſt præter naturam , eo quod eſt ſecundum naturam : quia id quod eſt præter naturam , eſt quædam exciſio ab eo , quod eſt ſecundum naturam .

Et

Et ideo liberum arbitrium creaturæ in primo inſtanti creationis poteſt moveri ad bonum merendo, non autem ad malum peccando, ſi tamen natura ſit integra.

Ad ſecundum dicendum, quod illud quod homo habet in principio ſuæ creationis, ſecundum communem naturæ curſum, eſt homini naturale: Nihil tamen prohibet, quin aliqua creatura in principio ſuæ creationis aliquod beneficium gratiæ a Deo conſequatur. Et hoc modo anima Chriſti in principio ſuæ creationis conſecuta eſt gratiam, qua poſſet mereri. Et ea ratione *gratia illa ſecundum quandam ſimilitudinem dicitur fuiſſe illi homini naturalis*; ut patet per Aug. in Enchir. (*c.* 40. *to.* 3.)

Ad tertium dicendum, quod nihil prohibet, idem eſſe alicujus ex diverſis cauſis. Et ſecundum hoc Chriſtus gloriam, immortalitatis, quam meruit in primo inſtanti ſuæ conceptionis, potuit etiam poſterioribus actibus, & paſſionibus mereri, non quidem ut eſſet ſibi magis debita, ſed ut ſibi ex pluribus cauſis deberetur.

APPENDIX.

Ex art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe inſinuatum à Scripturis, & Auguſt. quod Chriſtus in primo inſtanti conceptionis meruit. A Divo Auguſtino quidem, ut recitatur cum applicatione *in arg. cont.* Pro cujus dicto, ſcilicet; *non habuit omnino, quo poſſet proficere*, nota, quod hoc ideo fuit, quia illius anima fontali bono gratiarum omnium, ſcilicet, Verbo erat a primo inſtanti ſuæ conceptionis intantum conjuncta, ut nihil ſupra, ut quæ eſſet ei ſubſtantialiter hypoſtatice unita. Cum ergo ſanctitas noſtra, omniſque perfectio, atque ejuſdem profectus dependeat ex hoc, quod ſumus conjuncti Deo, magiſque in tali conjunctione creſcimus, ut conſtat, & Chriſti anima non habuerit, quo magis conjungeretur Deo, ſed ſemper ei conjuncta fuerit eodem modo, ſcilicet, in ſummo, ſequitur evidenter, quod ipſe Chriſtus juxta animæ meritum non habuerit omnino, quo poſſet proficere. Hinc ergo patet, quod ſenſus concluſionis fuit antonomaſticus, ideſt, quod Chriſtus in primo conceptionis inſtanti non tantum meruit, ſed & perfectiſſime meruit. Quemadmodum etiam propter eandem rationem intelligendæ ſunt concluſiones hujus quæſt. totius: puta, *art.* 1. quod Chriſtus fuit tunc perfectiſſime ſanctificatus. item.

art. 2. quod tunc habuit perfectiſſime uſum liberi arbitrii: item *art.* 4. quod tunc fuit perfectiſſime comprehenſor. A ſcripturis vero id in principio appen. dictum inſinuatur per hoc, quod dicitur Joan. 1. *Verbum caro factum eſt*, *& vidimus eum plenum gratiæ*. Cum enim plenitudo, ideſt, ultima perfectio rei conſiſtat, ut habetur ex Philo. 2. *de anima*, non in habitu, ſed in operatione: exponendum eſt ly *plenum gratiæ*, ideſt, plene operans ſecundum gratiam habitam: id, quod eſt plene, hoc eſt, perfectiſſime, mereri. Plenum autem gratiæ fuit Verbum caro mox, ut eſt factum caro, ſecundum quod contextum ipſum Euangelii conſiderantibus patet. ergo quamprimum Chriſtus fuit conceptus in utero, meritorium actum pleniſſime habuit. Hæc vero ſic expoſita confirmari etiam poſſunt per rationem ſequentem: quæ, licet virtualiter in ſupradictis contineatur, tamen non inutiliter explicabitur magis in hunc modum. Anima perfecta, & prima, & ſecunda perfectione eſt perfectior, quam anima perfecta tantum prima perfectione, ut ex terminis patet, ſed Chriſto ſecundum animam nulla accrevit perfectio ſpiritualis, ut patet ex præmiſſis. ergo anima Chriſti in primo inſtanti, quo Verbum caro factum eſt, fuit perfecta non tantum prima, ſed etiam ſecunda perfectione. Quia igitur ſecunda perfectio eſt operatio, & prima eſt habitus, ut patet *in lib.* 2. *de anima*, oportet dicere, quod anima Chriſti, quandocumque habuit habitum gratiæ, habuerit & operationem ejus. Cum ergo ſtatim, ut Verbum caro factum eſt, ipſum viderit Euangeliſta plenum habituali gratia in anima, conſequens eſt, quod & tunc plenum ipſum viderit operatione ſecundum habitum gratiæ. Tunc ergo, cum tali operatione, ſeu actu mereamur, vidit ipſum plenum meritis. *Secundo* vides: quomodo ex his viciſſim Angelica doctrina præſens declaretur, atque confirmetur.

ARTICULUS IV. 187

Utrum Chriſtus fuerit perfectus comprehenſor in primo inſtanti ſuæ conceptionis.

Locis ſup. a. 3. adductis.

AD Quartum ſic proceditur. Videtur, quod Chriſtus non fuerit perfectus comprehenſor in primo inſtanti ſuæ conceptionis. Meritum enim præcedit

cedit præmium, ſicut & culpa pœnam: Sed Chriſtus in primo inſtanti ſuæ conceptionis meruit, ſicut dictum eſt. (*ar. præc.*) Cum ergo ſtatus comprehenſoris ſit principale præmium, videtur quod Chriſtus in primo inſtanti ſuæ conceptionis non fuerit comprehenſor.

2. Præterea. Dominus dicit Luc. ult. *Hæc oportuit Chriſtum pati, & ita intrare in gloriam ſuam:* Sed gloria pertinet ad ſtatum comprehenſoris. Ergo Chriſtus non fuit in ſtatu comprehenſoris in primo inſtanti ſuæ conceptionis, quando adhuc nullam ſuſtinuerat paſſionem.

3. Præterea. Illud quod non convenit nec homini, nec angelo, videtur eſſe proprium Deo; & ita non convenit Chriſto, ſecundum quod homo: Sed ſemper eſſe beatum non convenit nec homini, nec angelo: ſi enim fuiſſent conditi beati, poſtmodum non peccaſſent. Ergo Chriſtus, ſecundum quod homo, non fuit beatus in primo inſtanti ſuæ conceptionis.

Sed Contra eſt, quod dicitur in Pſal. 64. *Beatus, quem elegiſti, & aſſumpſiſti*: quod ſecundum gloſ. (*ord. Aug. to.* 8.) refertur ad humanam naturam Chriſti, *quæ aſſumpta eſt a Verbo Dei in unitatem perſonæ*: Sed in primo inſtanti conceptionis fuit aſſumpta humana natura a Verbo Dei in unitatem perſonæ. Ergo in primo inſtanti ſuæ conceptionis Chriſtus, ſecundum quod homo, fuit beatus: quod eſt eſſe comprehenſorem.

Reſpondeo dicendum, quod ſicut ex dictis patet, (*ar. præc.*) non fuit conveniens, ut Chriſtus in ſua conceptione acciperet gratiam habitualem tantum abſque actu. accepit enim gratiam non ad menſuram, ut ſupra habitum eſt. (*q.* 7. *a.* 9. 10. & 12.) Gratia autem viatoris, cum ſit deficiens a gratia comprehenſoris, habet menſuram minorem reſpectu gratiæ comprehenſoris. Unde manifeſtum eſt, quod Chriſtus in primo inſtanti ſuæ conceptionis accepit non ſolum tantam gratiam, quantam comprehenſores habent, ſed etiam omnibus comprehenſoribus majorem. Et quia gratia illa non fuit ſine actu, *conſequens eſt quod actu fuerit comprehenſor, videndo Deum per eſſentiam clarius cæteris creaturis.*

Ad primum ergo dicendum, quod, ſicut ſupra dictum eſt, (*q.* 19. *a.* 3.) Chriſtus non meruit gloriam animæ, ſecundum quam dicitur comprehenſor, ſed gloriam corporis, ad quam per ſuam paſſionem pervenit.

Unde patet reſponſio ad Secundum.

Ad

Ad tertium dicendum, quod Chriſtus, ex hoc ıod fuit Deus, & homo, etiam in ſua humanitate ıbuit aliquid præ cæteris creaturis, ut ſcilicet ſta- m a principio eſſet beatus.

APPENDIX.

X art. habes *primo*: quomodo per rationem oſtendas, merito eſſe inſinuatum a ſcripturis, ıod Chriſtus fuit ab initio conceptionis perfectiſſi- us comprehenſor. Ut per hoc, quod dicitur in al. 64. *Beatus*, *quem*, &c. ſecundum quod cum o. & diſcurſu ponitur *in arg. contr.* Item per hoc, ıod dicitur Coloſ. 2. *In quo ſunt omnes theſauri ıpientiæ*, *& ſcientiæ Dei abſconditi*. Et nota, quod ıi contextus dicit ly *myſterii Dei patris*, *& Chri- i Jeſu*, per quod ſignificatur incarnationis Chriſti ıyſterium ex obedientia myſterioſiſſima, ideſt, al- ſſima, Dei patris factum. Apoſtolus ergo ſecundum lanum ſenſum literæ denotat ibi, quod in Chriſto omine ſunt omnes theſauri ſapientiæ, & ſcientiæ ›ei. Si omnes. ergo & viſio clara divinæ eſſentiæ, tque fruitio. Quoniam ſcientiam grandem, atque ıpientiam importat, cum talis viſio dicat excelſam)ei cognitionem ſapidiſſimam. Nam *ſapientia eſt ecundum nomen ejus*, Eccl. 7. ideſt, ſapientia eſt ;cientia cum ſapore, ideſt, ſapientia ſecundum ety- nologiam ſuam eſt ſapida ſcientia. Porro viſione perta Dei quid ſcientificum magis, atque ſapidius? Quandoquidem una hæc omnes theſauros ſcientiæ, c ſapientiæ in unum colligit, continet, ſeu com- lectitur. Ponere ergo in Chriſto homine omnes heſauros ſapientiæ, & ſcientiæ eſt idem, quod di- ere, ipſum, ſecundum quod homo erat, fuiſſe com- rehenſorem. Quia vero hoc dicens Apoſtol. memi- ıit de myſterio incarnationis Chriſti, ut ſupra, id- o per id connotavit, quod in tali myſterio incœ- ıerunt eſſe in eo iſti omnes theſauri ſapientiæ, & cientiæ Dei, ideſt, iſta pleniſſima comprehenſio. Et, quia, non quomodocumque, ſed tamquam ef- ectus ipſius myſterii incœpit, ut dictum eſt *art.* 2.). *Elucid.* & poſita cauſa ſufficienti ponitur effe- ctus: ideo voluit, conſideratis conſiderandis, per adem verba deſignare Apoſt. quod ab inſtanti pri- mo conceptionis ipſorum theſaurorum Chriſtus fuit poſſeſſor. Cave tamen, ne unquam dixeris ex hoc, quod anima Chriſti adeo Verbum comprehendit, ſicut Verbum ipſum comprehendit ſeipſum. Hæreſis enim hæc eſt, quod tam clare Chriſtus, ſecundum

quod

quod homo, videat Deum, quantum Chriſtum, ſecundum quod Deus. Ut patet ex ſui damnatione ſupra *art. num.* 68. 90. 104. 145. & *Additio. ar. nu.* 398. *cum Eluc.* ubique. *Secundo* vides: &c.

FINIS TOMI XII.

2550485 A

485

B.5.5.566